ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1
DIMANCHE
1er JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·022 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.022

ԹՈՂ Ո՛Չ ՄԻ ԶՈՀ ՉՊԱՀԱՆԶՈՒԻ ԻՆՁՆԻՑ ԲԱՑԻ,
ՈՒՐԻՇ ՈՏՔԵՐ ԿԱԽԱՂԱՆԻՆ ԹՈՂ ՄՕՏ ՉԳԱՆ·
ԵՒ ԹՈՂ ՏԵՍՆԵՆ ԻՄ ԱՉՔԵՐԻՒ ՄԷՋ ԿԱԽՈՒԱԾԻ
ԻՄ ԲՈ՛ՐԲ ԵՐԿԻՐ, ԼՈՒՍԱՊՍԱԿ ՓՈ ԱՊԱԳԱՆ:
Յուլիս 1920

ՉԱՐԵՆՑ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՕԱՄԵԱԿ
ՄԱՀՈՒԱՆ 40ԱՄԵԱԿ

ՉՐՈՅՑ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ՝

ՅԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆԻ ԵՒ ԶՈՒԼԱԼ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ ՀԵՏ

Հայ բանաստեղծութիւնը եւ ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

— *Սիրելի Յարութ, ահա՛ անգամ մը եւս աղուոր ըլուրիդ վրայ, Զուլալն ու ես: Մեզի կը պակսի Բաբգէնը:*

Հայութենէդ հեռու, մարդկութենէդ հեռու այս «ներշնչեալ ըլուրին» վրայ: Նախորդ «Զրոյց»ս ալ տեղի ունեցած էր, չորս տարի առաջ, ուրիշ «ներշնչեալ ըլուր»ի մը վրայ, Ագալօ, նորոգ հանդուցեալ Հայր Վահանի հետ: Կը պատրաստէին ծնունդ Ներսէս Շնորհալիի 800ամեակը: Քերթուածներ գրած եւ թարգմանութիւններ կատարած էր Մինչին Դարու մեր մեծ կաթողիկոս – բանաստեղծէն: Աւարտած էր այս աշխատանքը եւ սկսած ուրիշ մը — Գրիգոր Նարեկացի:

Հայութեան մեծագոյն քերթողին, փօրմիտապլ քերթողին (այս վերջին ածականը կը պատկանի Սէն – Ժոն Փերսին), ուրեմն Նարեկացիի 95 ազօթքներուն իւրաքանչիւրին վրայ փոքրիկ քերթուած մը գրելու վրայ էր Հայր Վահան: Անոնցմէ 35ը կարդաց ինծի: Ի՞նչ եղան Շնորհալիի եւ Նարեկացիի վերաբերեալ այդ գործերը, լուր չունիմ, իմ յանցանքովս:

Այս բոլորը՝ արդարացնելու համար երկու բլուրներուն մասին ըրած «ներշնչեալ» որակումս: Արդարեւ, այս բլուրին վրայ մկրտուեցան, ասկէ մեկնեցան դէպի հայ քերթողութեան ծաղկաստանը երկու արժէքաւոր հատորներ. նախ քուկդ, սիրելի Յարութ, «Բանաստեղծութեամբ» եւ քուկդ, սիրելի Զուլալ, «Արեւածագկի մը նման»:

Ես այն հաստատ հաւատքն ունիմ, որ այստեղ պիտի ծնին տակաւին ուրիշներ: Այստեղ բեմնաւորուած, այս հրաշալի բլուրին վրայ ծնած՝ նոր քերթուածներ, որոնք հայութեան հոգիէն ժայթքող եւ մեր քերթողութեան երկնամասերին մէջէն սուրացող՝ հրաշածին նոր «պատանեկիկ»ներ պիտի հանդիսանան եւ «աչկունք»ը որոնց պիտի ըլլան «արեգակունք»:

Երկու բանաստեղծները միաբերան կ'աղաղակեն.

— *Փօլատ, չէ՞ս կարծեր որ կը չափազանցես:*

— *Մաղթանք մըն էր ըրածս, սիրելի նե՛ր, հաւատաք մը նաեւ, կը կրկնեմ: Լա՛ւ, լա՛ւ, անցնինք հիմա մեր պրոյեկտ առաջին օրակարգին — Հայ արդի բանաստեղծութիւնը: Այս «արդի» բառին մէջ կը պարփակեմ, արեւմտահայ բանաստեղծութեան համար՝ Մեծարենց, Վարուժան, Թէքէեան, Ահարոն, Սարաֆեան, մինչեւ ձեր երկուքը, Յարութ եւ Զուլալ: Իսկ արեւելահայ բանաստեղծութեան համար՝ Տէրեան, Թումանեան, Չարենց, մինչեւ Պարոյր Սեւակ:*

— *Մի՛ մոռնար, սիրելի Փօլատ, մի մոռնար Բ. Թօփալեանը, Դր· Ճիզմէճեանը, մե՛ր խումբէն, ինչպէս նաեւ ուրիշներ՝ սիրուելի ամբողջ տարածքին:*

— *Չէի մոռցած, սիրելի Յարութ, եւ չեմ մոռնար: Բայց թոյլ տուր որ անուն մը տամ այդ ուրիշներէն.— Եդուարդ Պօյաճեանը: Իր վաղահաս մահէն քանի մը տարի առաջ միայն ղրած ընդարձակ քերթուածները «Բագինի» մէջ, ձեւով մը կը միանան Ֆրանսահայ բանաստեղծներուդ, բանաստեղծութեան մասին ձեր ըմբռնումին: Կը պարունակեն դոնէ անոր էական տարրերը:*

— *Տեղեակ չեմ, բայց քանի որ դուն ես ըսողը...*

— *Իսկ ինչ է քու կարծիքդ, այս մասին, Զուլալ·*

— *Եդուարդ Պօյաճեան, նախակրթարանի իմ սիրելի ուսուցիչս, ըստ իս, աւելի մեծ է իր արձակով քան իր բանաստեղծութեամբ:*

— *Լաւ, այժմ անցնինք մեր նիւթին, արդի հայ բանաստեղծութեան: Կը յիշեցնեմ երկուքիդ ալ, որ մեր պրոյեկտին այս մասը մուտք մըն է միայն: Մեր բուն նիւթը Եղիշէ Չարենցն է:*

— *Այդ մուտքէն առաջ, կարեւոր ուրիշ բաներ կան ըսելիք:*

— *Կը կռահեմ միտքդ, Յարութ, հայ բանաստեղծութեան մասին խօսելէ առաջ, պէտք է ճշդենք մեր այսօրուան ըմբռնումը բանաստեղծութեան մասին: Ուրիշ խօսքով կ'ուզես որ առաջին հարցումս ըլլայ·*

— *Ի՞նչ է քեզի համար բանաստեղծութիւնը, այսօ՛ր, 1977ին: Համաձա՞յն ես նաեւ դուն, Զուլալ:*

— *Այո՛:*

— *Հաւատացէք որ նոյն մտածումը ունեցած էի ես: Բայց վախցած որ չատ կը տարածուինք: Քանի որ կ'ուզէք, ահաւասիկ աւելի դեղեցիկ բան չկայ ինծի համար: Մանաւանդ որ իմս միայն կարճ հարցում մը պիտի ըլլայ իսկ պատասխանները պիտի տաք դուք, մանաւանդ դո՛ւն, սիրելի Յարութ: Կը յիշե՞ս արդեօք որ այդ նոյն հարցումը ուղղած եմ քեզի 25 տարի առաջ եւ պատասխանդ ալ արձանագրած «Անդաստան»ի մէջ: Շատ հետաքրքրական պիտի ըլլար մէկըերել 25 տարի առաջ ըսածդ եւ բաղդատել այսօրուան ըսելիքներուդ հետ: Այս վերջին տարիներու մեր պրոյեկտներու ընթացքին վերահասու եղած էի արդէն թէ որքա՜ն խորացուցած էիր այս նիւթը, որքան պեղած, ո՛ւր հասած: Այստեղ կ'ուզեմ աւելցնել նաեւ հետեւեալը, — իմ ճանչցած հայ բանաստեղծներու մէջ, դուն ես, Յարութ, (ու նաեւ Ահարոնը), որ կ'ապրիս բանաստեղծութիւնը ամբողջապէս, լիովին: Միւսներուն համար չեմ կրնար թէ բանաստեղծութիւնը իրենց կեանքին կենսական հարցերէն մէկը չէ: Կը համարձակիմ, ըսելու սակայն որ քու մէջդ, ո՛չ միայն ամէնէն կենսականն է այն, այլ նաեւ ամբողջական, մշտատեւ, խորունկ ապրում մը: Դո՛ւն, Յարութ, բանաստեղծութեամբ կ'ապրիս, բանաստեղծութեամբ կ'իրագործես կեանքդ: Ուրիկէ՛ քերթողական մտահանգիպ խորագիրը, զոր նոր կը հանկնամ, եւ որուն մասին ըսելոցովին սխալ մեկնութիւն տուած էի ես ինծի, ու նաեւ ուրիշներու: Քու մէջդ, Յարութ, բանաստեղծութիւնը մշտադոյ վիճակ մըն է, մշտադոյ ապրում մը: Զայն կ'ապրիս նոյնիսկ երբ, օրինակի համար, ղէնիկ մը կը փաթթես, գինի կ'ըմպես կամ ալ մետաղի կտոր մը կը մրճահարես: Եւ ա՛յս, ոչ միայն արթնութեան բոլոր պահերուդ այլ նոյնիսկ, պէտք է ըսէի թերեւս մանաւանդ եւ աւելի խոցոտիչ, երազներուդ մէջ, ներաշխարհիդ, ենթագիտակցութեանդ անխմանալի խորախորհուրդ ոլորտներուն մէջ:*

— *Զայն կ'ուզեմ, Փօլա՛տ, ու կը չբնորհաւորեմ քեզ· Յարութի մասին բոլոր ըսածները ճիշդ են· կը բաժնեմ պանոնք լիովին: Կը շնորհաւորեմ նաեւ քեզ, ո՛չ միայն հայ բանաստեղծներուն հանդէպ տածած սիրոյդ եւ գուրգուրանքիդ համար, Ահարոնէն մինչեւ Թօփալեան, Յարութն ու ես, այլ նաեւ, անոնց ստեղծագործութեան մինչեւ թաքուն ակերը թափանցող ակնարկիդ համար:*

— *Կը տեսնեմ որ չափազանցողը միայն ես չեմ: Լա՛ւ, ինչեւիցէ, Թոյլ տուէք որ քիչ մը առաջ յիշած մէկըերումս ընեմ Յարութէն:*

— *Ասելով իրրեւ բանաստեղծ, կ'ուզեմ չեշտել թէ նախ քան բանաստեղծներու ներքին մղումը, բանաստեղծ լինելու դեռ անպիտակից հակումն ու տենչը՝ կար բանաստեղծութեամբ յափշտակուած, բանաստեղծութիւնը իրրեւ հոգեկան վայելք բոլոր արուեստներից վեր դասող, ու – չաղիր ու մոլեռանդ ընթերցող: Արդ, ի՞նչ էր բանաստեղծութիւնը ընթերցողի համար:*

Նախ եւ առաջ, անձնամոլ ու զուտ զգացական վայելք, երբ մի քերթուածի մէջ դտնում էր իր անձնական փորձառութեան՝ սիրոյ, վշտի, կարօտի, բերկրութեան, եւ կամ թաքուն յոյսերի անբարբառ դոյութիւնը՝ յայտնաբերուած մի քանի խօսքերի վեհ ու կախարդ յօրինուածքի մէջ՝ որոնք լուսաւորուած ու իմաստաւորուած, իր նեղ ու սահմանափակ կեանքի միջակութիւնը բարձրացնում էին մարդկային ճակատագրական մենութեան առեղծուածին:

2·— Ապա, բանաստեղծութեան մէջ նա գտնում էր կեանքի զուտ նիւթական կապիտներից ու ապրումներից վեր ձգտող մի ներաշխարհ, անհուն կարելիութիւնների մի անջրպետ, ուր բառերի հրաշագործութեամբ, իր զգայական լոյծ ու մեղկ զեղումները յանկարծակի բիւրեղացած՝ լուսացոլք գոհարներ էին, եւ ուր լերկ մտածումը ընդոստ երանգաւորուած, ժայթքում էր արեան բնազդական յուզերով: Բանաստեղծութիւնը կարելիութիւնն էր մարդու հոգածին ու գեամոքքարշ ծանրութիւնը բարձրացնելով հաղորդակից դարձնելու դաղափարի եւ զեղեցիկի ներդաշնակ ու անբաժան գոյութեան: (Ներդաշնակ եւ անբաժան, երբ մարմինը գիտակից է հոգու կարելիութիւններին, եւ հոգին գիտակից է մարմնի կարեւորութեան):

3·— Ու վերջապէս, բանաստեղծութիւնն էր այն որ խանդավառում էր, որ յաւիտենականացնելով նրան իր կեանքի ամենօրեայ ու սովորական հունից, փոխադրում էր նրան իր խորունկ ինքնութեան, իր թաքուն կարելիութիւնների, իր անդիտակից տենչերի ակնյայտ ներկայութեան:

Մոգական մի ոլորտ ուր այն ամէնքը, որոնք մինչ այդ քաոսային էին ու չափ, տարտամ էին ու անորոշ՝ դառնում էին աւելի քան իրական, միակ իրականութիւնը որին արժէր գիտակցել ու հաւատալ...

— *Լաւն է, Փօլա՛տ, նաեւ զարմանալի որ այդ օրերուն արդէն կարեւորը ըսած եմ, մէկըերումիդ վերջին մասին մէջ մանաւանդ:*

— *Այո՛, չատ լաւ է, կ'ըսէ Զուլալ՝ գլանիկը շրթներուն եւ երկու թեւերը օդին:*

— *Թերեւս անհամեստութիւն է ըսածս. անակնկալի եկողներուն մէջ միակն էի ես, որ չգարմացայ: Հին մտերիմներէդ (որոք առ յաւէտ բաժնուած են մեզմէ), կ'ըսեմ միակը էի, որ կը սպասէի «Բանաստեղծութեամբ»իդ, 25 տարիէ ի վեր, կը նախատեսէին զայն իմ հետս նաեւ հին մտերիմներէդ՝ Բաբգէն Պօտոսեանն ու թերեւս Որբունին: Ինչ որ զարմացուցիս՝ մեր քերթողութեան անդաստանի այս ահաւոր տափակութեան եւ անտարբերութեան մէջ՝ անմիջական եւ խանդավառ ընդունելութեան էր մեզմէ ամէնէն դժուարահաճներուն: Անոնց դրական ամբողջական գնահատանքը:*

Անոնցմէ առաջինը՝ Շահան Շահնուր: Երկար տասնամեակներէ ի վեր ես չեմ կարդացած հայ քերթողական մտահանգի մը մասին այնքան խոր վերլուծում:

Միայն բարձրագոյն մշակոյթի տէր, բարձր բանաստեղծութիւն ունեցող ժողովուրդի մը լաւագոյն դրական քննադատները կրնան այդպիսի յօդուած գրել:

Շահնուր իր կեանքին մէջ, որեւէ հայ գիրքի մասին այսքան անվերապահ գնահատանք չէ ըրած, բացի թերեւս Ինտրայէն:

Ուզղակի հրաշալի էր «Նահանջը առանց երգի»ի հեղինակին այդ «Բայց երազն էր գերիզօր»ը:

Աւա՛ղ, ան պիտի ըլլար իր վերջին դրուածքը: Ի՞նչ հրաշալի «կարապի երգ»:

Բանաստեղծութեան մասին երկուքիդ ալ մեծ հարցումը ուղղելէ առաջ, կ'ուզեմ այստեղ մէկըերել նոյն խնդրին մասին Ահարոնի մտածումներէն մաս մը, արտայայտուած այդ նոյն թուականին – բուն:

Անոնց վրայ երբ քիչ յետոյ աւելցնենք ձեր այսօրուան ըսելիքները, կը յուսամ որ աւելի լայն ծիրի մը մէջ դրած կ'ըլլանք հարցը:

Ուրեմն Ահարոնն է ըսողը· — « Այսօր քերթուած մը սրտածնական չէ այլ հոգեծնական: Այլեւս բանաստեղծ – մարդուն ամբողջ իմացականութիւնն է որ, իր ներգոլացումներով եւ արտացոլացումներով, կը մանակցի քերթուածի մը յօրինման գաղտնածածուկ աշխատանքին: Սիրտը, հոգին եւ միտքը, համաձուլուած բարկ կրակներու քուրայի մէջ եւ թափուած նորաստեղծ աշխարհի մը կազապարին մէջ: Այլեւս չկայ մերկամարմին զգացում: Բայց նոյն մշտադոյ եւ անվախճան զգացումը կ'անցնի հազարաւոր պրիսմակներէ, ընդունելով բիւրաւոր ձեւեր ու դոյներ, որոնք չկային մին –

Շար· էջ 3–4

le grand Tcharentz

par
Luc-André MARCEL

Tcharentz vécut la révolution d'Octobre. Il y crut. Il y participa de toutes ses forces, par les armes et la plume. Ce fut d'abord, pour lui, une histoire d'amour. Il s'y lança librement — si librement, par malheur, qu'il finit par être accusé de déviationnisme lors de la « grande purge » et jeté en prison, où il mourut. C'est qu'il se battit moins sous la tutelle de Lénine qu'à ses côtés. Il était moins l'homme d'un dogme que d'une libre recherche, plus un poète d'action que le servant d'une théorie. Et le poète ne fait très bien que ce qu'il aime et ce qu'il veut. Tcharentz fut un poète révolutionnaire par fonction naturelle. — C'est ce qui assure l'authenticité de son œuvre — Et ce qu'il annonçait était avant tout l'avènement du triomphe de l'homme contre tout arbitraire destructeur. Cela pouvait être peu, cela devint vite beaucoup trop.

Tcharentz — ce qui signifie le Mauvais, pseudonyme qu'il tint à prendre pour bien marquer qu'il était avant tout celui qui s'oppose à toute espèce de pharisaïsme — étonne par l'accumulation de contrastes, si tendus et si incompatibles entr'eux quelquefois qu'il paraît toujours au bord de l'explosion ou de l'écartèlement. Il est tout à la fois un condottière du communisme, un prophète sans Dieu mais non sans révélations, le plus familier des hommes de la rue, un amateur de drogues et d'excitants et un vieux sage oriental qui garderait toujours un pistolet dans sa poche. Il n'est dupe de rien, mais il espère tout. Il réussit la gageure d'être le plus logicien des poètes de l'avenir — étant étonnemment revenu des poètes du passé. Sa poésie construit l'histoire. Elle ne la rumine pas... L'artisan est robuste. J'ajouterai, adulte, en dépit de ses véhémences et de ses fantaisies. Il n'appartient pas du tout à la race des poètes qui vieillissent autour de leur enfance, ou du sens qu'ils en ont. Tcharentz se refait au jour le jour. De là, une surprenante variété de styles. Tour à tour, il brosse de larges fresques à touches rudes et hardies, laisse jaillir un lyrisme en rocaille, bouscule la langue et la métrique ou se plaît à de libres narrations familières, pleines de bonhomie, au ras du sol. Il excelle à rendre « épiques » les objets les plus prosaïques, et se plaît à crever le faux sublime par les prosaïsmes. Il jongle avec l'hyperbole ou se plaît aux sentences concises et abruptes. Mais sans naïveté, ni ces « rêveries » qu'il déteste, même et surtout lorsqu'il prophétise.

Il va sans dire que les fragments trop brefs que nous donnons ne peuvent représenter tous les aspects de son œuvre, mais peut-être les résument-ils assez bien — surtout ses « Rubbaïyat » qu'il écrivit dans les dernières années de sa vie, dont la substance est d'autant plus riche et pathétique qu'elle est retenue, concentrée et comme sous-tendue de litotes et de silences. Il y fait le bilan de ses expériences, sur un ton sentencieux, à l'emporte-pièce, narquois, tendre ou amer, d'autant plus saisissant qu'il semble ravaler je ne sais quel désir inassouvi, que nulle doctrine ne console, encore qu'elle le masque délibérément.

Son matérialisme y paraît être le fruit d'un examen métaphysique — lequel n'aurait eu d'autre solution que son échec ou la connaissance de sa vanité. On le voit bien dans le fait que Tcharentz pique droit sur l'affirmation la plus troublante qui soit sortie de têtes humaines : celle du non-être de l'univers et de sa non-solution tant que son existence n'est pas réalisée comme étant non-être. Tcharentz ne peut admettre cette tentative de dé-création. L'homme est pour lui une conjonction de phénomènes assumant un devenir à l'intérieur d'un univers. C'est ce devenir dont les modalités importent. Son acceptation et non pas son refus. Le poète ne consent pas à postuler que tout dérive d'un « Esprit immobile en essence » puisque le postulat lui-même implique, pour être formulé, des substances en mouvement. A quoi bon rêver sur un contraire que son contraire contient seul ? « Et la forêt où tout se consume et finit est pourtant inépuisable ». C'est une « inconnue » que l'on doit accepter, une organisation présentant une pluralité inconcevable de possibles qu'il faut, lentement, apprendre à discerner et à parfaire. Enfin et surtout, une terre à aimer, car elle est le jardin de l'homme. Tcharentz garde l'espoir qu'elle devienne belle et bonne. C'est rejoindre, à l'extrême, le messianisme judaïque, lequel doit se réaliser ici. L'imagination du poète exige de ne point se satisfaire de l'imaginaire. Car rien d'autre ne peut boucher les failles que la « réalité ». Il s'efforce, héroïquement, de se tenir nu devant les énigmes soulevées par le monde, nu devant ses propres interrogations. Il tentera de ne plus se servir de béquilles ou de systèmes, de tout ce qui n'est pas science véritable, mais palliatifs illusoires. Et, s'il reste une consolation autre que « cet ensemencement du sacrifice et de la mort », ce ne peut être encore que le poème. Celui qui approche le plus de Nature. Par quoi j'appréhende un « meilleur » d'autant plus désiré qu'il semble fuir sans cesse.

.....

De tous les poètes arméniens qui eurent pour souci la défense et illustration de la terre natale, Tcharentz, (pseudonyme qui signifie « le Mauvais »), fut sans doute celui qui se refusa le mieux à se faire illusion. Il ne croyait pas à la divinité des mythes. Aussi bien entendit-il, dès le départ, se réserver les parts ingrates de la poèsie, celles dont on ne veut pas : charpies de beauté, scandales d'un non-conformisme où se puisent des fraîcheurs plus vraies, constats désabusés après des engagements fervents et féroces ; comportements qui le conduisent à modifier sans cesse son langage et à le tenir, ardemment, au point le plus risqué. De là cette brutalité des contrastes : en passe du poème-fleuve au poème gnomique, de la complainte populaire à l'ode savante. Mais en toutes choses se manifeste cette opposition que son nom même souligne et qui percute aussi bien les bastions politiques ou religieux, que les normes (toujours douteuses) d'une saine psychologie.

Il ne s'en tiendra pas aux exclusives nationalistes touchant sa patrie, encore qu'il soit très attaché, et avec une déchirante tendresse, au charme du sol natal ; très tôt il arrachera en lui cette borne des frontières, qui ne cesse de fomenter des désastres, pour adhérer aux idées de Marx et de Lénine, et participer à la grande aventure. De même son œuvre sera-t-elle toute marquée du besoin d'émancipation verbale. Elle fusait de toutes parts en Europe, encore que les motifs en fussent souvent contradictoires. Mais, à qui eût suivi de près l'aventure de Tcharentz, il eût été aisé de pressentir que le même mouvement qui le poussait à violenter les interdits détestables — et de tous ordres — le conduirait à se victimer lui-mème et à se voir condamner par des dirigeants qu'offusquait une pureté semblable.

Il n'est pas étonnant que l'obsession de Tcharentz soit le feu. Je ne sais combien de fois il à celui-ci fit appel et le nomma. L'étrange est qu'il n'en redoute pas l'éfficace. Il le réclame, il y croit Se brûler et que tout brûle, tel est le salut. Dite de go, la chose semble absurde ou maladive (et il est vrai que la maladie est en Tcharentz : ce fut effectivement un homme qui se droguait et il est évident que l'obsession du feu fut excitée par la drogue même...) Mais l'important chez lui est l'usage de l'accident, et ce serait escamoter sa réelle grandeur que de ne pas vouloir constater ce que cette obsession, par exemple, alimente et recouvre. Passant outre aux vues de clinique, on voit se soulever un autre visage, celui d'un homme qui plus qu'aucun autre crut au fait de l'esprit et qui fut astreint à constater qu'il était essentiellement celui qu'on refuse. Sauvagerie toute de conséquence. Par là se justifie son nom de Mauvais. Si tous croient un diamant détestable et dangereux quel nom donnera-t-on à qui le tient pour essentiel ? Et si l'objet même d'une liberté plus réelle se voit banni, que dira-t-on de celui qui s'en fit le servant, Voilà découverte cette racine de l'incendie heureux, de cette passion où l'illusoire ne peut brûler que lui-même. Il est très saisissant de voir la drogue en Tcharentz accroître la lucidité tant sa vie est tenue par le besoin des mutations justes. Et d'abord en gommant ses façons d'être successives. Nulle ne tient et toutes sont vraies. De là que Tcharentz ne redoute pas l'artifice. Il le dévore et le purge.

De tous les grands poètes arméniens, et il y en eut beaucoup, peut-être est-il le plus intelligent, et, par son art même d'endosser les chaînes, le plus délivré. L'homme, assurément est extraordinaire, et l'on va loin à marcher à son pas. Je ne sais si le personnage, comme on l'a dit, fut plus grand que son œuvre. La chose ne me semble pas vraie. Ce qui voile aux yeux de certains cette présence aiguë de l'esprit serait sa vertu première ; le dédain de tout intellectualisme habile à donner le change et qui est une des calamités des littératures de décadence.

.....

Sa vie ne se joua pas en chambre close. Certes. Peu de poètes unirent autant l'art de l'écriture à celui de l'action, et s'imaginer Tcharentz reclus en quelque tour pour mieux y subir les conflits d'une expérience intérieure serait cruellement faux. S'il est sans doute exact qu'il fut un instable, il le fut à la façon des ouragans. En tout violemment exposé et entendant l'être. Rien du chafouin subtil, qui spécule sur des bombes. Ce n'est pas l'homme des méandres, et il n'avait pas le goût des sublimités saugrenues. Son œuvre entière est imprudente. C'est là sa vertu essentielle et ce n'est pas peu.S'il bavarde, il bavarde et s'il crie, il crie. Ce débraillé fait tout son style, et, grâce à lui il fera tout son coup d'état littéraire. Car il en fit un. Il a libéré la poésie arménienne des usages rigoureux de la prosodie. Et je ne sais trop ce qu'en eût dit Varoujean, qui, à l'inverse, excelle à revivifier l'art savant et pour qui un mot est une chose importante. Ce sont les pulsions qui soulèvent la poésie de Tcharentz, comme un orage recouvert de paroles, ce sont elles qui comportent le phénomène verbal conjoint à celui de l'être ; c'est de ce mouvement sans cesse renouvelé du souffle que Tcharentz espère un renouveau. L'objet de poésie est un prétexte. Comme le feu, Tcharentz n'est pas architecte et ne croit pas à la durée. Cela est vrai chez lui à un degré surprenant et j'avoue ne connaître personne qui me donne à ce point l'impression d'être en proie à une métamorphose permanente sans qu'on sache toujours ce qui la nécessite. Si nous insistons sur cette identification surprenante avec le feu c'est qu'effectivement il finit par s'en dégager une sorte de philosophie dont le premier chapitre pourrait s'intituler : « Psychologie de la flamme ». S'ignorer comme sujet. N'exister que pour l'objet où le langage mène sa danse ambiguë... Car pourquoi tant de délires en tant de paroles ? Pour recréer ce phénomène qui naît de deux brandons. Et pouvons-nous nous penser sans que nous oublions d'être ? Une pensée ne peut que caricaturer les ligaments rigoureux de la créature, ceux de son corps, et ses fonctions... Et tout bonheur se devrait d'être plénitude et vacance et non point la conséquence d'une abstraite méditation sur les lois !

Je ne sais trop, à dire vrai, ce que peuvent penser les matérialistes de stricte obédience de ce type de révolutionnaires et du lyrisme qui les soulève. Peu conformes aux règlements sociaux imposés et peu aptes au service, tels devaient paraître les poètes de la révolution d'Octobre à un crâne stalinien. Tcharentz volait vers l'inévitable prison. Aussi bien, comme beaucoup qui prirent les armes était-il animé d'un esprit contraire à celui qui préside au bon fonctionnement des Républiques. On le voit mal installé en quelque ministère. La lutte avait trop de goût, ne serait-ce que de pouvoir tout en attendre. Le constat est plus amer, et la pesée des jours qui suivent plus intolérable. C'est là que pointe le feu et que se renouvelle le besoin des mutations. On ne peut enserrer Tcharentz, et toute tentative de réhabilitation qui n'aurait pour but que de démontrer sa stricte appartenance à la Doctrine est absurde d'avance. Le phénomène Tcharentz se joue bien au delà. Ce ne sera jamais sur terre assez de flammes, comme il le dit lui-même. Son esprit le voue à une permanente opposition. S'il est vrai qu'il fut le père de la jeune génération des écrivains d'Arménie soviétique, il est moins sûr qu'il les eût toujours approuvés. Son emprisonnement et sa mort préservent sa pureté. Mais en conséquence, suscitent-ils tant de modèles ? Il est aisé de parler grandement des grands morts. En fin de compte cepoète libre, et librement communiste, cognant ses mots sur le « cymbale du soleil », moralisateur à la façon des ronces, cet excellent et salutaire Mauvais, devient à sa manière un redoutable exemple de ce que doit être un vrai poète devant les conformismes d'Etat. Banni à jamais des places honorables et à qui les médailles officielles, tardives ou non, déplaisent.

Mais là encore, à brosser de trop loin ce qu'il put être, on s'abuse et la saveur vraie de ce tempérament se brouille. Il n'en voulait pas tant. A le traduire on voit sourdre sa tendresse et tout ce à quoi elle se brûla, et sa largeur d'âme. Elles allaient de soi. Et il n'était pas l'homme d'obscures malices. Sa vie fut simple, en dépit de tout ce qui put la déchirer.

Il était né en 1897, dans la ville de Makou en Arménie Perse ; et il faut noter qu'il garda toute sa vie la nostalgie du pays natal. De son soleil surtout, (ce qui explique aussi sa nostalgie du feu), dont l'absence, plus tard, sembla lui peser. — (On va chercher très loin, parfois, des causes fort simples. Il est évident que les jeunes années passées à Makou laissèrent au poète un éblouissement d'autant plus intense qu'il était celui de la première découverte). Mais sa famille émigra bientôt pour s'en venir à Kars, ville qui se trouvait sous la domination russe. C'est là que Tcharentz, de son vrai nom Soghomonian, (Salomon, — ce qui explique l'antithèse du pseudonyme), fit ses études primaires et secondaires. En 1915, à dix-huit ans, il

s'engage avec maints de ses camarades comme volontaire dans les troupes de choc que levait la Russie pour aller combattre les Turcs. Les massacres avaient soulevé en tout Arménien un immense besoin de revendication et de justice. Tcharentz prend donc les armes et pousse jusqu'au lac de Van. Les affreux carnages qu'il vit et qu'il dépeint dans *l'aurore épique* n'ont rien de littéraire. En 18, c'est la proclamation de l'éphémère République Arménienne Libre, qui parut, un temps, consoler de six siècles d'occupations persane, turque et russe. Tcharentz se trouve alors à Erévan. Nigol Aghbalian, Ministre de l'Education Nationale, révèle au grand public, par un article éclatant, les dons du poète. Celuici devient secrétaire du Ministre, place tout honorifique, qui lui laisse le temps d'écrire comme il l'entend. Mais la République disparaît dès sa deuxième année d'existence. Les Turcs reprennnent les anciens territoires, et Tcharentz, considérant que sa culture est insuffisante décide de partir pour Moscou. En 1920, il adhère au parti de Lénine. Il devient un de ses plus fidèles compagnons. Il avait emporté dans ses bagages deux livres de poème : *l'aurore épique* et la *légende dantesque*. Bientôt, modifiant son style, il va publier *Les foules en délire*. C'est le plus rocailleux de ses ouvrages. (A tout dire, l'unanimisme était alors à la mode en Europe, en conséquence des guerres ; et il était fatal qu'un poète aussi engagé aidât de toute sa fougue ce mouvement qui voulait avant tout retrouver « le sens de l'humain »). Le choc de Tcharentz sur la jeunesse fut très vif. Il devint chef d'école. Avec lui s'ouvrait une nouvelle littérature, celle de l'Arménie Soviétique, la seule qui resta du démembrement de la République. (Et, certes, il y aurait beaucoup à dire...) L'influence de Tcharentz sur les jeunes écrivains persista jusqu'en 1935. Beaucoup d'entr'eux ont raconté ce que fut l'homme et ce qu'il leur apporta. Il était revenu à Erévan. Et c'est là qu'il fut emprisonné sur ordre du Parti Communiste Arménien.

On ne sait trop quand il prit goût à la drogue. Il ne semble pas, en effet, que le succès, ou les combats politiques, aient pu apaiser les frustrations dont il souffrait. Son instabilité conjointe à son génie, je l'ai dit, brûlait plus loin, et l'on peut douter que ceux qui l'approchèrent de croître. On le traduit. Et le voici, de nouveau, un des maîtres de la jeune école.

Ce n'est pas, en ce qui me concerne, l'aspect politique de l'œuvre de Tcharentz qui me touche. Je n'y crois guère, ou, plus exactement, je vois trop, à la lumière des événements qui se déroulent, combien l'authenticité de tels engagements l'emporte en qualité sur l'inévitable ragoût de l'ordinaire. Mais encore n'est-ce pas à cette différence criarde qu'il faut, à mon sens, constater la grandeur de Tcharentz, mais bien au niveau de sa sagesse et j'oserai dire de son prophétisme natif. Cet homme trapu, laid, dit-on, est d'une trempe peu commune. Il casse le sens, d'abord, que l'Arménie se fit, à tort ou à raison, d'un poète. Ce n'est pas en vain que les frontières sautent en lui, qui fut pourtant le plus rivé des hommes au lieu natal, ni par assaut de démesure. Mais surtout parce qu'il veut modifier les références essentielles entre l'homme et lui, entre l'homme et l'univers. N'est-ce pas là ce qui angoisse tout véritable poète et se peut-il que l'un d'entr-eux puisse respirer, sans s'interroger sur la valeur de la face des dieux ? C'est dans cette quête que Tcharentz découvre sa race. On dit qu'il fut une sorte de mage du matérialisme, et c'est vrai. Son ambition secrète ne fut pas autre chose, peut-être, que de retrouver un art de vivre nouveau et, partant, une pensée nouvelle dont il lui parut que toute poésie, fatiguée de ses vieux pouvoirs était avide. Paradoxalement, et par simple conséquence, ce qui me frappe en lui c'est la présence des anciens — ceux qui pensaient le monde en même temps qu'ils en vivaient la musique. Omar Khayam ou quelque nouvel Héraclite, mais sans rigueur et comme par gourmandise. Un poète philosophe tout effréné de vivre et pour qui tout est toujours trop peu.

Toute politique sera toujours dépassée par le poète. Ce que Tcharentz a concédé, comme tant d'autres, à l'action sociale, c'est une occasion de lyrisme, et l'expérience qui la soutient. Mais il va sans dire que le poète préservait d'instinct ses risques de débordement. Amours, boissons, drogues proposaient d'autres duretés et d'autres disciplines. Ce sont la des diables rigoureux. De là cette générosité inlassable vis-à-vis d'autrui, qui compense cette stricte mise à sac et à

Tcharentz est avec Maïakovsky le plus grand poète de la révolution russe. Ce qui est bien dans les traditions de l'Arménie: elle hait le médiocre et se veut aux premiers rangs. Après avoir donné à Byzance quelques-uns de ses plus grands empereurs, elle se devait bien de fournir à Moscou certaines de ses plus fortes têtes.

l'aient réellement connu, et aient compris la singularité de ce qui le dévorait. (Plus on avance dans la découverte d'un être, plus on voit se troubler l'« histoire » et s'amenuiser nos certitudes. Le vrai exigerait un don d'ubiquité). En prison, privé de drogue, sa vie devînt un supplice. Ses voisins de géôle racontèrent qu'ils l'entendaient hurler. Un matin, on le trouva mort près d'un pilier de ciment. Il s'y était brisé le crâne. C'était en 1937. Il laissait deux filles, qui vivent encore. Après la mort de Staline il fut réhabilité. (Le mot a je ne sais quoi de grotesque...) On réédita son œuvre. Outre les ouvrages cités, elle comportait *Ballades et Poèmes*, *Le Livre de route*, des poèmes divers et des quatrains non réunis en receuil, et deux écrits de prose, *La terre de Naïri*, qui est un roman, et des *Souvenirs de la maison de correction d'Erévan*.

On découvre peu à peu de nombreux inédits éparpillés dans diverses familles. Depuis que Mikoyan vînt proclamer à Erévan la grandeur du poète et fit la levée d'écrous de son œuvre la renommée de Tcharentz ne cesse de se répandre et cendre de lui-même. Est-il rien de plus ascétique que ce qu'on dit être un vice ? Et qui réclame plus d'affreuses vertus, et je dis affreuses dans le sens d'une surenchère d'exigences morales. On s'abuse étrangement quand on pense qu'un vice est chose qui se laisser aller. Voyez nos banquiers ! Est-il rien qui exige plus de sacrifices, d'assumations redoutables, de longs calculs, de préméditations complexes, de stratégies difficiles de soi à soi, de repentirs et de supputations infinis ? Est-il rien, somme toute qui exige de consommer autant d'intelligence ? Et pour peu que l'usage d'une passion soit tout alimentée des nécessités de l'esprit et de ses besoins de logique, et d'une logique qui veuille se vivre et non point tant se rêver, quel accroissement du génie et quelles découvertes ! N'est-il pas grands que la drogue ou l'alcool aient guéri Tcharentz des ambitions de César, cachées sous toute peau humaine, qu'elles se soient faites préférer aux honneurs ordinaires de quelque Académie où des gens confectionnent leur sens de l'humain « exemplaire » ? Imagine-t-on Tcharentz semblable à ses laudateurs officiels qui, excusant ses erreurs, se dilatent niaisement sur leur géniale contrepartie ?

Autre chose me touche. Le débridé mystérieux de son art, et sa science volontairement voilée. Il ne faut pas s'y tromper, Tcharentz avait couru beaucoup de routes. On le voit bien à lire les circonvolutions de ses styles. Chacun exige une remise en question. Chacun constitue un acte de désobéissance salutaire. Il n'inventorie pas, avec ferveur, comme Varoujean, les grandes rhétoriques et ne s'interroge pas sur leur bien-fondé.

Dès le départ, Tcharentz opte pour un style net, simple, privé d'images, ne redoutant pas le prosaïsme s'il dit bien la chose. Chez Varoujean, homme qui connut la contrainte, la vie couve sous le langage ; elle le modèle, l'excite et ne peut filtrer qu'à travers lui. De là le soin apporté aux mots porteurs de vie. En Tcharentz éclate le phénomène inverse ; la vie et ses événements ont débordé les mots. Dès lors, un souci de littérature pure n'est plus utile ni même concevable, il détruirait l'afflux des réalités extérieures. C'est comme par jeu que Tcharentz se voit artiste. On ne peut se cacher, du reste, que son appartenance originelle rattachait ses passions, quelles qu'elles fussent, à l'Orient natal. Qui cachait-il, au fond, sinon l'ombre de ce vieux pacha des légendes, traînant son harem de délectations tout autant que le sabre ? Il n'a pas caché dans ses poèmes son goût pour la poésie persane. Il lui emprunte des formes savantes pour y couler une substance très simple. Mais il flairait en cette Perse plus une chance et comme un besoin d'incarnation heureuse, qu'un excès de raffinement verbal. Ses premiers receuils montrent à travers quelques influences inévitables, (celles des poètes musulmans et celles de ses grands précédesseurs arméniens), ce libre jeu qui se satisfait moins à écrire qu'à vivre. C'est un fait que Tcharentz est sans cesse au delà de sa plume, et que lui, qui écrivit beaucoup, ne fut pas lié par l'écritoire. C'est important pour une vie d'homme et je ne doute pas que les revendications qu'il exposait aux jeunes gens, à Moscou ou à Erévan n'eussent beaucoup de poids. L'expérience avait longtemps frotté les mots, et ce n'est pas en vain que le poète en appelait aux libérations vraies des formes et des usages de son art. Toute sa vie avait été escortée d'excercices. Il connaissait les raisons de l'infidélité ou des désordres apparents. Savant de toutes ses cicatrices... Il suffit d'écrire sur lui pour mesurer les repentirs, les dérobades, les élancements de sa vie, et combien il est difficile d'en parler sans trop de sottises...

Je ne cache pas que j'aime me pencher sur une telle nature et sur quelques autres, issues d'Arménie. Aussi bien, encourant volontiers des critiques, je dirai que j'ai aimé à ce qu'elles escortent mes années. Elles m'ont beaucoup appris et je les trouve grandes. Bien plus, je l'avoue, que celles de maints autres, plus célèbres. Je n'ambionnai rien de plus que d'attirer un peu d'attention, et selon mes moyens, qui sont courts, sur leur originalité. Elle débouchait sur des sacrifices effroyables. Il me semblait que la ferveur dont on entoure d'authentiques poètes se faisait rare, et qu'il y avait, pour un d'entr'eux, comme une nécessité toute sainte à tendre naïvement la main vers des œuvres qui furent payées d'un si grand prix. Ce qui fut une découverte exotique, et le fruit d'un voyage imaginaire, devînt peu à peu, une constance, sans même que fut fait un effort, tant surabondait le plaisir, et la tendresse. En vingt-huit ans d'échanges semblables on acquiert des habitudes et je ne dis pas qu'elles soient toujours bonnes. Mais quoi... encore que je ne sois spécialisé en rien, l'aventure des grands vivants d'Arménie m'est familière et le lecteur serait bien surpris si je lui découvrais tout ce qu'elle m'apporta de très doux... La récompense passa de loin ce qui pourtant n'exigeait aucune promesse... Ainsi Tcharentz, qui ne crut pas à la sagesse de Salomon, succède-t-il à Varoujean qui porta toute sa vie un conflit qui se voulait amoureux de sagesse, celle du sel, il est vrai. Et tout cela baigné en eux de jeunesse ; tout cela vécu au plus vif de soi... Au point que je ne crois plus au royaume des Ombres, même en rêve, tant celle-ci, comme on les nomma, et si mal, me firent leçon de réalité et de la plus tangible.

Nous énumérions, Poladian et moi, toutes les raisons de notre ferveur. Mais en est il une seule qui vaille le simple enchantement, alors qu'il s'éleva de vies aussi terribles ?.. au point que je ne sais plus conclure et ne le veux pour rien au monde...

(Շար. Ա. էջէն)

չեւ հիմա եւ որուն ծնունդ տուաւ ան – չուշա նոր բանաստեղծին արաբչական ձեռքը :

Նոր բանաստեղծները բարդ մեքենայի մը կնճռոտ եւ առեղծուածային մեքենավարներն են : Իմացականութիւնը հասած է կէտի մը, որմէ անդին զգլխիչ անէութիւնն է, ժամանակէն ու միջոցէն դուրս :

«Մանրամասնօրէն նկարագրելէ, իր բոլոր դրսեւորումներուն մէջ տալէ եռաբարաքին աշխարհը, այժմ բանաստեղծութիւնը հետազօտութեան նոր դաշտեր կը փնտռէ, սուզուելով մարդկային էութեան զաղտնածածուկ խորութիւններուն մէջ» :

— Հիմա խօսքը քուկդ է, սիրելի Բարութ, ի՞նչ է բանաստեղծութիւնը ըեզի համար, այսօր : Ի՞նչ ունիս ասելցնելիք Ահարոնի եւ քու ըսածներուդ վրայ : Ըեզմէ յետոյ խօսքը պիտի տամ Զուլալին :

Յարութ երկար պահ մը կը խոկայ, պլուխը հակած կուրծքին : Ապա, հատիկ հատիկ, կանգ առնելով իւրաքանչիւր բառի վրայ·

— Շատ բաներ... : Անսպառ նիւթ է, կարելի է օրերով խօսիլ, խորհրդածել, խոկալ : Ինչպէս բոլոր միւս արուեստներուն մէջ, երաժշտութիւն, նկարչութիւն, բանաստեղծութեան մէջ ալ կայ մաս մը, կը հասնինք տեղ մը որ դժուար բացատրելի է : Ահարոնն ալ, ես ալ, եւ բազմաթիւ ուրիշներ, շատեր, մեզմէ շատ աւելի մեծեր, շատ աւելի գեղեցիկ վերլուծումներով ջանացած են պատասխանել հարցումիդ — Ի՞նչ է բանաստեղծութիւնը :

Բացատրութիւն մը տամ, որ համեմատաբար նոր է· բացատրութիւն, զոր գտած եմ Թօլաճ Տը Րէնեվիլի մէկ դիրքին մէջ : Հաւանաբար ինքն ալ առած է ուրիչէ մը· որմէ՞, ո՞ր տեղէն, չեմ գիտեր :

Ենթադիտակցութիւնը կայ ամէն մարդու մէջ : Շրջանակ մը գծենք, որուն ամբողջ մակերեսը սեւ է : Ճիշդ կեդրոնին ճերմակ կէտ մը : Այս ճերմակ կէտը ամէն անհատի արտաքին գիտակցութիւնն է : Հետեւեալիք երկու ընթացք կայ, արեւելեան եւ արեւմտեան : Առաջինին մէջ անհատը, կեդրոնի այդ ճերմակ կէտը ուրեմն, կը զոհաբերէ իր եսը այն ամբողջութեան, որ կը գտնուի իր չուրջը, կ'ընդելուզուի, կը միանայ այդ շրջանակի մակերեսի սեւին : Ուրիչ ձեւով մը ըսենք՝ կը մերժէ գիտակցութիւնը, եւ կը միանայ բանի մը որ տիեզերքն է : Ուրիչ խօսքով կը ջնջէ իր եսը, հասնելու եւ միանալու համար ընդհանուր ենթագիտակցութեան, համամարդկայինին :

Ընդհանուր բառով մը կ'որակենք այս ընթացքը՝ արեւելեան միսթիսիզմ : Արեւմտեանը կը հետեւի ուրիչ ընթացքի մը : Միշտ նոյն սեւ շրջանակն է եւ կեդրոնի նոյն ճերմակ կէտը : Այս վերջինը փոխանակ միանալու շուրջի սեւ մակերեսին, հետզհետէ կը ջանայ ընդլայնել իր արտաքին գիտակցութիւնը, նօսրացնել իր շուրջի սեւը : Այս վերջինը հետզհետէ տեղի կուտայ կեդրոնէն տարածուող

●▸

— Մնում է միայն ասել, որ ընդհանուր ժողովը հրաժարվեց ընդունել Ֆրանսիայի Ազգային Ժողովի նախագահ Պուանկարեի հրավերը՝ Ֆրանսիա այցելելու առթիվ։

— Ինչպե՞ս, ինչո՞ւ, ինչի՞ համար, — հարցրեց Ջոն Բուլը, որ ոչինչ չէր հասկանում։

— Ֆրանսիայի Ազգային Ժողովի նախագահ Պուանկարեն, որ Ֆրանսիայի ներկայ վարչապետն է, հրավիրել է Ազգերի Լիգայի ընդհանուր ժողովի անդամներին Ֆրանսիա այցելելու, որպեսզի ընդհանուր ժողովը Ֆրանսիայում նստի։

— Ինչո՞ւ ընդհանուր ժողովը հրաժարվեց ընդունել Պուանկարեի հրավերը, — հարցրեց Ջոն Բուլը։

— Որովհետև Ազգերի Լիգայի կանոնադրության համաձայն ընդհանուր ժողովը պետք է նստի Ազգերի Լիգայի կենտրոնում, այսինքն՝ Ժնևում, և ոչ մի տեղ ուրիշ։

— Ինչո՞ւ, ինչի՞ համար, — հարցրեց Ջոն Բուլը։

— Որովհետև Ազգերի Լիգայի կանոնադրությունը այդպես է որոշել

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
3
MARDI
3 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 14·023

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 14.023

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԷՃԷՎԻՏ ՊԻՏԻ ՓՈՐՁԷ ԿԱԶՄԵԼ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՏԷՄԻՐԷԼԻ ԱՆԿՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

—o—

Վախճանը անխուսափելի էր եւ ինչպէս կ'ակնկալուէր Շաբաթ օր, երկու օրուան նիստէ ետք, Ազգ· Ժողովը տապալեց Տէմիրէլի կառավարութիւնը: Ծանօթ է, որ նահանգային եւ գաւառական ընտրութիւններէն ետք, ուր ծանր պարտութիւն կրած էր Տէմիրէլ մերժած էր հրաժարիլ եւ Հալքի պարագլուխը արդէնքի բանաձեւ մը ներկայացուցած էր մինչ 11 ամսվան երեսփոխան կը հրաժարէին իրենց կուսակցութենէն եւ փոքրամասնութեան մէջ կը ձգէին կառավարութիւնը: Ասոնք կը չեչտէին սակայն թէ «հաւատարիմ անդամ կը մնան արդարութեան (Ատալէթ) կուսակցութեան եւ միայն կ'ընդդիմանան Տէմիրէլի»: Ասիկա կը նշանակէ նաեւ թէ պիտի չքուէարկեն ի նպաստ էճէվիտի: Առաջին տագնապը չէ, զոր Թուրքիա կ'ապրի բայց ծանրակշիռներէն մէկն է եթէ ոչ ամէնէն ծանրակշիռը: Մէկ կողմէ երկիրը կ'ապրի, ամիսներէ ի վեր բռնութեան, ահաբեկչութեան եւ մահափորձներու ծանր մթնոլորտ մը, միւս կողմէ տնտեսական վիճակը մինչեւ սնանկութեան դուռը հասցուցած է երկիրը: Դրամահոսութիւնը 30 առ հարիւրը անցած է եւ անշուշտ, աւելի քան երբեք պէտք ունի միջազգային դրամական օժանդակութեան բայց Թուրքիա բնաւ վստահութիւն չի ներշնչեր: Արդէն միջազգային Դրամական Ֆոնտը մերժած է հարիւր միլիոն տոլարի օժանդակութիւնը, իրաք եւ ձափոն դադրեցուցած են քարիւղի եւ ճարտարարուեստական նիւթերու իրենց արտածումները ցորչափ Անգարա պարտքերը վճարած չըլլայ, Միացեալ Նահանգներն ալ կը մերժեն մէկ միլիառ տոլարի կանխավճարը (զինուորական օժանդակութեան ծիրին մէջ, այդ դրամով Թուրքիա կը գնէ ամերիկեան զէրքեր, զորս Քոնկրէսը կը մերժէ):

Այս պայմաններուն մէջ է որ էճէվիտ պէտք է վերցնէ երկրին ճակատագիրը եւ եթէ նոյնիսկ յաջողի դահլիճ կազմել, տարիներու պէտք ունի որպէսզի երկիրը ոտքի դնէ եւ կարենայ սկսիլ գործադրել իր քաղաքականութիւնը: Երեսփոխանական ընտրութիւնները չահեցաւ, քանի անցեալ Ցունիսին ստացաւ ձայներու 42,09 առ հարիւրը մինչ Ատալէթը կը դահանար 37,18ով: Բայց չկրցաւ դահլիճ կազմել եւ կրկին Տէմիրէլն էր որ երկու աջ եւ ծայրայեղ–աջ կուսակցութիւններով (Թիւրքէշ եւ Էրպագան) համախըրբական կառավարութիւն մը կազմեց, որ չկրցաւ վեց ամիսէն աւելի դիմանալ:

Երբ այս է կացութիւնը, Մոսկուա անշուշտ կանգ չի ինայեր սիրաշահելու համար իր դրացին եւ արդէն դարակը միշտ պատրաստ կը պահէ ոչ–յարձակողական դաշինք մը: Եթէ ստորագրուի, բոլորովին աւելորդ կը դառնայ Ատլանտեան կազմակերպութեան Միջերկրականի արեւելեան թեւը, ռազմավարական դետնի վրայ: Թէեւ դեռ երկու օր առաջ, Զօր· Հէյկ հոն նշանակեց երկու թուրք զօրավար, իմմիրի դաշնակից սպայակոյտին պլուխը: Զաղլայանկիլ յայտարարած էր այս առթիւ, որ նման բան մը անհրաժեշտ դարձած էր քանի որ Ցունաստան քաշուած էր Օթանի զինուորական բաժնէն:

Առ այժմ Մոսկուա կը զոհանայ տալով ինչ որ կ'առնուի այսինքն դրամագլուխ եւ Ծնունդի վաղորդայնին իսկ զետեղումի հինգ համաձայնագիր ստորագրուած է երկու երկիրներու միջեւ:

Եւրոպայի աւելի քան երբեք հիւանդ մարդուն ճակատագիրը այսօր էճէվիտի ձեռքն է, որ պատասխանատուութեան մը տակ է եւ դիւրութեամբ ալ չի կրնար հարկ եղած մեծամասնութիւնը ապահովել Ազգ· Ժողովին մէջ:

ՔԱՄՊՈՃ

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ՝ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐԻ ԴԷՄ

—o—

Թերեւս Հնդկաչինի երրորդ պատերազմն է եւ ամէնէն ինքնատիպը քանի որ համայնավար համայնավարի դէմ է, այսինքն կարմիր դրօշ կարմիր դրօշի դէմ, աւելի ճիշդ մղուող կռիւները դէմ առ դէմ հանած են Վիէթնամ - Քամպոճ պիտակին տակ՝ Մոսկուա եւ Փեքին:

Ի՞նչ պատահեցաւ յանկարծ: Քամպոճ առջի օր կ'ամբաստանէր Վիէթնամը, որ իր երկիրը սկսած է դրաւել, քանի մը զօրաբաժին սահմանը անցած ըլլալով: Վիէթնամ կ'առարկէր թէ ձեռք առած միջոցները զուտ ինքնապաշտպանութեան միջոցներ են: Ամէն պարագայի մէջ, երկար չեն կրնար տեւել կռիւները, քանի դէմ դիմաց դտնուող ուժերը որեւէ համամասնութիւն չունին, Վիէթնամ քանի մը ժամէն կրնայ կլլել Քմէրներու երկիրը: Ուրեմն, մղուող պատերազմը, պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով զուտ մարքս – լենինեան պատերազմեան մըն է, ինչպէս կը չեչտէ Լիպերասիոն, որ կ'աւելցնէ· «Զինացի խորհրդատու եւ հրացան խորհրդային փորձագէտներու եւ հրասայլերու դէմ»:

Երկու երկիրներու ցեղային առեղծիւնն ալ դարաւոր է եւ « գաղափարա – կից » ըլլալը չէ բաւած կացութիւնը փըրկելու համար: Գլխաւոր հարցը, որ ծագած է հիմա տահմանային է եւ Հանոյ քանիցս ուզած է բանակցութեամբ լուծել հարցը բայց Փնոմ – Փէն մերժած է:

Ներկայիս Փնոմ – Փէն խզեց Հանոյի հետ եւ բաւական կ'աղմկէ ինչ որ իր շահը կը պահանջէ:

ՖՐԱՆՍԱ

ԵԹԷ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԲՈԼՈՐ ՏՂԱՔԸ...

Նախագահին աւանդական « Շնորհաւոր Նոր Տարի »ն ունկնդրուեցաւ Շաբաթ իրիկուն եւ փիսքար երջանկութիւն եւ առողջութիւն մաղթեց Ֆրանսայի, առաջինը ինքնավստահութիւնն ըլլալով եւ երկրորդը՝ գործունէութիւն եւ արդիւնաւէտութիւն: Նախագահը յիշեցուց ը՝ եթէ աշխարհի բոլոր տղաքը ուղէին իրարու ձեռք տալ յայտնեց թէ կը մաղթէ որ Ֆրանսայի բոլոր տղաքը իրարու ձեռք տան:

Նոյն իրիկունը էլիզէ ճաշի ընդունեցաւ անկարները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՒՐԹԸՐ կը չարունակէ իր քաղաքական չրջապտոյտը ամերիկացի զբօսաշրջիկի նման, ամէն մէկ քաղաքը երեմն 24 ժամ իսկ չմնալով: Այսպէս Վարշաւայէն (36 ժամ) անցաւ Թեհրան (16 ժամ) ուր Շահէն զատ, տեսնուեցաւ նաեւ Հիւսէյնի հետ, զոր չկրցաւ սակայն համոզել որ մասնակցի Եգիպտոս – Իսրայէլ բանակցութեանց: Հոնկէ դնաց Տելհի (ուր կը մնայ 48 ժամ) ուրկէ պիտի երթայ Աւստրան տեսնելու համար Սաատաթը: Քարթըր, ապա կուգայ Փարիզ, ուր պիտի տեսնուի նաեւ Միթերանի հետ:

ՀՆԴԿԱԿԱՆ առեւտրական օդանաւը – դուխինը ամէնէն ծանր կորուստը կրեց առջի օր երբ Պոյինգ 747 մը էր–ինտիայի պայթեցաւ օդին մէջ եւ ծովն ինկաւ իր 190 ճամբորդներով եւ անձնակազմի 23 անդամներով:

ՍՊԱՆԻԱ. նախ – ինքնավարութիւն չընորհեց Պասքերուն, վերջնական կ'ըլլայ երբ Քորթէսը (Խորհրդարան) վաւերացնէ: Պասքերը անցեալին ալ ինքնավար էին բայց Ֆրանքօ ընջած էր այդ իրաւունքը:

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ· 26–29)

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՏԱՍԸ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ

Ըստ սովորութեան, ամէն տարի Հայաստանի լրագրողները կ'ընտրեն տասը լաւագոյն մարզիկները: Անցնող տարուան Հայաստանի տասը լաւագոյն մարզիկները հռչակուած են հետեւեալները՝ լենինական ծանրաբարձ եուրի Վարդանեան, որ նուաճած է աշխարհի, Եւրոպայի եւ Խորհ· Միութեան ախոյեանի կոչումը, վարդան Միլիտոսեան, դարձեալ լենի – նականցի, որ կէս միջին կշիռքի մէջ հասած է խորհրդային բաժակը, ախոյեանի կոչումը եւ հաստատած համաշխարհային մրցանիշներ: Գուրգէն Բաղդասարեան, որ Խորհ· Միութեան ազգային խումբին կազմին մէջ մասնակցած էր Սոֆիայի մէջ տեղի ունեցած ուսանողական համաշխարհային խաղերուն, չհասած է ախոյեանութեան ոսկէ մետալը, իսկ Միացեալ Նահանգներու մէջ դարձած է աշխարհի բաժակակիր: Դաւիթ Համբարձումեան դրաւած է չորրորդ տեղը, մինչ Նարիւէ Սետոնեան հինգերորդ եւ Եդուարդ Ազարեան վեցերորդ գիծի վրայ կուգան: Եօթներորդ տեղը դրաւած է ազատ ոճի ըմբշամարտիկ Բեհուր Փաշայեան, ուրեք՝ խորէն Ինջէյեան, կռիւամարտիկ: Արշակ Սաճոյեան՝ ազատ ոճի ըմբշամարտի աշխարհի բաժակակիր, դրաւած է իններորդ տեղը, իսկ Հայրապետ Միւնասեան, դասական ոճի ըմբիշ, 10րդ տեղը կը գրաւած է Հայաստանի տասը լաւագոյն մարզիկներու ցանկին վրայ:

×

Հայաստանի լաւագոյն խումբը ճանչցուած է Լենինականի « Շիրակ » ոտնագնդակի ակումբը, որ իրաւունք ստացած է մասնակցելու Խորհ· Միութեան բաժակի մրցումներուն:

×

ԳՐՔԻ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՉԱՐԵՆՑԻ

Երեւանի Ալ· Միասնիկեան գրադարանին մէջ բացուած է գիրքի ցուցահանդէս մը, նուիրուած Չարենցի: Ցուցադրութեան դրուած են բանաստեղծի երկերուն բոլոր հրատարակութիւնները սկսեալ 1915ին լոյս տեսած « Կապուտաչեայ հայրենիք »էն մինչեւ 1934ին հրատարակուած « Գիրք ճանապարհի » վերջին հատորն: Մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած է ցուցահանդէսը այցելուներու մօտ: Ցատուկ բաժիններ տրամադրուած են Չարենցի երկերու ռուսերէն եւ այլ լեզուներով թարգմանութիւններուն, ինչպէս նաեւ իր գործերուն մասին կատարուած ուսումնասիրութիւններուն՝ որոնց հեղինակներն են Գուրգէն Մահարի, Սիմոն Ցակոբեան, Ցակոբ Սալախեան, Արշա – լոյս Բաբայեան, Նորայր Դարբաղեան, Հրանտ Թամրազեան, Սուրէն Աղաբաբեան:

×

ԲԱՐԿԷՆ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՑԹ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Թիֆլիսի մէջ նշուած է դերասան Բարկէն Ներսիսեանի ծննդեան 60ամեակը եւ գործունէութեան 45ամեակը: Ողջոյնի խօսք արտասանած է Վրաստանի թատերական ընկերութեան նախագահի տեղակալ Կոբախիձէ: Բարկէն Ներսիսեանի կեանքին ու գործին մասին խօսած է Բենիկ Սէյրանեան, Վրաստանի Գրողներու Միութեան հայկ· բաժնի նախագահ: Ցոբելեարի չնորհակալութեան խօսքերէն ետք հանդիսականները դիտած են տեսարաններ Բարկէն Ներսիսեանի մասնակցութեամբ ներկայացումներէ:

ՏԵՐՈՒՆԻ.- ԳՐԻԳՈՐ ԱՃԷՄԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ տարւոյն վերջին օրը, Դեկտ· 31ին իր մահկանացուն կնքած է ընկ· Գրիգոր Աճէմեան, Լիոնի մէջ:

Ողբացեալը ծնած էր Իտէնճիկ 1901ին եւ ինչպէս իր սերունդի մեծամասնութիւնը ճակատագրական տեղահանութիւն եւ աքսոր: Ոտքքա արդէն պիտի կորսնցնէր իր մայրն ու ընտանիքին մեծամասնութիւնը եւ յետագային Ցունաստան ալ՝ հայրը: Մէկը՝ Ապրիլեան որբացած սերունդին, ինչպէս չատեր, պիտի հասնէր Ֆրանսա (1925ին) նախ Առլ, ապա Լիոն ուր իր նուիրեալ մասնակցութիւնը պիտի բերէր տեղւոյն ազգային եւ կուսակցական կեանքին: Կանուխէն մտած Հ· Ց· Դ· շարքերը, անդամ էր վարչութեան կոմիտէի:

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին եւ զաւկին:

1977Ը

«ՅԱՒԱՋ»Ի ԸՆԴԱՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՎԱՂՈՐԴԱՅՆԵՐ ՈՐ ԿԸ ՏԺԳՈՒՆԻՆ

ՖՐԱՆՍԱ

Յունուար մէկ։

Խրախճանք, կերուխում։

Շնորհաւոր Նոր Տարի։ Նուէրներու եւ մաղթանքներու փոխանակութիւն։

Բայց, հազիւ լապտերները մարած արդէն վրայ կուգան ժպտուն վաղորդայնները։ Մարդիկ դարձեալ կը դանուին դէմ յանդիման իրենց առօրեայ մտահոգութիւն – ներուն եւ դժուարութիւններուն հետ։

Նախագահ՝ Վ. Ժիսքար տ'Էսթէնի իր ամանորեան խօսքերուն մէջ կը մաղթէ որ՝ « Ֆրանսան ըլլայ միացեալ, արդար, զործունեայ եւ խելացի »։ Նախագահին միւթէեան խօսքերը կը մնան առանց արձագանգի։ Ընդդիմութեան պարագլուխները՝ Միթերան եւ Մառչէ կը շարունակեն իրենց քննադատութիւնները ընդհանուր քաղաքականութեան դէմ։ Իսկ մեծամասնութեան մէջ ապրեցութեան պայքարը միշտ սուր է նամանաւանդ Փարիզի քաղաքապետարանի ընտրութիւններու չուրջ ուր Շիրաք – Տ'Օրնանօ մենամարտը ուղղակի մարտահրաւէր մըն է ուղղուած Հ. Հ. Հ.ի կողմէ Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի։ Սակայն, Հ. Հ. Հ.ն առաջին պարտութիւն մը կը կրէ Լոռէնի մէջ չրջանային Խորհուրդի նախագահի ընտրութեամբ ուր Ժ. Ժ. Սերվան Շրէյպէր կը վերընտրուի ընդդէմ Կոլիսա Մէսմէրի։

Ֆրանսական կառավարութիւնը միշտ կը պայքարի գիներու յաւելումին եւ գործազրկութեան դէմ, մինչ բանջարեղէնը կը սպէ։ Նախարարապետ Պառ կը սկսի դաւառական չրջագայութ մը դիմաւորելով ցոյցեր՝ 2000 փիւղացիներ կը պատգնեն «Սոլոնեի հողագործութեան» գագաղը։ Ընկերային մթնոլորտը կը ծանրանայ գործազուլներու չարքով մը՝ երկաթուղիի, թղթատարի եւ էռ–Ֆրանսի մէջ։

Այս Յունուար ամսուան ընթացքին Ֆրանսան կը յուզեն յատկապէս երկու դէպքեր։

Թրուայի մէջ, Փաթրիք Անրիի գատավարութեամբ մահապատիժի հարցն է որ կը ծեծուի։ Ոճրագործը գլուխը կը փրկէ։

Հազար չորս օրուան գերութենէ մը եաք, Ֆրանսուազի ցեղագէտ՝ Ֆրանսուազ Բլօմէր եւ իր ամուսինը ազատ կ'արձակուին։

Նոյնպէս, Քորսիքայի ինքնավարապաշտ պարագլուխ՝ Տօքթ. Սիմոնիի ազատ արձակումը, Պլիուշի յայտարարութիւնները մասնաւորապէս ռուսացման մասին Խորհրդային Միութեան մէջ եւ մամուլի մեծերէն՝ Էմիլիէն Ամօրիի մահը, զոհ արկածի մը, կը գրաւեն նաեւ հանրութեան ուշադրութիւնը։

Արտաքին ճակատի վրայ, համաչխարհային նշանակութիւն ունեցող մը Ֆրանսայի զինուած վրայ պաղեստինցի ղեկավար՝ Ասու Տաուսի ձերբակալութեամբ եւ ապա ազատ արձակումով։

Վերջացնենք այս ամիսը, պատմական կէտով մը։ Ժիսքար տ'Էսթէնի այցելութիւնը Սաուտի Արաբիոյ։ Առաջին անգամն է որ Ֆրանսայի պետական ղեկավար մը պաշտօնապէս կ'ընդունուի Ռիատ։

Զմոռնանք ըսել նաեւ որ Յունուար ամիսը տեսաւ մեկնումը Ֆրանսական չարժանիքի եւ թատրոնի մեծերէն՝ բեմադիր Անրի–Ժորժ Կլուզոյի, դերասանուհի Իվոն Փուչեթանի եւ չարժանկարագրարանի ստեղծագործ՝ Անրի Լանկուայի։

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Այս նոր տարիով, Սպանիոյ մէջ կը բացուի անկասկած նոր գարագլուխ մը։ Համամասնավար պարագլուխ՝ Քարլիյօ եւ Լօթը ընկերները ազատ կ'արձակուին։ Կը չնչուի նաեւ բացարիկ ատեանը զոր Ֆրանքօ հաստատած էր 1963ին։ Սպանիա ազատականութեան ճամբուն վրայ է։

Երկիր մը որ բոլոր երկիրներէ աւելի յուեսաւութեամբ կը դիմաւորէ 1977Ը, իր ազգանուն, Իտալիան է ուր անտեսական, քաղաքական, ընկերային եւ այլ տագնապները չափազանց ծանր են։

Սակայն Մ.իլլին Արեւելքը կը մնայ միշտ անմար հրաբուխը։

Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ ծանր միլլազգերը կը ցնցեն Եգիպտոսը։ Սաատ տեղի կուտայ, ամբաստանելով Քաահաֆին որ Մոսկուայի հրահանգով կազմակերպած էր Եգիպտոսի ցոյցերը, եւ կը դառնայ դէպի Արեւմուտք։

Իսրայէլ – պաղեստինեան մերձեցման փորձեր տեղի կ'ունենան, որոնք կը մնան առկայծ անհետեւանք, Իսրայէլի Խորհրդարանը լուծուած ըլլալով։

Սակայն Մերձաւոր Արեւելքի ամէնէն անկայուն երկիրը, այս նոր տարուան սեմին, կը մնայ դարձեալ Լիբանանը ուր համեմատաբար տիրող հանդարտութիւնը վերջին չրջանի խաղաղեցման չանքերէն վերջ միշտ խախուտ է։ Գործազուլները, մամուլի գրաքննութիւնները, ռումբերու պայթումներ հակառակ արաբական տարհամոզման ուժերուն մթնոլորտը կը պահեն միշտ լարուած։

Խորհ. Միութեան սահմաններէն ներս տեղի կ'ունենան արտասովոր միջադէպեր։ Եղեռնափորձ Մոսկուայի մեթրոյին մէջ եւ պայթումներ Հոկտեմբեր 25ի փողոցին մէջ, որոնք կը գրաւեն Արեւմտեան աչխարհի ուչադրութիւնը։ Բայց, ըստ սովորականին, խորհրդային մամուլը կը մնայ լուռ։

Միացեալ Նահանգները կ'ողջունեն լրւնց 39րդ նախագահը՝ Ճիմի Քարթըր։

Թուրքիոյ մէջ, աջի եւ ձախի միջեւ բախումները, ծայրայեղ աչերու եղեռնափորձերը, ուսանողական խլրտումները մթնոլորտը կը պահեն միշտ լարուած։ Բայց այս ներքին հարցերը արդեօք չեն որ Թուրքերը Կիպրոսի մէջ միշտ տեղահան ընեն Յոյները։ Սըեուէյ Թայմզի մէջ լոյս տեսած Եւրոպայի Խորհուրդին Մարդկային Իրաւանց յանձնախումբի զեղանի տեղեկագիրը Թրքական անորակելի վայրագութեանց մասին Կիպրոսի մէջ, անգամ մը եւս կը հաստատէ որ Թուրքիան կը մնայ հաւատարիմ 1915ի իր ղեկավարներու քաղաքականութեան եղանակներով։

1977ի, այս առաջին օրերուն, հրաժեչտ կ'առնեն՝ զինանգիտական եւ երաժչտական աչխարհի երկու մեծերէն՝ անգլիացի դիւանագէտ՝ Իարն եւ ճազի աչխարհահռչակ դաչնակահար՝ Էրոլ Կառնըր։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Յունուարի առաջին օրերուն, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ծննդեան քարոզը, խօսուած Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարէն միշտ ազգային եւ քրիստոնէական վերանորոգուած չունչ մը կը բերէ Ազարաթի ձիւնափայլ գագաթներէն, տարտսիւս Հայութեան։

Հայաստանի նոր նախարարապետ նչանակուած է՝ Ֆաղէյ Տաճատի Սարգսեան որ կը փոխարինէ Գրիգոր Արզումանեանը, մեռած Նոյեմբեր 1976ին։

Գերասիմ Ա. Մարտիրոսեանի յանձնուած է Հայաստանի Վերահսկողութեան Կոմիտէի նախագահութիւնը։

Երեւանի Մատենադարանը հարստացած է 16 հայկական ձեռագիրներով, որոնց մէջ աչքի կը գարնէ է. գարու Աւետարանը, որ կ'ամբողջացնէ հայ խոնարհ գրիչներու եւ ծածկողներու ստեղծած մատենագրական հրաչալիքներու հատ – քածոն։ Ներկայիս, Երեւանի Մատենադարանի դանձերուն թիւն է՝ 15.670 միաւոր։

Հայաստանի այլ պարծանք մը եւս, Բիւրականի աստղադիտարանը որ պարբերաբար է պատուոյ դիրքով եւ «Խորհրդային Միութեան եւ Արեւելեան Գերմանիոյ պիտական համագործակցութեան 25ամեակը» յոբելենական կրծքանչանով։

Մարզական կեանքի մէջ, Խորհ. Միութեան ոտնագնդակի Դաչնակցութիւնը 1976ի բարձրագոյն խումբն ալ տասը լաւագոյն երաւարարներու մէջ դրած է՝ Մաթեւոս Մկրտիչեան՝ Երեւանէն։ Իսկ Նազար Պետրոսեան, միշտ Երեւանէն, Խորհ. Միութեան ոտնագնդակի Դաչնակցութեան 1976ի 33 լաւագոյն մարզիկներուն մէջ է։

1977ի սեմին, Հայաստանի պետական թատրոնը կը կոթնցնէ իր քսաներիկ ուսուցիչներէն եւ բեմավարներէն՝ Վարդան Ագէմեան։

ՍՓԻՒՌՔ

Սփիւռքը կը դիմաւորէ նոր տարի մը բայց իր հարցերը կը մնան նոյնը։ Ազգապահպանում՝ զարկ տալով մչակութային կեանքի բոլոր երեսներուն, քաղաքական պայքար՝ տէր կանգնելով մեր անժամանցելի եւ անբռնաբարելի իրաւունքներուն։

Ամէն գաղութ ունի իր սեփական հարցերը, բայց մասնաւորապէս Հայութեան աչքերը ուղղուած են դէպի Միջերկրականի արեւելեան ափերը ուր երկչի, ազգային իմաստով, ծագունն Լիբանանայութիւնը դուրս չէ եկած դեռ իր մղձաւանջէն։

Ուրիչ գաղութ մը եւս միշտ ունի դամոկլեան սուրը իր գլխուն վրայ՝ Թրքահայութիւնը, ուր Շնորհք Պատրիարքի 1976ի տեղեկագիրը անգամ մը եւս չեշտը կը դնէ Հայութեան ամբողջական իրաւունքներու պաչտպանութեան վրայ։

Յունուարի այս առաջին օրերուն, Փահլերի մէջ իր մահկանացուն կնքէ մեծատաղանդ ծաղրանկարիչ Ալեքսանդր Սարուխան։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Յատկանչական տարեդարձ մը՝ Շարլ Միսաքեանի մահուան 20ամեակ։ Իր մամուլով, իր հանրային – կուսակցական կեանքով, Ֆրանսահայութեան նպատակները կերտող այս առաքեալը, կը վայելէ հաւատարատչէս երախտագիտութիւնը համայն գաղութին։

Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին եկզարկ ընտրուած է Գերպ. Գրիգոր Կաղոյեան, տիտղոսաւոր Եպս. Սմիւռքոյ, փոխարինելով Նիկողոս Ծ. Վ. Քէհեաեանը, առաքելական կառավարիչ։

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Մուրը վար լցած էր, Փերիկ եւ քահանան զէպի ժամ սկսան երթալ։ Ճամբան կանչեցին նաեւ Արչակը։ Թող Անհային հետ գայ ըսին։ Ժամին առջեւ իրար միացան. մուրին ժամերն ամէնէն ազատ տեղերն են։ Քահանան համարձակութեամբ բացաւ եկեղեցիին դուռը։ Դարձեալ մամ մը վառեցին, երեքն ալ բարեպաչտ ծնրադրեցին. Հայր Մեր մը ըսին։

Քիչ մը կարդի դրին մոմերը, խոտանները, սպասները։

— Փերիկ մայրիկ, ըսաւ տէր կարապետ, չատ խորհեցայ, չատ աղօթեցի թէ այս ժամը որո՞ւն ձգեմ, ես ժամէ ժամ պիտի երթամ, չեմ պիտեր թէ ո՛ւր։ Խորհեցայ քեզ զգիր եւ սարկաւագուհի ձեռնադրել. առաքելոց ատենն ալ այդպէս կը ծեծուի։ Ոճրագործը գլուխը կը փրկէ։

Հազար չորս օրուան գերութենէ մը եաք, Ֆրանսուազի ցեղագէտ՝ Ֆրանսուազ Բլօմէր եւ իր ամուսինը ազատ կ'արձակուին։

Նոյնպէս, Քորսիքայի ինքնավարապաչտ պարագլուխ՝ Տօքթ. Սիմոնիի ազատ արձակումը, Պլիուշի յայտարարութիւնները մասնաւորապէս ռուսացման մասին Խորհրդային Միութեան մէջ եւ մամուլի մեծերէն՝ Էմիլիէն Ամօրիի մահը, զոհ արկածի մը, կը գրաւեն նաեւ հանրութեան ուշադրութիւնը։

Արտաքին ճակատի վրայ, համաչխարհային նշանակութիւն ունեցող մը Ֆրանսայի զինուած վրայ պաղեստինցի ղեկավար՝ Ասու Տաուսի ձերբակալութեամբ եւ ապա ազատ արձակումով։

Վերջացնենք այս ամիսը, պատմական կէտով մը։ Ժիսքար տ'Էսթէնի այցելութիւնը Սաուտի Արաբիոյ։ Առաջին անգամն է որ Ֆրանսայի պետական ղեկավար մը պաշտօնապէս կ'ընդունուի Ռիատ։

Զմոռնանք ըսել նաեւ որ Յունուար ամիսը տեսաւ մեկնումը Ֆրանսական չարժանիքի եւ թատրոնի մեծերէն՝ բեմադիր Անրի–Ժորժ Կլուզոյի, դերասանուհի Իվոն Փուչեթանի եւ չարժանկարագրարանի ստեղծագործ՝ Անրի Լանկուայի։

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Այս նոր տարիով, Սպանիոյ մէջ կը բացուի անկասկած նոր գարագլուխ մը։ Համամասնավար պարագլուխ՝ Քարլիյօ եւ Լօթը ընկերները ազատ կ'արձակուին։ Կը չնչուի նաեւ բացարիկ ատեանը զոր Ֆրանքօ հաստատած էր 1963ին։ Սպանիա ազատականութեան ճամբուն վրայ է։

Երկիր մը որ բոլոր երկիրներէ աւելի յուեսաւութեամբ կը դիմաւորէ 1977Ը, իր ազգանուն, Իտալիան է ուր անտեսական, քաղաքական, ընկերային եւ այլ տագնապները չափազանց ծանր են։

Սակայն Մ.իլլին Արեւելքը կը մնայ միշտ անմար հրաբուխը։

Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ ծանր միլլազգերը կը ցնցեն Եգիպտոսը։ Սաատ տեղի կուտայ, ամբաստանելով Քահաֆին որ Մոսկուայի հրահանգով կազմակերպած էր Եգիպտոսի ցոյցերը, եւ կը դառնայ դէպի Արեւմուտք։

Իսրայէլ – պաղեստինեան մերձեցման փորձեր տեղի կ'ունենան, որոնք կը մնան առկայծ անհետեւանք, Իսրայէլի Խորհրդարանը լուծուած ըլլալով։

Սակայն Մերձաւոր Արեւելքի ամէնէն անկայուն երկիրը, այս նոր տարուան սեմին, կը մնայ դարձեալ Լիբանանը ուր համեմատաբար տիրող հանդարտութիւնը վերջին չրջանի խաղաղեցման չանքերէն վերջ միշտ խախուտ է։ Գործազուլները, մամուլի գրաքննութիւնները, ռումբերու պայթումներ հակառակ արաբական տարհամոզման ուժերուն մթնոլորտը կը պահեն միշտ լարուած։

Խորհ. Միութեան սահմաններէն ներս տեղի կ'ունենան արտասովոր միջադէպեր։ Եղեռնափորձ Մոսկուայի մեթրոյին մէջ եւ պայթումներ Հոկտեմբեր 25ի փողոցին մէջ, որոնք կը գրաւեն Արեւմտեան աչխարհի ուչադրութիւնը։ Բայց, ըստ սովորականին, խորհրդային մամուլը կը մնայ լուռ։

Միացեալ Նահանգները կ'ողջունեն լրւնց 39րդ նախագահը՝ Ճիմի Քարթըր։

Թուրքիոյ մէջ, աջի եւ ձախի միջեւ բախումները, ծայրայեղ աչերու եղեռնափորձերը, ուսանողական խլրտումները մթնոլորտը կը պահեն միշտ լարուած։ Բայց այս ներքին հարցերը արդեօք չեն որ Թուրքերը Կիպրոսի մէջ միշտ տեղահան ընեն Յոյները։ Սըեուէյ Թայմզի մէջ լոյս տեսած Եւրոպայի Խորհուրդին Մարդկային Իրաւանց յանձնախումբի զեղանի տեղեկագիրը Թրքական անորակելի վայրագութեանց մասին Կիպրոսի մէջ, անգամ մը եւս կը հաստատէ որ Թուրքիան կը մնայ հաւատարիմ 1915ի իր ղեկավարներու քաղաքականութեան եղանակներով։

1977ի, այս առաջին օրերուն, հրաժեչտ կ'առնեն՝ զինանգիտական եւ երաժչտական աչխարհի երկու մեծերէն՝ անգլիացի դիւանագէտ՝ Իարն եւ ճազի աչխարհահռչակ դաչնակահար՝ Էրոլ Կառնըր։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Յունուարի առաջին օրերուն, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ծննդեան քարոզը, խօսուած Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարէն միշտ ազգային եւ քրիստոնէական վերանորոգուած չունչ մը կը բերէ Ազարաթի ձիւնափայլ գագաթներէն, տարտսիւս Հայութեան։

Հայաստանի նոր նախարարապետ նչանակուած է՝ Ֆաղէյ Տաճատի Սարգսեան որ կը փոխարինէ Գրիգոր Արզումանեանը, մեռած Նոյեմբեր 1976ին։

Գերասիմ Ա. Մարտիրոսեանի յանձնուած է Հայաստանի Վերահսկողութեան Կոմիտէի նախագահութիւնը։

Երեւանի Մատենադարանը հարստացած է 16 հայկական ձեռագիրներով, որոնց մէջ աչքի կը գարնէ է. գարու Աւետարանը, որ կ'ամբողջացնէ հայ խոնարհ գրիչներու եւ ծածկողներու ստեղծած մատենագրական հրաչալիքներու հատ – քածոն։ Ներկայիս, Երեւանի Մատենադարանի դանձերուն թիւն է՝ 15.670 միաւոր։

Հայաստանի այլ պարծանք մը եւս, Բիւրականի աստղադիտարանը որ պարբերաբար է պատուոյ դիրքով եւ «Խորհրդային Միութեան եւ Արեւելեան Գերմանիոյ պիտական համագործակցութեան 25ամեակը» յոբելենական կրծքանչանով։

Մարզական կեանքի մէջ, Խորհ. Միութեան ոտնագնդակի Դաչնակցութիւնը 1976ի բարձրագոյն խումբն ալ տասը լաւագոյն երաւարարներու մէջ դրած է՝ Մաթեւոս Մկրտիչեան՝ Երեւանէն։ Իսկ Նազար Պետրոսեան, միշտ Երեւանէն, Խորհ. Միութեան ոտնագնդակի Դաչնակցութեան 1976ի 33 լաւագոյն մարզիկներուն մէջ է։

1977ի սեմին, Հայաստանի պետական թատրոնը կը կոթնցնէ իր քսաներիկ ուսուցիչներէն եւ բեմավարներէն՝ Վարդան Ագէմեան։

ՍՓԻՒՌՔ

Սփիւռքը կը դիմաւորէ նոր տարի մը բայց իր հարցերը կը մնան նոյնը։ Ազգապահպանում՝ զարկ տալով մչակութային կեանքի բոլոր երեսներուն, քաղաքական պայքար՝ տէր կանգնելով մեր անժամանցելի եւ անբռնաբարելի իրաւունքներուն։

Ամէն գաղութ ունի իր սեփական հարցերը, բայց մասնաւորապէս Հայութեան աչքերը ուղղուած են դէպի Միջերկրականի արեւելեան ափերը ուր երկչի, ազգային իմաստով, ծագունն Լիբանանայութիւնը դուրս չէ եկած դեռ իր մղձաւանջէն։

Ուրիչ գաղութ մը եւս միշտ ունի դամոկլեան սուրը իր գլխուն վրայ՝ Թրքահայութիւնը, ուր Շնորհք Պատրիարքի 1976ի տեղեկագիրը անգամ մը եւս չեշտը կը դնէ Հայութեան ամբողջական իրաւունքներու պաչտպանութեան վրայ։

Յունուարի այս առաջին օրերուն, Փահլերի մէջ իր մահկանացուն կնքէ մեծատաղանդ ծաղրանկարիչ Ալեքսանդր Սարուխան։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Յատկանչական տարեդարձ մը՝ Շարլ Միսաքեանի մահուան 20ամեակ։ Իր մամուլով, իր հանրային – կուսակցական կեանքով, Ֆրանսահայութեան նպատակները կերտող այս առաքեալը, կը վայելէ հաւատարատչէս երախտագիտութիւնը համայն գաղութին։

Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին եկզարկ ընտրուած է Գերպ. Գրիգոր Կաղոյեան, տիտղոսաւոր Եպս. Սմիւռքոյ, փոխարինելով Նիկողոս Ծ. Վ. Քէհեաեանը, առաքելական կառավարիչ։

Մուրը վար լցած էր, Փերիկ եւ քահանան զէպի ժամ սկսան երթալ։ Ճամբան կանչեցին նաեւ Արչակը։ Թող Անհային հետ գայ ըսին։ Ժամին առջեւ իրար միացան. մուրին ժամերն ամէնէն ազատ տեղերն են։ Քահանան համարձակութեամբ բացաւ եկեղեցիին դուռը։ Դարձեալ մամ մը վառեցին, երեքն ալ բարեպաչտ ծնրադրեցին. Հայր Մեր մը ըսին։

Քիչ մը կարդի դրին մոմերը, խոտանները, սպասները։

— Փերիկ մայրիկ, ըսաւ տէր կարապետ, չատ խորհեցայ, չատ աղօթեցի թէ այս ժամը որո՞ւն ձգեմ, ես ժամէ ժամ պիտի երթամ, չեմ պիտեր թէ ո՛ւր։ Խորհեցայ քեզ զգիր եւ սարկաւագուհի ձեռնադրել. առաքելոց ատենն ալ այդպէս

Իսկապէս տարածուեցաւ ատոիճաննե – րուն վրայ, լա՞ց էր թէ աղօթք էր, չեմ պիտեր, հեծեծա՞նք էր, ո՞ղբն էր ամբողջ հատարակութեան մը որ մէկ հատիկ բարի հովիւ ունէր եւ զայն կը սպաննէին՝ ոչխարներ ցրուելու համար։

— Երթանք, ըսաւ Փերիկ մայրիկ դուռը զոցէ, Աբչակ դուք ձեր տունը զացէք, մենք մայրիկին հետ վեր մեր տունը կը բարձրանանք։

Ով պիտէ, թերեւս զրացիներ ալ կային որ այդ խեղճ մարդուն նիստ ու կացը կը քննէին։ Քաղաքին մէջ թափառական մատնիչներ չատ կային, Հայեր էին, վրացիներ եւ Ռուսներ։ Մարդ մարդու չէր կրթնած, տուն՝ տան քովէն հեռացած էր։ Այդ չէն քաղաքը իր սրտով դատարկուած էր։ Մարդ մարդէ հեռացած էր։

Մէկ օր ալ սպասումի մէջ մնացին։ Արտաւազդ դնաց եկաւ կապ հաստատե – լու համար։ Աբչակին տունն ալ չէին քննացած ամբողջ պիչերը, կարծես թէ մահամերձի մը վերջին վայրկեանին կը սպասէին։

Ցաչորդ պիչեր ժամը երեքն էր, այդ ժամն էր որ զրան մը ծանր հարուածով արտերուն դանակ կը խօթէր։

Քահանան չէր քնացած, կ'աղօթէր իր սենեակին մէջ։ Փերիկ մայրիկն ու Շուշանիկ, գեռ բաներ մը կը պատրաստէին. իրենք ալ չէին գիտեր ի՛նչ դնել, ի՛նչ վեր առնել։ Պատէլ Արտաւազդին քով կը զբաղուէր։

Ժամը երեքը զարկաւ Հայոց Ս. Գէորգ Եկեղեցիին ճակատին ժամացոյցը։ Հեռուէն լսուեցաւ խուլ ձայնը։ Այդ տանը մէջ սիրտեր եւ ուչքեր բռնած, մահուան ձայնին կը սպասէին։

— Փոքրիկ զրան վրայ ուժով հարուած մը լչաւ. խռպոտ ձայն մը զոչեց։

— Բացէք, ոստիկանութիւնն է։

Հեղօրէն դուռը բացին։ Երեք զինուորականներ ներս խուժեցին։

— Քահանան, տէր կարապետ Գափոյեանը կ'ուզենք, ըսաւ հայերէն խօսողը։

— Ինչո՞ւ կ'ուզէք, հարցուց Փերիկ մայրիկը։

— Ձենք պիտեր, ոստիկանապետը ինքը կը կանչէ։

— Ես եմ, պատասխանեց Տէր կարապետ։

— Պէտք է չուանով ձեռքերը կապենք եւ այնպէս տանինք, ըսաւ ոստիկանը։

— Ոճրագործ է, մարդասպա՞ն է, գո՞ղ է, պատասխանեց Փերիկ։

— Հրամանը հրաման է, ըսաւ ոստիկանը իր լեզուով։

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(Շար. – 10)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1978-Ի ԴՐՈՒԿԱՀԸ

Ս Կ Ս Հ Ա Ր Ա Ր Ա Կ Ա Ն Ա Ն Ա Ն Ո Ւ Ն Ն Ե Ր Ի Ց Ե Ւ Ա Զ Գ Ա Յ Ի

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Արմաւենի Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Աճէմեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Սարգիս Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Աճէմեան (Անգլիա), այրի Տիկին Էլիզ Քէօսէեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի եւ Իոստոմ Քէօսէեան (Մեքսիքօ), Տէր եւ Տիկին Ժորժ Գէորգեօֆ Թայեան, ինչպէս նաեւ Ազամեան եւ Վարդանեան (Պուլկարիա) եւ Սեֆէրեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր եւ աղգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 31ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երեքշաբթի, Յունուար 3, ժամը 15-ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Կիյոթիէռի նոր գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Խսկուհի Անտոնեանի մահուան տխուր առթիւ, Օր. Մարի Իւսթաս 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին, փոխան ծաղկեպսակի։

×

Պուա – Քոլոմպէն Տիկին Անիկ Փա – փազեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին Սարգիս Տէր-Յովսէփեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի։

ՏՕՆԱԾՈՒՄ

Սեւրանի Կապոյտ Խաչի տօնածառը Յունուար 8ին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 8

Ժամը 11ին Հայրապետական պատարագ եւ Մկրտութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է տօնածառի հանդէս մը Ուրբաթ, Յունուար 6, գիշեր ժամը 9ին, պետական թատրոնին մէջ։

Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի եւ շրջանի Հայերը քաջալերելու Դաւիթեան դպրոցի աշակերտները։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Մարսէյլ քաղաքի մատնահիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ ամէն ամսու առաջին Հինգշաբթին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ ժամը 3ին։ Յունուար 5ի ժողովին, բոլոր ընկերուհիներէն կը խնդրուի որ ներկայ ըլլան ժողովին։ Շատ կարեւոր հարցերու լուծման համար։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Տէսինի մանուճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 8ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։ Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներէ – րուն կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպու – թիւնները եւ ծնողքները անխտիր։

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

ՓԱՐԻԶ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի, Յունուար 5, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։

Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեանց եւ ընթերցուածներու՝ ժամը 4·30ին։ Ճրագալոյցի պատարագ՝ ժամը 5·30ին։ Կը պատարագէ՝ ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳՈՒՇԵԱՆ։

Ուրբաթ, Յունուար 6, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Սկիզբ ժամերգու – թեանց՝ ժամը 8·30ին բազմաճաշ պատարագ ժամը 10ին։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Պատարագի աւարտին՝ ջրօրհնէք կը կատարուի։

ԻՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 7, Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Պատարագը կը մատուցանէ Հմայեակ Ֆհնյ. Համբարձումեան։ Սկիզբ արարողութեանց ժամը 16·30ին։

Յունուար 8, Կիրակի, Տօն Է Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Պատարագը կը մատուցանէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան։ Սկիզբ ժամերգութեան 8ին, պատարագ 9·45ին։ Ընթերցում Հայրապետի չնորհաւորագրին եւ քարոզ 11ին, ջրօրհնէք 11·45ին։

Յունուար 9, Երկուշաբթի, Մեռելոց։ Ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին։

Վարչութիւնս կը չնորհաւորէ բոլորին Ս. Ծնունդը եւ իր չնորհակալութիւնները կը յայտնէ եկեղեցւոյ պայծառութեան համար եղած եւ ըլլալիք իւղագինի նուէրներուն համար։

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՑՔԻ Ս. ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Մննդեան։ Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեան ժամը 5, ընթերցուածներ 5·30, Ճրագալոյցի պատարագ 6։

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Սկիզբ 8·30, պատարագ 10։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան։

Յունուար 8, Կիրակի, Ճիշատակ Մեռելոց։ Սկիզբ 8·30ին, պատարագ 10։ Պատարագի աւարտին ջրօրհնէք եւ ապա հոգեհանգիստ վասն համօրէն նոյեցելոց։

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՕ — Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, Յունուար 7, Ճրագալոյց Մննդեան։ Սկիզբ ժամը 5ին, պատարագ 6ին։

Կիրակի, Տօն Մննդեան եւ Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Սկիզբ 8·30ին, պատարագ 10ին, քարոզ 11·30ին, ջրօրհնէք 12ին։

ՇԱՎԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Ուրբաթ, Յունուար 6, Ծնունդի առթիւ պատարագ եւ ջրօրհնէք։

ՍԷՆ ԼՈՒԻ — Ս. ԳԻՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 17ին գիրքերու ընթերցում եւ Ս. Ծնունդի Ճրագալոյցի պատարագ։

Կիրակի, Յունուար 8, Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն։ Ժամը 9ին ժամերգութիւն, 10ին պատարագ, 11·30ին ջրօրհնէք։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Շահան Խաչակիր Քհնյ. Տէտէյեան։

ԾԱՆՕԹ.— Ըստ տարիներու սովորութեան, եկեղեցւոյ դպրաց դասը պիտի շրջագայի թաղերը եւ տունէ տուն աւետէ Քրիստոսի Ծնունդը։

ՎԱԼԱՆՍ — Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Շաբաթ, Յունուար 7, երեկոյեան ժամը 5·30ին Ճրագալոյց։

Կիրակի, Յունուար 8, առաւօտեան ժամը 9ին ժամերգութիւն, 10ին, պատարագ, 11ին քարոզ իսկ 11·45ին ջրօրհնէք։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Սկիզբ 18ին, պատարագ 19ին։

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Սկիզբ 9·45, պատարագ 11, պատարագի աւարտին ջրօրհնէք։

Յունուար 8, Կիրակի, Ճիշատակ Մեռելոց։ Պատարագ 10·30, երգեցողութիւնք եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, Կոմիտասեան քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պր. Տէվէճեանի։

ԻՍԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Սկիզբ 17ին, պատարագ 18ին։

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Սկիզբ պատարագի 10ին։ Ճաշարան պատարագի կը կատարուի Ջրօրհնէք։

Յունուար 7, Շաբաթ, Ճիշատակ Մեռելոց։ Սկիզբ պատարագի ժամը 10ին։ Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Անի» երգչախումբին կողմէ, խմբավարութեամբ Պր. Հրանդ Աճէմեանի։

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Յունուար 8, պատարագ կը մատուցանէ եւ օրուան խորհուրդին մասին կը քարոզէ Գարեգին Վրդ. Պեքճեան։ Սկիզբ ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին։

Կէսօրէ վերջ ժամը 4·30ին, դպրոցի սրահին մէջ՝ տօնածառի հանդէսը եւ նոր տարուան խրախճանքը։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Պոմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը սրահի բացումը կը կատարէ Յունուար 15ին, ճաշով։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

կազմակերպուած Խսիի Մշակոյթի Տան կողմէ
Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 20·30ին

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

SOFITEL — SEVRES
2, Rue Grognet — Métro Porte de Versailles
Orchestre LES ARMENIAN'S SUNSHINE
—— Direction ROBERT PAPAZIAN ——
AMBIANCE — COTILLONS

Տոմսերու համար կարելի է հեռաձայնել
Gulian — 626-42-48 — Hovsepian — 736-28-70 — Essayan 645-37-08

COMMUNIQUÉ

RADIO-FRANCE

FRANCE-CULTURE - PROGRAMME MUSICAL

CYCLE DE MUSIQUE ORIENTALE

1 - Arménie

Le Programme Musical diffusé par France-Culture organise un « cycle de musique orientale » consacré aux musiques traditionnelles et aux musiques liturgiques des peuples proche et moyen-orientaux — Grèce, Arménie, Russie, Coptes, Slovènes etc. Ces musiques, parfois mal connues ou méconnues, souvent très belles, seront présentées avec un court «dossier» les situant parmi les autres arts orientaux, voire parmi le monde « occidental »

Les premiers enregistrements de ce cycle sont consacrés à
l'ARMÉNIE

9 janvier 1978
21 h. église St-Germain des Près
(ouvert au public)

diffusion 23 Avril, 16 h. 05

Motets et cantiques. MESSE
recueillie et harmonisée par le
R. P. KOMITAS
grand musicologue de la tradition arménienne, mort en 1935

Chorale SIPAN-KOMITAS de Paris
soliste Sonia NIGOGHOSSIAN, soprano
direction Garbis APRIKIAN

24 février 1978
Studio Maison de la Radio-France
(non public)

diffusion 21 Avril, 16 h. et
23 Avril, 12 h. 45

TABLE RONDE
sur l'art et la musique arméniennes, autour de Mme Hourie IPEKIAN, professeur agrégé de lettres, romaniste et arméniste

21 avril 1978
20 h. 30 Eglise St-Germain des Près
(ouvert au public)

diffusion 24 Avril, 21 h.

"ORATORIO pour les peuples de la terre"
de Ara BARTEVIAN, pour double chœur, soli, orgue et orchestre (création)
chœurs : Elisabeth Brasseur/C. BRILLI
chœurs de l'Eglise Arménienne de Paris
sous la direction de l'auteur

PROCHAINEMENT : MUSIQUE LITURGIQUE GRECQUE

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
4
MERCREDI
4 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ· Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·024
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.024

ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՐԱՃԱՆԵԱՆ

ԱԶԱՏ

ԿԸ ՀԱՆԴԷՋԻ ԹԻՖԼԻԶ

Անհուն ուրախութեամբ է, որ կ'իմա – նանք Սարգիս Պարաճանեանի ազատ արձակումը, Ամանորի այս առաջին օրերուն երեքշաբթի առաւօտ, Իմամիքէ Մոս – կոյի իր թղթակցին սաորագրութեամբ հետեւեալ լուրերը կուտայ, Յունուար 2 թուակիրով.— « Սերժ Պարաճանով բեմադիրը ազատ արձակուեցաւ այս օրերս եւ ներկայիս կը հանդչի իր ընտանիքին մօտ, Թիֆլիզ, կ'ըսուի բեմադիրին մօտ շրջանակներուն մէջ »:

Ապա, համաչնաւար պաշտօնաթերթը կը յիշէ Պարաճանովի ձերբակալութիւնը, չեշտելով թէ հինգ տարուան բանտար – կութեան կը դատապարտուէր (1974 Մայիսին) հակառակ անոր որ ամբաստա – նութիւնները լաւ ճշդուած չէին: Թերթը ապա կը յիշէ կենսագրականը, գլխաւոր ֆիլմերը եւ կը ծանրանայ այդ առթիւ Սայաթ – Նովայի ճակատագրին վրայ եւ կ'անդրադառնայ այն բոլոր դիմումնե – րուն եւ աշխատանքներուն, որոնք կը տարուին տարիներէ ի վեր ի խնդիր մեծ արուեստագէտին ազատագրման եւ կը գրէ.— « Ս· Պարաճանովի ձերբակալութեան առեն իսկ, համայն աշխարհի բեմադիրներ եւ անձնաւորութիւններ իր ազատագրումը պահանջած էին: Յանուն արտայայտութեան եւ ստեղծագործու – թեան ազատութեան, մեր կուսակցու – թիւնը քանիցս միջամտած էր լրեն ի նպաստ: Դեռ Նոյեմբերին Լուի Առակոն, Մոսկուա իր այցելութեան առեն խորհըր – դային իշխանութիւններուն դիմած էր բեմադիրին ազատագրումն ուզելով: Դեկ – տեմբեր 16ին ալ Իմամիքէն (*) մեր ընկերոջ Լուի Տաքէնի գրիչով արձագանգ կը հանդիսանար ցուցաբերուած մտահո – գութեան չարժանկարի Ֆրանսայի ար – ուեստագէտներուն մօտ »:

Լիպերասիոն ալ լուրը կուտայ (նկա – րով) իր առաջին էջին վրայ եւ կը գրէ.— « Աղուոր լուր մը տարուան այս առաջին օրերուն, Սերգէյ Պարաճանով, հայ բեմադիրը ազատ արձակուած է» ու կարգ մը տեղեկութիւններ տալէ ետք արուես – տագէտին կեանքին ու գործին մասին, կը վերջացնէ հետեւեալ պարբերութեամբ.— « Այս առտու, Իմամիքէն կը բացատրէ որ Ֆրանսական Համայնավար կուսակ – ցութիւնն ալ միջամտած էր լրեն ի նպաստ: Աւելի' լաւ: Եթէ կ'ուզէ չարու – նակել, դեռ արգելափակուած բանտար – կեալները, Խորհ· Հայաստան թէ այլուր, չեն պակսիր »:

×

Ուրախ լուր մը, իսկապէս: Եւ բնական է որ բոլոր անոնք, որոնք աշխատեցան այս ազատագրման համար, ուզեն որ իրենց աշխատանքը դեր կատարած ըլ – լայ ու մանաւանդ ընտրութիւններուն նախօրեակին, արդար է որ Համայնավար կուսակցութիւնն ալ « վերմակը լրեն քաշէ »: Բայց խորքին մէջ այդ չէ կա – րեւորը: կարեւորը միայն ու միայն մէկ բան է՝ ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՐԱՃԱՆՈՎ ԱԶԱՏ է:

Վերջա՛պէս: Եւ··· վերջակէտ:

(*) Տես «Յառաջ» Դեկտ· 17–18:

ՏՔՐՈՒՆԻ.-

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

Յաւով կ'իմանանք որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Յունուար 2ին, իր մահկանացուն կնքած է Սուրէն Ճերմակեան:

Ողբացեալը ծանօթ եւ սիրուած դէմք մըն էր մեր գաղութին մէջ տասնեակ տարիներէ ի վեր եւ վերջին անգամ, քանի մը ամիս առաջ էր, Մայիս 29ին, որ պիտի կը տեսնէինք Փէր–Լաշէզի յուշարձանին հիմնարկէքի հանդիսութեան:

Սուրէն Ճերմակեան ծնած էր Շապին–Գարահիսար 1897ին: Կանուխէն, 1914ին ծնողքը զինքը Ֆրանսա կը ղրկէր ուսա – նելու բայց առաջին համաչխարհային պատերազմը կը ծագէր եւ Ճերմակեան կամաւոր կ'արձանագրուէր, տարիով մը խարդախելով տարիքը ընդունուելու հա – մար: Ամբողջ պատերազմի ընթացքին, Սուրէն Ճերմակեան մասնակցած է զէր – խաւոր կռիւներուն Ֆիմ, Քրաոն, Շըմէն ոէ Տամ եւ Շամփանեի ճակատամարտին: Սոմի ճակատին վրայ երեք անգամ վի – րաւորուած է գլուխէն, սրունքէն եւ ձեռքէն: Արժանացած է բազմաթիւ չքա – նչանիներու, որոնց կարգին յիշենք զին – ուորական չքանչանը, պատերազմական խաչ, ռազմիկի խաչ, կամաւոր ռազմի – կի խաչ եւայլն, եւայլն: 1917ին վերջ կը մնայ զինուորական պարտաւորութիւն – ներէ եւ կ'արձակուի (ռեֆորմէ): 1939ի պատերազմին կը ներկայանայ Փարիզի շրջանի սպայակոյտը եւ լրեն կը յանձ – նուի պատասխանատու պաշտօն մը Ազգ· Պաշտպանութեան համար աշխատող դոր – ծատան մը մէջ:

Գրաման շրջանին, իր զրասենեակը զրած էր Հայ Գերիներու Օգնութեան Մարմնին տրամադրութեան տակ: Հոնկէ է որ հազարաւոր ծրարներ ղրկուած են հայ գերիներուն: Աչխատած է նաեւ գե – րիներ փախցնել տալու կամ արգելք հան – դիսանալու Պարտաւորիչ Աչխատանքի (ֆս· Թէ· Օ·) եւ քանիցս ձերբակալուած է այդ պատճառով: Ս· Ճերմակեան հիմ – նադիրներէն էր Հայ Նախկին Ռազմիկնե – րու Միութեան, հիմնադիր եւ նախագահ՝ Հայաստանի Սուրբ, նախագահ Բոզի Բա – րեկամներուն եւ նախաձեռնողը՝ Փէր – Լաչէզի յուշարձանին:

Սուրէն Ճերմակեան տասնեակ տարի – ներ իր գործօն մասնակցութիւնը բերած է այս գաղութին ազգային բոլոր ձեռ – նարկներուն, մասնաւորաբար ամէն ան – գամ որ Հայ Նախկին Ռազմիկներու Մի – ութեան մասնակցութիւնը կար, հատա – տարմօրէն ներկայ էր Ճերմակեան, ե – ռագոյնին հետ:

Իր սրտին ամէնէն մօտ ձեռնարկն էր Փէր – Լաչէզի մէջ յուշարձանի մը կա – ռուցումը հայ ռազմիկին նուիրուած: Եւ հատնաբար իր կեանքին վերջին երջանիկ օրն էր Մայիս 29ի այդ դեղեցիկ կիրակին երբ բազմաթիւ անձնաւորութիւններու՝ Ֆրանսացի, հայ թէ օտար եւ խուռներամ բազմութեան մը ներկայութեան կը կա – տարուէր հիմնարկէքի արարողութիւնը: Իր կողմէ ալ կարճ ուղերձ մը կը կար – դացուէր, ուր Ճերմակեան կ'ըսէր թէ այս յուշարձանը կոչուած է յիշեցնելու գալիք սերունդներուն նախնեաց զոհողութիւնը: Ամէնէն մօտը իր սրտին այդ յուշար – ձանն էր եւ այդ իսկ պատճառով, կը գրէինք այդ օրերուն.— «Վերջացնելէ ա – ռաջ եւ տալու համար կեսարիոն ինչ որ կը պատկանի կեսարիոն, պարտիմք ըսել որ այս նախաձեռնութեան գուռ ոգին եղած է Պ· Սուրէն Ճերմակեան, որ տարիներէ ի վեր յամառ եւ տէնաջան աշխատանքով կրցաւ իրականութիւն դարձնել ինչ որ նա – խապէս տարտամ ծրագիր մըն էր: Սու – րէն Ճերմակեան վերջին վկաներէն է ան – գիր պատմութեան մը եւ այս յուշարձանի կառուցումը տեսակ մը կտակ էր զոր ռա – զեց թողուլ եկող սերունդին »:

Արդարեւ, վերջին վկաներէն էր անդիր պատմութեան մը ու օրէ օր կը մեկնին մեր վերջին վկաները: Սուրէն Ճերմակ – եան չտեսաւ յուշարձանին լրումը բայց գիտէր, որ այլեւս միայն ժամանակի հարց է: Քանի մը օրէն, ինք ալ պիտի երթայ հոն, Փէր – Լաչէզ, վերջին հան – դիստը գտնելու, արդար գոհունակու – թեամբը անոնց որոնք գիտեն թէ կատա – րած են լրենց պարտականութիւնը:

× Յուղարկաւորութեան մանրամաս – նութիւնները մեր յաչորդ թիւով:

Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Զապէլ Ճերմակեանի եւ զաւակներուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Աատալէթ կուսակցութեան անդամ այն երեսփոխանները, որոնք հը – րաժարած էին կուսակցութենէն, յայտա – րարած են թէ տրամադիր են մասնակ – ցելու էֆէվիտի կազմելիք կառավարու – թեան: Հալքի պարագլուխը 226 ձայնի պէտք ունի (450 երեսփոխան կայ) մե – ծամասնութիւն ապահովելու համար: Իր կուսակցութիւնը արդէն 213 ձայն կ'ա – պահովէ, նախկին ատալեթականներն ալ՝ 11, կ'ընէ 224: Հիւրրիէթ եւ կիւնայտըն կոչ կ'ընեն էֆէվիտի, որ կառավարու – թեան մէջ առնէ տասնեմէկն ալ, ապա – հովելու համար անոնց ձայները:

ՔԱՄՊՈՃ անդիջող կը մնայ եւ կը մեր – ժէ Հանօյի առաջարկը՝ նատիլ խօսելու սահմանային հարցերուն մասին:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Հանրապետութեան Նախա – գահը ընդունելով դիւանագիտական ամա – նորեան մաղթանքները յայտարարեց թէ Ֆրանսացիք կ'ուզեն կենդանի եւ գոր – ծունեայ ժողովրդավարութիւն մը կա – ռուցանել»:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՊԱՌ տեսակցութեան մը ընթացքին, յայտարարեց թէ իր նը – պատակն է գիներու ազատութեան վերա – դառնալ 1978ին:

ՔԱՐԹԸՐ Զորեքշաբթի օր Աատան կը հասնի տեսնուելու համար նախագահ Սա – տաթի հետ: Հնդկաստանի մէջ պարզուած է որ Միացեալ Նահանգներն ու Հնդկաս – տանը տարակարծիք են հիւլէական հար – ցերու շուրջ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ· 26–29)

ՌՈՒՄԱՆԱՑԻ ԸՄԲԻՇՆԵՐԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի « Հրաղդան » մարզադաչտին վրայ տեղի ունեցած է դասական ըմբչա – մարտի միջազգային հանդիպում մը Հա – յաստանի եւ Ռումանիոյ ազգային խում – բերու միջեւ: Հայաստանի ազգային խումբը յաղթած է, չնորհիւ Սամուէլ Կարապետեանի, Յարութիւն Ադուբեա – նի, Արսէն Կոթիկեանի, Նիկոլա Բարիաչ – ուիլի, Մանուէլ Սահրադեանի եւ Հայ – րապետ Մինասեանի որոնք յաղթանակի միաւորներ ապահոված են լրենց խում – բին:

×

ԳԻՆԻի - ՔՈՆԵԱՔԻ ՄԱՍԻՆ ՍԵՄԻՆԱՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի անունդի արդիւնաբերու – թեան նախարարութիւնը, « Արայրատ » դիներգործութեան եւ քոնեաքի արդիւնա – բերութեան հայկական արտադրական ձեռնարկութիւնը Երեւանի մէջ կազմա – կերպած են քոնեաքի արտադրութեան նուիրուած սեմինար – դպրոց մը, որուն մասնակցած են Հայաստանի, ինչպէս նաեւ խորհրդային այլ երկիրներու գինիի – քոնեաքի արտադրութեան մասնագէտ – ները: Սեմինարի ընթացքին զեկուցում – ներ կարդացած են Լենինգրադի գինիի – քոնեաքի գործատան ծրագրային - ար – տադրական բաժնի վարիչ Ի· Զեմակով եւ Երեւանի քոնեաքի գործատան գլխա – ւոր ճարտարագէտ Գ· Սարգսեան: Սե – մինարին մասնակցողները հաղորդումներ լսած են աչխատանքի ճիշդ կազմակերպ – ման եղանակներու, գինիի եւ քոնեաքի որակի բարձրացման եւ արտադրութեան մէջ գիտական նորութիւններու ներմուծ – ման մասին:

×

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՀԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի բնակչութիւնը հետզհետէ « կը ծերանայ » եւ իր կազմին մէջ կը մեծնայ թոշակի տարիքի անձերու բա – ժինը: «Ծերացման» այդ ընթացքին, ինչ – պէս պարզած են ազգագրագէտները, կը նպաստէ առաջին հերթին կեանքի միջին տեւողութեան յաւելումը: 1979ին Խորհ· Միութեան մէջ տեղի կ'ունենայ Ցրդ հա – մամիութենական մարդահամարը: Այդ առթիւ, Հայաստանի մասնագէտները հանրութեան յետագայ զարգացման նա – խատեսութիւններ կ'ընեն: Անոնց ընդ – հանրացած տուեալները ազգագրական հե – տաքրքրական պատկեր մը կը ներկայա – ցնեն: Այսպէս, երկրորդ աչխարհամար – տէն առաջ Հայաստան երախաներու ծը – նունդով կը գերազանցէր խորհրդային բոլոր Հանրապետութիւնները: Մինչեւ 1960 Հայաստանի մէջ կը նկատուէր ծը – նունդներու զգալի աճ մը, թէեւ այժմ ծ ն ո ւ ն դ ն ե ր ո ւ մակարդակով Հա – յաստան Միջին Ասիոյ Հանրապետու – թիւններէն ետ կը մնայ, այդուհանդերձ իր ցուցանիչը բարձր է Խորհ· Միութեան միջին ցուցանիչէն: Ծնունդներու որոշ նուազումը կը բացատրուի անով որ կի – ները հետզհետէ աւելի կը մասնակցին հանրային անտեսութեան, կը բարձրա – նայ մարդոց մշակութային մակարդակը, կը բարելաւուին կեանքի պայմանները եւ կ'աճին մարդոց հետաքրքրութիւնները: Միւս կողմէ, Հայաստանի մէջ մահերու թիւը ամէնէն ցածն է աչխարհի մէջ՝ հազարէն հինգ հոգի:

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեց.— Քալիֆոր – նիոյ «Նոր Օր»ի խմբագրապետ՝ Անդրա – ենիկ Անդրէասեան, որու հրապարակա – գրային եւ գրական գործունէութեան յիս – նամեակը տօնուեցաւ վերջերս Հայաստան եւ Սփիւռք:

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Փետրուարը ծանր կը կշռէ Իտալիոյ վրայ որ կ'ապրի տագնապեցուցիչ օրեր: Դպրոց, համալսարան գործադուլի մէջ են: Հռոմի համալսարանը զարճած է բուռն բախումներու թատերաբեմ: Հոլիզոնին վրայ կը բարձրանայ «68 Մայիս»ի մը ուրուականը:

Միացեալ Նահանգներու մէջ յուրան է որ աւերները կը գործէ: Սրտի տագնապէ մեռնողներու թիւը կը հաշուուի հարիւրներով, իսկ գործազուրկները միլիոն – ներով՝ երկու միլիոն:

Եւրոպայի մէջ առանց յուրտի գործազուրկներու թիւը կ'անցնի վեց միլիոնը:

Հակառակ եղանակին Խորհրդային Միութիւնը կը կոտրէ 38 տարուան սառոյց մը Սպանիոյ մէջեւ, վերահաստատելով դիւանագիտական յարաբերութիւնները նոյնպէս մօտեցումներ ցոյց կուտայ Հարաւակաց Շուկային: Մոսկուայի մէջ, կրկնուած հրդեհները ազատ ընթացք կուտան արեւմտեան լրագրողներու երեւակայութեան որ աւելի կը զբաղին վարկածի պատճառներով քան բուն դէպքով: Հակառակ տիրող «Ջերմութեան» թուրքեւխորհրդային ոչ յարձակողական զինքի ատորագրութիւնը կը յեռաձգուի, սակայն մինչ այդ անաեսական օգնութեան համաձայնագիրը կը ստորագրուի:

Դրամ, միայն դրամ: Ֆրանսան եւս 111 միլիոն կուտայ Թուրքիոյ, յատկացնելու համար այն ծրագիրներուն որոնց պիտի օժանդակէ Ֆրանսական ճարտարարուեստը:

Մէջին Արեւելքը եւ յատկապէս Լիբանանը կը զբաւեն միջազգային ուշադրութիւնը: Շրջապտոյտներ, տեսակցութիւններ, ժողովներ իրարու կը յաջորդեն վերջնական խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը վերահաստատելու համար: Սակայն, մինչ հոս ու հոն եւ մանաւանդ Հարաւ. Լիբանանի մէջ բախումներ տեղի կ'ունենան, հակառակ Արաբական Խորհրդապահ Ուժերու ներկայութեան:

Գրեթէ նոյն ջուրերու մէջ, ոչ շատ հեռու, կիպրոսի ժողովուրդը իր աչքերը յառած է դէպի Վիէննա, ուր տեղի կ'ունենայ Մակարիոս – Տէնքթաշ բ. հանդիպումը ներկայութեամբ Վալտհայմի: Կողմերը կ'ընդունին կիպրոսի համար դաշնակցային, միացած, երկհամայնական, անկախ եւ ոչ–ուղեկից Պետութեան մը ընոյթը: Սակայն կը մնան լուրջ հարցեր՝ հողամասին բաժանումը, երթեւեկի ապատութիւնը, հաստատուելու եւ սեփականութեան իրաւունք կղզիին որեւէ մէկ տեղը:

Սկ. Ի. Ա.ն գործակալ օրակարգի վրայ: Գումարներ տասցեր են պետական գործակալներ՝ Հիւսէյն, Մակարիոս, Պըրանտ... «Ուաչինկթըն Փոսթ»ի այս ոտմբը կը հերքէն բոլորն ալ:

Տարօրինակ պիտի թուէր չմօսել Ամին Տատայի մասին որ կը շարունակէ իր անխնայ ջարդերը եւ նոյն ատեն կը պատրաստուի երթալ Լոնտոն ներկայ ըլլալու համար, թէ՛ Հասարակապետութեան ժողովին եւ թէ Մեծն Բրիտանիոյ թագուհիին զահակալութեան 25ամեայ յոբելեանի հանդիսութիւններուն:

Աչխարհի բնակչութեան թիւը 1975ին է՝ 3·967·000·000:

ՖՐԱՆՍԱ

Քաղաքապետական ընտրութիւնները առաջին զիծի վրայ են: Ամէնէն շատ հոլովուած բառերն են՝ կարծիքի քննութիւն, համաձայնութիւն, տարակարծութիւն, մեծամասնութիւն եւ ընդդիմութիւն: Սակայն Փարիզի աթոռին շուրջ եղած կռիւները աւելի բուռն են եւ չորս թեկնածուները խուլերու երկխօսութեան եղած են: Ամբողջ Ֆրանսան կը սպասէ Շերաք – ա'Օրնանօ մենամարտին արդիւնքին նամանաւանդ Փարիզի Խորհուրդի նախագահ Պերնար Լաֆէյի յանկարծական մահէն վերջ, որ նոր կացութիւն մը կը ստեղծէ: Մէկ ընտրութիւնները չատարած, հորիզոնին վրայ արդէն յաջորդը տեղ զբաւած է: «Եթէ վաղը ձախը», խորագիրն է Կասթոն Տըֆէյրի գիրքին ուր կը պարզուի վաղուան Ֆրանսան եթէ ձախը չահի 1978ի երեսփոխանական ընտրութիւնները:

Այս լարուած մթնոլորտին մէջ Նախագահը եւ Նախարարապետը կը չանան պահել իրենց կարգը, հեղինակութիւնը եւ իշխանութիւնը: Ժիսքար չի վարանիր Պրըթտանները իր այցելութեան առթիւ դժգոհութիւն յայտնել ձախի անկրթութեան չուրջ եւ վճռական չեշտով ձաղկել ներսի թէ դուրսի ընդդիմութիւնը: Իսկ Պառ բաղդատելով ձեռք ձգուած արդիւնքները եւ նախատեսուածը կը խորհի թէ իր ծրագիրը յաջողութեան մէջ է:

Այս ներքին հոգերէն պատ ամբողջ Ֆրանսան իր նախագահով եւ պարագլուխներով կը զբաղի Ամալրիքի հարցով:

Արտաքին ճակատի վրայ, Ֆրանսա կը չարունակէ իր մերձեցումը Խորհրդային Միութեան հետ աւելի զարկ տալով Փըրանքֆըրտ–Խորհրդային մշակութային վոխանակութիւններուն: Նոյնպէս Արեւմտեան Գերմանիա եւ Ֆրանսա 29րդ հանդիպում: Հելմուտ Շմիտ գոհ է ժիսքարէն եւ Պառէն:

Զգելով քաղաքականութիւնը ըսենք որ մահապատիժը զարձեալ օրակարգի վրայ է: Տուէի երդուեալները, կը հաստատեն Սէնթ Օմէրի դատարանին վճիռը մահուան դատապարտելով 8 տարեկան աղջնակի մը մարդասպանը: Մահապատիժ դէմ եղողները Թրուայի «յաջողութենէն» վերջ զարձեալ բանավէճի մէջ են:

Փետրուար 1977ը պիտի մնայ յիշատակելի: Փարիզի սիրտը Պօպուռի հրապարակին վրայ կը կատարուի բացումը «ժորժ Փոնփիտու Մշակութային կեդրոն»ին: Ոմանց համար արդիական եւ ապագայապաշտ զեղեցիկ երազործութիւն մը, ուրիշներու համար քարիւղի զատրան, մշակոյթի զործատուն, ծանօթութեան զեր–չունեցող կամ արուեստի հանկարծ: Ամէն պարագայի, Ֆրանսացիները անտարբեր չմնացին:

Ալէն Փէյրըֆիթ կը զառնայ 40րդ անմահը Ֆրանսական Ակադեմիայի, Փօլ Մորանի աթոռը զբաւելով: Իր կարծիքը չենք գիտեր «ժորժ Փոնփիտու Մշակութային կեդրոն»ին մասին:

Ֆրանսայի համար, վերջացնենք այս փետրուար ամիսը քիչ մը անսովոր կերպով: Ֆրանսայի ոտնագնդակի Ազգ. խումբը կ'արձանագրէ երկու յաղթանակներ: Առաջինը Ռումանիոյ դէմ 0ի դէմ 2 կէտով, իր երկրորդ աւելի անակնկալ, մինչեւ իսկ անապատելի Գերմանիոյ դէմ 0ի դէմ մէկ կէտով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

1976ին, 80 հազար գբօսաշրջիկներ, որոնց մէջ 12 հազար Հայեր, այցելած են Հայաստան:

Երեւանի Մխանիկեան գրադարանին մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը նուիրուած՝ Պետրոս Դուրեանի ծննդեան 125–ամեակին: Նոյնպէս Դ. Դեմիրճեանի ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ Երեւանի մէջ՝ ցուցահանդէս եւ յոբելեան:

Երեւանի մէջ մեռած է գրադէտ Աբաս Իսահակեան, Աւետիք Իսահակեանի մեծ եղբօր որդին: Ի մէջ այլոց իր գործերուն մաս կը կազմեն՝ «Աբու Լալա Մահարի»ի առանձին հատուածներու ինքնատիպ եւ ուշագրաւ մեկնաբանութիւնները: Մէյա Ա. Իսահակեանի մասին ըսենք որ իր բանաստեղծութիւնները թարգմանուած են հունգարերէնի:

Արագած լերան ստորոտը, Շամիրամ դիւղի բլուրին մէջ կատարուած պեղումներու ընթացքին գտնուած է 4000 տարուան հնութիւն ունեցող իշխանական հարստա գամբարան մը:

Հայաստանեան լուրերը վերջացնենք Ս. Էջմիածնի Աթոռի Մայր Դիւանի հաղորդագրութեամբ: Հաղորդագրութիւնը կը յայտնէ հանրութեան թէ Նորին Սրբութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի հովանաւորութեան ներքեւ կատարուած հանգանակութենէն, լիբանահայ կարօտեալներու համար, մինչեւ 1976 Դեկտ. 31 գոյացած է 311·169,54 տոլար: Այս գումարին մէջ Ֆրանսահայութիւնը մասնակցած է 210·000 տոլարով:

ՍՓԻԹՈՒՔ

Հակառակ չատերու լռութեան, բարեխառնաթար դեռ մի քանի ապր. հաստատութիւններ կուտան իրենց տարեկան տեղեկագիրը: Այսպէս, Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Հայկ. Բաժինը, 1976ի իր գեկոյցով կը յայտնէ որ Հիմնարկութիւնը 1·051·875 տոլար յատկացուցած է Հայկ. ձեռնարկներու եւ նպաստ: Իսկ ընդհանուր գումարը 24 միլիոն 021·283,82 տոլար, Հիմնարկութեան կոդմէ մինչեւ 1976 Դեկտ. 31 յատկացուած է հայկական ձեռնարկներուն:

Մնալով միշտ միլիոններու, միլիառներու մէջ, ընդգծենք որ Հ. Բ. Ը. Միութեան ցկեանս նախագահ՝ Ալէք Մանուկեանի վերջին իշխանական նուէրը Հ. Բ. Ը. Մ.եան եղած է 2·126·100 տոլար:

Հայկական Դատի հետապնդման ճամբուն վրայ, Ցունաստանի Հայկ. Դատի Յանձնախումբը հետաքրքրական հանդիպում մը ունեցած է Կիպրոսի Խորհրդարանի նախկին նախագահ Քլերիտէսի հետ: Հայկական Դատի եւ ընդհանրապէս Հայութեան ծառայելու համար 40 երիտասարդներ մուտք գործած են Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը, Լիբանանի մէջ (Պէյրութ եւ Այնճար):

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա. Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի կոդմէ պարգեւատրուած է Պատուոյ Լեգէոնի հրամանատարի շքանշանով, զոր յանձնած է Ֆրանսայի Լիբանանի դեսպանը:

Արամ Խաչատրեան Լոնտոնի մէջ ներկայացած է երկու նուագահանդէսներ: «Ինթերնէյշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն»ի երաժշտական քննադատը խորագրած է՝ Արամ Խաչատրեան կը չփոթեցնէ, կ'ապշեցնէ Լոնտոնը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսահայութեան կեանքը կը չարունակուի նոյն կշռոյթով, եւ բացառիկ կազմակերպութիւն կամ միութիւն բերելով իր բաժինը: Հ. Ց. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի ձեռնարկին համակամ, Խաեանի բաժակի օր, Փետրուար 18ի ուսանողական միութիւն, Վարդանանք, Քաթրայի Ուրբաթները, Աբա Պարթեւեանի պահպանութեամբ Փարիզի Ս. Յովհան–

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

✳

— Ի՞նչ կ'ըսէ այս մարդը, հարցուց մայրիկը:

— Քառորդ ժամ ժամանակ ունիք, չուտ ըրէք:

— Երթանք, ըսաւ քահանան:

Ուսը զարկաւ իր պարկը ուր հագուստ եւ ուտելիք զրած էին:

— Սալոտթ, կեցիր, դեռ չեղաւ, ըսաւ մայրիկը, զուլպայ եւ կօշիկ ալ պիտի զնենք, հապա բոպիկ պիտի չքալէ:

— Զուանէ չղթան ձեռքերն անցուր, հրամայեց Ռուսը Վրացիին:

— Մայրիկ մի զարմանաք, ասիկա օրէնք է, վաստահ եմ որ ձեր զաւակը անմեղ մէկն է, արդէն չարժումներէն հեզ զառնուկի կը նմանի:

— Դժբախտաբար հիմա, հեզ զառնուկները բանտ եւ Սիպիր կը քշեն, ըսաւ փերիկ:

Շուչանիկ ցաւէն քարացեր էր, ձեռքն հազիւ առաջ կ'երթար բաներ մը քահանայի տոպրակին մէջ դնելու: Իրենք ալ չփոթած էին, ո՞ւր պիտի տանէին, ո՞ղջ պիտի զառնար թէ մահը պիտի լսէին:

Կարծես թէ այդ կիներու կաչին քաշեցին իրենց կռնակէն հանեցին այնպիսի վիշտ եղաւ երբ քահանան նեռեցին աղտոտ ինքնաչարժին վրայ եւ տուրացին դէպի վար:

Մեռելի բանտին հսկայ բակը տապրեալներով լեցուն էր:

— Պահականոց նետեցէք, հրամայեց ուռս սպայ մը, վաղը զատը կը տեսնենք: Ձեռքերը կրնաք արձակել, հոս բանտ է, փախուստի ճամբայ չկայ:

Այդ պատմականօրէն արիւնոտ բանտը դեռ կը զործէր. Թիֆլիզին աւելի ան – ուանի էր. հայ վրացի անուանի բանաստեղծներ հոն տարիներ անցուցեր էին:

Դուռ մը բացին եւ խեղճ քահանան ներս հրեցին. փոքրիկ նուէթ կանթեղ մը լոյս կուտար լայն սենեակին, իրար կողքին պառկած էին, սպասելով վաղուան վճիռին: Իրարն ալ անմեղ էին, արդար էին, ինչպէս Տէր Կարապետ Գաւիւեան:

Տէր Կարապետ անճուկ տեղ մը զտաւ, նստեցաւ իր տոքերուն վրայ: Օրուան բացուելուն սպասեց: Թերեւս մէկ – երկու ժամ քնացած ըլլայ: Օրը կամաց – կամաց բացուեցաւ: Աչնան սկիզբներ էին: Սենեակին մէջ լինկաւ առաջին չողը. պատուհանները նեղ էին. բարձր էին:

Թերեւս մեր զրագէտներն ալ ժամանակին այդտեղ տանջած էին: Օրը լուսցաւ ու լուսցաւ, բացին զռները. զարշահոտ հարկաւորները լեցուեցան. մարզկային էր. կեանքի ցաւերէն մէկն էր:

Քահանան չորս կողմ նայեցաւ, արդեօք ծանօթ մէկը կա՞ր: Կարծես թէ աչքերն ալօտ կը տեսնէին:

— Դուրս ելիր, պոռաց կոպտօրէն պահակ մը. դնա պատրաստուէ. մէկ ժամէն պէտերը նորէն կը զոցուին:

Տէր կարապետ իր պարկը չալակն առած չրջեցաւ բակին մէջ, տեսաւ մարդիկ որ ուտելիքը բացած, առաւօրէն մաքուր օդ կը չնչէին: Ո՞վ էին. չճանչցաւ, թերեւս ուրիշ գաւառներէ բերուած էին:

Դատարանները շատ արագ առաջ կ'երթային. շատ էին ձերբակալուածները, պէտք էր պարպել եւ լեցնել, Տէր կարապետ աւելի քան չաթմի մը մնաց այդ գարշահոտ վայրին մէջ: Շատ քիչ անգամ մաքուր օդին կը հանէին: Կիսամութ սենեակի մը մէջն էին, լոյսին կարօտ էին:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(11 – Շար.)

ԵՐԵՔ ՆԱՄԱԿ ԲՐԵԺՆԵԻԻ

Ա.

Խորհրդային քաղաքացի մը, որ ինքնին կը նկատէ անբաւուած պատկան մարմիններուն կողմէ, ի՞նչպէս կրնայ իր իրաւունքները պաշտպանել: Ի՞նչ ճամբով կրնայ իր կրած վնասին դարմանումը, սրբագրումը պահանջել, օրինակ՝ վերահաստատուիլ իր պաշտօնին դէմքը, ճամբորդութեան վիզա ստանալ, բնակարան ձեռք ձգել եւայլն: Բոլոր ճամբաները փորձելէ ետք (մամուլին ուղղուած նամակներ, դիմումնագրեր նախարարութիւններու, աղերսագրեր կուսակցական մարմիններու), ի վերջոյ կը հարկադրուի, ճարահատ, նամակ գրել Բրեժնեւի: Ճաճախ է, որ դժգոհ քաղաքացիները դիտել կուտան.— « Եթէ Լէօնիդ Իլիչ Բրեժնեւ գիտնար ասիկա, ըոյլ չէր տար: Իր շրջապատի մարդիկն են, որ կը ծածկեն իրողութիւնը, բուն պատասխանատուները ասոնք են»:

Ժամանակին նոյնը կ'ըսէին Ստալինի համար: Ա՛հ, եթէ Ստալին դիտնար անցած – դարձածը, թոյլ պիտի չտար:

Այսօր, դիտենք, թէ Ստալին տեղեակ էր ամէն բանի. ուելին՝ ինքն էր բռնատիրական միջոցներու ահարկու գործադրիչը: Գալով Բրեժնեւի, ի՞սկապէս չի գիտեր, թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ իր չուրջը...:

Այսպէս կամ այնպէս, ամէն տարի Բրեժնեւ պէտք է ստանայ տասնեակ հազարաւոր նամակներ: Պատասխան չստացողները պիտի չարունակեն կրկնել.— «Նորէն շրջապատն է պատասխանատուն»: Մ'լայն չափառներն են, որ պիտի չարունակեն: Պիտի դրեն նոյնիսկ ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարին, Պելգրատի ժողովին մասնակիցներուն, իրենց նամակներուն պատճէնները պիտի դրկեն Մոսկուայի արեւմտեան թղթակիցներուն: Նամակագիրները այլախոհներ չեն: Ճամենայն դէպս ոչ դեռ: Իրենք դիրենք կը զեռեղեն խորհրդային օրինականութեան սահմաններուն մէջ, նոյնիսկ, երբ պատրանքներ չեն անուցաններ: Երեք նամակ ցայտուն կը դարձնէ այս իրողութիւնը:

×

« ... Մինչ կ'աշխատէի Արտաքին Նախարարութեան մօտ, 1967էն 1975, երկու անգամ բարտուղարի տեղակալ ընտրուեցայ դիւանագիտական տեղեկատուութեանց եւ հրատարակութեանց կուսակցական բջիջին մէջ »: *Այս նամակը գրողը 38 տարեկան է, կը կոչուի Վլադիմիր Կորչ եւ չորս տարի աշխատած է Փարիզի խորհրդային հիւպատոսարանը: Ի՞նչ է իր դանգատը:* « Քա. ԺԷ. Պէ.ն փորձեց, ոտպէսզի լրտեսեմ, հսկեմ համայնավարներու: Ապա կուսակցութիւնն է, որ պահանջեց »: *Վլադիմիր Կորչ կը մերժէ:* « 1975 Փետրուար 15ին գրեցի ընկեր Պելչէի, անդամ խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի բաղաքական բիւրոյի, նախագահ հսկողութեան կեդրոնական յանձնախումբի: Փոխանակ նամակս բննութեան առնելու, այս յանձնախումբին պաշտօնատուրները զայն դրկեցին Արտաքին նախարարութեան, պաշտօնազրկելէ առաջ »: *Վլադիմիր Կորչ կը մերժէ:* « 1975 Փետրուար 15ին գրեցի ընկեր Պելչէի, անդամ խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի բաղաքական բիւրոյի, նախագահ հսկողութեան կեդրոնական յանձնախումբի: Փոխանակ նամակս բննութեան առնելու, այս յանձնախումբին պաշտօնատուրները զայն դրկեցին Արտաքին նախարարութեան, պաշտօնազրկելէ առաջ »: *Կորչ պէտք է հսկէր Պահհոմովի մը վրայ, խորհրդատու Արտաքին նախարարութեան մէջ: Այս վերջինը* 1971ին «գրած է ձեզի, բայց ապարդիւն: Վրէժ կը լուծեն իրմէ, որովհետեւ ճամակներ դրկած է Կեդր. Կոմիտէին՝ մատնանշելով պաշտօնի չարաշահումները Կեդր. Կոմիտէի եւ Մոսկուայի Կոմիտէի կարգ մը մարդոց, մէջն ըլլալով նաեւ բաղաբ. բիւրոյի անդամներու և վրէժ կը լուծեն ինձմէ, որովհետեւ մերժեցի լրտեսել, ո –

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

— o —

Վերջերս, Շաւիլի Հայոց ազգային կեանքին մէջ նոր ոգեւորութիւն մը ստեղծուեցաւ. ասիկա չատ ուրախ երեւոյթ մըն է որուն կը սպասուէր երկար ժամանակէ ի վեր:

×

Ամիսէ մը ի վեր կազմուած է դպրոց մը որ չաբաթը մէկ օր կանոնաւոր երեցողութեան փորձեր կը կատարէ, ղեկավարութեամբ Տիկ. Ա. Տէտէեանի եւ երգչախի ընկերակցութեամբ Տիկին Ս. Փափազեանի, մասնակցելու համար քառաձայն պատարագներուն որոնք ասկէ ետք տեղի պիտի ունենան ամէն 15 օր: Ներկայիս, տասը հոգինոց խումբը մեծ յոյսեր ունի եւ կը յուսացուի որ չատ մօտ ապագային Շաւիլի Հայութիւնը պիտի կարենայ տեսնել եւ վայելել այս ղեղիկ նախաձեռնութեան յաջող արդիւնքը:

×

Ամսոյս 18ին Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ ուխտի օր է: Եպիսկոպոսական պատարագ մատուցուեցաւ եկեղեցւոյ վերաշինութեան եւ օծման 20-րդ տարեդարձին առիթով: Պատարագեց Սերովբէ Արք. Մանուկեան՝ Եւրոպայի Հայոց կաթող. Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ, որ աւուր պատշաճի քարոզ մըն ալ խօսեցաւ: Կատարուեցաւ նաեւ հոգեհանգստեան արարողութիւն մեղմէ ատ յաւէտ բաժնուած այս եկեղեցւոյ հանգուցեալ հիմնադիրներուն եւ բարերարներուն:

Պատարագէն ետք, եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ տեղի ունեցաւ ճաշ մը, որուն ներկայ էր Շաւիլի Հայութիւնը, գրեթէ ամբողջութեամբ: Սեղծուած տաքուկ մթնոլորտէն քաջալերուած, փափաք յայտնուեցաւ որ այսպիսի ձեռնարկներ յաճախ տեղի ունենան որպէսզի ժողովուրդը իրարու հանդիպելու աւելիներ գտնէ եւ աւելի զօրաւոր կերպով կապուի իր եկեղեցիին:

Իր փակման խօսքին մէջ Սերովբէ Արք. ցաւ յայտնեց որ իր բազմազբաղ պարտաւորութիւններուն պատճառաւ երկար տաեներ ի վեր հնարաւորութիւն չէր ունեցած այցելելու այս հայկական փոքր պաղտոնը, խոստացաւ միշտ ի մտի ունենալ Շաւիլի եկեղեցին եւ օգտակար ըլլալ անոր իր կարելիութեան սահմաններուն մէջ: Այս յայտարարութիւնը ընդունուեցաւ բուռն ծափահարութեամբ:

Եղան սրտաբուխ նուէրներ ի նպաստ եկեղեցիին որոնց չնորհակալութիւն յայտնուեցաւ Թաղականութեան կողմէ:

×

Այս տարի, Շաւիլի եկեղեցւոյ չաբաթական միօրեայ վարժարանը իր դռները բացաւ նոր կարգադրութեամբ եւ նոր ուսուցչական կազմով: Աշակերտութեան թիւը այսօր գարմանալիօրէն հասած է 26ի: Դպրոցը կը չարունակէ իր կանոնաւոր ընթացքը Սեպտեմբեր 21էն ի վեր եւ առաջին դպրոցական ամանորի հանդիսին ներկայ եղանք անցեալ Ուրբաթ Դեկտեմբեր 23ին:

Ժամը 20·30ին, եկեղեցւոյ կից սրահը արդէն ամբողջութեամբ լեցուած էր աշակերտներու ծնողքներով եւ բարեկամներով: Ցայտագիրը բաղկացած էր արտասանութիւններէ, պարէ, երգերէ եւ փոքր «ոքէչ»է մը:

Աշակերտները՝ որոնք առաջին անգամ բեմ կ'ելլէին, յարաբերաբար կարճ ժամանակի մէջ, բաւական համարձակութեամբ եւ լաւ առոգանութեամբ կատարեցին իրենց դերերը: Գնահատանքի արժանի են նոր ուսուցչուհի Տիկ. Դ. Տէտէեանի թափած ջանքերը եւ իրեն աջակցող Տիկ. Ն. Մալխասեանի օգտակարութիւնը: Կաղանդ պապան անմոռանալի էր մնացած սոյն հանդիսին եւ բոլոր աշակերտներուն բաշխեց իր նուէրները:

Իր «երկու խօսք»ին մէջ Տիկ. Տէտէեան ընդրկեց ծնողքներէն որ ներողամիտ գըտնուին եթէ թերիներ դտնուած են կարճ ժամանակի մէջ պատրաստուած այս առաջին հանդիսին, եւ թելադրեց անոնց որ յաճախ չփման մէջ մտնեն Թաղականութեան եւ ուսուցչական կազմին հետ որպէսզի ձեռք ձեռքի տալով եւ չինիչ ու օգտակար թելադրութիւններով բարձր մակարդակի հասցնեն այս դպրոցը եւ հայ լեզուն ու պատմութիւնը լաւագոյն ծանօթացնեն աշակերտներուն:

Հոս ալ եղան նուէրներ ի նպաստ հայ մանկական դրադարանի մը հաստատման համար, իսկապէս գեղեցիկ եւ լաւ մտածուած նախաձեռնութիւն մը:

Հանդիսէն վերջ տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն, որու ընթացքին ներկաներուն հրամցուեցան աշակերտներու ծնողաց կողմէ պատրաստուած եւ նուիրուած՝ կարկանդակներ, անուշեղէններ եւ խմիչքներ:

Շնորհաւորելի են Շաւիլի Հայոց եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ դպրոցի ուսուցչական կազմը որոնց կը մաղթենք յարատեւութիւն եւ ամէն յաջողութիւններ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

նէս Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ երգչախումբի 300րդ բազմաձայն պատարագի նշում եւայլն...:

Ամիս չկայ որ պարապութիւն մը եւս չբացուի: Ֆրանսահայ կապ. Խաչէ Հիմնադիրներէն՝ Հռիփսիկ Խոնդկարեան, այրին Արշամ Խոնդկարեանի, կը փակէ իր աչքերը փարիզեան մէկ հիւանդանոցի մը անկիւնը:

Մահը իր ճամբով, կեանքը իր ճամբով: Նափոլէոն Պիւլիւքեան եւ Ժաք Շանսէլ, մէկ ժամուան ելոյթ մը որ նպաստեց Հայութեան:

Զմռնանք յիշատակել հայրենի արձակագիր Սերօ Խանզադեանի այցը Ֆրանսա: Սերօ Խանզադեան հեղինակն է՝ Միխթար ապարապետ, Քաջարան, Մատեան եղելութեանց, Խօսէք Հայաստանի լեռներ եւ այլ վէպերու եւ պատմուածքներու:

Սխալած չենք ըսար եթէ ըսենք, որ Փետրուարի երկրորդ կիրակին Ֆրանսահայութեան սիրտը եւ չունչը կեդրոնացած էր Վալանս, ուր Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ի փութպոլի խումբը, Փութպոլի Ֆրանսայի Բաժակի 32րդ աւարտականներուն, կը հանդիպէր Նիմի Փրոֆեսիոնէլ խումբին: Դասակարգերու տարբերութիւնը չատ մեծ էր: Հակառակ բուռն ընդդիմութեան, վերջ գտաւ Լիոն-Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ի երազը, յաղթանակը ձգելով Նիմի խումբին 0ի դէմ 1ով: Բարոյական յաղթանակ մը ասկայն, ինչպէս չաճախ մեր կեանքին մէջ...:

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մինչեւ Ռոլանի տուած հրամանները մէկ կողմէն կը կատարուէին, մինչեւ պալատին բոլոր թղթածրարները կը դըրուէին եւ նկուղներուն ու գնտաններուն դռները կը բացուէին չուարած բանտարկեալներու եւ չղթայուած մահապարտներու առջեւ, մինչեւ նաւատորմին զինուորները կը հաւաքուէին նաւահանգիստին մէջ, Ռոլան, յաղթական, վար կ'իջնէր այն Հառաչանքի կամուրջէն որմէ վար լճած էր լինը տարի առաջ երբեւ մահապարտ:

Ցուզում մը իր սիրտը կը ճմլէր:

Դուքս եղած էր, իր թշնամիները իրարու եռեւէ պարտուած էին...: Միայն վերջինը իր ձեռքը մնացած էր, վերջինը, ամէնէն զօրաւորն ու կատաղին:

Բայց ինչ օգուտ իրեն համար այս բոլորը, յաղթանակը իրեն պիտի կրնա՞ր վերադարձնել իր սէրն ու երջանկութիւնը... իր Լէոնորը...:

Ահա այդ վայրկեանին իսկ Լէոնորի վրայ մտածեց ան:

— Ո՜հ, ի՞նչ պիտի ըլլայ ան, փսփսաց իւրովի: Ի՞նչպէս պիտի կրնայ հանդուրժել իր ընտրած մարդուն դէմքն իջած հարուածին...:

Կամուրջ հասաւ:

Ռոլան չրջապատուած էր իր հրոսակներէն: Այս մարդիկը ամէնքն ալ գիտէին Ռոլանի պատմութիւնը եւ Ֆոսքարիի կատարած դերը:

Անոնց դէմքը խիստ էր. դատաւորնե-

րէ տուած անմեղները բանտէն արձակուելով ուսամբարձ քաղաքին չրջանը կ'ըննէին եւ մինչդեռ ժողովուրդն ու նաւաստիները անմասնութեան լուսավառութիւն մը կը կազմակերպէին, Ռոլան, յաղթական, վար կ'իջնէր այն Հառաչանքի կամուրջէն որմէ վար լճած էր լինը տարի առաջ երբեւ մահապարտ:

Ցուզում մը իր սիրտը կը ճմլէր:

Դուքս եղած էր, իր թշնամիները իրարու եռեւէ պարտուած էին...: Միայն վերջինը իր ձեռքը մնացած էր, վերջինը, ամէնէն զօրաւորն ու կատաղին:

Բայց ինչ օգուտ իրեն համար այս բոլորը, յաղթանակը իրեն պիտի կրնա՞ր վերադարձնել իր սէրն ու երջանկութիւնը... իր Լէոնորը...:

Ահա այդ վայրկեանին իսկ Լէոնորի վրայ մտածեց ան:

— Ո՜հ, ի՞նչ պիտի ըլլայ ան, փսփսաց իւրովի: Ի՞նչպէս պիտի կրնայ հանդուրժել իր ընտրած մարդուն դէմքն իջած հարուածին...:

Կամուրջ հասաւ:

Ռոլան չրջապատուած էր իր հրոսակներէն: Այս մարդիկը ամէնքն ալ գիտէին Ռոլանի պատմութիւնը եւ Ֆոսքարիի կատարած դերը:

Անոնց դէմքը խիստ էր. դատաւորնեբու կերպարանքը առած էին, քամնելի վճիռ մը արձակելու պատրաստուող դատաւորներու նայուածքը ունէին բոլորն ալ:

Ֆոսքարի կապուած էր այն քարէ աթոռին որուն վրայ ինը տարի առաջ կուրացուցած էին Ժերունի Քանտիանօ դուքսը:

Ռոլան անոր կողմը քալելով ըսաւ.

— Ֆոսքարի, մենք հոս եկած ենք ձեզ դատելու եւ ձեր արարքներուն վրայ խորհրդակցելու համար: Ես, իմ մասիս, կը ներեմ ձեզի. բանտարկուած ըլլալուս հաշիւը պիտի չպահանջեմ ձենէ. բայց պիտի դատենք ձեզ Քանտիանօ դուքսին աչքերը կուրացնելու ոճիրը գործած ըլլալնուդ համար...:

. . . . . .

Այժմ անհրաժեշտ է քանի մը վայրկեանի համար փոխադրուիլ մեր հուչակաւոր բանաստեղծ Փեթրոս Սրաթիմոսի պալատը:

Պալատին մէջ ամէն կողմ եւ ամէն անգամ վակուած, կղզուած, պատնէչուած, չըղթայուած եւ երկաթէ ձողերով կամ փայտէ դերաններով ռազմավայելչօրէն ամրապնդուած էր:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

Այրի Տիկին Վերժինի Թաթարեան, Տէր եւ Տիկին Մարսէլ Գիլիմեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Գարաքաթունեան եւ զաւակները, Պ. Ժորժ Թաթարեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, մօր-եղբօր եւ աղգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 1ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունուար 5, ժամը 10·30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Սէն Ժերմէն ան-Լէյ հին գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ժինէթ Պալթայեան եւ զաւակները՝ Թամար եւ Յասմիկ կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Շաբաթ (Մեռելոց) Յունուար 7, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՎԱՀԷ ՊԱԼԹԱՑԵԱՆԻ

մահուան 5րդ տարելիցին ոթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Պ. Մօրիս էլ Հուն, զաւակները, Տիկին Աղնիւ Մկրեան եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունուար 8, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՆ ԷԼ-ՀՈՒՆԻ
(ծնեալ Մկրեան)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պ. Ստեփան Գապայեան (Աստրա) իր սիրելի դաստիարակին՝

Հ. Մանուէլ Վ. Թաշճեանի

յիշատակին, փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին

×

Կարապետ – Միշէլ Մուրատեանի ընկերը Ժ. Գ. 50 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, փոխան ծաղկեպսակի:

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ ՏՕՆԱԾԱՌԻ
ՀԱՆԴԷՍ
Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՒՈՑ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ առընթեր հովանաւորած զպրոցին աշակերտներուն կողմէ տօնածառի հանդիսութիւն կիրակի, Յունուար 8, կէսօրէ եաք ժամը 16ին, հովանաւորութեամբ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Աշակերտներու կողմէ խմբական երգեր, արտասանութիւններ եւ զանազան անակնկալներ, դեկավարութեամբ վաչէ Ծ. Վրդ. Իգնատիոսեանի:

Աշակերտներուն պիտի բաշխուին կարդէշքներ կաղանդ պապային կողմէ:

Ամանորի առթիւ "ՅԱՌԱՋ" կը նուիրեմ

Ինչպէս ամէն տարի, Ամանորի առթիւ Օր. Մոնիք Լալայեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր մօր՝ Տիկին Շ. Լալայեանի:

×

Ամանորի առթիւ Րաֆֆի Սոլաքեան, մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր մեծ հայրիկին՝ Յորքն Համբարձումեանի (Պօմոն):

×

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԻՆ ԼՈՒԻ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը կը նուիրէ 200 Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար, Ամանորեան լաւագոյն մաղթանքներով:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պ. Պարոյր Թուրեան Ամանորի առթիւ 60 Ֆր. կը նուիրէ:

×

Պ. Պուլանեան 30 Ֆր.:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Յակէ Լիոնի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Հայկուհի Թովմասեանի եւ զաւակներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր, Պ. Արա Թովմասեանի մահուան տխուր առթիւ եւ այս առթիւ ընկերուհիները 130 Ֆր. կը նուիրեն կայանին, փոխան ծաղկեպսակի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՍ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս կիրակի, Յունուար 8, ժամը 17·30-էն 18·30 «Հանդիպում Առէյն Փափազեանի հետ»ի Բ. մասը Ֆրանս – Բիւլթիւռի վրայ:

Le Perron
Restaurant

6, Rue Perronet — 75007 PARIS
Métro St. Germain des Près
Tél. : 548-62-97

un nouveau restaurant

Ouvert jusqu'à 2 heures du matin, fermé le Dimanche

Noël Arménien

Réveillon le 5 janvier

Direction Arménienne

ՏՕՆԱԾԱՌ

Սեբաստի Կազոյա Խաչի տօնածառը Յունուար 8ին:

UNION GENERALE ARMENNIENNE DE BIENFAISANCE

Sous le haut patronage de Mgr S. MANOUKIAN
la présidence d'honneur de Monsieur N. FRINGHIAN
et la présidence de Madame E. ITCHKALATZIAN

Dîner de Noël Arménien traditionnel

Organisé par la Section des Dames, le Vendredi 6 Janvier, à 20 heures au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles, 75017 Paris
Frais de participation : 120 F.

×

Samedi 7 Janvier de 20 h. 30 à l'aube

Réveillon de Noël Arménien à l'UGAB

(118, rue de Courcelles, 75017 Paris)
organisé par le Comité des Jeunes
AMBIANCE — MUSIQUE — DANSES — COTILLONS
animé par ARMAND et son ensemble ARAX et avec HAROUT et VIGUEN
Frais de participation : 100 F. (dîner inclus) 35 F. après 23 h.
Membres UGAB et étudiants 30 F.

Tous renseignements et réservations :
UGAB : 118, rue de Courcelles, 75017 Paris — Tél. 924-86-71 ou 227-12-26

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի, Յունուար 5, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեանց եւ ընթերցուածներու՝ ժամը 4·30ին: Ճրագալոյցի պատարագ՝ ժամը 5·30ին: Կը պատարագէ՝ ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ:

Ուրբաթ, Յունուար 6, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Պատարագի աւարտին՝ Ջրօրհնէք կը կատարուի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 8, կիրակի, Տօն Է Ս. Ծնընդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Պատարագը կը մատուցանէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան: Սկիզբ ժամերգութեան 8ին, պատարագ 9·45ին: Ընթերցում Հայրապետի չնորհաւորագրին եւ քարոզ 11ին, Ջրօրհնէք 11·45ին:

Յունուար 9, Երկուշաբթի, Մեռելոց: Ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին:

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՕ — Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, Յունուար 7, Ճրագալոյց Ծննդեան: Սկիզբ ժամը 5ին, պատարագ 6ին:

Կիրակի, Տօն Ծննդեան եւ Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ 8·30ին, պատարագ 10ին, քարոզ 11·30ին, Ջրօրհնէք 12ին:

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Ուրբաթ, Յունուար 6, Ծնունդի առթիւ պատարագ եւ Ջրօրհնէք:

ՍԷՆ ԺԵՌՄԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՑՔԻ
Ս. ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 8·30, պատարագ 10: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան:

Յունուար 8, կիրակի, Ցիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ 8·30ին, պատարագ 10: Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք եւ ապա Հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:

ՍԷՆ ԼՈՒԻ — Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 17ին զիրքերու ընթերցում եւ Ս. Ծնունդի Ճրագալոյցի պատարագ:

Կիրակի, Յունուար 8, Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն: ժամը 9ին ժամերգութիւն, 10ին պատարագ, 11·30ին Ջրօրհնէք: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Շահան Խաչակիր Քհնյ. Տէտէյեան:

ԾԱՆՕԹ.— Ըստ տարիներու սովորութեան, եկեղեցւոյ զպրաց դասը պիտի չերգէ Թաղերը եւ տունէ տուն աւետէ Քրիստոսի Ծնունդը:

ՎԱԼԱՆՍ — Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Շաբաթ, Յունուար 7, երեկոյեան ժամը 5·30ին Ճրագալոյց:

Կիրակի, Յունուար 8, առաւօտեան ժամը 9ին ժամերգութիւն, 10ին, պատարագ, 11ին քարոզ իսկ 11·45ին Ջրօրհնէք:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ
ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 18ին, պատարագ 19ին:

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 9·45, պատարագ 11, պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք:

Յունուար 8, կիրակի, Ցիշատակ Է Մեռելոց: Պատարագ 10·30, երգեցողութիւնք եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, կոմիտասեան քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պր. Տէվէճեանի:

ԻՍԻ
Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 17ին, պատարագ 18ին:

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ պատարագի 10ին: Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի Ջրօրհնէք:

Յունուար 7, Շաբաթ, Ցիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ պատարագի ժամը 10ին:

Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Անի» երգչախումբին կողմէ, խմբավարութեամբ Պր. Հրանդ Ազէմեանի:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Յունուար 8, պատարագ կը մատուցանէ եւ օրուան խորհուրդին մասին կը քարոզէ Գարեգին վրդ. Պեհճեան: սկիզբ ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Շաբաթ, Ճրագալոյց: Սկիզբ ժամը 16ին, պատարագ 17ին:

Կիրակի, Տօնն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին, Ջրօրհնէք 11·30ին:

Ծննդեան տօնին առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Կոմիտաս երգչախումբ»ին կողմէ, դեկավարութեամբ Պ. Օֆլազի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ ամէն ամսու առաջին Հինգշաբթին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ ժամը 3ին: Յունուար 5ի ժողովին, բոլոր ընկերուհիներէն կը խնդրուի որ ներկայ ըլլան ժողովին: Շատ կարեւոր հարցերու լուծման համար:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը սրահի բացումը կը կատարէ Յունուար 15ին, ճաշով:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
5
JEUDI
5 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՍԵՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·025

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 14.025

ՊԱՐԱՃԱՆՈՎԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

ԱՏԵՆԷ ՄԸ Ի ՎԵՐ ԱՐԴԷՆ ԲԱՆՏԷՆ ԵԼԱԾ ԷՐ

—o—

« Պարաճանով Քոլեկթիֆ »ը (Մար – սէյլ) զեկոյցով մը, որու արձագանգ եղած է Լիպերասիոն (զեկոյցը ղրկուած է Ա· Խ· Փ·ին) կը յիշեցնէ թէ Պարաճանովի ազատագրումը, ինքնաբերաբար չեղաւ այս վերջին օրերը: Պարաճանով արդէն ելած էր արգելափակման կայանէն եւ կը գտնուէր Ուկրանիոյ մէկ գիւղը՝ Ռոմնի, կիեւէն շուրջ 300 քիլոմեթր: Հոն պարտէր բնակիլ ինչպէս օրէնք է բանտէն յետոյ: Պաշտօնեայ էր քիմիական արտադրութեանց հաստատութեան մը մէջ, առանց անուշտ կարելիութիւն ունենալու կիեւի իր բնակարանը երթալու:

Լիպերասիոն կ'աւելցնէ թէ ցաւալի է անուշտ որ Իւմանիթէ լուռ մնացած ըլլայ չորս տարուան արգելափակման մը վրայ եւ իր առաջին յօդուածը տպէ միայն Դեկտ· 16ին երբ արդէն կէս–ազատ էր: կարելի է աւելցնել նաեւ՝ իսկ միւսները: Դեկտ· 23ին Հելսինքիի համաձայնագիրը հսկողութեան հայկ· խումբի անդամներ ձերբակալուեցան: Ատոնցմէ երկուքը միշտ առանձնացուած են բանտը՝ Ռոպէր Նազարեան եւ Շահէն Ցարութիւնեան:

Լիպերասիոն կը դրէ թէ «Խորհրդային վարչակարգի դէմ բացայայտ կերպով, ընդդիմութիւնը արտայայտուած է առաջին անգամ 1915ի օսմանեան կայսրութեան գործած ցեղասպանութեան յիսնամեակին առթիւ: Ինքնաբուխ յոյց մը աւելի քան 200 հազար հոգի համախմբեց Երեւանի փողոցները: Այդ յոյցէն եաք է որ հիմնուեցաւ Ազգ· Մխայեալ Կուսակցութիւնը, որ կը պահանջէ Հայաստանի վերամիացումն ու անկախութիւնը: Ցնցուցաւ 1970ի եւ 1974ի դատավարութեանց ընթացքին եւ իր գլխաւոր դէմքը՝ Հայրիկեան յաջորդաբար դատապարտուած էր չորս տարուան բանտարկութեան (70ին), յետոյ եօթը տարի խիստ պայմաններով արգելափակման կայանի (74ին): Եւ 65էն 74 աւելի քան 80 հոգի դատապարտուած էին հայկ· ազգային չարժումին բերած իրենց մասնակցութեան համար»:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՄՊՈՃԻ կառավարութիւնը կը չարունակէ մերժել որեւէ բանակցութիւն ցորչափ վիէթնամեան զօրքերը չեն քաշուած իր հողէն: Եւ մինչ Քամպոճի նախարարապետը, որ նաեւ Համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարն է առանձին նամականիով կը տեղեկացնէ բարեկամ երկիրներու այն յարձակումը, որու զոհ է իր երկիրը, Հանոյի կուսակցական օրաթերթը կը գրէ թէ Քամպոճի կարմիր Խմերները «յետադիմականներ» են:

ՆԱՒԱԳԱՀ ՔԱՐԹԸՐ Ատուանէն եաք փարիզ կը հասնէր Զորեքշաբթի օր եւ օդակայանը կը դիմաւորուէր Նախագահ Ժիսքարի կողմէ: Հակառակ աւանդութեան, նախատեսուած չէ որ Միացեալ Նահանգներու նախագահը Օթէլ – որը – վիլ այցելէ, ինչ որ չատ կը նեղէ Շիրաքը, որ կը սպառնայ չմասնակցիլ այլ ընդունելութեանց:

ԲՐԵԺՆԵԻԻՆ զատ կ'ըսուի թէ Կոսիգինն ալ ծանր հիւանդ է: Երկու ղեկավարներն ալ ներկայ չեն եղած կիեւի կեդր· համիտէի նիստին:

ԱՆԶՆԱԿԱՆ ԲՈՒԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ սակերը պիտի բարձրանան Փետր· մէկէն սկսեալ, օրական 6, 6,50 կամ 3 Ֆր· ըստ բաժիններու: Բժիշկներու պատուագիններն ալ բարձրացած են Ցունուար մէկէն ի վեր: Ընդհանուր բժիշկի այցելութիւնը 47էն 49 Ֆրանքի կ'անցնի, մասնագէտինը՝ 64էն 66ի:

ՏԱՆԻԷԼ ՀԷՇԹԷՐ հակայարձակողականի անցնելով հանդերձ, ստիպուեցաւ կէս բերան խոստովանիլ թէ տոմսերու կրկնավաճառք եղած է բայց ինք լուր չունէր եւ իր վարչական քարտուղարին «կերած ապուրն է», ան ալ ուղեր է օգտակար ըլլալ իր գործատիրոջ որպէսզի չատ տուրք չվճարէ: Հէշթէր միտք չունի հրաժարելու Փարի Սէն–Ժերմէնի նախագահութենէն, որովհետեւ կ'ըսէ «դէմ պիտի դնեմ բոլոր պատասխանութիւններուս»: Բայց ուրիշներ կը պնդեն որ պարտի հրաժարիլ, որովհետեւ խարդախութիւնը ներելի չէ արհեստի փութպոլին մէջ:

ԹՈՒՐՔԻԱԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԳՐԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԼՈՑՄՆ ԱԼ ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ ՊԻՏԻ ԴԱՑ

Ինչպէս գրած էինք առջի օր (Ցունուար 3) Ծնունդի վաղորդայնին, Անգարայի մէջ ստորագրուեցաւ Թուրք – խորհրդային տնտեսական համաձայնութիւն մը, որու մանրամասնութիւնները կուտանք ստորեւ (Պոլսոյ թերթերէն Դեկտ· 28 Թուականով):

Անգարա.— Թուրքեւխորհրդային տնտեսական խառն յանձնաժողովը լրացուց իր աշխատանքները եւ կարեւոր չինու – թեանց մասին համաձայնութիւն գոյացաւ: Տասը միլիառ տոլար պիտի ծախսուի, բազմաթիւ հիմնարկութիւններ կանգնելու համար Թուրքիոյ մէջ: Համաձայնագիրը երէկ իրիկուն ստորագրուեցաւ Հանդիսաւորապէս, Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութեան մէջ:

Թուրք եւ խորհրդային փորձագէտները մինչեւ կէսօր աշխատեցան եւ վերամշակեցին համաձայնագիրը, եւ վիճելի բոլոր կէտերը հարթուեցան:

Թուրք եւ խորհրդային փորձագէտներու դործակցութիւնով, պիտի ընդարձակուին Իզմիրի Ալիագա գտարանը, Սէյտիչէհիրի ալիւմինիումի գործատունները, Արփաչայի ջրաթումբը, Զանի եւ Օրհանկիի լիճերէն արտադրավայրերը եւ էլեկտրական կայանները, Գարատէնիզի գտարանը, Սինթէր Մանեզիթ եւ ալիւսի գործատունները, Գաւաքի, Զաթալանի եւ Գըլըչէի ջրէլեկտրակայանը: Եւ ամբար – տակը, Մուղլայի լինելիի գործատունները, Գայսէրիի ջրածին եւ քէրոքսիթ գործատունը:

Համաձայնութիւն գոյացած է նոյնպէս Իսքէնտէրունի երկաթ – պողպատեղէնի հիմնարկութեանց ընդարձակման եւ Հատան Չէլէպի երկաթի ճողերու արտադրութեանց չուրջ, որ կը չահագրգռէ մասնաւորաբար Ճարտարարուեստի նախարարութիւնը: Քիմիական աղբի եւ այլ նիւթերու գործատուներու չինութիւնն ալ նախատեսուած է, յարմարագոյն թուականի մը:

Թուրքեւխորհրդ· տնտես· խառն յանձնաժողովը նկատի առած է նոյնպէս երկու երկիրներու առեւտրական յարաբերու – թեանց զարգացումը եւ ընդարձակումը եւ այս մասին ալ հասկացողութեան յանգած է:

Թուրքիա Խորհ· Միութենէն պիտի առնէ նաեւ էլեկտրականութիւն, 150 մեգավաթ զօրութիւնով: Թուրքիա պիտի աւելցնէ իր արտածումները դէպի Ռուսիա:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ· 26–29)

Ա.· ՊԱՊԱՋԵԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Խարկովի Պուշկին ակադեմական տրամաթիք թատրոնին մէջ Ա.րամաչոտ Պապայեանի «Աչխարհն, այո, չուռ է եկել» թատերախաղի բեմադրութիւնը Ուկրանիոյ մէջ անցեալ տարուան լաւագոյն ներկայացումներէն մէկը համարուած է: Ներկայացումը ստեղծուած է Ուկրանիոյ եւ Հայաստանի արուեստագէտներու համագործակցութեամբ: Թատերախաղը բեմադրած են Խարկովի թատրոնի գլխաւոր բեմադիր Ա. Բարսեղեան, նկարիչ Վ· Վարդանեան, Ջ· Մուրադեան եւ երաժիչտ Ս· Շահնազարեան: Ա. Բարսեղեան յայտնած է որ թատերախաղը հարիւր անգամ ներկայացուած է Խարկովի, Լվովի, Կիեւի մէջ: Ներկայիս խումբը կը պատրաստուի Ա.րամաչոտ Պապայեանի կատակերգութիւնը ներկայացնելու Մոսկուայի հանդիսականներուն:

×

ՑԱԽՃԱՊԱԿԻՒ ԳՈՐԾԱՏԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

« Հայճենապակի » արտադրական ձեռնարկութեան յախճապակիի գործատան մէջ անընդհատ նոր ապրանքներ կը պատրաստուին: Վերջերս մեծաքանակ ապրանք ստացած են ձեռնարկութեան յախճապակիէ սպասները՝ թէյի, սուրճի, չաքարի համար, ինչպէս նաեւ այլազան ձեւերով ու նախշերով թէյամաններ: Գործատան նկարիչները յաջողութեամբ կատարած են « Օլիմպիադա 80 »ի կազմակերպիչ կոմիտէի կողմէ հաստատուած յուշանուէրներու արտադրութիւնը: Խորհրդային Միութեան մէջ լայն պահանջ ունին « Հայկական յուշանուէրներ եւ ժողովրդական գեղարուեստական արհեստներ » ձեռնարկութեան չուրջ 300 արտադրական տեսակները, որոնց կարեւոր մէկ մասը կը կազմեն կանանց եւ աղջիկներու արդուզարդի առարկաները:

×

ԳՈՐԾԱՏԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄԻ ԴԱՓՆԵԿԻՐՆԵՐԸ

«Հայէլեկտրալոյս» տնտեսութեան ձեռնարկութիւններու մէջ տեղի ունեցած գրական մրցումին դափնեկիրները դարձած են Երեւանի էլեկտրական լապտեր – ներու գործատան երկու պաշտօնեաները: Գործատան «Իլիչի լամպերը» թերթին մէջ մէկ տարուան ընթացքին հրատարակուած տասնեակ գործերէն լաւագոյնները համարուած են Պետրոս Սարգսեանի «Տանջանքներում ծնուող ազատութիւնը», «Կարմիր Մայիս» պատմուածքները եւ Ռազմիկ Արեմեանի բանաստեղծութիւններու շարքը:

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ՊՐԻՒՍԷԼ

ԵՐԿՈՒ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁ ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ

—o—

ՈՐՈՆՑ ՏԷՐ Կ'ԸՂՂԱՑ «ՀԱՅԿ· ՆՈՐ ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ»

—o—

Ցունուար 2էն 3ի գիշերը երկու եղեռնափորձեր կատարուած են Լոնտոնի եւ Պրիւսէլի մէջ, առաջինը Թրքական դրամատան մը դէմ, միւսը՝ Թրքական դեսպանատան եմբատական սպասարկութեան դրասենեակին: Երկու եղեռնափորձերէն եաք, Պրիւսէլի Ֆրանսական Մամուլի Գործակալութեան (Ա· Խ· Փ·) գրասենեակը հեռաձայն մը ստացած է «Հայկ· Նոր Դիմադրութեան» անունով խօսող անձէ մը, որ զեկոյց մը կարդացած է: Այդ զեկոյցին մէջ, կը գրէր Լիպերասիոն, Զորեքշաբթի առաւու, « Հ· Ն· Դ· »ն կ'ըսէ որ որոշած է «ցոյց տալ թուրք ֆաչիստ Պետութեան եւ արեւմտեան աչխարհակալութեան հայ ժողովուրդին գոյութիւն ունենալու անժամանցելի իրաւունքը» եւ կոչ կ'ընէ «բոլոր Հայերուն, որ գէնք վերցնեն եւ զինուորագրուին դիմադրութեան մէջ՝ միացեալ, անկախ եւ ընկերվարական Հայաստանի մը համար»:

Այս նոյն արարքներուն առթիւ, Զորեքշաբթի առաւու Ինքերնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն իր տուած տեղեկութիւններու կարգին կ'ըսէր թէ երկու չէնքերուն մէջ ալ միայն նիւթական վնասներ կան: Առաջին արարքը, Լոնտոնի արուարձան՝ Հէրինճէյի Թրքական դրամատան դէմ կատարուած է, պայթումը տեղի ունեցած է դրամատան պատուհաններուն մէջ, փոքրիկ հրդեհ մըն ալ ծագած է բայց ոչ մէկ վիրաւոր կայ: Ոտիկանութիւնը կ'ըսէ թէ քննութիւն բացած է բայց բացայայտ պատճառ մը չկայ դէպքը կապելու նոր տարուան գիշերը պատահած ռումբի պայթումի մը հետ, որ սպանած էր սուրիական դեսպանատան երկու պաշտօնեաներ: Թրքական դրամատան ալ վարիչը Մահմուտ Նուրի յայտարարած է թէ որեւէ զգալափար չունի թէ ինչո՞ւ ահաբեկչական թիրախ եղած են, ոչ մէկ սպառնալիք ստացած են ոչ ալ որեւէ տեսակի որեւէ խռովութիւն: Նուրի կ'աւելցնէ, որ դրամատան յաճախորդներուն մեծ մասը Թուրք կիպրացիներ են եւ թէ իրենց կեդրոնատեղին Կիպրոս է: Լոնտոնի Հայոց եկեղեցւոյ մէկ բանբերը, կը գրէ ամերիկեան օրաթերթը կ'ըսէ թէ չի ճանչնար որեւէ կազմակերպութիւն որ Հայկ· Նոր Դիմադրութիւն կոչուի»:

Պրիւսէլի մէջ ռումբը պայթած է Թրքական դեսպանատան եմբատական սպասարկութեան չէնքին մուտքին, միայն նիւթական վնասներ պատճառելով:

1977ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՄԱՐՏ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Միջազգային դեհանի վրայ Մարտ ամիսը հարուստ է կարեւոր դէպքերով։

Մասրիտ եւ Սոֆիա եղան քանի մը օրերու համար համայնավարութեան մայրաքաղաքները։ Թէեւ Սոֆիայի մէջ ըն-տանեկան որակուեցաւ համայնավար 9 երկիրներու հանդիպումը, բայց Մասրիտի մէջ Եւրոպահամայնավարութեան պատգուխներու՝ Մառչէի, Պերլինկուէրի եւ սպանացի Քարիլլոյի հանդիպումը եղաւ պատմական, նամանաւանդ նիւթը ըլալով՝ Ազատութիւնը։

Վեհաժողով նաեւ Գահիրէի մէջ Ափրեւ-արաբական երկիրներու միջեւ, ուր «պզտիկ պատմութեան» համար ըսենք որ ներկայ էր «Ափրիկէի մեծը» Ամին Տատա։

Ուրիշ հանդիպում մը, այս անգամ Մոսկուայի մէջ՝ Զաղլայանկիլ – Բրեժ – նեւ։ Կը տօորպրուի Թուրքեւխորհրդային տնտեսական, գիտական, թեքնիք եւ օդահէնութեան համաձայնագիր, սպասե-լով բարեկամական եւ զինուորական դա-շինքի մը կնքումին։ Զաղլայանկիլ, ըստ սովորութեան, կը վերադառնայ Անգարա մէկ միլիառ 230 միլիոն տոլարով։ Սա-կայն ոչ ռուսական եւ ոչ ալ ամերիկեան տոլարները կը բարելաւեն Թուրքիոյ տըն-տեսական եւ ընկերային ծանր վիճակը։ Երկրի ընկերային մթնոլորտը խաթար-ուած է։ Փրկութեան ծրագիր անունին տակ կը հաստատուի ելեկտրականութեան սեղմում։ Ցոյցեր եւ բախումներ կը բա-մանան ծայրայեղ աջերու կողմէ մանա-ւանդ, ընելով զոհեր ասդին – ասդին։

Միշտ հանդիպումներու շարքին, նշենք, Փորթուգալի վարչապետ Սուարէսի չորս-պատյը, Փարիզէն – Պոն եւ այլ եւրո-պական երկիրներ, Փորթուգալի անդա-մակցութիւնը յաջողցնելու համար Հա-սարակաց Շուկային։

Հնդկաստանը եւս կ'ապրի ներքին քա-ղաքական ծանրակշիռ դէպքեր։ Իր պատ-մութեան մառեանի էջ մըն է որ կը դար-ձուի Ինտիրա Կանտիի եւ Քոնկրէսի կու-սակցութեան ծանր պարտութեամբ երես-փոխանական ընտրութիւններուն։ Նոր վարչապետն է, Մորարժի Տէսայ, 81 տա-րեկան։

Պէլժիացիները եւս, Ապրիլին պիտի երթան քուէատուփ նոր Խորհրդարան մը ընտրելու համար։

Իտալիոյ վիճակը միշտ լուրջ է։ Բա-խումները կը չարունակուին։ Հոմ եւ Պոլոնիա ըլլալով ամէնէն բուռն միջա-դէպներու վայր։

ՄԱԿի Մարդ. Իրաւանց Յանձնախումբը միշտ անղօր։ Ուկանտայի չարդերը, զըլ-խատումները, բռնաբարումները եւ սպա-նութեանց տեսակները կրնան չարունակ-ուիլ։ Ամին Տատա ազատ ընթացք կրնայ տալ իր հարուստ երեւակայութեան քանի ըստ Տիկին Քարթըրի, խելացի մարդ է եւ տէր մտաւորական կարողութիւններու։

Այս պարագային, ուրիշներու կը մնայ պաշտպանել մարդկային իրաւունքները։ Չինաստան կուգայ առաջին դիծի վրայ, ամբաստանելով Խորհ. Միութիւնը իր յիմարանոցներով եւ Ամերիկան իր բան-տերով։ Գուցէ Չինաստանէն բարձրացած ձայնին համար է որ Լենինգրադի յիմա-րանոցը կը կորսնցնէ իր նշանաւոր պա-տըսպարեալներէն մէկը՝ Վլադիմիր Բո-ըիսով։ Նոյնպէս ազատ կ'արձակուի՝ Տոքթ. Շեֆերն։

Լիբանանը միշտ օրակարգի վրայ է, եւ ի՛նչ օրակարգ։ Քամալ Ճոմպլաթ, պա-րագլուխ լիբանանեան ձախին եւ պաշ-պան պաղեստինեան գաղթի, կը սպան-նուի։ Ոճիրը զոր կը գաղտապարտեն բոլոր կողմերը կը խախտէ Լիբանանի խաղաղութիւնը եւ Հարաւ. Լիբանանի վաթթարացած կացութեան վրայ կ'աւել-նայ այս նոր տագնապը, տալով Պէյրու-թին քաղաքացիական պատերազմի ամէ-նէն սեւ օրերու դիմագիծը։

Զանազան դէպքերու շարքին, յիշենք Ռումանիոյ ուժեղ երկրաշարժը որ քարու-քանդ ըրաւ Պուքրէշի կեդրոնը, խլելով չուրջ երեք հազար զոհեր։ Աւելցնենք որ Ռումանիոյ Հայերը ոչ մէկ վնաս կրած են։ Հողը նաեւ շարժած է Պարսկաստան, Պանտար – Աբբասի շրջանը, ընելով 150 մեռեալ։ Դարձեալ ազէտ մը, Քանատեան կղզիի մէջ օդանաւային ամէնէն ահաւոր արկածը 570 մեռեալով։

ՖՐԱՆՍԱ

Մարտին Ֆրանսան ապրեցաւ թաղա-պետական ընտրութիւններու չափով։ Միւս բոլոր դէպքերը անցան երկրորդա-կան, երրորդական դիծի վրայ։

Որոշ չափով Մարտ 13ին, վերջնական կերպով Մարտ 20ին, ժողովրդական վճի-ռը լինաւ կատարեալ նման, մանաւանդ մեծամասնութեան դէմքն, որ բացի Փա-րիզէն ուր յաղթեց Շիրաք, ծանր պար-տութիւններ արձանագրեց դրեթէ ամէն տեղ եւ մանաւանդ Սէնթ Էթիէն, Պեզիէ, Լիլ։

Գլխաւոր յաղթականները եղան՝ ըն-կերվարականները եւ մեծ պարտեալը՝ Ժիսքար տ'Էսթէն։

Նախագահը այս պարտութենէն յետոյ, կ'ուզէ այլեւս տեսնել մեծամասնութեան կողմերու միջեւ « անկեղծ եւ պարկեշտ համաձայնագիր » մը։

Որպէս հետեւանք, Պառ կազմեց նոր դահլիճ մը, որուն մէջ մեկնողները աւելի կարեւոր են քան եկողները։

Շիրաքի մուտքը Փարիզի քաղաքապե-տարան եղաւ պատմական, քանի 1871էն ի վեր Փարիզ չունէր քաղաքապետ։ Որ-պէս Փարիզի քաղաքապետ, Ժ. Ժ. Ժ.եան նախագահին առաջին այցը եղաւ Անժա-նօթ Զինուորի շիրիմին։ Այս առթիւ Ցաղ-թական կամարի չուրջ հազարաւոր Փա-րիզցիներ յայտնեցին իրենց համակրու-թիւնը նախկին վարչապետին։

Ասկէ զատ, Ֆրանսացիները նայ-ուածքը ուղղուած էր դէպի Սէնթ Էթիէն։ « կանաչները » յուսախաբ ըրին միլիոն-ներով մարզասէրները եւ ոչ մարզասէրները, պարտութենով Լիվըրփուլէն մէկի դէմ երեք կէտով։ Սէնթ Էթիէնի եւրոպական ա-պարէզը վերջ դաւ եւրոպայի բաժակի կէս-աւարտական մրցումներուն։

Նոր օրաթերթ մը ծագեցաւ « Փարիզի առաւօտը »։ Անկուսակցական, բայց դէ-պի ձախ հակումներով։

Քոնքորտ – Նիւ Եորք թերթօնը կը չա-րունակուի։

Իրենց աչքերը փակեցին՝ Պերթ Պովի, Քոմէտի Ֆրանէզի մեծ դերասանուհին 90 տարեկանին եւ « Սեւ Շարք »ի հիմնա-դիրը՝ Մարսէլ Տիւհամէլ, 77 տարեկանին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Եղիշէ Չարենցի ծննդեան 80ամեակին առթիւ, բանաստեղծին տուն – թանգա-րանին մէջ տեղի ունեցած է ցերեկոյթ մը։ Այս առթիւ խօսք առած են՝ Նուարդ Բաղ-դասարեան, Սիլվա Կապուտիկեան, Լուի-զա Սամուէլեան, Սահակ Քալեան, Գուր-գէն Յովնան, Արամայիս Սահակեան եւ բանաստեղծին մեծ աղջիկը՝ Արփենիկ Չարենց։ Մնալով մշակութային մարզին մէջ, ընդգծենք դափնեկիր միջազգային մրցանակներու դաշնակահար Եուրի Հայ-րապետեանի բարձրացումը ժողովրդական արուեստագէտի կոչումին Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան հրամանագրով։

Սփիւռքի արուեստագէտները կը գնա-հատուին Հայաստան։ Այսպէս, Ֆրանսա-ծին երգչուհի Սոնիա Նիկողոսեան գնա-հատած է Հայաստանի ձայնասփիւռին եւ հեռատեսիլէն, Փարիզի Սիփան – կո-միտաս երգչախումբի գլուխ սալերու, նը-վիրուած Կոմիտասի եւ Բ. Կանաչեանի, ուշադրաւ մեկնաբանութեան համար։

Հայաստանի կառավարութեան մէջ նոր նշանակումներ։ Նախարարաց Խորհուրդի նախագահի առաջին տեղակալ նշանակ-ուած է Ալեքսան Մաթեւոսի Կիրակոսեան եւ տեղակալ՝ Հրանտ Ազոյի Հայրապետ-եան։

Ազատ Ֆութպոլի խումբը անտար-բեր չի ձգեր ե՛ւ Հայաստանը ե՛ւ սփիւռ-քը։ Խորհրդային Միութեան Ֆութպոլի 40րդ ախոյեանութիւնը կը սկսի Ապրիլ 2ին։ Այս նոր տարեշրջանի նախօրեակին Ազատ բարեկամական հանդիպումի մը ընթացքին յաղթեց Օի դէմ 2 կէտով ե-ւ շիլովդրարի Զարիայինն։

Մարտ ամիսը տեսաւ մեկնումը Հա-յաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի ան-դամ, Ազատ Ղարիբեանի, ականաւոր եւ հմուտ լեզուաբան։

ՍՓԻՒՌՔ

Այս Մարտ ամսուան ընթացքին հայ-կական սփիւռքի սիրտը քիչ մը ամէն տեղ է։

Իտալիա.— Միլանօ ուր կատարուեցաւ հայկ. արուեստի երաժշտութեան, ճար-տարապետութեան, բանաստեղծութեան, նկարչութեան, թատերգութեան նուիր-ուած է փառատօն մը հովանաւորութեամբ Միլանոյի քաղաքապետարանի եւ Մշա-կոյթի նախարարութեան։

Կեդրոնական Եւրոպա.— Վիէննա՝ հայ-կական բացառիկ համերգ եւ Պուտա-փեշտ՝ հայկական գործերու ցուցադրու-թիւն։

Հարաւ. Ամերիկա.— Սան Փաւլոյի քա-ղաքապետութեան որոշումով՝ քաղաքի կարեւոր փողոցներէն մէկը մկրտուած է ողբացեալ Լեւոն Սրուէեանի անունով, ի գնահատութիւն իր ունեցած օգտակար ծառայութեանց։ Մոնթեվիտէօ, Պուէնոս Այրէս ուր կայ կրթական բեղուն կեանք։

Միացեալ Նահանգներ.— Եուտքի մէջ կը կազմակերպուի հեռահեռ հայկ. պաղտէթ մը։ Ներկայիս 230 հոգի կը հաշուէ շրջանի հայկական պաղտէթը։ Կը գոր-ծէ Հ. Ց. Դ. Երիտասարդական Միու-թիւնը որ մղում կուտայ պաղտէթի կեան-քին։ Մոնթեբելլոյի մէջ, իր մահկանա-ցուն կնքած է ընկ. Ներսէս Ֆնտըքեան։ Նուիրեալ, աղջմիտ եւ նախանձախնդիր հանրային կեանքի մէջ, աշխատակցած է « Հայրենիք »ին։

Արաբական աշխարհ.— Պաղտատի մէջ, արաբ օրէնսգիտական կազմակերպութիւ-նը պատուած է Լեւոն Քէշիշեանը շքա-նշանով մը, իբր գնահատանք Արաբական Դատի իր ծառայութեան։ Միացեալ Արաբ Իշխանապետութեան մէջ հեռահեռ կ'ա-ճի Հայութիւնը։ Ներկայիս 3000 Հայեր կ'ապրին, մինչ երկու տարի առաջ՝ հա-

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ

ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Ի՞նչպէս իր աղօթքները կարդար. մաղը ժամադրքին մէջ դրած, մէկ բառ կը կար-դար, միւսները չէր տեսներ։

Երեք օր յետոյ, իր մաշած ղեկտանե-րով, զգզուած մօրուքով մարդը կանչե-ցին դատաւորին առջեւ։ Լաւ էին անու-նը բայց չէին ճանչնար։ Դատաւորն առ-ջեւն առաւ անոր ամբաստանագիրը։

— Անունդ ի՞նչ է, հարցուց։

— Տէր Կարապետ Պօղոսի Գափոյեան, պատասխանեց քահանան։

— Դուն ծնած ես Արթանոյշ, 1894ին, հոս գրուած է, բաւ դատաւորը։

— Ճիշդ է։

— Մէկ Սեպտեմբերին։

— Հայրդ տէրտէր, ուսուցիչ էր, բաւ դատաւորը։

— Ոչ իմ հայրս գրաւճառ էր, պա-տասխանեց Տէր Կարապետ։

— Ի՞նչ ըրիր այն տոլարները որ Հոո-մէն առացար, հարցուց դատաւորը չաո խստութեամբ։ Կ'ուզէք յեղափոխութի՞ւն կազմել։

— Ես տոլարներ չեմ առացած, եւ ոչ ալ տեսած եմ այդ դրամը։

— Սուտը ձեր բերնէն կը վազէ, պա-տասխանեց դատաւորը։ Անչուշտ, պիտի մերժէիր, պիտի ուրանայիր. դուն ալ չա-տերուն պէս Պետութեան թշնամին ես, մեզ չես օգներ չարերը, աւազակները մէջ-տեղէն մաքրելու համար։

— Ես փողոցի աւելածու չեմ, պատաս-խանեց Տէր Կարապետ։

— Գրէ, դարձաւ դատաւորն իր քար-տուղարին — Կարապետ Գափոյեան Պօ-ղոսի, ծնած Արթանոյշ Սեպտեմբեր 1, 1894ին. կը դատապարտուի ցկեանս թիֆ-լիզի փողոցներն անցընելու իր կեանքը, ոչ մէկ տուն, ոչ մէկ տեղ կը հիւրասիր-ուի. իր տունն իսկ դրաման տակ կը մնայ։ Ով որ պինքը հիւրասիրէ, Սիպիր կը վերջանայ։

Քահանան դատարանէն դուրս ելաւ դէ-րեթէ կէս մեռած։ Ցոյն իսկ սրտին մէջ չաո նուազ էր։ Բանտին բակին մէջ ըն-կերները վրան թափեցան։

— Ի՞նչ տուին, ինչ տուին, հարցուցին հետաքրքրութեամբ։

— Ցկեանս Թիֆլիզի փողոցներուն մէջ թափառիլ, պատասխանեց ան։

— Ինչ տաթօրինակ պատիժ, ըսին ըն-կերները։

Գնաց նստեցաւ իր տոպրակին վրայ. պինքը բանի ներս հրեցին։ Այդ մութ տե-ղը զարշահոտութեան մէջ, ոջլեր, հայ-հոյանքներ կը լսէր, որո՞ն խրատ տար, որուն ազդարարէր։

Հազիւ թէ սենեակէն դուրս պիտի ել-լէին, ներս մտաւ Թուխ մազերով, առ-նացի տիպարով, բարձրահասակ եւ լե-ցուն կին մը։

— Զաւակիս համար է, բաւ եւ պին-ուորականին առջեւը դրաւ խոշոր ծրար մը։

— Մայրիկ, ալ մի չարչարուիր ծրար բերելու, ձեր զաւակն ալեւս հոս չէ։

— Տարի՞ն, ապաննեցի՞ն, Սիպի՞ր քշե-ցին, հարցուց լալագին։

— Չեմ գիտեր մայրիկ, պատասխանեց հայ պինուորը. ցանկին մէջ իր անունը ջնջուած է։

— Ախ, Աբշօ, զաւակս, հառաչեց այն-պիսի ողբով որ սենեակը լեցուեցաւ։ Մարդիկ կային, ի՞նչպէս մխիթարէին։ Ողբը ողբ կը բերէ. ի՞նչ խօսքերով կըր-նային մխիթարել մօր մը սիրտը։

Եկան ոստիկանները, հէք կինը դուրս տարին եւ իրեն տեղ Շուշանիկ լցուաւ։ Եթէ իրեն ալ ըսէին թէ, ալ մի գար եր-կինք վրան պիտի փլէր։

Փերիկ մայրիկն ալ արտասուեց, ով չէր լար արցունքի երկիր էր։ Փերիկ եւ Շուշանիկ աչխարհէն լուր չունէին, ի-րենց կեանքն Խալապարի մէջ եղած է, հիմա տեսան չարութիւնն ինչ բան է։

Երկու կիներն եկան ու գացին, հայ պինուորը Շուշանիկին կընայէր, եւ կա-մացուկ մը լուրեր կուտար։ Գեղեցկու-թիւնն ալ յաճախ ձգողական ուժ ունի։

Բայց այդ կնոջ լացը իրենց սրտերն ալ ալեկոծեց։

Տէր Կարապետ երկար օրեր իրենները չտեսաւ։ Իր սենեակին ընկերներն սակայն կը փոխուէին եւ ինքը 15 օր եղաւ, դեռ Մեսեխի բանտն էր։

— Այդ նեղ ու մութ սենեակին մէջ կը հառաչէր. օդ, օդ կը կանչէր։

— Երկինք, երկինք կը կանչէր, ամէն անգամ որ այն բարձր եւ նեղ պատու-հանին կը նայէր։

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(12 – Շար.)

ղար: Պէյրութ.— Մեր պաշտօնակիցը «Ազդակ» կը թեւակոխէ իր հիմնադրու – թեան չորսնամեակը:

Կապելով Սփիւռքին, ըսենք որ թրքա– կան թերթերը, թուրք դեսպաններու ըս– պանութիւնը կը վերագրեն Հայերուն: կուտան անուններ, կը խօսին « Հայկական Շարժում »ի մը մասին: Ջուիցերական մամուլը նկատի կը հայթայթէ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑՈՒԹԻԻՆ

Փարիզի հռչակաւոր Թանգարան Լուվ– րի մէջ, յատուկ հանդիսութեամբ կը տե– ղեկուի 13րդ դարու հայկական խաչքար մը, նուէր Հայաստանի: Այս առթիւ հայ–

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

կական կառավարութիւնը կը ներկայացնէ Մշակոյթի նախարար Ռուբէն Պարսամ – եան:

Քաթրա, իր հիմնադրութեան ՅՐդ տա– րեդարձին առթիւ կուտայ բացառիկ եւ անմոռանալի փառատօն մը: Արտասահ– մանէն թէ Հայաստանէն տաղանդաւոր ար– ուեստագէտներ կը պանծացնեն հայկ. ե– րաժշտութիւնը, բանաստեղծութիւնը, նը– կարչութիւնը, մանրանկարչութիւնը, լու– սանկարչութիւնը, չարժանկարը:

Շահան Շահնուրի «Պճեղ մը անոյշ սիրտ» գործը հրատարակած է Ֆրանսե– րէնով «Նուվէլ Ռըվիւ Ֆրանսէզ»: Թարգ– մանութիւն՝ Արփիկ Մխսաքեանի:

Փարիզը ձգելէ առաջ, նչենք Հայ Արի– ներու Միութեան 46րդ տարեկան հան– դէսը եւ «Հայ պայքար», ծայրայեղ ձախ եւ յեղափոխական ձգտումով նոր Ֆրան– սահայ ամսաթերթի մը առեղծումը:

Մարսէյլի հայկ. զաղութը կ'ապրի ազգ. եւ մշակութային կեանք չնորհիւ իր Մշակոյթի Տան: Այս յարկէն ներս յա– տուկ հանդիսութեամբ կը կատարուի բա–

ԵՐԵՔ ՆԱՄԱԿ ԲՐԵԺՆԵԻԻ

(Ի. եւ վերջին մաս)

Ի. Բիելաքա 40 տարեկան է: Ուսուցա– դէտ է, հեղինակ՝ քանի մը աշխատու – թիւններու եւ հանրամատչելի գիտական աշխատասիրութեան մը: Կ'աշխատի հե– տազօտական հիմնարկութեան մը մէջ: Կինը, որ պաշտօն ունէր այլ հիմնարկու– թեան մը մէջ, պաշտօնէ հեռացուեցաւ անցեալ տարի: Կը մեղադրուի «գաղա– փարական գաղջ» կեցուածքին համար: Բիելաքաները մերժած են իրենց զաւակ– ները արձանագրել Կոմսոմոլի չարքերը: Ցիշատակուած իրրեւ օրինակելի ընտա– նիք խորհրդային օրաթերթի մը մէջ (բազմանդամ ընտանիքները չատ հազ – ուադէպ են մտաւորական չրջանակներու մէջ) Բիելաքաները այսօր թշուառու – թեան մատնուած են: Կը զրեն Բրեժնեւի. « Մեր բարոյական եւ փիզիքական ուժե– րուն բայբայման սահմանին հասած ենք: Եթէ մեր խնդրանքը (*տնտեսական օժան – դակութեան*) կարելի չէ գոհացնել, թող թոյլ տրուի մեզի հաստատուիլ Եւրոպա– կան որեւէ երկիր, որուն օրէնքը կը թոյ– լատրէ բազմանդամ ընտանիքներուն օ – ժանդակութիւնը »:

Ուսուցչուհիներու երիտասարդ զոյգը կ'եզրակացնէ.— « Կ'ուզենք լաւ հասկըց– ուիլ: Պատրաստ ենք չենք սնուցաներ, այլ վստահ ենք, թէ մեր աշխատանքը գիտու– թեան եւ հետազօտութեան մէջ հնարա– տրութիւն կուտայ մեզի գոհացնելու մեր եւ մեր զաւակներուն առօրեայ պահանջ – ները: Ցարդ այս էր եղած: Այս իրաւուն– ին համար է, որ այսօր կը պայքարինք եւ պիտի շարունակենք պայքարիլ ապա – գային ալ··· »:

Նամակը թուագրուած է Ապրիլ 30:

ցումը Շաւարշ Մխսաքեան սրահին եւ զետեղումը իր կիսանդրիին: Նոյնպէս Տարօնի Հայր. Միութիւնը, իր անունը կուտայ սրահներէն մէկուն:

Մարսէյլի Խորհ. Միութեան նոր ընդ– հանուր հիւպատոս նչանակուած է՝ Սեր– գէյ Շահվերդեան:

Ֆրանսահայ զաղութ, մասնաւորապէս Հայ Կաթողիկէ համայնքը կ'ողջունեն ժա– մանումը Գրիգոր Եպս. Կապրոյեանի, նորընծաի առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կա– թողիկէ համայնքին:

Ի'նչպէս մոռնալ Հայկանոյշ Թորոս – եանը, որ տասնեակ տարիներ չարունակ ապրեցուցած է հայ երգը բոլոր բեմերուն վրայ եւ որ կը լռէ վերջնապէս:

Վերջին լուրը, սրտաճմլիկ եւ զօտե – պնդիչ: Շնորհիւ «Յառաջ»ի կոչին, որ չմնաց անպատասխան, Ֆրանք Ալիքակոս– եան, 12 տարեկան մանչուկ մը, երկու սրունքներով անդամալոյծ, Կարշի մաս – նայատուկ վարժարանի աշակերտ, պիտի կարողանայ սորվիլ հայերէն:

Պատասխան չստանալով Բրեժնեւէ, Բիե– լաքաները Դեկտ. 1ին դիմում կատարած են արտասահման երթալու վիզա ձեռք ձգելու համար: Բիելաքա Հրեայ է: Հայ– րը մեռած է ճակատը, 1941ին:

×

Վաղիմ Կոզովոյ 40 տարեկան է: Թարգ– մանիչ է ֆրանսերէնէ ռուսերէնի: Հեղի– նակ է զիմադրական չրջանի ֆրանսական բանաստեղծութիւններու ծաղկաքաղի մը, ինչպէս նաեւ գրաքննադատական գիրքի մը՝ նուիրուած Վալերիի արուեստի գը– րութիւններուն:

Ցուլիս 13ին կը գրէ Բրեժնեւի.— « Կը դիմեմ ձեզի, շատ յարգելի Լէոնիդ Իլիչ, հրահանգել նոր բնութիւն մը իմ վերջին դիմումնագրիս կապակցութեամբ. խըն– դրած էի անցագիր ձեռք ձգել Ֆրանսա երթալու համար: 14 տարի է,, որ փըլ– րանական գրականութեամբ կը զբա – ղիմ···»: *Կոզովոյ տարիներէ ի վեր ի զուր կը փորձէ իրաւունք ձեռք ձգել Ֆը– րանսա երթալու, ընդառաջելով փեն Քլիւպի հրաւէրին, ինչպէս նաեւ բազմա– թիւ բանաստեղծներու, որոնց քեր – թուածները ժողովրդականացուցած է Խորհ. Միութեան մէջ:* « Կ'ուզեմ ըսել, թէ մեր երկիրը մեր ծննդավայրն է եւ ոչ ոք իրաւունք ունի զայն կղպելու: Կը մը– տածեմ, թէ այլեւս հարկ չկայ մտիկ ընե– լու վիրաւորական բացատրութիւնները Օվիրի (*վիզաներու սպասարկութիւն*) պաշտօնեաներուն: Անձամբ կը դիմեմ ձեզ: Կը համարձակիմ յուսալ, թէ ձեր տեղակալներէն մէկը կը զբաղի այս հար– ցով, եւ վստահ եմ, որ մեր գերագոյն ա– ռաջնորդը լաւ իրազեկ չէ իրողութեանց, իր ստորագաս աստիճանաւորներուն կող– մէ »:

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Կոզովոյի վիզային հարցը քննութեան տակ է:

Թ. Ա. Թ.

(*) Ֆ. Ֆելձեր *Մոնտի* յղած նամակով (Դեկտ. 23ի թիւ) իր վրդովմունքը կը յայտ– նէ, որ Բրեժնեւի հասցէագրուած երեք նամակներէն (հրապարակուած *Մոնտի* Դեկտ. 9ի թիւով) մէկուն մէջ իր անձը « ծանրօրէն խնդրոյ առարկայ դարձած է: Կարելի չէ ընկալ զրպարտութեանց հետքերը. կարելի է թերթեւցնել ասոնց տպաւորութիւնը բարեկամեցողութեան տէր ընթերցողներուն մօտ, ցոյց տալով իրականութիւնը »: Ապա կարճ նոթերով կը թուէ իր ծառայութիւնները դաշնակից ուժերու մէջ՝ ֆրանսական, անգլիական, ամերիկեան եւ խորհրդային:

Մոնտ կը նշդէ, թէ նամակին ընկերա– ցած փաստաթուղթերը կը հաստատեն բո– վանդակութեան իրականութիւնը:

Վերջերս լոյս տեսաւ չատ զեղատիպ հրատարակութիւն մը, նուիրուած հայե– րէն Այբուբենին: Հայերէն տառերը, զոր կարելի է գունաւորել, արուեստագէտի իւրայատուկ տաղանդով գծած է Սեդա Փափազեան: Այս չարքը, որ կը պատկանի Քլէն տ'Էօյ տը լա Լէքր հաւաքածոյին, յաջորդաբար լոյս կ'ընծայէ օտար Այ – բուբեններ: Գեհահատելի ձեռնարկ մը, մխիթարական օգտակար:

ԳՕՂՈՒԹԻՒՆ ԳՕՂՈՒԹ

ՊՈՒՐԾ ՀԱՄՈՒՏԻ (Պէյրութ) «Ցակոբ Տէր–Մելքոնեան» թատերասրահին մէջ, Դեկտ. 18ին, տեղի ունեցած է Նիկոլ Ազ– բալեանի մահուան 30ամեակին նուիրուած յուշաւոնը, կազմակերպութեամբ Հա – մազգայինի Անթիլիասի մասնաճիւղին: Բացումը ըրած է Սարգիս Զոլոյեան: Ազբալեանի կենսագրական գիծերուն ըն– մէջէն, Գառնիկ Բանեան ներկայացուցած է զրագէտին անձին ու գործին զանազան երեսները: Օրուան երկրորդ բանախօսը՝ Ց. Դեղարդ, ներկայացուցած է գրական քննադատը, Սայաթ–Նովայագէտը, հան– րային գործիչ – զանչնակցականը, բանա– սէրը եւ ուսուցիչը:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ Հայ Կաթողիկէ համայնքի «Ամինեան» սրահին մէջ, Դեկտ. 4ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի «Շնորհալի» երգչախումբը, դեկավարու– թեամբ Գէորգ Գանտահարեանի, համերգ մը տուած է, ընդառաջելով Դամասկոսի Համազգայինի հրաւէրին: Երգացանկը բաղկացած է Բ. Կանաչեանի, Ա. Բաբա– ջանեանի, Է. Ցովհաննիսեանի, Ալ. Ցա– րութիւնեանի, Գ. Մ. Ալէմշահի, Եկմալ– եանի կրօնաշունչ, ազգայնաշունչ, մար– տաչունչ եւ ժողովրդական երկերէ: Խում– բին դաշնակով ընկերացած է Արփի Եա– զուպեան:

ԹԵՀՐԱՆԻ « Արարատ » կազմակերպու– թեան սրահին մէջ, Նոյեմբեր 26ին, տե– ղի ունեցած է հրապարակադիր եւ հան – րային – կուսակցական գործիչ Տօքթ. Բազդիկ Մինասեանի յիշատակին նուիր– ուած երեկոյթը: Օրուան բանախօսը՝ Նո– բայր Պահլաւունի, ներկայացուցած է Տօքթ. Մինասեանի կեանքը եւ գործերը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (490)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեր բանաստեղծը այնպէս կարծած էր թէ Վենետիկի ժողովուրդը միայն իր բռնակալութենէն եւ կամ իր գործած նախճիրներէն ազատելու համար էր որ ապստամբած էր:

Իր պալատին ճիշդ կեդրոնի սենեակնե– րէն ամէնէն ապահով ու ամէնէն գաղտնի մէկ խորչին մէջ կծկատած երեք կղպանքի եւ վեց բանալիի եռեւ, մեր հերոս Ալա– թիմոսը ծովէն նոր ելած ձուկի պէս կը ղողղար ու մահուան քրտինք կը թաւիէր:

Ալաթիմոսուհիները մէյ մէկ պատու – հան ղրաւած՝ փողոցին մէջ անցած ղար– ձածը լրտեսելով մխիթարել կը չանային իրենց տէրը, բայց ինչ որ ալ ընէին, ղարձեալ չէին կրնար հանդարտեցնել զայն:

– Գացէք,, կորսուեցէք, չան սատակ ելլելիք վռթկածները, չնթռկեցէք, պատ– կեցէք, հիմա ոսկորնիդ կը կոտրեմ հա, կը զոռար մեր հերոսը մէկ կողմէն դող– ղղալով եւ միւս կողմէն սպառնալով: Դուք իմ զլուխս փորձա՞նքի պիտի խօ – թէք, որդնոտ չուներ··· ի՞նչ բռնկեր էք, ներսերնիդ կրա՞կ կը վառի որ այս ցուրտ օրին սառնակ կուրծքերնիդ, փորերնիդ բաց չորցուելիք անկողիններու պէս մին– չեւ կէս մէյքերնիդ պատուհանէն վար կախուեր էք հէ՞···: Բժիշկին ու դեղե– րուն տալիք դրամ չունիմ, չունիմ, պազ պիտի առնէք, հիւանդ պիտի ըլլաք, ներս մտէք:

Բայց, հետաքրքիր Ալաթիմոսուհիները բնաւ կարեւորութիւն չտուին իրենց տի– րոջ սրտայոյզ երեմիականին եւ չարունա– կեցին յագուրդ տալ իրենց հետաքրքրու– թեան:

Տունին բոլոր սպասաւորները հրաման ստացած էին պաշտպանելու մուտքի դու– ռը: Բոլորն ալ հրացաններով, սարճա – նակներով եւ սուրերով զինուած էին: Ալաթիմոսի քով մնացած էր հաւատարիմ սպասաւոր մը, որ մինչեւ ակռաները զին– ուած, մեր բանաստեղծին թանկագին ան– ձը կը պաշտպաներ:

— Արիւններուդ մինչեւ վերջին կաթի– լին հոսիլը պէտք է կռուիք որ փախչելու ժամանակ գտնեմ, ապա թէ ոչ ամէնքդ ալ սուրէ կ'անցընեմ, կը զոռար մեր քաջ բանաստեղծը իր սպասաւորին երեսն ի վեր, մէյշ ձուկի պէս զողալով սակայն:

— Մի վախնաք, տէր իմ, բան մը չկայ, մեզի համար չէ, պատասխանեց Ճանեթ– թօ, Ալաթիմոսի հաւատարիմ սենեկա – պանը: Ցեղափոխութիւն է, ժողովուրդը դուքսին դէմ ապստամբած է:

Բայց ի զուր: Ալաթիմոս, փողոցէն բարձր ձայն մը լսած ըլլալով, երեսի վրայ գետին փռուեցաւ ու գետնին վրայ սողալով, կամացուկ մը իր մահճակալին մօտեցաւ եւ վերմակներուն տակ մտնելով հրամայեց որ երկու - երեք վերմակ եւս նետեն վրան··· որպէսզի ցուրտէն չսար– սռայ···:

Բայց յանկարծ ղրան առջեւէն աղաղակ– ներ լսուեցան:

— Էհ, այս անգամ վերջերնիս հասաւ, մռլտաց Ալաթիմոս ինքզինքը դրեթէ կորսնցուցած:

Պահ մը յետոյ փողոցին դուռը ճռնչեց եւ աղաղակները պալատին մէջէն կողմէն սկսան արձագանգել:

— Զիւները գլխուս, մեռած եմ, մե– ռած, հեծկլտաց Ալաթիմոս···:

Եւ վերմակներուն տակ անչարժանալով չունչը բռնեց···:

Սենեակին դուռը զարնել սկսան:

— Մեղա՛յ, մեղա՛յ, չնորհ, մռնչեց Ալաթիմոս: Ո՛հ, Աստուած իմ, ես բան չըըի, բան մը չըըի:

Ուշագրաւ է որ Ալաթիմոս կեանքին մէջ առաջին անգամն էր որ Աստուծոյ անունը կ'արտասանէր··· եւ ան ալ··· թերեւս ինքզինքը մահամերձ կարծելուն համար···:

Ճանեթթօ դուռը բացաւ··· եւ··· Ալա– թիմոսուհիները խմբովին ներս խուժելով եւ ծափ զարնելով սկսան պռոչտալ:

— Քանտիանօն, Քանտիանօն··· Ռո – լան Քանտիանօն յաղթեր է···:

— Շնորհ, չնորհ, մեղայ, ես բան մը չըըի, պոռաց Ալաթիմոս վերմակներուն տակէն խեղդուկ ձայնով մը:

— Կեցցէ Քանտիանօ, կեցցէ Քանտիա– նօ, պոռացին Ալաթիմոսուհիները:

ՄԻՇԵԼ ՉԵՎԱՓՕ

(Շար.)

Այրի Տիկին Սուրէն Ճերմակեան, Տէր եւ Տիկին Ժան – Ֆրանսուա Ճերմակեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կլավիէ Սանս եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Փափազեան, Ֆիօ, Պեկէ, Նատէր, Սանս, Միսաքեան, Գալուստեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, խնամիին, քեռայրին, հօրեղբօր, մօրեղբօր, ազգականին՝

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ

Նախագահ Հայաստանի Սուրբ, Նախագահ Բոցի Բարեկամներուն, կամաւոր 1914 – 1918 պատերազմի զինուորական շքանշան Պատերազմական խաչ 14 – 18 Հիմնադիրներէն

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան

մահը, որ պատահեցաւ Ցունուար 2ին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, Ցունուար 7 ժամը 13·45ին Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փէռ – Լաչէզի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ ընկատել։

×

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը կ'ողբայ՝

ԸՆԿ· ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ

մահը եւ կը հրաւիրէ ռազմիկ ընկերները ներկայ ըլլալ յուղարկաւորութեան, որ կը կատարուի, Շաբաթ, ժամը 13·45ին Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին։

ՀՈԳԵԶԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սոնա Տօնէրեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Նուարդ Տօնէրեան եւ զաւակները (Պոլսոյ), Տէր եւ Տիկին Ներսէս Աննայեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի (Ցունուար 8) Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին եւ եղբօր՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏՕՆԷՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին եւ իրենց հօր, մեծ–հօր եւ ամուսնոյն՝

ԿԱՐՕ ՏՕՆԷՐԵԱՆԻ

մահուան 10րդ տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

Այրի Տիկին Թինէթ Պալթայեան եւ զաւակները՝ Թամար եւ Ցամիկ կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Շաբաթ (Մեռելոց) Ցունուար 7, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՎԱՀԷ ՊԱԼԹԱՑԵԱՆԻ

մահուան 5րդ տարելիցին ոգիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Պ· Մօրիս Էլ Հուն, զաւակները, Տիկին Աշնիւ Մկրեան եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Ցունուար 8, Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին՝

ՏԻԿԻՆ ՄՍՐԻԱՆ ԷԼ–ՀՈՒՆԻ

(ծնեալ Մկրեան)

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Մալաքոֆէն Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Տէր–Սահակեան 1978ի Նոր Տարւոյ եւ Ս· Ծննդեան կրկնակ տօներուն առթիւ, ի յիշատակ իրենց ընտանիքին հոգւոյն՝ Զիլիկիոեան եւ Տէր-Սահակեան, կը նուիրեն·— 50 Ֆր· Փարիզի Մայր եկեղեցիին, 50 Կարմիր Խաչին (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 50 Ֆր· «Ցառաջ»ին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պ· Ցարութիւն Շիրվանեան փոխան ծաղկեպսակի իր հօրեղբօր որդւոյն Ռա – կիան Շիրվանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր· կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը Ամանորի առթիւ 150 Ֆր· կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

Ամանորի առթիւ
"ՅԱՌԱՋ"
կը նուիրեն

Պ· Վահագն Կարապետեան մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ Տիկին Սիրա – նոյշ Պօյաճեանի (Պուլոնը)։

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑ 1978

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋԱՆ

Գունաւոր կողմ, պատկերազարդ եւ գունաւոր էջերով

Գին 20 Ֆր·

Դիմել Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի տեղական խումբերուն։

ՓԱՐԻԶԻ մէջ՝ նաեւ Մշակոյթի Տուն՝ 17, Ռիւ Պլէօ։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ՝ Մշակոյթի Տունը։

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Ուրբաթ, Ցունուար 6, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Սկիզբ ժամերգու – թեանց՝ ժամը 8·30ին բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

կաթող· Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Պատարագի աւարտին՝ Ջրօրհնէք կը կատարուի։

Շաբաթ, Ցունուար 7, Բ· օր Ծննդեան։ Ցիշատակ է Մեռելոց։ Ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։ Կը պատարագէ Գրիգորիս Վրդ· Բունիաթեան։ Պատարագի աւարտին հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց։

Կիրակի, Ցունուար 8, Գ· օր Ծննդեան։ Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին։ Բազմաձայն պատարագ 15ին։

ՇԱՎԻԼ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Ուրբաթ, Ցունուար 6, Մինուղի առթիւ պատարագ եւ Ջրօրհնէք։

ՍԻՆ ԺԵՌՈՄԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՑԻՆ
Ս· ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ցունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Սկիզբ 8·30, պատարագ 10։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Ցակոբ Եպս· Վարդանեան։

Ցունուար 8, Կիրակի, Ցիշատակ Մեռելոց։ Սկիզբ 8·30ին, պատարագ 10։ Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք եւ ապա հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ
ՎԱՐԱԳԱՅ Ս· ԽԱՉ

Ցունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Սկիզբ 9·45, պատարագ 11, պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք։

Ցունուար 8, Կիրակի, Ցիշատակ է Մեռելոց։ Պատարագ 10·30, երգեցողութիւնք եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, Կոմիտասեան քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պր· Տիվէճեանի։

ԻՍԻ
Ս· ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Ցունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Սկիզբ պատարագի 10ին։ Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի Ջրօրհնէք։

Ցունուար 7, Շաբաթ, Ցիշատակ Մեռելոց։ Սկիզբ պատարագի ժամը 10ին։ Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Անի» երգչախումբին կողմէ, խմբավարութեամբ Պր· Հրանդ Ազգմեանի։

Ս· ՑԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Շաբաթ, Ձրագալոյց։ Սկիզբ ժամը 16–ին, պատարագ 17ին։

Կիրակի, Տօնն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին, Ջրօրհնէք 11·30ին։

Ծննդեան տօնին առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ· ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Կոմիտաս երգչախումբ»ին կողմէ, վարկավարութեամբ Պ· Օֆլազի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՓՐԱՆՍ. ՁԱՅՆԱՍՓԻԽՐԻՆ

Այս Կիրակի, Ցունուար 8, ժամը 17·30–էն 18·30 «Հանդիպում Առէջն Փափազեանի հետ»ի Բ· մասը Ֆրանս – Քիւլթիւռի վրայ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ· Խաչի Տէսկնի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Ցունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսկնի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։ Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր։

ՏՕՆԱԿԱՌ

Սեւրանի Կապոյտ Խաչի տօնածառը Ցունուար 8ին։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ ՏՕՆԱԾԱՌԻ
ՀԱՆԴԷՍ
Ս· ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՒՈՑ ՄԷՋ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Սէնթ Անթուանի Ս· Թադէոս եկեղեցւոյ առընթեր հովանաւորած դպրոցին աշակերտներուն կողմէ տօնածառի հանդիսութիւն կիրակի, Ցունուար 8, կէսօրէ եռք ժամը 16ին, հովանաւորութեամբ

ՑԱԿՈԲ ԵՊՍ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Աշակերտներու կողմէ խմբական երգեր, արտասանութիւններ եւ զանազան անակնկալներ, ղեկավարութեամբ վաչէ Ծ· վրդ· Իգնատիոսեանի։

Աշակերտներուն պիտի բաշխուին կանոնդէչքներ կաղանդ պապային կողմէ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ կրօն· Ընկերակցութիւնը չնորհակալութեամբ ընտացած է սրահի չինութեան համար հեռեւեալ նուէրները·— Կարապետ Սողոմոնեանի թաղման առթիւ այրի Տիկին Պ· Սողոմոնեան 1000 Ֆր·, Տէր եւ Տիկին Լ· Էօքսիւզեան 1000, Տէր եւ Տիկին Ժ· Սողոման, Տէր եւ Տիկին Ա· Սողոմանեան, Հ· Բ· Ը· Միութեան Կանանց մասնաճիւղ 500ական, Մայր եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւն, այրի Տիկին Պուճաեան 200ական։ Տիկին Մարի Գըրբիշարեանի (ծն· Մէմարեան) թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկին Պ· Վարժապետեան 200, Տէր եւ Տիկին Վ· Արապեան, Տէր եւ Տիկին Լ· Սրմաքէչեան 100ական։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Ֆոլոմպլ մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Վերժին Խաթանասեանի կսկծալի մահուան առթիւ, բժիշկ Երուանդ Խաթանասեանի, զաւակներուն եւ քրոջը՝ Տիկին Ս· Զաւրբճեանի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

կազմակերպուած Խաչի Մշակոյթի Տան կողմէ
Շաբաթ, Ցունուար 7, ժամը 20·30ին

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

SOFITEL — SEVRES
2, Rue Grognet — Métro Porte de Versailles
Orchestre LES ARMENIAN'S SUNSHINE
—— Direction ROBERT PAPAZIAN ——
AMBIANCE — COTILLONS
Տոմսերու համար կարելի է հեռաձայնել
Gulian — 626-42-48 — Hovsepian — 736-28-70 — Essayan 645-37-08

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

UNION GENERALE ARMENNIENNE DE BIENFAISANCE
Sous le haut patronage de Mgr S. MANOUKIAN
la présidence d'honneur de Monsieur N. FRINGHIAN
et la présidence de Madame E. ITCHKALATZIAN

Dîner de Noël Arménien traditionnel

Organisé par la Section des Dames, le Vendredi 6 Janvier, à 20 heures
au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles, 75017 Paris
Frais de participation : 120 F.

×

Samedi 7 Janvier de 20 h. 30 à l'aube

Réveillon de Noël Arménien à l'UGAB

(118, rue de Courcelles, 75017 Paris)
organisé par le Comité des Jeunes
AMBIANCE — MUSIQUE — DANSES — COTILLONS
animé par ARMAND et son ensemble ARAX et avec HAROUT et VIGUEN
Frais de participation : 100 F. (dîner inclus) 35 F. après 23 h.
Membres UGAB et étudiants 30 F.

Tous renseignements et réservations :
UGAB : 118, rue de Courcelles, 75017 Paris — Tél. 924-86-71 ou 227-12-26

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
6
VENDREDI
6 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·026 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.026

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ՔԱՐՈԶԸ

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԱԾ Ս· ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ — ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6, 1978

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ

Գոհութիւն բարեաց պարգեւատու մեր Աստծուն, որ մեզ բոլորիս արժանացնում է մի անգամ եւս ողջունելու Նոր Տարին, մեծ աւետիսով Փրկչին մեր Յիսուսի Քրիստոսի հրաշալի ծննդեան: Հազար եւ մի՛ն հարիւր եօթանասունութերորդ տարեդարձն է Նազովրեցի Յիսուսի աշխարհ գալուն:

Անցել են ահա մօտ երկու հազար տարիներ, սակայն ողջ մարդկութիւնը չի մոռացել այն երանելի օրը, երբ երկինքը բացուել էր աշխարհին, համայն մարդկութեան քարի լուրը տալու, թէ ծնուում է «Արեգակն արդարութեան» եւ «Իշխանը խաղաղութեան» իր հետ բերելով պատգամը Աստուծոյ՝ « Յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն », գարերի երազանքը բոլոր ազգերի, բոլոր սե – րունդների: Այդ եղաւ գարերի երազանքը նաեւ արդարութեան ծարաւի մեր ժողովրդի, որ խոշանգուած մարմնով հա – պիւ փրկուած, անցնող դաժան գարերի հրից եւ սրից, ահա աւելի քան կէս գարից ի վեր իր վերածնունդն է ապրում իր մայր հողի, բայց եւ սիւրեքի տա – րածքի վրայ: Հայրենի յարատեւ վերա – շինութեան եւ ծաղկման պայծառ իրակա – նութիւնը, մեր օրերի խաղաղ ու ապա – հով պայմաններում, գերազոյն մխիթա – րութիւն է հայ ժողովրդի, եւ միակ գրա – ւականը ապագայի նորանոր նուաճում – ների ու արդար սպասումների կենսագոր – ծումի:

Ահա թէ ինչու այս Նոր Տարւոյ լու – սարացին, ծնրադիր աղօթում ենք մար – գացած Աստուածորդու մսուրի առաջ եւ հայցում մարդկութեան Փրկչից՝ « Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն, ազգիս Հայոց սէր, միութիւն »:

Հայցում ենք նաեւ, որ Տէրը իր կենա – րար հովանին տարածեալ պահի մեր Մայր եկեղեցու՝ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցու եւ համայն մեր ազգի անխտիր բոլոր զաւակների վրայ, զօրացնելով նը – րանց հաւատն ու յոյսը եւ պղտառատ գարձնելով նրանց առաքինի գործերը, յա – ռաջել չինութիւն եւ պայծառութիւն մեր հոգեւոր, մշակութային ու ազգային կեանքի, մեր օրերին եւ գալիք ժամա – նակներին:

Անցնող տարին խաղաղ ու չինարար առաջընթացի տարի եղաւ մեր մայր հայ – րենիքի համար, առաւել ամրացումովը նրա տնտեսական ու արդիւնաբերական հիմքերի, առաւել գարգացումովը գիտա – կան ու կրթական գործունէութեանց, ա – ռաւել ճառագայթումովը ազգային մշա – կոյթի նորաստեղծ արժէքների:

Անցնող տարին խաղաղ ու չինարար ա – ռաջընթացի տարի եղաւ նաեւ մայր Ա – թոռոս համար: Ի մասնաւորի ջերմ ու – րախութիւն պատճառեց Մեզ, Ս· Էջմիա – ծին պատմական այցելութիւնը՝ Անկի – ման քոյր եկեղեցու Պետ՝ Տոքթ· Ֆրե – տերիք Տոնալտ Գոկան» Քենթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսի, որով աւելի խորացան մեր երկու եկեղեցիների միջեւ վայելուչ յարաբերութիւնները: Քենթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսը մեր ժո – ղովրդին ու անձամբ Մեզ հոգեկան մեծ մխիթարութիւն պատճառեց, մեզ հետ ա – ղօթելով հայ նահատակաց հոգիների հա – մար, իր հեղինակաւոր խօսքը ասելով 1915ի Հայոց ցեղասպանութեան զոհերը – գութեան նկատմամբ:

Անցեալ Մայիս ամսին, մեր եկեղեցու կեանքում խոստումնալից իրագործու – թիւն հանդիսացաւ նաեւ Մեծի Տանն Կի – լիկիոյ Տ· Տ· Գարեգին Բ· Ամառակիոյ կաթողիկոսի ընտրութիւնը, որին մաս – նակցեցին Մայր Աթոռիս երկու ներկայա – ցուցիչները: Այս առթիւ, Մեր եւ Տանն Կիլիկիոյ պահակների միջեւ փոխա – նակուած նամակները եւ արուած հաւաս – տացումները յոյս են ներշնչում Մեզ, որ մօտ ապագայում հնարաւոր կը գտ – նայ իսպառ վերացնել այն տաղնապալի իրավիճակը, որն ստեղծուել էր սիւրեքի մեր եկեղեցական կեանքում 1956 թուա – կանից սկսեալ: Մէկ ու անբաժան եկե – ղեցի ու ժողովուրդ լինելու եւ մեր ազ – գային հիմնական ու տեւական չահերի պահպանութիւնը, թելադրում են բոլորիս վերահաստատել մեր նուիրապետական Աթոռների միջեւ օրինական կարգն ու կա – նոնը եւ համերաշխ գործակցութեան պայ – մանները: Մայր Աթոռս, ինչպէս միշտ ու տեւապէս, այսօր էլ լաւատեսութեամբ սպասում է Կիլիկեան Աթոռի գործնական միջոցառումներին:

Այս Նոր Տարւոյ սեմին, հոգեկան զո – հունակութիւնը ունենք մեր հաւատացեալ ժողովրդին յայտնի գարձնելու նաեւ, թէ անցնող երկու տարիների ընթացքում Մայր Աթոռիս նախաձեռնութեամբ ու հո – վանաւորութեամբ կազմակերպուած մի – բանահայ կաթոլիկների եւ վարժարան – ների օգնութեան գործը իր աւարտին հա – սաւ, չուրջ չորս հարիւր քսան հազար տոլարի արդիւնքով, որը յաշտուեց նա – խատեսուած ծրագրի համաձայն, մեր հրաւէրով Պէյրութում կազմուած « Օգ – նութեան Յանձնախմբի » միջոցաւ, օրի – նակելի բարեխղճութեամբ ու անաչառու – թեամբ:

Սիրելի հաւատացեալներ,

Նոր սկիզբ առնող 1978 տարին, ազգա – յին – եկեղեցական բացառիկ նշանակու – թիւն ունեցող տարի է լինելու, որովհե – տեւ մեր եկեղեցին ու ժողովուրդը ոգե – կոչելու են անմոռաց յիշատակն ու վաս – տակը երկու մեծ հայրապետների՝ երջան – կայիշատակ Ներսէս կաթողիկոս Աշտա – րակեցու եւ Ցովհաննէս պատրիարք Կո – ստի, որոնք մեծագործ նախակարապետ – ներն եղան հայ ժողովրդի հոգեւոր, կըր – թական եւ ազգային վերածնունդի: Ներ – սէս Աշտարակեցու պայծառ յիշատակը պիտի ոգեկոչենք Արեւելեան Հայաստանի ազատագրման եւ Թուրքստանի միացման հարիւր եւ յիսունամեայ տարեդարձի առթիւ: Մի պատմական իրադարձութիւն, որ ճակատագրական դեր կատարեց Հա – յոց պատմութեան մէջ, ճանապարհը բաց անելով հայ ազգի եկեղեցական, մշակու – թային, հասարակական, այլեւ քաղաքա – կան զարթօնքի եւ յետագայ հայ ազա – տագրական չարժման:

Այդ փոթորկալից ժամանակաշրջանում, նախախնամական դեր կատարեց Աշտա – րակեցի մեծագործ հայրապետը, եւ ինքը եւս բախտորոշ գործօն հզօր ուժ հանդի – սացաւ իրեւ՝ Արեւելահայաստանի ազ – գային հիմքերը ամրացնող հայահաւաք առաքելաւ, իբրեւ եռանդուն բարեկարգիչ եկեղեցու եւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիած – նի, իբրեւ լուսամիտ ու անյոգնաբեկ կազմակերպիչ Հայոց ազգային գպրու – թեան եւ մշակութային նոր կեանքի: Բա – ւական է յիշել, թէ նա եղաւ հոգեւոր հայրը եւ ներշնչող ոգին՝ նոր ժամանակ – ների լուսաւորիչ Խաչատուր Աբովեանի:

Երջանիկ զուգադիպութեամբ, գրեթէ նոյն գարաշրջանում, վեց – եօթը տաս – նամեակներ աւելի վաղ, տարբեր պայ – մաններում, նման նախախնամական դեր կատարեց Կ· Պոլսի պատրիարք Ցովհան – նէս Կոլոտ հայրապետը Արեւմտահայու – թեան ծոցում, որի ծննդեան երեքհարիւր – ամեակը պէտք է նշեն մեր եկեղեցին ու ժողովուրդը նոյնպէս 1978ին:

Ցովհաննէս Կոլոտ եւ Ներսէս Աշտա – րակեցի մեր Մայր եկեղեցու հայրապետ – ները, տասնեւութերորդ գարում եւ տա – սնեւիններորդ գարի սրչալոյսին, հան – դիսացան եկեղեցու այն երկու սիւները, հայաշունչ ու հայրենասէր արիացեալ հայրապետները, որոնք լուսաւորեցին հայոց մթագնած երկնակամարը եւ հայ ժողովրդին առաջնորդեցին դէպի լինքնա – ճանաչում, դէպի ինքնակազմակերպում եւ վերածնունդ՝ հոգեւոր – եկեղեցական, կրթական, մշակութային ու ազգային քա – ղաքական իմաստով:

Հայաստանեայց Մայր եկեղեցու այս երկու լուսաւոր դէմքերը հանդիսանում են՝ առաջինը Արեւելահայութեան, եւ երկրորդը Արեւմտահայութեան հոգեւոր ու ազգային գարթօնքը սկզբնաւորող ռահ – վիրանները, որոնց նուիրական գործը փայլուն կերպով չարունակեցին ապա նը – րանց աշակերտները եւ յաջորդող սե – րունդները Հայոց մայր հողի վրայ, թէ՛ արեւելեան եւ թէ արեւմտեան հողամա – սերում:

Եւ որովհետեւ վերջերս արժանավայել կերպով նշուեց ծննդեան երեքհարիւր – ամեակը Մխիթար Սեբաստացի աբբահօր, անկ է չմոռանալ թէ նոյն այդ պատ – մաշրջանում, թէեւ հեռաւոր օտար հողի վրայ, սակայն նոյն հայաշունչ ոգով նա եւ իր միաբանութիւնը իրենց նպաստը բե – րեցին հայ ժողովրդի վերածնունդի գար – գացմանը, իրենց գիտական, գրական եւ կրթական վաստակով:

Սիրեցեալ ժողովուրդ մեր հարազատ, այս յոյզերով ու այս սպասումներով չը – նորհաւորում ենք բոլորիդ Նոր Տարին եւ աղօթում, որ լուսաշող չնորհները Փրկչի սուրբ ծննդեան, բաշխուեն ամէնքիդ ա – ռատապէս, ի չինութիւն ձեր հոգեւոր բարոյական կեանքի: Երկնառաք այդ չը – նորհներով թող լոյս ու խաղաղութիւն իջնեն ձեր սրտերում, ձեր ընտանեկան յարկերից ներս, ձեր եկեղեցական ու ազ – գային կեանքում:

Եւ մանաւանդ աշխարհը համայն, թող մի անգամ եւս լսուի Միածին Փրկչի խա – ղաղարար օրհնութեամբ, եւ մարդիկ ու ազգութիւններ թող ողջունեն միմեանց բարի կամեցողութեամբ, իբրեւ գաւակ – ները միեւնոյն երկնային Հօր, իբրեւ միա – տեղ բնակուող եղբայրները, որոնք ապրում են միեւնոյն յարկի տակ որ մեր երկրա – գունդն է, որոնք ապրում են միեւնոյն մարդկային ճակատագրով, որոնք մեռ – նում են միեւնոյն՝ հոգիների փրկութեան յոյսով:

«Զի ո՛չ առաքեաց Աստուած զՈրդի իւր աշխարհ՝ թէ դատեսցի զաշխարհ, այլ զի փրկեսցի աշխարհ նովաւ» (Ցովհ· Գ· 17):

Արդ, ցնծացէք եւ ուրախ եղէք՝ զի Փրկիչն աշխարհի Քրիստոս՝ ծնաւ եւ յայտնեցաւ:

Սուրբ Էջմիածնից եւ մեր հայրական սրտից բոլորիդ՝ որ ի Հայաստան եւ ի սիւրեա աշխարհի, բոլորիդ անխտիր բիւր օրհնութիւն եւ խաղաղութիւն: Ամէն:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՐԹԸՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

— o —

ՇԻՐԱՔ ՇԱՏ ԴԺԳՈՀ Է

Զորեքշաբթի օր, Փարիզի ժողովուրդն ալ ջերմ ընդունելութիւն մը ըրաւ Միաց – եալ Նահանգներու նախագահին, որ ա – մենայն պարզութեամբ քալելով Լիաւ Շան գ'ելլիզեները եւ չվարանեցաւ երկարած ձեռքերը սեղմել: Նոյն իրիկունը Փալէ տէ Քոնկրէի մէջ է որ Քարթըր կարեւոր որակուած ճառ մը խօսեցաւ: Շեշտեց թէ Ամերիկա միշտ զօրավիգ պիտի մնայ Հա – սարակաց Շուկային «Ուրվէհաեւ, աւել – ցուց Քարթըր, Միացեալ Նահանգներուն համար միացեալ եւ զօրաւոր Եւրոպա մը սպառնալիք մը չէ այլ՝ բարիք մը»:

Քարթըր Ռիատէն անցած էր Աւուան, ուր օդակայանին մէջ իսկ մօտ ժամ մը տեսնուած էր Սատաթի հետ, ապա օդա – նաւէն հեռաճայնով խօսած Պեկինի հետ բայց չատ բան յայտնի չէր:

Ցիշենք որ Փարիզի քաղաքապետը չատ դժգոհ է ամերիկացի նախագահէն, որ մերժած է թաղապետարան այցելել: Ցայ – տարարութեամբ մը, Շիրաք կը յայտնէ թէ ինք ալ ոչ մէկ հանդիսութեան կը մասնակցի: Հինգշաբթի օր, նախագահ Քարթըր Նորմանտի կ'երթայ, Օմահա Պիչ խոնարհելու ամերիկացի զինուորնե – րու չիրխաներուն առջեւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԹԵՐԱՆ այլեւս խնայեցաւ սկը – սաւ ընտրապայքարը մամուլի ասուլիսով մը, ուր նաեւ ձեւով մը ձեռք երկարեց համայնավարներուն քանի ընդունեցաւ որ իր կոալիցութիւնը արամադիր է «Ա – ճումի միջարհեստակցական նուազագոյն աշխատավարձը (սմիք) 2400ի հասցնել եթէ Ձախը չհրի: Ծանօթ է որ տարա – կարծութիւններէն մէկն էր համայնավար – ներուն հետ (ընկերվարականները՝ 2200 կ'ըսէին, համայնավարները 2500): Ազ – գայնացումներուն մասին ալ աւելի «ճը – կունն» է եւ կ'ըսէ թէ դեռ կարելի է խո – սիլ բայց Հինգշաբթի առաւօ, Իւմանիթէի մէջ, Ռընէ Անտրիէօ մասնաւոր խանգա – վառութիւն մը ցոյց չէր տար եւ լուրջ հիմերու վրայ բանակցութիւնը վերահաս – տատելու կամք մը չէր տեսներ: Ընկեր – վարական պարագլուխը չատ խիստ էր ժխտքարի համար, որ պէտք է իրաւարար ըլլայ եւ ոչ՝ կողմնակից:

ԼՈՆՏՈՆի մէջ սպանուած է ՊԱԿի ներ – կայացուցիչը՝ Սայիտ Համմամի, որ նաեւ կողմնակից էր Իսրայէլի հետ համակե – ցութեան: Կը կարծուի որ պաղեստինեան աւելի կարծր չարժումի մը զոհն է եւ սպանուած է իր հայրենակիցներուն կող – մէ իսկ: Անձնական բարեկամն էր Արա – ֆաթի:

ԷՃԻՎԻՏ յայտարարած է թէ իր քաղա – քականութիւնը պիտի ըլլայ նախ եւ առաջ զրաղիլ Կիպրոսի հարցով եւ կը խորհի թէ աւելի լաւ կ'ըլլայ եթէ այդ հարցին մէջ, ուրիշները չխառնուին եւ Թուր – քիան եւ Յունաստանը առանձին ձգեն լու – ծելու համար այդ խնդիրը:

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԱՊՐԻԼ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Զատկուան առթիւ Հռոմէն, Երուսաղէմէն, Լենինկրատէն... բարձրացող խաղաղութեան եւ եղբայրութեան կոչերը չեն հալեցներ քրտցած սիրտերը: Ռռովութիւններ, բռնութիւններ, առեւանգումներ եւ արիւնահոսութիւններ կը չարունակուին հոս-հոն, մահագոչ ընթացքով մը:

Կարլոսուհի մէջ (Դաշնակցային Գեր-մանիա) ահաբեկիչները, պատէրթ լմբա-կէն, կը սպաննեն ընդհանուր դատախազ՝ Պուզաք:

Լիբանանի մէջ, երկու տարիներու անխնայ պատերազմէն յետոյ ուր 50 հազար մեռելներու քով չի հաշուուիր հաշմանդամներու, վիրաւորներու, տեղահանուրու թիւը, կարծեցեալ հրադադարէ մը յետոյ զարճեալ տեղի կ'ունենան բուռն բախումներ: Հարաւ Լիբանանի մէջ, քրիստոնեաներ, յառաջդիմականներ, պալեստինցիներ հերթով կը յարձակին, կը դրաւեն, կը հակայարձակին, կը լքեն...:

Վիէննայի մէջ, Կիպրոսի ժողովը տեղքայլ կ'ընէ, հակառակ ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար՝ Վալտհայմի ջանքերուն: Կողմերը կը մնան իրենց դիրքերուն վրայ, մինչ երկրի ժողովուրդին համար օրէ օր կեանքը կը դառնայ քիչ մը աւելի անտանելի:

Թուրքիոյ մէջ, ներքին տագնիկ ընդդիմութիւնները ամէն օր կ'ընեն զոհեր, մանաւանդ ուսանողական շրջանակներու մէջ: Կանխահաս ընտրութիւններու արշաւումը առաւել կը զինէ կողմերը:

Գուցէ, յարութեան, այսինքն վերանորոգումի միակ նշոյլը կուգայ Մատրիտէն, ուր քառասուն տարուան Ֆրանքիզմէն յետոյ, ազատութիւնը կը սկսի բարձրանալ հորիզոնին վրայ: Ադոլֆօ Սուարէս օրինաւոր կը յայտարարէ Սպանիոյ համայնավար կուսակցութիւնը:

Ահկէ զատ, դիւանագիտական համբոյրներ, տեսակցութիւնները կը շարունակուին: Մոսկուա կը ժամանեն՝ Ֆ. Քասթրօ, Աստա, Ե. Արաֆաթ: Իսրայէլի Աշխատաւորական կուսակցութեան գլուխը՝ Ռապինը կը փոխարինէ Փարէս: Պելժիոյ մէջ, Ընկերային Քրիստոնեայ կուսակցութիւնը կը յաղթէ երեսփոխանական ընտրութիւններուն եւ վարչապետ Թինեէմանս կ'ամրապնդէ իր դիրքը:

Մոսկուայէն եաք՝ Ուաշինկթըն: Ամերիկացիները կ'ուզեն կապը ամրացնել Թուրքիոյ հետ: Ասոր համար, գոնէ մասամբ, պիտի վերցուի պինարզելը եւ 175 միլիոն տոլարի վարկ մը պիտի բացուի ընթացիկ տարուան համար:

Պարսկաստանի մէջ, հարուստ արեւմուտքը, զարճեալ երկարաչարժ: 500 մեռեալ:

ՖՐԱՆՍԱ

Թաղապետական ընտրապայքարէն յետոյ, մեծամասնութիւնը եւ կառավարութիւնը կը վերապահուին իրենց հոգերուն:

Պաուի նոր դահլիճը եւ Թիւ 2 ծրագիրը մասնաւոր խանդավառութիւն չեն առեղծեր, նոյնիսկ մեծամասնութեան մօտ: Լորէնի մէջ (Իւզինոր) եւ Փարիզ, ուր աղբերը բանակն է որ կը հատաքէ, ընկերային չարժումները կ'ընդվզային եւ հանրային սպասարկութեանց ընդհ. գործադուլը առաւել կը ծանրացնէ արդէն խաթարուած մթնոլորտը: Տիկ. Սիմոն Վէյլի Ընկերային Ապահովութեան Բարեփոխման օրէնքը չէ որ պիտի աստարէ կացութեան բարելաւման:

Միւս կողմէ ձախը կը մնայ բաւական համեստ իր յաղթանակին մէջ, սպասելով, պատրաստուելով Մարտ 1978ի գլխաւոր հանդրուանին: Արդէն, ժորժ Մարչէ եւ Համայնավար կուսակցութիւնը, որ նոր լեզու կը գործածեն Եւրոպայի Խորհուրդի ընտրութեան շուրջ, կը հրաւիրեն ձախի իրենց ընկերները Հասարակաց Ծրագրի վերայժմէականացման: Միթէրան համաձայն է վերայժմէականացման, բայց ոչ նոր բանակցութիւններու: Ջմոռնանք որ Միթէրանի դիրքը դժուար է իր կուսակցութեան մէջ ուր տարակարծութիւնները Սէրէսի հետ բաւական լուրջ բնոյթ ստացած են:

Արտաքին ճակատի վրայ, Ֆրանսայի, այսինքն՝ Ժիսքար տ'Էսթէնի միջամտութիւնը Զայիրի մէջ կը բարձրացնէ քննադատութիւններու ալիք մը: Ինչ որ չի խանգարեր նախագահին ծրագիրները, որ կը պատրաստուի երթալ Սենեգալ:

Զանազան եւ այլազան դէպքերու շարքին ըսենք որ Ֆրանսան կը «հարստանայ» նոր յիսունոցով մը՝ Մօրիս Քանթէն տը լա Թուրի նկարով, սակայն կը կորսնցնէ ժողովրդական, սիրուած մեծ րանաստեղծ մը, ղեկիրապաշտ ժաք Փրեվէրը: Բռնութեան արարքները այլեւս այնքան հասարակ դարձած են, որ պիտի մոռնայինք նշել Ֆիաթ - Ֆրանսի տնօրէնին առեւանգումը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հելսինքիի համաձայնագրի զործադրութիւնը հսկելու համար կազմուած է, Հայաստանի մէջ մարմին մը, որուն անդամներն են՝ Ե. Յարութիւնեան, Ռ. Նազարեան, Ս. Օսեան: Այս մարմինը հասատատելէ ետք թէ 18 հայ հերձուածաները դատապարտուած են 1973ին եւ 1974ին, վեցէն տասը տարուան բանտարկութեան, կը պահանջէ քանի մը բանտարկուեալներու, զոր «քաղաքական» կ'որակէ, ազատագրումը: Անոնց կարգին՝ Պաւել Այրուկեան, Ռամիկ Զաքրատեան, Ռամիկ Մարկոսեան եւ Բագրատ Շահվերդեան:

Արարատի համար, խորհրդային 40րդ Ֆութպոլի ախոյեանութեան մրցումները սկսան միջակ կերպով: Մէկ յաղթանակ Կռիլիա Սովետովի դէմ (2-1), մէկ հաւասար խաղ (2-2) Զէնիթի հետ եւ մէկ պարտութիւն (0-2), Հրազդանի մէջ, Մոսկուայի Դինամոյին դէմ: Իսկ խոր - հրդային բաժակի 1/16 աւարտական մրցումներուն իսկ Արարատ պարտուեցաւ Իվանօ - Ֆրանկովսկիի Սպարտակէն (1-1) եւ 3ով - 4 փենալթիով: Մնալով միշտ մարզականին մէջ, ըսենք որ Սոֆիայի մէջ տեղի ունեցած ըմբշամարտի մրցումներուն, Երեւանէն Հայրապետ Մինասեան ոսկէ մետալ չահած է:

Հայաստան այցելած են դանիացի ոսոխականներ, «Ենթերփոլ»ի անդամներ, ինչպէս նաեւ Արեւմտեան Գերմանիոյ ուսումնական հաստատութիւններու խումբ մը դասախօսներ եւ ուսանողներ որոնք այցելած են ուսումնական հաստատութիւնները եւ ծանօթացած զատախարակչական եղանակներուն: Նոյնպէս խտացայտ լրագրող Էնցօ Ռավա, Հայաստան այցելած է տեղւոյն կեանքին ուշադրութիւն ծանօթանալու: Պաշտօնական այցելուներու շարքը փակած է Անգլիոյ Ռորհրդարանի պատուիրակութիւն մը:

Հայկական գեղարուեստը ի պատուի Մոսկուայի, Պելկրատի եւ Զեխոսլովաքիոյ մէջ: Կրեմլինի համադումարներու պատուին մէջ՝ համերգի մը ընթացքին հնչած են Հայաստանի զասական եւ ժամանակակից երաժշտութեան լաւագոյն գործերը, ինչպէս նաեւ մեկնաբանուած են ժողովրդական երգեր եւ պարեր: Պելկրատի չարժանկարի փառատօնին լաւագոյն դերասանը նկատուած է Արմէն Ջիգարխանեան: Իսկ Հայկ. երաժշտութեան չարաթ մը ներկայացուած է Զեխոսլովաքիոյ մէջ:

Քաղաքական մարզէն ներս, Գէորգ Արչակի Մելքոնեան նշանակուած է համապետական ներու չինուածքի նոր նախարար: Նախապէս այս պաշտօնը կը վարէր Հրանդ Հայրապետեան:

Իր մահկանացուն կնքած է՝ հայրենի նկարիչ Յակիչ Եսայեան:

ՍԵՓԽԵՒՔ

Ապրիլ է: Թուրքերը անդամ մը եւս կը պրենդ Հայոց պատմութիւնը, կարդալով միշտ նոյն մասալները թուրքահայ յարաբերութիւններու մասին եւ միշտ մոռնալով 1915ին իրենց գործած ոճիրը որ «Ինթիրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն»ի մէջ Սալցպերկէր կը վերյիչեցնէ պրելով՝ «Թուրքերը պէտք է ընդունին իրենց յանցանքը»: Թրքական մամուլին համար «այդ տեսարակը» վաղուց փակուած է եւ հաշիւները կարգադրուած եւ չիմա - րուելիւն են բոլոր հայկական սպառնալիքները, հայկական բոլոր պահանջները: Հայկ. սպառնալիքներու մասին թրքական մամուլը կը թուի ըլլալ «լաւատեղեակ», քանի կը յիչէ, կուսակ քաղաքներու, անձերու, կազմակերպութիւններու անուններ: Իսկ մեր հին ծանօթը՝ ժան Սամար, որ չատ կը սիրէ թրքական լոխումն ու բախալաւան, «անխմատ դատ» կ'որակէ Հայկ. Դատը վերադրելով զայն ծայրայեղ եւ վրէժխնդիր փոքրամասնութեան մը, քանի Հայերու մեծամասնութիւնը իրրեւ լաւ քաղաքացիներ կ'ապրի իրենց «ընտրած» երկիրներու մէջ:

Ապրիլեան տարեդարձի եւ հայկական ցոյցերէն եաք, թրքական մամուլը եւ մասնաւորապէս Հիւրրիէթ, իր ակնոցով, կը նկարագրէ Աթէնքի, Փարիզի, Մարսէյլի... եւ այլ հայաչատ քաղաքներու մէջ եղած դէպքերը եւ կ'ուզէ բոլորովին օտար մնալ անցուդարձին, զործածելով անտարբեր ոճ մը: Բայց, բայց թրքական անդարկեալ հակազդեցութիւնը միշտ կը

ԹՈՓԱԼՈՒԿԱՆ

ՔՈՀԱՆԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

✳

Իր սենեակին բնակիչները դրեթէ չէր ճանչնար, անոնք չուտով կուգային եւ կ'երթային: Բայց ցաւը սիրտ սրտի չուտով կը կապէ· կը հարցնէր, խրախոյս կուտար: Ո՞վ էր այդ պատառոտուն հագուած, մօրուքը զզուած մարդը որ այնքան կորով ունէր: Չէին պիտեր թէ ան քահանայ է, իր խօսքերն Աւետարանի աղբիւրէն չամած էր: Անոյշ կը խօսէր, ներողամիտ էր, Բերիայի դէմ վատ բան մը չէր արտասաներ: Անոնցմէ ամէն մէկը թերեւս մայր մը ունէր, կին մը, զաւակներ որոնց անունները կուտար եւ ինքն անմեղ կերպով բանտուած էր: Ոչ ոք պիտէր իր ապագան· թերեւս վաղն հրացանի բռնուէր, թերեւս Սիպերիոյ սառնամանիքներն երթար եւ ալ չդառնար:

Անդին ուրիչ մեծ սենեակի մը մէջ կիներու բաժինը կար· ծծկեր տղաքներ ալ կային· փղոցներու մէջ Բերիայի դէմ խօսած էին· ըմբոստ հայ կիներ էին· սրբապղծութիւն ըրած էին· մահէն չէին վախնար:

Քահանան մնաց այդ բանտին մէջ: Իր հացը լինքը պիտի հոգար, կաթիլ մը ջուրով պիտի լուացուէր, ապա կարդչ պէտք է կենար· կը համրէին եւ թող կուտային, սալայատակ բակին մէջ մէկ ժամ քալել, օդ առնել, կապոյտը տեսնել: Հակղութիւնը չատ խիստ էր· պինուած ոսոխականներ պաշարած էին Մեսեխը զուրսէն եւ ներսէն: Մէկ ցարի դէմ, հազարաւոր ցարեր աշխարհ մը ափերուն մէջ կը պահէին:

Քահանան երկար օրեր բանտուած մընաց: Տունը լուր չունէին թէ ան ուր էր, տակաւին Մեսե՞խ թէ աքսոր էր:

Աչքակ երբեք չեկաւ բան մը բերելու համար· Անոնա եւ Արտաւազդ ամէպ ծըրարներ կը տանէին եւ հայ զինուորա - կանը սիրով կ'առնէր նչան թէ քահանան որեւիցէ տեղ մը ողջ էր:

— Ախ, յաճախ կը հառաչէր Շուշանիկ, անդամ մը զէթ եղբայրս տեսնէի, հեռը խօսէի, համբոյր մը տայի: Կա - րելի բան չէր· հաստ պատեր երկու սրաեր կը բաժնէին եւ իրենք չէին գիտեր թէ մէկը միւսէն քանի մը թիզ հեռու էր:

Քահանան առատ ուտելիքներ ունէր, Շուշանիկ եւ Փերիկ մայրիկը Անոնա եւ Արտաւազդ առատ ծրարներ կը տանէին:

Առաւօտ մը չատ կանուխ, ոսոխական - ներ սենեակ մտան, պոռացին - կանչեցին, ոտքերով հրեցին այդ տաքութեան մէջ թմրածները:

— Ելէք ոտքի, պիտի մեկնիք, կանչեց հայերէն ոսոխական մը:

Ոտքի ցատքեցին պիչերային սարսափի ճիրաններուն մէջ:

Պէտք էր մեկնիլ, ղէպի մա՞հ, ղէպի ազատ՞ը, թէ բանի աշխատանքի:

Բանտարկեալները թմրած էին, անդին - տակից աճապարանքի մը մէջն էին: Շալկեցին իրենց ծրարները: Տէր Կարապետ ամէնէն վերջ դնաց ղէպի դուռը:

— Դուն չէ, ըսաւ ոսոխական մը· դնա՛ տեղդ կեցիր:

Խեղճ մարդը զարճեալ բանտ նետեցին, դռները զոցեցին, նոր պահակ դրին եւ գացին:

— Ցուսանք քիչ տեւէ այս խեղկատակութիւնը, ըսաւ Տէր Կարապետ:

Երեք օր յետոյ քահանան զարճեալ դատարան կանչեցին: Հարցուցին իր թիւն ու անունները, ապա զինուոր մը անոր վիզն անցուց թիթեղէ տախտակ մը վրան հայերէն, վրացերէն եւ ռուսերէն զրած.— ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՕՂՈՍԻ ԳԱՓՈՑԵԱՆ դատապարտուած է փողոցներուն մէջ ապրիլ, ով որ ապաստան տայ, կամ մահ կամ Սիպիր կը վերջանայ· իր տունն իսկ գրաւման տակ կնճռուած կը մնայ:

Երբ դատավճիռը կարդացին, զինուոր մը զայն առաւ եւ կախեց վիզէն· այնպէս մը կապուած էր որ փրցնել, հանել իր վրայէն չատ դժուար էր:

Քահանան չհասկցաւ թէ այս ինչ տեսակ պատիժ է, ո՞ր քարին, ո՞ր ծառին տակ ամառ - ձմեռ պիտի անցընէր:

Երկու պահակ զինուորներ կանչեցին եւ ըսին·

— Դուք այս մարզուն վրայ պիտի հսկէք զիշեր - ցերեկ· արգիլուած է տուներն երթալ, մարդերու հետ յարաբերութիւն ունենալ:

Զինուորները զինքն առին, — չալկէ պարկը ըսին, եւ մեզի հետեւէ:

Շուտով բարձրացան Հաւլապարը· ժայռի կտորներ չատ կային: Երկու զինուորները մեծ քարի մը տակ կեցան· դեռ չատ մութ էր:

— Հոս թող կենայ, ըսաւ մէկը միւսին: Նստէ ըսին եւ կեանքդ անցուր· մենք այս տեղերն ենք, քու վրադ կը հսկենք· ամբաստակի կը բռնուիս եթէ հրամանին դուրս ելլես: Հեռու պիտի կենաս աչխարհէն եւ մարդերէն:

Հ· ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(Շար· - 13)

չարունակուի։ Թօփդափուլի մէջ, Թուրքերը կը փորձեն այրել Լեւոն Վարդուհեան վարժարանը։

Ձիշդ է որ Ապրիլին, հայկ. Սփիւռքի բոլոր ճիգերը կ'երթան ղէպի Ապրիլեան եղեռնի ոգեկոչումներուն, սակայն նաեւ հոս ու հոն տեղի կ'ունենան այլ ձեռնարկներ։ Այսպէս Սոֆիայի մէջ, «երեւան» երգչախումբը տուած է շատ յաջող համերգ մը։ Միլանոյի մէջ ոճնախմբուած է Հ. Բ. Ը. Մուխեան 70ամեակը։ Պէտք է ըսել որ Միլանոյի գաղութը կ'ապրի զգալի զարթօնք մը այս վերջին ամիսներուն։

Հայկական յաղթանակ մը, Լուֆթհան-սա օդանաւային ընկերութեան կազմա-կերպած ճաշարակի մրցումներուն մէջ, ուր Արման Շապճեան առաջնութիւն չահած է։

Տէրունիներու չարքին՝ Լեւոն Թիւ-թիւնճեան (Լօզան) եւ Լոնտոնի մէջ ընկ. Հարիկ Թամրազեան, Իրանի Հ. Ը. Դաշնակութեան պատասխանատու եւ ծանօթ ընկերներէն։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻԻՆ

Ապրիլ 24։ Մորպիէրն է Հրանտ Սա-մուէլի խմբագրականին, որ քանի մը չա-բաթներ յետոյ, պիտի դառնար, իր վեր-ջին խմբագրականը։

-- Փարիզի մէջ՝ ցոյց եւ տողանցք, միջադէպեր եւ վիրաւորներ։ Պատարագ Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ Նոթր Տամի մէջ։ Հանդիսաւոր Սալ Կավօ։

— Մարսէյլի մէջ՝ վիրաւորներ, եւ-լոյթներ, հակում Նահատակաց Ցուշար-ձանին եւ 6000 հոգի Քանըպիէրի վրայ։

— Լիոնի մէջ՝ հայկ. ցեղասպանութեան տեղեկատուութիւն։

Ապրիլ 24՝ Վալանսի, Վիէնի, Տէսինի ... եւ այլ քաղաքներու մէջ։

Ամէն տեղ, բոլոր սրահներու մէջ, բո-լոր հրապարակներու վրայ օրուան նշա-նախօսքն է՝ մեր հողերը, մեր հողերը, առաջնորդութեամբ Հայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբին։ «Ֆոթիամիէն», «Լիպե-րասիոն», «Ռուժ», «Մոնտ»... եւ «Փրոկ-րէ», «Մերիտիոնալ», «Փրովանսալ» ըմն-արձագանգ տուին թէ՛ Փարիզի եւ թէ գա-ւառի ցոյցերու մասին։ ... Հրանտ – Սա-մուէլ կը վերջացնէր իր խմբագրականը ըսելով «Պատմութիւնը վկայ», ինչ որ Տոքթ. Իվ Թերնոն իր հատորին մէջ «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմու-թիւնը», հարազատ եւ անաչառ կերպով կուտայ այդ վկայութիւնը։

Այս Ապրիլ ամսուն, Փարիզի Հայու-թիւնը ոգեկոչեց, չնորհիւ կեդրոնական Սանուց Միութեան, Հրաչեայ Ադառեանի ծննդեան հարիւրամեակը։

Ինչպէս ամէն տարի, անչեղ հաւատար-մութեամբ, Վասպուրականի Հայրենակ-ցական Միութեան Կեդր. վարչութիւնը ոճնախմբեց, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ՝ իր յաղթա-կան հերոսամարտի 62րդ տարեդարձը։ Այս պեղեցիկ օրինակը պէտք է վարակէ նաեւ միւս հայակեզրոն քաղաքները։

Այլ նշանակալից տարեդարձ մը։ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Շաւիլի «Արդուժ-եան» խումբը ոճնեց իր հիմնարկութեան յիսնամեակը։ Արդուժեան խումբի ան-դամներ եղած են Սիմոն Վրացեան, Վա-հան Փափազեան (Կոմս), Կարօ Սասունի, եւ անշուշտ Իշխան Յովսէփ Արդուժեան, Սաթենիկ Արդուժեան։

Մեծարանք կարօ Մեհեանի որ Քոն-տրոսէ լիսէի անօրէնութեան կողմէ կը ստանայ պատուանշան, որպէս հայերէն լեզուի դասախօս, իր երկարամեայ եւ ար-դիւնաւոր աշխատանքին համար։

Քաթրան իր փառատօնէն յետոյ, առի-թը կուտայ ունկնդրելու Ֆրանսահայ տա-ղանդաւոր երգչուհի Անժէլ Կարապետ-եանը։

ՄԵԾԱՆՈՒՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ ԱՇՈՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԽՄԲ.-- 1977ի, Օգոստոսի վերջե-րուն, Անգլիոյ Էտինպուրկ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած գիտութեան պատմութեան 15րդ միջազգային համագումարին՝ Գի-տութիւններու պատմութեան եւ փիլիսո-փայութեան միջազգային Միութեան նա-խագահ ընտրուած էր Փրոֆ. Աշոտ Գրի-գորեան։ Ընտրութիւնը կատարուած էր միաձայնութեամբ։ « Սովետական Պարա-բաղ » օրաթերթի Սեպտ. 23ի թիւէն ար-տատպելով կուտանք մեծանուն գիտնա-կանի կենսագրութեան հիմնական գիծերը, արեւմտահայերէն։

Աշոտ Տիգրանի Գրիգորեան ծնած է 1910ին՝ Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզի Մարտունիի շրջանի Քերթ գիւղը։ Մանկութենէն ցոյց տուած է մասնաւոր հակում մը դէպի թուաբանութիւնն ու ուսողութիւնը։ Համագիւղացիները կը պատմեն, որ գիւղը գտնարած եղած մի-ջոցին Աշոտ Գրիգորեան զարմանալի հա-շիւներ կ'ընէր։ Թուաբանական ամէնէն դժուար խնդիրները ակնթարթի մը մէջ կը լուծէր։

1931ին, մինչեւ հարիւր ուսումը աստանալէ ետք, ան վայրկեան քննութեամբ մը կ'ըն-դունուի Մոսկուայի պետական համալսա-րանի ուսուցչագիտութեան ճիւղը, զոր կ'ա-ւարտէ պերազանց յաջողութեամբ։

1939ին մինչեւ Բ. աշխարհամարտի ըս-կիզբը Աշոտ Գրիգորեան վարած է Ռու-սաստանի Դաշնակցային Հանրապետու-թեան Լուսաւորութեան Ժողովրդական Կոմիսարիայի կազմակերպչական բաժնի վարիչի պաշտօնը։

Կը պայթի Բ. աշխարհամարտը։ Աշոտ Գրիգորեան ռազմաճակատ կը մեկնի։ 1942ին ան զործող բանակի չարքերուն մէջ էր եւ Բրեանսկի ռազմաճակատի քիմիա-կան մեծ զօրամասի կոմիսար։ 1943ին ան կը նշանակուի նոյն ռազմաճակատի յա-տուկ զօրամասի քաղաքական բաժնի պետ, իսկ յետագային՝ կարմրադրօշ 15րդ հրա-ձգային բաժնի վերակացու։ 1946ին ան տակաւ աւելի չքանչաններով կը վերադառ-նայ Մոսկուա եւ կը նուիրուի պիտու-թեան զարգացման։

Աշոտ Գրիգորեան կը նշանակուի Խորհ. Միութեան բարձրագոյն դպրոցներու նա-խարարութեան գլխաւոր վարչութեան պետի տեղակալ եւ 1954էն ի վեր վարիչն է Խորհ. Միութեան Գիտութիւններու Ա-կադեմիայի բնագիտութեան ու արուես-տագիտութեան պատմութեան հիմնար-կութեան ուսուցչագիտութեան բաժնի։ Այդ տարիներուն դասախօսական բեղնաւոր աշխատանք ծաւալելով Մոսկուայի պե-տական համալսարանին եւ Միութենական Բազմարուեստի հիմնարկութեան մէջ։Աշոտ Գրիգորեան դաստիարակած է սերունդ մը որ ներկայիս յաջող աշխատանքներ կը տանի Խորհ. Միութեան բարձրագոյն ու-սումնական հաստատութիւններու եւ գի-տական հիմնարկութիւններու մէջ։

1960ին ուսուցչագէտ Աշոտ Գրիգորեան ընտրուած է Փարիզի միջազգային ակա-դեմիայի պիտութեան պատմութեան Թըղ-թակից – անդամ, իսկ երկու տարի ետք՝ նոյն ակադեմիայի իսկական անդամ։

1962 Օգոստոս 24ին Նիւ Եորքի Քոր-նելի համալսարանին մէջ տեղի ունեցած համագումարին խորհրդային պիտնական-ներու պատուիրակութիւնը ղլխաւորող Աշոտ Գրիգորեան փոխ – նախագահ ըն-տրուած է այդ պատկառելի համագու-մարին։ Հայ գիտնականը նոյն ատեն Խոր-հրդային Միութեան ներկայացուցիչն է համաշխարհային գիտութեան եւ փիլի-սոփայութեան պատմութեան գործադիր կոմիտէի մէջ։

Աշոտ Գրիգորեան, բազմաթիւ անգամ-ներ ղլխաւորելով խորհրդային գիտնա-կաններու պատուիրակութիւնը Ֆրանսա-յի, Սպանիոյ, Անգլիոյ, Միացեալ Նա-հանգներու, Իտալիոյ, Արեւելեան Գեր-մանիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի մէջ եւ այլուր, այդ երկիրներու համա-լսարաններուն մէջ կարդացած է դասա-խօսութիւններ, որոնք արժանացած են միշտ ալ ջերմ գնահատութեան եւ գրաւած են գիտական շրջանակներու ուշադրու-թիւնը։ Իր գործերը հրատարակուած են ռուսերէն, անգլերէն, գերմաներէն եւ ֆրանսերէն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պարտք՝ խղճի հանդէպ խորագիրին տակ, Գ. Տիգրանեան « Սով. Հայաստան » օրաթերթին մէջ (*), երկար յօդուածով մը անդրադարձած է մաքսային օրինա-զանցութիւններու հարցին, յիշատակելով դէպքեր՝ անուն – մականուններով։

Յօդուածագիրը ներկայացուցած է պարզապէս երեւոյթը, որ, անկասկած, օրինակելի չէ։ Անհրաժեշտ ձգած է սակայն դրդապատճառները, որոնց հիմնականը որակեալ ապրանքներու, իրերու պակասն է խորհրդային շուկային մէջ։

1976ին 15·500 հոգի արտասահման ճամ-բորդած է Հայաստանէ։ Պատուիրակու-թիւններու եւ զբօսաշրջիկներու խումբե-րուն մէջ գտնուած են « հասարակական

Միութեան բարձրագոյն դպրոցներու նա-խարարութեան գլխաւոր վարչութեան պետի տեղակալ եւ 1954էն ի վեր վարիչն է Խորհ. Միութեան Գիտութիւններու Ա-կադեմիայի բնագիտութեան ու արուես-տագիտութեան պատմութեան հիմնար-կութեան ուսուցչագիտութեան բաժնի։ Այդ տարիներուն դասախօսական բեղնաւոր աշխատանք ծաւալելով Մոսկուայի պե-տական համալսարանին եւ Միութենական Բազմարուեստի հիմնարկութեան մէջ։Աշոտ Գրիգորեան դաստիարակած է սերունդ մը որ ներկայիս յաջող աշխատանքներ կը տանի Խորհ. Միութեան բարձրագոյն ու-սումնական հաստատութիւններու եւ գի-տական հիմնարկութիւններու մէջ։

1960ին ուսուցչագէտ Աշոտ Գրիգորեան ընտրուած է Փարիզի միջազգային ակա-դեմիայի պիտութեան պատմութեան Թըղ-թակից – անդամ, իսկ երկու տարի ետք՝ նոյն ակադեմիայի իսկական անդամ։

1962 Օգոստոս 24ին Նիւ Եորքի Քոր-նելի համալսարանին մէջ տեղի ունեցած համագումարին խորհրդային պիտնական-ներու պատուիրակութիւնը ղլխաւորող Աշոտ Գրիգորեան փոխ – նախագահ ըն-տրուած է այդ պատկառելի համագու-մարին։ Հայ գիտնականը նոյն ատեն Խոր-հրդային Միութեան ներկայացուցիչն է համաշխարհային գիտութեան եւ փիլի-սոփայութեան պատմութեան գործադիր կոմիտէի մէջ։

Աշոտ Գրիգորեան, բազմաթիւ անգամ-ներ ղլխաւորելով խորհրդային գիտնա-կաններու պատուիրակութիւնը Ֆրանսա-յի, Սպանիոյ, Անգլիոյ, Միացեալ Նա-հանգներու, Իտալիոյ, Արեւելեան Գեր-մանիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի մէջ եւ այլուր, այդ երկիրներու համա-լսարաններուն մէջ կարդացած է դասա-խօսութիւններ, որոնք արժանացած են միշտ ալ ջերմ գնահատութեան եւ գրաւած են գիտական շրջանակներու ուշադրու-թիւնը։ Իր գործերը հրատարակուած են ռուսերէն, անգլերէն, գերմաներէն եւ ֆրանսերէն։

ԳԱՂՈՒԹԻՑ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ մէջ, Դեկտ. 16–18ին տեղի ունեցած է Ամենիա երիտ. Միու-թեան արձուիկներու 4րդ չարաթը, որուն մասնակցած են մօտ երկու հարիւր ար-ձուիկներ եւ Գարտոպալի ու Մոնթէվի-տէոյի մասնաճիւղերու ներկայացուցիչ-ներ։ Շարթուան ընթացքին կազմակեր-պուած են մարզական խաղեր եւ մշակու-թային ձեռնարկներ։

Պաշտօնական երեկոյթը, որ տեղի ունեցաւ Ամենիա երիտ. Միու-թեան արձուիկներու 4րդ չարաթը, որուն մասնակցած են մօտ երկու հարիւր ար-ձուիկներ եւ Գարտոպալի ու Մոնթէվի-տէոյի մասնաճիւղերու ներկայացուցիչ-ներ։ Շարթուան ընթացքին կազմակեր-պուած են մարզական խաղեր եւ մշակու-թային ձեռնարկներ։

գործիչներ, կուսակցական, սովետական ու կոմերիտական մարմիններու աշխատող-ներ, արտադրութեան առաջնորդներ, գիտութեան, տեխնիկայի ու կուլտուրա-յի ներկայացուցիչներ »։ *Յօդուածագիրը ապա ընդգծած է, թէ առնուազ արտասահ-մանի մէջ բարձր պահած են խորհրդային մարզուն կոչումը, արուեստագէտներու ելոյթները չատ լաւ գնահատուած են։* « Նոյնիսկ բուրժուական մամուլը, օրի-նակ, այնպիսի ազդեցիկ թերթ, ինչպիսին է «Մոնդ»ը Ֆրանսիայում, մեր կուլտուրայի գործիչների մասնակցութեամբ տըպ-ուած համերգներին տուել է բարձր գնա-հատական, նշել արտիստների պրոֆեսիո-նալ բարձր վարպետութիւնը »։

Հակառակ ասոր, աւելցուցած է յօդ-ուածագիրը, զբօսաշրջիկութիւնը չահա-դիտական նպատակներու ալ կը ծառայէ։ « Յանախակի են դարձել մեր Հանրապե-տութեան քնակիչների կողմից մաքսային կանոնների խախտումները։ Միայն 1976 թուականին արհմիութիւնների (*արհես-տակցականները*) գծով արտասահման մեկ-նած տուրիստները թոյլ են տուել մօտ 80 խախտում։ Ո՞վքեր են դրանք »։ *Հարցու-մին պատասխանած է տասնեակ մը օրի-նակներ թուելով, յայտնէ անուանէ յի-շելով անուններն ու պաշտօնները։* Շա-տեր ասոնցմէ փորձած են կարեւոր դու-մարներ փոխադրել իրենց հետ՝ 500էն հազար, հազար եօթը հարիւր ռուբլի եւայլն։ *Նման օրինակները չատ են։*

« Կը կամենայինք ընդգծել եւս մի հան-գամանք։ Մաքսային օրէնքները չարա-մտօրէն խախտողների շարքերում, որքան էլ տարօրինակ է, բիչ չեն այնպիսի մար-դասիրական մասնագիտութեան տէր մար-դիկ, ինչպիսիք են ուսուցիչները »։

Մաքսային կանոններու խախտումներու չարքին են արձաթեղէն, պատմական եւ դեղարուեստական իրեր դուրս հանելու փորձերը։ Տանտիկինի մը մօտ գտնուած է 1·712 ռուբլիի ոսկեղէն։

Եւ վերադարձողներ ալ իրենց հետ կը բերեն կարեւոր քանակութեամբ իրեր։ Մէկուն մօտ գտնուած է 1·200 ռուբլի ար-ժողութեամբ 13 ժամացոյց։ ուրիշի մը մօտ գտնուած է 25 բուրդէ « գլխաշոր ու շպարանքի 343 հատ ֆածու »։

ՔԱՂՀԱՆ

(*) Նոյեմբեր։

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

— Ի՞նչ, դո՞ւք էք եղեր, բացագանչեց այս անգամ Աբաթիմոս գլուխը վերմակին տակէն դուրս հանելով։

Աբաթիմոսուհիները իրենց տիրոջ այդ ծիծաղելի վիճակը տեսնելով սկսան քըր-քիջներ արձակել։

— Ի՞նչ կը խնդաք, վռթկածներ, ես հոս ձեզ պաշտպանելու համար թող ես մեռնիմ, դուք ալ վրաս խնդաք, հէ՛, գոռաց Աբաթիմոս։ Փոխանակ վրաս լա-լու, փոխանակ հացի դանակ մը առած պիտ պաշտպանելու, խնդաք հէ՛։... Ա-պերախտ ջորիներ, վախկոտ արարածներ։

Աբաթիմոսուհիները զայն չրջապատե-լով անկողինէն հանեցին, ոմանք սկսան մարձել անոր մարմինին զանազան մա-սերը, ոմանք գիրկը նետուեցան, ոմանք մօրուքը չոյել սկսան եւ ոմանք ալ Քան-տիանոյի յաղթանակը պատմել սկսան։

-- Տասը հազար հոգինոց բանակի մը գլուխն անցած վենետիկ մաեր է, խօսք առաւ Փերինա։

— Եւ Ֆոսքարի անունով դայլը իր որ-ջը թխեր է, աւելցուց Մարկարիթա։

— Տէր պապաները ծակէ ծակ մաեր են, վրայ տուաւ Քիարա։

— Տասներու Խորհուրդը ճերմակ դրօ-շակ պարզեր է, աւելցուց Անճելինա։

— Եւ իբրեւ վերջաբան, Ռոլան Քան-տիանոն դքսութեան թագը գլուխը ան-ցուցեր է, վերջախօսեց Փաօլինա։

Աբաթիմոս այս վերջաբանը հազիւ թէ լսած, տեղէն վեր ցատքեց եւ ձեռքը ճակ-տին զարնելով փախաց։

Ապուշ կտրած, եղած տեղը պահ մը ապշահար մնաց, ապա դարձեալ դողալ սկսելով մոլորած։

— Ինսո՞ր այդ նամակը իր ձեռքը պի-տի հասցնեմ։ Եթէ ես անձամբ տանելու ըլլամ, ճամբան պիս ոչխարի պէս կը մորթեն...։

Ապա նայուածքը ձանեթթոյի դարձնե-լով փսփսաց։

— Արդեօք սբսոր հետ դրկե՞մ...։ Բայց միլիոնները... պիտի թռչի...։

Մտածելով սակայն որ ի ներկայու-թեան իր պեղանի մուսաներուն պիտի չկրնար որոշում մը տալ, բարկաճայթ գոռաց։

-- Կորսուեցէք սբկէ, կորսուեցէք, կեղծաւոր արարածներ։

Բոլոր Աբաթիմոսուհիները բազէ տե-սած թռչուններու պէս ցիրուցան եղան։

Ասոր վրայ, Աբաթիմոս ձանեթթօն իր քովը կանչելով եւ զղրոցէ նամակ մը հանելով ցած ձայնով ըսաւ։

— Այս նամակը տեսա՞ր։

— Այո, տէր իմ։

— Վազէ ուրեմն եւ նայէ որ ճամբան չսպաննուիս, հասկցա՞ր, սրիկայ, եթէ գլխուդ փորձանք մը գայ եւ ատքերդ անկելու ըլլաս, ձեռքէս ազատելիք չու-նիս...։

. . . . . .

Սքալապրինօ ծովակալութեան պրահա-ւորին վառօդի մթերանոցին կրակ տալէ յետոյ կամրջակ ելաւ։ Իրարանցումին մէջ, բոլոր նաւազները չփոթած ու զար-հուրած, քնաւ ուշադրութիւն չդրին ի-րեն։ Արդէն ինքն ալ պետական նաւապի զգեստ հագած ըլլալուն ուշադրութիւն չհրաւիրեց իր վրայ։

Սքալապրինօ կամրջակ ելած էր ճիշդ այն միջոցին երբ Ալֆիէրի վարչն ցամաք ելլելու նշան կուտար եւ զրահաւորին սպաները՝ պինուորները ցամաք կախուած սանդուխին կողմը կը հրէին։

Բայց Սքալապրինօ փոխանակ սանդու-խին կողմը երթալու, հակառակ կողմը վազեց եւ զրահաւորին բազրիքին վրայ ցատքելով ծով նետուեցաւ։

— Կ'երեւի թէ դեռ ուտելիք հայ ունիմ եղեր, մոլտաց այս միջոցին։

Հինգ վայրկեան յետոյ, ծովակալին զրահաւորը մէջտեղէն պայթելով երկուքի կը բաժնուէր։

Սակայն Սքալապրինօ արդէն հեռացած էր ջուրին հոսանքէն։

Երբ ցամաք հասաւ, գլուխը չորս կողմը պտըտցնելով հասկցաւ թէ Ալֆիէրին էր կորսնցնողը։

ՄԻՇԵԼ ՋԵՎԱՀՕ

(Շար.)

Այրի Տիկին Սուբէն Ճերմակեան, Տէր եւ Տիկին Ժան – Ֆրանսուա Ճերմակեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կղավիէ Սանս եւ զաւակները իրենց հարազատ – եան, Ֆիօ, Պեկէ, Նատէր, Սանս, Միսաք – եան, Գալուստեան ընտանիքները յաւուղ կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, խնամիին, քեռայրին, հօրեղ–բօր, մօրեղբօր, աղգականին՝

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ

Նախագահ Հայաստանի Սուլթ,
Նախագահ Բոցի Բարեկամներուն,
Կամաւոր 1914 – 1918 պատերազմի
զինուորական շքանշան
Պատերազմական խաչ 14 – 18
Հիմնադիրներէն
Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան

մահը, որ պատահեցաւ Ճունուար 2ին։

Ճուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, Ճունուար 7 ժամը 13·45ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փէռ – Լաչէզի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Տիկին Ալիս Մանուկեան յաւուղ կը ծանուցանէ իր ամուսնոյն՝

ՍՈՒՐԷՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

մահը, որու յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մտերիմ շրջանակի մէջ, ըստ ողջացեալին փափաքին։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Վ. Վարդապետեան ի յիշատակ Եազըճեան, Տէր–Սիմոնեան եւ Վարդապետեան ընտանիքներու ննջեցեալ կը նուիրէ, փոխան հոգեհանգիստի, 100 Ֆր. Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ իբրեւ մոմապին, 100 Ֆր. Որբերու Օգն. Մարմնին, 50ական կարմիր եւ կապոյտ Խաչերուն (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 50 Ֆր. «Ցառաջ»ին։

ՀՈԳԵՇՈՒՆԳԻՍՏ

Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ դպրաց դասը կը ծանուցանէ թէ կիրակի, Ճունուար 8, հոգեհանգիստ կը կատարուի տաքինեներու ընթացքին վախճանեալ դպիրներու յիշատակին։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Լիոն.— Կ'ողբանք կորուստը մեր սիրելի ընկ. Գրիգոր Ա.ճէմեանի եւ ցաւակցութիւններ կը յայտնենք իր ընտանեկան պարագաներուն, եւ այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 270 Ֆր. կը նուիրենք իր չատ սիրած «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար։

ԽՈՒՄԲ ՄԸ
ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Իսկուհի Այտընեանի մահուան տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան կը նուիրեն Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին 100 Ֆր. փոխան ծաղկեպսակի (ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում

ԱՆԴՐԱՆԻԿ Ա.ՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր, Ուրբաթ, Ճունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ

Մահազդ	140 ֆր·
Հոգեհանգիստ	75 ֆր·
Շնորհակալիք	75 ֆր·
Հարսնիք, նշանտուք	75 ֆր·
Ծնունդ	75 ֆր·
Կը փնտռուի	25 ֆր·
Կ'ուզուի	40 ֆր·

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ։ Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։ Առեւտրական եւ եւայլ ազդերու մանաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՒՈՑ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ առընթեր հովանաւորած դպրոցին աշակերտներուն կողմէ տօնածառի հանդիսութիւն կիրակի, Ճունուար 8, կէսօրէ եառ ժամը 16ին, հովանաւորութեամբ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Աշակերտներու կողմէ խմբական երգեր, արտասանութիւններ եւ զանազան անակնկալներ, ղեկավարութեամբ վաչէ Ծ. վրդ. Իգնատիոսեանի։

Աշակերտներուն պիտի բաշխուին կարդնդէյքներ կազանդ պապային կողմէ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍ. ՁԱՅՆԱՍՓԻԻՐԷՆ

Այս կիրակի, Ճունուար 8, ժամը 17·30–էն 18·30 «Հանդիպում Առէջն Փափազեանի հետ»ի Բ. մասը Ֆրանս – Քիւլթիւրի վրայ։

ԾՆՈՒՆԴ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Շաբաթ, Ցունուար 7, ի· օր ծննդեան։ Ցիշատակ է Մեռելոց։ Ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։ Կը պատարագէ Գրիգորիս Վրդ· Բունիաթեան։ Պատարագի աւարտին հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց։

Կիրակի, Ցունուար 8, Գ· օր ծննդեան։ Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին։ Բամբաճայն պատարագ 10ին։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Սեւրանի Կապոյտ Խաչի տօնածառը Ճունուար 8ին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

UNION GENERALE ARMENNIENNE DE BIENFAISANCE

Samedi 7 Janvier de 20 h. 30 à l'aube

Réveillon de Noël Arménien à l'UGAB

(118, rue de Courcelles, 75017 Paris)
organisé par le Comité des Jeunes
AMBIANCE — MUSIQUE — DANSES — COTILLONS
animé par ARMAND et son ensemble ARAX et avec HAROUT et VIGUEN
Frais de participation : 100 F. (dîner inclus) 35 F. après 23 h.
Membres UGAB et étudiants 30 F.

Tous renseignements et réservations :
UGAB : 118, rue de Courcelles, 75017 Paris — Tél. 924-86-71 ou 227-12-26

COMMUNIQUÉ

RADIO-FRANCE

FRANCE-CULTURE - PROGRAMME MUSICAL

CYCLE DE MUSIQUE ORIENTALE

1 - Arménie

Le Programme Musical diffusé par France-Culture
organise un « cycle de musique orientale » consacré aux musiques traditionnelles et aux musiques liturgiques des peuples proche et moyen-orientaux — Grèce, Arménie, Russie, Coptes, Slovènes etc. Ces musiques, parfois mal connues ou méconnues, souvent très belles, seront présentées avec un court «dossier» les situant parmi les autres arts orientaux, voire parmi le monde « occidental »

Les premiers enregistrements de ce cycle sont consacrés à
l'ARMÉNIE

9 janvier 1978
21 h. église St-Germain des Près
(ouvert au public)

diffusion 23 Avril, 16 h. 05

Motets et cantiques. MESSE
recueillie et harmonisée par le
R. P. KOMITAS
grand musicologue de la tradition arménienne, mort en 1935

Chorale SIPAN-KOMITAS de Paris
soliste Sonia NIGOGHOSSIAN, soprano
direction Garbis APRIKIAN

24 février 1978
Studio Maison de la Radio-France
(non public)

diffusion 21 Avril, 16 h. et
23 Avril, 12 h. 45

TABLE RONDE
sur l'art et la musique arméniennes, autour de Mme Hourie IPEKIAN, professeur agrégé de lettres, romaniste et arméniste

21 avril 1978
20 h. 30 Eglise St-Germain des Près
(ouvert au public)

diffusion 24 Avril, 21 h.

"ORATORIO pour les peuples de la terre"
de Ara BARTEVIAN, pour double chœur, soli, orgue et orchestre (création)
chœurs : Elisabeth Brasseur/C. BRILLI
chœurs de l'Eglise Arménienne de Paris
sous la direction de l'auteur

PROCHAINEMENT : MUSIQUE LITURGIQUE GRECQUE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

կազմակերպուած Իսիի Մշակոյթի Տան կողմէ
Շաբաթ, Ցունուար 7, ժամը 20·30ին

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

SOFITEL — SEVRES
2, Rue Grognet — Métro Porte de Versailles
Orchestre LES ARMENIAN'S SUNSHINE
—— Direction ROBERT PAPAZIAN ——
AMBIANCE — COTILLONS
Տոմսերու համար կարելի է հեռաձայնել
Gulian — 626-42-48 — Hovsepian — 736-28-70 — Essayan 645-37-08

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT

Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — plastiques et moquettes

HAYRABEDIAN

DÉCOMURSOL

78, Rue des Rosiers — 93400 ST-OUEN
Tél. : 254-17-89
Electricité — Sanitaire — Agencement

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
7-8
SAMEDI-DIMANCHE
7-8 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ· Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·027
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.027

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԷՃԷՎԻՏ ԿԱԶՄԵՑ ԻՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Նախկին վարչապետ, ժառանգորդ իւմէրկէի կուսակցութեան, ան որ «գլուխեց» կկոչուի, Պիւլէնտ Էճէվիտ կրկին գլուխ կառավարութեան պետի աթոռը, Տէմիրէլի կառավարութեան տապալելէն հետք: Նոր կազմած կառավարութեան մէջ, Էճէվիտ 35 հոգի առած է, այսինքն նախորդէն վեց աւելի, իր կուսակցութեան — Հալքին — վերապահելով 22 նախարարութիւն: Նոր եկածներու կարգին կան երեք փոխ – վարչապետ.— Օրհան Էյուպօղլու, Թիւրհան Ֆէյզիօղլու եւ Ֆարուք Սիւքան: Էճէվիտ ստեղծած է նաեւ երկու նոր նախարարութիւն մէկը՝ տեղական վարչական հարցերու եւ միւսը՝ տընտեսական հաստատութեանց պետական հակակշռի: Կարեւոր նախարարութեանց գլուխն են Հալքեանները, այսպէս Արտաքին նախարարութիւնը յանձնուած է Կիւնտիւզ Օքչունի, միջազգային իրաւաբանութեան՝ փրոֆեսէօր, Ներքին նախարար նշանակուած է Զօր· Էօզայնտընլը, Պաշտպանութեան նոր նախարարն է Հասան Քէյբք, որ դիւանագիտական ծանօթ անձնաւոր մը ունի միջազգային բեմին վրայ, մանաւանդ այն օրէն (1973 Փետրուար) երբ Փարիզը ձգեց եւ չունչը Անգարա առաւ բողոքելու համար Մարսէյլի Ապրիլեան յուշարձանին բացման առթիւ, Ֆրանսական իշխանութեանց եւ մանաւանդ նախարար Քոմիթիի մասնակցութեան: Ուժանիւթի եւ բնական հարստութեանց նախարարն է Տէնիզ Պայքալ, Գիւղատնտեսութեան՝ Մեհմէթ Եունճէլը:

Էճէվիտ հեռատեսիլէն յայտարարած է թէ նախապատուութիւն կուտայ կիպրոսի հարցին, ապա պիտի ջանայ վերականգնել երկրին տնտեսութիւնը եւ վերջ տալ բռնութեանց եւ ահաբեկչութեանց:

ՆԱՐՄԱՆՏԻՒ ԾՈՎԱՓԷՆ ՎԵՐՍԱՅԻՒ ՊԱԼԱՏԸ

ՔԱՐԹԸՐԻ ՅԱՋՈՐԴ ՀԱՆԴՐՈՒԱՆԸ՝ ՊՐԻՒՍԵԼ

—o—

Միացեալ Նահանգներու նախագահը, Փիսքարի հետ, Նորմանտի գնաց եւ Օհամա Պիէի ամերիկեան չիրիմներուն առջեւ խոնարհեցաւ: Ֆրանսական այդ հոմանասը այլեւս ամերիկեան է, արդարեւ Ֆրանսական կառավարութիւնը Ամերիկացիներուն չնորհած է այդ չերտ մը հողը, ուր 9386 ճերմակ խաչեր կը յիշեցնեն այն ձի–Այները, որոնք ինկան 1944ի Յունիս 6ի յամաքահանման օրը: «Անոնք որոնք հո՛ս կը հանգչին, ըսաւ Քարթըր, մեր երկու ազգերը կը կապեն իրարու ընդմիշտ»: Ապա, երկու նախագահները, տիկիները եւ չքախումբը անցած են Պայէօ, ուրկէ կառախումբով վերադարձած Փարիզ: Եւ ճամբու ընթացքին է, որ խօսակցութիւնները չարունակուած են:

Նոյն իրիկունը, Վերսայլի Մեծ Թրխնոնին մէջ է, որ Տէր եւ Տիկին Փիսքար ս'էսթէն կ'ընդունէին նախ ճաշի 130 հոգի, ապա 5000 հոգի ճաշէն ետք, ընդունելութեան: Ճաշացուցակը՝ բացառիկ, բացառիկ նաեւ պնակները, Սեւրի յախճապակի, 1875ին չինուած եւ որու ամէն մէկը կ'արժէ 3000 Ֆր (ներկայ): կը բացակայէր՝ Շերաք:

Ուրբաթ օր, Փարիզի ամերիկեան դեսպանատան մէջ, Քարթըր յաջորդաբար կ'ընդունէր Միթերանը, Ֆասլրը եւ Լըքսնիւէն, Պրիւսէլ մեկնելէ առաջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆ, իր նախարարապետին բերնով բոլորովին մերժեց այն ծրագիրը որ կը նախատեսէ Պաղեստինցիներու Լիբանան մնալը: Սելիմ Հրս ճչդած է·— «Նման ծրագիր մը հարուած մըն է պաղեստինեան դատին, քանի որ ղէմ է պաղեստինցի ժողովուրդին բաղձանքներուն»:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ ալքոլը 50·000 հոգիի մահուան պատճառ կ'ըլլայ տարին, ըստ Սոֆրէսի կատարած հանրային կարծիքի մէկ քննութեան: Ֆրանսա, որ 1974ին 230 հազար սրճարան ունէր, այսօր 375 հազար ունի: Ոգելից ըմպելիի 69 առ հարիւրը՝ գինի է:

ՎԱԼԷՐԻ ՃԱՑՄ ընդունելեայ Նախագահ Փիսքարի կողմէ եւ յայտնեց թէ կորսուած միւս Ֆրանսացիները սպաննուած են Փոլիսարիոյին կողմէ: Ենթականերուն ծնողքները չեն հաւատար այս բացատրութեան:

ՀԱՅԿ. ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՉԵԿՈՅՑԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՊՐԻՒՍԷԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

Գրած էինք Յունուար 5ի մեր թիւով որ Հայկ· Նոր Դիմադրութիւնը ակը եղած էր Թրքական հաստատութեանց ղէմ կատարուած ահաբեկչական արարքներուն Լոնտոն եւ Փարիզ եւ այլ առթիւ զեկոյց մը հեռաձայնած Պրիւսէլի Ա· Էֆ· Փէ·ի գրասենեակը: «Յառաջ»ի խմբագրութիւնն ալ նոր ստացաւ այդ զեկոյցը, որ կ'ըսէ·–

ՉԵԿՈՅՑ ԹԻՒ 3

« Լոնտոնի եւ Պրիւսէլի գործողութիւնները Թուրք Ֆաշիստ վարչակարգի նպատակակէտերու ղէմ, իրագործուած են Հայկ· Նոր Դիմադրութեան ժողովրդական ցանցերուն կողմէ: Այս արարքներով, Հ· Ն· Դ·ն կ'ուզէ ցոյց տալ որ Թուրք Ֆաշական Պետութիւնը եւ մեղսակից արեւմտեան աշխարհակալութիւնը ծանրօրէն կը սխալին խորհելով թէ մեր ժողովուրդը մոռցած է 1915ին չարդուած մէկուկէս միլիոն Հայերը եւ հրաժարած է ազատագրելէ գրաւուած հողերը: Ի տես է ազատագրելէ գրաւուած հողերը: Ի տես է ազատագրելէ գրաւուած հողերը: Ի տես

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ժ. — ԺԲ. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

ՓՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Գ.— ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ ԵՐԿԵՐԸ

Նարեկացիէն մեզի հասած է բաւականին հարուստ գրական ժառանգութիւն: Ինչ որ անոր երկերէն թուագրուած են հնագոյն ձեռագիրներու մէջ՝ գրեթէ ամբողջութեամբ հասած են մեզի, անոնք են՝

Ա) Գանձեր (երեք հատոր),

Բ) Տաղեր եւ մեղեդիներ (20է աւելի),

Գ) Թուղթ մը Թոնդրակեցիներու դէմ,

Դ) Մեկնութիւն Երգոց երգոյն, որ գրուած է Վասպուրականի Գուրգէն իշխանի հրամանով 977ին, եւ որ Նարեկացիի երիտասարդ հասակի նախընծայ երկն է:

Ե) Պատմութիւն Ապարանից Խաչի, որու առընթեր երկու ներբողներ՝ Ս. Խաչին եւ Ս. Աստուածածնին:

Զ) Ուրիշ առանձին երկու ներբողներ՝ նուիրուած առաքեալներուն եւ Յակոբ Մծբնայ հայրապետին:

Է) Մատեան ողբերգութեան, որ մեր բանաստեղծի ամէնէն մեծ երկն է, գրուած 1002 թուին: Անոր գրական աստղ – ծագրծական կեանքը տեւած է մօտաւորապէս 25 տարի:

Նարեկացիի գրական երկերը, բացի Մատեան ողբերգութենէն, եւ տաղերէն, նիւթով եւ ձեւով նոյնն են՝ նախորդ գրերուն եւ իր ժամանակի գարգացած գրականութեան հետ, այսինքն՝ մեկնութիւն, ներբող եւ հոգեւոր երգ:

Երգ երգոցի մեկնութեան մէջ, օրինակ՝ ան չի տարբերուիր իր նախորդներէն առանձնապէս, միայն թէ այստեղ կը զգացուի իր մտածման պայծառութիւնն ու գեղեցկութիւնը: Նոյնը կարելի է ըսել, նաեւ, ներբողներու համար. Ս. Խաչի ներբողը օրինակ՝ սկիզբը խաչի գօրութեան վերաբերեալ սովորական մեկնութիւն մըն է, որու ձեւերն ու նիւթը մեծ մասամբ, նախորդներու վրայ է մշակուած: Հին ներբողներու եւ ճառերու յատուկ ձգձգուած երկարաբան լեզուն ու ճոռոմ արտայայտութիւնը կը գտնենք, նաեւ, Նարեկացիի մօտ: Նարեկացիի ներբողներու մէջ կայ, նաեւ, քնարական մաս, յատկապէս այն մասերուն, որոնց մէջ բանաստեղծական եւ ճարտասանական ձեւերով՝ կը գովաբանէ ներբողի անձը: Այստեղ բանաստեղծն, արդէն, ինք – զինք ազատ կը զգայ: Հին ձեւերն ու նիւթը զինքը երբեք չեն կաշկանդեր, եւ տողերը կ'արտայայտեն օրհնաբանական բանաստեղծութեան ձեւ: Այս բոլորով հանդերձ, ասոնք բանաստեղծական ներշնչման արդիւնք չեն, այլ յօրինուած են ուսուցողական նպատակներով:

Անոր Գանձերը, թիւով երեք հատ, որոնց ամէն մէկ տունի վերապիրները կը կազմեն «Գրիգորի երդ» վերնագիրը, կը սկսին Գանձ բառով, իսկական գանձ (հարստութիւն) բառի նշանակութեամբ: Ասոնք տօնական օրերու յատուկ մաղթանքներ են՝ ուղղուած Ս. Հոգւոյն, Եկեղեցիին եւ Խաչին: Ասոնք ունին աւելի գործնական բովանդակութիւն, որոնց մէջ խնդրուածքներ կան՝ քահանայապետի, հոգեւոր դասի, վարժապետներու, թագաւորներու համար եւայլն: Այս գանձերու մէջ, նոյնպիսի բանաստեղծական խանգամ չնորհք չի տեսնուիր: Իսկական բանաստեղծ՝ Նարեկացին ի յայտ կուգայ իր Մատեան ողբերգութեան եւ որոշ չափով՝ Տաղերուն մէջ:

Դ.— ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿԸ

Նախ պարզենք, թէ ինչ է նպատակն ու էութիւնը Ողբերգութեան Մատեանի:

Հեղինակը անվոխրոխ կրկնուող վերնագիրներով, զոր կը գտնէ իւրաքանչիւր «Բանի» մասի համար, չատ լաւ կը բացատրէ երկը՝ «Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ»: Սրտի խորքը կատակատած է մեղքը, Աստուած անուշադրատուր մըն է, բայց եւ՝ ներող ու գթառատ Հայր: Բանաստեղծին խօսքն Աստուծոյ հետ՝ տեսակ մը աղօթախառն զրոյց մըն է ու հեծութիւն: Նպատակն է փրկութիւնը: Ահա, այս կը կազմէ Ողբերգութեան էութիւնը. այս է եղած ժամանակի քրիստոնէական հոգեպաշտութիւնը, որ ցայտուն արտայայտութիւն գտած է Նարեկացիի մէջ:

Նարեկացիի այս երկին մէջ կը տեսնենք, ընդհանրապէս, հին քրիստոնեայի եւ, մանաւանդ, միջնադարեան ողբերգական վիճակը՝ իր ամբողջ պատկերով: Ինչ է եղած Նարեկացիի աշխարհայեցողութիւնը: Մարդը, արարածներու մէջ, Աստուծոյ ամէնէն սիրելին է: Աստուած ամէն ինչ ստեղծած է միայն մարդուն համար, նոյնիսկ՝ հրեշտակներն ու սանանները: Անոր հոգացողութեան միակ առարկան մարդն է: Աստուած, սակայն, անմիջապէս չի խոնարհիր մարդոց դրծերուն, որովհետեւ ստեղծելով մարդը՝ անոր տուած է ինքնիշխանութիւն, ազատ կամք՝ գործելու բարին կամ չարը, եւ արժանանալ դրախտին կամ դժոխք երթալ: Թէպէտ, մարդ իր գործերով անարժան էր, բայց Աստուած միշտ կը խնամէր զայն, կը կամենար, որ մարդը փրկուի. եւ նոյնիսկ՝ Աստուծոյ որդին մարդացած է՝ այդ իսկ նպատակին համար. եւ մարդը կրնար փրկուիլ, որովհետեւ չկար որեւէ մեղք, որ անկեղծ ապաշխարութեամբ չքաւուէր: Այս է, ահա, Նարեկացիի եւ անոր նման ուրիշներու աշխարհահայեացքը:

Տիեզերքի, մահուան եւ հանդերձեալ աշխարհի «առեղծուածը» սկիզբէն եւ ետքը քննարկութեան վսեմ նիւթ կը դառնայ, եւ Նարեկացիի հանճարով՝ կրօնական երգը կը դառնայ արտայայտութիւն անհատական երազանքներու, կրօնական ուժեղ անհանգստութիւններու, այլ եւ՝ մահուան ու յաւիտենականութեան խընդիրներու:

Սովորական մարդը համոզած էր ինքզինք, թէ եկեղեցին կը հոգայ պինքը: Ուստի ան հանգիստ կ'ապրէր, որովհետեւ ան այնպէս գիտէր, որ բաւական է, որ մեռնելէ առաջ խոստովանէր եւ հաղորդուէր՝ կը հաւատար, որ մեռնելէ յետոյ կ'արգարանայ՝ դրախտ կ'երթայ: Բայց Նարեկացիի նման խոհուն եւ ուժեղ մարդիկ ճիշդ այդ աշխարհայեացքի մէջ կը գտնէին հոգեկան տանջանքներու աղբիւր: Ըստ Նարեկացիի՝ մարդու վախճանը պիտի չըլլար միայն արդարանալ, այլեւ ձեռք բերել բարձրագոյն բարիքը, այն է՝ անբաժանելիօրէն միանալով Աստուածութեան հետ՝ ստանալ հոգւոյ աստուածային անդորրութիւն: Այս է, ահա, իսկական փրկութիւնը, որուն կը ձգտէին, նաեւ մարդիկ, ինչպէս՝ Նարեկացին: Այս էր ահա, որ խորապէս կը ցնցէր մեր բանաստեղծի ամբողջ էութիւնը, եւ ան ուրիշ հազարաւորներու պէս անձնատուր կ'ըլլայ ճգնութեան եւ հոգեպաշտութեան: «Զի ես ոչ ի տուրսն, այլ ի տուողն յաւէտ կարօտիմ»:

Ոչ փառքն են ինձ անհկալի, այլ
փառատրեալն է համբուրելի.
Ոչ կենաց փափաքանօք, այլ կենսարարին
յիշատակաւն միշտ եեսներիմ.
Ոչ բաւութեան միայն հասանել, այլ զնոյն
ինքն տեսանել··· (Բանն ԺԲ.)

«Նէչոյս ողջունիւ կապեալ ընդ շնորհիդ՝ ի քեզ միանալ անքաժանելի» (Բանն ԻԲ):

Մարդն Աստուծոյ մէջ, եւ Աստուած ինքը մարդու մէջ, այս է, ահա փրկութիւնը. եւ այս փրկութիւնը կ'ըլլայ միայն Աստուծոյ շնորհքով, զոր Ան կը բաշխէ մարդոց, բայց ոչ բոլորին. սակայն մարդն ինքն ալ պէտք է աշխատի այդ շնորհքին արժանանալու. իսկ անոր համար, ան պէտք է ունենայ, ամէն բանէ առաջ, հաւատք, յոյս եւ մանաւանդ՝ սէր: Առանց անոնց, գրչամբ ինչքան ալ ուժգին ըլլայ, միայն կորստեան կը մատնեն մարդը: Անգամ մը, որ հոգեպաշտն ունի, փրկութեան համար անհրաժեշտ, այս երրորդութիւնը — հաւատք, յոյս սէր — անոր կը մնայ, այնուհետեւ, գործադրել փրկութեան միակ միջոցը՝ ամբողջապէս նուիրուիլ Աստուծոյ, այսինքն անտեսել անձը, մոռնալ մարմինը, միայն Աստուծմով եւ Աստուծոյ մէջ ապրելու համար: Ան պէտք է խորասուզուի ինքնիր հոգիին մէջ, չարունակ գիտէ, քրքրէ ու վերլուծէ զայն. պէտք է չարունակ աշխատի ազատիլ ու կտրուիլ աշխարհէն, մարմնի պահանջներէն եւ կիրքերէն եւ աշխարհէն: Այս անհնարութիւնն ահա, կը դառնայ, Նարեկացիին համար, ներքին յուզումներու աղբիւր եւ մարմնային պէս պինքը կը կեղեքէ: Բայց այդ, միաժամանակ, իսկական քնարերգութեան աղբիւր է. աղբիւր մը այնպիսի բանաստեղծութեան, որով ապաշխարողը կը պատկերուի իր հոգեկան ձգտումներով, իր ողջ գալարումներով ու սարսուռներով:

ՏԱՐՕՆԱՎԱՐԴ

(Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ 1978Ի ԾՐԱԳԻՐԸ

— o —

«Հայկական ՍՍՀ ինքնիշխանութեան Գերագոյն սովետի վեցերորդ նստաշրջանին» բացումը կատարուեցաւ Դեկտեմբեր 20ին:

Օրակարգը ունէր վեց կէտեր: Հիմնականները՝ Հայաստանի տնտեսութեան 1978ի ծրագիրն ու պետութեան եւ մշակոյթի յուշարձաններուն պահպանութեան եւ օգտագործման նոր օրինագիծին վաւերացումը եւ Հայաստանի Գերագոյն դատարանին կազմութիւնը:

Դեկտ. 21ի նիստին է, որ 1978ի տնտեսութեան ծրագիրը ներկայացուց Պետպլանի նոր նախագահը՝ Հրանտ Սարոյեան:

Այս առիթով անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, Խորհ. Միութեան եւ, հետեւաբար, նաեւ Հայաստանի ներկայ 10րդ հնգամեակին ծրագիրը, որ կեանքի կոչուեցաւ 1976ին եւ վերջ պիտի գտնէ 1980ին, բաղդատմամբ նախորդին, զարգացման համեստ առաջադրութիւններ հրապարակ գրած է: Ընդհանրապէս նկատի առնուած են 9րդին իրագործումները, իրրեւ կարելիութիւններ: Այսպէս, օրինակ, արդիւնաբերութեան ճիւղին մէջ, Խորհ. Միութեան համար ամ սահմանուած է 36 տոկոս, երբ նախկինը 47 էր: Ասոր Ա. ճիւղը նախորդին մէջ 46 տոկոսէն աւելի էր, իրրեւ առաջադրութիւն. այժմու նշանակակէտն է 38 տոկոս: Բ. ճիւղինը համապատասխան ձեւով 48,6 եւ 32 տոկոս: Գիւղատնտեսութեան մէջ ամ սահմանումը 20–22 էր նախորդին պարագային, իսկ ներկայ հնգամեակին համար՝ 16 տոկոս ճշդուած է: Նոյնը բնակչութեան անձ գլուխ բաժին ինկող ռէալ եկամուտներուն համար: Մրագրով 1980-ին մօտ հաւաքուելու էր 1,5 հազար ռուբլի, իսկ 1978ին՝ 1,2 հազար ռուբլի:

Ներդրումներու ծրագրին մէջ, ամէնէն մեծ տեղը կը գրաւէ Արդիւնաբերութիւնը, որ կը կազմէ ներդրումներու 40 տոկոսը: Ներդրումներու ծրագրին մէջ, ամէնէն մեծ տեղը կը գրաւէ Արդիւնաբերութիւնը, որ կը կազմէ ներդրումներու 40 տոկոսը: Ներդրումներու ծրագրին մէջ, ամէնէն մեծ տեղը կը գրաւէ Արդիւնաբերութիւնը, որ կը կազմէ ներդրումներու 40 տոկոսը:

(Շար. 14)

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

✠

Տէր Կարապետ նստեցաւ քարին տակ, քիչ մը երկարեցաւ, պարկը գլխուն տակ դրաւ. ալ վարժուած էր հողին ու քարին. մինակ ըլլալու, համբերել աշխարհիս ամենամեծ մարդուն պէս:

Առաւօտեան արեւը չուտով կը զարնէ Հաւլապարին կողերը, իր չողերով քահանային աչքերը բացաւ. նստեցաւ սպասելով որ մէկն անցնի. տգաներ եկան:

— Աղքատ մըն է, ըսին ու գացին:

Քիչ յետոյ լաւ հագուած տիկին մը եկաւ, նայեցաւ եւ անցնելու եղաւ:

— Աղնիւ տիկին, ըսաւ քահանան ողորմածին ձայնով, խնդրեմ ինձ կանչէ Օր. Շուշանիկ Գափոյեանը:

Կինը չէր ճանչնար Շուշանիկը. մարդ եկաւ. — տգաոտ աղքատ է ըսաւ ու գընաց. տգաք եկան եւ քար նետեցին ոտքերուն. թափառական չուներ անցան եւ խեղճ քահանան կը սպասէր որ բարի ձայն մը իր քօղը կանչէր:

Եկաւ իր տեղէն եւ յուշիկ – յուշիկ քալելով վեր բարձրացաւ. ո՞վ կրնար երեւակայել թէ այդ պատառոտուն, աղտոտ զգեստներուն տակ Տէր Կարապետ Գափոյեանը կար:

Ժամանակ էր որ մարդ մարդու երես չնայէր, վախը ծայրէ ծայր ամէն ամէն տան մէջ, սրտի մէջ:

Վերջապէս մէկը լուր տուաւ Շուշանիկ տիկնին որ Արշակին տունն էր:

— Աղքատ, չատ աղքատ մէկը քեզ կը կանչէ վերի պարտէզին մէջ, Հայոց պետրոմանատան մօտ:

Կէս ժամ չանցած Շուշանիկ տիկնին Տէր Կարապետին քովն էր. ճանչցաւ այդ թափառական մարդը:

— Բոռ ըլլամ, եղբայրս, ըսաւ ու վիզն լինկաւ:

— Կիներ եկան ու կանդնեցան. այրեր եկան եւ կանդնեցան. տգաներ եկան եւ կանդնեցան. զարմացան որ պեղեցիկ աղջիկ մը մրոտ մարդու մը հետ կը համբուրուէր:

Եկաւ ծանօթ մէկը — խնդրեմ, ըսաւ, գնա Աղամալեան Արշակը կանչէ, սա իմ եղբայրս է, Տէր Կարապետը. մեռած էր, ողջ գտնուեցաւ: Ուրիշ մը խնդրեց, — դուն ալ գնա Փերիկ մայրիկը կանչէ:

Գրեթէ ամբողջ Հաւլապարը այդ քաղին մօտ հաւաքուեցաւ: Զարմացան ու բացագանչեցին.

— Տէր Կարապետն է, Տէր Կարապետն է: Խեղճ մարդ, ըսին ուրիշներ ցաւէն խենթեցեր է:

— Տուն երթանք ստիպեց քոյրը:

— Չէ, իմ տունս այս քարին տակն է. մենք տուն չունինք: Կարգս կուրծքիս վրան դրուածը:

Այդ վայրկեանին եկաւ Փերիկ մայրիկը. գրկեց, համբուրեց, լացաւ հայ մայրերու նման:

Մէկը բարձրաձայն կարգաց կուրծքին վրան գրուածը: Բոլորն ալ սարսափած ետ – ետ գացին. հիմա պինուորը կրնար գալ եւ ձերբակալել:

Բայց քոյրն ու Փերիկ մայրիկը մտիկ չըրին, մէկը թեւէն բռնեց, միւսը տապալեն առաւ, քաշեցին, քաշքշեցին:

— Տուն երթանք եղբայր, կ'աղաչէր քոյրը:

— Չիս այս քարին տակ թողուցէք. ես տուն չունիմ. դուն ալ քոյրիկ տուն չունիս, ուրիշին քով պիտի ապաստանիս: Գեղի կրնան սեղան մը եւ անկողին մը տալ, ինձ ոչ. ես փողոցի բնակիչ եմ:

Երբ իրենց տունն հասան, դուռը միայն բանալիով դոց գտան. բացին, ներս մտան, իսկոյն տաք ջուր պատրաստեցին: Ան պէտք է լուացուէր, սրբուէր:

Բոլորին սրտէն վախը քիչ մը փարատած էր. եկաւ Աբշակ, եկաւ Անոյշ: Արտասուղ տունէ տուն կը թռչէր: Հազուստներ, կերպարանք տուին:

— Բոռ ըլլամ քեզի, որպէ, տղ ի՛նչ կերպարանք էր, ըսաւ Փերիկ. դուն սակի խաղող էիր, չամիչի կը նմանիս:

Շատեր եկան քահանան տեսնելու, կրեւորութիւն չտուին ոստիկանական հրամաններուն. կարօտցեր էին իրենց քահանային, տասնըհինգ օրեր չատ էին. այդ փափուկ մարդուն համար: Անմեղ գառնուկ մը չարչարեր ու տանջեր էին: Ան Հոմէն փող չէր ստացած. ան յեղափոխութիւն հանելու պիտակութիւն չունէր:

Երբ տան չրջանակը քիչ մը հանդարտեցաւ, ժողովուրդին կարօտն անցաւ սրտէ սիրտ:

— Բոյր իմ, ըսաւ Շուշանին, երթանք այս տունէն, լաւ ապաստանարան մը փնտռենք: Եթէ պիս հոս գտնեն, մարդու հետ գտնեն ես, կամ Արխանկէլ, կամ Սիպերիա կը վերջանամ: Ես չատ լսեր եմ այդ սարսափելի երկիրներուն մասին:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(Շար. 14)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Հայց այդ ոտքի ելավ, զայն ձեռքով արեց, որպեսզի նստի, ու ինքն էլ նստեց նրա դիմաց:

Ալեքսանդրը ճտճտոցով մը ծխախոտ մը վառեց ու ըսավ:

— Ես ալ ուզեցի ձեզի հետ խոսիլ, որովհետև ինծի համար ալ ձեր հետ խոսելու բան մը կա:

Ան ծխելով կը նայէր Ալեքսանդրին, որ ոտքի ելած՝ կը քալքալէր սենեակին մէջ ու կարծես կը մտածէր, թե ինչպես սկսի խոսիլ:

— Ես ձեզի հետ պիտի խոսիմ ձեր ապագայի մասին, ըսաւ ան վերջապէս: Ձեր ապագան ինծի համար շատ կարևոր է, որովհետև ես ձեզ կը սիրեմ:

Ան կանգ առաւ ու նայեցաւ Ալեքսանդրին, որ ոչ մէկ շարժում ըրաւ, ոչ ալ բան մը ըսաւ, այլ միայն ծխախոտը ձգեց ու ոտքի ելաւ:

— Ես ձեզ կը սիրեմ, կրկնեց ան, ու ձեր ապագան ալ ինծի համար շատ կարևոր է: Ես ձեզ կ՚ուզեմ կնութեան առնել:

Ալեքսանդր ոչ մէկ բան ըսաւ, այլ ուղղակի նայեցաւ անոր աչքերուն մէջ:

— Ես գիտեմ, որ դուք ինծի համար անտարբեր չէք, շարունակեց ան, ու ես կը հաւատամ, որ ձեր սիրտին մէջ ալ ինծի համար տեղ մը կայ: Ես կը խնդրեմ ձեզմէ, որ ինծի հետ ամուսնանաք:

Ալեքսանդր ոչ մէկ բան ըսաւ, այլ ուղղակի նայեցաւ անոր աչքերուն մէջ:

— Ես գիտեմ, որ ձեր ընտանիքը ծանր դրութեան մէջ է գտնուիլ, շարունակեց ան, ու ես կը հաւատամ, որ ձեր հայրը ալ ինծի հետ ամուսնանալու պարագային ինծի հետ կը համագործակցի:

Ալեքսանդր ոչ մէկ բան ըսաւ, այլ ուղղակի նայեցաւ անոր աչքերուն մէջ:

— Ես գիտեմ, որ ձեր հայրը ինծի հետ ամուսնանալու պարագային ինծի հետ կը համագործակցի, կրկն

Տէր եւ Տիկին Միհրան Օտաղեան, Տէր եւ Տիկին Արա Օտաղեան, Տէր եւ Տիկին Ձիմ Շօ, Պ. Ալէն Մալխասեան, Պ. Փաթրիք Մալխասեան խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ՕՏԱՂԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 29ին եւ թաղումը կատարուեցաւ Յունուար 2ին Անկէնի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ զպրաց դասը կը ծանուցանէ թէ Կիրակի, Յունուար 8, հոգեհանգիստ կը կատարուի տարիներու ընթացքին վախճանեալ զպիրներու յիշատակին։

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

(57, Պուլվար Ժուռտան)

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ ՀԵՏ

Այս Կիրակի (Յունուար 8) ժամը 20·30ին

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՁԱՇ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, Կիրակի ժամը 13ին։

Համադամ հայկական կերակուրներ։

Երգ, արտասանութիւն, բժշկաճառ։

Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը։

Հայկական մթնոլորտ։ Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ։

Ճաշագին 50 ֆր.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։ Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՒԹԻԻ

Կառաւճ լէ Վալանս.— Պ. Լեւոն Տէր-Սարգիսեան 50 ֆր.։

ՓԱՐԻՋ.— Պ. Ժաքերեան 50 ֆր.։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ըստացած է եկեղեցւոյ պայծառութեան համար հետեւեալ նուէրները.—

Անդրանիկ Տէր-Բարսեղեանի սարկաւագ ձեռնադրութեան կնքահայր Ա. Ճաղեան 1000 ֆր., կարապետ Սողոմոնեանի թաղման այրի Տիկ. Պ. Սողոմոնեան եկեղեցւոյ Տիկնանց Մխիթեան 200, Տէր եւ Տիկ. Ց. Պէրպէրեան, Տէր եւ Տիկ. Փ. Պուճաուեան, Տէր եւ Տիկ. Ժ. Գալֆաքեան, Ա. Առաքելեան 100ական, եկեղեցւոյ վարչութիւն զպրոցին 300, Տէր եւ Տիկ. Ա. Ջրբաշեան, Տէր եւ Տիկ. Հ. Թէրզեան 200ական, Պ. Պ. Վ. Պօղոսեան, Ա. Հոլոփիկեան, Տիկ. Զ. Պէսոյեան եւ զաւակները, այրի Տիկ. Մէնճուրեան, Տէր եւ Տիկ. Ե. Զաքարեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Բ. Մաշոյեան, Տիկ. Վ. Թուղլաճեան, Տիկ. Բ. Փալամուտեան, Տիկ. Կիրակոսեան, Տէլէրեան ընտանիք 50ական, Տէր եւ Տիկ. Մէթր կարապետեան 200, Տէր եւ Տիկ. Շ. Կուրթիկեան, Տէր եւ Տիկ. Ժ. Մելքոնեան 100, Ճ. Փափազեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Մխաէրեան 50ական զպրոցին, Տէր եւ Տիկ. Ա. Պապեան 100 երգչախումբին, Տէր եւ Տիկ. Վ. Գրիգորեան, Տէր եւ Տիկ. Ֆ. Թէր-Պիպաչեան 100ական, այրի Տիկ. Վ. Մկրեան, Տէր եւ Տիկ. Գ. Ստեփանեան, Պ. Արթինեան, Պօլոյեան 50ական։

Երուանդ Սէմէրճեանի մահուան քառասունքի հոգեհանգստեան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Վ. Սէմէրճեան արժէքաւոր ծաղկաման մը կը նուիրեն խորանին համար, այրի Տիկ. Մ. Սէմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Օ. Սէմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Ռ. կէօնճեան, Վ. Լուսարարեան 50ական, Տէր եւ Տիկ. Ա. Տէր-Բարսեղեան 100 ֆր.։

Cercle d'Echecs du Yan's

(4ème saison)

Tous les Mardis de 20 h. 30 à 23 h. 30

Initiation - Perfectionnement

Rencontre avec d'autre cercles

5, Ave. Reille, 75014 Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՂՅ

ՊՕՄՈՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Շաբաթ, Յունուար 7, Ճրագալոյց։ *Սկիզբ ժամը 16·30, պատարագ 17·30։*

Կիրակի, Յունուար 8, Ծնունդ։ *Սկիզբ ժամերգութեանց 8·30, հանդիսաւոր պատարագ 10, Ջրօրհնէք 11·30ին։*

Երկուշաբթի, Յունուար 9, *Մեռելոց։ Սկիզբ ժամերգութեանց 9, պատարագ 10։*

Աւարտոգութեանց կը նախագահէ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՄԱԿԱՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՆԱՃԱՐԵԱՆ։

Երկուշաբթի, Մեռելոցի օրը, ժամը 14·30էն սկսեալ տէր Հայրը պիտի գտնուի գերեզմանատունը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ֆիդանեան Ֆիդան Յովհաննէսի, ծնած 1918ին հայկական ՍՍՀՄի Համամլուի շրջան գիւղ Քիւվոլջան (այժմ՝ Սպիտակի շրջան, գիւղ Սարահարթ), ծնողքը՝ Հայրը Ֆիդանեան Յովհաննէս, մայրը՝ Ֆիդանեան Շուշան։ Զինքը փնտռողն է եղբօր որդին Ֆիդանեան Սպարտակ Խաչատուրի։ Հասցէ.— Հայկական ՍՍՀՄ Պարոյր Սեւակ փողոց, տուն թիւ 35, Երեւան 69։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր, Ուրբաթ, Յունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

ԱՅԳՈՒՆԻ

խմբագիր՝
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

Սեպտ. մկէն է վեր, կանոնաւորաբար լոյս կը տեսնէ Փարիզի մէջ՝ կը ծախուի

ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

9, Rue de Trévise — Métro Cadet

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱՆԱՆԱՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Բացառիկ յայտագիր — Քոթիյոն

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր տեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄ ՀԱՅՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

1978

Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ

կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

ՍԵՒԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Ցնծութեամբ՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդոկ (տըմի – փանսիոն) եւ պատշաներ ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսկ տէօնէր*

Չորեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապտուր — մաճունը*

Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պատուէրին վրայ լահմաճուն ու ֆի-ֆէօֆթէ*

Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու-պէօրէկ*

Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաչ։

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
10
MARDI
10 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·028

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 14.028

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԵՐԵՒԱՆ

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթը, Յունուար 3ի իր թիւով կը հաղորդէ որ նախորդ օրը առաւօտեան 10ուկէսին թեթեւ երկրաշարժ մը տեղի ունեցած է Երեւան։ Ձնշուած է որ կեդրոնը Վրաստան եղած է։ Ոչ մէկ վնաս կայ։

ԸՆՏՐԱՊԱՅՔԱՐԸ ՍՈՒՐ ԲՆՈՅԹ ԱՌԱՒ ՍԿԻԶԲԷՆ

ՊԱՌ·— ՆՈՐ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ

—o—

ՄԻԹԵՐԱՆ·— *Մառչէ իր կուսակցութեան չահուն կը զոհէ Զախը*

—o—

ՄԱՌՆԷ·— *Պէտք է 21 առ հարիւրէն աւելի առնենք Ա· շրջանին*

—o—

Պառկերը գեղեցիկ չէ եւ ամէնէն ողբալին այն է, որ չորս մեծ հոսանքներուն իւրաքանչիւրը աւելի չահագրգռուած է իր « վինակցին » դէմ պայքարելով քան հակառակորդէն։ Այսպէս է մեծամասնութեան մօտ, ուր Հ· Հ· Հ· եւ Հանրապետական կուսակցութիւնը հիմնական տարակարծութիւն ալ չունին եւ չեն գիտեր ի՛նչ է, զոր չեն կրնար բաժնուիլ, մինչ անդին Զախի պառկերը աւելի տխուր է քանի ան յոյսերու ծնունդ տուաւ ու այսօր ամէն մէկ ելոյթի մէջ, ընկերվարական թէ համայնավար աւելի ղրաղած է երէկի իր դաշնակիցով քան Զախի դատով։ Հոս, սակայն տարբերութիւն մը կայ անշուշտ մեծամասնութեան հետ, որուած ըլլալով որ երկու կուսակցութիւնները սկզբունքի հիմնական տարբերութիւններ ունին, իրենց տեսակէտներուն մէջ իսկ։

Ամէն պարագայի մէջ, այս անգամ ալ բան չէ փոխուած եւ ձայներու կռիւ մըն է եւ խորքին մէջ, բոլորը մոռցած են այլեւս քաղաքացիին չահն ու փափաքը։

Նախ Պառն էր, որ խոստումներու չարան մը պարզեց Պլուայի մէջ։ Երեսուն հեռանկարներ ներկայացուց որոնց չնորհիւ բոլորիս ապագան փայլուն պիտի ըլլայ։ Ասոնց չարքին յիշենք·— անհատին իրաւունքներու երաչխաւորութեան կատարելագործումը, ամրապնդում քաղաքացիին իրաւունքներուն վարչական մեքենային առջեւ, ստեղծել միջնորդին պատուիրակ մը իրաքանչիւր նահանգի մէջ, զարկ տալ տեղական իշխանութեանց, Ֆրանսացիներու ապահովութիւնը աւելցնել, դաղար մը ստեղծել ընկերային եւ հարկային տուրքերու, քաջալերել հաստատութեանց ստեղծումը, ամրապնդել հողագործական ձեռնարկութիւնները, պահպանել ապրուստի մակարդակը եւ աւելցնել ամէնէն համեստ եկամուտները, նպաստել ընտանիքին, բարելաւել կիներու կեանքը, բարելաւել աշխատանքի տեւողութիւնը (օրինակ 40էն 38ի իջեցնել ծանր աշխատանքի պարագային), ամրապնդել հարկային արդարութիւնը եւ պարզացնել անոր դրութիւնը եւայլն, եւայլն։ Պարզ է որ մասնաւոր նորութիւն մը չկայ եւ առանց ընտրութեանց հեռանկարին իսկ, եղած առաջարկները տարրական հեռանկարներն են որեւէ կառավարութեան։

Կայ Զախը։ Հոս յուսախաբութիւնը մեծ է եւ Մառչէի յայտարարութիւնները, եթէ հարկ էր, որ դասը չէ կարեւորը, այլ ձայները։ Ցըստակօրէն ըսաւ թէ ընտրական ոչ մէկ հարաճայնութիւն կրնայ ըլլալ առաջին չորքնէն առաջ, իսկ որպէսզի ըլլայ երկրորդ չրջանին, պէտք է որ առաջին չորքնին համայնավար կուսակցութիւնը ձայներու 21 առ հարիւրէն աւելի ստանայ։ Աւելկա նախապայման է, այսինքն Մառչէ կը թաղէ Զախի միութիւնը։ Մառչէ չէի ըսածը չատ պարզ է, արդարեւ համայնավար պարագլուխը չի ծածկեր որ խորքին մէջ կը նախընտրէ մեծամասնութեան յաղթանակը քան Զախի այնպիսի յաղթանակ մը, ուր ութրապետէ Ընկերվարական կուսակցութիւնը։ Պատրաստ է պարտութեան, կարելի է ըսել կ'ակնկալէ նոյնիսկ պարտութիւնը։ Այս իրողութիւնները աւելի յստակ դարձան Շաբաթ – Կիրակի Համայնավար կուսակցութեան ազգ· համագումարին, փալէ տը Ֆոնկէբ։

Նոյն ատեն ընկերվարականներն ալ ազգ· համագումար մը ունէին, որու գլխաւոր օրակարգն էր պաշտպանութեան հարցը, այսինքն կուսակցութեան դիրքը հիւլէական զէնքին առջեւ։ Եզրակացութիւնն այն եղաւ որ Ճախի կառավարութիւն մը չի կրնար չպահպանել հիւլէական զինում մը, զոր պիտի ժառանգէ։ Բայց պէտք է ջանք տարուի, յետագային, ի նպաստ հիւլէական ապազինման։

Կիրակի իրիկուն, Եւրոպա Մէկ ձայնասփիւռի կայանին « Մամուլի Ակումբ »ին էր որ Միթերան անգամ մը եւս ճչդեց իր կուսակցութեան դիրքը, համայնավարներու նկատմամբ։ Հարցապնդող լրագրողներու կարգին էր նաեւ Իւմանիթէի խմբագրապետը՝ Ռընէ Անտրիէօ եւ զրոյցը Միթերանի հետ միայն տխուր կրնար ըլլալ անոնց համար, որ պահ մը գոնէ մոռնալով Համայնավար կուսակցութեան բուն դիմագիծն ու նպատակը, հաւատացին Զախի միութեան մը։ Միթերան կ'ըսէ թէ Համայնավար կուսակցութիւնը չի ներեր Ընկերվարական կուսակցութեան որ իրմէ առաջ հասնի քուէարկութեան մասդրութեանց մէջ (քննութիւնները 21 առ հարիւր կուտան համայնավարներուն, ինչ որ Մառչէ բաւարար չի նկատեր երբ աւելի քան 25 առ հարիւր կը տրուի ընկերվարականներուն)։

Միթերան կը խօսի նաեւ Պառի մասին, կարեւոր չի նկատեր Պլուայի ճառը եւ ձախողութիւն կը գտնէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը։ Պառի համար կ'ըսէ·— «Ամէնէն յատկանշական ներկայացուցիչն է ամէնէն դասական եւ ամէնէն մաշած ալի մը, առանց երեւակայութեան եւ որ ինքզինքը կը կորսնցնէ»։

Այս էր պատկերը զոր հոսանքները պարզեցին չաբաթավերջին, ինչ որ «ընդհանուր փորձ» կ'որակէ Լիպերասիոն, « համայնավար ընկերվարականի դէմ, վերջնական պայքարը··· ձայներուն համար»՝ Ռոթիտիէն տը Փարին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՑ մէջ մթնոլորտը երբեք այնքան ծանրացած չէր որքան Շաբաթ եւ Կիրակի, ուր արիւնալի դէպքերը իրարու յաջորդեցին։ Հռոմի մէջ երկու նոր ֆաշական երիտասարդներու սպանութիւնը ծայր տուաւ չատ ծանր բախումներու եւ ահաբեկումներու այլ քաղաքներու մէջ։ Ուրիշ երկու երիտասարդներ ալ, մէկը ծայրայեղ աջ, միւսը ծայրայեղ ձախ սպաննուած են եւ միջադէպերը չատ արիւնալի եղած են Հռոմ, Թրիէսթէ, Միլանօ, Պոլոնիա։ Կառավարութիւնն ալ ճար չունի եւ չի կրնար համախմբման դահլիճ մը կազմել Համայնավարներու մասնակցութեամբ, քանի մեծամասնութեան կուսակցութիւնը՝ Տեմօ-Քրիսթիանի մօտ 80 երեսփոխան ունի, որոնք դէմ են։ Կանխահաս ընտրութիւններ աւելի հաւանական են։

ԷՄԻԼ ՓՈԼԱՔ, մեծ դատերու պաշտպան փաստաբանը, խորապէս դէմ մահապատիժի, մեռաւ առջի օր, 63 տարեկանին։ Կատաղի պայքարող մըն էր եւ առիթ ունեցաւ իր խանդուած քը ցոյց տալու մանաւանդ երբ կը պաշտպանէր Տոմինիչին եւ նման ամբաստանեալներ, ուր ոճիրը երբեք չէր հաստատուած իսկապէս։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ նախագահը յայտարարեց թէ իր երկիրը կը մերժէ Մերձաւոր Արեւելքի որեւէ կարգադրութիւն որ կը յաւերժացնէ պաղեստինեան ներկայութիւնը Լիբանանի մէջ։

ԵԳԻՊՏՈՍ – ԻՍՐԱՑԷԼ յարաբերութիւնները վատթարանալու վրայ են քանի կը պարզուի որ Պեկին յետքայլ կ'ընէ եւ մինչ Սատաթ կ'ըսէ որ Իսրայէլ ընդունած է Սինայի ամբողջական պարպումը, Պեկինի կառավարութիւնը կը ծրագրէ նոր հաստատութիւններ ընել հոն։

ՏԱՆԻԷԼ ՀԷՆԹԻՐ վերջնապէս արտաքսուեցաւ արհեստի Փութպոլէն «Հինգերու Կոմիտէ»ին կողմէ։ Փարի Սէն-Ժերմէնի նախագահը, որ կ'ամբաստանուէր «սեւ գործառնութեանց» համար, տոմսավաճառի եւ այլ վճարումներու պայթակղութիւն մը կը նկատէ եղածը։ Վրէժը մասամբ լուծեց Կիրակի երբ իր նախկին խումբը 1ի դէմ 5 կէտով պարտութեան մատնեց Մարսէյլը եւ իր խումբին մարզիկներն ալ գնդակը իրեն նուիրեցին։

« ՋԱՐԵՆՑԵԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ »ՈՒ Գ· ՀԱՏՈՐԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

Երեւանի պետական համալսարանի հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է «Զարենցեան ընթերցումներ» չարքի Գ· հատորը, որուն մէջ տեղ գտած են Հրանտ Թամրազեանի « Զարենցի եօթ խորհուրդը », Սուրէն Աղաբաբեանի « Դերենիկ Դեմիրճեանը եւ Եղիչէ Չարենցը », Գառնիկ Անանեանի « Չարենցը պատերազմի վայրերում », Սամուէլ Մուրադեանի « Չարենցը եւ Ցարութիւն Սուրխաթեանը », Արտաշէս Մխիթարեանի « Պայքար Ե· Չարենցի համար Թբիլիսում » ուսումնասիրութիւնները։ Հետաքրքրական կ'ընդդրկէ նաեւ բանաստեղծի « Ամբոխները խելագարուած » պոէմի եւ « Երկիր Նայիրի » վէպի մասին Ժենիա Քալանթարեանի, Հենրիկ Ցարութիւնեանի եւ Ռուբէն Մաքապետեանի յօդուածները։ Հատորը խմբագրած են Հրանտ Թամրազեան եւ Ցարութիւն Ֆելէքեան։

×

ՆՈՐ ԵՐՋՆԿԱ ԴԻՒՂԸ

Արագածի լանջին 13 տարի առաջ ծաղկուն ոստան մը հաստակ առաւ· զայն կոչեցին Նոր Երջնկա։ Ոստանի ստեղծումը արդիւնք է չրջանին մէջ քանի մը տնտեսութիւններու հաստատման եւ այդ առթիւ բանուորներու բնակավայրերու։ Գիւղատնտես Զանիբեկ Կարապետեան որ այդ ժամանակ բանուորական խումբի մը ղեկավարն էր, կը պատմէ թէ երկու տարուան մէջ մօտ 60 հեկտար խաղողի այգի հիմնած են։ Այգիները հետզհետէ չատցած են եւ կանաչ գօտի կապած 118 հեկտարի վրայ։ Թէք լեռնալանջերուն ճիւղեր արճակած են խնձորենին, տանձենին, դեղձենին, ծիրանենին, սալորի, ընկոյզի զալար ծառերը։ Նոր երջնկայի տնտեսութիւնը, որ կարեւոր տեղ կը գրաւէ Նայիրիի չրջանին մէջ, լիներորդ հնգամեակի բոլոր առաջադրանքները կատարած է չորս տարուան մէջ՝ պետութեան յանձնելով ծրագրէն աւելի քանակութեամբ խաղող, պտուղ, բանջարեղէն, հացահատիկ։

Հակառակ անոր որ լեռնային ցուրտ օդը այնքան ալ նպաստաւոր չէ այգեգործութեան եւ պտղաբուծութեան զարգացման համար, այգուհանդերձ գիւղացիները չամառօրէն կը պայքարին բնութեան քմայքներուն դէմ եւ արդիւնաբերական զանազան տեսակներ կ'աճեցնեն ու լաւ բերք կը ստանան։

Նոր Երջնկան ունի նաեւ զարգացած անասնապահութիւն։ Երեք տարի առաջ հարիւր գլուխ կովկասեան սեւ-խայտաբղէտ երինջներ ձեռք բերուեցան, որոնք չարմարեցան տեղական պայմաններուն եւ առատ կաթ տուին։

Խաղողի ու պտղատու այգիներու, հացահատիկի ցանքի տարածութիւններու յաւելումին, անասնապահութեան զարգացման չնորհիւ կ'աճին տնտեսութեան դրամական եկամուտները, բանուորի միջին աշխատավարձը։ Հոս բանուորի միջին աշխատավարձը 200 ռուբլի է, իսկ մասնագէտինը՝ 400 ռուբլի։ Նոր Երջնկայի տնտեսութեան դեկավարն է Սուրէն Մելքոնեան, որ քսան տարի չրջանի Սբալանջ գիւղի կոլտնտեսութեան նախագահը եղած է։

Նոր Երջնկա աւանի հին բնակավայրին մէջ կը բանին 27 տնտեսութիւններ, իսկ վարը կը տարածուի ժամանակակից բարեկարգ քաղաք յիշեցնող նոր աւանը որ ունի բազմայարկ չէնքեր վարդատուփ քարէ չինուած, մանկապարտէզներ, մշակոյթի տուներ։

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՆՈՐ ՇԷՆՔԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երեւանի պետական համալսարանի նոր չէնքը իր դռները բացած է ուսանողներու եւ հետազօտողներու առջեւ։ Նոր մասնաչէնքի կառուցմամբ ամբողջացած է համալսարանի համադրոյթը։ Հայկական բանասիրական, ռուսերէնի եւ ռուս գրականութեան, արեւելագիտութեան հիմնարկութիւնները, ինչպէս նաեւ հրատարակչութիւնն ու հայագիտական կեդրոնը տեղաւորուած են նոր չէնքին մէջ, որ ունի 100 լսարան, 4 դահլիճ, որոնցմէ իւրաքանչիւրին մէջ կրնան հարիւրէ աւելի ուսանողներ հետեւիլ դասախօսութեանց։ Երկրորդ յարկին վրայ կը գտնուի ընթերցասրահը, որ կրնայ 150 ուսանողներու սպասարկել։ Նոր չէնքի բացումը տեղի ունեցած է հանդիսաւոր չուքով։

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՄԱՅԻՍ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Մայիս մէկը, վաղուց կրօնագուցած է իր իմաստը: Ի՞նչ աշխատաւորութիւն, ի՞նչ աշխատաւոր, ի՞նչ աշխատանքի տօն: Այսօր, այս ամբողջը առիթ է ցոյցերու: Բայց մանաւանդ Պոլիս, Պէյրութ, Մարբիա... եւ Ախիս Ապապա ցոյցերը տեղի տուին ծանր միջադէպերու: Մեռեալներու, վիրաւորներու եւ ձերբակալութիւններու թիւը կը հաշուուի տասնեակներով: Մանաւանդ Պոլիս որ ճանչցաւ արիւնալի Մայիս մէկ մը եւ եթովպիա ուր մօտ 700 ձախ ուսանողներ սպաննուեցան: Բայց պատկերը բոլորովին տարբեր է Մոսկուա եւ Փեքին: Հոս պահանջներ չկան: Մոսկուայի մէջ օրուան միակ նշանախօսքն է՝ «Համայնավարութիւնը պիտի յաղթէ»: Իսկ, Փեքին, Մայիս մէկը առիթ է ոգեկոչելու Մաօն եւ փառաբանելու անոր յաջորդը՝ Հուա: Մնալով մոայլ թիւերու մէջ, ըսենք որ ըստ իրաւապէտներու միջազգային յանձնախումբին, Ուվանտայի մէջ, վերջին վեց տարիներու ընթացքին 80էն 120 հազար հոգի սպաննուած են: Առանց մեկնաբանութեան:

Ճիպոլիի եւս ընտրեց անկախութիւնը: Ջմռռնիք որ Մայիս ամռան մէջ ենք:

Լոնտոնի վերաժողովը, եօթը մեծերու միջեւ, որպէս դիմաւոր մտահոգութիւն ունեցաւ՝ գործազրկութիւնը: Մինչ գործազուրկներու բանակը կը հարստանայ ամիսէ ամիս, նորագրեալներով, եւ ա՛յս քիչ մը ամէն երկիրներու մէջ:

Ամերիկեան Քոնկրէսը չմոռցաւ թուքը քիան, քուէարկելով 175 միլիոն տոլարի պինուորական վարկ մը 1978ի համար:

Միջին Արեւելքը կը պարզնէ գործազրկութիւնը: Էլ քանի, որ ապր. բանակ մը վերահաստատելու աշխատանքներով տարուած է, ստիպուած է նաեւ զիմագրել մէկէ աւելի ճակատներու վրայ: Աստ եւ Քարթըր ժընեւի մէջ կը յայտնեն իրենց լաւատեսութիւնը: Իսրայէլի մէջ, Պեկին կը յաղթէ. երեսուն տարուան իշխանութենէ ետք, Փեըսի աշխատաւորականները կը պարտուին: Բայց Մոշէ Տայեանի պիտի սըրուի Արտաքին Նախարարութիւնը:

Եթէ Խորհրդային Միութիւնը նոր փառերդ մը կ'ընտրէ իր 257 միլիոն 900 հազար բնակիչներուն համար, այս նոր փառերգը պիտի չպատուէ Ն. Պոդկորնին որ կը հեռացուի Պոլիտբիւրոյէն: Պատճառը, ըստ սովորութեան անորոշ է, բայց կը թուի ըլլալ խորհրդային նոր Սահմանադրութիւնը, քանի ան որակուած է՝ «Իլըեւժնեւեան Սահմանադրութիւն»:

Ամէն ամիս ունի իր յաւէտ անհետացողներու թափօրը: Լուսավիկ Էհրարատ, Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը մեռաւ 80 տարեկանին: Մօտիպօ Քայթա՝ Մալիի նախկին նախագահը: Ձոն Քրաֆորտ՝ չարժանկարի ամէնէն փայլուն աստղերէն մէկը, Հոլիվուտի թագուհիներէն, մեռաւ 69 տարեկանին:

Ուրիշ յաւիտենական հանգիստ մը, Օբիան – էքզիրէսի հանգիստը որ իր հետ կը տանի գրեթէ դար մը պատմութիւն եւ պատմութիւններ:

Վերջացնենք մարզականով. Լիվըրփուլ չհեցաւ Փութպոլի Եւրոպայի բաժակը:

ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսայի համար 1968էն ի վեր Մայիս կը խորհրդանշէ ցոյցերու, ընկերային տագնապներու, ուսանողական խռովութիւններու «մենաշնորհեալ ամիսը»: 1977 Մայիսը եկաւ հաստատելու:

Բայց Մայիս մէկի աւանդական ցոյցէն, ուր այս անգամ կիներ եւ մխաեռականները պահանջներ կը ներկայացնէին, տեղի ունեցաւ, ամբողջ ամառուան ընթացքին մանրակի զործադուլներ մանաւանդ պետական թղթատարի գործի ապատարկութիւններուն մէջ, որոնք պատրաստեցին Մայիս 24ի ընդհանուր գործադուլը որ ստացաւ մեծ ծաւալ: Բայց ոչ ան, ոչ ալ այս «չեն կրնար յուզել Պառլ կառավարութիւնը որ կը շարունակէ հետեւիլ իր ուղեգիծին»:

Մեծամասնութիւն եւ ընդդիմութիւն չարունակեցին իրենց պայքարները: Բայց հորիզոնին վրայ կը բարձրանան դժուարութիւններ Հասարակաց Շրջագիրը ստորագրողներուն համաք: Այժմէականացնե՞լ թէ նոր ծրագիր մը մշակել: Այս մասին ապագան խօսուն է:

Միւս կողմէ, Անկախ Հանրապետականները հետեւելով Շիրաքի օրինակին, կը դառնան՝ Հանրապետական Կուսակցութիւն, Փիէռ Սուասոնի գլխաւորութեամբ:

Ջմռռնիք Սերվան Շրէյբէրի երթու – դարձերը: Լոռէնի երեսփոխանը զարձեալ կ'առնէ Արմատականներու գլուխը:

Փարիզ ունի միջազգային կոչում: Երբորդ աշխարհի 19 երկիրներու եւ ութ հարուստ երկիրներու միջազգային ժողովը օրակարգի վրայ ունի «համաշխարհային տնտեսական նոր կարգը»:

Վերջապէս, ամէն լոյս, Ֆրանսայէն կը ծագի: Վերջինը՝ խաղադուրեան հիւլէի գիւտը: Առ այժմ այսքան պիտենք:

Եղանակներու յեղաշրջո՞ւմ: Հարաւային Ֆրանսան սաստիկ փոթորիկներէ եւ հովերէ եռաք, տեղատարափ անձրեւներու տակ կը մնայ: Հսկայ ողողումներու վնասները անգտարմանելի են: Նիւթական կորուստներէ անդին, կան մեռեալներ եւ լրագրական վիրաւորներ:

Վերջաւորութեան պահեցինք «Մայիսեան ռումբը»: Եղեռնափորձ Շան պ'էլիզէի Թրքական դրասենեակին դէմ: Արարքին պատասխանատուութիւնը կը պահանջէ «Հայկ. Նոր Դիմադրութիւնը»: Այս առթիւ անշուշտ Թրքական մամուլը իր սովորական Թոյնը կը Թափէ Հայերուն վրայ:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Հայկական մշակոյթը եւ արուեստը կը ցուցադրուին, կը ներկայացուին Մոսկուա, Կիեւ, Լեհաստան, Փրակա:

Երեւանի մէջ, կը սարքուի Դ. Դեմիրճեանի նուիրուած յոբելենական հանդիսութիւն, իր ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ, եւ տեղի կ'ունենայ յուշարձանի հիմնադրութիւն Երեւանի օղակաձեւ պուրակին մէջ:

Մխիթար Սեբաստացիի ծննդեան 300ամեակի առթիւ Երեւանի Գիտական Ակադեմիան կը նուիրէ բացառիկ նստաշրջան մը, Հողագործի զաւկին կեանքին, վաստակին, առաքելութեան եւ հիմնած Միաբանութեան այսօրուան դմայքին:

Օտարները միշտ յատուկ հետաքրքրութեամբ կ'այցելեն Հայաստան: Առաջին անգամ ըլլալով Անգլիոյ խորհրդարանական պատուիրակութիւն մը կ'այցելէ Հայաստանի տեսարժան վայրերը, մշակոյթի կեդրոնները եւ էջմիածին:

Մայիսին Արարատի արձանագրած արդիւնքները կը մնան միշտ միջին: Մէկ յաղթանակ կարպատներու դէմ (1–0) եւ մէկ հաւասար խաղ (0–0) Կայսրաթի դէմ Հրազդանի մարզադաշտին վրայ, իսկ մէկ պարտութիւն (1–0) Դոնեցկի մէջ տեղւոյն Շախտեորի դէմ:

ՍՓԻՒՌՔ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից Կաթողիկոսի ընտրութիւնը ամէնէն կարեւոր դէպքն է որ չուքի մէջ կը ձգէ սփիւռքի միւս «ընթացիկ կոչուած» անցուդարձերը: Մայիս 22ին է որ Գարեգին Սրբ. Սարգիսեան՝ առաջնորդ Միացեալ Նահանգներու արեւմտեան թեմի, 166 հոգեւորական եւ աշխարհական պատգամաւորներու վրայ 151 քուէով, կ'ընտրուի Աթոռակից Կաթողիկոս Մեծն Տանն Կիլիկիոյ, Գարեգին Բ. անունին տակ: Օծումը կը կատարուի Մայիս 29ին, Անթիլիասի Մայր Տաճար Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, փառաչուք հանդիսութեան եւ ժողովրդական մեծ խանդավառութեան մէջ (չուրջ 15 հազար հոգի): Հմուտ միտք, խոր զարդացման տէր, օժտուած գրական շնորհով, Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսը, անկասկած, ժամանակակից հայ եկեղեցւոյ ամէնէն աչքառու դէմքերէն է:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կը ներկայացնէին, այս առթիւ, Սերովբէ Արք. Մանուկեան եւ Ներսէս Եպս. Պոզապալեան:

Սփիւռքեան միւս լուրերը, ըսինք, չուքի մէջ կը մնան, բայց ընդգծենք որ հայկեանքը «զազուրէ զազուր» կ'ևռայ մանաւանդ Ալբիւլեան եղեռնի տարեդարձի առիթով:

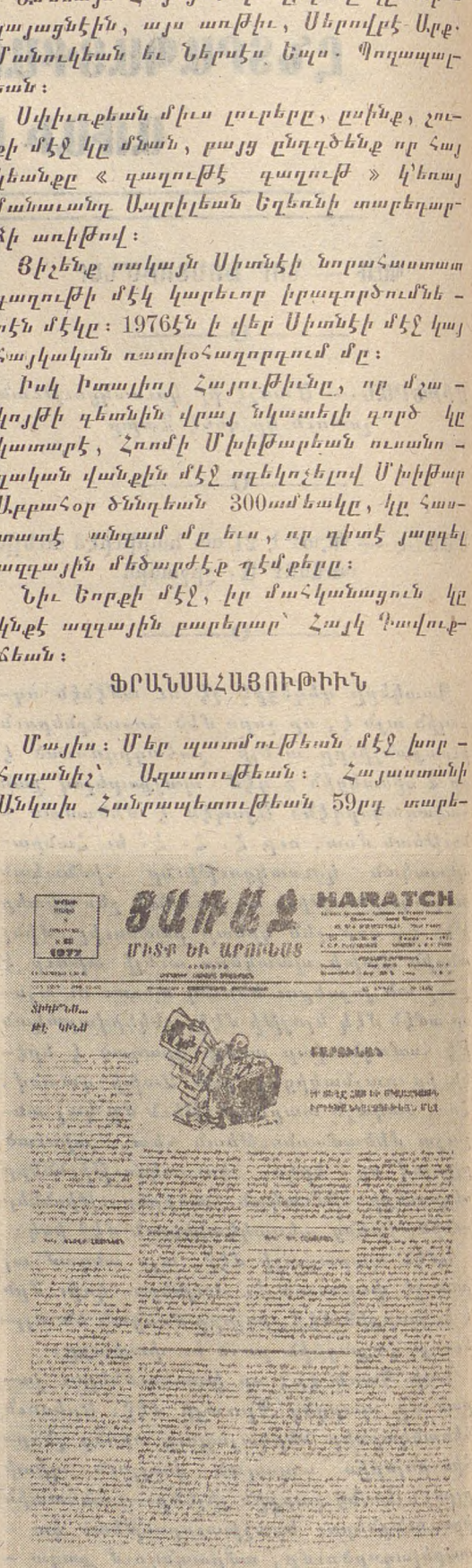
Ճիշդ ռակայն Սիամէի նորահաստատ զազուրի մէկ կարեւոր իրազործումն էն մէկը: 1976էն ի վեր Սիամէի մէջ կայ հայկական ռատիօհաղորդում մը:

Իսկ Իտալիոյ Հայութիւնը, որ մշակոյթի գետնին վրայ նկատելի զործ կը կատարէ, Հռոմի Մխիթարեան ուսանողական վանքին մէջ ոգեկոչելով Մխիթար Աբբահօր ծննդեան 300ամեակը, կը հաստատէ անգամ մը եւս, որ դիտէ յարգել ազգային մեծարժէք դէմքերը:

Նիւ Եորքի մէջ, իր մահկանացուն կնքէ ազգային բարերար՝ Հայկ Գալուստեան:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑՈՒԹԻՒՆ

Մայիս: Մեր պատմութեան մէջ խորհրդանիշ՝ Ազատութեան: Հայաստանի Անկախ Հանրապետութեան 59րդ տարե-

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ

ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Քահանան առաւ իր լաթերը, քիչ մը ուտելիք եւ կամաց – կամաց Հալապրէն վար իջաւ, ճամբուն վրայ մեծ քարը գտաւ, տակը նստեցաւ:

Այդ քարն ուր զինուորը զինքը նետած էր, շատ յարմար չէր, չոր տեղ էր, ջուրը կը պակսէր, ճամբաներուն վրան էր. ալ կեանքն հոն պիտի անցընէր: Ցանկարծ լացը կուգար:

— Ի՞նչպէս ապրիլ հողին վրայ, քարերուն տակ. ոչ մէկուն հետ բնակիլ, բարեկամ ըլլալ, չուներու ընկերութիւնը փնտռել:

Նորէն այն մեծ քարը որ կարծես թէ հայկական թաղին մէջնարերդն էր, լաւագոյն տեղն էր:

Եղանակները դեռ լաւ էին. տաք էին, անձրեւը չէր գար, բայց երբ յուլան հասնէր կամ անձրեւ տեղար, ի՞նչ պիտի ընէր, ո՞ւր պիտի երթար: Ամբողջ գիշեր չքնաց, մտածեց, մտածեց, մինչեւ որ լոյսը ծագեցաւ:

Ցորեկուան ատեն, երբ ամէնքը իրենց գործերուն էին, քահանան իր քարէն վար իջաւ, ամբողջ թաղը պտըտեցաւ, ամէն տունի դուռը գնաց, ամէն մարդու հետ խօսեցաւ, ամէնուն ձեռքը համբուրեց, ներողութիւն խնդրեց եւ ըսաւ որ ինք կ'երթայ, ուրիշ տեղ պիտի երթայ, ուրիշ գործ պիտի գտնէ, ուրիշ հաց պիտի ուտէ, ուրիշ ջուր պիտի խմէ, ուրիշ օդ պիտի շնչէ, ուրիշ հող պիտի կոխկռտէ, ուրիշ երկինք պիտի տեսնէ, ուրիշ քար պիտի գտնէ, ուրիշ տեղ պիտի քնանայ, ուրիշ ձեռքեր պիտի համբուրէ, ուրիշ ներողութիւն պիտի խնդրէ, ուրիշ ներողութիւն պիտի տայ, ուրիշ ներողութիւն պիտի ստանայ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Փոքրուց հայկ մեր վերջը հոգով ուժեղ
Մեր պայքարն ազգային ազատության
Ամենուրեք հետևել է մեզ հալածանքն անդադար
Ամենուրեք հետևել է մեզ հալածանքն անդադար
Ամենուրեք հետևել է մեզ հալածանքն անդադար

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Պերճ Թադէոսեան եւ զաւակը Ժան-Ժաք, Տէր եւ Տիկին Ժաք Դաւիթեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ֆիլիփ Թավերնիէ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արմէն Թադէոսեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Թերզեան եւ զաւակները, Օր. Լիւնա Թադէոսեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Ալթունեան կամ Ալտապիրեան կամ Ալտուպիրեան կամ Ալտուպիրեան յաւուվ կը ծանուցանեն իրենց մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՕՐ. ԸՆԾԱՑ ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵՆԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 2ին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, Յունուար 9, ժամը 15ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին:

ՅԱՒԱՔԱԳՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը յաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Արմաւենի Ա.ՃԷմեանի, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Ա.ՃԷմեանի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Գրիգոր Ա.ՃԷմեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

×

Մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ըսացած է ընկ. Ա.ՃԷմեանի մահուան առթիւ 200 Ֆր. Հ. Յ. Դ. Հրաչ Փափազեան կոմիտէէն, փոխան ծաղկեպսակի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՁԱՁ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, կիրակի ժամը 13ին:

Համադամ հայկական կերակուրներ: Երգ, արտասանութիւն, բաժակաճառ: Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը: Հայկական մթնոլորտ: Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ:

Ճաշագին 50 Ֆր.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՏԷՍԻՆ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներէ կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 15, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի Ազգ. Տան սրահին մէջ՝ 40 Ռիւ տ'Ամէնի (295 Ռիւ Պուալոյի անկիւնը), կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Փոքրիկներու կողմէ երգեր, արտասանութիւններ, գեղջկական պարեր, հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան պանդան նուէրներ եւ համադամ ուտելիքներ պիտի բաժնէ ներկայ մանուկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ֆոժիէ:

Գեղարուեստական բաժին.— երգ, արտասանութիւն, պար՝ դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Ներկայ կ'ըլլայ կաղանդ պապան իր նուէրներով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Արամ Տարօնեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Օզթէյլի, Օր. Լիլիան Տարօնեան, Գարսաղլեան, Տարօնեան եւ Տէր – Յովսէփեան ընտանիքները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏԷՐ-ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

Ամսաթերթ

ԱՅԱՍԻՒՐԻ

Խմբագիր՝
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

Սեպտ. մէկէն ի վեր, կանոնաւոր կերպով լոյս կը տեսնէ Փարիզի մէջ՝ կը ծախուի

ԲՈԼՈՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

9, Rue de Trévise — Métro Cadet

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ

Մահազդ	140 Ֆր.
Հոգեհանգիստ	75 Ֆր.
Շնորհակալիք	75 Ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	75 Ֆր.
Ծննդեան	75 Ֆր.
Կը փնտռուի	25 Ֆր.
Կ'ուզուի	40 Ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է: Առեւտրական եւ եայլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

47 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզեան Շրջանէն

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

Կիրակի, Մարտ 5 կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14·30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique, Paris — Métro Invalides

ՆԵՐԿԱՑՈՒԹԵԱՄԲ

Sir WILLIAM GLADSTONE, Bt.
Ընդհ. պետ, Անգլիոյ սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր շրջաններուն
Բացառիկ սկաուտական եւ զեղարուեստական յայտագիր հայերէն, պատրաստուած Արիներուն, Արեւոյշներուն, Գայլիկներուն եւ Թեւիկներուն կողմէ

ՄՈՒՏՔ 20 ՖՐԱՆՔ — ՊԻՒՖԷ

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT

Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — plastiques et moquettes

HAYRABEDIAN

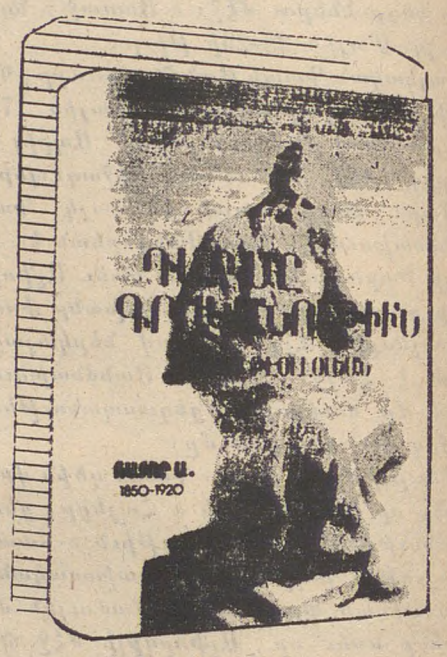
DÉCOMURSOL

78, Rue des Rosiers — 93400 ST-OUEN

Tél. : 254-17-89

Electricité — Sanitaire — Agencement

ԱՊԱՀՈՎԵՑԷ'Ք ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Աբեմտեան Եւրոպայի մէջ, այն անձերը որոնք կը փափաքին օրինակ մը ունենալ պարտին ապսպրել եւ կանխիկ վճարել՝

«ՅԱՌԱՋ»Ի
Գինն 100 Ֆր.
(Թղթատարի ծախքով 115 Ֆր. ՕԴԱՑԻՆ Թղթատարով՝ 140 Ֆր.):

ԾԻՐԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճաշարաններ

PIZZA OSKIAN — *ընդարձակ սրահով, յարմար խմբական իրախճանքներու եւ ընկերական հաւաքոյթներու:*

139, rue St. Honoré Paris 1er tél. 260 23 80

ILE DE CRETE — *Հայկական եւ յունական խոհանոց*

10, rue Mouffetard Paris 5e tél. 326 31 37

ARCHE DE NOE

42, rue Descartes Paris 5e tél. 329 68 83

Խանութներ — *արեւելեան ուտեստեղէններու*

ԾԻՐԱԿ Ա. — 26, rue de Trévise Paris 9e tél. 770 38 63

ԾԻՐԱԿ Բ. — 18, rue de Chabrol Paris 10e tél. 770 26 55/6

Ծանօթ. Շիրակ Բ. իր դռները բացաւ Նոյեմբեր 7ին Հաստատութիւնը՝ որ միակ ներածողն է կրետական գինիներու, իր յարգոյ յաճախորդ և ներուն մէկ շիշ կրետական գինի կը նուիրէ առաջին գնումին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր,

Ուրբաթ, Յունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

ԿՈՒԶՈՒԻ

Միջին տարիքի հայ կին մը, տնական գործերու եւ տարեց կնոջմոյ մը պրպտելու համար: Բնակութիւն եւ ուտելիք ապահովուած:

Առաւօները հեռաձայնել՝ 702·62·40

Cercle d'Echecs du Yan's

(4ème saison)

Tous les Mardis de 20 h. 30 à 23 h. 30

Initiation - Perfectionnement

Rencontre avec d'autre cercles

5, Ave. Reille, 75014 Paris

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ՊԱՏԻՒԱՐԵԼԻ ՄԱՏՈՒՑՈՒՄԸ

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՅՈՒՆԻՍ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Յունիս 15ը, պիտի մնայ պատմական թուական մը Սպանիոյ համար: 41 տարուան Ֆրանքիստ վարչակարգէ մը ետք, տեղի կ'ունենան ազատ ընտրութիւններ: Մեծ յաղթականներն են՝ Սուարէզ եւ թագաւորը: Այս վերջինը յաջողեցաւ, առանց մեծ ցնցումներու, ժողովրդավարութեան ճամբուն վրայ առաջնորդել երկիրը մը որ մոռցած էր ազատութիւն բառին իմաստը եւ տարողութիւնը:

Ուրիշ երկիր մը եւս կ'ապրի ճակատագրական օրեր՝ Թուրքիան: Յունիս 5ի ընտրութիւնները Հալէ կուսակցութիւնը դրին առաջին դիծի վրայ: Տէմիրէլը կը փոխարինէ Էճեվիտ որ պիտի փորձէ կազմել վարքրամաններ – թեան դահլիճ մը որուն մէջ կայ հին ծանօթ մը՝ Հասան Ըշըք: Այս անունը կապուած կը մնայ Մարքէյլի Նահատակաց Յուշարձանին հետ:

Խորհրդային Միութեան նոր Սահմանադրութիւնը խիստ քննադատուած է Փեքինի կողմէ ըսելով. «Մէկդի դրուած են լենինեան հիմնական սկզբունքները եւ կ'օրինականացուի Ֆաշական մենաիրու – թիւն»: Ամէն պարագայի Բրեժնեւ կ'ընտրուի Գերագոյն Խորհուրդի պրեզի – տիումի նախագահ, այսինքն նախագահ Խոր. Միութեան, մնալով հանդերձ կուսակցութեան Ա. քարտուղարը: Այս զոյգ հանդամանքներով է որ Ֆրանսան ընդունեցաւ Բրեժնեւը 101 մնդանօթի հար – ուածներով: Այս այցելութենէն ոչ մէկ գործնական կէտ դուրս եկաւ, գոնէ եղած միացեալ յայտարարութիւններուն համաձայն:

Վատիկանի թուրք դեսպանը՝ Թահա Ճարիմ, 62 տարեկան, սպաննուած է Հռոմի մէջ: Լուրը ինկաւ ռումբի մը նման: Ազարքին տէր կ'ելլայ հայկական ցեղասպանութեան կազմակերպութիւնը որ կը պահանջէ ցեղասպանութեան ճանաչումն եւ հայկական հողերը: Դարձեալ ան – չուշա, թուրք մամուլին նզովքը կը թափի Հայերուն վրայ: Պոլսոյ մէջ կը պատահին եղեռնափորձեր... որոնք կը վերա – պրուին Հայերուն:

Պապը կը դատապարտէ բռնութիւնը յիշելով Մոլուքքուացիներու առեւանգումի ճաւնովը որ հինգ հազար հոգիի սոսրա – դրութեամբ դիմումնագիր մը յանձնեց Ֆրանսայի Ազգային նախարար Լուի տը Կէրէնկոյի, զայն ներկայացնելու համար Պելկրատի ժողովին:

Վերադառնալով Ֆրանսայի բուն հոգե – բուն, ըսենք որ կառավարութեան պա – տասխանատուութիւնը խնդրոյ առարկայ դարձնելով, Պառ վերջնականապէս լուծեց Եւրոպայի Խորհրդարանի ընտրութեան հարցը, որուն դէմառոյ ընդդիմադիրնե – րէն մէկն է Միշել Տըպրէ:

Ընկերվարական – Համայնավար լեզի – կծու խօսքերը կը շարունակեն փոխանակուիլ եւ Մառչէ միշտ դժգոհ է Միթերա – նէն, յետաձգել կուտայ Հասարակաց Մրցաքրի վերայժմէականացումը: Սա – կայն Միթերան, իր կուսակցութեան մէջ, Նանթի համագումարէն վերջ կ'ամբա – պանէ իր դիրքը յաջողելով, հակառակ ներքին քուռն տարակարծութիւններու, մէկ ճակատ դուրս գալ:

Բրեժնեւ – Փիսքար հանդիպումները կը յանգին վեց միացեալ դեկոյցներու ստո – րագրութեան: Երկու կողմերը կը հաս – տատեն որ «Մարդկային իրաւանց եւ հիմնական ազատութեանց յարգանքը բո – լոր Պետութեանց կողմէ իրենց փոխա – դարձ յարաբերութիւններու բարելաւման հիմերէն մէկը կը կազմէ»:

Հռոմէական եկեղեցւոյ ծանր տագնա – պը կը շարունակուի: Գերագ. Լըֆեվր, պարագլուխ աւանդապաշտ եկեղեցւոյ, դարձեալ ասպարէզ կը կարդայ Պապին, քահանաներ ձեռնադրելով էքօնի մէջ: Ղդումը Վատիկանի հետ կատարուած է:

Ֆրանսայի Ֆութպոլի Ազգ. խումբը «յաղթանակ» մը տարաւ Պրազիլիոյ դէմ, 2ով 2ի հաւասար արդիւնք մը ար – ձանագրելով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ինթէրնէյընըլ Հերլըտ Թրիպիւն հաշ – ուհիւռ մը կը ներկայացնէ Խորհ. Միու – թենէն արտագաղթողներուն համար, Հելսինքիի ժողովէն ի վեր: Հայերը ա – մէնէն մեծ թիւը կը կազմեն: Մրցանիշ մը որուն պէտք չունէինք:

Զբօսաշրջիկութիւնը կը զարգանայ Հա – յաստանի մէջ: Հայաստան կ'այցելեն աշ – խարհի 80 երկիրներէ զբօսաշրջիկներ: Ծրագրուած է այս տարի աւարտել Կիրո – վականի, Իջեւանի պանդոկներու կա – ռուցումը:

Վազդէն Ա. Կաթողիկոս Պուքրէշ գա – յած է մասնակցելու համար Ռումանիոյ պատրիարք Շուստենի պահակալութեան: Նոյնպէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը պէյրութէն պատուիրակութիւն մը որ ներկայ եղած է Մոսկուայի մէջ Համաշ – խարհային համագումարի մը, մասնակ – ցութեամբ չուրջ 700 պատուիրակներու, որոնք քննութեան ենթարկած են խաղա – ղութեան ամրապնդման, դինաթափման եւ Պետութիւններու միջեւ խաղաղ յարաբե – րութիւններու հաստատման հարցերը:

Իր մահկանացուն կնքած է Սեդրակ Մարջանեան՝ դասախօս Երեւանի գիւղա – տնտեսական համալսարանին: Նոյնպէս Ի. Կէորկով՝ Հայաստանի Նախարարնե – րու Խորհուրդի առընթեր գործող ջրատա – սահմանի Զբօսաշրջիկութեան վարչու – թեան պետ:

Յունիսը համեմատաբար ժպտեցաւ Ա – րարատին որ արձանագրեց երկու յաղ – թանակներ, երկու հաւասար խաղեր եւ մէկ պարտութիւն:

ՍՓԻՒՌՔ

Լիբանանի մէջ Հայը կը սկսի վերստին հնչել: Ձիւղ Մայիս 28ի օրը, ներկայու – թեամբ Խորէն Ա. Կաթողիկոս Մեծն Տանն Կիլիկիոյ եւ Գարեգին Բ. Աթոռակից Կա – թողիկոս կը կատարուի հիմնարկէքը Հա – մազգայինի «Մելանթոն Արսլանեան» ճեմարանին: Այս առթիւ խօսք առած են Տոքթ. Եղիկ Գոնեալեան, ընկ. Հրաչ Տաճատեանեան՝ տեսուչ Նշան Փալան – ճեան ճեմարանին, Տոքթ. Յ. Գալան – ճեան եւ Խորէն Ա. Կաթողիկոս:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսու – թեան միաբանական ժողով տեղի ունե – ցած է նախագահութեամբ Խորէն Ա. եւ Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսնե – րու: Միաբանական ժողովը զբաղած է, ի մէջ այլոց, միաբանական կանոնագրի վերամշակման հարցով, միաբանութեան նկարագիրը, կեանքն ու առաքելութիւնը, ստեղծուած նոր պայմաններու եւ զգա – ւուած նոր կարիքներու դիմաց սահմանե – լու կամ կազմակերպելու առաջադրու – թեամբ:

Շարք Ազնաւուր պարգեւատրուած է Խորէն Ա. Կաթողիկոսին կողմէ, իբրեւ գնահատանք մշակոյթի կալուածէն ներս արձանագրած անոր նուաճումներուն:

Նշենք նաեւ որ ընկ. Էպլիղաթեան հան – դիպում մը ունեցած է Լիբանանի վար – չապետ՝ Հըսի հետ բացատրելու հա – մար հայ համայնքի դերը երկամեայ պա – տերազմի ընթացքին, վերջ տալու համար սիրալ եւ զրկդիչ մեկնաբանութիւններու եւ յայտարարութիւններու:

Լիբանանէն անդին, հայ կեանքը եռուն է զանազան ափերու վրայ՝ իր ազգային, մշակութային, եկեղեցական, գաստիա – րակչական, քաղաքական կեանքով, ինչ – պէս՝ Միլանօ, Հալէպ, Ռուէյլ, Պոս – թըն, Ուաշինկթըն, Նիւ Եորք, Մեծագոյն Պոսթըն, Տուպա, Պոլիս, Հռոմ, Գահի – րէ, Սելանիկ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑՈՒԹԻՒՆ

Հակառակ անոր որ բնութիւնը կը սկսի խայտալ ամառուան տաք ճառագայթնե – րուն ներքեւ, մեր սրտերուն մէջ ցուրտ հով մը կը փչէ: Ոչ եւս է՝ Հրանտ Սա – մուէլ: «Ցառաջ» կը կորսնցնէ իր վեր – ջին վկան, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը իր վերջին ռահվիրաներէն մէկը: Հայ հրա – պարակագրութիւնը կը մերկանայ ասպե – ճան մը եւս: Հայ հոգին կը տխրի: Հրանտ Սամուէլ կը ներկայացնէր ամբողջ սե – րունդի մը յուշամներու, խռովքներու, պայքարներու, ուրախութիւններու, յու –

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ

ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

✠

Հիմա ապահով էր ցուրտէն, անձրե –ւէն, փոչիներէն. անկողնին վրայ նստե – լու տեղ կար. չունները կրնային չորս կողմը տարածուիլ:

Լուրը տարածուեցաւ, թէ Տէր կարա – պետ ուր կը բնակէր, ծանօթ տեղ էր, չատ անգամ փողոցի աղքատներ ալ այդ կամուրջին տակ լոյսին սպասեր էին:

Բարեկամներ, ծխականներ, քոյրը, մայրիկը կերակուրն առաւօրէն կը բե – րէին, չունեղն ալ դոհ էին:

Քանի մը չաբաթ յետոյ երկու աղքատ – ներ եկան. հի՞ւր էին թէ հետաքրքիրներ. նստեցան անկողնին եզերքը, խօսեցան Թիֆլիսի վարին խաւերուն մասին. իրենց ապրուստը կախուած էր ունեւորներէն. դոհ էին Հալապարի ժողովուրդէն, բայց իրենք Հայու չէին նմաներ. Հայերը ազ – քատներ չունէին որեւէ աշխարհի մէջ. հայերէն կը խօսէին, Թիֆլիզի ժողովր – դական լեզուն էր:

Առանց մեծ մասը կինոտներ էին. ձըկ – նորսներ, որոնք ձուկ կ'որսան Կուրի մէջ, կը ծախեն, եւ սրճարանէ սրճարան ժա – մանակ կ'անցընեն:

Կամաց – կամաց քահանային մօտեցան, մտերմացան, զարմանահրաչ պատմու – թիւններ ունէին: Քահանային բնակարանը անանուն սրճարան եղաւ: Կարծես թէ կ'ուզէին որ այդ խեղճ կղերականը քիչ մը զուարթ երես ունենար:

Յոնարհ բաներու վրայ կը խօսէին, չէին հաւկնար բարձր քաղաքականութե – նէ. չէին գիտեր թէ պետական բարձր մարդերուն անուններն ինչ էին, թերեւս Բերիային անունը գիտնային. չար մար – դը մարդերու մտքին մէջ կը մնայ ժան – դուած գաղի նման:

Քահանան զարգացած մարդ էր. գի – տէր թէ հսկայ Ռուսաստանն ինչպէս կը կառավարուի, բայց իր փոքրիկ եռան – կիւնէն դուրս չէր ելլեր:

Կինոտներուն խումբը բազմացաւ. հա – ճոյքով կը նստէին այդ ցած կամուրջին տակ. անոնցմէ մէկը քամանչայ ունէր, իր աչքերը լաւ չէին տեսներ, բայց ա – կանջներ ունէր, դեղեցիկ ձայն ունէր. կը նուագէր ու կ'երգէր:

Աշխարումըս ախ չիմ ֆաշի
Քանի վուր չաւ իս ինձ ամէն
Անմահական ջրրով լիքըն
Ոսկէ փրնփրնջան իսկ ինձ ամէն...

Կամուրջին տակէն անոյշ երգ մը ալիք – ներուն հետ կ'ելլէր ու կ'իջնէր. եթէ Ա – տաւաղդ հոն ըլլար, կրնային հազար սիրտ ալ իրենց քաշել: Բոլոր Թիֆլիզը դիտէր Սայաթ – Նովային երգերը: Ան ամէնուն համար էր՝ Հայ, Վրացի թէ Թուրք. անոր սիրոյ աղբիւրէն կը խմէին:

Որքան յուզում կը տիրէր այդ ստոր – երկրեայ աշխարհին մէջ. ոստիկաններն ալ յաճախ կայնած մտիկ կ'ընէին:

Ամէն տեղ այսպէս չէ որ ուրախութիւնն ու վիշտը այսքան դիւրաւ դրկած ապրին. բայց Թիֆլիզն ուրիշ բան է. Կովկասի սիրտն է:

Թիֆլիզի մէջ չատ էին զանազան պա – տիժ առնողները, գաւառներէն, Հայաս – տանէն Պաքուէն կը քաշէին եւ հոն կը թափէին, ապա տարածելու համար սպի – տակ աշխարհները:

Բայց ոչ ոք այնքան անուանի էր քան – պէս Տէր Կարապետը. քաղաքին տան – ջուած մարդերուն ամէնէն յետինը:

Եթէ Շուշանիկ, մայրիկը կամ Տիկին Անանան ըլլային, քահանան չէր դիմա – նար հոգեկան եւ նիւթական զրկանքնե – րուն:

Ատուած օրհնէ իր ծխականները. իրեն եւ չնիկներուն ուտելիք չէր պակսեր. վրան – գլուխը քիչ թէ չատ մաքուր էր:

Քահանան ամէն օր կը մաչէր խոտ անկողինին վրայ խոնաւ ու ցած կամուր – ջին տակ: Երբեմն, ով գիտէ ինչ կը պա – տահէր հեռու Մոսկուայի կողմերը, կամ Կրեմլինի ցարադէմ պատերուն մէջ, որ հսկողութեան սարսուռը կը հասնէր Թիֆ – լիզի աղքատ փողոցներն ալ: Ոստիկա – նութիւնը թոյլ չէր տար կամուրջին տակ հաւաքուիլ, քամանչան կը լռէր. մարդիկ ամէն կողմ կամաց կը խօսէին. իրարմէ քիչ մը բաժնուած կը նստէին: Քահանան ծանր հսկողութեան տակ կը մնար: Ար – դեօք յեղափոխութենէ՞ կը վախնային, տեղ մը ապստամբութի՞ւն կար: Աղքատ – ներն ի՞նչ գիտնային. Տէր կարապետ ուս – կի՞ց լսէր այդ անպրագէտ ճամբաներուն վրայ:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(16 – Շար.)

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԳՐՈՂԻ ՄԱՀԸ ՀԱՅ ՀԱՆՐԱՅՆԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ամեն անգամ, երբ ձմեռվա գիշերները երկարում են, ես միշտ հիշում եմ Տիկին Տիկին Տիրուհուն։ Ինչո՞ւ։ Ես ինքս էլ չգիտեմ։ Գուցե այն պատճառով, որ ես նրան առաջին անգամ տեսել եմ ձմեռվա մի երկար գիշեր։ Գուցե նաև այն պատճառով, որ նա ինձ մի ձմեռվա գիշեր է ասել իր մահվան մասին։

Ամեն անգամ, երբ ձմեռվա գիշերները երկարում են, ես միշտ հիշում եմ Տիկին Տիրուհուն։ Ինչո՞ւ։ Ես ինքս էլ չգիտեմ։ Գուցե այն պատճառով, որ ես նրան առաջին անգամ տեսել եմ ձմեռվա մի երկար գիշեր։ Գուցե նաև այն պատճառով, որ նա ինձ մի ձմեռվա գիշեր է ասել իր մահվան մասին։

Տիկին Տիրուհին ինձ ասաց, որ ինքը ծնվել է Ամերիկայում, Նյու Յորքում։ Նրա հայրը եղել է հայ, մայրը՝ ամերիկուհի։ Տիկին Տիրուհին ինքն էլ ամուսնացել է հայ երիտասարդի հետ, որ եկել է Ամերիկա 1908թ. և Նյու Յորքում հաստատվել։ Նրանք ունեցել են մեկ որդի, որ ծնվել է 1912թ. և կոչվել Նիկողայոս, որ Նիկոն էր ասում։ Նիկոն ինձ հետ նույն դասարանում էր սովորում։ Նա ինձնից մի տարի մեծ էր։

Տիկին Տիրուհին ասաց, որ Նիկոն ինձ շատ է սիրում, որովհետև ես նրան հայերեն եմ սովորեցնում։ Նիկոն ինձ հետ միասին գնում էր Ամերիկյան Հայկական Ազգային Վարժարան, որ գտնվում էր Նյու Յորքի Լեքսինգթըն Ավենյու փողոցում։ Նիկոն ինձ հետ միասին գնում էր, որովհետև ես նրան հայերեն եմ սովորեցնում

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Տիկին Թ. Բազմաեան հետեւեալ նուիրատուութիւնները կ'ընէ.—

Տիկին Վեհանոյշ Բազումեանի *մահուան առթիւ «Յառաջ»ի* 50 *ֆր.*, *Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի* 50 *ֆր.*:

Տիկին Իսկուհի Անտոնեանի *մահուան առթիւ «Յառաջ»ի* 50 *ֆր.*, *Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի* 50 *ֆր.*:

Օրիորդ Ընծայ Տէր-Ստեփանեանի *մահուան առթիւ «Յառաջ»ի* 50 *ֆր.*, *Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի* 50 *ֆր.*:

Պետրոս Պայրամեանի *մահուան առթիւ «Յառաջ»ի* 50 *ֆր.*:

(*Ստանալ «Յառաջ»էն*):

×

Տիկին Իսկուհի Անտոնեանի մահուան առթիւ Տիկ. Սրբուհի Մըսըրլը կը նուիրէ 50 *ֆր. «Յառաջ»ի*:

×

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Գարաճեան կը նուիրեն 200 *ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանին, փոխան ծաղկեպսակի, իրենց մօրեղբօր Գալուստ Զաւրիկեանի (Պուլկարիա) մահուան տըխուր առիթով:*

Տէր եւ Տիկին Թ. եւ Մ. Ինճէեան կը նուիրեն 100 *ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանին իրենց անմոռանալի ծնողաց յիշատակին:*

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Սէն – Շամոնի Հայաստանեայց Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը սիրով կը հրաւիրէ զաղութիս անդամները, Ծնունդի եւ Աստուածայայտնութեան պատարագին, Յունուար 15, *Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը* 4*ին, Սէն Շամոնի Սէն-Փիէռ եկեղեցւոյ մէջ:*

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Մի խաժամանակ կը կատարուի Ջուրի օրհնութիւնը եւ Հոգեհանգստեան պաշտօն ննջեցեալ հոգիներու համար:

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Ուրբաթ, Յունուար 13, *Ը. օր Ծննդեան տօն անուանակոչութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ժամը* 10*ին պատարագ կը մատուցուի: Պատարագի ատաոին՝ Առաջնորդարանին մէջ տնօրինէք կը կատարուի:*

Կիրակի, Յունուար 15, *Ա. Կիրակի զկնի Ծննդեան: Բարեկենդան առաջաւորաց պահոց: Եկեղեցւոյ անուան տօնին առիթով, այսօր մասնաւոր Հոգեհանգիստ կը կատարուի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ եկեղեցականին բարերար՝ Աղեքսանդր Մանթաչեանի համար:*

ԸՆԴՕՒՆՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ հանդերձ ընտանեօք, Ամանորի եւ Ս. Ծնունդի առթիւ կազմակերպած ընդունելութեան, Յունուար 15 *ժամը* 16*ին Ս. Մանուկեան մշակութային կեդրոնը՝*

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Հիւրասիրութիւն եւ զուարթ մթնոլորտ Պ. Մ. Էմմեան, Օր. Սվաճեան իրենց երգերով, Տօքթ. Գ. Մոսոիչեան իր ատենախօսութիւններով:

Հեռաձայն 242·14·81 *եւ* 887·99·06

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, *Շաբաթ դիշեր ժամը* 20·30*էն մինչեւ առաւտուան ժամը* 3, *Փալմ պիչ Ռոնիոռտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ պեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆի:*

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի դրասենեակէն, 33 Ռուբ Փիէր Փլեժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶ.— Ամանորի առթիւ Աբմենակ Գնեազեան 200 *ֆր. կը նուիրէ:*

ՄԱՐՍԻԼ.— Կարապետ Թիւթէլեանի Հոգեհանգստեան առթիւ՝ *Պ. Սահակ Գաբրիէլեան կը նուիրէ* 50 *ֆր.:*

Նոյն առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Բժ. Զաւէն Գաբրիէլեանէ 100 *ֆր.:*

Եւ Տէր եւ Տիկին Բժ. Զաւէն Գաբրիէլեանէ 100 *ֆր.:*

Ողբացեալ Տիկին Սաթենիկ Համբարձումեանի թաղման առթիւ Տիկին Թագուհի Գուլումեան եւ զաւակները 50 *ֆր.:*

Տիկին Սաթենիկ Համբարձումեանի Հոգեհանգիստին առթիւ *Պ. Սիմոն Համբարձումեան* 50 *ֆր.:*

Նոյն առթիւ Տիկ. Ռեբեկա Ուզուրլեան 50 *ֆր.:*

×

ՄԱՐՍԻԼԻԶ.— Եաղճեան եւ Լոժէ ընտանիքներէն Հոխիսիմէ Թարգմանեանի Հոգեհանգիստին առթիւ 50 *ֆր.*

Պր. Յովհաննէս Սրապեանէ, Գրիգոր Ժամկոչեանի թաղման առթիւ 50 *ֆ.:*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, *կէսօրէ վերջ ժամը* 4*ին, Մշակոյթի Տունը: Կարեւոր օրակարգ:*

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Յունուար 13*ին, ժամը ճիշդ* 20·30*ին իր սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:*

×

ՓԱՐԻԶ. — ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Յունուար 13, *ժամը* 20·30*ին, Պարոյր Սեւակ գրադարանը, 32 Իւ տը Թրէվիզ: Կարեւոր օրակարգ: Հայրենակիցներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ:*

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆի եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Բացառիկ յայտագիր — Քոքթէյլ

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ

Թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

A L'OCCASION DE SON 10ème ANNIVERSAIRE

l'ensemble folklorique arménien

NAVASART

AU PALAIS DES CONGRES

soirée unique SAMEDI 18 MARS

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր,

Ուրբաթ, Յունուար 13 *ժամը* 20*ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝*

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՏԷՄԻՆ

Կապ. Ժաչի Տէմինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15*ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը* 14·30*ին, Տէմինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:*

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 15, *Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը* 3*ին, Լիոնի Ազգ. Տան սրահին մէջ՝* 40 *Ռիւ տ'Ամէնի (*295 *Ռիւ Պուալոյի անկիւնը), կազմակերպութեամբ Կապոյտ Ժաչի Լիոնի մասնաճիւղին:*

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Փոքրիկներու կողմէ երգեր, արտասանութիւններ, գեղջկական պարեր, հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան պանազան նուէրներ եւ համադամ ուտելիքներ պիտի բաժնէ ներկայ մանուկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Ժաչի Վիէնի մասնաճիւղը մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15*ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը* 15*ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝* 40 *Ռիւ Վիքթոր Ճօժիէ:*

Գեղարուեստական բաժին.— երգ, արտասանութիւն, պար՝ դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Ներկայ կ'ըլլայ կաղանդ պապան իր նուէրներով:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՈՒՍԱղԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄ ՀԱՑՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ
1978
երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ
կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

Ս Ե Ի Ա Ն

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

ՏՆօրէնՈ՝
ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ
Կը մասնակցի նաեւ Դ.ԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
Առաջնակարգ պանդոկ (տրմի – փանսիոն) եւ պատշտներ
Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64

ՎԵՐԱԲԱՁՄԱՆ ՃԱՇ
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի Կապոյտ Ժաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, *Կիրակի ժամը* 13*ին:*

Համադամ հայկական կերակուրներ: Երգ, արտասանութիւն, բաժակաճառ: Կը մասնակցի Ռոչարի նուագախումբը: Հայկական մթնոլորտ: Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ:

Ճաշագին 50 *ֆր.*

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
12
JEUDI
12 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋԱԳԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·030

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 14.030

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Հաւատացեալ հայորդիք,

Նոր Տարի մը ահա կը բացուի ձեր կեանքին մէջ։

Նոր Տարին դեղեցիկ առիթ մըն է նորոգեալ ոգիով, վերապրկեալ կամքով եւ յառաջատեսական հայեցողութեամբ չափաւորակելու ձեր կեանքն ու գործը՝ ի խնդիր երջանկութեան, որ գերագոյն իղձն է ամէն մարդու, աշխարհի չորս ծագերուն։

Նոր Տարուան կը յաջորդէ անձնական ներքին նորոգութեան, հոգեկան պայծառացման ամէնէն գեղեցիկ շրջանը՝ մեր Տիրոջ եւ Փրկչին՝ Յիսուս Քրիստոսի Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօնին առիթով։ Հրեշտակները հեղ մը եւս երկինքէն դէպի երկիր կը հեղուն աստուածային թովիչ մեղեդին՝

> փա՛ռք ի բարձունս Աստուծոյ
> եւ յերկիր խաղաղութիւն,
> ի մարդիկ հաճութիւն...
> (Ղուկ· Բ· 14)

Բարեբաստիկ այս առիթներով քաղցր է մեզ համար ողջունել ձեզ բոլորդ հայրական ամենաջերմ սիրով եւ հայրապետական այս պատգամով։

Սիրելի՛ք,

Նոր Տարին իրրեւ ժամանակ ոչինչ ունի նոր ինք իր մէջ։ Նոյն արեւն է որ կը ծագի նոյն երկրագունտին վրայ ինչպէս 1977 Դեկտեմբեր 31ին այնպէս եւ 1978 Յունուար 1ին։ Նոր Տարուան առիթով նորութիւնը պէտք է փնտռել, ստեղծել եւ ապրիլ մե՛ր հոգեկան աշխարհին մէջ։ Ժամանակը կ՚ընդարմացնէ, կը մաշեցնէ մարդը եւ երբեմն նոյնիսկ ժանգ կը կապէ անոր հոգիին մէջ ու կեանքին վրայ։ Ամանորի տօնակատարութիւնը այն իւրայատուկ արժէքն ունի որ առիթ կ՚ընծայէ մեր բոլորին մտածելու մեր անձին վրայ թէ՛ իրրեւ անհատ, եւ թէ իրրեւ անդամ մեր Սուրբ Եկեղեցւոյ եւ դարաւոր Ազգին։ Սոսկ կերպարանքի, զուարճութեան առիթ մը չի կրնար ըլլալ ան։ Մի՞թէ կը պակսի՞ն մեզի խրախճանութեան պահեր տարուան մէջ։ Նոր Տարին չէ կարելի անցընել միայն խրախճանքի սեղաններուն շուրջ կամ շուկաներու մէջ՝ գնումներով տարուած։ Պէտք է Նոր Տարին ապրիլ նաեւ եկեղեցիներուն մէջ։ Ինքնամփոփումի վերանորոգիչ պահով մը, ներհայեցողութեան ինքնատես, ինքնաճանաչ քննութեամբ եւ նոր որոշումներու եւ գեղեցիկ ու ազնուացուցիչ, կերտիչ, հրճուեցուցիչ գործերու ծրագրումով։

Հայով ու հաճոյքներով միայն մի՛ ըրջապծէք ու լեցնէք ձեր կեանքը։ Հացն ու հաճոյքը ձեռք բերէք քրտինքով, արդար վաստակով, չարքաշ աշխատանքով։ Բայց հացէն ու հաճոյքէն անդին՝ փնտռեցէք իսկական երջանկութիւնը, եւ ձեր անհատական կեանքին մէջէն եւ կեանքէն վեր՝ նուիրուեցէ՛ք նաեւ ձեր առաքելահիմն, Լուսաւորչահաստատ եւ Մեսրոպաշունչ Եկեղեցիին եւ խորարմատ, կաղնեման Հայկազեան ցեղին։

Ս· Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօնը հեղ մը եւս մեր դիտակցութեան մէջ կ՚արթնցնէ եւ կ՚արծարծէ Աստուծոյ սէրը հանդէպ մարդկութեան· «Զի այնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհս մինչեւ զՈրդին իւր Միածին ետ, զի ամենայն որ հաւատայ ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանս յաւիտենականս» (Յովհ· Գ· 16)։ Առանց այդ սիրոյն՝ մենք չենք կրնար ըմբռնել մարդեղութեան խորհուրդը, այսինքն՝ այն հրաշագան եղելութիւնը որով Աստուած, Ստեղծիչը տիեզերքի, Արարիչը մարդուն, յանկարծ յանձն կ՚առնէ խոնարհ, անչուք, համեստ պայմաններու տակ ծնիլ եւ մարդուն պէս ըլլալ՝ մարդը բարձրացնելու եւ Աստուծոյ մօտեցնելու, Աստուծոյ պէս ընելու համար։

Որքա՜ն մարդկութիւնը կարիքն ունէր աստուածային այդ սիրոյն եւ հայրախնամ հոգածութեան։ Մեղքի, տեղեկութեան, չարութեան բաւիղներուն մէջ տուայտող մարդկութիւնը որքա՜ն ծարաւն ունէր խաղաղութեան, հաճութեան՝ այսինքն համերաշխութեան, համերաշխութեան, երջանկօրէն եւ ստեղծագործօրէն կարենալ ապրելու եւ գործելու համար։

Բարի հովիւները եղան առաջին ունկնդիրները հրեշտակային մեղեդիին եւ ընդունողները աստուածային պատգամին։ Հասկցան, հոգեկան խմացումով, թէ՝ ծնող մանուկը Փրկիչն էր, «Զի ծնաւ ձեզ այսօր Փրկիչ» (Ղուկ· Բ· 11)։ Հասկցան՝ որովհետեւ իրենց սիրտերը մաքուր էին, հոգիները՝ վճիտ։ Հասկցան՝ որովհետեւ կը սպասէի՛ն Մեսիային, կը հաւատային Աստուծոյ խոստումին եւ իրենց այդ հաւատքը կ՚արտայայտէին իրենց կեանքով ու գործով՝ հաւատարիմ մնալով Աստուծոյ կամքին ու ճշմարտութեան։

Մեր հայրերն ալ հաւատացին եւ իրենց կեանքը պերճախօս վկայութեան մը վերածեցին Քրիստոսի սիրոյն եւ ճշմարտութեան։ Իրրեւ ազգ՝ առաջինը եղանք բոլոր ազգերու մէջ մեր Հայաստան աշխարհը մսուրի վերածող Քրիստոսի Ծննդեան։ Քրիստոսի հաւատքը չաղախեց միտքն ու սիրտը մեր ժողովուրդին եւ անոնց մէջէն չաղախեց ողջ պատմութիւնը Հայոց Ազգին։ Բայց՛ք մաղաղաթեայ էջերը մեր պատմութեան — Քրիստոսի Աւետարանը պիտի դտնէք իրրեւ աղբիւրը մեր կեանքին։ Երջեցէ՛ք քարերը Հայաստանի — Քրիստոսի պատկերը հայադրոշմ անուններով պիտի դտնէք անոնց վրայ։ Քրիստոս ծնաւ, յայտնեցաւ Հայ Ազգի կեանքին մէջ եւ վերածննդեան չունչով միշտ առողջ, արթուն եւ կանգուն պահեց հայ ժողովուրդը։ Միածինը իջաւ հայկական հողին վրայ եւ հողէն անցաւ ու բնակեցաւ Հայու սրտի՛ն մէջ, եւ այդ սիրոը մի՛չտ կապուած մնաց մեր Սրբութիւն Սրբոցին՝ յաւերժասուրբ էջմիածնին։

Այսօր, ողջ աշխարհի վրայ, կրօնական վերաբերմունքի յուսալից չարժում մը կը նշմարուի։ Դիտութեամբ, ճարտարարուեստական աննախընթաց յառաջդիմութեամբ տիրապետուած եւ յատկանշուած այս դարուն, մարդկութիւնը կարօտն ունի իսկական, հիմնաւոր եւ տեւական խաղաղութեան։ Թշնամութեանց, անիրաւութեանց, բռնատիրութեան, անարդարութեան երեւոյթները, պատերազմի կամ խռովութեան պարագաները ակնյայտ են աշխարհի զանազան մասերուն, եւ յատկապէս Միջին Արեւելքի մէջ։ Այստեղ, Լիբանանի մէջ, որքա՜ն անձկութեամբ կը սպասենք խաղաղութեան եւ կեանքի բնականոն պայմաններու ապահով ու տեւական հաստատումին։ Հրեշտակային երգը « Եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն » մասնայատուկ արձագանգ պէտք է գտնէ մեր բոլորի հոգիներուն մէջ, այսօր, եւ պէտք է վերածուի կեանքի՛, գործնական, չօչափելի տուեալներով։

Հայ ժողովուրդը որքա՜ն անմիջական եւ ստիպողական կարիքն ունի «ի մարդիկ հաճութիւն»ը, իսկական համերաշխութիւնը անկեղծ ու անվերապահ համերաշխութիւնը, մէկ խօսքով՝ ճշմարիտ եղբայրութիւնը, անխտրական միասնութիւնը գործնական արտայայտութեամբ կեանքի վերածելու։

Մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին է որ Էճէվիտ պարզած է այս հինգ կէտերը եւ Արտաքին Նախարարը՝ Օքչուն ալ կ՚աւելցնէ թէ «գնդակը հիմա Ասթէնքի ձեռքն է» եւ անոնց կը մնայ քայլ մը առնել դէպի խաղաղութիւն։ Բայց ի՞նչ նորութիւն կայ Էճէվիտի առաջարկներուն մէջ։ Նախ առաւելութիւն մը ունի Էրլազան եւ Միլլի Սելամէթը գործ չունին կառավարութեան մէջ, այսինքն « ազդայնամոլ եւ ծաւալապաշտ » տարրեր չունի գործը խանգարելու համար։ Բայց եւ այնպէս չմոռնանք որ Կիպրոսի 40 առ հարիւրը (եւ ամէնէն հարուստ շրջանը) պրաւողը Էճէվիտն էր, այսինքն ճախ նկատուած Հալքի պետը։ Նոյն Էճէվիտը կ՚ուզէ որ անպայման զանազանուի ամերիկեան զէնքերու եւ Կիպրոսի հարցը։ Տեմիրէլ ալ, թէեւ պարտուած, չի լռեր եւ կ՚ըսէ որ « Թուրքիա զիջում չի կրնար ընել Կիպրոսի մէջ ցորչափ ամերիկեան պինարդելքը չէ վերցած»։

Այս կացութեան մէջ, Վալտհայմ կը խորհի որ լաւագոյն դերը կրնայ խաղալ ժամանակը, որպէսզի կողմերը «մարսեն» նոր հեռանկարները։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՒ Տ'ԻՎՈՒԱՌ մեկնելէն առաջ Նախագահ Ժիսքար քիչ մը աւելի «իգական» իր կառավարութիւնը։ Նախ նախարարի տիտղոսին, բարձրացուց Ալիս Սօնիէ–Սէյթէն, որ ցարդ համալսարան – ներու ենթանախարար էր։ Մ· Փելլեթիէ, որ պաշտօն ունէր թմբեցուցիչներու հարցը ուսումնասիրելու, ենթանախարար նշանակուած է Արդարութեան նախարարութեան մօտ, Ն· Փասքիէ որ պատուիրակ էր «կանացի կացութեան», ենթանախարար է այլեւս Աշխատանքի նախարարին մօտ։ Պառէ կառավարութիւնը այլեւս վեց կին ունի։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

ԱՐՓԻ – ՍԵՒԱՆ ՋՐԱՏԱՐԸ

47·414 ՄԵԹՐԻ ՀԱՍԱՆ

Արփի – Սեւան ջրատարը կառուցանող շինարարները մեծ դժուարութիւններու հանդիպած են անցնող տարուան վերջին ամիսներուն։ Կլիմայական աննպաստ պայմաններու մէջ, Եղէգնաձորի եւ Վարդենիսի շրջանի աշխատաւորները ստիպուած են լեռնաշղթայի տակէն անցնող փապուղիի հորատումը։ Այդպէսով թիւ 6 եւ 7 փապուղիները միացած են եւ այդ մասին մէջ յեռագային տարուելիք աշխատանքներուն համար նպաստաւոր պայմաններ ստեղծած։ Թիւ 8 փապուղիի (Մարտունիի շրջան) աշխատաւորները 183 մեթր եւս յառաջացած են։ Թիւ 9 փապուղիի շինարարները դժուար աշխատանքներ տարած են լեռնային ճնշումի բարձրացման եւ ընդերքի ջուրերու հոսանքի ուժեղացման պատճառով յառաջացած բարդութիւնները չեզոքացնելու համար, որպէսզի կարելիութիւն ստեղծուի աշխատանքները չարունակելու։ Նոյն հատուածի աշխատաւորները ստորած են փապուղիի վերջին մասի ստորած պատերու վերակառուցումը։ Հանուած է ն լեռնային բարձր ճնշումին պատճառով յարդուած մետաղէ բոլոր շինութիւնները եւ զանոնք փոխարինած՝ համապատասխան ամրութիւն ունեցող շինանիւթերով։ Ցունուար 1ի պատկերով ջրատարի երկարութիւնը հասած է 47·414 մեթրի։ Կը մնայ 900 մեթր հորատելու, 86 մ· թիւ 8 եւ 814 մ· թիւ 9 փապուղիներու մէջ։ Թիւ 1, 2, 3, 10 եւ 11 փապուղիներու, ինչպէս նաեւ ջրատարի պատնէշի կառուցումը լրիւ ստորած է։

Լիբանանի մէջ, որքա՜ն անձկութեամբ կը սպասենք խաղաղութեան եւ կեանքի բնականոն պայմաններու ապահով ու տեւական հաստատումին։ Հրեշտակային երգը « Եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն » մասնայատուկ արձագանգ պէտք է գտնէ մեր բոլորի հոգիներուն մէջ, այսօր, եւ պէտք է վերածուի կեանքի՛, գործնական, չօչափելի տուեալներով։

Հայ ժողովուրդը որքա՜ն անմիջական եւ ստիպողական կարիքն ունի «ի մարդիկ հաճութիւն»ը, իսկական համերաշխութիւնը անկեղծ ու անվերապահ համերաշխութիւնը, մէկ խօսքով՝ ճշմարիտ եղբայրութիւնը, անխտրական միասնութիւնը գործնական արտայայտութեամբ կեանքի վերածելու։

ԽՈՐԻՆ Ա·
Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ·
Ամենօրհնեալ Կաթողիկոս

(Մնացեալը յաջորդով)

1977Ը

«ՅԱՌԱԶ»Ի ԸՆԴԱՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՅՈՒԼԻՍ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Կիպրոսի մէջ, 1974ի պատերազմէն վերջ, դեռ խաղաղութիւնը չէ հաստատուած։ Յոյն – կիպրացի գաղթականները հազարներով միշտ առանց երդիքի են, բռնութեան արարքները միշտ անպատասխան, կղզիին 40 առ հարիւրը գրաւուած է Թուրքերուն կողմէ որոնք ուրիշին հողին վրայ (վարժ են) իսկական Պետութիւն ստեղծած են, ամէն ինչ Թրքացնելով։ Սա – կայն, Մակարիոս դեռ յոյս ունի Միացեալ Ազգերուն վրայ, կը փորձէ հարցը միջազգայնացնել, բայց Թուրք – կիպրացիներու կողմէ ոչ մէկ դրական առաջարկ կայ վերջ տալու համար տագնապին։

Ներճ Թուրքիան ինչպէս ընէ, իր երկրին տագնապը արդէն ծանր է եւ երկար չպահեներէ ի վեր կառավարութիւն չունի։ Էճեվիտ ձախողեցաւ, կը մնայ դարձեալ Տէմիրէլին կառավարութիւն մը կազմել, այս անգամ մեծամասնութեան դահլիճ մը, ղեմելով Միլլի Սելամէթի մասնակցութեան։ Տէմիրէլ կը յաջողի կազմել, այո, համակոալիական ազ կառավարութիւն մը, բայց Թուրքիան օրէ օր կը յեռադիմէ։ Ներքին կացութիւնը ծանր է։ Բախումները Պոլսէն Անգարա եւ մինչեւ արեւելեան մասերը կը բազմապատկուին, կը ահաւոր։ Պոլսոյ մէջ յարձակում կը կատարուի Ֆրանսական դեսպանատան վրայ։ Որոշ ժամանակ մը Հայերուն համար Թուրքիոյ ահմանները կը փակուին։ Քառասնորդ գարու վերջին քառորդն ալ բան պիտի չփոխէ Թուրք ժողովուրդի սկզբունքներուն մէջ։ Ինչո՞ւ Թուրքիան փոխէ իր քաղաքականութիւնը երբ ամէն կողմէ ոչ միայն աչք կը գոցուի, այլ նաեւ նպաստներ կը հասնին։ Համաշխարհային դրամատունը 75 միլիոն տոլարի վարկ մը կը բանայ Թուրքիոյ որուն մեծ մասը պիտի յատկացուի եղեր արեւելեան եւ մինչեւ արեւելեան Անատոլուի մէջ ծրագիրներ իրագործելու համար։

Մինչեն Արեւելքի վրայ ամառուան արեւը ուժգին կը զարնէ։ Եգիպտոս – Լիբիա կռիւներ կը ծագին, Գահիրէի մէջ Սատաթ լուրջ դժուարութիւններու կը բախի, Լիբանանի հարաւը միշտ հրաբուխային վիճակի մէջ է, Արաֆաթ կը հրահանգէ վերջ տալ միջ–պաղեստինեան կռիւներու, մինչ միւս գիծին վրայ Իսրայէլի նոր վարչապետը՝ Պեկին, Ամերիկայի համաձայնութեամբ, կը պատրաստէ ծրագիրը մը Մերձաւոր Արեւելքի կացութեան վրայ։ Բայց Պեկին Պաղեստինցիներու վերջ չուզեր Ժընեւի մէջ։

Փաքիստանի մէջ պետական հարուած մը որ իշխանութեան գլուխ կը բերէ բանակը։

1977ի արձակուրդները աժան են Սպանիոյ մէջ։ Սուարէզ վեճերէան 25 առ հարիւր համեմատութեամբ արժեզրկեց։

Ծորհրդային Միութիւնը միշտ նոյն ընթացքները ունի մարդկային իրաւանց հանդէպ եւ ուկրանացի գրագէտ Հելի Անեկիրեւի նամակը ուղղուած խորհրդային կառավարութեան պարզ յիշեցում մըն է «մէկ ծայրէն միւսը, ձեր Սահմանադրութիւնը սուտ է»։ Փաստ, հազար փաստերու մէջ, Լմընջոմի Ինթերնէյշընըլի Մոսկուայի ճիւղին հիմնադիրը՝ Վալանթէն Թուռչի կը ձերբակալուի։

Զինաստանի մէջ, Թէնկ – Ցիաօ – Փինկի վերադարձը երեք օր եւ երեք գիշեր կը տեւուի։

Լուքինօ – Ռիվելլի Գոմեն, Ֆրանս – Ֆիլմի ընդհ. նախագահ – անօրէնը երեք ամսուան առեւանգումէ մը ետք, ազատ կ'արձակուի, առանց քօղը վերցնելու այս կնճռոտ խնդրին վրայէն։

ՖՐԱՆՍԱ

Անբնական կլիմայ մը եղանակին համար։ Փոթորիկներ եւ ողողումներ Ֆրանսայի հարաւ – արեւմուտքը մեռեալներով, հազարաւոր աղէտեալներով, ձիւն լեռնային շրջաններու վրայ, ջերմաչափը 16 աստիճան Փարիզի մէջ, ինչ որ չէր պատահած հարիւր տարիէ ի վեր։ Միակ մենաշնորհեալ շրջանը՝ միջերկրականեան հարաւն է, ուրկէ ոչ շատ հեռու՝ Քոթ–ազիւր եւ մանաւանդ Պասթիայի շրջանը բոցերու մէջ է։

Սակայն այս պատճառ չէ որ երկրի քաղաքական կլիման ըլայ համեմատաբար տաք։ Ժիսքար Տարիւանթրայի իր հառով կը քանայ ընտրապայքարը ճըշդելով իր դիրքն ու դիրը։ Ընդդիմութեան մէջ հակազդեցութիւնները անմիջական են։ Միթերան «աչի նախագահ» եւ «դրամատիրութեան մարդ» կ'որակէ Ժիսքարը։ Միւս կողմէ, մեծամասնութեան հոսանքները կ'որոշեն միացեալ ուղեւիծ մը ճշդել նախ քան ընտրութիւնները։ Նախաընտրական պատերազմները կուրծքերու նախօրեակին լաւատես է ապագայի տեսակէտէն։ Գործազրկութիւնը պիտի նուազի, գինները քնական ընթացքի մէջ պիտի մտնեն։ Սակայն յայտնի է որ Պառլէն համար ալ այլեւս կարեւորը կը մնայ քաղաքական ճակատը եւ ընտրապայքարը։ Հոս ալ ընդդիմութիւնը եւ մասնաւորապէս Միթերան բառերը չեն ծամեր եւ տնտեսական անանկութիւն կ'որակեն Պառի տնտեսական քաղաքականութիւնը։ Համայնավարները եւս, խիստ կ'արտայայտուին մեծամասնութեան դէմ, սակայն կը թուի թէ իրենց այժմեան պայքարը ընկերվարականներու դէմ է։ Տարակարծութիւնները ունին Միթերանի հետ պաշտպանութեան չուրջ եւ Հասարակաց Շրջարի վերայժմէականացման ուշացումը կը ջղայնացնէ զիրենք։ Բայց արդեօք Համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ՞ իշխանութեան գլուխը անցնիլ։ Հարցական է։ Թէ ոչ, ինչո՞ւ տէր կը կանգնի ցուցարարներու խուժումի առթիւ հեռատեսիլի Ա. կայանին վրայ։

Արդարութեան նախարարը, Ալէն Փէյրըֆիթ Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացուց իր տեղեկագիրը բռնութեան դէմ եւ 105 միջոցներ առաջարկեց անոր դէմ պայքարելու համար։ Նախարարը կ'առաջարկէ մահապատիժը փոխարինել արգելափակումով, չզեղչելով սակայն ժամանակաշրջանը։

Էքոլոժի, կանաչ արշաւանք։ Քրէս – Մարսէյի հիւլէական կեդրոնին չինու – թեան դէմ խաղաղ ցոյցը չուրջ երեսուն հազար ցուցարարներով, զարձաւ կար – միր արշաւանք։ Մէկ մեռեալ եւ հարիւր վիրաւոր։

Փարիզի մէջ՝ մահափորձ Մաւրիտանիոյ դեսպանին դէմ։ Ահմէտ Ուլտ Ղանտհալ – լահ միայն վիրաւորուեցաւ։ Այս անգամ կը վերագրուի Փոլիսարիոյին։

Ժաք Տիւհամէլ, նախկին նախարար, մեռաւ 53 տարեկանին։

Փարիզիէն Լիսերէյի տագնապը վերջ գտաւ 28 ամսուան անելէ մը յետոյ։

Ֆրանսայի ընկերները հեծանիւով վերջ գտաւ Շան դ'Էլիզէի վրայ, Պեռնար Թեվընէի յաղթանակով։

Յուլիս 14ին, Նախագահը բացառ էլիզէի դռները ժողովուրդին առջեւ։

Վերջապէս ճշմարիտ հայկական յայտագիր մը ունեցանք Ֆրանսական հեռատեսիլէն։ Անթէն 2 «Պատուհան Հայերուն վրայ», իրագործում՝ Ալէն Փափազեանի։

Լը Մոնտ կ'անդրադառնայ Հայկ. Դատի զանազան երեսներուն վրայ մեկնելով Թուրքիոյ բռնած զիրքէն Ֆրանսահպատակ եւ օտարահպատակ Հայերու հանդէպ, Թուրքիա մտնելու համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

44 ոսկէ մեռաւ, 10 արծաթէ եւ 1 պրոնզէ։ Ահաւասիկ մրցանակները հայկական քոնեակին, որուն համբաւը համաչխարհային է, իր 90ամեայ պատմութեան մուտքին։

Վոլկայի վրայ կը նաւարկէ Հայկ Բժշկեանց անունով նաւ մը, Ծորհ. Մխուրեան գերադոյն նաւատորմի նախարարի հրամանով։

Ծորհ. Մխուրեան Գերագոյն Ծորհուրդի նախագահութեան հրամանագրով, Ծորհ. Մխուրեան ժողովրդական արուեստագէտի կոչումին արժանացաւ Գրիգոր Եղիազարեան։

Վազգէն Ա. Կաթողիկոս, որմէն Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ հրաւէրով մասնակցեցաւ, Պուքրէշի մէջ, օրթոտոքս ռումին եկեղեցւոյ նորընտիր հովուապետին պահակալութեան։

Սակայն, Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին, խաղաղութեան համաժողովին արտասանած ճառը (6 Յունիս 77) ունի բացառիկ բնոյթ նամանաւանդ հետեւեալ տողերը՝ «Անկախ բաղաքական – ընկերային վարչակարգերից եւ վեր այդ բոլորից, մարդիկ այսօր պահանջում են՝ խաղաղ ապրելու իրաւունք, աշխատանքի իրաւունք, հաւասարութեան իրաւունք, ազգային ազատ ինքնորոշման իրաւունք։ Առանց այս հիմնական իրաւունքների կենսագործման, հիմնապէս վտանգուած կը լինեն նաեւ մարդկային ազատութիւնները։ Ահա, մեր կարծիքով, Հելսինքիի պատմական փաստաթղթի գերագոյն իմաստն ու նպատակը»։

Իր մահկանացուն կնքած է, Երեւանի մէջ, Բժ. Աչոտ Կարապետեան, 66 տարեկան։

Զենք կրնար մոռնալ Արարատը։ Բայց պէտք է ըսել որ մեզ քիչ մը յուսահար կ'ընէ։ Յուլիսին արձանագրած է մէկ յաղթանակ, մէկ պարտութիւն եւ երեք

ԹՈՓԱԼԱԿԱՆ

ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

✳

Ամէնէն աւելի քաջալերն Արարատչեան էր։ Ան զեղեցիկ ձայն ունէր, այդ հայ թագին տոհակն էր, ոչ միայն Սայաթ – Նովայէն կ'երգէր, այլ մեր ժողովրդական երգերն ալ իր սրտէն կը բխէին։ Ամէնէն աւելի կը սիրէր երգել Աւետիք Իսահակեանի Որսկան ախպերը։ լաց կը բերէր, սիրտ կը մարեցնէր։

Հակառակ որ տխուր օրեր էին, բայց ազան իրենց պարտէզէն ձայները ձգած կ'երգէր։ զեռէն անդին պատուհաններ կը բանային — Արարատչեան է, ըսելով։

Ցաճախ քաղաքին վրայ հսկողութիւնը կը թուլնար։ քահանային շրջանակն ալ քիչ մը չունչ կ'առնէր։ տէպ մայրիկին կամ Աբշակին տունը կ'երթար, կ'անցնէր մաքուր թաղերէն, կարծքէն կախ էր իր դատապարտութեան հրամանը։ ամէն մօթը կախաղանն էր։ աչխարհ գիտէր թէ ինչն անմեղ էր։

Որքան կը փափաքէր իր ժամն երթալ, ձեռքը խորանին վրայ դնել եւ Հայր Մեր մը մրմնջել, բայց բաղմաթիւ աչքեր կը հսկէին այդ սրբավայրին վրայ։ Իրեն համար վտանգաւոր էր ներս մտնել, Տիրամօր ոտքերն համբուրել։

Ազատ էր օրուան մէջ փողոցները թափառիլ, իր ծխականներուն երթալ։ ամէն դուռ իրեն համար բաց էր։ ակնարկի մը չափ մնալու համար, մեկայն չուենէին իր լուռ քայլերը որ դռնէ դուռ կ'անցնէին։ Ամէնէն չատ մայրիկին տունը կ'երթար, իր սիրած վայրն էր, իր սրտին ծոյնն էր։ մայրիկ կ'ուզէր որ իրմէ չբաժնուէր, բայց պահակներն եաեւէն էին։ թափառիլ ճամբայէ ճամբայ եւ տան մը հիւրը չըլլալ։ Իր կեանքին պատիժն էր թափառիլ, տուն չունենալ, ճամբաներուն վրայ կեանքը մաշեցնել։

Կ'երթար երբեմն հարուստ թաղեր ալ։ պմբեթաւոր ժամերը կը տեսնէր, բայց իր ժամը, հոգիին ծոյնը, չէր կրնար մտնել հալածուած ազատնիի պէս։

Դուբանէն կը լսէր Շարաթ երեկոյեան ազօթքները, կը լսէր Արարատչին ձայնը։ մայրիկը որ ազօթքները կը կարդար կը լսէր ազան ձայնը երբ Լոյս գուարթ կ'երգէր։

Ներճ քահանան հին օրերը կը յիշէր, երբ ժամի դասին մէջ բաղմաթիւ հաւատացեալներու հետ, իր սիրտն ու աչքերը երգ ու աղօթքի կը փոխանէին։

Ախ, այն պատարագի սքանչելի երգերը, հեմ պիտեր քանի տարիներ եղան որ չէր լսած։ Ինչ հաճոյք լսել մրմնջել, չրթունքներուն թրթռտմամբ պիտի չլսէր։ Ինչ օգուտ ան դատապարտած էր թափառիլ, ոչ Աստուծոյ եւ ոչ մարդերուն հետ ըլլալ։ Ժայռերուն վրայ նստիլ կամ կամուրջին տակ խոտէ մահիճի մը վրան ոտքերն երկարել։

Փերիկ մայրիկն ալ պատուգեր էր, յոգնած էր։ Ներճ կինը կարծես թէ սեփականն տուն չունէր, կամուրջին տակն էր իր բնակարանը։ ամէն օր ոտքը հոն էր։ Շուշանիկ չէր կրնար յոյսերով երթալ եւ լացով եաս դառնալ։

Ժողովուրդին վրայ հսկողութիւնը նոր բէն խստացեր էր, ինչո՞ւ իրար խորհրդային անասնման տարածութեան մէջ։ Քաղաքին փողոցները յանկարծակի ամայի դարձած էին։ միայն տարազատուր ոստիկանները կը չրջէին։ Տուներուն դռները փակ էին, փեղկերը զոց էին չատախօս բերանները։ Աբշակ պատուիրած էր իր մանչուն ոչ ափէ ափ երգել, ոչ մուրին ժամ երթալ։

Սոսկալի էր ոստիկանական լռութիւնը։ ան ուրուրի պէս թեւերը կը տարածէր։ Ոչ ոք կը տեսնուէր ճամբաներուն վրայ, միայն Տէր Կարապետը, պատարանը ձեռքը։ քիչ մը կոր, աւելի յոգնած, քան թէ ծերացած էր։ մէկ քարէն միւսը կը նըստէր։ քրոջը քալ պիտի երթար, իր դուռը բաց ձգած էին, հոն հէք աղջիկ մը դատապարտուածի մը հետ պիտի տանջուէր, պատիժին տարիներն համրելով։

Ներճ Շուշանիկ կարծես թէ մահամերձ հիւանդի մը հոգ կը տանէր։ Եղբայրը կուզար դպալ մը ապուր ուտելու, բուրդէ անկողնի մը վրայ վայրիկ մը հանգչելու։

Քահանան զրեթէ լալով կը բաժնուէր այդ հարազատ տունէն։

— Ներճ քոյրիկ, ներճ քոյրիկ, բացատնչելով, զոհը դուն ես ոչ թէ ես։

— Եթէ հազար կեանք ունենամ, հազարն ալ քեզի կը նուիրեմ, կը պատասխանէր Շուշանիկ։

Լաւ որ Փերիկ մայրիկն ունէր, այդ անսպառ սէրը, նահատակներու սրբութիւնն ատտուածացնող լինը։ Գրեթէ ամէն օր քահանային քովն էր կամ Շուշանիկին հետ անոր տունը կը բարձրանար ուտելիք պատրաստելու համար քահանային եւ իր անասուն չրջանակին։

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(17 – Շար.)

ՀՈՒՇԱՀԱՐԻ ՎԺԱՐՈՒՅՑԸ

ԱՐՁԱԿ ՀՈՒՇԱՀԱՐԻՆ ՆԱԽՈՐ ՀԱՅ ՎԱՉԱՌՈՒ ԴԵՐԱՍՏԱՆՈՒՄ

Պահ մը, ալ ոչինչ հնչեցին անոնց միտքին մեջ. իրենց հոգիները ամբողջովին ուրիշ տարածութեան մէջ էին, իրենց մտքերը ուրիշ ժամանակի մը մէջ էին, ուր ամէն բան կը պատկանէր անցեալին, ուր ամէն բան կը ներկայանար իբրեւ հեռաւոր վիշտ մը, որ ներկայ ժամանակին ոչ մէկ կապ ունէր:

Ապա, յանկարծ, Արշակ Բ. Ողբերգական ժպիտ մը ծաղկեցաւ շրթունքներուն վրայ, ու ըսաւ.

— Ես ալ ունեցայ իմ «Ճառագ»ս, որ ինծի համար ամէն բանէ աւելի թանկագին էր, ինչպէս ձեզի համար ձեր «Ճառագ»ը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ. - Արծիւը կը ծանուցանէ որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունուար 15, Մարսէյլի Ս. Սահակ - Մեսրոպ Մայր եկեղեցին (Փրատօ)

ԷՄՈՆ ԶԱՔՄԱՔԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Յոզլիկեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Օր. Աղաւնի Յոզլիկեան, Տիկին Անժէլ Մանասէեան եւ զաւակները, Տիւլկէր - եան (Պուլկարիա, Փարիզ), Համբար - ձումեան (Տէսին) եւ Յարութիւնեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունուար 15, Պուլվ. Օսմոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին իրենց մօր, մեծ-մօր եւ աղգականին

ՄԱՅՐԱՆՈՑՇ ԽՈՋԻԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Բարդամեան)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ողբացեալ Գրիգոր Ժամկոչեանի թաղման առթիւ (1977 Դեկտ. 24), իր յիշատակին «Յառաջ»ի կը նուիրեն.—

Տիկին Վերժին Ժամկոչեան 50, Տիկին Վարդուհի Ժամկոչեան (Գալուստեան) 50, Տիկին Ո. Գալուստեան 50, Տէր եւ Տիկին Հայկ Փէշէքչեան 10, այրի Տիկին Վարսենիկ Սիմոնեան 10, Տէր եւ Տիկին Յակիչ Ներսէսեան 10 Ֆր.:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԻՆ - ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Սէն - Շամոնի Հայաստանեայց Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը սիրով կը հրաւիրէ զաղութիս անդամները, Մնունդի եւ Առաուածայայտնութեան պատարագին, Յունուար 15, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սէն Շամոնի Սէն-Փիէռ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Միաժամանակ կը կատարուի Ջուրի օրհնութիւնը եւ հոգեհանգստեան պաշտօն նոյնեղելոց հոգիներու համար:

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Ուրբաթ, Յունուար 13, Ը. օր Մննդեան տօն անուանակոչութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի: Պատարագի աւարտին՝ Առաջնորդարանին մէջ տնօրինէք կը կատարուի:

Կիրակի, Յունուար 15, Ա. Կիրակի զկնի Մննդեան: Բարեկենդան առաջաւորաց պահոց: Եկեղեցւոյ անուան տօնին առիթով, այսօր մասնաւոր հոգեհանգիստ կը կատարուի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ եկեղեցաչէն բարերար՝ Աղեք - սանդր Մանթաչեանի համար:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ հանդերձ ընտանեօք, Ամանորի եւ Ս. Մնունդի առթիւ կազմակերպած ընդունելութեան, Յունուար 15 ժամը 16ին Ա. Մանուկեան մշակութային կեդրոնը՝

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Հիւրասիրութիւն եւ զուարթ մթնոլորտ Պ. Մ. Էմմաեան, Օր. Սվաճեան իրենց երգերով, Տօքթ. Գ. Մոսոիչեան իր ա-նակնկալներով:

Հեռաձայն 242-14-81 եւ 887-99-06

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊՈՒԼՈՒՐԻՍ.— Տիկին Զ. Տոդրամա - ճեան 100 Ֆր. կը նուիրէ Ամանորի առթիւ «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԼԱԿԻ

Արտաւազդ եւ Արտաշէս Փուշուճեան, իրենց սիրելի մօրեղբօր՝ ժահ Հայրու - պետեանի կսկծալի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրեն Սեւրանի Կապ. Խաչի միօրեայ դպրոցի Փոնտին (առանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 Ֆ. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը: կարեւոր օրակարգ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Պանէէօ - Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Յունուար 13ին, ժամը ճիշդ 20·30ին իր սովորական հաւաքատեղին: կարեւոր օրակարգ:

×

ՓԱՐԻԶ. — ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20·30ին, Պարոյր Սեւակ գրադարանը, 32 Ռիւ տը Թրեվիզ: կարեւոր օրակարգ: Հայրենակիցներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Անիէռ - Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Յունուար 17ին, ժամը 20·30ին, Փերմանանս տէ զ'Ափսթանթ Սոսիալ, 23 Ռիւ Պելֆոր, Անիէռ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր, Ուրբաթ, Յունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՁԱՇ
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, կիրակի ժամը 13ին:

Համադամ հայկական կերակուրներ: Երգ, արտասանութիւն, բժշկաճառ: Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը: Հայկական մթնոլորտ: Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ:

Ճաշագին 50 Ֆր.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է ընկ. Սաթենիկ Թիւթիւնեանէ 100 Ֆր. իր ամուսնոյն« Կարապետ Թիւթիւնեանի մահուան տարեդարձին առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սէն ժեռոմի Կապոյտ Խաչի տարեկան հաղկերոյթը Կիրակի, Յունուար 29, ժամը 13ին, Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑ 1978

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻԻՆ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՄՆԻՑԻ ՇՐՋԱՆ

Գունաւոր կողք, պատկերազարդ եւ գունաւոր էջերով

Գին 20 ֆր.

Դիմել Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի տեղական խումբերուն:

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ՝ նաեւ Մշակոյթի Տուն՝ 17, Ռիւ Պլէօ:

ՄԱՐՍԻՑԻԻ ՄԷՋ՝ Մշակոյթի Տունը:

ATELIER D'EXPRESSION
chorégraphique et musicale

2, Impasse Latil
13008 MARSEILLE

RECHERCHONS

1. — Danseurs, musiciens, chanteurs, adultes - débutants avancés en vue spectacles. Cours dirigés par professeurs diplômés d'Arménie.

L'Atelier d'expressions chorégraphique et musicale sous la direction d'Edouard Bolikian a le plaisir de vous informer de l'ouverture de sa classe de :

CHANT

professeur JACK BALABANIAN
diplômé du Conservatoire d'Erévan
(1er soliste à l'opéra d'Erévan)

S'adresser à l'adresse de l'Atelier.
Tél. : 77-96-48

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ դիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առաւտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի դրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Ա.ժանս Վէսթէլս՝ 67 Լա Քանըլիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՏԷՍԻՆ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 15, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի Ազգ. Տան սրահին մէջ՝ 40 Ռիւ տ'Ամէնի (295 Ռիւ Պուալոյի անկիւնը), կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Փոք - րիկներու կողմէ երգեր, արտասանութիւններ, դեղջկական պարեր, հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան պանազան նուէրներ եւ համադամ ուտելիքներ պիտի բաժնէ ներկայ մանուկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ճօժիւ:

Գեղարուեստական բաժին.— երգ, արտասանութիւն, պար՝ դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ պապան իր նուէրներով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը իր 20րդ տարեդարձի առթիւ ստացած է չնորհակալութեամբ հետեւեալ նուէրները.—

Տիկ. Մատաթ, Գ. Պագրճեան, ամն եւ Ջուլհակեան եղբայրները 1000ական, Տիկ. Մարի Մարտիկեան 650, Ց. Գալուստեան 500, Ժողէֆ Գազեան 400, Տիկ. Զաքը - ճեան 250, Գր. Փափազեան եւ ամն 200ական, Խաչիկ Օհանեան, Վահրամ Նալպանտեան, Ց. Պէքարեան, Դր. Տօ - ռաքեան, Աւետիս Պալթայեան եւ Տիկ. Մարկոսեան 100ական, Տիկիններ Արաքսի Երէցեան, Ըզըլեան եւ Շնորհիկ Փափազեան 50ական Ֆր.:

×

Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 100 Ֆր. Տիկին Սրբուհի Նշանեանէ փոխան ծաղկի Տօքթ. Փաթրիք Նալպարեանի մահուան առթիւ, 300 Ֆր. Պ. Սերճանեան Տիկին Պայծառ Սերճանեանի յիշատակին, 100 Ֆր. Տիկին Պէաթրիս Պաղտասար - եանէ իր զաւկին Գրիգոր Պաղտասարեանի յաջող գործողութեան առթիւ:

×

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է 250 Ֆրանքի նուիրատուութիւնը Տիկ. Էլզի Տիգ Կիւլպէնկեանէն, իր հօր՝ Աղքատախնամի սիրուած նախկին նախագահ ողբ. Արմենակ Աճէմեանի մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ:

×

Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Ազգ. Մխիթեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.— Լեւոն Տէօստանեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ՝ Փարիզէն Տէր եւ Տիկ. Թ. Թումմասեան 250 եկեղեցիին եւ 250 Լիոնի Կ. երգչախումբին: Այրի Տիկին Տէօստանեան 100ական եկեղ.ին եւ Լիոնի Կ. երգչախումբին: Այրի Տիկին Ս. Գ. Թումմասեան 100 եկեղ.ին, Տէր եւ Տիկ. Մ. Օֆլազ 100 եկեղ.ին:

Ս. Յակոբի տօնին առթիւ մատաղի օրհնութեան՝ Լիոնի Հայ Կարմիր Խաչ 250, Լիոնի Հայ Կապ. Խաչ, Տիկ. Եաղուպեան եւ Տիկ. Սահաթճեան 200ական: Տիկ. Գ. Ոսկերիչեան, Տիկ. Մ. Տէտէեան, Տիկ. Մ. Ադըլեան 100ական: Տիկ. Փանոսեան 60, Տիկ. Ա.յարնեան, Տիկ. Շ. Օհաննէսեան, Տիկ. Ս. Ադըլեան, Տիկ. Թուֆայեան, Տիկ. Հ. Ազապալեան, Տիկ. Մ. Աշնաւորեան, ամն, Տիկ. Յովակիմեան 50ական, Տիկ. Վ. Շահպազեան 40, Տիկ. Տ. Օհանեան, Տիկ. Մակասեան, Տիկ. Մ. Թէրզեան, Տիկ. Բէթթաքեան, Տիկ. Ո. Տէր-Գէորգեան եւ Պր. Ց. Պէրեան 30ական, Վիէնէն Տիկ. Գարապէրեան 25, Տիկ. Ն. Զալըգեան, Տիկ. Գազազեան, Տիկ. Գասպարեան Ց., Տիկ. Մահտէսեան, Տիկ. Զաքոյեան եւ Տիկ. Բէքմէզեան 20ական, Տիկ. Զավուշեան եւ Պր. Պէրպէրեան 10ական: Սուրբէն Ծէր Լահեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ Սէն Շամոնէն Պր. Ա. Այանեան 500, այրի Տիկ. Գ. Ֆէլլահեան 400: Աւետիս Գէփէնէքեանի մահուան 40ին առթիւ Ռոմանէն Տէր եւ Տիկ. Ս. Գէփէնէքեան 100, Պր. Ա. Օպոզեան 100, Տէր եւ Տիկ. Ցովակիմեան 50: Այրի Տիկ. Եաղուպեան իր ամուսնոյն Յակոբի հոգեհանգստեան առթիւ 100 եկեղեցիին եւ 50 Աղքատախնամին: Ս. Յակոբայ տօնին առթիւ եկեղեցւոյ պայծառութեան Տիկ. Մ. Ադըլեան 300, Տիկ. Փափազեան, Տիկ. Մաղաքեան, Պր. Պահատուրեան եւ Պր. Հերոյեան 100ական, Տիկ. Փանոսեան 30, ամն 1000 դպրոցին:

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
13
VENDREDI
13 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ· Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·031
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.031

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԻՍՔԱՐ ԱՊԻՇԱՆԻ ՄԷՋ

— o —

Բացառիկ խանդավառութեամբ է որ ընդունուած է Ֆրանսայի Նախագահը երբ Ապիճան կը հասնէր Զորեքշաբթի օր: Քան քիլոմեթրի երկայնքին, օդակա – յանէն մինչեւ քաղաք, Նախագահը ողջուներ են աւելի քան 500 հազար հոգի:

Ժիսքար խօսելիք իր վեց ճառերուն առաջինը արտասանեց նոյն օրը չեչտե – լով թէ Քոթ տ'Իվուառը Աֆրիկէի համար յուսափեղկ մըն է: Այս այցելու – թիւնը ներչնչած է նաեւ սեղանի ծանօթ երաժիշտը՝ Մանու Տիպանկօ որ երգ մը գրած է ի պատիւ Ֆրանսայի Նախագահին եւ զինքը ընդունող՝ Հուֆուէթ – Պուանեի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հաղորդեն որ ծանր դէպքեր տեղի ունեցած են եւ ոստիկա – նութիւնը կրակ բացած է Ղոմի մէջ, ուր ցոյց կը կատարէին հերձուած եւ մոլե – ռանդ մահմետականները, Վալտհայմի այցելութեան առեն: Կառավարական աղ – բիւրներու համաձայն վեց ցուցարար ըս – պանուած է բայց ցուցարարներու աղ – բիւրներու համաձայն, քանի մեռեալ կայ եւ աւելի քան հարիւր վիրաւոր: «Զարդ մըն էր» կ'ըսէ իրենց մէկ ներկա – յացուցիչը Թեհրանի մէջ: Մարդկային իրաւանց պաշտպանութեան պարսկական կոմիտէն ալ նամակով մը դիմած է Վալտ – հայմի որպէսզի «ՄԱԿը օգնէ պարսիկ ժողովուրդին հաստատելու համար ազա – տութիւն եւ ժողովրդավարութիւն եւ ամ – րապնդելու պարսկական Սահմանադրու – թեան սկզբունքները»:

ԺԻՍՔԱՐԻ դիրքը՝ « Ֆրանսական ժո – ղովրդավարութիւնը» լոյս տեսաւ « դըր – պանի » հրատարակութեանց մէջ, հեղի – նակին մէկ նոր յառաջաբանով, ուր Ժիսքար կը պարզէ տարուան մը իր խոր – հրդածութիւնները: Կը սպասէ որ ժամա – նակը իր դերը կատարէ ընկերվարական – ներուն մօտ եւ կը թուի թէ անկարելի չի նկատեր ապագան կերտել ընկերվարա – կաններուն հետ:

ՇԻՐԱՔ կրկին դժգոհ է մեծամասնու – թեան իր ընկերներէն, որոնց կարգադ – րութիւնները ընտրութեանց Ա· շրջանին համար «հակա – Շիրաք» ճակատ մը կը նկատէ: Եղածը այն է որ Ա· շրջանին, Ամատական, Հանրապետական եւ Կեդ – րոն որոշած են մէկ թեկնածու ներկա – յացնել Հ· Հ· Հ·ի դէմ փոխանակ մէկա – կանի: Պատ պարզ անցուդարձ մը կը նը – կատէ եղածը մինչ Շիրաքի համար մե – ծամասնութեան համաձայնութիւնները բռնաբարուած են եւ կը խորհի իր թեկ – նածուներու թիւը աւելցնել, Ա· շրջանին:

ԻՏԱԼԻՈՑ մէջ կացութիւնը միշտ ծանր է բայց վարչապետ Անդրէոթթի կը կառչի եւ կը յուսայ կարենալ չարունակել նոյն ձեւով: Առջի գիշեր Տէմօ–Քրիսթիանի – ները քուէարկեցին դէմ արտայայտուե – լով համայնավարներու մասնակցութեամբ դահլիճի մը: Աւսր հետեւանքն այն եղաւ որ ընկերվարականները կը սպառնան փորձել ժողովրդական ճակատ մը կազ – մել համայնավարներուն հետ, առանց քրիստոնեայ – դեմոկրատներուն:

ՖԻԿԱՌՕ ԵՒ ՖՐԱՆՍ–ՍՈՒԱՌ լոյս չտե – սան Հինգշաբթի օր, որովհետեւ աշխա – տաւորները եւ բանուորները լսած են թէ ի մօտոյ որոշ թիւ մը իրենցմէ պիտի պաշտօնազրկուի: Բողոք մըն է, կանխաւ:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

(Ր· եւ վերջ)

Սիրելի՛ք,

Ցաճախ ըսած ենք եւ այսօր, տօնա – կան այս օրերուն, հեղ մը եւս կը կրկնենք — Սփիւռքեան մեր ցանուցրիւ կացու – թեան մէջ այսօր աւելի քան որեւէ ատեն մենք պարտաւոր ենք ապրիլ ու գործել իբրեւ մէկ եկեղեցի եւ մէկ Ազգ: Այս խճողուած, բազմակնճիռ դարուն, քաղա – քական տարբեր – տարբեր դրութիւննե – րու տակ, քաղաքակրթական բազմատե – սակ եւ այնքան կլանող, մանաւանդ մեր երիտասարդութիւնը մեր աւանդութիւն – ներէն հեռացնող ազդեցութիւններու տակ, իՙնչպէս պիտի պայքարինք ձուլ – ման, ապազգայնացման ահաւոր վտան – գին ու սպառնալիքին դէմ, եթէ մենք ձեռք ձեռքի չտանք, կողք կողքի չկանգ – նինք, սիրտ սիրտի չկապենք եւ չքալենք իբրեւ մէկ եկեղեցի եւ մէկ Ազգ: Իՙնչ – պէս պիտի պայքարինք ուծացումի, այ – լասերման չարաղէտ փորձութեան դէմ, եթէ պայքարինք իրարու դէմ...: Պէտք չէ մոռնալ մեր բոլորի հասարակաց թըշ – նամին՝ մեր հայկական դիմագծութեան, ինքնուրոյնութեան, առանձնայատկու – թեան աղօտացումի, տկարացումի չարի – քը: Այդ չարիքը աւելի արագ եւ աւելի մեծ աւերներ կը գործէ երբ մենք մէկ, միակամ, միասիրտ չըլլանք՝ այլ՝ բա – ժան – բաժան, ներքին անիմաստ մրցակ – ցութիւններով համագրաւուած: Աչխարհը յորձանուտից հեղեղի պէս մեզ կ'առնէ կը տանի երբ չղթայի պէս մենք ամբօրէն իրարու կապուած չըլլանք, իրարմով զի – րար չզօրացնենք, եւ զիրար ուժեղացնե – լով՝ եկեղեցին եւ Ազգը չամրապնդենք:

Ս· Ծննդեան տօնը սքանչելի առիթ մըն է բոլորիս, անխտիր, լրջօրէն, պատաս – խանատուութեան զգացումով, արդար նախանձախնդրութեան ոգիով եւ անկեղծ ինքնաքննութեան մօտեցումով ամփոփ – ուելու մեր հոգիներու մտաւրներուն մէջ, խորհրդածելու, միասնաբար խորհրդակ – ցելու, իրարու հետ խօսակցելու եւ «ի մարդիկ հաճութիւն»ը կեանքի գոյավի – ճակի եւ յարաճուն ընթացքի վերածելու մեր համայն Հայութեան ներկայի կա – ցութեան մէջ, աչխարհի չորս ծագերուն վրայ: Քրիստոսի աստուածային սէրը մեր եղբայրութեան, փոխադարձ սի – րոյն, յարգանքին եւ միութեան մէջ կը գտնէ իր ամէնէն վաւերական արտայայ – տութիւնը: Եկէք ողջ աչխարհին եւ մա – նաւանդ մեր նորահաս սերունդին փաս – տենք որ հեզհետէ դէպի միութիւն, դէ – պի համերաչխութիւն, դէպի համագոր – ծակցութիւն ընթացող եւ ազգային ամ – բողջականութեան գիտակցութիւնը ունե – ցող հասուն Ազգ ենք եւ ոչ թէ ազգի բեկորներ, պատառ – պատառ համայնք – ներ, հոս – հոն տարտղնուած: Մեր զա – ւակները մեզ պիտի արհամարհեն օր մը եթէ այսօր մենք չկարենանք մեր մէկ եկեղեցի եւ մէկ Ազգ ըլլալու համահայ – կական եւ ամէնէն նուիրական պարտա – ւորութիւնը արժանապատուութեամբ եւ գործնական, փաստացի տուեալներով ի – րագործել յանուն մէկ ազգի եւ ի սէր մէկ ապագայի:

Այս բարեբաստիկ եւ երջանկաբեր ա – րիթով եւ սրտի խոր գոհունակութեամբ, եղբայրական ամենաջերմ սիրով կ'ողջու – նենք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Նորին Ս· Օծութիւն Վազգէն Ա· Հարապետը, մաղթելով իրեն երկար տարիներ՝ ի քաջառողջ կեանքով, լեզուն գահա – կալութեամբ եւ անսահման երջանկու – թեամբ: Ի սրտէ կ'աղօթենք որ ծաղկի ու յաւէտ բարգաւաճի Մայր Աթոռ Ս· Էջմիածինը Հայաստանի նուիրական հո – ղին վրայ եւ Իր օրհնութիւնը անսպառ ըլլայ ողջ Հայութեան կեանքին վրայ, լոյսի պայծառ չողերու սփռումով Լու – սաւորչի կանթեղին՝ Արագածի զագա – թէն:

Եղբայրական Մեր սիրոյ ողջոյնը մեր Ս· Եկեղեցւոյ նուիրապետութեան Պատ – րիարքական գոյք Աթոռներու Պատրիարք Հայրերուն՝ Նորին Ամենապատուութիւն Եղիշէ Արքեպս· Տէրտէրեանին, Ս· Երու – սաղէմի Պատրիարքութեան եւ Միաբա – նութեան, եւ Նորին Ամենապատուութիւն Շնորհք Արքեպս· Գալուստեանին եւ Կ· Պոլսոյ Պատրիարքութեան, աղօթելով առ Մարդացեալն Աստուած որ անսասան պա – հէ պատմական այս գոյք Աթոռները եւ առատ պտղաբերութեամբ պսակէ անոնց ծառայութիւնները ի սպաս մեր Ս· Եկե – ղեցւոյ եւ Հայ Ազգին:

Ողջոյնի Մեր խօսքը կ'ուղղենք թեմա – կալ Առաջնորդ Հայրերուն, Հոգեւորական դասուն, Ազգային Իշխանութեան պատ – կան բոլոր ժողովական ազգայնոց, կրօ – նական, կրթական, բարեսիրական, մչա – կութային, ընկերային, երիտասարդա – կան, հայրենակցական, մարզական եւ այլ կազմակերպութեանց, հայ մամուլին եւ առհասարակ հայ ժողովուրդի բոլոր զա – ւակներուն անխտիր, աղօթելով առ Ման – կացեալն Փրկիչ որ Իր Ս· Ծննդեան կեն – սատու եւ փրկարար, վերանորոգիչ եւ վերստեղծիչ ներգործութեամբ վերստին կեանք տայ մեր հոգիներուն մէջ սիրոյ, միութեան եւ եղբայրութեան ապրումնե – րուն: Թող ձեր բոլորի կեանքը ըլլայ եր – ջանկութեամբ առլցուն՝ թէ՛ անհատա – կան, թէ՛ ընտանեկան եւ թէ ազգային մակարդակներուն վրայ:

Շնորհաւո՛ր Նոր Տարի եւ Ս· Ծնունդ:

Շնորհք Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիս – տոսի եղեցին ընդ ձեզ ընդ ամենեսեանդ· ամէն:

ԽՈՐԻՆ Ա·
Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ·
Աթոռակից Կաթողիկոս

26 Դեկտեմբեր 1977
Անթիլիաս — Լիբանան

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

ՋԱՐԵՆՑԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

Հայաստանի Լրագրողներու տան մէջ տեղի ունեցած է գրական երեկոյթ մը, նուիրուած՝ Զարենցի: Բանաստեղծին մասին յուչեր պատմած են Ժաժակ Գիւլ – նազարեան եւ Յորհ· Մխուեեան Լրագրող – ներու Միութեան անդամ Արա Սվասեան: Վահագն Դաւթեան կարդացած է Զարեն – ցի նուիրուած իր բանաստեղծութիւնը, իսկ Արփենիկ Զարենց քնութագրած է իր հօր գործերը: Երեւանի Ե· Զարենց թան – գարանի տնօրէնուհի Նուարդ Բազդասար – եան խօսած է Զարենցի վերաբերող մա – տուներու հաւաքման աչխատանքներու մասին, մինչ արուեստագէտներ՝ Ալեք – սանդր Ադամեան, Ժաոմէն Գէորգեան, Մելանիա Աբովեան, Լուսինէ Զաքարեան եւ Յորէն Պալեան ընթերցումներ ըրած են բանաստեղծի գործերէն եւ մեկնաբանած Զարենցի բառերով յօրինուած երգեր:

×

« ԶԱՐԵՆՑԸ ԿԷՕԹԷի ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ »

Հայաստանի Գրողներու Միութեան Թարգմանական Յորհուրդը նիստ մը նուի – րած է Զարենցի՝ « Զարենցը կէօթէի թարգմանիչ » թեմայով: Դասախօսու – թիւն մը կարդացած է Երեւանի համա – լսարանի դասախօս եւ թարգմանիչ Լիլի Տէր–Մինասեան՝ անդրադառնալով 1932–1933 թուականներու Զարենցի կէօթէէն կատարած թարգմանութիւններուն: Նիս – տին փակման խօսքը արտասանած է Թարգմանական Յորհուրդի նախագահ Սուրէն Վահունի:

×

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադե – միայի կենդանաբանութեան հիմնարկու – թեան չէնքին մէջ բացուած է կենդանա – բանական թանգարանը, որ առաջինն է Հայաստանի մէջ: Թանգարանի ցուցա – սրահին մօտ փակցուած է Հայաստանի քարտէզը, որուն վրայ ցոյց տրուած են թէ Հայաստանի ո՞ր շրջանը իՙնչ տեսակ կենդանիներ ու թռչուններ կան: Այդ – լուները մեծ հետաքրքրութեամբ կը դիտեն բազմապիսի կենդանիներու եւ թռչուն – ներու խրտուիլակները, փորմոլի մէջ պահուող ձուկերն ու սողունները, ինչ – պէս նաեւ միջատներու հաւաքածոները:

×

ՀԵՆՐԻԿ ՄԱԼԵԱՆ՝ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ

Հայաստանի Գերագոյն Յորհուրդի հը – րամանագրով բեմադիր Հենրիկ Մալեան արժանացած է ժողովրդական արուես – տագէտի կոչումին: Բեմադրին տաղանդի վկայութիւններն են՝ « Եռանկիւնի », « Ճանապարհ դէպի կրկէս », « Հայրիկ », « Մենք ենք, մեր սարերը » չարժանկար – ները՝ որոնք Յորհ· Մխուեեան եւ ար – տասահմանի մէջ դնահատութեան արժա – նացած են: Հենրիկ Մալեանի վերջին չար – ժանկարն է՝ «Նահապետը», Հրաչեայ Քո – չարի համանուն վիպակի հիման վրայ պատրաստուած:

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Միջազգային բեմէն կ'անհետանայ ա-ռասպելական դէմք մը, հերոս մը, պատ-կառելի անձնաւորութիւն մը՝ Մակարիոս: Ամբողջ ժողովուրդ մը կ'ողբայ իր առաջ-նորդը, իր փաթերուվիսը, ինքզինքը պաշտպան որբ եւ խիստ մտահոգուած իր ներկայով եւ ապագայով: Մակարիոսի յուղարկաւորութեան կը մասնակցին 50 պետութիւններու ներկայացուցիչ – պատ-ուիրակութիւններ եւ 50 հազարի մօտ բազմութիւն մը: Ֆրանսան կը ներկայա-ցնէ Ալէն Փէյրըֆիթ: Թուրքիան կը փայ-լի իր բացակայութեամբ: Աւելին. Հիւր-րիէթի եւ այլ թերթերու էջերուն մէջ, թուրք ժողովուրդը կը յայտնէ իր ցնծու-թիւնը եւ գոհունակութիւնը: Զմոռնանք, որ Պիւլէնթ Էճեվիտ, որ 1974ին վարչա-պետ էր, երբ հրամայեց Թրքական յա-մաքահանումը Կիպրոս, յաւակցական հե-ռագիր ղրկեց Նիկոսիա: Այս առթիւ, «Յառաջ» յաւակցական հեռագիր մը ուղղեց Փարիզի Կիպրոսի դեսպանին: Սպասելով նոր ընտրութիւններու, Քիւ-բիանու՝ Մորտրարանի նախագահը կ'ա-պահովէ վտանգման չրջանը:

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նա-խարարը կը ձեռնարկէ դիւանագիտական չրջապտոյտի մը Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները: Իր առաքելութիւնը յաջո-ղութեամբ չի պսակուիր: Եգիպտոսի մէջ, Սատաթ խուլ կը մնայ Սայրս Վենսի ա-ռաջարկներուն: Դամասկոսի մէջ Վենս կը բախի լուրջ դժուարութիւններու: Պե-կին ևս նեղ կացութեան մէջ կը դնէ Վեն-սը, մերժելով Պաղեստինցիներու մաս-նակցութիւնը Ժընեւի ժողովին եւ հաս-տատելով Իսրայէլի օդնութիւնը Լիբանա-նի քրիստոնեաներուն:

Լիբանանի մէջ կրկին բուռն կռիւներ քրիստոնեաներու եւ ձախ մահմետական-ներու միջեւ: Պէյրութի կեդրոնը յան-կարծ կը բռնկի: Իսկ հարաւը միշտ հրա-ցանաձգութիւններ Պաղեստինցիներու եւ քրիստոնեայ ուժերու միջեւ: Քրիստոն-եայ աջը վերջնագիր կուտայ նախագահ Սարգիսին կարգն ու կանոնը վերահաս-տատելու համար:

Թուրքիոյ ներքին կացութիւնը միշտ ղութեամբ չի պսակուիր: Եգիպտոսի մէջ, Սատաթ խուլ կը մնայ Սայրս Վենսի ա-ռաջարկներուն: Դամասկոսի մէջ Վենս կը բախի լուրջ դժուարութիւններու: Պե-կին ևս նեղ կացութեան մէջ կը դնէ Վեն-սը, մերժելով Պաղեստինցիներու մաս-նակցութիւնը Ժընեւի ժողովին եւ հաս-տատելով Իսրայէլի օդնութիւնը Լիբանա-նի քրիստոնեաներուն:

Լիբանանի մէջ կրկին բուռն կռիւներ քրիստոնեաներու եւ ձախ մահմետական-ներու միջեւ: Պէյրութի կեդրոնը յան-կարծ կը բռնկի: Իսկ հարաւը միշտ հրա-ցանաձգութիւններ Պաղեստինցիներու եւ քրիստոնեայ ուժերու միջեւ: Քրիստոն-եայ աջը վերջնագիր կուտայ նախագահ Սարգիսին կարգն ու կանոնը վերահաս-տատելու համար:

Թուրքիոյ ներքին կացութիւնը միշտ ծանր է: Տէմիրէլ պատանդն է ալիին: Ցատկապէս Անգարայի, Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ ահաբեկչական դէպքեր, պայթում-ներ, կողոպուտներ կը բազմապատկուին ընելով բազմաթիւ զոհեր: Գումգափուի թաղամասին մէջ (Պոլիս), ռումբեր կը պայթին Հայոց Պատրիարքարանը եւ հայ-կական երկու ուրիչ հաստատութիւններու վրայ: Նիւթական վնասներ կան բայց ոչ զոհեր:

Ամբողջ Իտալիան լրար անցած է: Հռոմի հիթլերական ոստիկանութեան նախկին պետը՝ Հերպէրթ Քափլէր, յա-ջողած է փախչիլ եւ հաւանաբար ապաս-տանիլ Արեւմտեան Գերմանիա: Որպէս հակազդեցութիւն այս դէպքին, Գերմա-նիոյ վարչապետին եւ Անդրէոթթիի հան-դիպումը յետաձգուած է: Նոյնպէս, դեր-ման զբօսաշրջիկները Իտալիոյ մէջ կը հանդիպին դժուարութիւններու:

Էլիզապէթ Բ. թագուհիի յոբելեանական հանդիսութիւններու առթիւ իր այցելու-թիւնը Հիւսիսային Իրլանտա եղած ծա-նուցուած ողբերգութիւնները չպատճա-ռեց, միջադէպեր եւ բախումներ ոակայն տեղի ունեցան եւ թագուհին ոչ երկիր տեսաւ եւ ոչ ալ ժողովուրդ:

Չինաստանի մէջ, կուսակցութեան ԺԱ. համագումարը նուիրագործեց չափաւոր հոսանքի յաղթանակը: Արտակարգ խան-գաւառութեամբ է որ ժողովուրդը ոգեւոր այս համագումարի վերջաւորութիւնը, դոյնզդոյն ծաղիկներով առղանցելով փո-ղոցները:

Եթովպիոյ մէջ, երկու ամսուան ընթաց-քին 25 հազար մեռեալ կայ եւ բուռն կռիւ-ները կը չարունակուին: Իսկ Ուլտուխէ քաղաքական բանտարկեալներու ախոյեան երկիրն է:

Իրաքի մէջ, Քիւրտերը դարձեալ հա-լածուած: Մանկ յատուկ յանձնախումբ մը քննութիւն պիտի կատարէ տեղւոյն վրայ:

Կաշառակերութիւնը Մորհ. Միութեան երկիրներուն մէջ, արտակարգ երեւոյթ մը չէ: Արտակարգը այն է որ դէպքերու ար-ձագանգ կ'ըլլայ խորհրդային մամուլը: Բաքուի մէջ դատախազ մը, Հայաստանի մէջ երեք դատաւորներ, դատախազ մը, իր կցորդը եւ քննիչ դատաւոր մը կաշա-ռակերութեան համար դատապարտուեցան արդելափակումի:

Թագաւոր մը եւս յանձնեց իր թագը: Էլվիս Փրեսլէյ՝ ռոքին արքան, կուռք երիտասարդներու, մեռաւ 42 տարեկանին:

ՖՐԱՆՍԱ

Օգոստոսը ընդհանրապէս, Ֆրանսայի մէջ, « դադարի » ամիս է: Եթէ երկրի տնտեսական կեանքը հաւատարիմ կը մը-նայ այս աւանդութեան, քաղաքականու-թիւնը կը լուծ հաստատուած բարքերը, ինչ որ լրագրողներուն յարմար առիթ կուտայ աւելի լայն ծաւալ տալու եղա-ծին: Եղածը ի՞նչ է: Համայնավար-ընկեր-վարական բանակէցը զոր աչը չինծու եւ արուեստական կ'որակէ: Ժորժ Մար-շէ, որ կուգայ Քորսիքային, լաւ կազ-դուրուած, յարձակողականի կ'անցնի մասնաւորապէս Թիրակ ունենալով Մի-թերանը: Մամուլով, հեռատեսիլով եւ ձայնասփիւռով Մարշէ ժողովրդավարու-թեան դասեր կուտայ Միթերանին, ու-ժեղօրէն քննադատելով ընկերվարա-կաններու ազգային Պաշտպանութեան քաղաքականութիւնը եւ Հաստատակաց Ծրագրի այժմէականացման տեղ-քայլերը: Միթերանի հակազդեցու-թիւնները աւելի « հանդարտ » են: Ընկերվարական պարագլուխը կը քննադա-տէ համայնավարներու յարգանքի պա-կասը ուրիշներու նկատմամբ եւ աւելորդ կը դանէ ընական տարակարծութիւննե-րուն վրայ աւելցնել արուեստական տա-րակարծութիւններ:

Մինչ ընդդիմութիւնը ներքին դժուա-րութիւններու մէջ է, մեծամասնութիւնը կը պատրաստէ իր ընտրապայքարը: Նա-խագահ Ժիսքար Ջընճատոյա կ'ընէ Ալ-պեանները, Ֆրանսայի էքզոտիստ քա-ղաքականութիւնը բացատրելու համար Քրէս – Մալվիլէն յետոյ: Իսկ Նախարա-րապետ Պառ կը չրջի Ֆրանսա, աչխա-տանքի համար:

Օգոստոսեան այս տաք օրերուն Քորսի-քան կ'եռայ: Ֆուռիանիի մէջ, մասնակ-ցութեամբ Մաքս Սիմէոնիի, ինքնավա-րապաշտները կը կազմակերպեն մեծ հան-դիժոդով, յաջողելով մեծ համախմբում մը կատարել: Ի՞նչ կ'ուզէ Քորսիքան: Սիմէոնիի անչատողական չարժումը՝ ինք-նավարութեան կառոյց մը, իսկ քորսի-քական Ազատագրութեան Ազգ. Ճակատը՝ անկախութիւն:

Որպէս հետեւանք Քրէս – Մալվիլի ա-րիւնալի բախումներուն, անմոռանալի դատավարութիւն մը տեղի կ'ունենայ Պուրկուէնի առեանը: Ո՞վ կը դատուի՝ հիւլէական ձեռնա՞րկը, ոստիկանութի՞ւ-նը թէ ցուցարարները: Գուցէ երեքը միանգամայն: Բայց, ի վերջոյ վեց ամ-բաստանեալներ բանտարկութեան պա-տիժներ կը սատանան:

Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը հակա-ֆրանսական ցոյցերով կը դիմաւորուի Թանզանիի մէջ եւ անմիջապէս իր երեք օրուան այցելութիւնը ընդհատով կը վերա-դառնայ Փարիզ:

Փիէռ Քոթ « ժողովրդական ճակատ »ի վերջին դէմքերէն, կը մեռնի 81 տարե-կանին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Զբօսաշրջիկութիւնը կը զարգանայ Հա-յաստանի մէջ: 1977ին համար կը նախա-տեսուի յիսուն հազար զբօսաշրջիկներ:

Գեղարուեստական մարզին մէջ, կ'ար-ժէ ընդգծել Երեւանցի Սվետլանա Նաւա-սարդեանի երկրորդ տեղը դրաւած Սիա-նէի մէջ դաշնակահարներու մրցապրպլին մրցանակին: Աբուեստալիտուէին նուա-գահանդէսներ կուտայ Ա.Ժ.ի մէջ, Պրա-ղիլ եւ Վենեզուելա: Նոյնպէս, Հայաս-տանի պետական ճաղի նուագախումբը, խմբավարութեամբ Կ. Օրբելեանի, ծա-փահարուած է Աբեւելեան Գերմանիոյ զանազան քաղաքներու բեմերուն վրայ: Գիրքը եւս ղեղարուեստ է: Կարօ Սու-քիասեան, երիտասարդ բանասէրը նոր աչխատութիւն մը լոյս ընծայած է մար-զանքի պատմութեան մասին Հայաստանի մէջ, ուսումնասիրելով, վերլուծելով հա-զարաւոր փաստաթուղթեր:

Մարզական մարզին մէջ, Խորհ. Միու-թեան ատորչրեայ անհատական առաջ-նութեան համար, Մինսկի մէջ, յաղթող պատուանդաններու առաջին եւ երրորդ տեղերը բարձրացած են Երեւանցիներ Շա-ւարչ եւ Համօ Կարապետեան եղբայրնե-րը: Անշուշտ Ա.Բարատը կը մնայ մեր մե-տահոգութիւններու առաջին պիծին վրայ: Բայց այնքան ալ հպարտ չենք: Մէկ յաղ-թանակ, մէկ պարտութիւն, մէկ հաւա-սար խաղ, հազիւ միջին արդիւնքներ են: Այս տարի Ա.Բարատը չատ հաւանաբար պիտի չտեսնենք Եւրոպայի մարզադաշ-տերուն վրայ: Կը ցաւինք:

Գեղեցիկ ձեռնարկ մը: Լիբանահայ ե-րիտասարդներու խումբ մը, բաղկացած 125 հոգիէ, իրենց արձակուրդները անցուցած են Հայաստան, մէկ ամիսով, ճամբար-ներու մէջ հանգստանալով:

Նոր նչանակում մը: Հայաստանի Նա-խարարներու Խորհուրդի Պետական Պլա-նային Կոմիտէի նախագահ եւ Նախարա-րաց Խորհուրդի տեղակալ նչանակուած է Հրանտ Սամսոնի Սաղոյեան:

Տիրուհիներու չարքը երկար է: Փրոֆ. Յարութիւն Ա. Մարտիրոսեան, պատ-մագէտ: Գրագէտ, բանաստեղծ եւ թարգ-մանիչ՝ Ալեք Մաչունց: Նկարիչ Ռուբէն Շահվերդեան: Սերգէյ Գասպարեան, Հա-յաստանի Նախարարաց Խորհուրդի առըն-թեր հայ եկեղեցիի գործերու Խորհուրդի նախագահ:

ՍՓԻՒՌՔ

Ազգային գործիչ, մտաւորական, զրա-դէտ Կարօ Սասունի ոչ եւս է: Ընկերը Կարօ Սասունիի մահուան դէմք մը եւս կ'անհե-տանայ այն սերունդէն, որ Ապրիլեան ահ-օրերէն ետք, բախտ ունեցած էր ողջու-նելու Հայաստանի անկախութիւնը, եւ ապա Սփիւռքի մէջ, հայկական չունչ ու հոգի ներչնչած յաջորդող սերունդներուն:

Թրքական մամուլը որեւէ բան կը գրէ՝ « Հայկական Գաղտնի Բանակը նամակով մը Քարթըրէեն Թուրքիոյ մէջ «հող ուզած է », «Հայկական ահաբեկչական կազմա-

---

ԹԱՓԱՒԱԿԱՆ

ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Երբ մինակ էր, արեւուն լոյսով ողող-ուած, ողորկ քարի մը վրան կը նստէր, կը հանէր ծոցէն իր աղօթագիրքը, էջ առ էջ կը կարդար. քիչ անցնողներ կա-յին, գինքը չէին նեղեր, բարեւ կուտային եւ կ'անցնէին: Շուներն իր ոտքերուն տակն էին. կային որ ոսկոր մը խածած կամուրջին տակ իրեն կը սպասէին:

Ո՞ր տուները կ'երթար, որո՞ւն բարեւ կուտար, գոց պիտին ոստիկանները, բա-լորն ալ բարի մարդիկ էին, բայց հիմա բարին արժէք չունէր: Տարիներով իր քաջած վիչտերը ցոյց կուտային թէ ան օտար աչխարհէ տոլարներ չէր ստացած, սուտ խօսելով մարդու արիւն չէր մտած:

Աչքերէն անմեղութիւնը միւռոնի պէս կը հոսէր, չրթներէն հոգեւոր խօսքերը մեղրի նման կը կաթէին: Ի՞նչ ընէին խեղճ ոստիկանները, սուր ունէին եւ գործ չէին կրնար գործածել պէտք եղած տեղը:

Կամուրջին աղքատներն յաճախ տխուր օրեր կ'անցընէին. քամահրանքն չէր նուա-զեր... Սատաթ – Նոման Ե՞րբ պիտի հըն-չէր — Դուն էն զվխէն խմաստուն ես:

Պատահած մը հաց, պանիր, թերեւս չիշ մը կախէթի գինի, կարելի էր ստանալ ձուկ ծախելով. քահանային իշտեակն յա-ճախ պարապ կը գտնէին. մէկ կամ եր-կու շուներ հոն էին, պահակ էին իրենք ալ քիչ մը հացի կը սպասէին: Տէր կա-

րապետ չկար ասդին – անդին հաց սիրե-լու համար: Ո՞վ կը համարձակէր, բացի այդ կորաքամակ քահանայէն, քարերուն տակ նստիլ կամ Հալապարէն վեր բար-ձրանալ:

Տասն երկար տարիներ անցած էին այն օրերէն որ խեղճ քահանան ձերբակալած եւ Մեահելի բանտը նետած էին:

Տակաւին Թիֆլիսի փողոցները կը թա-փառի, կուրծքէն կախ իր դատապարտու-թեան վճիռը: Քրոջը, Փերիկ մայրիկին, իր տանը կարօտ կը մնար, ուրախ կան-չերով պատառ մը հաց ուտել:

Տակաւին փողոց փողոց կը թափառի, տակաւին ասոր–անոր ձեռքին կարօտ է: Օր մը սպասուհիի տակն է, օր մը ոստի-կանի մը ժպիտի կարօտ է: Սիրտ կա՞յ որ այդպիսի կեանքի մը դիմանայ: Հա-լեցան, մաչեցան իր սիրելիները. տարի-ներ, տարիներ զարնան ծիծեռնակներուն սպասեցին: Օր մը մէկը կը հիւանդա-նար, օր մը միւսը Հալապարի ճամբա-ներուն վրան կը սահէր կ'իյնար:

Մութ լուրեր տարածուեցան Թէ բռնա-ւոր բռնաւորի դէմ եղած է, բռունցք քա-շեր են իրարու. աղքատի՞ լուր է Թէ հարուստի, մարդ չի գիտեր:

Հետաքրքրութեան համար Փերիկ մայ-րիկ եւ Շուշան զացին կառավարական տունը: Բազմութիւն մը բռնած էր մեծ հրապարակը. մէկ – երկու անուն միայն կարդացին, ուրիչ պատառներէն էին. մե-ռածներուն անունները չէին տար: Բաւա-կան ժամանակ Շուշան եւ մայրիկ զացին եկան պետական չէնքը. անուններ կը կարդային, բայց Տէր Կարապետին անու-նը չկար: Բարի լուրի մը կը սպասէին. ստէպ Արչակ իր ընտանիքով հոն էր. հոն էին բազմաթիւ ծխականներ: Այդէն չա-բաթ երեկոյեան դէմ ցանկ մը կը հանէր եւ քահանային անունը չկար:

— Էհ, ըսել է այսպէս պիտի մեռնիմ, ըսաւ քահանան ինքն իրեն, խաչակնքեց իր երեսը, քաշքաշերեց ինքզինքը եւ ա-չեցաւին նուիրեց իր քաջած խաչերը:

Այդ օրը եկաւ մայրիկը, զոնոցին տակ ծանր քան մը բռնած էր:

— Ի՞նչ է մայրիկ, հարցուց քահանան:

— Ձեռքդ պաղնեմ զաւակս, քիչ մը հե-րիսայ բերի որ տաք – տաք կակուղ ու-տես, դուն պէտք ունիս ուժ առնելու, մեր դրացին բերաւ, ան լաւ կը չինէ:

— Աստուած զրկեց մայրիկ, ըսաւ քա-հանան. ծեր աղքատի մը բախտն է. հի-մա կուգայ, չատ ծեր է, ակռաները թա-փած են, հացը կը թրջէ եւ այնպէս կ'ու-տէ. հերիսան ճիշդ իրեն համար է:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(18 – Շար.)

կերպութիւնները վարձկան մարդասպանները կ'օգտագործեն եղեր, եւ Յոյներ ներցուկ կ'ըլլան եւ Եւրոպայի ոստիկանութիւնը բաւարար չափով չի հետապնդեր », « Թուրք դեսպաններու սպանութիւնը, Հայկ· Հարցը, Ֆրանսայի մեղսակցութիւնը, Քոքսիճան եւ մասամբ նորին »··· Բայց «հայ քաղաքական գործիչները », « բանբերները » Լուր կու բերեն Թուրքին Յաղացքին, անդամ մը եւս հաստատելով մեր քաղաքական հաստուներեան պատկառելի կեդրոնական նայ մէկ պատասխանատու մարմին որ ըլլայ իր բանբերը, այնքան առեն պիտի ըլլայ միշտ անպատասխանատու « բանբերներու » բանակ մը :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ գպրեվանքի Ա· տարեշրջանի ամփոփ տեղեկագրէն« կը քաղենք որ՝ գպրեվանքի սաներու թիւը եղած է 23, ուսումնական ծրագիրը ամբողջական եւ անթերի իրագործուած է, գպրեվանքի կեանքը ընթացած է խաղաղ ու երջանիկ, մշակութային կեանքը եղած է համեմատաբար զոհացուցիչ, կրօնական նը ըլլալով գպրեվանքի առաջնահերթ նպատակը չեչոը դրուած է ազգին հոգեւոր եւ կրօնական կարիքներուն հասնող կուսակրօն թէ ամուսնացեալ սպասաւորներու կազմութեան վրայ··· : Նկատի առնելով Լիբանանի տագնապէն կրած իր ծանր հարուածները, գպրեվանքի Ա· տարեշրջանի արդիւնքները եղած են համեմատաբար զոհացուցիչ :

Նիւ Եորքի մէջ Հ· Գ· Բարեկամներու Միութեան նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած է ընդհ· խորհրդակցական Ա· ժողովը ներկայութեամբ հայ մտաւորականներու ընտրեալ բազմութեան մը :

Նիւ Եորքի մէջ Լիբանանի տագնապէն ի վեր Հայութեան թիւը 50–60 հազարէն անցած է այժմ 80–90 հազարի : Փաստ մը եւս որ կարելի չէ հոսանքն ի վեր թիավարել :

Ցառուկ հաղորդակցութեամբ, Միլա – նոյի Հայ Մշակոյթի Ուսումնասիրութիւններու եւ Վաւերագրումի կեդրոնին եռամեայ տեղեկագրով, կը ծանօթանանք կատարուած աշխատանքներուն՝ գիւտ – նական եւ վաւերագրային գործունէու – թիւններ, հրատարակչական գործունէութիւն, ծաւալումի գործունէութիւն, մշակութային փոխ յարաբերութիւններու զարգացում Հայաստանի հետ, գիտական պրպտում :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Արձակուրդ է բոլոր մարզերէն ներս :

Հայութիւնը որպէս հաւաքականութիւն կ'ապրի բանակումներու եւ ճամբարներու մէջ :

Ֆրանսայի մէջ, մէկէ աւելի միութիւններ կը կազմակերպեն ամառնային օգտակար ժամանցի կայաններ : Մարսէյլի Հայ Արենոյէններու Միութիւնը, Հայ Աբգիները, Հայ Աւետարանական Եկեղեցին, կապոյտ Խաչը որ արդէն սկսած է իր երկրորդ ամիսը··· եւ Հ· Ը· Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը : Այս տարի, Ֆրանսայի չորս ծագերէն եկող երիտասարդները ժամադրուած էին Ալպանտեան ծովափը : Հոս, ամիս մը ամբողջ, տասնեակ ու տասնեակ երիտասարդներ ու երիտասարդուհիներ ոչ միայն կ'անցընեն հաճելի արձակուրդները, այլ նաեւ կը հաղորդուին հայկական մթնոլորտով : Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի բանակավայրէն ներս, ազգային հարցերու շուրջ, հայ երիտասարդութիւնը հետաքրքրող բոլոր նիւթերը կը դառնան զանազան դասախոսութիւններու, դրոյցներու նիւթեր : Միաբերու, գաղափարներու եւ մտածումներու փոխանակումը կը հարստացնէ հայ երիտասարդին ազդ· հորիզոնը : Այս թերթին հիմնադիրը՝ Շաւարշ Միսաքեան, 1945ին եղաւ ուղեցոյցը, առաջնորդը Հ· Ը· Դ· Սերունդին, որուն նուիրեց խմբագրական կոթողներ : «Յառաջ» կը գուրգուրայ միշտ այս կազմակերպութեան վրայ որպէս դրօշակիրը Ֆրանսահայ երիտասարդութեան :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

Զորի Բալայեան, ծանօթ լրագրող, «Լիտերատուրնայա Գազետա»յի մէջ, Մոսկուա, ընկերային ու մանկավարժական հարցի մը մասնագէտը կատարած է՝ համապատասխան եզրակացութիւններով : «Սով· Դպրոց» չաբաթաթերթը, Երեւան, թարգմանաբար արտատպած է զայն :

Զորի Բալայեան խօսելով Հայաստանի մասին, նախ գիտել տուած է, թէ «աստեղ պակաս չեն խմում, բան միջին հաշուով, երկրի որեւէ մասում, եւ յանցագործութիւնների մեծ տոկոսը, ինչպէս ամենուրեք, կատարում է հարբած վիճակում : Դժբախտաբար, վերջին տեղը չի գրաւում մեր Հանրապետութիւնը նաեւ մանկական յանցագործութիւնների հարցում » :

Նկատելին այն է, որ յանցագործութեան ցուցանիշները չափահասներու շրջանակին մէջ գրեթէ զերոյի իջած են ամէն անգամ, որ ճատրակի աշխարհի ախոյենական մրցումներ տեղի ունեցած են Տիգրան Պետրոսեանի մասնակցութեամբ : Եւ ասիկա օրերով, շաբաթներով, երկու ամիսով : Միւս կողմէ սակայն, ճատրակի մրցումները ոչ մէկ ազդեցութիւն ունեցած են անչափահասներուն վրայ : Ընդհակառակն՝ յատկապէս մրցաշրջանին, աւելցած են օրինազանցութիւնները : Ցօդուածագիրին համաձայն՝ պատճառը պարզ է : Չափահասները ժամերով իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած են մրցումներուն արդիւնքներուն վրայ, եւ անչափահասները երեսի վրայ մնացած են : « Նրանց մի բան էր հետաքրքրում՝ խաղալ, վազվզել : Իսկ աւտօգա –

Մոնրէալի մէջ, Հայ Աբիւներու Միութիւնը, գլխաւորութեամբ իր ընդհանուր պետին՝ Գուրգէն Մեծատուրեանի, կը ներկայացնէ Հայ Սկաուտները միջազգային սկաուտական համաժողովին : Հայ Աբիւներու Միութիւնը միակ հայ սկաուտական շարժումն է, ամբողջ հայկական աշխարհի մէջ, որ ընդունուած է Միջազգային Սկաուտ· Շարժումէն : Այլ խօսքով, կը ներկայացնէ Հայութիւնը բոլոր միջազգային ճամբարներուն եւ համաժողովներուն :

Անրի Վերնէօյ (Աչոտ Մալաքեան), Ֆրանսացի բեմադիրներուն մէջ, ժերար Ուրիէն յետոյ, ամէնէն մեծ յաջողութիւնը արձանագրող բեմադիրն է :

Գաղութս կը կորսնցնէ իր արժանաւոր անդամներէն՝ Խոտոր Գավէզեան :

Այս Օգոստոս ամսուան մէջ, տարեդարձներու շարքին, «Յառաջ» բացառիկ թիւերով նշեց Բժ· Համօ Օհանջանեանի մահուան 30ամեակը, Շահան Շահնուրի 3րդ տարեդարձը, եւ Անդրանիկի մահուան յիսնամեակը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանի բաժակակիր Աբովեան Երեւանի Կոտայք ոտնագնդակի խումբը միջազգային բարեկամական խաղեր ունեցած է Պուլկարիոյ մէջ : Աբով – եանցիները մէկի դէմ երկու կէտով յաղթած են Կազանլիկ քաղաքի վարդերու հովիտ խումբին, իսկ 0ի դէմ 5 կէտով՝ Սոֆիա գտնուող Ալժէի խումբին : Վերջին խաղին Կոտայքը պարտուած է Սոֆիայի Կրիմիկովեց խումբէն (1–2) :

բաժներով ծայրայեղօրէն լեցուած պրստիկ բակերում վազվզելու այնքան էլ հնարաւորութիւն չկայ » :

Հասկնալի դարձաւ արդէն, թէ խօսքը խաղավայրերու մասին է : Հարց մըն է, որ միայն Երեւանի իւրայատուկ չէ : Բոլոր երկիրներու գրեթէ բոլոր մեծ քաղաքներուն, յատկապէս նոր թաղամասերուն մէջ, ուր այսպէս ըսած «ճատարի վանդակներ» յիշեցնող բազմայարկ, միօրինակ համալիրներ հաստատուած են, ուր առաւել ուշադրութիւնը բնակելի տարածութեան յատկացուած է, անտեսելով պատանիներու, երիտասարդներու ժամանցի վայրերը, անչափահասներու յանցագործութիւնները ընկերային չափով դարձած են :

Ցօդուածագիրին բերած օրինակներէն մէկը այս իրողութեան հաստատման կը ձգտի : Երեւանի բարձրայարկ չէնքերէն մէկուն տանիքը կեդրոնատեղի դարձած է պատանիներուն համար : Վրան լարած են եւ բարձունքն ալ Էվերեստ կոչած : Անմեղ ձգտումներ : Օրին մէկը « զայրացկոտ բեռի » մը կոպտօրէն արգելքի տակ դրած է խաղավայրը : Այս իրազարձութեան յօդուածագիրը իրազեկ դարձած է դաստարանը, « որտեղ այդ տղաները դատւում էին խուլիգանութեան համար », քանի ժամանցի վայրէ զրկուած մնացած են :

Զ· Բալայեանի ըսածն այն չէ, թէ պատանիներուն պէտք է թոյլ տալ խաղալ տանիքները կամ բակերը : Շեչտածն այն է, որ ժամանակին այս վերջինները իրենց տրամադրութեան տակ ունեցած են բաց տարածութիւններ, իրենց բնակարանները մօտ եւ, հետեւաբար, հնարաւորութիւն ունեցած են վազել – խաղալ բնութեան օրէնքով : Հիմա, որ ամէն թիզ հող բնակութեան կը յատկացուի, նորահաս – ները դժուարութիւն կ'ունենան գտնելու վայր մը, ուր իրենց եռանդը վատնեն :

« Երեխաներից խլելով բոլոր այդ կենսական տարածութիւնները՝ մենք դրանով իսկ նրանց զրկում ենք նախաձեռնումից կամ, ինչպէս հիմա ընդունուած է ասել, ստեղծագործական ակտիվութիւնից » :

ԿԱՂՀԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (496)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԻՆ ՀԱԽԱՏԱՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ
ՆՈՐ ՀԱԽԱՏԱՓՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵԻ

– Այո, Քանտիանօ, ես եմ, ես, պատասխանեց գահազուրկ դուքսը հպարտութեամբ : Շղթաներով Հառաչանքի կամուրջին քարէ աթոռին կապուած դուքսը ես եմ··· :

— Հայր իմ, մահավճիռը արձակեցէք, ըսաւ Ռոլան :

— Ցաղթուած եմ, բայց անպարտելի ոգիով ձեր վճիռին կը սպասեմ, ըսաւ Ֆոսքարի :

— Խօսեցէք հայր, խօսեցէք :

Եւ իր ձեռքերը պարտուած դուքսին դլուխին վրայ դնելով, վհատփառ ձայնով մը ու հանդարտ ճակատով հետեւեալ բառերը արտասանեց .

— Ֆոսքարի, կը ներեմ ձեզի··· Գնա՛, տղաս եւ երէկ կրնաս քու խղճիդ հետ խաղաղութեամբ տպրիլ :

Այս բառերուն վրայ Ֆոսքարի գլուխը խոնարհեցնելով սկսաւ արտասուել :

Այդ երկաթէ մարդուն պողպատէ հոգին այս անգամ պարտուած էր··· :

Եւ մինչդեռ շղթաները քակելով թոյլ կուտային որ ան կորաքամակ ու մտածկոտ, իր խղճմտանքը հարցուփորձելով հեռանայ հոնկէ, Ռոլան հօրը առջեւ ծունկի գալով եւ շղթաները անոր դողդոջուն ձեռքերուն դնելով կը թոթովէր .

— Հայր իմ, ով սիրելի հայր, դուք մեծերէն ալ մեծ էք··· որովհետեւ այսօր վրիժառութիւններուն ամէնէն սարսափելին յորվեցուցիր լինձի··· : Այժմ պիտեմ թէ ամէնէն ապահով եւ ամէնէն աւելի ընկճող վրիժառութիւնը կը կայանայ նեղսմտութեան եւ վհատնճութեան մէջ :

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Լէոնոր սեղանատան մէջ ծունկի եկած էր :

Երբ ծերունի Քանտիանօն Սքալապրի – նոյի հետ դուրս ելաւ, Լէոնոր այնպէս կարծես թէ իրեն համար ամէն բան լմընցած էր :

Մահաչուք մտածումներ սկսան յուզուիլ իր հոգիին խորը : Մնաք բարովի պատրաստուած էր ան ամէն բանի, կեանքին, կապոյտ երկինքին, իր երիտասարդական երազներուն, այն տունին ուր սիրահարած էր··· մնաք բարով ամէնուն··· :

Մնաք բարով, սիրոյ կախարդիչ ժպիտին :

Մնաք բարով, Ռոլանին :

Այս անունը շրթունքներուն վրայ պիտի մեռնէր··· զայն արտասանած միջոցին պիտի փչէր իր հոգին :

Ցուսահատ կնոջ մը այնպիսի եռանդով կ'արտասանէր անոր անունը որ իր սէրին մեծութիւնը յայտնի կ'ըլլար :

Ան իր կեանքը, իր մտածումները եւ սրտին բոլոր զգացումները իր սիրոյն աղբիւրէն էր որ կը ստանար : Ինչպէս որ մարդս չունչ կ'առնէ ապրելու համար, ինքն ալ այնպէս կը սիրէր ապրելու համար : Ան Ռոլանով միայն կրնար գոյութիւն ունենալ : Անկէ զատուած, իր կեանքը, տեսակ մը այլանդակութիւն էր :

Ի՞նչպէս պիտի պատմէր, ի՞նչպէս պիտի հանկցնէր Ռոլանին, իր սրտին մէջի Ռոլանին թէ ինքը չատ տառապած էր եւ թէ իր պատճառած յուսահատութեան ենթակէն էր որ չէր ուզեր այլեւս ապրիլ բայց ցմահ չէր զատճանած իր սէրին դէմ, մինչեւ վերջը հաւատարիմ մնացած էր իրեն :

Վերջապէս ոտքի եկաւ :

Պատուհանին կողմը ուղղուեցաւ եւ դուրս նայելու ձեւով մը կռնակը Ֆիլիփի եւ ճանեթթոյի դարձնելով սեղմիբանին մէջէն թոյնին սրուակը հանեց :

— Ռոլան, Ռոլան, միայն քեզ սիրեցի եւ միայն քեզ պիտի սիրեմ, փսփսաց անլսելի ձայնով մը : Մնաս բարով, Ռոլան··· :

Պատուհանէն դուրս նայեցաւ եւ վերջին նայուածք մը նետելէ յետոյ այն ծաղկալից օրրանին որուն մէջ իր մատաղ սէրը սնանած էր, թոյնին սրուակը շրթունքներուն մօտեցուց :

Բառ մը թռաւ բերնէն հրեղէն անուն մը :

— Ռոլան···

ՄԻՇԷԼ ՋԵՎԱՀՕ

(Շար·)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մուրատեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս կիրակի Ցուն - ուար 15, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին իրենց տարաբախտ զաւկին՝

ԿԱՐԱՊԵՏ - ՄԻՇԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Ապրի Տիկին մը ի յիշատակ Հրայր Ուշագլեանի մահուան տարելիցին 200 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սուրբէն Ճերմակեանի մահուան տխուր առթիւ Գրիգոր Ադամեան կը նուիրէ 250 Ֆր. Սեւրի Մխիթարեանին եւ Դպրոցասէրին 250 Ֆր. (ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Ցունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ - Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Ցուն - ուար 13ին, ժամը ճիշդ 20·30ին իր սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ՓԱՐԻԶ. — ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Ցունուար 13, ժամը 20·30ին, Պարոյր Սեւակ գրադարանը, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ։ Կարեւոր օրակարգ։ Հայրենակիցներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ - Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Ցունուար 17ին, ժամը 20·30ին, Փերմանանս տէ զ'Ասիս - քանք Սոսիալ, 23 Ռիւ Պելֆոր, Անիէռ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Ցունուար 22, ժամը 14·30ին, Սեւրի Սամուէլ - Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն։

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ — ցուցադրութիւն Ֆիլմի։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով։

ՆԱԽՆԻՔ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

×

ՏԷՍԻՆ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Ցունուար 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։ Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր։

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը մանուկներու օրը կը տօնէ Ցունուար 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ֆօժիէ։

Գեղարուեստական բաժին.— երգ, արտասանութիւն, պար՝ դպրոցի աշակերտներու կողմէ։ Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ պապան իր նուէրներով։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ցունուար 15, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի Ազգ. Տան սրահին մէջ՝ 40 Ռիւ տ'Ամէնի (295 Ռիւ Պուալոյի անկիւնը), կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Փոքրիկներու կողմէ երգեր, արտասանութիւններ, գեղջկական պարեր, հաճելի անակնկալներ։ Կաղանդ պապան զանազան նուէրներ եւ համադամ ուտելիքներ պիտի բաժնէ ներկայ մանուկներուն։

Մուտքը ազատ է։

47 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզեան շրջանէն

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

Կիրակի, Մարտ 5 կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14·30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique, Paris — Métro Invalides

ՆԵՐԿԱՑՈՒԹԵԱՄԲ

Sir WILLIAM GLADSTONE, Bt.

Ընդհ. պետ, Անգլիոյ ակաուտներուն

մասնակցութեամբ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր շրջաններուն

Բացառիկ սկաուտական եւ գեղարուեստական յայտագիր հայերէն, պատրաստուած Արիներուն, Արենոյշներուն, Գայլիկներուն եւ Թեւիկներուն կողմէ

ՄՈՒՏՔ 20 ՖՐԱՆՔ

ՊԻՖԷ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱղԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄ ՀԱՑՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

1978

Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ

կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

ՍԵՒԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդոկ (տրմի - փանսիոն) եւ պաոյտներ

Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, Ցունուար 15, Ա. Կիրակի զվնի Ծննդեան։ Բարեկենդան առաջաւորաց պահոց։ Եկեղեցւոյ անուան տօնին առթիւ, այսօր մասնաւոր հոգեհանգիստ կը կատարուի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ եկեղեցաչէն լարերար՝ Աղեք - սանդր Մանթաչեանի համար։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ - ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Սէն - Շամոնի Հայաստանեայց Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը սիրով կը հրաւիրէ զաղութիս անդամները, Ծնունդի եւ Աստուածայայտնութեան պատարագին, Ցունուար 15, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սէն Շամոնի Սէն-Փիէռ եկեղեցւոյ մէջ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Միաժամանակ կը կատարուի Ջուրի օրհնութիւնը եւ հոգեհանգստեան պաշտօն ննջեցեալ հոգիներու համար։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ հանդերձ ընտանեօք, Ամանորի եւ Ս. Ծնունդի առթիւ կազմակերպած ընդունելութեան, Ցունուար 15 ժամը 16ին Ա. Մանուկեան մշակութային կեդրոնը՝

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Հիւրասիրութիւն եւ զուարթ մթնոլորտ Պ. Մ. Էմմաեան, Օր. Սվաճեան իրենց երգերով, Տօքթ. Գ. Մոստիչեան իր անակնկալներով։

Հեռաձայն 242·14·81 եւ 887·99·06

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՁԱՇ
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Ցունուար 15, կիրակի ժամը 13ին։

Համադամ հայկական կերակուրներ։

Երգ, արտասանութիւն, բաժակաճառ։

Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը։

Հայկական մթնոլորտ։ Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ։

Ճաշագին 50 Ֆր.

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Ցունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆի։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

REPRESENTATION THEATRALE

Samedi 11 Février 1978 à 20 h. 30

Mairie d'Issy - les - Moulineaux av. Victor - Cresson

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «ԱԲԵԼԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

Թիւ 5 Խելագարը

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ

Տոմսերուն համար դիմել.—

ETS. MICHEL — 253, Rue P.-V. Couturier, Alfortville — Tél. 899-09-66

KOUYOUMDJIAN — Station SHELL — 18, Quai J. B. Clément, Tél. 375-28-37

CAFE PHILIPPE — Place Carnot, Alfortville

SEVAN, 4 Rue Lazare-Carnot, 92140 Clamart — Tél. 642-16-07

PALOUYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97

SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris — Tél. 326-88-65

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
14-15
SAMEDI-DIMANCHE
14-15 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53րդ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 14·032

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 14.032

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՌՈՄԻ ամերիկեան դեսպանատունը յայտարարութեամբ մը ճշդեց թէ Միացեալ Նահանգները դէմ են որ համայնավարներ մտնեն արեւմտեան կառավարութեանց մէջ, ինչ որ հաւանաբար մաս կը կազմէ օտար երկիրներու ներքին գործերուն չխառնուելու այն նուիրական սկզբունքին որու մէկ ուրիշ ախոյեանն ալ Խորհ. Միութիւնն է։

ՍԱՍՏԻԿ ՓՈԹՈՐԻԿ մը աւեր գործեց Ֆրանսայի հիւսիսը եւ Պրիթանիան։ Նաւեր ընկղմած են եւ հազուագիւտ սաստկութեամբ հովը (120էն 140 քիլոմեթր ժամական) տակնուվրայ ըրած է բազմաթիւ շրջաններ։

ՄԱՌՆԷ որ հեռատեսիլի Ա. կայանի «Դէպք»ին հիւրն էր առջի իրիկուն, պնդեց որ առանց համայնավարներուն փոփոխութիւն չկայ, շատ պնդեց նաեւ կոչի ձեւով որ Միթերան իրեն անպայման հեռաձայնէ. հակառակ Փաթրիս Տիւհամէլի պնդումին, չուզեց ճշդել թէ ձայներու ի՞նչ համեմատութիւն կ'ուզէ Ա. Շրջանին, որպէսզի համաձայնի ընկերվարականներուն հետ Բ. շրջանին համար, կրկնելով միայն թէ 25 առ հարիւրը՝ լաւ է, 21 առ հարիւրը՝ քիչ է։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ «ԻՒՆԻԹԷ» շաբաթաթերթին մէջ, Միթերան խմբագրականով կ'ըսէ թէ համայնավար կուսակցութիւնը 1972էն նախատեսած էր խզումը, հիմնուելով Կ. Կոմիտէի առջեւ Ժ. Մարշէի ներկայացուցած տեղեկագրին վրայ, 1972 Յունիս 29ին եւ որ հրապարակուած է միայն 1975 Յուլիսին։

ՄՈՍԿՈՒԱ – ԹՈՒՐԻՈ բանակցութիւնները հաչտութեան դաշնագրի մը համար ձախողած են, գլխաւորաբար Քուրիլ կղզիներու պատճառով, զորս Մոսկուա գրաւած է Բ. աշխարհամարտի վերջաւորութեան։ Ճափոն դժգոհ չէ։

ՊՈՒՄԵՏԻԷն Մոսկուա գացած է Դամասկոսէն եւք, ինչ որ նախատեսուած չէր շրջապտոյտին մէջ։ Այս առթիւ կոսիգին ըսած է որ Սատաթի քաղաքականութիւնը անճնատուութիւն է։

ԱՆԳԼԻՈՑ մէջ Ուրքարթ առաու արդէն երեսուն մեռեալ կար փոթորիկին հետեւանքով։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

ՍԱՐԳԻՍ ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ՝
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԿԱՐԻՉԻ
ԿՈՉՈՒՄԻՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ

Նկարիչ Սարգիս Մուրադեան արժանացած է Հայաստանի ժողովրդական նկարիչի կոչումին։ 1976ին ան արժանացած էր Խորհ. Միութեան պետական մրցանակին։ Ս. Մուրադեան աւարտած է արդէն իր նոր մեծ կտաւը՝ «Սարդարապատի ճակատամարտը» խորագրով։ Քննադատներ հայ նկարիչը դասած են թեմաթիք չարադրանքի խորհրդային լաւագոյն վարպետներու կարգին։ Սարգիս Մուրադեանի վրձինին կը պատկանին հինգ հարիւրէ աւելի կտաւներ, որոնց մեծ մասը ցարքին բանուորներու, գիւղացիներու, գիտութեան եւ մշակոյթի գործիչներու դիմանկարներ։ Իր գործերը տեղ գտած են Մոսկուայի թանգարանին մէջ, ինչպէս նաեւ Հայաստանի եւ խորհրդային այլ Հանրապետութիւններու պատկերասրահներու մէջ։ Ս. Մուրադեան նկարներու շարքեր նուիրած է Քուպային, Ռումանիոյ, Չեխոսլովաքիոյ։

ՖՐԱՆՍՈՒՀԻ ԼՐԱԳՐՈՂԸ, «ՕՊԶԵՐՎԸՐ» ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՑԼԱԽՈՀՆԵՐԸ

—o—

Յունուար 8ի անգլիական Օպզերվըր արձագանգ կը հանդիսանայ կարգ մը «լուրերու» զորս ստացեր է Ֆրանսուհի երիտասարդ դասատուէ մը՝ Ֆրանսուազ Օվըթի, որ Օռռոի կ'աշխատակցի եղեր Սոֆի Ամաո կեղծանունին տակ։

Անգլիական թերթը կը գրէ թէ օրիորդը, որ ատեն մը եղեր է Երեւան, Օպզերվըրի ցոյց տուեր է վաստաթուղթեր երկու կազմակերպութիւններէ։ Մէկը՝ Հելսինքիի համաձայնութեանց հսկողութեան փոքրիկ խումբէն, միւսն ալ կազմակերպութենէ մը, որ ինքզինքը կը կոչէ «Հայկ. Ազգային Միացեալ կուսակցութիւն»։

Օրիորդը Երեւան գացեր է Հոկտեմբերին դասախօսելու համար Ֆրանսական մշակոյթի մասին Օտար Լեզուներու եւ Գրականութեան Բրուսով հիմնարկին մէջ, երկու տարուան պայմանագրով Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութեան հետ։ Ներկայիս արձակուրդի մէջ է։ Ապրիլին երբ Խորհ. Միութիւն դացեր է, իբրեւ զբօսաշրջիկ ութ ժամ հարցապնդուեր է Քա. Ժ. Պ.ի կողմէ։ Նոյեմբերի սկիզբն ալ իրեն հարցումներ ըրեր են «Բրուսով Ինսթիտուտի» ուսանողները Ֆրանսական դիրքին մասին մարդկային իրաւանց հարցերու նկատմամբ։ Քիչ եւք, ուսանող մըն ալ զինքը հրաւիրեր է հինգ հոգիի հանդիպելու, որոնք ներկայացած են իբրեւ «Հելսինքիի խումբ»։ Ցետագային յայտարարութիւն մը տուեր են իրեն, որպէսզի հրատարակուի Արեւմուտքի մէջ։ Յայտարարութիւնը, կը գրէ Օպզերվըր, կը վերաբերի 18 քաղաքական դատավարութեանց, դլխաւորաբար 1973ին եւ 1974ին, որոնց ընթացքին հայ այլախոհները վեց ամիսէն տասը տարի բանտարկութեան դատապարտուած են։

Քաղաքական, կրօնական եւ այլ իրաւունքներէ զատ, ազատութիւններ կ'ուզեն նաեւ հայ մշակոյթի համար եւ կը պահանջուի որ խորհրդային իշխանութիւնները քաջալերեն եւ օգնեն այն Հայերուն, որոնք կ'ուզեն Հայաստան վերադառնալ Խորհ. Միութեան այլ վայրերէ։ Միւս փաստաթուղթը, այսպէս կոչուած «Ազգ. Միացեալ կուսակցութենէն» աւելի հեռու կ'երթայ իր ազգայնականութեան մէջ եւ հանրաքուէ մը կը պահանջէ ինքնորոշման համար։ Ըստ անոնց, Հայաստան ներքաշուած է Մոսկուայի ազդեցութեան մէջ եւ Հայերը կը զրկուին իրենց ազգային ինքնութենէն։ Ըստ անոնց, Հայաստան ներքաշուած է Մոսկուայի ազդեցութեան մէջ եւ Հայերը կը զրկուին իրենց ազգային ինքնութենէն։

Թրքական Թերթիւման օրաթերթը Յունուար 9ի եւ 10ի իր թիւերով եւ հիմնուելով անգլիական դիւաններու փաստաթուղթերու (?) վրայ խակապէս զգայացուցնց նորութիւն մը կը յայտնաբերէ եւ իր գրութիւնն ալ կը խորագրէ.—

«ՀԱՑՈՑ ԿԵԱՆՔԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂ ԹՈՒՐՔ ՄԵԾ ԱՆՁՆԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝ ԹԱԼԱԱԹ ՓԱՇԱ, ՀԱՑԿ. ՓԱՄՓՈՒՇՏՈՎ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ»։

Այս նշանաւոր « փաստաթուղթերը » արձագանգ կը հանդիսանան Թալաաթի 1915 Օգոստ. 28 թուակիր մէկ հեռագրին, ուղղուած կուսակալներուն եւ ուր Ներքին Գործոց Նախարարը կը հրահանգէ ի մէջ այլոց· « Տեղահանուած Հայերէն անոնք որ կառքերով կամ հետիոտն կը ճամբորդեն ամենամօտիկ կայարանի մը մէջ շոգեկառքի պիտի դրուին եւ շոգեկառքով պիտի փոխադրուին »։

Հաւանաբար Թալաաթ պիտի նախընտրէր, որ նոյնիսկ վակոն-լիով « ճամբորդէին » տեղահանուած Հայերը քայց երեւի չէ եղեր··· Այս նշանաւոր « փաստաթուղթերուն » մէջ դեռ ուրիշ հրաշալի տողեր ալ կան, որոնց կ'անդրադառնանք առանձին։ Բայց հետաքրքրական է յիշատնալ թէ 62 տարիէ ինչո՞ւ « գաղտնի » մնացեր է այսպիսի հեռագիր մը եւ մանաւանդ ինչո՞ւ մէջտեղ չէ հանուեր 1921ին Պերլինի դատարանը, ուր հինգ ուրիշ հեռագիրներ կը փաստէին Թալաաթի « զուրզուրանքը» Հայերու հանդէպ···։

ԸՍՏ «ՄԻԼԼԻԷԹ»ի

Հայեր կը ապաստնան եղեր Իփրաշի զտարանը եւ Իզմիթի օթոկաղը ողջ հասնիլ

Յունուար 11ի «Միլլիէթ»ը կը գրէ·—

« Փարիզի մեր թղթակից Միշէլ Փերճման կը հաղորդէ·— Անցեալ Կիրակի իրիկուն, մարդ մը հեռաձայնեց Փարիզ, Ֆրանսական Գործակալութեան կեդրոնին, եւ ինքզինք ներկայացուց իբր մէկ անդամը « 28 Մայիսի խմբակ » անուն հայկական կազմակերպութեան։ Ըսաւ թէ իբր վրէժխնդրութիւն, խափանարարութիւն պիտի ընեն Թուրքիոյ մէջ, Իզմիթի օթոպիւսի կառաժին եւ ԻՓՐԱՇԻ գտանին դէմ։ Լրատուն հաստատեց թէ նախապէս Սիրքէճիի կայարանին եւ Եշիլգիւղի օդակայանին մէջ պատահած պայթումները իրենց գործն են, եւ նորէն իրենք սպաննեցին Փարիզի, Վիէննայի, Վաթիկանի Թուրք մեծ դեսպանները։

«Մինչ այդ, անցեալ Կիրակի օր, Իզմիթի օթոկարին պէնզինի կայանին մէջ գտնուեցաւ ռումբ մը, որ կրնար ծանր աւերներ գործել։ Ճշդուեցաւ թէ այդ ռումբը արտասահմանէն բերուած է։ Հայերը յայտարարած էին թէ Յունուար 8ին Թուրքիոյ մէջ նոր խռովարարութիւններու եւ խափանարարութեանց պիտի ձեռնարկեն, եւ այժմ կ'ուզեն իրենց ծրագիրը գործադրել Իզմիթի մէջ եւ շրջակայքը։

« Ինդրոյ առարկայ հայկական կազմակերպութիւնը «28 Մայիս» անունը առած է հետեւեալ պատճառով·— 1976 Մայիս 28ին հինգ Հայեր ձերբակալուած էին Ցիւրիխի մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ յարձակում գործած են տեղւոյն Թուրքական հիւպատոսարանին եւ Թրքական դրամատան մը վրայ։

« Զինուորական փորձագէտներ քննած են Իզմիթի մէջ գտնուած ռումբը, որ սոսկալի աւերներ պիտի գործէր։ Վրան օտար լեզուով գրութիւններ կան եւ բաբեախտութիւն է որ չէ պայթած »։

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱԶՄՈՒՄԸ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

×

Գիտական եւ արհեստագիտական նուաճումներու ծանօթացման եւ ներմուծման Երեւանի տան կողքին կազմուած է Բնութեան Պահպանութեան Խորհուրդը, որուն նպատակն է քարեխաւել բնութեան պահպանութեան հիմնական հարցերու ծանօթացման եւ գործնական միջոցներու իրականացման աշխատանքները։ Խորհուրդը զբաղած է իր անդրանիկ նիստը եւ քննած Երեւանի կանաչապատման հարցերը։ Նոր կազմուած Խորհուրդը, որու նախագահն է Փրոֆ. Աչաուր Միրիմանեան, մշակած է յառաջիկայ իր գործունէութեան ծրագիրը, որուն նպատակն է լուծել Հայաստանի բնութեան պահպանութեան հիմնական հարցերը։

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
Ժ. — ԺԲ. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Ե.— ՀՈԳԻԻ ԵՒ ՄԱՐՄՆԻ ՀԱԿԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մարդ է ընէ թոյլ էակ է, կազմուած երկու հակառակ մասերէ՝ մարմնով եւ հոգիով: Փրկութեան ձգտելով՝ ան չբռնադատուիր ներքին պայքարի մէջ է, չի գիտեր, թէ որու կամքը կատարէ, մարմնի՞ թէ հոգիի: Այս երկուութիւնն է, ահա, որ կը դառնայ, Նարեկացիին համար, տանջանքի պատճառ: Մի՛նչդարեան քրիստոնէական աշխարհայեացքով՝ մարմինն եւ հոգի, որպէս երկու անհաշտ բաներ, կեցած էին դէմ առ դէմ: Եթէ մարդը զօրանար, հոգին կը թուլնար, եւ փոխադարձաբար: Մէկը՝ երկիրը ունայնութիւն էր եւ առասպանք, միւսը՝ երկինքը՝ իսկական բարիք եւ անդորրութիւն: Եւ ահա, կը ծնի Նարեկացիով մեր բանաստեղծութեան մէջ զօրեղ քնարերգութիւն՝ մարդու թուլութեան մասին.

Մարմին մեղսամակարդ
Եւ յօժարութիւն երկրասէր,
Դիմամարտութիւն տնկակից
Եւ խառնութիւն ներհակական...

. . . . . .

Համբաւբ ոչնչից եւ պահեստ հողմոց,
Նմանութիւնք ստուերաց
Եւ կերպարանք ծիծաղելիք·· (Բանն Ծե)

Ահա թէ ինչ է իրական կեանքը եւ մարդը: Բայց այս չէ միայն, « ընտանիք թշնամիք, հարազատ հակառակք, եւ որդիք դաւաճանողք » են:

Սիրտս ճաճրախորհուրդ, բերանս
չաբախօս,
Ականց յայրատատես, ականջս վրիպաղուր,
Ձեռնս մահագիզ երիկամիւնք անփորձ,
Ընթացք մոլորաշաւիղ··· (Բանն ԾԶ)

վաճառական վատնիչ, շահարար
շուայտեալ,
Պաշտօնեայ արբեցող,
Պատգամաւոր բանսարկու, դռնապան
ճնեաց,
Աղբատ հպարտ, մեծատուն ժխտող,
Դիւանապետ անօրէն, թագաւոր
դարմատար,
Կայսր ոգեկործան, իշխան տիրադաւան:

Եւ այսպէս, աւելի ու աւելի վաթխար են՝ ամէն բան, ամէն դառակարկի մարդիկ· եւ ահաւորն այն է, որ թէպէտ աշխարհն ու մարդիկ այսպէս են, բայց մարդս կազմուած ըլլալով մարմնէ, ինչքան ալ ճիգ կը թափէ՝ չի կրնար ուրանալ աշխարհը, ժխտել մարմինը եւ միանալ Աստուծոյ:

Հանապազ եռամ եւ ոչ երբեք պարզիմ,
Միշտ խառնիմ զուգիլ եւ ոչ եւս միաճամ·
Ահա զուր, երկնաւոր իմ ճարտարապետ,
Ի սնոտիս վաստակեալ առ իս աշխատիս··
(Բանն ԿԹ)

Եթէ ապաշխարողը չի կրնար դիւրութեամբ հասնիլ իր նպատակին, անոր պատճառն այն է, որ մարդը մարմնէ կազմուած ըլլալով հանդերձ՝ միաժամանակ խաղալիք է երկու ներհակ ուժերու միջեւ՝ Աստուծոյ եւ Սատանայի: Աստուած կը ձգտի զայն բարձրացնել, իսկ Սատանան՝ ետ կը քաշէ: Մարմնին վրայ կ'ելլէ Սատանան, որ ամէն տեսակ հրապոյրներ ստեղծելով՝ մարդուս, չարութեամբ, մեղքի փորձութեան մէջ կը ձգէ: Եւ այստեղ կը սկսի մարդուս ողբերգութիւնը: Մարդ, իր ծնած օրէն, արդէն, ժառանգաբար թուլակամ է· Սատանան ամէն վայրկեան, կը դրդէ զայն՝ մեղանչել· եւ ան մեղք կը գործէ ու ցած կը վերուի:

Զ.— ՄԵՂՔԸ ԸՍՏ ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ

Դժուար է որոշել, թէ Նարեկացին մեղք ըսելով ի՛նչ կը հասկնայ: Ի՞նչ բան է անձնական մեղքը, որու մասին ան, յաճախ, անորոշ, տրտում բառերով կ'արտայայտուի:

Նարեկացին ըլլալով հոգեպաշտ կրօնաւոր, աշխարհէն հրաժարած մարդ, անոր համար ամէն ինչ, որ աշխարհային է՝ մեղք է: Աշխարհային կեանքը, ինչպէս ինքը կ'ըսէ, « պատրողական դինի է », որ կը գրաւէ, կը յիմարացնէ մարդը, եւ ան չի կրնար աշխարհէն միտքը կտրել:

Մոլորեցայ անառակ ընթացիւք ի միտս
վայրենիս,
Գիրբս ածի ի կենցաղոյս սիրոյ,
Եւ ի բեզ թիկունս՝ փոխանակ դիմաց
դարձուցի,
Զանապատ հոգիս՝ մարմնոյս
փափկութեամբ յաւէտ վատնեցի:
(Բանն Ի)

Այսպէս, ամէնէն մեծ մեղքն այն է, որ ան չի կրնար աշխարհէն իր միտքը կտրել: Ան կը ճնշուի մեղքի բեռին տակ, ուստի, բուռն ապաշխութեամբ կը նկարագրէ մեղքի ցանկութիւնը, զղացումը մեղաւոր մարդուն, քան ինքը մեղքը: Ան կը տառապի մեղքի հետեւանքներով, ինչպիսի մեղք ալ ըլլայ: Իր հոգեպաշտական ձգտումին մէջ, ան, վայրկեան մը անդամ հոգւոյ անդորրութիւն չունի, որովհետեւ միշտ կը տեսնէ, կը զգայ, որ Սատանան, մեղքը ստեղծողը, իր աներեւոյթ դունդերով՝ կեցած է, միշտ, անոր մօտ:

Սատանայի ահն աւելի մեծ է դիւրերը, երբ խաւարը կը տարածուի չորս կողմ· եւ Նարեկացին դիւերային հսկումէն յոտոյ, կարճ ժամանակով՝ պէտք է իր խուցը մտնէ: Խաւարը Սատանայի իշխանութիւնն է եւ անոր գործունէութիւնը եռանդուն կը դառնայ՝ խաւարի մէջ: Աղօթողը կը վախնայ, որ չարը թերեւս նոր դիւտ մը ունի, իր քնացած պահուն՝ նոր փորձանքի մը մէջ ձգէ զինքը: Եւ բանաստեղծը կը խնդրէ Աստուծմէ, որ պահէ զինքը այդ վտանգէն, որ հրեշտակները, մարգարէներն ու առաքեալները պահապան կեանն իր վրայ: Զարհուրած զօրութիւն ունի խաչը, որ պիտի պահէ զինքը· կ'ուզէ որ անիկա դրուի իր տան չեմին, որպէսզի սատանան չկարողանայ ներս մտնել: Բանաստեղծը համոզուած է, որ Աստուած պիտի ուղարկէ իր հրեշտակներու գունդերը, որոնք պիտի կրծուին ընդդէմ սատանայի դասերուն, որպէսզի ինքը, ինչպէս անվնաս կը քնանայ զիւերը, նոյնպէս ալ անվնաս արթննայ:

Այս աղօթքները, սատանայի դէմ, ուղղակի կը զգար· ծխականները մէկիկ – մէկիկ կուգային կամ կամուրջին տակ դանելու, կամ Արշակին տունը:

Բայց ո՞վ կրնար կեանքին դէմը բաց պահել եւ աշխարհս ցոյց տալ իր արեւով ու գարուններով: Մահը մերն է մենք մահին ենք կ'ըսէ բանաստեղծ մը:

Տէր կարապետ օրն անգամ մը կը լքէր կամուրջը եւ կ'երթար մէկ կամ միւս տունը· ոսոխականներ քիչ կը տեսնուէին· մարդիկ տարբեր երեսներ ունէին:

Եկաւ քամանչան ալ, աղքատներուն խումբը չուտով ձեւացաւ· Արտաւազդին ձայնը գետին մէկ կողմէն միւսն անցաւ:

Սակայն ամէնէն աւելի քահանային ապաստանն էր որ սրտեր կը մաչեցնէր· խեղճ Շուշանիկը գրեթէ ամէն օր պետական չինովնիկ էր, մուտիւիկին շատ մօտը որ անուն մը չունէր – ցնէր: Խեղճ քահանային անունը չկար ու չկար:

Տակաւին կը չարունակուէին հանել ներումի անուններ, շատ աւելի բազմաթիւ անուններ կուգային, շատ մօտիկ ազգականներ կամ պատժուածին ինքը կըրնային վերցնել: Անուններն կը կարդային եւ Տէր Կարապետին անունը չկար: Մայրիկն ու քահանային քոյրը, կամ Արտաւազդ լալով ետ կը դառնային:

Մրարներ ընդունող այն հայ վինուորն ալ չկար· կրնար լոյս մը տալ, բայց տարիները անցած էին:

Ուրբաթ օր մը Տէր Կարապետ առատ հաց, պանիր, եփած լուբիա առած, դանդաղ քայլերով, դաւաղանին կռթնած քովի տունէն կամուրջին տակ կ'իջնէր· ուրախ էր որ շատ մը աղքատներ եւ չունեւոր պիտի կերակրէր:

Բաւական մօտեցաւ կամուրջին, ոտքը դէշ տահեցաւ, ինկաւ փոսի մը մէջ, քունքը սուր քարի մը զարկաւ, սաստիկ արիւն եկաւ· մինակ էր, այդպէս մնաց· եկաւ աղքատ մը, սարսափահար ճուաց·

— Վախ, մեռնիմ քեզի հայր սուրբ, պռաց, կանչեց, լսեցին չորսկանները, եկաւ Արտաւազդը, տիկին Անանա եկաւ, Թափեցան ծանօթ անծանօթ մարդիկ:

Վերցուցին իր խչտեակին վրայ դրին, կինները թաչկինակներով արիւնը կեցուցին, պաղ ջուր քսեցին:

— Քիչ մը ցքի, քիչ մը ցքի (ալքոլ), պռացին տղէն անդէն:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(Շար. – 19)

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Խորհ. Միութեան Գերագոյն դատարանին ընտրութիւնը կատարուած է Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ, Դեկտեմբեր 16: Ասիկա կը համապատասխանէ Նոր Սահմանադրութեան 153րդ յօդուածին (նախկինին մէջ՝ յօդ. 105): Գերագոյն դատարանին պարտականութիւնն է հսկել դատարաններուն գործունէութեան ամբողջ երկրին մէջ: Ընտրուած 19 անդամներուն մէջ՝ մէկ նախագահ երկու տեղակալներով եւ մնացեալը անդամներ. Հայեր չկան: Միւս կողմէ նկատի ունենալու է, որ համաձայն Սահմանադրութեան համապատասխան յօդուածին, Խ. Միութեան Գերագոյն դատարանի կազմին մէջ ի պաշտօնէ կը մտնեն միութենական Հանրապետութիւններու Գերագոյն դատարաններու նախագահները:

Գերագոյն դատարանի ատենակալներուն մէջ, թիւով 45 հոգի, երկու Հայ կայ՝ էլէոնարա Քոչարեան եւ Վիկտոր Յանարջեան:

Միութենական Հանրապետութիւններէն իւրաքանչիւրը իր Գերագոյն դատարանը կ'ընտրէ իր Գերագոյն Խորհուրդին միջոցաւ: Բոլոր պարագաներուն ալ պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցը հինգ տարի է դատաւորներուն եւ երկուքկէս (նախապէս՝ երկու) ատենակալներուն համար:

Այսպէս կոչուած ժողովրդական դատարաններու դատաւորները, որոնք կը քննեն քրէական բնոյթի գործերուն 97 տոկոսէն աւելին, կ'ընտրուին քաղաքացիներուն կողմէ ընդհանուր, հաւասար եւ ուղղակի սկզբունքով եւ գաղտնի քուէարկութեամբ: Ատենակալներուն համար ձեռնարկ դրութիւնը կը կիրարկուի բանուորներու, պաշտօնեաներու եւ գիւղացիներու ընդհանուր ժողովներու մէջ:

Նոր Սահմանադրութիւնը յօդուած 155–ով կ'երաշխաւորէ դատաւորներուն եւ ատենակալներուն անկախութիւնը. –« Դատաւորներն ու ժողովրդական ատենակալները անկախ են եւ ենթարկուում են միայն օրէնքին »: Տարացի նոյն երաշխաւորութիւնը կար նախկին Սահմանադրութեան մէջ եւս, յօդուած՝ 112:

Խորհրդային Սահմանադրութեան չատ մը կէտերուն նման այս մէկին ալ ձեւական բնոյթ ունի: Փաստօրէն Համայնավար կուսակցութիւնն է, որ կը նշանակէ թեկնածուները, որոնք այլ կարգի թեկնածուներ չունեն նման կը ստանան ձայներու բացարձակ մեծամասնութիւնը: Այսպէս, շրջանային (քաղաքային) ժողովրդական դատարաններու դատաւորներու վերջին ընտրութեանց, 1976 Ապրիլ 11, ընտրական ցանկերու մէջ արձանագրուածներուն 99,98 տոկոսը մասնակցած էր քուէարկութեանց· ատոնց ձայներուն 99,87 տոկոսը ձեռք ձգած էին թեկնածուները: Հայաստանի մէջ ցուցանիշը աւելի բարձր էր· համապատասխան կարգով 99,99 եւ 99,93: Ի դէպ Հայաստանի մէջ ընտրուեցան 80 դատաւորներ, 13ը՝ կիներ: Ատենակալներու թիւն է Հայաստան 7·880,37 տոկոսը կիներ:

Դատաւորները, որ ընդհանրապէս կուսակցական են եւ երկար ժամանակ աշխատած են արդարադատութեան մարմիններու մէջ, գիտեն, թէ ի՛նչ կ'ակնկալուի իրենցմէ: Խորհրդային դատաւորին դերն է ոչ թէ արտայայտուիլ ամբաստանեալին չանգատաւոր ըլլալուն կամ չըլլալուն մասին, ոչ ալ ճշդել յանցանքին տարողութիւնը, այլ գործադրել Գերագոյն դատարանին միջոցաւ իշխանութիւններուն վերջին ցուցմունքները: Եւ, հետեւաբար, զարմանալի պէտք չէ նկատել, որ անպարտ արձակելու երեւոյթը գրեթէ գոյութիւն չունի Խորհ. Միութեան մէջ:

Ամիկա առաւել ակներեւ է քաղաքական դատավարութիւններուն մէջ (Դիսիդենտները կը պատրաստուին Ք.Ա. ԺԿ. Պ.ին եւ ոչ թէ Ներքին Նախարարութեան կողմէ): Վճիռները ի յառաջագունէ որոշուած կ'ըլլան վերէն եւ փոխանցուած՝ դատաւորներուն:

Կը հետեւի, ուրեմն, թէ դատաւորը պարզ կապ մըն է իշխանութեան եւ ժողովուրդին միջեւ: Լաւագոյն պարագային, ան՝ ինչպէս ամէն քրէական դատավարութեանց ընթացքին, կրնայ քիչ թէ շատ բարեփոխել վճիռը նկատի առնելով հարցին բովանդակութիւնը: Չի կրնար շատ յառաջ երթալ եւ, օրինակ, խնդրոյ առարկայ դարձնել դատախազին թղթածրարը: Այս վերջինը կը մնայ խորհրդանիշը խորհրդային դրութեան անվիճելի արդարութեան:

Փաստաբանն եւս երբեք ռիսքը չառնէր խնդրոյ առարկայ դարձնելու դատախազութեան ամբաստանութեան տեսակէտները: Կը գոհանայ ընդհանրապէս մեղմացուցիչ պատճառներ գտնել՝ յանցագործին համար, խնդրելով դատարանէն, որ ներողամիտ գտնուի: Այլապէս կրնայ իր անունը ջնջուած տեսնել իր շրջանի փաստաբաններու ցանկէն:

Քաղաքական դատավարութիւններուն մէջ փաստաբանները պէտք է մաս կազմեն այն ցանկին որ կը պատրաստէ Ք.Ա. ԺԿ. Պ.ն, նկատի առնելով վստահելի տարրերը:

Դատախազը, խորհրդային ընկերութեան մէջ, կը մնայ թիւ մէկ անձը դատական աշխարհի: Կը ներկայացնէ ու կը խորհրդանշէ իշխանութիւնը՝ արդար, անսխալական:

Միութենական Հանրապետութիւններուն, ինքնավար Հանրապետութիւններուն, երկրամասերուն, մարզերուն եւ

ՆԻՆ տեսակ մը « կապք »ի բնոյթ, որ մինչեւ այսօր ալ տարածուած են մեր ժողովուրդին մէջ: Զարհուրած միջոցներն են, ըստ ժողովրդական հաւատալիքներու՝ խաչը, երկաթը, քացախը եւն.:

ՏԱՐՕՆԱՒԱՐԴ

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

⁂

— Հայր սուրբ, դէթ միասին կերէք· դուն պէտք ունիս, հիւանդ ես, յոգնած ես:

— Ախ, մայրիկ ձանձրացած եմ այս կեանքէն, թափառումն ալ իր գահէն կը ձանձրանայ, ես ի՞նչպէս պիտի քալեմ ու փոչիին, ցուրտին եւ անձրեւին:

Ժամանակ մը վերջ կացութիւնը չատ մեղմացաւ· ամէնէն չատ աղքատներն ղգացին կեանքի փոփոխութիւնը, անոնք ազատ փողոցները կ'ելլէին, դռնէ դուռ կ'անցնէին, սրճարաններուն առջեւները կ'երգէին ու քամանչայ կը նուագէին: Տէր Կարապետն ալ քիչ մը ինքզինքը

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ ՀԵՏ

Կիրակի, Յունուար 8, երեկոյեան ժամը 8·30ին, Փարիզի Մարի Նուպար Ուսանողական Տան մէջ տեղի ունեցաւ հանդիպում մը պրոֆէսոր – հրապարակագիր Անդրանիկ Անդրէասեանի հետ: Սրդարեւ, «Նոր Օր»ի խմբագիր Անդրանիկ Անդրէասեան՝ իր դրական, հանրային եւ հրապարակագրական գործունէութեան 50ամեայ յոբելեանի նշումէն առաջ՝ Լոս Անճելըսի, Երեւանի եւ Պէյրութի մէջ, Միացեալ Նահանգները իր վերադարձի ճամբուն վրայ հանդիպած է Փարիզ եւ այս առիթէն օգտուելով Փարիզի Մարի Նուպար Ուսանողական Տունը դեղեցիկ դաղափարը ունեցած էր կազմակերպել հանդիպում մը հրապարակագրին հետ՝ առիթ ընծայելով հայ ուսանողներուն, հարցումներու գծով իրազեկ դառնալու

ինքնավար մարզերուն դատախազները, համաձայն նոր Սահմանադրութեան թիւ 166 յօդուածին, կը նշանակուին Խորհ. Միութեան գլխաւոր դատախազին կող – մէ, որ իր կարգին նշանակուած է Գե – րագոյն Խորհուրդին կողմէ եւ պատասխանատու է անոր (յօդ 165): Դատախազներն եւս հինգ տարուան պաշտօնավարութեան չրջան մը ունին:

Դատավարութիւնները, համաձայն նոր Սահմանադրութեան 159րդ յօդուածին, (նախկինին մէջ թիւ 110) կը կատարուին չրջանի բնակչութեան մեծամասնութեան լեզուով: Տուեալ լեզուն չգիտցողները իրաւունք ունին դիմելու թարգմանի եւ արտայայտուելու իրենց մայրենի լեզուով:

Հայաստանի Սահմանադրութեան 86րդ յօդուածին մէջ ճշդուած է.— Հայկական ՍՍՀում դատավարութիւնը կատարւում է հայերէն լեզուով, իսկ բնակչութեան ռուսական կամ ադրբեջանական մեծամասնութիւն ունեցող շրջաններում՝ համապատասխանաբար, ռուսերէն կամ ադրբեջաներէն լեզուներով, այդ լեզուին չտիրապետող անձերի համար ապահովելով լիակատար ծանօթացում գործի նիւթերին թարգմանի միջոցով, ինչպէս նաեւ դատարանում մայրենի լեզուով հանդէս գալու իրաւունքը »:

Ճշդենք, որ վերոյիշեալ յօդուածը նախկին, այսպէս կոչուած Ստալինեան Սահմանադրութեան հիմունքներով մը չակուած է: Հայաստան նոր Սահմանադրութեան սկզբունքներով իր այժմու Սահմանադրութիւնը դեռ չէ մշակած:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Ամերիկայի հայ գաղութի կեանքին եւ ներքին կազմակերպչական աշխատանք – ներուն:

Տան սրահին մէջ հաւաքուած էին ուսանողներ եւ հիւրեր: Ա. Անդրէասեան նախ տուաւ հակիրճ պատկերը Ամերիկայի հայ կեանքին ազգային, եկեղեցական, կրթական, մշակութային եւ հայրենակցական միութիւններու գործունէութեանց մարզերու, որոնց կազմակերպութեան պատմութիւնը կը սկսի 1890ական թուականներէն: Այնուհետեւ Ա. Անդրէասեան չեչտը դնելով վերջին երկու տասնամեակին Ամերիկահայ գաղութի կեանքէն ներս ծայր տուած դպրոցական նութեան արշաւին եւ հայկական վարժարաններէ ներս տարուած աշխատանք – ներուն վրայ՝ մատնանչեց, որ բացուած վարժարանները հայկական ոգի կը ներչնչեն աշակերտներու հոգիներուն մէջ բայց իրրեւ մայրենի լեզուի ուսուցում՝ մեկնաբանել – կարդալ ու քիչ մըն ալ խօսիլ կարելի է սորվեցնել անոնց:

Շուրջ կէս ժամ հետաքրքրական տեղեկութիւններ տալէ ետք Ամերիկահայ կեանքի մասին, Ա. Անդրէասեան վերջացուց իր խօսքը առիթ տալով ներկայ ուսանողներուն հարցումներ ուղղելու:

Ներկայ հայ ուսանողներ (Պարսկաստանէն, Լիբանանէն, Սուրիայէն, Հայաստանէն) ուղղեցին բազմազան հարցումներ, որոնք կ'արտայայտէին սփիւռքի հայ երիտասարդութեան տագնապները եւ հայ ժողովուրդը յուզող էական հարցերը:

Հարցումները կ'ամփոփուէին կրթական, մշակութային եւ քաղաքական մարզերու ծիրէն ներս:

Պատասխանելով կրթական մարզին վերաբերող հարցումներու՝ Անդրանիկ Անդրէասեան ըսաւ թէ հայկ. վարժարաններէ չրջանաւարտ սերունդը՝ հոգ չէ թէ առաւելաբար անգլիախօս, կը նուիրուի ազգային – մշակութային կեանքին, յաճախ պատասխանատու դերեր ստանձնելով: Ինչ կը վերաբերի հայ մամուլին, ընթերցողները բաղկացած են առաւելաբար հին սերունդի ներկայացուցիչներէ, Ամերիկա ծնած երէց սերունդէ եւ նաեւ նորերէ՝ առաւելաբար Մերձաւոր Արեւելքէն եկած: «Նոր Օր»ի խմբագիրը նշեց որ դժբախտաբար հետզհետէ կը նուազի հայերէն թերթ կարդացողներու թիւը եւ ասիկա առիթ կուտայ մտածելու, որ ազգային հայ ընթերցողը պիտի կարդայ հաւանաբար միայն անգլիատառ հայերէն թերթեր: Արդէն ներկայիս հայ քաղաքական կազմակերպութիւնները հայերէն թերթերուն առընթեր կը հրատարակեն նաեւ անգլիատառ հանդէսներ:

Մշակութային մարզէն ներս ուղղուած հարցումներու պատասխանելով Ա. Անդրէասեան դիտել տուաւ որ բազմաթիւ մշակութային միութիւններ՝ դասախօսական շարքերու, երգահանդէսներու, համերգներու եւ պարահանդէսներու գծով, վառ կը պահեն մեր մշակոյթը եւ կ'ոգեկոչեն մեր ազգային արժէքները:

Քաղաքական մարզը, անշուշտ, չի կըրնար

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ անուանի ընկերաբան՝ Իրվինկ Լուի Հորովից, որ Ռաթկըրս համալսարանի քաղաքական գիտութիւններու եւ ընկերաբանութեան զոյգ ամպիոններու վարիչն է, հրատարակած է Ցեղասպանութեան նուիրուած հատոր մը, Թրանսաքըն Պուքս հրատարակչականին միջոցաւ: Դիրքին չորրորդ զլուխը մեծ մասամբ յատկացուած է օսմանեան Պետութեան Հայերուն դէմ կիրարկած ցեղասպանութեան: Այս բաժինին մէջ կը դտնուին Փրոֆ. Վահագն Տատրեանի գործերէն ընդարձակ մէջբերումները: Հեղինակը կը շշէ նաեւ գործերը Մորկընթաուի / Պրայսի (Անգլիոյ Արտաքին նախարարութեան 1916ին հրատարակած փաստաթուղթերու հաւաքածոն):

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՑ մէջ Դեկտեմբեր 9ին մեռած է ընկ. Կարապետ Թայթանճեան: Ծնած էր Տիգրանակերտ եւ կանուխէն մտած Հ. Յ. Դաշնակցութեան չշարքերը, ուր ծառայած է աւելի քան վաթսուն տարի: Թաղումը կատարուած է Դեկտեմբեր 13ին, դամբանականները խօսած են Արսէն Ա. Քհնյ. Յակոբեան եւ Սարգիս Յարութիւնեան:

նոր բացակայ ըլլալ հարցազրոյցի ընթացքին, մանաւանդ երբ ան տեղի կ'ունենայ ուսանողներու չրջանակին մէջ: Հարցումներ եղան Հայկ. Դատի լուծման կարելիութիւններու, ինչպէս նաեւ ամերիկահայ քաղաքական կազմակերպութիւններու փոխ – յարաբերութիւններու մասին, որոնց պատասխանելով հայ հրապարակագիրը ըսաւ թէ պէտք է ամէնէն առաջ իրականացնել սփիւռքի հայ քաղաքական կուսակցութեանց միացումը, որպէսզի կարելի ըլլայ մէկ ու միակ ճակատով ներկայանալ միջազգային ատեաններու՝ արծարծել տալու համար Հայկական Դատը: Ներկայիս ամէն տուեալ կայ յոյս ներչնչելու համար որ այդ մասնականութիւնը հեռու չէ. այդ մասին խօսուն վկայութիւններ են եղեռնի 60 – ամեակէն ի վեր մեր քաղաքական կազմակերպութեանց համերաշխ դործակցութիւնը եւ Գարեգին Բ. Ամենայից Կաթողիկոսի ընտրութիւնը: Եթէ Գարեգին Բ.ի առաջադրանքները իրականութիւն դառնան մօտիկ ապագային, հաւանաբար ոչ մէկ ուժ կարենայ արդելք հանդիսանալ հայկ. կուսակցութեանց՝ միասնական Հայկ. Դատը հետապընդելու համար:

Արդէն ժամը 22·30ն էր: Ներկաները խոր դոհունակութեամբ լեցուած էին Ա. Անդրէասեանի խօսքերէն ու հարցերուն առարկայական մօտեցումէն:

ՇԻՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԾԻՐԱՆԻ ՊՏՂԱՍՏԱՆՆԵՐ

—o—

Ծիրանը Հայաստանի գիւղատնտեսական ամէնէն հին մշակութիւններէն մէկն է: Պեղումները, զրաւոր ապրիւրները հաստատած են, թէ ծիրանի բուծումը Հայաստանի հողին վրայ սկսած է Ք. Ա. 4րդ հազարամեակին: Հին Յունաստանի տարեզրողները բազմաթիւ առիթներով յիշած են, թէ Հայաստանէ անցնող կարաւանները երենց հետ տարած են ծիրանենիի չիւեր պատուաստի համար: Կարաւաններու ուղիները Արեւելեան Անդրկովկասի ճամբով կ'երկարէին ոչ միայն մինչեւ Եւրոպա, այլ եւ Կեդրոնական Ասիա, մինչեւ Արեւելեան Չինաստան:

Բազմաթիւ գիտնականներ Հայաստանը կը նկատեն ծիրանին նախահայրենիքը, եւ Լիննէի ժամանակներէն, ըստ ընդունուած դասակարգումին, ծիրանի բնորոշ անունն է արմենիակա վուլկարիս, այսինքն՝ «սովորական հայկական պտուղ»:

Հայաստանի ժամանակակից գիւղատնտեսութեան եւ պահածոներու արդիւնաբերութեան մէջ առանձնակարգ տեղ – ըն մէկը նոյնպէս կը պատկանի ծիրանին: Անոր պտղատունկերը կը զբաւեն մօտ տասը հազար հեկտար տարածութիւն, որ կը ներկայացնէ այդ մշակութեան յատկացուած ամբողջ տարածութեան մօտ 14 տո հարիւրը, ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ: Տարեկան բերքը կը հասնի մինչեւ 25·000 Թոնի: Ներկայ հնդամեակը կը նախատեսէ ընդարձակել պտղատունկերը: Քանի հազար նոր ոռոգելի հողերուն կարեւոր մասը նախատեսուած է յատկացնել ծիրանենիներուն:

Ցատուկ ուշադրութիւն կը դարձուի թարմ պտուղներուն պահպանումին ժամանակը երկարելու հարցին: Նման եւ յարակից խնդիրներով կը զբաղի Հայաստանի խաղողագործութեան, դինեգործութեան եւ պտղաբուծութեան պետական հետազօտական հիմնարկութիւնը: Հետազօտական աշխատանքները լայն գնահատումի կ'արժանանան օտարներու կողմէ: Աւոր պէտք է վերադրել առաւելաբար այն փաստը, որ ծիրանի մշակութեան վերաբերեալ միջազգային ընթացիկ 6րդ դիտաժողովը (առաջինը՝ Խորհ. Միութեան մէջ) տեղի ունեցաւ Երեւան: Երկու հարիւր զեկուցումներ կարդացուեցան մասնագէտներու կողմէ. — Խորհ. Միութիւն, Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներ, Աւստրալիա, Իտալիա, Սպանիա, Միացեալ Նահանգներ, Ֆրանսա, Դաշնակցային Գերմանիա եւ այլ երկիրներ:

Գիտաժողովին առթիւ, « Հայաստանի արդիւնաբերութիւն » ամսաթերթին խմբագրութիւնը տեսակցութիւններ ունեցած է կարգ մը մասնագէտներու հետ: Ուզած է անոնց կարծիքը ունենալ կատարուած աշխատանքներուն մասին:

Ստորեւ, քաղուածաբար կը ներկայացնենք մէկ երկուքը ասոնցմէ.

Փրոֆ. Ս. Պաւնովիչ, Եւվոսլաւ.— Հայաստանի ծիրանները ծանօթ են Խորհ. Միութեան սահմաններէն դուրս: Շատ համեղ են եւ չատ ձեռնտու պահածոներու համար: Մասնագէտներ բաւական լաւ տեղեկութիւններ ունին Հայաստանի մէջ կատարուող հետազօտութիւններուն մասին, այսուհանդերձ, հարիւր լսելուն տեղ մէկ տեսնելը առաւել նպատակայարմար է: Մերձաւանի մէջ ծանօթացանք հիմնարկութեան աշխատանքներուն, որոնք մասնագիտական մակարդակով եւ լուրջ արդիւնքներով տեղի կ'ունենան:

Փրոֆ. Ն. Գենա, Ռումէն.— Մեր վրայ մեծ տպաւորութիւն ձգեցին պտուղներու պահպանութեան եւ պահածոներու համար գործածելու ուղղութեամբ կատարուող աշխատանքները: Մենք յաջողեցանք սառեցնելու ճամբով 20–30 օր պահել պտուղները: Երեւակայեցէք, թէ ի՞նչ մեծ օգտակարութիւն պիտի ունենայ, երբ ծիրանը կարելի ըլլայ թարմ վիճակի մէջ պահել քանի մը ամիս:

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (497)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

— Լէոնոր, աղաղակեց պարտէզին խորէն հնչեղ ձայն մը խելայեղօրէն:

Լէոնոր ամբողջ հոգւով սարսռաց:

— Ռոլանը, կրկնեց մանկամարդ կինը այս անգամ չուզելով ականջին հաւատալ:

— Լէոնոր, հեծեց Ռոլան սեղանատան դռնէն ներս խոյանալով:

Այսպէս, պահ մը ինը տարիէ ի վեր իրարմէ բաժնուած երիտու սիրահարները իրարու դէմ եկած, անչարժացան մնացին:

Իրարու բացատրութիւն տալու հարկ չմնաց:

Լէոնոր հասկցաւ որ Ռոլան մնացած էր իր անդրդուելի հաստատակամութեան մէջ: Ռոլան ալ հասկցաւ որ Լէոնոր զինքը կը սիրէր այնպէս ինչպէս որ ինքն ալ զայն կը սիրէր:

Երկուքին սիրտերը պահ մը դադրեցուցին իրենց բաբախումը... երկուքին ալ հոգին անէութեան մէջ տատանիլ սկսաւ:

Երբ ուրախութեան բեռը մարդկային դատողութեան սահմանէն անդին անցնի, մարդը կը կթի այդ բեռան տակ:

Անոնք բազուկներնին իրարու երկարեցին:

Լեղի եւ հրակէզ արցունքներ թափիլ սկսան:

Ահա այսպէս, թեւերնին իրարու երկարած եւ իրենց մեծ սիրովը վսեմացած, արիաբար իրարու կողմ քալեցին, իրարու միացան եւ իրարու փաթթուեցան:

Այսպէս իրարու փաթթուած պահ մը արտասուելէ յետոյ, կամաց մը իրարմէ զատուելով իրարու երես նայեցան եւ սկսան ժպտիլ:

. . . . . .

Ահա այս ժպիտով է որ կը վերջանայ մեր պատմութիւնը:

Կը յուսանք թէ մեր ընթերցողները չձանձրացան եւ կրցան բարոյական դասեր հանել այս պատմութենէն:

. . . . . .

Այս դէպքերէն հինգ ամիս յետոյ, Լէոնոր Տանտոլոյի եւ Ռոլանդիանտիանոյի հարսնիքը կը կատարուէր մեծ չուքով:

Ռոլան փափաքած էր որ պսակի խորհուրդը տեղի ունենայ իր նշանախօսու – թենէն ինը տարի յետոյ ճիշդ նոյն թուականին, այսինքն 1614 Յունիս 6ին:

Ռոլան Քանտիանօ, որ Փետր. 1ին ժողովուրդին կողմէ դուքս ընտրուած եւ թագադրուած էր, Յունիս 5ին, այսինքն իր ամուսնութեան թուականէն օր մը առաջ հրովարտակ մը հրատարակեց որուն մէջ կ'ըսէր թէ իր խոստման համաձայն միայն չորս ամիս պետական դործերը կարդի դնելէ յետոյ կը հրաժարէր եւ խորհուրդ կուտար Վենետիկի ժողովուրդին առանց սիրոյ խաղաղ եւ ազատ ապրիլ:

Աւազ, սակայն որ Վենետիկի համար ազատութեան ժամը դեռ չէր հնչած:

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԽՕ

(Շար.)

Ի ԾԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Ուշագլեան իրենց անմոռանալի զաւակին՝

Հրայր Ուշագլեանի

վաղահաս մահուան առաջին տարեդարձին 250 Ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ին։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Տիկին Հայկուհի Շալ – ճեան եւ զաւակները հեռաւեալ նուէրները կ'ընեն ի յիշատակ Հրայր Ուշագլեանի մահուան տարելիցին.*— 200 *Ֆր. Մար – սէյլի Մշ. Տան, 100 կապ. Խաչի Սէն – ժեռոմի մասնաճիւղին եւ 200 Ֆր. «Ծա– ռայ»ին։*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐ

Շաբաթ, Յունուար 21ին, երեկոյեան ժամը 20·30ին, վասպուրականցիս սրահը, մասնակցութեամբ Պլ. Օտտոյի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կը խօսի

ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ՓՀՆՑ ՏԷՏԷԵԱՆ

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստուած փոքրիկներու կողմէ — խմբերգ, արտասանութիւն, թատերգութիւն, հայկական պար։ Կազմակերպական իր խաղալիքներով։

Մասնաւոր ճոխ սեղաններ ընդունելութեան։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Ամանորի առթիւ "ԾԱՌԱՅ" կը նուիրեմ

Տիկին Փասիմա մէկ տարեկան «Ծառայ» կը նուիրէ իր ծնողքին՝ Տէր եւ Տիկին Կ. Փափազեանի (Լիոն)։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Պ. Պարտիզպանեան մէկ տարեկան «Ծառայ» կը նուիրէ Տիկին Լուսին Ոմէեանի (Մարսէյլ)։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Յունուար 17ին, ժամը 20·30ին, Փերմանանս տէ գ'Ասիս– թանթ Սոսիալ, 23 Ռիւ Պելֆոր, Անիէռ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկ. Արա Թումմասեան կը նուիրէ 200 Ֆր. իր ամուսնոյն՝ Արա Թումմասեա– նի մահուան առթիւ, Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին, ինչպէս եւ Գառնիկ Տիւ– մէճեան 50 Ֆր.։

Պր. Գրիգոր Աճէմեանի մահուան տը– խուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Տիւ– մէճեան կը նուիրեն 50 Ֆր., Օր. Սիւզան Մամաս 50 Ֆր. Կապ. Խաչի Լիոնի մաս– նաճիւղին։ Նոյնպէս Տիկ. Պ. Մամուր – եան (Կրընոպլը) կը նուիրէ 50 Ֆր. «Ծա– ռայ»ին։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14·30ին, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն։

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ — յուշադրութիւն Փիլմի։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՆԱԽՔՆԹՐԻՔ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կոնտոպլի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 12, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն–Մարքէն տ'Էէռի Սալ տէ Ֆէք։

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկաեռ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։ Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները։

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԱՐԻ–ՆՈՒՊԱՐ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

57, Պուլվար Ժուրտան

Այս կիրակի (Յունուար 15) ժամը 20·30ին։

Կը դասախօսէ.— Յովհ. Նալպանտեան՝ Հ. Աճառեան, ԿԵԱՆՔԻՆ ՈՒ ԴՈՐԾԸ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE

Conférence publique

Sujet : LE TABAGISME

Conférencier :

Dr. J. CHARLES ZAVEN GABRIELIAN

Vendredi 20 Janvier à 21 h.

Salle Vaspouragan

ENTREE LIBRE

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ դիւշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առաւան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈՂՈՇԵԱՆի։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ հանդերձ ընտանեօք, Ամանորի եւ Ս. Ծնունդի առթիւ կազմակերպած ընդունելութեան, Յունուար 15 ժամը 16ին Ա. Մանուկեան մշակութային կեդրոնը՝

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Հիւրասիրութիւն եւ զուարթ մթնոլորտ Պ. Մ. Էմմաեան, Օր. Սվաճեան իրենց երգերով, Տոքթ. Գ. Մոստիչեան իր անակնկալներով։

Հեռաձայն 242·14·81 եւ 887·99·06

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՔ 1978

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆ

Գունաւոր կողմ, պատկերազարդ եւ գունաւոր էջերով

Գին 20 Ֆր.

Դիմել Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի տեղական խումբերուն։

ՓԱՐԻԶԻ մէջ՝ նաեւ Մշակոյթի Տուն՝ 17, Ռիւ Պլէօ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ՝ Մշակոյթի Տունը։

offrez donc

LE BEAU FOULARD

"Alphabet Arménien"

CREATION CELIGNY — PARIS

est en vente au prix de Fr. 75

chez M. S. DER-BALIAN, Bottier Modéliste
221, rue Saint-Honré, PARIS 1er
LIBRAIRIE PALOUYAN
9. rue de Trévise — PARIS 9e

à MARSEILLE, Maison de la Culture Arménienne, 12-14 Rue St. Basile.

Pour envoi Contre-remboursement CELIGNY s.a.r.l. boîte postale No 9,
94130 NOGENT - sur - MARNE

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT

Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — plastiques et moquettes

HAYRABEDIAN

DÉCOMURSOL

78, Rue des Rosiers — 93400 ST-OUEN

Tél. : 254-17-89

Electricité — Sanitaire — Agencement

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՍ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Բացառիկ յայտագիր — Քոթիյոն

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէրը Տիկնանց վարժարանի Ը– նամակալութիւնը չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ հետեւեալ նուիրատուութիւն– ները.— Տ եւ Տիկ. Օ. Պայրամեան 500 Ֆր., Աբթիւր Պօղոսեանի մահուան առ– թիւ։ Տիկ. Լուիզ Պօղոսեան 300 Ֆր., իր ամուսնոյն մահուան առթիւ։ Տիկ. Ազա– տուհի Քէօչկէրեան 200 Ֆր., իր զաւկին ապաքինման առթիւ։ Տիկ. Ալիս Մանուկ– եան 100 Ֆր., իր ամուսնոյն մահուան քա– ռասունքին առթիւ։ Պր. Վ. Ա. Մարաթ – րոսեան 100 Ֆր., Կարապետ Պօյաճեանի մահուան առթիւ։

Տօնական օրերու առթիւ ալ նուիրած են.— Դպրոցասէրի Մարսիլիոյ ասնուհիները 3000 Ֆր., Պր. Յակոբ Ազարեան 1000, Պր. Սրապեան 500, Տիկ. Նորա 200, Պր. Միշէլ Քալըրըաք 100 Ֆր.։

×

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը չնոր– հակալութեամբ ստացած է այրի Տիկին Սրբուհի Ալեքսանեանէ 300 Ֆր.։ իր ա– մուսնոյն Ալեքսան Ալեքսանեանի, Տիկին Մելինէ Սրապեանի եւ Պր. Պերճ Միքա– յէլեանի հոգիներուն ի յիշատակ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի.— Տիկ. Ա. Տէմիրճեանի թաղման առթիւ՝ Տէմիրճեան ընտանիք 100 Ֆր.։ Տիկ. Մառանեանի հոգեհանգիս– տին առթիւ Պր. Գրիգոր Խոզեան, Արամ Տէրտէրեան 50ական, Պր. Թագուոր Սթան– եան 10։ Տիկ. Նարդիկ Թորոսեանի թաղ– ման առթիւ Սառաճեան ընտանիք 50։ Ծաղկատի Քորին Կիրակոսեանի թաղման առթիւ Յարութիւն Կիրակոսեան 100 Ֆ.։ Սուրեան հոգեհանգստի առթիւ 100 Ֆր.։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Երուանդ Սեմէրճեանի հոգեհան– գստեան առթիւ հետեւեալ նուէրները (Փրատոյի եկեղեցիին միջոցաւ).*— *Այրի Տիկ. Մ. Սեմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Օ– հաննէս Սեմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Եղիա Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկ. Կէօնճեան, Տէր եւ Տիկ. Տալաալեան 50ական Ֆր., Պ. Եղիա Սաքըզեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Ֆերտի Հրաչեան 50 Ֆր.։*

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
17
MARDI
17 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·033

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 14.033

ՓԵՆ - ՓԼԷՕՊԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԻՐԱՒԱՆՑ
ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Միջազգային Փեն–Փլէօպի 42րդ համագումարը տեղի ունեցած է Սիտնէյ, Աւստրալիա, Դեկտեմբերին: Գործադիրը կոմիտէի նիստերուն առընթեր, գրական ասոյիններ ալ եղած են նիւթ ունենալով՝ « Գրականութիւնը՝ կամուրջ ասիական եւ եւրոպական մշակոյթներուն միջեւ »:

Ամերիկեան Փեն–Փլէօպի պատգամաւորը՝ բանաստեղծ Ռիչըրտ Հովըրտ եւ Փըրնսկան համանուն ակումբին նախագահը՝ Ժ. Փլանիէ, համագումարին կողմէ վաւերացնել տուած են Գրողներու իրաւանց տիեզերական Յայտարարութիւնը, որպէսզի ներկայացուելով ՄԱԿի, հրապարակուի անոր կողմէ: Համապատասխան Մարդկային իրաւանց Յայտարարութեան, ասով կը ճչդուի, թէ «բոլոր երկիրներու կառավարութիւնները պէտք է անդուլ հսկեն գրողներու արտայայտութեան ազատութեան ապահովութեան վրայ՝ անկախ անոնց ցեղէն, կրօնքէն, ազգութենէն, լեզուէն կամ տեսակէտներէն: Կառավարութիւնները պէտք է հրաժարին գրագէտը, ընտանիքը, գործը ճնշելու եւ պատժելու միջոցներէն »:

Համագումարը վաւերացուցած է կո– միտէին տեղեկագիրը բանտարկուած գրագէտներու օժանդակութեան մասին: Յանկը բանտարկեալներու, բովանդակ աշխարհի մէջ, կը չարունակէ երկարիլ:

Անգլիոյ, Աւստրալիոյ, Ֆլամանախօս Պելժիոյ, Հոլանտայի, ռոման Զուիցերիոյ Փեն – Փլէօպները « ընկերակից անդամ » կ'ընդունին բանտարկուած գրագէտները, որպէսզի փորձեն պաշտպանել զանոնք: Ֆրանսական Փեն – Փլէօպի « ընկերակից անդամներէն » կարելի է յիշատակել Ժան-Թինցի Անթոնիօ տի Պենետեթթօ, Ուրուկուէյի Հիպէր Քոնթերէս, խորհրդային Վլադիմիր Օսիպով, Եուկոսլաւ Միհայլօ Միհայլովիչ, վերջերս ներումի արժանացած:

Ֆրանսական Փեն – Փլէօպի ընդհանուր քարտուղարը՝ Դմիտրի Ստոլպին, համագումարին ներկայացուցած է «ընկերակից անդամներէն» Մաքսիմ Վլադիմովի հրաժարագիրը Խորհ. Միութեան Գրողներու Միութենէն: Վլադիմով նոր նախագահն է էմնըսթի Ինթերնէշընըլի խորհրդային ճիւղին: Սիտնէյ գտնուող բազմաթիւ պատգամաւորներ, իրենց Փըրնսայի պաշտօնակիցներուն հետ բողոքի հեռագիր մը ստորագրած են՝ ի պաշտպանութիւն հալածանքի ենթակայ գրագէտին:

Բանտարկուած գրագէտներու պաշտպանութեան կոչուած յանձնախումբ մը կազմուած է Ֆրանսական Փեն – Փլէօպին կողմէ: Այս յանձնախումբը՝ համադրած ծակցարար Փեն – Փլէօպներու միջազգային դաշնակցութեան բանտարկուած գրագէտներու կոմիտէին, յատկապէս կը շահագրգռուի այն օտար գրագէտներով, որոնք առանձնայատուկ կապեր ունին Ֆրանսայի, անոր լեզուին եւ գրականութեան հետ:

Կազմուած է գրագէտներէ : Փեն–Փլէօպի նախագահ Ժ. Փլանիէ, փոխ–նախագահ՝ Ալպէր Մէմմի, ընդհ. քարտուղար Դ. Ստոլպին, Ժորժ Օքլէր, Կի լը Փլէշ, Ժան - Փիէր Ֆայ, Ալֆրէտ Քեեն, Վերքոր :

Միջամտութեանց առաջին արդիւնքնե– րէն եղած է ազատ արձակումը, վերջերս Արժանթինցի գրագէտ Անթոնիօ տի Պենետեթթոյի :

ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՏԱԼԻԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՅՅՐԴ ՏԱԳՆԱՊԸ

—o—

Քանի մը օր կառչած մնալէ ետք, Ճուլիօ Անդրէոթթի կը ստիպուէր, Երկուշաբթի օր, իր հրաժարականը ներկայացնել առաջ իսկ, կը սկսէր իր խորհրդակցութիւնները կազմելու համար նոր կառավարութիւնը, նախագահութեամբ Նոյն Անդրէոթթիին:

Մթնոլորտը արդէն ծանր էր Իտալիա, երբ ամերիկեան դեսպանատան յայտարարութիւնը կուգար քիչ մը աւելի իւղ լցնելու կրակին վրայ: Բոլորը համաձայն են չեշտելու համար որ ամերիկեան միջամտութիւնը երկրի մը ներքին գործերուն անընդունելի է: Եւ ժխտարէն սկսեալ յայտարարութիւնները իրարու յաջորդեցին այս ուղղութեամբ, բայց առնուազն անտեղի է որ այս ուղղութեամբ արտայայտուին նաեւ Թառ եւ Պրաւդա, արդարեւ մարդ երբ հրապայլերով զարդարեւ մարդ երբ հրապայլերով զարդարած է ճգմելու Հունդարներ կամ Չեխեր իրենց հողին վրայ, միայն անպիտակից հիւմուրի կարելի է վերագրել խորհրդային կուսակցական պաշտօնաթերթին ամբաստանութիւնը Միացեալ Նահանգներու դէմ, մեղադրելով ամերիկեան կառավարութիւնը, որ բացէ ի բաց կը խառնուի եւրոպական երկիրներու ներքին գործերուն:

Պարզ է որ ամերիկեան յայտարարութիւնը կրնայ միայն զարմացնել երբ նկատի առնուի մանաւանդ թէ ի'նչ մթնոլորտի մէջ կ'ապրի երկիրը, համայնավարները կ'ըսեն նոյնիսկ թէ խոլացի դեմո – քրիսթիաններն են որ դիմած են Ամերիկացիներուն եւ խնդրած, որ նման յայտարարութիւն մը ընեն, ինչ որ չատ աւելի ծանրակշիռ է անշուշտ:

Երեսուն տարուան մէջ, Իտալիա, այս նոր հրաժարումով, կ'ունենայ իր 33րդ տապնագը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ քաղաքական կարեւոր դէմքերէն՝ Հըմֆրի մեռաւ առաջի օր 66 տարեկանին: Նախկին փոխ – նախագահ, Հըմֆրի կ'արժանանայ ոսկեայ ազդ· սուգի:

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԺՎԱՆԻԱ, 42 տարեկան, որ մահուան դատապարտուած է Վրաստանի մէջ, կառավարական չէնքերու դէմ եղեռնափորձերու համար, գնդակահարուած է առջի օր, ըստ Հելսինքիի համաձայնագրերու հսկողութեան կոմիտէին: Ժվանիա ընդունած էր որ ռումբեր դրած է պաշտօնական հաստատութեանց մէջ, բողոքելու համար ռուսացման դէմ, որ կը սպառնայ իր երկրին դոյութեան իսկ:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ ահաբեկում եւ սպանութիւն դադար չունին: Առջի օր Իւլ – ճիւնիւ երկու երիտասարդ սպաններուած է Պուրսայի եւ Ուզունքէօփրիւի մէջ: Իրարու հետ կարսի մէջ ալ բախումներու ընթացքին վեց ոստիկան եւ մէկ ուսանող վիրաւորուած են:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն թուականի Դեկտեմբերի 23ին Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Հայրապետը, վրացական Ուրթոտոքս եկեղեցու հրաւէրով, ընկերակցութեամբ Արարատեան Թեմի առաջնորդական փոխանորդ Կոմիտաս արքեպիս – կոպոս Տէր–Սահակեանի, Մայր Աթոռի դիւանապետ Արսէն եպիսկոպոս Բերբերեանի եւ Մայր Աթոռի մխիթարեան Ս. Հակոբեան վարդապետ Արթաշէսեանի, մեկնեց Թբիլիսի՝ յանուն Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցու մասնակցելու Համայն Վրաստանի նորընտիր կաթողիկոս Նորին Սրբութիւն Իլիայի գահակալութեան հանդիսութեանը:

Թբիլիսիի երկաթուղային կայարանում նորընտիր Իլիա կաթողիկոսը, ընկերակցութեամբ Վրաց Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգեւորականների եւ Վիրահայոց թեմակալ առաջնորդ Գէորգ եպիսկոպոս Սերադայդարեանի, դիմաւորեց Հայոց Հայրապետին: Կայարանում, Հայոց Հայրապետին բարի գալուստ մաղթեց նաեւ Վրացական ՍՍՀ Մինիստրների սովետին առընթեր Կրօնական Գործերի Խորհրդի նախագահ Տենզիզ Օնոպրիչվիլին:

Դեկտեմբերի 25ին, Կիրակի օրը առաւօտեան, Մցխեթայի պատմական վանքի տաճարում, տեղի ունեցաւ Իլիա կաթողիկոսի գահակալութեան հանդիսաւոր արարողութիւնը: Այս առթիւ Նորին Սրբութիւնը, յանուն Հայ Եկեղեցւոյ, հանդէս եկաւ ողջոյնի ուղերձով՝ սրտագին շնորհաւորանքներ եւ մաղթանքներ ուղղելով նորընտիր երիտասարդ կաթողիկոսին:

Դեկտեմբերի 26ին, Երկուշաբթի օրը առաւօտեան ժամը 12ին, ռուս Պրավոսլաւ եկեղեցու, Հայ Առաքելական եկեղեցու եւ Վրացական Ուրթոտոքս Եկեղեցու հովուապետները պաշտօնական այցելութիւն տուեցին Վրացական ՍՍՀ Գերագոյն Սովետի նախագահութեան նախագահ Պաւել Գիլաչվիլիին: Տեղի ունեցաւ բարեկամական ջերմ զրոյց:

Դեկտեմբերի 24ին, երեկոյեան Սմենայն Հայոց կաթողիկոսն այցելեց Հաւաբարի Սուրբ Էջմիածին եկեղեցին, այնուհետեւ Թբիլիսիի Հայոց Սուրբ Գէորգ առաջնորդանիստ եկեղեցում մասնակցեց կիրակամտիի ժամերգութեանը եւ իր հայրապետական օրհնութիւնները բաշխեց տեղի հայ հաւատացեալ ժողովրդին:

Դեկտեմբերի 26ի երեկոյեան Հայոց Հայրապետը վերադարձաւ Մայր Աթոռ:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

29 Դեկտ· 1977 Թ·
Ս· Էջմիածին (կնիք)

ԱՆԳԱՐԱՑԻ Սգդ· ժողովին մէջ, կի – րակի օրուան նիստին ընթացքին երես – փոխանները իրար ծեծած են, էճէվիտի կառավարական նոր ծրագրին՝ «Միու – թեան եւ խաղաղութեան» կէտերուն վերաբերող վիճաբանութեան առեն: Տասնեակ մը երեսփոխաններ (Հալք եւ Ատալէթ) բառական լուրջ ծեծկռտքի բռնուած են բայց ծանր վիրաւոր չկայ: Հերթապահը նիստը ժամով մը յետաձգած է, որպէսզի նախ ժողովին մէջ տիրէ ... միութիւն եւ խաղաղութիւն:

ՆԻԿՈՍԻՈՑ մէջ եւ ՄԱԿի հովանաւորութեան տակ, (ճաշը հրամցուած է Քուրթ Վալհայմի կողմէ) տեսնուած են Թուրք եւ յոյն կիպրացի համայնքներու պետերը: Տէնքթաչ ժպտուն իր լաւատեսութիւնը յայտնած է մինչ կիպրիանու աւելի վերապահ է: Վալտհայմ ալ աւելի յոյս ունի եղեր քան անցեալին:

ՔՈՐՍԻԿԱ, Պըրթաները եւ Փարիզ եղեռնափորձերը իրարու յաջորդեցին չաբաթաւերջին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՀ
ՃԱՐՏ. ՄԱՐԿ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթի Յունուար 11ի թիւէն կ'իմանանք թէ երեւանի մէջ, Յունուար 10ին մեռած է « Հայարդնախագիծ » հիմնարկութեան տնօրէնը՝ ճարտ· Մարկ Վլադիմիրի Գրիգորեան: Ծնած էր 1900ին: Կրթութիւնը ստացած էր Երեւան եւ 1928ին վկայուած իբրեւ ճարտարապետ: Տակաւին ուսանող՝ աշխատած է Ակադ· Ալ· Թամանեանի մօտ, յետագային դառնալով անոր օգնականը մինչեւ 1934: Իր նախագիծով կառուցուած են բազմաթիւ չէնքեր, բնակարաններ, դպրոցներ, պետական հիմնարկութիւններ՝ որոնց կարգին Մատենադարանը, Գերագոյն Խորհուրդի չէնքը, Լենինի հրապարակի չէնքերու մէկ մասը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ առողջարաններ, ծննդատուներ, հիւանդանոցներ եւայլն: 1938 – 1951 եղած է Երեւանի գլխաւոր ճարտարապետը եւ այդ հանգամանքով մեծ դեր ունեցած է մայրաքաղաքի գլխաւոր յատակագիծի ճշդրտութեան եւ քաղաքի բարեկարգման ուղղութեամբ մատուցանած ծառայութիւններուն ի գնահատութիւն ճարտ· Մարկ Գրիգորեան պարգեւատրուած է չքանչաններով եւ Խորհ· Միութեան ու Հայաստանի պետական մրցանակներով:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

« ՄԵԾ ԵՐԵՒԱՆ »Ի ՆԱԽԱԳԻԾԸ

Հայ ճարտարապետները մշակած են քաղաքաշինական համագործակցութիւն մեծ նախագիծ մը, որ նախատեսուած է երկու միլիոն 500 հազար բնակիչի համար: Ըստ նորհիւ այդ նախագիծի, Երեւանին 50 քիլոմեթր չառաւիղով բաժնուած պիւեռու եւ փոքր քաղաքներու բնակիչները իմ· դարու սկիզբը կը դառնան Երեւանցիներ: « Մեծ Երեւան »ը կ'ունենայ երկու գօտի: Ներքին գօտիին մէջ կը մտնեն այժմեան քաղաքն ու անոր մօտակայ արուարձանները, իսկ արտաքին գօտին կ'ընդգրկէ կարգ մը արդիւնաբերական կեդրոններն ու առողջարանային գօտիները: Այսօրուան Երեւանէն երեք ուղղութեամբ կառուցուի եւ երկաթուղի կը կառուցուի: Ապագայ մեծ քաղաքի արդիւնաբերութիւնը կը կեդրոնացուի հիւսիս – արեւելեան գօտիին մէջ: Արուարձաններու՝ Զարենցաւանի, Հրազդանի եւ Աբովեանի մէջ բանող ձեռնարկութիւններուն վրայ կ'աւելնան նոր համագործարանները: Սեւանայ լճի ափին կը ստեղծուի առողջարանային գօտի: Արեւելքը եւ հարաւ – արեւելքը՝ զարգացած գիւղատնտեսութեան արտադրութեամբ, սննդի ու թեթեւ արդիւնաբերութեամբ կը զբաղին սննդամթերքի եւ լոյս սպառումի ապրանքներու հիմնական մատակարարները: « Մեծ Երեւան »ը ստեղծելու առեն քաղաքաշինարարները նկատի առած են նաեւ ներդաշնակութեան անհրաժեշտութիւնը « արդիւնաբերութիւն – բնութիւն – մարդ » շղթային մէջ:

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Միջազգային կեանքը հարուստ է դէպքերով։

Հոնոլուլուի մէջ, փոթորկալից մթնոլորտ մը հոգեբոյժներու միջազգային համագումարին։ Քուէարկուած երկու բանաձեւերը կը դատապարտեն Խորհ. Միութեան մէջ, հոգեբուժումի անունին տակ, քաղաքական նպատակներով եղած արձակումները։ Խորհրդային Միութեան պատուիրակութիւնը, գլխաւորու – թեամբ Տօքթ. Էտուար Բարայեանի կը յայտնէ իր վրդովումը եւ կը պաշտպանէ խորհրդային արձակումներու մարդասիրական բնոյթը։ Պատասխան կը խորհուրդ՝ խորհրդային հոգեբուժումը զոհ դրպարտութեանց արշաւի մը։ Աւելի յաղթանակ մը կը նկատուի խորհրդային այլախոհներուն համար որոնք Մոսկուայի մէջ Ա. Սախարովի գլխաւորութեամբ կոչ մը կ'ուղղեն համագումարին որպէսզի վճռական քայլով պաշտպանուին խորհրդային հոգեբուժարանները արձակուած այլախոհներ։ Այս նոյն միջոցին Պլիուշ կը դատուէր Հոնոլուլու գլխաւորելով «հակահամագումար մը»։

Սփիրոս Կիպրիանու՝ Կիպրոսի նախագահ։ Թուրքերը չեն ճանչնար եւ կը շարունակեն Ֆամակուստայի «դաշնայարացումը»։ Ապահովութեան Խորհուրդը կը քննէ այս ուղղութեամբ Կիպրոսի բողոքը։ Փանամա խիստ կերպով կը դատապարտէ Թուրքիան, եւ Փանամային կը հետեւին Վենեզուելան եւ Քանատան։ Բայց արդիւնք։ Որեւէ ժամանակէ աւելի Կիպրոսի ապագան կը մնայ անորոշ։

Մերձաւոր Արեւելքը միշտ միջազգային ճակատին վրայ։ Հարաւ. Լիբանանը վերջնականապէս չի հանդարտիր։ Խաղաղութեան վերահաստատումը կ'անցնի Պաղեստինցիներու եւ Իսրայէլի կողմէ Շթորայի համաձայնագրի ճանաչումէն։ Մինչ այդ, յառաջդիմական կուսակցութիւնները կ'որոշեն ստեղծել Լիբանանեան յառաջդիմական ազգային ճակատ մը։ Իսկ միշտ տարակարծութիւններ արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի միջեւ Պաղեստինցիներու մասնակցութեան շուրջ Ժընեւի ժողովին։ Սակայն Ս. Վենս կը մնայ լաւատես, քանի Իսրայէլ կ'ընդունի համարաբական պատուիրակութիւն մը Ժընեւի մէջ, որու մաս կազմեն Պաղեստինցիները։ Բայց արաբական երկիրները սկզբունքով համակարծիք ըլլալով հանդերձ, կ'ուզեն որ նախապէս ճանչցուի ՊԱԿը։

Արեւմտեան Գերմանիա կը թուի ըլլալ մենաշնորհեալ վայր ահաբեկչութիւններու եւ առեւանգումներու։ Գերման դատավարութեան դաշնակցութեան նախագահը՝ Հանս Շլէյէր առեւանգուած է եւ իր չորս թիկնապահները սպաննուած։ Գերման կառավարութիւնը տրամադիր չէ տեղի տալ Անդրէաս Պաատէրի խմբակին։ Գերմանիա խոր անճկութեան մէջ է։

Արեւելեան Գերմանիա հետզհետէ կը կորսնցնէ մեծ թիւով իր լաւագոյն գրագէտները եւ արուեստագէտները, հետեւանք արտայայտութեան ազատութեան բռնադրաւումին։

Չինեալ խաղաղութիւն։ Ռազմագիտա – կան Ուսումնասիրութեան Միջազգային Հիմնարկութեան մասնագէտները իրենց տարեկան հրատարակութեանց մէջ՝ ուժերու հաւասարակշռութիւնը 1977 – 78ին կը յայտնեն որ Խորհ. Միութիւնը եւ Միացեալ Նահանգները արագ չափով կը շարունակեն կատարելագործել իրենց հիւլէական զէնքերը։

Ֆրանսա կ'այցելեն Ծորդանանի թագաւորը Հիւսէյն եւ լեհ գեկավարը Կէրէք Կիերէյ։ Ա յս ծանր հարուածը մահացու պիտի ըլլայ։ Ցաջորդող օրերու կատաղեալ հանդարտութիւնը եւ համեմատաբար խոհեմ յայտարարութիւնները, Մառչէլի կոչը, Միթերանի պիջումները պիտի մըննան միայն ձեւական։ Սեպտեմբեր 23ին դատարուած վեհաժողովը, ընդհատուե – լով ցնոր անօրինութիւն, կ'արձանագրէ ձախին խզումը։ Օրը պատմական է։ Պատճառներ չվնտռենք։ Եթէ Հաւարակայ Ծրագրի ստորագրութիւնը 1972էն ի վեր խանդավառութիւններ ստեղծած էր, այդ խանդավառութիւնները սակայն չէին ծածկեր լուրջ տարակարծութիւններ, քանի սկզբունքի էին, մանաւանդ ազդայնացումներու կապակցութեամբ։ Հաւարակաց Ծրագիրը ստորագրող կուսակցութիւնները չեն որ խաբուեցան, այլ խաբուեցաւ ժողովուրդը։ Խաբուեցան միլիոնաւոր Ֆրանսացիներ որոնք ձախի համախմբման մէջ դրած էին իրենց յոյսերը «նոր դարագլուխ» մը բանալու համար Ֆրանսայի մէջ։ Ինչ որ փչրուեցաւ այլեւս կարելի չէ իրար բերել։ Սպասենք, սակայն, վերջնական եզրակացութիւններու յանդելէ առաջ։

Մինչ ձախը կ'ապրի անկիւնադարձ օրեր, մեծամասնութիւնը զերծ չէ հոգերէ։ Ժ. Ժ. Սերվան Շրայպէր կը նեսէ իր հերթական ուժերը։ Բայց, այսուհան – դերձ, Սեպտեմբեր 14ի օրը, որ պատմական ընոյթ է ստացած, մեծամասնութիւնը կը ստորագրէ իր մանիֆեստը, չորս հոսանքներու համախոհութեամբ։ Սակայն, մեծամասնութիւնը յաղթանակ չի պոռար։ Կը զգուշանայ ձախի պատակումներէն զորս կ'որակէ արուեստական եւ կը յայտարարէ որ իր հակառակորդները չեն փոխուած։

Ր. Պառի 1978ի պիւտճէն, որ կը նախատեսէ յատկումներու կարեւոր չարք մը, կ'որակուի ոչ–ընտրական եւ «լուրջ ու պարկեշտ» պիւտճէ մը։ Կը մնայ Խորհրդարանին վաւերացնել։

Ձախի այս պատմական քանի մը օրերէն վերջ, Մերակոյտի ընտրութիւնները, մէկ երրորդի նորոգումով, մեծամասնութեան կայունութեան չեն դպչիր։ Ձախը կը չահի տասը աթոռ։ Բոլոր հոսանքները, ըստ սովորութեան դոհ են։

Ֆրանսա կը կորսնցնէ «աշխարհական սուրբ մը», իր ամէնէն ժողովրդական դէմքերէն մէկը՝ Ժան Ռոսթան, բնադէտ, բարոյագէտ եւ դիտուն։ Իր մահ – կանացուն նաեւ կը կնքէ Լիւսի Ֆօո՝ վիպագիրը, մտաւորական, ամուսնացած Ազգային Ժողովի նախագահ Էտգար Ֆօրի հետ։

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Հայաստանի գլխոցական դանդերը կը հնչեն Սեպտեմբեր մէկին։ 594 հազար երկսեռ աշակերտներ ներկայացան 1351 նախակրթարաններու մէջ, 42 հազար ուսուցիչներու առջեւ։

Սոյն տարեշրջանին բացուած են հարիւր նոր գլխոցներ։ Բարձրագոյն եւ միջնակարգ ուսումնարաններու աշակերտութեան թիւն է՝ 110 հազար։ Հայաստանի բնակչութեան մէկ երրորդը ուսանող է։ Ժողովրդական կրթութեան յատկացուած բայրը փրկելու համար։

— Այր մարդիկ չատ,ըսաւ Փեքիկ մայրիկը, Թող չալկեն տուն տանինք։

Գահանային վէրքը բաւական խոր էր, բայց կրնար խօսիլ ծանր ու կամաց։

— Ոչ, պատասխանեց Տէր կարապետ, պիս տեղէս մը չարժէք, եթէ պիտի մեռնիմ Թող աղքատ եղբայրներուս մէջ մեռնիմ, եթէ պիտի առողջանամ Թող կեանքս չարունակեմ այս մահիճին վրայ կամուրջին տակ։

Գիշերն ամբողջ փոքրիկ ճրագի մը լոյսով, մայրիկը, Շուշանիկ, Աննա, Արշակ, Արտաւազդ հիւանդին մօտ անցուցին։ Գաղաքէն մարդիկ ալ եկան, գրեթէ կուռ գետին բոլոր ձկնորս աղքատները հոն Թափեցան։ Շուներն իսկ չհեռացան հիւանդ մահիճին քովէն։

Վիրաւորին քունքէն դադրած էր արիւնը, բայց Տէր կարապետ չատ տկար էր, չատ արիւն կորսնցուցած էր։

Հալապարէն լուր տարածուած էր հարուստ Թաղերն ալ։ բոլոր քաղաքը կը փափաքէր գալ, տեսնել այդ նահատակ քահանան։

Շաբաթ օր մը ուտիկան մը Տէր կարապետին տունը կը փնտռէր։ Տոյդ տունն պիւտճէն կը կազմէ Հայաստանի պիւտճէին դրեթէ քսան տոկոսը։

Շինարարութիւնը առաջին դիծի վրայ։ Նշենք մասնաւորապէս Երեւանի հարաւ – արեւմուտքը, պատմական էրեբունիի մօտ, 25 հեկտար տարածութեան վրայ կառուցուելիք բարձրայարկ չէնքերը 9 հազար բնակիչի համար։ Նոյնպէս Շահումեանի չրջանին մէջ, նոր թաղամաս մը 47 հեկտար տարածութեամբ եւ 23 հազար բնակիչի համար։

Միջնադարեան գեղեցիկ կոթողներէն, վահանավանքի մէջ, հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկութեան արշաւախումբը ձեռնարկած է պեղումներու։ Ցուշարձանի միջոցաւ պատմական մոռցուած էջեր յայտնուած են։

Արեւելեան երաժշտութիւնը ուսումնասիրելու մտօք մասնագիտական խումբ մը կեանքի կոչուած է Գիտութիւններու Ակադեմիայի արուեստի հիմնարկութեան մէջ։

Միշտ մշակոյթի մարզէն ներս, լոյս տեսած է «էջեր արեւմտահայ դրականութեան պատմութիւնից» դիրքը, նուիրուած արեւմտահայ դրականութեան մեծերուն՝ Դ. Վարուժան, Գր. Զօհրապ, Մ. Մեծարենց, Սիամանթօ, Տ. Չէօկիւրեան, Ե. Օտեան։

Մոսկուայի մէջ, դիրքի միջազգային յուցահանդէսին հայկական զանազան հրատարակչական տուներ յուցադրած են չուրջ երկու հարիւր դիրք։ Ցուցահանդէսին մասնակցած են 60 երկիրներու հրատարակչական տուներ, ՄԱԿի եւ Ի – նեսքոյի հրատարակչական կեդրոնները։

Օգոստոսին տեղի ունեցած են դասընթացքներ սիիւռքի զանազան չրջաններէ ժամանած հայ ուսուցիչներու համար։ Մ. Նահանդներէ, Ֆրանսայէ, Քանատայէ, Աւստրալիայէ, Իրաքէ, Կիպրոսէ, Լիբանանէ, Սուրիայէ, Ցորդանանէ, Եգիպտոսէ եկած ուսուցիչներ դասախօսութիւններ լսած են՝ Հայաստանի տնտեսութեան, դիտութեան եւ մշակութային կեանքի մասին, ինչպէս նաեւ Հայոց լեզուի, գրականութեան եւ հայկ. ճարտարապետութեան վերաբերեալ։

Միշտ այցելութիւններու չարքին, եւս կոսլաւ պատուիրակութիւն մը, Իսլանտայի վարչապետ՝ Գէյր Հաթլըրիմսըն այցելած են Հայաստան։ Նոյնպէս, առաջին անգամ ըլլալով, Միացեալ Նահանգներու եպիսկոպոսական եկեղեցւոյ պատուիրակութիւն մը այցելած է Մայր Աթոռ եւ Հայաստան։ Պատուիրակութիւնը գլխաւորած է Ջոն Մ. Ալլին եպիսկոպոս, նախագահ Եպիսկոպոսաց Խորհուրդի։

Գոհար Գասպարեանէ, Հայկանոյշ Դանիէլեանէ եւք, Ալիսա Հէքիմբաշեան կը ստանձնէ Անոյշի դերը «Անոյշ» օփերայի նոր թատերաչրջանին համար։

Մարզական։ — Եուրի Վարդանեան, ծանրաբարձութեան աշխարհի ախոյեանութեան տիտղոսը կը ստանայ Շթութկարտի մէջ։ 157,500 քիլոյով իրեն կը պատկանի աշխարհի մրցանիշը։ Սեպտեմբերը եղաւ սեւ ամիս մը Ազրատի համար որ արձանագրեց երեք պարտութիւն եւ երկու հաւասար խաղ ու այժմ կը գտնուի 22 թէ Մեսեխի կամուրջին տակ հիւանդ պառկած է։ Վար վազեց, ձեռքը թուղթ մը ունէր։ Բաղմութիւն մը տեսաւ։

— Ձամբայ տուէք, ըսաւ։ Ա՛յս է Գաթոյեանը հարցուց մէկու մը։

— Այո, այս մահամերձ հիւանդն է։

Ուտիկանը բարձրաձայն կարդաց.— Կարապետ Գափոյեան որդի Պօղոսի, ծնած Արտանուշ, 1 Սեպտեմբեր 1894ին, դատապարտուած էր անիրաւ դատարաններէ ցկեանս Թիֆլիզի փողոցները քարփառիլ, զրկուած մարդկային իրաւունքներէ. անմեղ եւ արդար է, տէր կը դառնայ իր ինչքերուն եւ անձնական ազատութեան։

Ցետոյ ցած ձայնով րոպէ քովիններուն.— Բերքան խիստ են։

Տէր կարապետ երկու օր ալ ապրեցաւ, իր ազատութեան թուղթը ափին մէջ Մեսեխի կամուրջին տակ մեռաւ։

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(20 եւ վերջ)

Ծորդանանեան մամուլին համար այս այցելութիւնը ունի «կենսական նշանակութիւն», իսկ Լեհաստան եւ Ֆրանսա գործակցութեան կարեւոր համաձայնագիրը կը ստորագրեն, գլխաւորաբար քիմիայէ, ածուխի մարզերուն մէջ։

Արտակարգ երեւոյթ մը։ Գորկիի 1700 ընակիչներ դիմում մը կը ստորագրեն եկեղեցիի մը վերաբացումը պահանջելու համար։ Միայն երեք փոքր եկեղեցիներ կան մէկուկէս միլիոն ընակիչներու համար։ Դիմումը եղած է Բրեժնեւին եւ պատճէն մըն ալ ղրկուած Պելկրատի ժողովին։

Քոնքորտը չվերջացած, ահաւասիկ էսպիւսը։ Պառի այցելութիւնը Ուաշինկթըն եւ Մոսկուա, վերջնական կարգադրութիւններ դեռ չերին։ Քոնքորտի էջը ամերիկեան օդակայաններու վրայ արձօնուած է ամերիկեան կառավարութեան կողմէ, բայց կը մնայ տեղական իշխանութիւններու արտօնութիւնը։ Երկդիմի կացութիւն մը։ Ինչ որ չի կրնար պատահիլ էռոպիւսի պարագային։

Լիբանահայեր՝ վաչէ կաթողիկոս եւ Սեդրակ Մարտիրոս որոնք Թուրքիա – յէն Ֆրանսա հաչիչ կը փոխադրէին, իսմիրի ծանր պատիժներու ատեանին կողմէ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան։

Քոլերայի համաճարակը աւերներ կը գործէ Լիբանան, Սուրիա, Ցորդանան, Այսրյորդանան, Թուրքիա, Պարսկաստան եւ այլուր։

Ինչպէս միջազգային լուրերու մէջ չդնել աչխարհահռչակ սովրանօ՝ Գալլասի մահը։ Գալաս եղաւ բացառիկ ձայն մը եւ բացառիկ դէմք մը։ Ցիչենք նաեւ մահը, խորհրդային երիցագոյն բանաստեղծ՝ Ռոշդեստվենսկիի։ Նոյնպէս մահը ամերիկացի բանաստեղծ Լօուէլլի։

ՖՐԱՆՍԱ

Պատմական ամիս մը։

Շուրջ 13 միլիոն եւ աւելի Ֆրանսացիներու երազը կը դեղնի աչնան զալուստով։

Վերջին չաբաթներու, համայնավար – ընկերվարական, Մառչէ – Միթերան, Իմանիթէ – Իւնիթէ, հրապարակային մենամարտները, ելոյթները, դիտումնաւոր յայտարարութիւնները կը խթարեն ձախի մթնոլորտը։ Եւ յանկարծ, Սեպ – տեմբեր 14ի օրը, կը պայթի...։ Բայց անսպասելի ձեւով։ Ռոպէր Ֆապր, ետ չմնալու համար երկու վրէժխնդրէն, դուռը կը քաչէ, կը ձգէ վեհաժողովը ուր Արտաւազդ վազեց մայրիկին լուր տալու։ բաւական ճամբայ էր մինչեւ կամուրջն հասնիլը։ խեղճ կնոջ խելքին պիտի դար։ Հեւալով վազեց, ինչպէս պիտի վազէր մինչեւ կամուրջը, ոտքերը չէին բռներ։ Եկաւ, հիւանդին վրան ինկաւ, համբուրեց վէրքն ու երեսը։

— Քոռ ըլլամ, աղաս, աս ինչ փոքճանք է, եւ լացաւ ճչմարիտ մօր մը սրտով։

Աղքատ աղքատի լուր տուաւ, ամէնէն վերջը խեղճ Շուշանիկ լսեց։ Ո՞վ կրնայ ըսել Թէ այդ նուիրուած քոյրը որքան լացաւ, որքան սէր սպառած էր իր եղբայրը փրկելու համար։

— Այր մարդիկ չատ,ըսաւ Փեքիկ մայրիկը, Թող չալկեն տուն տանինք։

Գահանային վէրքը բաւական խոր էր, բայց կրնար խօսիլ ծանր ու կամաց։

— Ոչ, պատասխանեց Տէր կարապետ, պիս տեղէս մը չարժէք, եթէ պիտի մեռնիմ Թող աղքատ եղբայրներուս մէջ մեռնիմ, եթէ պիտի առողջանամ Թող կեանքս չարունակեմ այս մահիճին վրայ կամուրջին տակ։

Գիշերն ամբողջ փոքրիկ ճրագի մը լոյսով, մայրիկը, Շուշանիկ, Աննա, Արշակ, Արտաւազդ հիւանդին մօտ անցուցին։ Գաղաքէն մարդիկ ալ եկան, գրեթէ կուռ գետին բոլոր ձկնորս աղքատները հոն Թափեցան։ Շուներն իսկ չհեռացան հիւանդ մահիճին քովէն։

Վիրաւորին քունքէն դադրած էր արիւնը, բայց Տէր կարապետ չատ տկար էր, չատ արիւն կորսնցուցած էր։

Հալապարէն լուր տարածուած էր հարուստ Թաղերն ալ։ բոլոր քաղաքը կը փափաքէր գալ, տեսնել այդ նահատակ քահանան։

Շաբաթ օր մը ուտիկան մը Տէր կարապետին տունը կը փնտռէր։ Տոյդ տունն

ԹՈՓԱԶՈՒԿԱՆ ՔՈՀԱՆԱՆԱՑ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ա. Ս. Ամբարձումյան — Ինչպե՞ս է ստեղծվել Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիան

Ա. Ա. Աբրահամյան — Ինչպե՞ս է ստեղծվել Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիայի Երևանի գիտական կենտրոնը

ՆՈՒԷՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Վասպուրականի Հայր· Միութիւնը, ի գնահատութիւն կարօ Ճուվաքեանի « 1977ը Ցառաջի ընդմէջէն » չատ չահեկան յօդուածաշարքին, « Ցառաջ »ի բարգաւաճման կը նուիրէ 100 ֆ·։*

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՁՍԱԿԻ

Սարգիս Զօքաքլեանի թաղման առթիւ վաքանի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը ստացած է Տէր և Տիկ· Խաչերեանէ 50 ֆ·, Տէր և Տիկին Արսէն Տէր-Սարգիսեանէ 20 ֆր·։

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ ՅՈՒՆ· 18ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 25

Կիրակի Ցունուար 22ին, կ· յետոյ ժամը 5ին տեղի կ'ունենայ հսկման արարողութիւն մը Լիոնի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Լիոն քաղաքի կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ Ֆրանսայի զանազան յարանուանութեանց պատկանող հաւատացեալներու։ Մեր հաւատացեալները եւս կը հրաւիրուին խումներամ բազմութեամբ ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու վասն անապահութեան եկեղեցւոյ։

Արարողութենէն յետոյ ընդունելութիւն մեծ սրահին մէջ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Լիոնի Հայ Առաք· Եկեղ· Ազգ· Միութեան վարչութիւնը | չնորհակալութեամբ ստացած է Պորտօրնակ Տիկ· Թումիկեանէ հետեւեալ նուէրները·— 100ական եկեղեցիին, դպրոցին, Աղքատախնամին, կարմիր եւ կապոյտ Խաչերուն եւ 50 ֆր· «Ցառաջ»ին։

×

Ջրօրհնէքի կնքահայրութեան առթիւ, փոքրիկն Արտակ Աւետեանի ծնողքը՝ Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Աւետեան, Լիոնի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ պայծառութեան կը նուիրեն 2000 ֆր եւ 250ական Աղքատախնամին եւ Տիկնանց Միութեան։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Անիէռ — Պուա Քոլոմպ մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Ցունուար 17ին, ժամը 20·30ին, Փերմանաես տէ զ'Ասիս-թանթ Սոսիալ, 23 Ռիւ Պելֆոր, Անիէռ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ· Վարչութիւնը փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը հրաւիրէ Մանուկներու Օրը, Ցունուար 22, ժամը 14·30ին, Սեւրի Սամուէլ-Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն։

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ — յուցադրութիւն ֆիլմի։

Կը հրաւիրուին փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով։

ՆԱԽԸՆԹՐԻՒ *ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է*

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ· Խաչի Կոընոպլի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Ցունուար 22, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն-Մարթէն տ'Էէռի Սալ տէ Ֆէթ։

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ·— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։ Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները։

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE

Conférence publique

Sujet : LE TABAGISME

Conférencier :

Dr. J. CHARLES ZAVEN GABRIELIAN

Vendredi 20 Janvier à 21 h.
Salle Vaspouragan

ENTREE LIBRE

Ձայն

Խմբագիր՝
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

Սեպտ մէկէն ի վեր, կանոնաւոր կերպ լոյս կը տեսնէ

Փարիզի մէջ՝ կը ծախուի

ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

9, Rue de Trévise — Métro Cadet

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ· Բ· Ը· Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Ցունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առաւտուան ժամը 3, փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆի։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Ա֊ժանս Վէսթէլս՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

EGLISE DE LA MADELEINE

Երեքշաբթի, Ցունուար 24, ժամը
18·30էն 19·30

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

երգչախումբը՝
Կոմիտասի պատարագ
(հատուածներ)

Ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Տոմսերը՝ 14 ֆր· կը ծախուին եկեղեցին։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սէն Ռաֆայէլի «Հոմ Ամենիէն»ի համար կ'ուզուին հիւանդապահուհի մը եւ օգնական հիւանդապահուհի մը։

Նպաստաւոր պայմաններ·— սնունդ, բնակութիւն ապահովուած, առաւել աշխատավարձ։

Գրաւոր դիմում ներկայացնել·—
Mme GARABEDIAN — Home Arménien
107, Ave. du Maréchal Lyautey
83700 ST. RAPHAEL

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին, այս Շաբաթ, Ցունուար 21, ժամը 16ին, Իսիի Մշ· Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս,

Ա· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ

կը ներկայացնէ իր դիրքը՝

Լը ՔՈՄԱՆՏՕ 784/5

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԱԳԻՐ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն· Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է հեռաւեալ նուէրները, իր տրեկան մեծ պարահանդէսին առթիւ·—

Ոմն 3000 ֆր·, Տիկին Եսթեր Իշխանեան 2000, Տէր եւ Տիկ· Կարպիս Կարապետեան 2000, Պ·Պ· Սանճեան եւ Ներսէսեան 500ական, Պողոսքեան եւ Ադամեան 250ական, Տիկիններ Վահանեան, Աչճեան, Պ· Տիլան 200ական, Քեաթիպեան, Էզնայեան 150ական, Ֆուժերոլ, Ալլի, Պահատուրեան, Կրէկուար Ասլան, Միսիրեան, Պետրոսեան, Պաթմանեան, Էսապալեան, Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւն, Խանճեան 100ական, Տէր եւ Տիկ· Թորոսեան 200, Օր· Խոսրովեան 100, Տիկին Մարգարեան 100 ֆր·։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սէն Ժեռոմի կապոյտ Խաչի տարեկան հաղկերոյթը կիրակի, Ցունուար 29, ժամը 13ին, Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ։

ԿՈՉ ԵՈԶԿԱՏՑԻՆԵՐՈՒ

Ուրախ ենք յայտնելու, որ Սեւան տպարանը (Պէյրութ) յանձնուած ձեռագիրները չեն վնասուած։ Եւ Հայր· Միութեան երկարամեայ տեսնալտ Պր· Արամ Ա֊էմեանի խնամքով, պիտի վերսկսի տպագրութիւնը՝ մեր պատմագրքին, որուն 96 էջերը, եղեռնէն առաջ, տպուած էին արդէն։

Այժմ, հասկնալի պատճառներով, բացած ենք նուիրատուներու եւ բաժանորդներու ցանկ մը։ Ու կը հրաւիրենք մեր հայրենակիցները՝ օգնել եւ դիւրացնել այդ ազգօգուտ ձեռնարկը, ու կանխաւ ապահովել օրինակ մը՝ ընդարձակ նոր հատորէն։

Նուիրատուներուն եւ բաժանորդներուն անունները պիտի արձանագրուին մաս-նաւոր էջի մը մէջ։

Գին 100 ֆր·, առաքման ծախք (յաւելեալ 20 ֆր)։

Ի դիմաց Տպագրութեան Օգնութեան Յանձնախումբի
Քարտուղար ԱԻԵՏԻՍ ԿԱՊԵՆՑ
Գանձապահ ԱԻԵՏԻՍ ՓԻՊԱՊՃԵԱՆ

Դրամ, անուն, մականուն, հասցէ ղրկել
M. KEBABJIAN AVEDIS
42, Rue Michelet — 93270 SEVRAN
Tél. : 383-75-10

Հարաւ· Ֆրանսայի համար դիմել՝
M. DJIHANCHAHIAN BENON
11, Rue Beaufort Chopin
38200 VIENNE

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿՔԷՆ

Մահազդ	140 ֆր·
Հոգեհանգիստ	75 ֆր·
Շնորհակալիք	75 ֆր·
Հարսնիք, նշանտուք	75 ֆր·
Ծնունդ	75 ֆր·
Կը փնտռուի	25 ֆր·
Կ'ուզուի	40 ֆր·

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը։ Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։ Առեւտրական եւ եւայլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

ՏՕՆԱԿԱՐԱՆ

Շաբաթ, Ցունուար 21ին, երեկոյեան ժամը 20·30ին, վասպուրական սրահը, մասնակցութեամբ Պլ· Օտտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին
Կը խօսի
ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆՑ ՏԷՏԷՆԱՆ

Գեղարուեստական յայտագիրը, պատրաստուած փոքրիկներու կողմէ — խմբերգ, արտասանութիւն, թատերգութիւն, հայկական պար։ Կաղանդ պապան իր խաղալիքներով։

Մասնաւոր ճոխ սեղաններ ընդունելութեան։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՑՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ
1978
Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ
կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

ՍԵՒԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Ցանձնախումբի՝
ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ
Կը մասնակցի նաեւ ԴԱԻԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
Առաջնակարգ պանդոկ (տրմի - փանսիոն) եւ պտոյտներ
Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287
Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON
Places limitées
A PARIS — MONDOTOURS
(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)
2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64
Tél. : 073-30-64

ՀԱՐԱՉ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
18
MERCREDI
18 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

I.E SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ· Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·034 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNEE — N° 14.034

ԹԱԼԱԱԹԻ «ԳՈՒՐԳՈՒՐԱՆՔԸ» ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՊ ԵՒ ԱՆՈՆՑ «ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆԸ»

ԿԱՄ

Ինչե՞ր, ինչե՞ր կը գրեն Թուրքերը

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք Շաբաթ – կիրակի, Յունուար 14 –15ի մեր թիւով, թրքական « Թերճիւման » թերթը Յունուար 9 եւ 10ի թիւերով ընդարձակ «գիւտ» մը ըրած էր: Արդարեւ փաստաթուղթեր գտնուեր են Մեծն Բրիտանիոյ Արտաքին նախարարութեան դիւաններուն մէջ, ուրմէ կը պարզուի որ ներկայիս թալաթ մահմետական հոգածութիւն ցոյց տուեր է Հայերուն հանդէպ, 1915ի տեղահանու – թեան ատեն: Յօդուածը կը ստորագրէ Ուրալ Աբըչ, խորագիրն է՝

« ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆՆԵՐԷՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐ — ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐ, «1015Ի ՀԱՅԿ· ԴԷՊՔԻՆ» «ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԲԱՐ» ԼՈՑՍ ԿԸ ՍՓՌԵՆ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԸ ՊԱՇՊԱՆՈՂ ԹՈՒՐՔ ՄԵԾ ՄԸ ՀԱՅՈՒ ՓԱՄՓՈՒՇՈՎ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ: ԹԱԼԱԱԹ ՓԱՇԱՅԻ ՀՐԱՄԱՆԸ՝ «ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԻՆՁԲԸ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆ – ՈՒԻ»

Այս խորագրէն ետք կը սկսի թրքական հրաշալի՛ հէքեաթ մը, զոր կուտանք ճոխութեամբ առ այժմ աւելորդ իսկ նկատելով որեւէ մեկնութիւն: (Թարգմանութիւնը կատարուած է քննագրէն Տոքթ· Արքիւր Պէյլէրեանի կողմէ, որ կուտայ նաեւ ծանօթութիւններ):

×

Տարիներէ ի վեր «Ժամանակակից պատմութեան էջերուն» մէջ արիւն հոսեցնող, նախաղասութիւններէն արիւն կաթկթող « Հայկական Հարց » մը գոյութիւն ունի:

Լոս Անճելըսի մէջ «Հայ» մը թրքական արիւն հոսեցուց: Եւրոպայի զանազան երկիրներու մէջ՝ Փարիզ, Վիէննա թուրք դեսպաններ սպաննուեցան:

Կարգ մը քոմիթաճիներու կողմէ տղու ուղեղ կրողներու մօտ կատարած « արիւնոտ հէքեաթ»ները հիմա իրենց պտուղները մկկական, երկուական փամփուշտով կը վճարեն:

Այդ կեղտոտ ուղեղներէն հոսող թաքախները Փարիզի, Լոնտոնի, Պէյրութի, Նիւ Եորքի, Պուէնոս Այրէսի փողոցները կ'աղտոտեն:

«Արիւնի դէմ արիւն...» արիւն կ'ուզեն: Ահաւասիկ այդ թաթախոտ վէրքերը սպիացնող դեղագիր մը:

«Անգլիոյ Արտաքին նախարարութեան դիւաններուն մէջ 9158 թիւ թղթածրար, 5523 թիւ եւ ΦO (*) 371 չարքին մէջ արձանագրուած փաստաթուղթ մը:

1915ին Օսմանեան կայսրութեան Ներքին նախարար (յետագային վարչապետ) եղող Թալաաթ փաշային հրամանը:

1915... կարգ մը հայ քոմիթաճիներուն դլուխներուն մէջ արմատացած «եղերական Թուական»...:

... Եւ 1915ին Թուրք Ներքին նախարար Թալաաթ փաշային, հայկական տեղահանութեան(**) հետ առընչութիւն ունեցող, Անգլիոյ Արտաքին Գործոց նախարարութեան դիւանները մտած փաստաթուղթը:

« Տեղահանութեան ենթարկուող Հայոց հետ լաւ կերպով վարուիլ... »: Թուրքերէնը «տեղահան Հայոց հետ լաւ կերպով վարուիլ... (***):

Թալաաթ փաշա, հրամանին մէջ ամենաչնչին մանրամասնութիւնն անգամ չէ մոռցած...:

Հայոց կեանքը, տղաքը, ապրանքները եւ կալուածները... Հետեւանք: Թալաաթ փաշա, Պերլինի մէջ հայ քոմիթաճիի մը փամփուշտով սպանուեր է...

Հիմա, Թալաաթ փաշային ստորագրութիւնը կրող վաւերաթուղթը Անգլիոյ Արտաքին Գործոց նախարարութեան փոշիոտ դարաններէն իջեցնենք եւ կարդանք:

28 Օգոստոս 1915 Թուական կրող Ներքին նախարար Թալաաթ փաշային Հայոց «տեղահանութեան» մասին կուսակալութիւններուն ղրկած հրահանգին մէջ, հրամանի գործադրութեան պահուն չատ « ուշադրութեամբ եւ արդարութեամբ » պահանջը բացայայտօրէն կը չեշտուի:

Թալաաթ փաշային կուսակալութիւնները ղրկած հրահանգը ճշդրիտ կերպով սպսկս է.

— Տեղահանութեան ենթարկուող, կառքով կամ հետիոտն ճամբորդող խումբերը չոգեկառքի ամենամօտ կայարանները պիտի տարուին եւ անկէ ալ չոգեկառքով իրենց երթալիք տեղերը պիտի ղրկուին:

— Տեղահանութեան ենթարկուողները երբ կայարանները հասնին, անոնք որոնց ընտանեկան պետը պինուորագրուած է, այրի կիները, անտէր որբերը իրենց վի – ճակը հաստատող պաշտօնական թուղթերը պատասխանատու մարմիններուն ցոյց տալով, կայարաններու մօտ քաղաքներու, գիւղաքաղաքներու կամ գիւղերու մէջ պիտի պատսպարուին: Տեղափոխութիւն չփափաքող կաթոլիկ կամ բողոքական – ները այս իրաւունքներէն պիտի կարենան օգտուիլ:

— Դեռ տեղահանութիւնը չսկսած չըրջաններու մէջ, երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած եւ իրենց տեղերը լքել չփափաքող պինուորներու ընտանիքները, կաթոլիկներ եւ բողոքականներ տեղահանութենէ զերծ պիտի մնան: Երկրին տնտեսական օգտակար հանդիսացող շինութիւններու գործարաններու եւ աշխատանոցներու մէջ աշխատող արհեստաւոր եւ գործաւորներ ու չոգեկառքի երթեւեկութեան մէջ պաշտօնավարող Հայեր եւ իրենց ընտանիքները եւ տեղահանութենէ զերծ կացուցանելով իրենց տեղերը պիտի մնան:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղողներուն ճամբորդութեան ընթացքին իրենց պարենաւորման համար անպայման միջոցներ պիտի հայթայթուին: Իսկ նիւթական կարողութենէ զուրկ եւ ուտեստեղէն գնելու անկարող աղքատներուն անհրաժեշտ պարենաւորումը տեղահանութեան յանձնախումբին կողմէ ձրի պիտի հայթայթուի:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղողները, հաւաքման քէմփերու մէջ պիտի մնան: Հիւանդները ամէն օր բժշկական քննութեան պիտի ենթարկուին, յղի կիներ եւ նորածին երախաներուն խնամք պիտի տարուի եւ աղքատներուն լաւ ճաշեր պիտի տրուին: Այն բոլոր պաշտօնեաները որոնք վերոյիշեալ կարգ ու կանոններու գործադրութեան չեն անսար, պատասխանատու պիտի նկատուին:

— Կուսակալութեան կամ քայմաքամութեան կողմէ նշանակուած առաքումի պաշտօնեաները, ժամանումի վայրերու կուսակալներէն, իրենց օգնականներէն եւ միւս կառավարիչներէն ստացած հրահանգները, առանց այլ եւ այլի եւ բառ առ բառ պիտի գործադրեն: Պարենաւորման համար պատասխանատու պաշտօնեաները եւս իրենց վստահուած պարտականութիւնը պատշաճ կերպով պէտք է կատարեն:

— Էրէյլի եւ Պօզանթիի չըլջանին մէջ տեղահանութեան ենթակայ եղող անձերը, մասամբ չոգեկառքով, մասամբ ալ այլ փոխադրողական միջոցներով պիտի ճամբորդեն: Հիւանդներուն, անկարներուն, կանանց եւ տղոց չոգեկառքով ճամբորդելու նախապատուութիւն պիտի տըրուի: Վերոյիշեալներէ զատ, միւսները կառքերով, ջորիներով եւ հետիոտն պիտի առաջնորդուին: Ճամբորդութեան ընթացքին իւրաքանչիւրը կարաւանի պատասխան մը պիտի ընկերանայ, պարենաւորման խումբեր պիտի գտնուին:

— Էրէյլիէն Պօզանթի եւ Պօզանթիէն Թարսուս ղրկուող իւրաքանչիւր կարաւանի մեկնումի թուականը եւ իւրաքանչիւր մէկ քանի ճամբորդ գըտնուիլը գաղթականի կեդրոնին հեռագրով պիտի տեղեկացուի:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղողներուն մէկ իրենց տուները (տեղերը) լքել չփափաքող կամ վերադառնալ փափաքողներ, զինուորական ընտանիք, կաթոլիկութիւն կամ բողոքականութենէ զատ այլ յարմար (***) պատճառներ ցոյց տըւող իրենց աղերսագրերը կուսակալութիւններու եւ քայմաքամութիւններու պիտի յանձնեն: Այդ աղերսագրերը պատասխանատու պաշտօնեաներու անձնական տեսակէտին հետ միասին Ներքին նախարարութիւն պիտի յղուին եւ նախարարութեան տուած պատասխանին համաձայն ըստ այնմ գործադրութեան պիտի արժանանան:

— Իրենց տեղերը մնալու (տեղահանուղներու մասին է) եւ կամ իրենց տուները վերադարձի հարցի մասին բոլոր թղթակցութիւնները Ներքին նախարարութեան եւ կամ կառավարութեան հեռագրով պիտի տեղեկացուին եւ կառավարութեան հրահանգին համաձայն պիտի գործադրուին (տեղահանուղներու փափաքները):

— Ճամբորդութեան կամ առժամեայ դադարի ժամանակ, գաղթականներու դէմ որեւէ յարձակման պարագային, նախայարձակները անմիջապէս անվնաս կացութեան պիտի ենթարկուին, ու ձերբակալուելով պատերազմական առեանին պիտի յանձնուին:

— Գաղթականներէն նուէր ընդունող – ներ, կաշառք ստացողներ, խոստում կամ սպառնալիքով կիները բռնաբարողներ ու ակռաներ եւ կամ անոնց հետ արգիլեալ յարաբերութեանց մէջ գտնուղները անմիջապէս պաշտօնանկ պիտի ըլլան ու պատերազմական առեան ուղարկուելով ծանր պատիժներու պիտի ենթարկուին:

— Ճամբորդութեան ընթացքին պատասխանատու պաշտօնեաներու հրաման – ներու ենթակայ քաղաքացիներ եթէ իրենց պաշտօնը լաւ չկատարեն կամ անհոգ վարուին, պաշտօնեաները իրենք պատասխանատու պիտի նկատուին, եւ կրկնութեան պարագային աստիճանազուրկ կամ թոշակի նուազումի պատիժներով պիտի պատժուին:

— Կուսակալները, քայմաքամները, մասնաճիւղ (շիւպէ)ներու անօրէնները կարգ ու կանոնով առաքումներ պիտի կազմակերպեն եւ կանգառներու ընթացքին (կարգապահութեան համար) անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնեն: Հրահանգներու լրիւ գործադրութեան հսկողութենէն զատ պաշտօնեաները պատասխանատու են:

(Մնացեալը՝ վաղը)

(*) ΦO չկայ դիւանները մէջ, ՖO պէտք է ըլլայ:

(**) Փաստաթուղթին մէջ *տեղահանութեան ենթարկուողն է* (թուրքերէն բառը՝ *թէհճիր* կարելի է նաեւ գաղթ թարգմանել) մինչ Ուրալ Աբըչ *տեղահան* կ'ըսէ ինչ որ տարբեր բան է:

(***) *Մաքուլ* բառը թարգմանեցինք «յարմար»· ճիշդ թարգմանութիւնը կ'ըլլայ «տրամաբանական»:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Էլիզէի ճաշը սպասուած արդիւնքը չէ տուած ըստ երեւոյթին, քանի նոյն իրիկունը (Երկուշաբթի) Շիրաք Վիէրզոնի մէջ չէ վարանած կրկին «դաւ»ի մասին խօսելէ մեծամասնութեան միւս հոսանքներու համար: Ժիսքար 1974էն ի վեր իրեն զօրավիղ եղող հոսանքներուն 80 անդամները ճաշի հրաւիրած էր եւ միայն 15 պարագլուխի հետ ալ սուրճը առած մեղմացնելու համար մթնոլորտը: Շեշտած է այս առթիւ թէ հոսանքները իրարու ընկերը են եւ ոչ՝ հակառակորդ: Բայց եւ այնպէս Շիրաք համոզուած չէ: Երեք – շաբթի օրուան Ֆիկարոյի հանրային կարծիքի նոր քննութիւն մը հրատարակած է ըստ որուն ընտրութեան առեն Ձախը կը սպասայ 51 առ հարիւր, մեծամասնու – թիւնը՝ 44 եւ զանազան՝ 5:

ՊՈԼՍՈՑ մէջ ծանր բախումները կը շարունակուին: Երկուշաբթի ամբողջ օրը արիւնալի դէպքեր տեղի ունեցած են, երկու ուսանող սպաննուած է եւ 15 ուրիշներ ալ վիրաւորուած Պոլիս եւ այլ – ուր, ճիշդ վստահութեան քուէի նախօրեակին: Ռումբեր ալ նետուած են հոսհոն մինչ հրացանակիրները երկու դրամատուն կողոպտած են: Երկու շաբթուան մէջ 38 մեռեալ եւ քանի մը տասնեակ վիրաւոր կայ երկրին մէջ: Անգարայի մէջ շաբաթավերջին ալ բժշկական համալսարանն է որ ռումբերու թիրախ եղած է:

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔի կացութիւնը նոյն երազային բնոյթը չունի եւ Պեկին ու Սաատաթ նոյնիսկ հրաժարելու մասին կը խօսին: Կ'ըսուի թէ Սաատաթ Կիրակի իր հրաժարականը տուած էր Ապահովութեան Ազգ· Ժողովուրդին բայց ստիպուած եղած է եւս առնել: Երուսաղէմի մէջ հաւաքուած են Արտաքին նախարարները (Տայեան, Կամալ եւ Վէննս) բայց լաւատեսութիւն չի տիրեր քանի Պեկին բան չի պիջիր:

ԼԻԲԱՆԱՆի Արտաքին նախարարը Դամասկոս գացած է ապահովութիւն առնելու համար, որ խաղաղապահ արաբական (իմա՝ սուրիական) ուժերը պիտի չհեռանան իր երկրէն:

ՎԱԼ Տ'ԻՋԷՆ յանկարծակի ձիւնին հետեւանքով արկածներ ալ պատահեցան, մանաւանդ հիւսքի պատճառով: Երկու մեռեալ կայ, հինգ վիրաւոր:

ժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնեն: Հրահանգներու լրիւ գործադրութեան հսկողութենէն զատ պաշտօնեաները պատասխանատու են:

(Մնացեալը՝ վաղը)

(*) ΦO չկայ դիւանները մէջ, ՖO պէտք է ըլլայ:

(**) Փաստաթուղթին մէջ *տեղահանութեան ենթարկուողն է* (թուրքերէն բառը՝ *թէհճիր* կարելի է նաեւ գաղթ թարգմանել) մինչ Ուրալ Աբըչ *տեղահան* կ'ըսէ ինչ որ տարբեր բան է:

(***) *Մաքուլ* բառը թարգմանեցինք «յարմար»· ճիշդ թարգմանութիւնը կ'ըլլայ «տրամաբանական»:

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Ա.ՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Այսօր, աշխարհի գլխաւոր մտահոգութիւններէն մին է ահաբեկչութիւնը:

Արեւմտեան Գերմանիա արձանագրեց իր «էնթէպէ»ն: Օդանաւային առեւանգումներէն ամէնէն ահաւորը, իր վախճանը գտաւ Մոգատիշոյի օդակայանը, ահաբեկչութեան պարտութեամբ: Պատէրի խմբակի չորս ահաբեկիչներէն երեքը մեռան եւ մէկը ծանր վիրաւոր: Այս պարտութեան վրայ, Այդրէաս Պաատէր եւ կիւտրուն Էնսլին անձնասպան եղան իրենց բանտի խցիկին մէջ: Աշխարհ թիկունք եղաւ Գերմանիոյ, Շմիթ իր դէրքը ամրացուց: Գերմանիոյ մէջ անձկութենէն յետոյ, եկաւ ցնծութիւն, հպարտութիւն, բայց չուտով վրայ հասաւ մտահոգութիւնը, Շլէյէրի սպանութեամբ:

Այլ յաղթանակ մը ահաբեկչական պայքարին դէմ: Օրլիի մէջ, ահաբեկիչը՝ ժաք Ռոպէր որ տարիներով բանտէ հետաքննող ճամբորդած է, հակականկ սպասարկութեան առջեւ ձեռնթափ եղաւ:

Սակայն Տաքքայի պարագային, ճապոն տեղի կուտայ կարմիր բանակի ահաբեկիչներու պահանջներուն:

Միշտ բռնութեան արարքներ: Ատոխա Ասպապայի մէջ, 350 ուսանողներ կը սպանուին, հետեւանք՝ կատարուած ցոյցերուն: Հիւսիսային Եմէնի մէջ կը սպանուին՝ Հանրապետութեան նախագահը եւ եղբայրը: Թայլանտի մէջ, զինուորականներ պետական հարուած մը վերջ կուտայ Բրէվիչիթնի կառավարութեան, բայց առանց արիւնահոսութեան:

Տարօրինակ ճակատագիր: Երէկ վարչապետ, այսօր բանտարկեալ: Ինտիրա Կանտի՝ Հնդկաստանի նախկին վարչապետ դաժանօրէն դէպի անդունդ: 16 ժամ միայն, բայց բաւեց որ աշխարհ ապշի:

Իսրայէլ եւ արաբական երկիրները միշտ իրենց դիրքերուն վրայ, Ժընեւի մէջ դումարուելիք ժողովի նախապայմաններուն կապակցութեամբ: Հարցը ՊԱԿի ներկայութեան կամ ոչ-ներկայութեան վրայ է:

Հելսինքի, երէկ էր: Այսօր Պելկրատ: Նոր ժողովը որ ըստ երեւոյթին բան պիտի չփոխէ: Ժողովին օրակարգն է՝ Հելսինքիէն ցայսօր հաշուեկշիռը, այս ինչն հոն տրուած որոշումներու գոր ծադրութեան քննութիւնը:

«Բրեժնեւ Սահմանադրութիւնը» վերացուեցաւ Գերագոյն Խորհրդարանի 1517 երեսփոխաններէն: Պարզ ճեպակեր պութիւն: Ընտրուեցան, կամ աւելի ճիշդ նշանակուեցան 15 փոխ – նախագահները, քանի այս էր խորհրդային նոր Սահմանադրութեան գլխաւոր փոփոխութիւնը, որոնց կարգին՝ Բարգէն Սարգիսեան: Սակայն, հարցը առաջին փոխ – նախագահին վրայ է: Առանց անակնկալի, նշանակուեցաւ Վասիլի Կուզնեցով: Վասիլի Կուզնեցով դարձաւ երկրին երկրորդ անձնաւորութիւնը:

Հիմա Ռուան ալ կը ձայնակցի Թուրքիոյ: Նորութիւն չէ, բայց եւ այնպէս: Խորհրդային ակադեմիկոս՝ Բորիս Պիատրովսկի, Անգարայի մէջ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին կը յայտարարէ որ՝ Հայերը Պետութիւն չեն կրնար կազմել: Չմոռնանք որ սերտացում մը կայ Թուրքեւխորհրդային յարաբերութեանց:

Վերջապէս Քոնքորտ ամերիկեան երկնքի մէջ: Նէ Եորքի մէջ, մուտքի եւ ելքի քննութիւնը անցաւ յաջող:

Պինկ Քրոսպի, ամերիկացի ծանօթ երգիչը մեռաւ Մատրիտի մէջ:

Այժմէականութիւնը, չատ հարուստ է Հոկտեմբերեան այս օրերուն: Տուինք գլխաւորը: Վերջացնենք Նոպէլեան մրցանակներու առաջին բաշխումներով: Գրականը՝ սպանացի բանաստեղծ Վիսենթէ Ալեքսանդրի: Խաղաղութեանը՝ Լմ – նըսթի Ինթերնէշընըլին եւ բժշկական մրցանակը երեք Ամերիկացիներու որոնցմէ մէկը ծագումով Ֆրանսացի է:

ՖՐԱՆՍԱ

Մենախօսութիւններ: Խուլերու պրոյց: Կիրք: Պառակտումի խորացում: Խրամատի ընդլայնում: Յարձակումներու արշաւ: Եւ դեռ ինչ ինչ որակումներ կը ընորոշեն ձախի երկու հոսանքներու պայքարը: Ըստ համայնավարներուն, ընկերվարականները աջ կը թեքին: Ըստ ընկերվարականներուն երկրորդ հասարակաց ծրագիր պէտք չէ ընել, առաջինը ձգոր ծագրած: Ընտրապայքարը արդէն սկսած է: Միթերան կ'ուզէ 7 միլիոն քուէ ապահովել: Համայնավար կուսակցութիւնը որոշած է 25 հազար հաւաքոյթ: Այս վէճերը անկասկած կը մօտեցնեն Ընկերվարական կուսակցութեան մեծամասնութիւնը եւ Սէրէսը, ինչ որ հաւանաբար Համայնավար կուսակցութեան նպատակնե րուն մէջ չէր: Բայց ի վերջոյ, չմոռնանք որ ընկերվարականներու եւ համայնավարներու միջեւ ընկերային տարբեր ըմբռնումներ կան, հիմնական տարբերու թիւններ կան տնտեսական մատակարարման եւ իշխանութեան գաղափարի շուրջ: Եւ արդեօք, Համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ՞ իշխանութեան գլուխ գալ: Այս ալ «թերթօն»ի ձեւ առաւ, սպասենք յաջորդ արարքին:

Մինչ այդ, ալը կը ջանայ նուազ հրապարակի վրայ բերել իր ներքին հաշիւները: Ամէնէն լաւ միջոցը ձախին վրայ յարձակիլ է եւ մանաւանդ Միթերանի եւ Ընկերվարական կուսակցութեան վրայ: Հոս է որ կարելի է քուէ չհիլ: Նախարապետ Պառ կը դնէ որ Միթերան թիւրիմացութեան եւ ձախողութեան մէջ է: Փաստ, միութիւնը միայն երեւոյթ էր, և Հասարակաց Ծրագիրըհասարակաց չէր: Իսկ Շիրաքին համար ալ դիւաւոր թշնամին Միթերանն է:

Պատմական դէմք մը, պատմական այցելութեան մը համար: Բ. աշխարհա – մարտի վերջին հսկան, Թիթօ բացառիկ պատիւներով ընդունուեցաւ Ֆրանսա: Իր ապահովութեան վրայ կը հսկէին 5000 ոստիկաններ եւ տանեակ, տանեակ Եուկոսլաւներ հսկողութեան տակ դրուեցան:

Պրըթանները եւ Նորմանդի առանց հետաքրքիր: Հետեւանք՝ տարածուող ա – հաբեկչական նոր ձեւի մը: Զոհերը հետաքրքիր եւ ոտիոյի փոխանցման կայաններն են:

Ալէն Փէյրըֆիթ պաշտօնապէս կ'ան – մահանայ, դրաւելով Փօլ Մորանի աթոռը Ֆրանսական Ակադեմիայէն ներս:

«Ֆրանս», աշխարհի ամէնէն չքեղ չոգենաւը դնուեցաւ Սէուտցի միլիոնատէրի մը կողմէ: «Ֆրանս» պիտի օգտագործուի իբրեւ ծխուն պանդոկ:

Այս գլուխը վերջացնելով, կը մարենք նաեւ մեր ծխիկը, քանի Առողջապահութեան նախարարը հակածխախոտ պայքար հռչակած է: Հոկտեմբեր 17էն ի վեր ծխելը արգիլուած է Ֆրանսայի հանրային վայրերու մէջ, մինչեւ իսկ տուգանք կրնայ դրուիլ:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Ղարաբաղի հարցը դարձեալ այժմէականութեան մէջ: Ազգային անարդարութիւն կ'որակէ Սերօ Խանզադեան, ընկ. Լ. Ի. Բրեժնեւի ուղարկած նամակին մէջ, ըսելով ի մէջ այլոց. «Թանկագին Լէոնիդ Իլեիչ, սա առաջին անգամը չէ, որ Ղարաբաղի չլուծուած պրոբլեմը խանգարում է երկու ժողովուրդների միջեւ գոյութիւն ունեցող բարեկամութիւնը: Ամբողջ յոյսը մեզ վրայ է, որ դուք կը վճռէք, վերջապէս մի հայց, որը ամեն հան կէս դար է մարմնաւորում է անարդարութիւնը»:

Փոփոխութիւններ Հկեմի կեդրոնական Կոմիտէի մէջ: «Այլ աշխատանքի անցնելու կապակցութեամբ» Յ. Յարութիւնեան «ազատած է» կեդր. Կոմիտէի երկրորդ քարտուղարի եւ Բիւրոյի անդամի պարտականութիւններէն: Նոյն պատճառաբանութեամբ «ազատ» արձակուած է կեդր. Կոմիտէի քարտուղար եւ Բիւրոյի անդամ Մ. Շահզադեան: Բ. քարտուղար ընտրուած է Ա. Թոփուզեան, իսկ քարտուղարներ եւ Բիւրոյի անդամներ ընտրուած են Ա. Յակոբեան եւ Ֆ. Մկրտչեան:

Ծաղկաճոռի մէջ, խորհրդային – ամերիկեան համագումար մը սկսաւ նուիրուած չրջապատի պահպանութեան:

Քենթըրպըրիի Արք. Ֆրետերիք Տոնալտ Գոկան պաշտօնական հիւրն է Վազգէն Ա. կաթողիկոսին: Անկլիքան Եկեղեցւոյ պետը, իր չքախումբով կը մասնակցի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի գահակալութեան 22րդ տարեդարձի հանդիսութիւններուն: Իր ունեցած ելոյթի մը առթիւ, Քենթըրպըրիի արքեպիսկոպոսը դատապարտած է հայկ ցեղասպանութիւնը:

Վազգէն Ա. Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, իր 1977 Օգոստոս 29ի կոնդակով, 1978 տարին կը հռչակէ Համայն Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ համար յոբելենական տարի, նուիրուած Տ. Ցովհաննէս Կոլոտ պատրիարքի իրագործումներու պանծացման:

Նոր Սերաստիոյ աւանի հիմնադրութեան 50ամեակը նշուեցաւ հանդիսաւոր կերպով, ներկայութեամբ յատկապէս Հայաստան ժամանած սիխուրքարնակ Սեբաստահայերու:

Ճարտ. Գ. Ազարաբեան, Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի չինարարութեան դործերու պետական Կոմիտէի նախագահ, մեռաւ 66 տարեկանին, Երեւանի մէջ: Նոյնպէս իր մահկանացուն կնքեց բանաստեղծ՝ Մարտիրոս Վեսպէր (Դաբաղեան):

Արարատ կը չարունակէ իր ընթացքը միլիին արդիւնքներով: Հոկտեմբերին արձանագրեց մէկ պարտութիւն եւ մէկ հաւասար խաղ եւ մէկ յաղթանակ:

ՍՓԻՒՌՔ

Թուրք թերթերը կը չարունակեն խօսիլ Հայերու մասին (քիչ մը չատ): Այս անգամ, հռոմաբնակ Գէորգ Ուրֆալեան, հայ երիտասարդ մը, Թուրքիա եկած է (եղեր), Թուրքիոյ Հայերը զաղտնի կազմակերպութեան մը մէջ միացնելու, քաղաքական, ահաբեկչական գործերու համար: Իր հետ ունի (եղեր) նաեւ հայկական դրօշ մը, Արարատի վրայ կանգնելու կամ ալ Վանի մէջ հողը թաղելու համար: Եւ դեռ ինչեր, ինչեր...: Թուրքիա եկած է (եղեր) հայկ. դրօշին ներքեւ Հայաստանի Պետութեան մը հիմնումը ապահովելու կոչուած գաղտնի կազմակերպութիւն մը հիմնելու: Գէորգ Ուրֆալեան ձերբակալուած է եւ բանտ դրուած: Դատը պիտի տեսնուի ի մօտոյ:

«Կիւնայտըն»ի թերթօնը կը չարունակուի: Ամերիկահայ մեր ինքնակոչ «բանբերները» բաւական կեր տուին Թուրք թերթին: Մէկը ներողութիւն խընդրեցէք կ'ըսէր Թուրքին, եւ ամէն բան կը վերջանայ, միւսը յիմար կ'որակէր հոդային պահանջ դնող Հայերը, երբորդ մը դրամական հատուցումով կը գոհանար, բայց այս ամէնը կը գերազանցէր Սաչալեան անուն ապայ մը, որ հայ դատ կը պաշտպանէ (եղեր) իբրեւ «Ամերիկացի»: Ու դարձեալ «Կիւնայտըն» կը չահագործէ այս մարդուն յայտարարութիւնները, քանի իր գործին կուգայ եւ կը կրկնէ որ Սաչալեան Դաշնակցութեան դեկավարներէն եղած է:

Բայց «Կիւնայտըն» չի փնտռեր Դամդարուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ վրայ եղած նոր եղեռնագործին հեղինակները:

Ակէ պատ, կը չարունակուին եւ կը սասսկանան մշակութային եւ կրթական սեղմումները որոնց նպատակն է՝ Թըրքացումը: Ամէն վերամուտին դժուար կը դառնայ հայ երախային համար հայկ. դպրոց կարենալ յաճախել: Այս մասին հայ հայր մը՝ Ս. Օթեան բաց նամակով մը դրկուած կրթական նախարարին կ'ըսէ. «Յանցա՞նք է մեր գաւակը հայկ. դպրոց դրկել»: Թուրքը այսօր Լօզանի Դաշնագիրն իսկ չի գործադրեր, իսկ Սեւրի դաշնագի՞րը—

Վենետիկի Տոժական պալատի քուէարկութեան սրահին մէջ, տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր ոգեկոչումը Մեծն Մխիթարի ծննդեան 300ամեակին: «Խօսք առած են՝ կարդինալ Յով. Վիլլրանտոս, Մարիօ Ռիկօ՝ քաղաքապետ Վենետիկի եւ Մխիթարեան ընդհ. Աբրահայր՝ Պօղոս Վրդ. Անանեան: Հեռագիր – նամակներ ղրկած են, ի մէջ այլոց՝ Պապը, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, Գարեգին Բ. Ամենայն կաթողիկոսը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, նախարարապետ Անդրէոթթի:

Թեհրանի Արարատ մարզադաշտին մէջ, տեղի կ'ունենան Իրանի Համահայկական 14րդ խաղերը մասնակցութեամբ 1219 մարզիկներու:

Թեհրանի Համալսարանի դասախօս եւ ուսանողական սպասարկութեան փոխվարիչ՝ Օր. Լինա Մելքոնեան, Իրանի Շահին որոշումով արժանացած է Փահլաւի չքանչանին իր գնահատութիւն իր մատուցած ծառայութեանց:

Ռիչար Ժերառեան, իր գործերը կը ցուցադրէ Նիւ Եորքի Կալըրի Բլէյի մէջ:

Ֆիլատելֆիոյ մէջ, նոր հայկ. դպրոց մը, Հայ Բոյսերու նախաձեռնութեամբ:

Բերիոյ թեմի նորընտիր առաջնորդն է՝ Սուրէն Ծ. Վրդ. Գաթարոյեան:

1978 տարին պիտի ըլլայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան 60ամեակը: Այս առթիւ, կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ լոյս պիտի տեսնէ մասնաւոր յուշամատեան մը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Կ'արժէ յիշել, առաջին հերթին, ժանժաք Վարուժանի բեմադրութիւնը Թէաթր Ֆոնթէնի մէջ՝ 1915 — Սողոմոն Թէհլիրեանի դատավարութիւնը:

Լիոնի մէջ, կը կնքուի «Ռիւ տ'Ալմէնի» փողոց մը:

Փարիզի մէջ, յոբելենական հանդիսութիւն եղիչէ Զարենցի 80ամեակին, բայց ինչպէս յիշեցուց «Յառաջ» իր բացառիկ թիւով՝ նուիրուած մեծ բանաստեղծին, «նաեւ մահուան քառասնամեակ»:

Տարեդարձներու կարգին, Փարիզի մէջ ոտնուեցաւ Հայ Ռամիկներու Մխիթեան նախաձեռնութեամբ Անդրանիկի մահուան 50ամեակը:

Ունկնդրութիւն Տարօնի ժողովրդական երգերու, հաւաքուած եւ երգուած Ա. Մենուհի Գեւոնեանի կողմէ: Վերադարձ մը դէպի ակերը:

Լոյս տեսաւ Սիրարքի Տէր–Ներսէսեանի «Հայ արուեստ» բացառիկ հատորը:

Կը մոռցուին մշակոյթի տուները: Բայց եւ այնպէս Լիոնի մէջ, Ազգային Միութեան նախաձեռնութեամբ կը փառատօնի գրերու դիւտը եւ Ս. Գրոց թարգմանութիւնը:

Մարսէյլի մէջ, տարեկան ուխտագնացութիւն «Նոթր Տամ տը լա Կարտ»ի Աստուածամօր ներկայութեամբ Գրիգոր Եպս. Կապրոյեանի:

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը միշտ հաւատարիմ իր կոչումին: Բայց ազգ. եւ մշակութային ձեռնարկներէն, տեղի կ'ունենան ամէն Զորեքշաբթի, մանուկներու ակումբներ, հայերէնի դաս, հայկական պարերու դաս, ինչպէս նաեւ դաշնակի, կթռաի եւ քառաթէի դասեր:

«Յառաջ» չի մոռնար: Նիկոլ Աղբալեանի մահուան 30ամեակի առիթով բացառիկ թիւ: Իսկական արժէքները բոլոր ժամանակներու համար են:

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ ՆՈՐ ՊԱՏՈՒՄՆԵՐԸ

—— o ——

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահութեան որոշումով, 1973ին կազմուեցաւ Սասունցի Դաւիթ դիւցազնավէպին համար խումբ մը, որուն պարտականութիւն յանձնուեցաւ հաւաքումի կերպով ուսումնասիրել այդ հոյակապ ստեղծագործութիւնը: Արդէն կազմուելու վրայ է դիւցազնավէպին ակադեմական համահաւաք բնագիրը:

Ցայսօր հրատարակուած 50 եւ նոր արձանագրուած 20 պատումներուն հիման վրայ արդէն ուսումնասիրուեցաւ դիւցազնավէպին առաջին եւ երկրորդ ճիւղերուն, այսինքն՝ Սանասար եւ Բաղդասար եւ Մեծ Մհերի համահաւաքը: Ներկայութեան վրայ է Մեծ Մհեր ճիւղը եւ աշխատանք կը տարուի Սասունցի Դաւիթին բնագիրին վրայ:

Գրի առնուած նիւթերուն պակը կը կազմէ դիւցազնավէպի մասնագէտ Փրոֆ. Գրիգոր Գրիգորեանի Սասունցի Դաւիթ — նոր պատումներ խորագրուած հատորը, լոյս տեսած վերջերս Երեւան, «Սովետական գրող» հրատարակչականին կողմէ:

Արձանագրուած էջերը, որոնց մասնակցած է նաեւ հեղինակին զաւակը՝ Վահագն Գրիգորեան, ութ հատ են.— Սասնայ Դաւիթ (արտասանող մոկացի կակոբիձա), Սասնայ Ծռեր (արտասանող՝ Սասունցի Սարգիս Աւագեան), Սասնայ Դաւիթ (արտասանող՝ Մշեցի Ազատ Մալխասեան), Սասունցի Դաւիթ (արտասանող՝ Սասունցի Գանձօ Գրիգորեան), Սասնայ կարիճներ՝ (արտասանող՝ Ալաշկերտցի Թեւոս Մալխասեան), Սասնայ Դաւիթ եւ Մհեր (արտասանող՝ Զաքնափարցի Գէորգ Պետրոսեան), Սասնայ Դաւիթ (արտասանող՝ Զաքնափարցի Սաքէթ Պետրոսեան) եւ Սասնայ Ծռեր (արտասանող՝ Սասունցի Ֆարման):

Հատորին ունի ընդարձակ յառաջաբան մը, որու հեղինակն է Գ. Գրիգորեան: Ներկայացուցած է հատորումին եւ հրատարակութեան պատմութիւնը:

Սասունցի Դաւիթ դիւցազնավէպին տարբերակներուն բացայայտումին եւ արձանագրումին աշխատանքները սկսած են ուելի քան հարիւր տարի առաջ, որոնք, սակայն, ընդհատուած են 1939 Մայիսին՝ դիւցազնավէպին հազարամեակի հանդիսութենէն ետք:

Վերջին տարիներուն արձանագրուած եւ հրատարակուած նոր պատումները, կը հաստատեն, թէ մինչ այդ լոյս տեսած 50 պատումներով վերջ չի գտներ ասոնց չարքը: Ուելին՝ հատորին առաջին՝ Սասնոյ Դաւիթ պատումին յայտնագործումէն ետք, Հայաստանի մէջ թէ անոր սահմաններէն դուրս բանահաւաքումի եռուն չարժում մը ծայր տուած է եւ յոյս կայ, որ ասոնց թիւը կրնայ բազմապատկուիլ:

Նոր արձանագրուած եւ լոյս տեսած պատումները, իրենց աներկբայ արժանիքներով կը հաստատեն, որ ասոնք անգնահատելի գանձեր են՝ արժանի բազմակողմանի քննութեան: Հարկաւ, կարեւոր է պատմողներուն ատենը: Ընդունակ եւ ատենդապահ մարդիկ, իրենց լսածն ու սորվածը չեն աղաւաղած, չեն հանդուրժած կեղծ չեչտերու եւ հաւատացած են դիւցազնավէպին ճշմարիտ էութեանը, անոր պատմական արժէքին: Այսպէս, արտասանող Սարգիս (Սաքօ) Աւագեան կ'ըսէ.— « Տաւթի ծիու ոտքերի տեղ ես իմ աչքերով ամ տեսէ: Էդի գտնւում է Աշկրոտ գիւղի մօտ: Ձորս ոտի տեղ աս սարի վրայ է, չորս ոտի տեղ աւ սարի վրայ: Ձորս՝ մէկ էլ սարի վրայ: Տաւթի ծիու թռած տեղն է, ադ ինդեր լը գասին, Հայեր լը գասին » (էջ 54):

Նախկիններուն նման նորերն ալ ունին նոյն դաղափարական բովանդակութիւնը: Անոնք մէկը նմանելով ընդհանուր գիծերով միւսներուն, հարազատ կերպով կ'արտացոլեն ներքին եւ արտաքին հարստահարիչներուն դէմ հայ ժողովուրդին մղած դարաւոր պայքարը, ասոր պատմական հոլովոյթը, հարուստ փորձը, աշխարհմբռնումը, փիլիսոփայութիւնը, հոգեբանութիւնը եւայլն:

Դիւցազնավէպին երկրորդ, երրորդ եւ յաջորդ պատումներուն արձանագրութենէն կը հաստատուի թէ Գ. Սրուանձտեանցի պատումը, իր անվիճելի առաւելութիւններով, դեռ հեռու է ամբողջական ըլլալէ:

Նոր արձանագրուածները, համեմատական քննութենէ ետք, յոյց կուտան, որ հիմնովին նմանելով նախկիններուն, ունին իրենց առանձնայատկութիւնները, կը բերեն նորութիւններ եւ նոր, մեծ կամ փոքր միջադէպով մը, նոյնիսկ նախադասութեամբ մը, տողով մը, բառով մը կամ բացագանչութեամբ մը հնարաւորութիւն կ'ընձեռեն նոր տեսանկիւնով պատկերացնելու ներկայացուած իրականութիւնը:

Ասոր հիմնաւորումը կրնանք գտնել Սասնայ կարիճներ պատումին միջադէպերուն մէջ: Մեծ Մհերին եւ Սպիտակ դեւին մենամարտը, Ջմչկիկ Սուլթանին Աբարեւուհի ըլլալը եւ, մանաւանդ, փոքր Մհերին վրէժի պոռթկումը, որ իր ուժ-դնութեամբ Աքիլլէսի վրէժը կը յիշեցնէ: Մօսքը հոս վրէժխնդրութեան ելած Մհերի ձեռքին « կոտոչին » մասին է, որուն մէջ լեցուած Դաւիթին արիւնը կ'եռայ այնքան ժամանակ, որքան ատեն որ Մհեր չէ ոչնչացուցած վերջին թշնամին:

Եւ, վերջապէս, վերջին կէտը, որուն մասնաւորումը կ'ուզենք ընել, այն է, որ դիւցազնավէպին նախկին պատումներուն մէջ յստակ գծուած են դիւցազնական բանաստեղծութեան սահմանները, ճշդուած արուեստին եւ անոր արտայայտչական եղանակներուն տեսակներն ու դործօն-ները:

Նոր արձանագրուած եւ հրատարակուած նիւթերուն համեմատական քննութիւնը կը հաստատէ, թէ թէեւ ասոնք համահաւասարներ չեն նախկիններուն հետ, սակայն կը բերեն բազմաթիւ նորութիւններ եւ նոր բաղադրամասեր՝ զգալի կերպով հարստացնելով մեր դիւցազնավէպին դրական բովանդակութիւնը:

Կը հետեւի ուրեմն, թէ Գրիգոր եւ Վահագն Գրիգորեանի արձանագրած եւ հրատարակած պատումները արժանի են համեմատական մանրակրկիտ քննութեան: Իրենց աներկբայ արժանիքներով ասոնք կը հաստատեն, թէ Հայաստանի մէջ ծայր տուած է մեր ազգային դիւցազնավէպին համակողմանի եւ խոր ուսումնասիրու-թեան նոր, հետաքրքրական մէկ չրջանը:

Ա.Ի. ՇԱՀՍՈՒՎԱՐԵԱՆ

ՀՈԳԵՎՐՏԻՒՔ

ԿԱՓ.— Դեկտեմբեր 19ին թաղեցինք քաղաքիս առաջին հիմը կազմող Հայերէն Տիկին Եսթեր Մարկոսեանը:

Եկեղեցին լեցուն էր հայ եւ ֆրանսացի բարեկամներով: Տարիներ առաջ երբ մխիթարեան մը ունէր դաղութ, Տիկ. Եսթեր ամէնէն գործունեայ անդամներէն մէկն էր. ազգասէր էր մինչեւ ծուծը:

Կը պատկանէր այն սերունդին, որ ճանչցաւ երկիրը. մենք թէեւ տեսանք երկիրը, բայց չճանչցանք զայն, հակառակ անոր որ միշտ կապուած մնացինք անոր:

Ունէր փոքրիկ հիւրանոց մը եւ Հայեր կ'ընդունէր Ֆրանսայի բոլոր կողմերէն. իր տունը միշտ լեցուն էր Հայերով: Հ ա կ ա ռ ա կ իր տակաւ հ ա յ ե ր է ն ի ն, ընթերցասէր էր եւ «Ծառայ»ի հին ու հաւատարիմ ընթերցող մնաց մինչեւ իր վերջին օրերը:

Երէց սերունդի անհետացումով, Հայոց պատմութեան էջն է որ կը դառնայ, ամայացնելով մեր չուրջը: Վեց տարի առաջ էր որ կաթուած մը դինքը դամեց անկողինին ու կը չարչարուէր մէկ հիւանդանոցէն միւսը:

Հանգի՛ստ չարչարուած հոդիիդ:

Ե. Ա.

×

Մարսէյլի մէջ ալ վերջերս իր մահկանացուն կնքեց երիտասարդ սերունդին պատկանող ազնիւ Հայ մը՝ Գրիգոր Թամկոչեան, որու յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Դեկտեմբեր 24ին:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆ (քերթուածներ), դրեց՝ Եդուարդ Սիմքէչեան, Պոլիս (1977):

ՍՏՈՒԵՐԱԽԱՂ, բանաստեղծութիւններ, դրեց՝ Խորէն Մանաւեան:

Շաւիղի եկեղեցւոյ տարեդարձը

—— o ——

Ցունուար 4ի «Ծառայ»ի թիւով հրատարակած էինք թղթակցութիւն մը, Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ 20ամեակին վերաբերեալ:

Շաւիղէն մեր ուշադրութեան կը յանձնուի որ կարգ մը մոռացումներ եղած են այդ գրութեան մէջ: Ստորեւ կարգ մը լրացումներ.—

Օրուան Թամատան, Զաւէն Օհաննէսեան, առաջին քաժակը առաջարկեց ի յիշատակ հանգուցեալ հիմնադիրներու, հոգաբարձուներու եւ բոլոր անոնց, որոնք մասնաւոր աշխատանք տարած էին եկեղեցւոյն եւ դպրոցի աշխատանքներուն:

Կարգ մը չնորհակալութեան խօսքերէ վերջ, Թամատան, առաջին խօսքը տուաւ վարչութեանատենապետ, Պ. Սերուն Պարոնեանի, որ հակիրճ կերպով տեղեկացուց դպրութին մէջ կատարուած գործունէութիւնը: Իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Սրբազան Հօր, որուն բարեհաճ կարդադրութեամբ, եկեղեցւոյ կրօնական պաշտամունքները կանոնաւոր կերպով կը կատարուին:

Իր չնորհակալութիւնները յայտնեց, նախկին ուսուցչուհի Տիկին Շընըքճեան - Փափազեանի, որ երկու տասնեակ տարիներէ աւելի, իր երկար տարիներու փորձառութեամբ, ձեռնհասօրէն տուած էր, մեր փոքրիկներուն, հայեցի դաստիարակութիւն եւ ուսնդած հայերէն լեզուն: Դժբախտաբար Տիկ. Փափազեան, առողջական պատճառաւ անցեալ տարի ստիպուեցաւ հրաժարիլ իր պաշտօնէն:

Պ. Գրիգոր Փափազեան, յանձնախումբի անունով, չատ յատակօրէն բացատրեց, թէ «անչուշտ մեր նուիրական պարտականութիւնն էր վերյիշել մեր հիմնադիրները եւ եկեղեցւոյն վերաչինութեան թուականը: Բայց, այսօր աւելի կենսական անհրաժեշտութիւն մը կը ծանրանար մեր ամէնուս վրայ. այն է՝ մոռնալ մեր ապագայի մասին, կեդրոնացնել մեր ջանքերը աւելցնելու աշակերտութեան թիւը եւ ամէն տեսակէտով ուժ տալ հայերէն լեզուի ուսուցման: Վերջերս, նոր դպրաց դասի մը հիմերը դրուած են արդէն, որուն փորձերը սկսած են, Երեւանի երաժշտանոցէն վկայեալ եւ յայտնի երգչուհի Տիկ. Աստղիկ Տէտէեանի դեկավարութեան տակ: Այս երդչախումբին կրնան, եւ պէտք է մասնակցին թէ՛ փոքրեր, թէ տարեցներ: Շաւիղն ալ պէտք է ունենայ, ինչպէս չրջանի միւս եկեղեցիները, իր ուրոյն դպրաց դասը: Այս բոլորին համար ինչպէս ցարդ, Մայր եկեղեցւոյ աջակցութեան կը կարօտինք»:

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԺԱՄԱՆԱԿ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ ԳԱՁՈՂ ԿՈՎԿԱՍԱՑԻՆ

(1889ին)

Զարթումեանի թուղթերուն մէջ Լոնտոն փնտռտուքի մը պահուն ձեռքիս դպան 1889ի Մարիսին մէկ քանի թիւերը: Աչքս տասդարթ այդ թերթերը ազդեցին վրաս պատանեկութեան օրերու սիրահարական նամակի մը պէս, որ դրքի մը մէջ մոռցուած է ու յանկարծ աչքերուդ կը զարնէ երբ ճնշուած ես տարիքի ու հոգերու ներքեւ: Հո՛ն քովէ քով ենք Մելքոն Կիւրճեան, Զօհրապ, Բաշալեան ու ես: Այդ դեղնած տերեւներուն մէջէն բոպէ մը վերակենդանացաւ յիշատակն այն տարօրինակ ոգով որով բնագդը կը յուզէ մեզի, փոթորիկին մօտալուտ պայթման ազդարարութեամբ:

Ու առանց տրամաբանութեան չէր որ յիշեցի այդ անցեալը, ուր Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ Հայերը մէկ դաղափարով մը, մէկ սրտով իրարու փարած էին մէկ Հայաստանի սիրով: Հայրիկ ամէնուս համար Հայոց Աստուծոյ իրր հոդին թեւատարած կը սաւառնէր Պոլսէն Վարադ, Վրաստէն Արարատ: Եւ այս տողերը դրողը ամէն օր Պոլսոյ մամուլին մէջ Թուրքիոյ Հայոց մտքերն ու սրտերը կովկաս կ'ուղղէր, ուրկէ Հայաստանի արեւուն ծագման նախարձակ նշոյլները կ'ընդունէր. ու ամէն օր ալ կովկասի մտքերն ու սրտերը կը վարէր դէպի Թուրքիոյ տառապեալ Հայերը:

Ու երբեմն « Ժամանց »ը կուգար սրբութերը զովացնել օրուան տառապալից կեանքին հրայրքէն: Մերթ կովկասցի գիներուն հետ կը ժպտէինք պոլսական բարքերու ցուցադրութեամբ, եւ մերթ Պոլսեցիներուն հետ՝ ի տես կովկասեան դիմագծերու:

Այդ ժպիտներէն մէկն է որ հին Մասիսէն այս նոր երեսներուն կ'ուղեմ թռչել տեսնել: Տեսնենք թէ սերտ բարեկամութիւնը եւ ծիծաղը կրնան եղեր իրարու հետ հաշտ ապրիլ:

×

Պոլսէն անցնելով Փարիզի Արուեստա-հանդէսին գացող կովկասցիին իր ծառայութիւնները մատուցանելու համար Պ. Գր. Գալֆայեան ամէն առտու արեւը ծագելէն առաջ մակոյկով կը սպասէ Սեւ Ծովէն գալիք չոգենաւներուն: Հայ չիչեռոնը չատ անգամ յուսախար եւս կը դառնայ. բայց երբ Բաքէի չոգենաւը կ'երեւի, վստահ է թէ նոյն օրը կովկասցիներու պատկառելի քանակի մը պիտի առաջնորդէ: Այո՛, ամէնքն ալ Բաքէի չոգենաւով կուգան — կամ ինչպէս իրենք կ'ըսեն «Պակէտ»ով: Ազգասիրական պարտականութիւն է:

— Մենք էլ, եղբայր, մի պան անենք նրանց համար. նրանք այնքան պաներ են անում մեզ համար, կ'ըսեն:

Եւ արդարեւ Բաքէի ընկերութիւնը կը կոչուի «Հայ եւ մարդքեան ընկերութիւն», իր չոգենաւներուն մէկուն անունը Արմէնի է. Լորիս-Մելիքօֆի մարմինը այդ ընկերութեան չոգենաւով փոխադրուած է Պաթում, ու երթեւեկութեանց ծանուցումները Մշակի մէջ կ'երեւին: «Էլ ինչ պէտք է» որ Բաքէի ընկերութիւնը կովկասցի Հայուն աչքին ազգային հիմնարկութեանց մաս եւ բաժին չհամարուի:

— Մեր ազդութիւնը երեք պանով է պահպանուում, կ'ըսեն կովկասի Հայերը. եկեղեցիով, ուսումնարանով, Պակէտով:

Լոյսը ճեղքուելուն պէս չոգենաւէն կ'ելլեն, եւ կ'ուղեն երթալ Արեւելքի խմբագրատունը, ուր կ'առաջնորդէ զիրենք Պր. Գալֆայեան: Ոչ ոք եկած է դեռ. կը զարմանան: «Իրենք Պաթումից գալիս են, եւ Պոլսեցիք դեռ անկողնումն են»: Քանի մը ժամ վերջ կուգան խմբագիրները: Ուղեւորները կը փնտռեն անուններով իրենց ծանօթ անձեր:

Քիչ մը հարցուփորձէ եւ սուրճ խմելէ յետոյ կը պատրաստեն պրոգրամ, որ է՝ ծրագիր: Նախ՝ Հայրիկը պիտի տեսնեն: Կովկասցին որ Պոլիս կուգայ եւ կը մեկնի Հայրիկին աչքը չհամբուրած, կը նմանի ուխտաւորին որ Երուսաղէմ կ'երթայ ու առանց Քրիստոսի դերեզմանը համբուրելու կը դառնայ: Ցետոյ պիտի այցելեն Ներսէս պատրիարքի չիրմին, ու անկէ ետքն ալ Այա - Սոֆիան պիտի տեսնեն, Վոսփորը, կղզիները, Պոլսոյ «նշանաւոր գործիչներին»: Իրենց կ'առարկուի թէ առ այժմ այդքանը կը բաւէ մէկ շաբաթուան համար: Ի՞նչ մէկ շաբաթ:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար. – 1)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկ. Յովհ. Հարբէեան, ողբացեալ Նուարդ Ղազարեանի մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 50 ֆր. «Ծառաջ»ի բարեգործման:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲ – ԹՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՅՈՒՆ. 18ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 25

Կիրակի Յունուար 22ին, կ. յետոյ ժամը 5ին տեղի կ'ունենայ հսկման արարողութիւն մը Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Լիոն քաղաքի կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ Ֆրանսայի զանազան յարանուանութեանց պատկանող հաւատացեալներու: Մեր հաւատացեալները եւս կը հրաւիրուին խունկերամ բազմութեամբ ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու վանաստանութեան եկեղեցւոյ:

Արարողութենէն յետոյ ընդունելութիւն մեծ սրահին մէջ:

ՇԱՒԻՒ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՏՈՒՆ

Նախաճեռնութեամբ Իսլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 16ին, Իսլի Մ. Տան մէջ, 45 Ռիւ սը լա Տեֆանս,

Ս. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ

կը ներկայացնէ իր գիրքը՝

ԼԸ ՔՈՄԱՆՏՕ 784/5

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14·30ին, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն:

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ:

Հաճելի անակնկալներ — յուշադրութիւն ֆիլմի:

Կը հրաւիրուին փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով:

ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Օթոքառները կը մեկնին՝

ԱՌՆՈՒՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13ին՝ եկեղեց. յոյ առջեւ

ՍԱՐՍԷԼԷՆ՝ ժամը 13·30ին՝ Փլաս տիւ 11 Նովեմպրը

ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13·30ին՝ Փլաս Քառնօ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կոնստանդնուպոլսի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 22, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն–Մարթէն տ'Էէռի Սալ տէ Ֆէթ:

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE

Conférence publique

Sujet : LE TABAGISME

Conférencier :

Dr. J. CHARLES ZAVEN GABRIELIAN

Vendredi 20 Janvier à 21 h.

Salle Vaspouragan

ENTREE LIBRE

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ դիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առաւտան ժամը 3, փալմ պիչ Ռոնիոռտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Յորժ ՒՈԼՈՇԵԱՆի:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի դրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլը՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

EGLISE DE LA MADELEINE

երեքշաբթի, Յունուար 24, ժամը 18·30էն 19·30

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

երգչախումբը՝

կոմիտասի պատարագ

(հատուածներ)

Ղեկավարութեամբ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի

Տոմսերը՝ 14 ֆր. կը ծախուին եկեղեցին:

ՀԱՅ ԸՂԼԱՒ 78ԻՆ

Վիճաբանական նիստ Իվ Թերնոնի «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը» հատորին շուրջ:

Կը մասնակցին.— Ժանին Ալթունեան, Ժան–Մառի Գառզու, Պ. Մահէ, Ռուբէն Մելիք, Անահիտ Տէր–Մինասեան: Կը վարէ՝ Ֆրանսուազ Տոքիէր–Օռապտոս,

Ուրբաթ, Յունուար 20, ժամը 18էն 19·30:

Ֆեաբ – Մոնիպարնաս

136, Ռիւ սը Ռէնն

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

57, Պուլվար Ինուրտան, Փարիզ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

Նուիրուած՝

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ

կը խօսի ՀՐԱՆՏ ԱՃԵՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ Տիկ. Անահիտ Տէվրէնեանի, Թերեզ Քէչէճեանի, Ռուպին Թաշճեանի եւ Արփի Պօտուրեանի:

Կիրակի, Յունուար 22, ժամը 20·30ին:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

BAIL A CEDER

CAUSE RETRAITE

EPICERIE ORIENTALE

19, Rue Daguerre, Paris 14e

ԾԱԽՕՒ Է

ՊԱՏՃԸ

Հայկական ճաշարանատուն

Emplacement unique dans les 13e, 14e et 15 arrondissements

Tél. : 656-83-73

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՍ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆի եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Բացառիկ յայտագիր — Քոթիյոն

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 *ֆր.*

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

REPRESENTATION THEATRALE

Samedi 11 Février 1978 à 20 h. 30

Mairie d'Issy - les - Moulineaux av. Victor - Cresson

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «ԱՐԵԼԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

Թիւ 5 ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ

Տոմսերուն համար դիմել.—

ETS. MICHEL — 253, Rue P.-V. Couturier, Alfortville — Tél. 899-09-66

KOUYOUMDJIAN — Station SHELL — 18, Quai J. B. Clément, Tél. 375-28-37

CAFE PHILIPPE — Place Carnot, Alfortville

SEVAN, 4 Rue Lazare-Carnot, 92140 Clamart — Tél. 642-16-07

PALOUYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97

SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris — Tél. 326-88-65

ԵՐԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճաշարաններ

PIZZA OSKIAN *ընդարձակ սրահով, յարմար խմբական խրախճանքներու եւ ընկերական հաւաքոյթներու:*

139, rue St. Honoré Paris 1er tél. 260 23 80

ILE DE CRETE *Հայկական եւ յունական խոհանոց*

10, rue Mouffetard Paris 5e tél. 326 31 37

ARCHE DE NOE

42, rue Descartes Paris 5e tél. 329 68 83

Խանութներ *արեւելեան ուտեստեղէններու*

ԵՐԻԱԿ Ա. 26, rue de Trévise Paris 9e tél. 770 38 63

ԵՐԻԱԿ Բ. 18, rue de Chabrol Paris 10e tél. 770 26 55/6

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՏՕՆԱԲԵՐԱՆ

Շաբաթ, Յունուար 21ին, երեկոյեան ժամը 20·30ին, վասպուրական սրահը, մասնակցութեամբ Պլ. Օտտոյի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կը խօսի ՇԱՀԱՆ ԽԱԶԱԿԻՐ ՔՀՆԱ ՏԷՏԷՆԱՆ

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստուած փոքրիկներու կողմէ — խմբերգ, արտասանութիւն, թատերգութիւն, հայկական պար: Կաղանդ պապան իր խաղալիքներով:

Մասնաւոր ճոխ սեղաններ ընդունելութեան:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ

Մահազդ	140 ֆր.
Հոգեհանգիստ	75 ֆր.
Շնորհակալիք	75 ֆր.
Հարսնիք, նշանուք	75 ֆր.
Ծնունդ	75 ֆր.
Կը փնտռուի	25 ֆր.
Կ'ուզուի	40 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով աղդերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է: Առեւտրական եւ եւայլ աղդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
19
JEUDI
19 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋԱԳԻՄ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·035 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNEE — N° 14.035

ԹԱԼԱԱԹԻ «ԳՈՒՐԳՈՒՐԱՆՔԸ» ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՊ ԵՒ ԱՆՈՆՑ «ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆԸ»

Կ Ա Մ

Ինչե՞ր, ինչե՞ր կը գրեն Թուրքերը

(Բ· եւ վերջ)

« Հայոց ապրանքները աչքերնուդ պէս պահեցէ՛ք »:

« Հայու մը փամփուշտով հոգին ուտող» Թալաաթ փաշա, 1915 տարւոյն մէջ Հայոց միայն «կեանքի ապահովութիւ.նով» չէ հետաքրքրուած, այլեւ «կալ ուածներու պահպանումն» ալ ապահոված է:

Անգլիոյ Արտաքին նախարարութեան դիւանները 9158. թուակիր թղթածրարին մէջ կուսակալներուն ղրկուած գաղտնի հեռագիրն ալ կայ:

« Տեղահանութեան ենթակայ Հայոց, պետական պաշտօնատուներու, անհատներու ունեցած պարտք կամ առնելիքներուն լուծման վերաբերեալ օրէնքը չուտով պիտի ղրկուի: Որեւէ սխալմունքի տեղի չտալու համար, դուք եւս մանաւոր տետրակի մը մէջ հրահանգները արձանագրեցէք »:

ԹԱԼԱԱԹ
(Ներքին Գործոց Նախարար)

Այս վաւերաթուղթերը, 1918 Հոկտեմբեր 30ին ստորագրուող Մուդրոսի զի նադադարէն քանի մը օր յետոյ, Ներքին նախարարութենէն դողցուելով, Պոլսոյ Անգլիոյ բարձր մարզպան Նէվիլ Հէնտերսընի տրուած են: Ան ալ այս փաստաթուղթերը, Արտաքին նախարարութեան պաշտօնեայ Լանսըլօ Օլիֆընի ղրկած է:

Հիմա փաստաթուղթ մը եւս կարդանք:

Թալաաթ փաշային կուսակալութիւն ներու ղրկած մէկ հեռագիրը·

« Ստացուած տեղեկութեանց համաձայն, տեղահանութեան ենթակայ Հայոց անձնական կալուածները եւ գոյքերը կարգ մը աչքբացեայ եւ պատեհապաշտ անհատներու կողմէ չատ աժան գնով ծախու կ'առնուին: Յարդ կատարուած անկրա ւութիւնները դադրմանելու եւ ապագային ալ նման անկրաւութիւնները արգիլելու նպատակաւ, հետեւեալ միջոցները պէտք է ձեռք առնէ·

— Տեղահանութեան ենթակայ վայրերու մէջ կասկածելի եւ անծանօթ անհատներու շրջապատումը արգիլեցէ՛ք:

— Տեղահանութեան շրջաններու մէջ շրջող այդպիսի անձերը փութով այդ վայրերէն վտարեցէ՛ք:

— Վերեւ յիշուած անհատները եթէ ծիծաղելի նկատուած աժան գնով կալ ուած եւ ապրանք գնած են, առուծախի պայմանագիրը ջնջեցէք եւ կրկին այդ կալուած եւ ապրանքները ճշմարիտ արժէքնով ծախու հանելով անկրաւութիւնը եւ ապօրինի շահերը արգիլեցէք: Այսոնք աչքերնուդ պէս պահեցէք:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղող Հայոց արտօնեցէք որպէսզի կարենան իրենց հետ տանիլ ինչ որ կը փափաքին եւ միաժամանակ պատասխանատու մարմիններուն այս ուղղութեամբ անհրաժեշտ հրահանգները տուէք:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղող Հայոց այն ապրանքները որոնք օգի անպատ պայմաններու պատճառաւ աւրուած կամ անգործածելի եղած են եւ կամ կրնան ըլալ, այս տեսակ իրերը ժամ առաջ տիրոջը հաշուոյն ծախու հանեցէք:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղող Հայոց կողմէ միասին չտարուած եւ պահել կարելի եղող ապրանք եւ գոյքերը իրենց տիրոջ հաշուոյն պահպանեցէք:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղողներու կալուածներուն եւ ապրանքներուն բոլոր իրաւունքները պահեցէք· եթէ անոնց նոր սեփականատէրերը (այսինքն առուծախէն վերջ ըսել կ'ուզէ անոնց կը տիրանան որեւէ տարբեր կերպով, այսինքն վարձքով, առժամեայ պահեստի տրուած, խիտճէքի միջոցաւ եւայլն, արգիլեցէք: Իսկ եթէ տեղահանութենէն մինչեւ հիմա այսպիսի գործողութիւններ տեղի ունեցած են, զանոնք ջնջեցէք եւ չեղեալ նկատեցէք:

— Բոլոր միջոցները ձեռք առէք որպէսզի յետագային եւս այսպիսի հարցեր չհրկնուին:

— Օտարներուն հողի, կալուածի եւ ապրանքի գնումը արգիլեցէք եւ թոյլատրեցէք միմիայն իսկական արժեքինով առուծախներ:

Տոորագրութիւն
ԹԱԼԱԱԹ
Ներքին Նախարար
30·7·1915

Թալաաթ փաշային հայկական տեղահանութեան հետ առընչութիւն ունենալով Հնչակեան եւ Դաշնակցական կուսակցութիւններու մասին.—

« Հնչակեան եւ Դաշնակցական կուսակցութիւններու գործօն առաջնորդ եւ կոմիտէի անդամներուն ձերբակալութենով Պատերազմական Ատեան քաշուիլը պահանջող եւ հայ – մահմետական ընդհանրումէ մը խուսափելու համար, կուսակալներէն առաւելագոյն ուշադրութիւն պահանջող հրամանը եւս Անգլիոյ դիւանին մէջ կը գտնուի: Արտաքին Գործոց նախարարութեան Փօ 371 կարգաթիւ, 4241 թուակիր թղթածրարին, թիւ 170751 կրող փաստաթուղթին մասին Արտաքին Գործոց նախարարութեան Արեւելեան բաժնէն Տ· Ճ· Օզսորնի հետեւեալ գրութիւնը կը գտնուի:

« Ակներեւ է թէ Թալաաթ փաշա, հընչակ եւ դաշնակ կուսակցութիւններու վերաբերեալ տուած հրամանին վերջին մասին մէջ հատանական մէկ ջարդի մը դէմ անհրաժեշտ նկատուող խիստ միջոցներ ձեռք առնել ուզած է»:

Անգլիոյ դիւանին այս վաւերաթուղթերուն Հայոց իրենց պնդումներուն մէջ որքան անիրաւ եւ անարդար ըլալու մէկ ապացոյցն ալ Փարիզի Խաղաղութեան խորհրդաժողովին մասնակցող հայ առաջնորդներուն ուշադրաւ յայտարարութիւններն են:

1919 Փետրուար 26ի Փարիզի Խաղաղութեան խորհրդաժողովի նիստի օրաբերին մէջ արձանագրուող երկու հայ պատուիրակներուն խօսակցութեան ընթացքին, հայ պատուիրակութեան նախագահ Պր· Ահարոնեան սպէս ըսած է·

« Պատերազմի սկզբին, մեր ազգը ցարական կառավարութեան մեզի հանդէպ

ՁԱՏՐԱԿ

ԿՈՐՇՆՈՑ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Պելկրատի մէջ Վիկտոր Կորչնոյ չաղ – թական հռչակուեցաւ Սպասսկիի հետ կատարած իր մրցախաղին մէջ: Աշխարհի ախոյեանութեան թեկնածուներու մրցաշարքին այս հանդիպումը, խորհրդային նախկին ախոյեան Վ· Կորչնոյի եւ աշխարհի նախկին ախոյեան Բ· Սպասկիի միջեւ, սկսաւ Նոյեմբեր 21ին:

Կորչնոյ ապահովեց 10,5 կէտ, իսկ Սպասկի 7,5: Խաղերու թիւն էր եղած 18:

Վերջին խաղին 41րդ շարժումին է, որ Սպասկի կեցուց ժամացոյցը, այլ խոստովանելով ինքզինք պարտուած նկատեց:

Ճատրակի մասնագէտները համաձայն են հաստատելու, թէ 41րդ շարժումին, երկու մրցակիցներուն դիրքերը համաչափ հաւասար գետնի վրայ կը գտնուէին եւ չատ հաւանական էր, որ 18րդ խաղը վերջ գտնէր ոչ ոքի չաղթանակով:

Աշխարհի ախոյեանութեան մրցաշարքը, այս ամառ, չատ հետաքրքրական կը նկատուի: Դէմ յանդիման պիտի գան Կորչնոյ եւ Անատոլի Կարպով: Այս վերջինը չատ զօրաւոր մրցակից մըն է, Կորչնոյի իսկ խոստովանութեամբ:

Պելկրատի մէջ Կորչնոյ յայտարարեց, թէ պատրաստ է մրցելու Կարպովի հետ որեւէ տեղ, բացի Խորհ· Միութենէ:

դործադրած բոլոր հալածանքը մոռնալով ռուս դրօշակին ներքեւ կռուելու համար, իբարու հետ մրցելով եկած, հաւաքուած ու դաշնակիցներու կողքին տեղ գրաւած է: Թուրքիա եւ աշխարհի մէկ անկիւնները գտնուող մեր ընկերները ցարական կառավարութեան օգտակար ըլալու համար իրենց ծախքը իրենք հոգալով հայկական կամաւոր վաշտեր կազմած, ռուս զինուորներու հետ ուսի ուսի, ռուս սպայ եւ զօրավարներու հրամաններուն տակ կռուելու պատրաստակամութիւն յայտնած են: Պր· Ահարոնեանի խօսքերէն յետոյ Թուրքիոյ հայ ազգայնականներու առաջնորդ Պօղոս Նուպար խօսք առնելով յայտարարած է·

« Պատերազմի սկիզբները, Թուրք կառավարութիւնը Կովկասի ճակատին վրայ ռուս բանակին դէմ կռուելու համար հայ կամաւորներ ուզեց եւ ասոր փոխարէն խոստացաւ մեզի մասնակի (քըմի) ինքնավարութիւն: Մենք հայերս ա՛սիկա մերժեցինք եւ առանց զղջալու դաշնակիցներու կողքին տեղ գրաւեցինք »:

Փարիզի խորհրդաժողովին խօսող հայ առաջնորդները, Թուրքերուն եւ Ռուսերուն Հայոց հանդէպ որդեգրած ընթացքը բացայայտօրէն արտայայտուած են: Մին հալածանքներու մասին կը խօսի, մինչ միւսը իր ցեղին դէմ հալածանք կատարողներուն դէմ կամաւոր պինուոր տալու կը խուսափի: Թուրք կառավարութեան խոստացած ինքնավարութիւնը մերժող Հայերը, պատերազմի մէջ զբաղուող երկրի մը մէջ ապստամբութիւն չեր կը յարուցանեն, իսկ Թալաաթ փաշա որ երկրին պաշտպանութեան համար ձեռնարկուած « տեղահանութեան » դէպքին (*) մէջ իսկ մարզասիրական զգացումներէ մղուած կը չարժի, ասոր վարձատրութիւնը Հայու մը փամփուշտով կը տեսնէ:

Պերլինի մէջ քոմիթաճիի մը կողմէ սպաննուեցաւ:

(*) Ուրալ Աբդչ կը սիրէ « դէպի » կոչել տարագրութիւնը:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՃԷՎԻՏ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՍՏԱՑԱԻ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՑ՝ ԱՊԱՔԻՆՈՒՄ ԵԻ ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՐՑԻ ԼՈՒԾՈՒՄ

Պուէնոս Էճէվիտ 218ի դէմ 229 ձայնով վստահութեան քուէ ստացաւ Ազգ· ժողովէն: Իրեն ի նպաստ քուէարկեցին բացի իր կուսակցութեան (Հալքի) անդամներէն նաեւ — Դեմոկրաթիքի եւ Ճումհ· Կիւէնի անդամները եւ այն 11 Սոսլիստականները որոնք հրաժարած էին իրենց կուսակցութենէն վերջերս երբ նահանգային եւ զաւառական ընտրութիւնները ծանր պարտութեան մատնեցին Տէմիրէլն ու իր կուսակցութիւնը:

Էճէվիտ խոստացաւ դարմանել Թուրքիոյ հիւանդութիւնը եւ լուծել Կիպրոսի հարցը այսինքն այն հարցը որ ստեղծուեցաւ իր վարչապետութեան օրով, 1974ին երբ Թուրք բանակը ցամաքահանում կատարեց եւ դրաւեց կղզիին երկու հինգերորդը: Կիպրոսի համար է արդէն որ Վէնս Անգարա կ'երթայ, ինչ որ կարծել կուտայ նաեւ թէ Միացեալ Նահանգները կը վստահին Էճէվիտի խոստումներուն: Թուրքիոյ վարչապետը Անդարա կանչեց Տէնքթաշը խորհրդակցութիւններու համար մինչ վալտհայմ Ա. – թէնքի մէջ յայտարարեց թէ ի մօտոյ կ'ակնկալէ Թրքական առաջարկներ որպէսզի Փետրուարին կամ Մարտին ելքի մը յանգին բանակցութիւնները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մէջ վերսկսաւ ժողովին վերջին մասը, որ ինչպէս ծանօթ է, տեսակ մը չարունակութիւնն է Հելսինքիի ժողովին: Համաձայնութիւն չկայ սկիզբէն իսկ քանի Խորհ· Միութիւն եւ Միացեալ Նահանգները իւրաքանչիւրը տարբեր բանաձեւ մը առաջարկած են եւ տարակարծութիւնը կը վերաբերի մանաւանդ մարդկային իրաւանց, որոնց մասին, ամէն պարագայի մէջ, լաւագոյն է թուղթի վրայ չխօսիլ այլ՝ գործնական գետնի վրայ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Նախարարապետը վեց օրուան ճամբորդութիւն մը կը կատարէ Զինաստան:

ՍՍՏԻԿ ԱՆԶՐԵՒՆԵՐ անակնկալ ողողումներու տեղի տուած են Մարսէյլի Սէն–Լու թաղամասը եւ շրջակայքը ինչպէս նաեւ Վարի նահանգին մէջ: Ճամբաներ կտրուած, տուներ ջուրերու մէջ, ջրհեղեղի պատկեր մը պարզած է ամբողջ շրջանը:

ՄՕՏ ՕՐԷՆ՝

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ՝
զոր պիտի կարդաք մեծ հետաքրքրութեամբ: Մինչ այդ՝
ԿԱՐՃ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ՝
կամ
հին բայց միշտ նոր էջեր:

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԸՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 19ը պատմական թուական: Անկարելին դարձաւ կարելի: Ամբողջ աշխարհի աչքերը դարձեալ Աւետեաց երկրի վրայ: Սատաթ Իսրայէլի մէջ: Քննէսէթի եւ աշխարհի առջեւ Եգիպտոսի նախագահը վճռական եւ անկեղծ կը կրկնէ արաբական աշխարհի պահանջները՝ ինքնորոշում Պաղեստինցիներուն, վերադարձ հողերուն եւ Երուսաղէմի արաբական մասին: Պեկին կը պատասխանէ՝ ամէն ինչ բանակցելի է: Սատաթ կ'ըսէ Պեկինի՝ այլեւս պատերազմ չկայ մեր մէջ:

Սատաթը իբրեւ հերոս կ'ընդունի Գահիրէ: Բայց արաբական աշխարհի առջեւ դաւաճան է: Արաբական հակա-Սատաթ ճակատը կը ստեղծէ իր յարձակումները: Դիւանագիտական խզումները իրարու կը յաջորդեն: Եղեռնափարձերը կը բազմապատկուին: Թրիփոլիի մէջ ժողով կը յայտարարուի: Սատաթ իր կողմէ բոլորն ալ կը հրաւիրէ Գահիրէ:

Ամէն պարագային դեռ կանխահաս է ամէն եզրակացութիւն: Բայց Երուսաղէմէն լոյս մը եւ յոյս մը ծագեցաւ: Քալ նախաձեռնութիւնը Սատաթի կրնայ դիմքը դարձնել խաղաղութեան առաքեալ կամ ալ առաջնորդել դէպի քաղաքական անճնասպանութիւն: Ամէն բան, եւ մանաւանդ Սատաթի ապագան, կախում ունի Իսրայէլէն: Գալիք ամիսները պիտի ըլլան պերճախօս այս մասին, անկասկած:

Այս պատմական հանդիպումը ինչպէս չուքի մէջ չծպէ միջազգային միւս անցուդարձերը նոյնիսկ եթէ Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան 60ամեակի առթիւ Մոսկուա արտակարգ չքեղութեամբ տօնախմբեց այս թուականը: Սակայն, նոյնիսկ, եթէ Մոսկուա բացառիկ կերպով դիւանաւորուած էր, դրօշազարդուած էր, նոյնիսկ եթէ Առակոն մոռնալով չատ մը բաներ կ'ընդունուէր Բրեժնեւի կողմէ, միշտ ազատութեան եւ ազատութիւններու ուրուականը կը սաւառնի կողմն այդ աշխարհի: Եւ ռազմական տողանցքը, չքեղ նկեցնելով ախորժակ ռազմապաշտ թափօրներ եւ պինուորական երթեր, եւ եւրոհամայնավարութեան ախոյեան՝ Քարիլլոյի խօսքի մերժումը կրեմլինի հանդիսութեան, եւ այլախոհներու եւ քաղաքական բանտարկեալներու մոռացումը ներումի չնորհներու մէջ, կուգան, եթէ հարկ է, անգամ մը եւս փաստել որ այդ կողմն աշխարհի չատ բան չէ փոխուած վաթսուն տարի վերջ:

Սեւ ծովու թրքական մասը կը պարունակէ մեծ քանակութեամբ իւրանիում: Միջոց մը եւս թուրքիոյ համար չարունակելու իր առանդական սպառնալիքները թէ՛ Արեւմուտքին, թէ Արեւելքին: Սակայն, այս անգամ, Նիւ Եորքի Ազգային ժողովին մէջ՝ հայողեցաւ հաւասար կերպով ընդունիլ տալ կղզիին յոյն եւ թուրք համայնքները: Այսինքն, եթէ Կիպրոսի երկու համայնքները առանձին ձայն ունին Քազաքական Յանձնախումբին մէջ, բայց Ազգաժողովին մէջ՝ Կիպրոսի կառավարութեան ներկայացուցիչը միայն կրնայ խօսիլ: Այս դիւանագիտական ելոյթները կիպրական հարցին, չեն կրնար մոռցնել տալ յոյն–կիպրացի 2000 անհետացողները, 1974 Յուլիսին թրքական միջամտութենէն ի վեր: Ոչ մէկ լուր անոնց ճակատագրէն: Ընտանիքները պիտի ապրին ամբողջ կեանքի մը երկիրներու: Իր պահակալութեան առթիւ, Կիպրոսի նոր արքեպիսկոպոսը՝ Քրիսոստոմոս Ա. յայտարարած է որ պիտի չարունակէ Մակարիոսի ծրագիրները:

Յունաստանի մէջ, ընտրութիւնները առաջին պիտի վրայ պահեցին Գարամանլիսը: Սակայն Փափանտրէուի ընկերվարական կառավարութիւնը զգալի կերպով յառաջդիմեց: Մելինա Մերքուրի ընտրուեցաւ երեսփոխան:

Իտալիոյ ներքին տագնապը կը չարունակուի: Հռոմ, Թորինօ, Պոլոնեզը, Պառի եւ Լեչչէ քաղաքները մասնաւորապէս հրան թատերավայր ծանր բախումներու: Արտասուաբեր ռումբեր, կրակ, կրակի տրուած կառքեր, եւ բռնարարքումներու այլ արարքներ խաթարեցին մթնոլորտը:

Լիբանանի մէջ, կացութիւնը միշտ անկայուն է եւ մեռեալներն ու վիրաւորները միշտ կը հաշուուին տասնեակներով, հետեւանք եղեռնափորձերու հարատեւ Լիբանանի տեւական կռիւներու:

Երեւանէն երկու բանուորներ՝ Համբարձում Յոճայեան եւ Շահէն Յարութիւնեան յայտարարած են իրենց անդամակցութիւնը Հելսինքիի համաձայնագրերու հսկողութեան կոմիտէին:

Մատէոի օդակայանը անիծուած: Այս անգամ փորթուկալեան օդանաւ մը ճզմուեցաւ պատճառելով մահ 130 ճամբորդ ներու:

Հնդկաստանի հարաւ – արեւելեան չքնաղ ենթակայ ահաւոր մրրիկներու: Անթիւ մեռեալներ եւ աղէտեալներ:

ՖՐԱՆՍԱ

Զախին տագնապը, օրէ օր տխուր պատկեր մը կը պարզէ եւ կը ձգէ այն տպաւորութիւնը որ ստեղծուած կացութիւնը այլեւս անդարձ է: Միթերան – Մարշէ քանավէճերը կը ծանրացնեն մթնոլորտը եւ այլեւս յոյս չեն ներշնչեր ոեւէ նոր փոփոխութիւնը այլեւս անհրաժեշտ կը դանէին:

Այդը, ունի միշտ իր ներքին վէճերը: Ժաք Շիրաք չի վարանիր խիստ արտայայտութիւններ ունենալէ կառավարութեան դէմ վանդալաւոր օրակէտով իր բռնած դիրքը մեծամասնութեան միանալու համար:

Կառավարութիւնը, իր կարգին, ունի մտահոգութիւններ եւ առաջին հերթին դիներու յաւելումը: Պառ ընդունելով հանդերձ մասամբ իր քաղաքականութեան ձախողութիւնը, կը յայտարարէ որ հարցը կը վերաբերի բոլորին: Նախարարական խորհուրդը կը վերանայ նոր միջոցներու, սահմանափակելով մանաւանդ որոշ դիներ, եւ այս հակայաւելումի նոր որոշումները կը դժգոհեցնեն մանաւանդ հասպաղործները, նախարարները եւ ճաշարանները: Նոյն ատեն, ընկերային մթնոլորտի տեւական վատթարացումը, մասնակի դոլարի ծաղուլներով մանաւանդ թղթատարի եւ էս–էնէթէի մէջ, կը փութացնեն ազգային զործադուլ մը որ նախատեսուած է Դեկտեմբեր 1ին համար:

Նոյեմբերին Ֆրանսա կ'ընդունի Քէ – պէքի նախարարապետը՝ Ռընէ Լէվէք· հակառակ Քանատայի նախարարապետին՝ Թրիւտոյի տուած ազդարարութեան: Նոյն պէս Պարսից Շահը, պաշտօնական հիւրը կ'ըլլայ Ֆրանսայի: Հոս, Ֆրանքեւպարս– կական կարեւոր տնտեսական համաձայնագրերը կը ստորագրուին, սերտացնելով զործակցութիւնը երկու երկիրներու միջեւ:

Ֆրանսա կը չանայ փոխարինել ձեռքէն ազատել Ֆրանսացի պատանդները: Բանադնացները կ'երթան Ալժերիա եւ Մաւրիտանիա: Արդիւնքը դեռ անորոշ է:

Քոնքորտի տարեզրութեանց մէջ, պատմական օր մը՝ Նոյեմբեր 22ը: Ամիսներու վէճերէ, դատերէ ետք, վերջապէս Քոնքորտ ստացաւ իր վիպան Նիւ Եորքի համար:

Փայլուն կերպով 1ի դէմ 3 կէտով յաղթելով Պուլկարիոյ, 12 տարուան բացակայութենէ մը վերջ, ռանպնդակի Ֆրանսայի ազգային խումբը պիտի մասնակցի Ֆութպոլի աշխարհի Բաժակին, Արժանթինի մէջ, 1978 Յունիսին:

Գրական վերամուտ, գլխակի մրցանակները: Կոնքուռը ստացաւ Տիւիէ Տըքուէն «Ձոն զժոխքը» վէպին համար, Ռընոտօ առաւ Ալֆոնս Պուտար «Լէ Քոմպաթան ալս Փըթի Պոնհօր»ին համար, իսկ Ֆեմինան տրուեցաւ Ռեժիս Տըլըբէին «Զիւնը կ'այրէ» վէպին համար եւ Մեփխոսը՝ Միշել Պիւթելիին «Միւս սէրը» դործին համար:

Գաւառի առաջին մեքրօն Մարսէյլի մէջ: Առաջին գիծը բացաւ քաղաքապետ Երեսփոխան Կ. Տըֆէռ:

Ամերիքեսի հայրը, Ռընէ Կոսինի, մեռաւ 51 տարեկանին:

Նոյեմբերեան փոթորիկը մեծ ազէտ – ներ պատճառեց հիւսիսային Ֆրանսայի եւ Մանչի շրջանը: Կան մեռեալներ եւ անհետացողներ:

Անհատասարակչիռ մը, էլիզէի բակը, ժխքարը պահելու փորձին մէջ, կը կրակէ պահակի մը վրայ մահացու կերպով վիրաւորելով զայն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Սկսինք մարզականով: Ռորհ· Միութեան Ֆութպոլի 40րդ ախոյենութիւնը վերջ գտաւ Տորպեդօ – Արարատ մրցումով (1–1): Ընդհանուր եւ վերջնական դասաւորման մէջ Արարատ կը գրաւէ 11րդ կարգը: Ռորհ· Միութեան ախոյեանն է Դինամօ Կիեւ: Արարատ կը մնայ բարձրագոյն Լիկայի մէջ: Սակայն Արարատի արձանագրած արդիւնքները ընթացաւարտ եղանակին եղաւ չատ միջին, նոյնիսկ միջակ: Անչուշտ պիտուր էր մէկ անգամէն փոխարինել նախկին փորձառու մարզիկները: Մաղթենք որ յառաջիկայ եղանակը ըլայ աւելի փայլուն եւ դարձեալ առիթ ունենանք տեսնելու Արարատը Եւրոպայի մարզադաշտերուն վրայ:

Ալժերիոյ յեղափոխութեան 23րդ տարեդարձին առիթ խորհրդային պատուիրակութիւնը գլխաւորած է Հայաստանի վարչապետի տեղակալ՝ Կարլէն Ղամբարեան: Միշտ Ալժէի մէջ, հայ արուեստագէտներու խումբ մը, բաղկացած երգիչներէ եւ պարուհիներէ, մասնակցած է պէտներու խումբ մը, բաղկացած երգիչներէ եւ պարուհիներէ, մասնակցած է հանդիսութեանց:

Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 60 – ամեակի հանդիսութեանց առիթով, Պաղտեսեան Ազատագրութեան կազմա – կերպութեան (ՊԱԿ) պատուիրակութիւն մը այցելած է Հայաստան:

Եղուարդ Միրզոյեան ներկայացուցած է Ռորհ· Միութիւնը Հռոմի մէջ տեղի ունեցած երաժշտագէտներու եւ երաժիշտներու միջազգային Ռորհուրդի ժողովին:

Երեւանցի երգիչ՝ Գէորգի Մինասեան ստացած է Գ· մրցանակը, խորհրդային երգիչներու մրցումին, Մոսկուայի մէջ, որուն մասնակցած են 57 երգիչներ:

Ա.· Իսահակեանի կիսանդրիի բացում կատարուած է, բանաստեղծին անունը կրող նորակառոյց պուզին մէջ:

Լոյս տեսած է Վահրամ Մալեանի «Միացող հոգիներ» հատորածոն 5000 տպաքանակով: Լոյս տեսած է նաեւ ռուսերէնով Ա· Արովեանի «Վէրք Հայաստանի» վէպը:

Մահազդներու ցանկը երկար է: Թարգմանիչ Գէորգ Վիրապեան, մտաւորական Բաբաջանեան, Փրոֆ· Պերճ Ցակոբեան՝ գիւղատնտեսութեան մասնագէտ, յայտնի ճարտարագէտ՝ Վահագն Քիւրդեան:

ՍՓԻՒՌՔ

Աչնան այս տխուր օրերուն, Վենետիկի Միսթանեան Հայրերու Միաբանութեան հաստատուն կաղնիներէն՝ Հայր Վահան Վրդ· Յովհաննէսեան հրաժեշտ կուտայ երկրաւոր կեանքին, անցնելով «երազներու կղզին» Ս· Ղազար»ի անմահութեան մէջ: Դաստիարակ, պատմաբան, դրագէտ, բանաստեղծ, Հ· Վահան ինքնատիպ դէմք մը եղաւ Միսթարեան առաքելութեան մէջ: Մեծ է իր վաստակը հայ մշակոյթի անդաստանին մէջ:

Դարձեալ Թրքահայութիւնը իր զաւակներով: Պոլսոյ Պատրիարքը, որ այցելութիւն տուած եւ զիմումնագիր ուղղած է Իսթանպուլի նահանգային կուսակալութեան, անգամ մը եւս կը պարզէ պատկերը, Պոլսոյ հայ աշակերտին, որու առջեւ հազարումէկ խոչընդոտ կը դրուի, որպէսզի չկարենայ հայկ· զլուխ յաճախել, ուր արդէն արուեստական խոչընդոտներ չեն պակսիր: Շնորհք Պատրիարք չի դադրիր բողոքի ձայն բարձրացնելէ, բայց Թուրքը միայն իր օրէնքը դիտէ:

Թուրքերը, որ հայկ· ամէն հետք կ'ուզեն վերցնել իրենց ա լա Թուրքա պատմութիւններով, մէկ կողմէ Թրքական հեռատեսիլէն կը յայտարարեն որ Հայերը կապ չունին Ուրարտացիներուն հետ, եւ միւս կողմէ Հայ մը՝ յայտնի չարժանկարիչ եւ դերասան Տոքթ· Արշաւիր Ալեւնաքը կը զրկեն Երեւան, Թուրքիան ներկայացնելու համար միջազգային ժողովին: Ի՛նչ ամօթ 30 եւ աւելի միլիոնոց Թուրքիոյ համար, որ համարժէք Թուրք մը չունի եւ իր պատիւը կը յանձնէ պատկի մը այն ազգին, որ իր նախատեսութեամբ պէտք է թանգարանի ապրանք ըլլար:

Ինքնատիպ եւ աննախընթաց գործ մը: Պարսից Շահին Ուսումնակիրքն այցելութեան առիթիւ, Նիւ Եորքի Իրանահայ Միութիւնը կը հրաւիրէ Իրանահայութիւնը մասնակցելու զիմաւորումի պատշաճ ցոյցին, Սպիտակ Տան հրապարակը: Այս առիթիւ յանձնախումբը ունի ծրագրային ձեւաւորում մը, ուր կը կարդանք որ բոլոր իրական միութիւն մը կը հոգայ ըլլոր ծախքերը: Ընդունինք որ ինքնատիպ եւ աննախընթաց է նման բարեսիրական միութիւն մը մեր հայկական սովորութիւններուն մէջ: Կը նախընտրենք չեզրակացնել:

Այս եղանակին, սիրուքի հայկական կեանքը եռուն է հայակեդրոն զարգացումներու մէջ: Պուէնոս Այրէս եւ Նոր Զուղա կուզան առաջին պիծի վրայ: Արժանթինի մայրաքաղաքի հայ կեդրոնը, վայր եղած է ցուցահանդէսներու, դասախօսութիւններու, դեղարուեստական ձեռնարկներու, ոգեկոչումներու եւայլն: Վերջին ձեռնարկը եղաւ Գէորգ Զաւուշի նահատակութեան 70ամեակը: Նոր Զուղա եւս, իր մշակոյթի օրով, դասախօսութիւններով, համահայկական մարզական մրցումներով, ազգային կազմակերպական կառոյցով օրինակելի զործ մըն է:

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան զլխաւորի 48րդ տարեշրջանը բացուեցաւ յատուկ հանդիսութեամբ: 1977 – 78ի տարեշրջանի տեսուչն է՝ Տաթեւ Եպս· Սարգիսեան: Անթիլիասի մէջ, ձեռամբ Գարեգին Բ· Ամենայրից Կաթողիկոսի եպիսկոպոս ձեռնադրուած՝ են Վարդան, Մեսրոպ, Սուրէն Ծ· վարդապետները: Լիբանանը ձգելէ առաջ, ըսենք որ Այնճարի մէջ, տեղի ունեցած է զրագէտ բանաստեղծ – ուսուցիչ Եղուարդ Պօյաճեանի յուշաղամբանկիսանդրիի բացումը:

Նիւ Եորքի մէջ տեղի ունեցած է Հ· Բ· Ը· Մ·եան 64րդ ընդհ· ժողովը:

Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցած է կեդրոնական Սանուց Միութեան հիմնադրութեան 30ամեակը:

Տիրուհիներու չարքին յիշենք՝ ձորձ Մարտիկեան (Լոս Անճելըս), ամերիկահայ ծանօթ անձնաւորութիւն իր բազմաթիւ բարեսիրութիւններով մանաւանդ Մերձաւոր Արեւելքի եւ Յունաստանի հայկ· հաստատութեանց: Ընկ· Անուշաւան Գրիգորեան (Թեհրան), ծանօթ դասախարակ – մանկավարժ, հանրային նուիր–

եալ դործիչ եւ « Ալիք » օրաթերթի խմբագրութեան անդամ : Ընկ. Յովհաննէս Պուրալեան (Ալճաք), նուիրեալ հանրային դործիչ, վարած է պատասխանատու դործեր Հ. Ց. Դաշնակցութեան շարքերէն ներս :

Մինչ ապագան կերտելու մտադրու – թեամբ ըսենք որ Տիթրոյթի մէջ, 17 եւ րիտասարդներ անցած են Հ. Ց. Դաշ – նակցութեան շարքերը :

Վենետիկի Պիէննալէին « Պարագանով Օր » մը յատկացուած է եւ ուր ներկա – յացուած է « Սայաթ – Նովա » եւ « Հրեշ պէն ձիերը» Ֆիլմերը : Ֆիլմին յաջորդած է չատ հետեւեան վիճաբանական ասուլիս :

Վիէննայի մէջ, Մխիթարեան Միաբա – նութիւնը վակեց երանաչնորհ Մխիթար Աբբահօր ծննդեան 300ամեակի հանդի – սութիւնները բացառիկ նուագահանդէսով մը ուր առաջին ունկնդրութեամբ հնչեց վիէննական երգահան՝ Աւետիս Ջամբազեանի « Մխիթար » օրաթօրիօն, յատկապէս յօրինուած, Մխիթար Աբբայի ծննդեան 300ամեակի առթիւ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

1890 – 1977 : 87րդ տարեդարձ Հ. Ց. Դաշնակցութեան հիմնադրութեան : « Ցառաջ» բացառիկ թիւ մը նուիրեց եւ Մարսէյլի մէջ Դաշնակցութեան օրը տօնուեցաւ համապատասխան պատշաճ հանդի – սութեամբ : Միշա Մարսէյլի մէջ, վաղուրականի Հայր· Միւրեան նա – խաձեռնութեամբ տեղի ունեցաւ յուշի երեկոյ նուիրուած՝ Խրիմեան Հայրիկի (մահուան 70ամեակ), Խանասորի արշա – ւանքի (80ամեակ) եւ Անդրանիկի (մահուան 50ամեակ) :

Որպէս կեդրոն ազդային եւ մշակութա – յին կեանքի, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան մէջ, բացառիկ չուքով տեղի ունեցաւ Մխիթար Աբբահօր ծննդեան 300ամեակի յոբելենական հանդիսութիւն, նախաձեռ – նութեամբ Մարսէյլի Մուրատ Ռափայէլեան նախկին Աչակերտաց Միութեան :

Բարձրանալով դէպի հիւսիս, ըսենք որ Վիէնի հայ գաղութը տօնեց՝ « Հայ Մշակոյթի Օր»ը : Գեղեցիկ նախաձեռնութիւն որ պէտք է վարակէ նաեւ միւս շրջան – ները :

Խորհրդային լինը դրապէտներ Փարիզի մէջ, որոնց կարգին հայրենի բանաստեղծ՝ Ռոմիկ Դաւոյեան :

Փարիզի Էսթեան Սանուց Միութիւնը կը կազմակերպէ դրական մրցոյթ Եղիշէ Չարենցի ծննդեան 80ամեակի առթիւ : Մրցոյթի նիւթն է՝ Եղիշէ Չարենց եւ իր դործը : Փարգեւ՝ հազար Ֆրանք առաջին հանդիսացողին : Ցանձնումի թուական 1978 Օգոստոս 31, ամէնէն ուշը :

Միշա Չարենցի մասին : Խումբ մը դրա – սէրներ, իսկ լէ Մուլինոյի մէջ կազմա – կերպեցին յատուկ հանդիսութիւն մը նը – ւիրուած բանաստեղծի ծննդեան 80ամ – եակի, բայց նաեւ մահուան 40ամեակին : Եւրոպայի Հայոց Կաթող· Պատուիրակը՝ Սերովբէ Արք· Մանուկեան այցելութիւն

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի մէջ, Դեկտեմբեր 27ին, տեղի ունեցած է գիւղական շրջաններու բժիշկ – ներու այսպէս կոչուած անդրանիկ « հա – ւաքը» :

Հայաստանի Առողջապահութեան նա – խարարին առաջին տեղակալը՝ Գ. Ցա – րուքեանեան, իր զեկուցումին մէջ յայ – տարած է, թէ գիւղական բնակչութեան առողջապահական – բժշկական խնամքը կ'ապահովեն 36 կեդրոնական, 88 տեղա – մասային հիւանդանոցները, ինչպէս նաեւ 130 ամբուլատորիաներ (*) եւ 649 բու – ժական – մանկաբարձական կայաններ կամ կեդրոններ : Միայն վերջին տարիները կառուցուած են Մասիսի, Ապարանի, Կա – լինինոյի շրջանային, Արտաշատի կեդրո – նական հիւանդանոցներուն նոր մասնա – շէնքերը : Ներկայիս կառուցուելու վրայ են ծննդատուներ եւ բուժարաններ Ախուր – եան, Թալինի, Արարատ, Հոկտեմբերեան, Վարդենիս եւ այլ շրջանները :

Զեկուցաբերը ապա խղդաստութեան դրած է բժիշկներու տոկոսը 1971ի եւ 1976ի մէջեւ : Եթէ առաջին թուականին գիւղական բնակչութեան 29 բժիշկ բա – ժին կ'իյնար իւրաքանչիւր 10·000ի վրայ, երկրորդ թուականին այդ թիւը հասած է 33ի : Բազմաթիւ վայրերու մէջ, ինչպէս Ա – րովեան, Նայիրի, Նոյեմբերեան, Մե – ւան շրջանները, առողջապահական հիմ – նարկութիւններուն մասնագիտական կա – ռոյցը հարիւր առ հարիւրի հասած է :

Վերջին տարիներուն զգալի աշխատանք կատարուած է անչափահասներուն բժըշ – կական խնամքին ուղղութեամբ : Հանրա – պետութեան գիւղական վայրերը կ'աշ – խատին 76 մանկաբոյժներ եւ աւելի քան 300 բժիշկներ :

Զեկուցաբերը միեւնոյնատեն թուած է

տուած է Հոլանտայի եւ Շուէյտի հայ գաղութներուն :

Եղուարդ Գալէզեանի յիշատակին « Ցա – ռաջ»ի մէջ « Ականատես վկայութիւն » մը Մեծի Տան Կիլիկիոյ Գարեգին Բ. Ամո – ռակից Կաթողիկոսէն :

Ուղղակի կուգանք տխրունիներու շար – քին : Տիկ· Մաննիկ Քաշարեան, մտաւո – րական կարողութիւններով օժտուած, շա – հեկան յօդուածներ տուած է « Ցառաջ»ին : Տոքթ· Փաթրիք Նազարեան, սիրուած եւ դնահատուած բժիշկ, աշխատակցած է Նարդունիի « Հայ – Բոյժ »ին : Այրի Տի – կին Ռուբէն Զարդարեան, պատուական հայուհի : Ցակոբ Առաքելեան՝ Հայ Սպա – յիկ Միութեան քարտուղար : Գա – յիկ Մխիթեան՝ Փարիզի Հայ գա – մէր Գաթամաճեան՝ Փարիզի սիրուած դէմքերէն : Տոքթ· Ռընէ Ճինճեան, յայտնի բժիշկ :

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Շաբաթ, Յունուար 7ին, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ կատար – ուեցաւ Սուրէն Ճերմակեանի յուղարկա –ւորութիւնը հոծ բազմութեան մը ներկա – յութեան :

Արարողութեան ատարին, կաթող· Պատուիրակ Սերովբէ Արք· հակիրճ դամ – բանականով մը ոգեկոչեց Սուրէն Ճեր – մակեանի կեանքն ու գործը երբ դեռ պատանի, իբրեւ ուսանող ոտքը կը դնէր Ֆրանսա եւ անմիջապէս կամաւոր կ'ար – ձանագրուէր երբ պատերազմը կը ծագէր 1914ին : Այդ թուականէն մինչեւ իր մա – հը, Ճերմակեան հաւատարիմ մնաց նոյն դաղափարականին :

Պ. Նուրհան Ֆրէնկեան իր կարգին, Ֆրանսերէն դամբանական մը կարդաց վերյիշելով ողբացեալ Ճերմակեանի բա – րեմասնութիւնները եւ նուիրումը : Պ. Գրիգոր Աղամեան, մտերիմ ընկերը, յուզուած երդում ըրաւ Ճերմակեանի դա – դաղին առջեւ հաւատարիմ մնալ անոր ուխտին :

Խորանը խոր տպաւորութիւն կը թո – ղուր, ամէն կողմ դրօշակներով զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ իրենց յարդանքը կը մատուցանէին : Ճի – չենք ատոնց կարգին՝ Փարիզի Ոստիկա – նապետութեան Նախկին Ռազմիկները, Ռեզիսթանս Ֆէռ, յոյն, հայ, լեհ նախկին Ռազմիկները, Ֆրանսական իշխան ու – ժերը, եւայլն, եւայլն : Ներկայացուցիչ դրկած էր նաեւ Նախկին Ռազմիկներու նախարարը : Ներկայ էին բազմաթիւ այլ անձնաւորութիւններ՝ զինուորական մե – ծաչափ հրամանատարներ, Նահանգա – պետարանի նախկին ռազմիկներու նախա – դահը, Ռըլէ Սաէքէի նախագահը եւ բարձրաստիճան զինուորականներ :

Ճերմակեանի վայել յուղարկաւորու – թիւն մը, ուր ներկայ էին իր բոլոր հաւա – տարիմ բարեկամները :

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԱՆԲԱՂԱՁԱԼԻ ՏԱՒԱՏԸ

—o—

Կիները, երբ տաքատ կրեն, գործատան աշխատանքի արտադրութիւնը կը պակ – սի՞ : Առանց այլ եւ այլի այս հարցումն է, որ մէջտեղ դրած է Կոմսոմոլսկայա Պրաւտա, Խ· Միութեան Համայնավար երիտասարդութեան պաշտօնաթերթը : Այս կապակցութեամբ հրապարակած է բողոքադիր մը, ստորագրուած 45 բան – ուորներէ եւ մասնագէտներէ, Զելյաբինսկ շրջանի մեքենաներու գործատան մէջ : Տնօ – րէնութիւնը արգիլած է « կիներու տաքատ կրել արտադրութեան պատճառներով : Տնօրէնութիւնը նմանապէս պարտադրած է, որ կիներու ձեռքի պայուսակները որոշ ճշդուած չափէ մը աւելի մեծ չըլլան· պէտք է բացուած վիճակով ներկայանան գործատուն : Այրերուն մազի յարդարան – քը նոյնատեսակ պէտք է ըլլայ, համա – ձայն սահմանուած ձեւին, միշտ, ան – շուշտ, աշխատանքի արտադրողականու – թեան պատճառաբանութեամբ» : Բողոքա – դիրը ստորագրողները հիմիւրով մը քըն – նադատած են « նորաձեւութիւն հաստա – տողները », քանի այս պայմանները ոչ մէկ կապ ունին արտադրողականութեան հետ :

Խորհրդային երիտասարդութեան պաշ – տօնաթերթին թելադրութիւնն է եղած, որ գործատան տնօրէնութիւնը եւ կոմսոմոլի խումբը լրջօրէն քննեն այս հարցը :

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԺԱՄԱՆԱԿ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ ԳԱՑՈՂ ԿՈՎԿԱՍԻՆ

(1889ին)

Նոյնիսկ լրկուան չոգեկառքով պիտի մեկնին : Չեն կրնար համոզուիլ թէ Հայ – րիկը տեսնելու համար միայն երկու – երեք օր պէտք է : Ի՞նչպէս, « մինչ Հայ – րիկը Պոլսում չէ՞» :

— Այո, Պոլիս է, կը պատասխանուի, բայց ո՞վ պիտ ո՞ւր է· Սկիւտա՞ր, Մաք – րիգի՞ւղ, Կղզի՞ն, Պէօյիւք տերէ՞ :

Բայց մինչ այդ ամէն տեղերն ալ Պոլ – սոյ մէջ չե՞ն, « մի կառք վեր առնենք եւ գնանք գտնել Հայրիկին » կը խնդրեն : Չեն կրնար ըմբռնել թէ մէկ – երկու ժամ – ուան մէջ Պէօյիւքտէրէէն Սկիւտար, հոն – կէ Մաքրիգիւղ անցնիլ հնարաւոր չէ : Չերթնք համոզելու համար կ'առարկուի թէ Հայրիկը զուցէ կղզիները ըլլայ :

— Դէ՛հ, պարախօտով գնանք, կ'ըսեն, եւ կը պատրաստուին :

— Բայց մինչ չոգենաւ չկայ :

— Ի՞նչ էք ասո՛ւմ· դեհ, գնանք այն պտիկ պանով որը մեզ առաւօտուն պա – րախօտից դուրս բերաւ : Սանտալ ըսել կ'ուզեն :

Ի՞նչպէս հասկցնել իրենց թէ տնտես – լով կղզի չերթցուիր· թէ նոյնիսկ մէկ օր պէտք է չոգենաւով երթալ դալու համար : Կը վշտանան կարծելով թէ Պոլսեցիները գիրենք կը ծաղրեն :

— Ախր մի օրից մենք վիէննա ենք գնո՛ւմ :

Ժամանակը յատկացած է· խմբագրա – ւունէն դուրս կ'ելլեն ծրագրին միւս մա – ւունէն դուրս կ'ելլեն ծրագրին միւս մա – սերուն գործադրութեանը համար : Բայց սոված են՝ այսինքն անօթի են : Ղալաթիա Պդտիկ – Աբթինին կ'առաջնորդուին : Կը փափաքին տեղական ուտելիք :

— Բիլաւ կ'ուզէ՞ք :

— Բրլաւ մեր երկրումն էլ կայ :

— Տոլմա՞ :

— Մեր երկրում էլ կայ :

— Միխա՞ :

— Դա ի՞նչ պան է որ :

— Տեսակ մը սեւ ոսպէ :

— Չենք ուզում, մեր երկրում չենք տեսել :

Դժուարին ըլլալով դտնել ուտելիք մը որ « իրանց երկրումը » թէ՛ ըլլայ եւ թէ չըլլայ, այսպէս թէ այնպէս պատառ մը բան կ'ուտեն· միայն թէ պինին չատ կը հաւնին իրենց երկիրն ալ այդպէս պինի չեն խմած· վրան « պտիկ պտիկ աստըղ – ներ են պլպլում» : Իրենց ընկերացող Պոլ – սեցիները իրենք ալ կ'ուզեն համը նայիլ· տարօրինակ համ, ձէթի համ : Կը նային դաւաթին մէջ· այո՛ « պտիկ պտիկ աս – տըղներ պլպլում են» դինին երեսը : Տա – րակոյս· չկայ, զէքին եաղլի է : Պոլսեցի խմբագիր մը կամաց մը սպասաւորին կը հարցնէ թէ « ի՞նչ է աս» : Մարդը ներո – ղութիւն կը խնդրէ, ականջէն փսփսա – լով թէ գինին աճապարանքով զէքին եաղլիի չիշերուն մէջ լեցուցեր է : Ու ա – նոնք կը չարունակեն ագանչանալ :

— Ինչեւէ, ձեր երկրումը դոնէ մի լաւ պան կայ :

Ճաշէն վերջը կ'անցնին Սթանպոլ· քանի մը կառք լեցուելով կը հասնին Այա Սո – ֆիա : Պ. Գալֆայեան ներս կը մտնէ եւ կը վերադառնայ լուր բերելով թէ իւրա – քանչիւր այցելուի համար պէտք է մէ – ճխակ մը վճարել : Կ'ապշին· իրարու երես կը նային : Կ'ուզեն դիտնալ թէ իրենց փողով ի՛նչ կ'արժէ մէճիտը : Երկու րուպ – լի է գրեթէ : Քարացած կը մնան· գլուխ – նին կ'երերցնեն : Անկարելի է որ ատակ վճարեն մուտքի համար :

— Մեր երկրումը մուզէների մուտքը ձրի է՝ կը գոչեն :

Իրենց կ'առարկուի թէ քանի որ կով – կասէն փարիզ երթալու համար այդքան ծախսեր կ'ընեն, երկու րուպլի աւելի, երկու րուպլի պակաս, նշանակութիւն չունի· կ'արժէ տեսնել Այա–Սոֆիան :

Այս դիտողութեան կը նեղանան : Սկզբ – ունքի եւ ոչ թէ խնայողութեան համար չեն ուզեր վճարել : Հանրային չէնքի մը մուտքը ձրի պէտք է ըլլայ, այս է իրենց երկրին սկզբունքը : Ու իբր ապացոյց ի – րենց համոզումին՝ իրենցմէ մին թղթա – պանակէն երկու րուպլի կը հանէ, կը պատռէ, հովին կուտայ·

— Սրի՛, Գրիգոր Ջա՛ն, դու էլ, Ստե – փան Ջա՛ն, դու էլ, կարապետ Ջա՛ն դուէլ էլ, դու էլ :

Ու ամէնքն ալ հանդիսաւորապէս եր – կուքական րուպլի կը հանեն, կը պատ – ռեն, կը նետեն :

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար· – 2)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Պետեան եւ զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պետեան եւ զաւակները, Տիկին Արմենուհի եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Պետեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունուար 22, Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ՊԱՏՐԻԿ ՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր-Ղուկասեան ընտանիք, Մկրեան ընտանիք եւ Տէրտէրեան ընտանիք (Վիէն) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մայրիկին եւ մեծ մայրիկին՝

ԳՈՀԱՐԻԿ ՏԷՐ-ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

յիշատակին, այս կիրակի, Յունուար 22, Պօմոնի եկեղեցւոյ մէջ (Մարսէյլ)։

Ի գիտութիւն իր յիշատակը յարգողներուն։

×

Վիկտոր, Կլառիս, Ուիլեըմ Բաբայեանցները, Տիկ. Հայկուհի Մակարեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունուար 22, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր եւ զաւկին՝

ԵՈՎԱՆՆ ԲԱԲՈՅԵԱՆՑԻ

(ծնեալ Մակարեան)

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 18ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 25

Կիրակի Յունուար 22ին, կ. յետոյ ժամը 5ին տեղի կ'ունենայ հոկման արարողութիւն մը Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Լիոն քաղաքի կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ Ֆրանսայի զանազան յարանուանութեանց պատկանող հաւատացեալներու։ Մեր հաւատացեալները եւս կը հրաւիրուին խունկերամ բազմութեամբ ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու վասն անապահովութեան եկեղեցւոյ։

Արարողութենէն յետոյ ընդունելութիւն մեծ սրահին մէջ։

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՏՈՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Իսլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 16ին, Իսլի Մշ. Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս,

Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ

կը ներկայացնէ իր գիրքը՝

ԼԸ ՔՈՄԱՆՏՕ 784/5

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՏՕՆԱԽԱՂ

Շաբաթ, Յունուար 21ին, երեկոյեան ժամը 20·30ին, վաստուրական սրահը, մասնակցութեամբ Պ. Օտտոյի կապոյտ խաչի մասնաճիւղին կը խօսի

ՇԱՀԱՆ ԽԱԶԱԿԻՐ ՔՀՆՑ ՏԷՏԷՆԱՆ

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստուած փոքրիկներու կողմէ — խմբերգ, արտասանութիւն, թատերգութիւն, հայկական պար։ Կազանդ պապան իր խաղալիքներով։

Մասնաւոր ճոխ սեղաններ ընդունելութեան։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻԻ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՊՐՈՆԷՆ Տիկին Յովակիմեան 100 Ֆր. կը նուիրէ։

ՎԷՆՍԷՆ.— Տիկին Ա. Նախըշքարեանի երկու Թոռնիկները՝ Ֆլորանս եւ Թաֆիյէ 100 Ֆր. կը նուիրեն։

ՎԻԼՆ.— Պ. Պ. Ճինանչահեան երկու Շաւարշներու (Մխիթարեան եւ Նարդունի) յիշատակին 50 Ֆր. կը նուիրէ։

ԼԻՈՆ.— Կէնճեան եղբայրներ 100 Ֆր. կը նուիրեն իրենց սիրելի «Յառաջ»ին։

ՓԱՐԻԶ.— Տիկին Աննիկ Բաստրմաճեան 20 Ֆր. կը նուիրէ։

ՆԻՑԻԱ.— Տիկին Պերճ Զաքըճեան 50 Ֆրանք։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Կարօ Ժամկոչեան 500ական Ֆր. կը նուիրեն Դպրոցասէրին եւ Ս. Մուրատեան վարժարանին (ստանալ «Յառաջ»էն) Սուրէն Ձերմակեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եւ 100 Ֆր. «Յառաջ»ի։

ՆՈՒԷՐ

Ոմն Վիէնէն, Ամանորի առթիւ 100 Ֆր. կը նուիրէ Աղքատախնամին եւ 50 Ֆր. կարմիր Խաչի կայանին։

(Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽՍԱՓԻ ՍԷՆ — Մօրիսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Յունուար 23ին, երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Տիկին Մարի Փաշանեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ։

ATELIER D'EXPRESSION
chorégraphique et musicale
2, Impasse Latil
13008 MARSEILLE

RECHERCHONS

1. — Danseurs, musiciens, chanteurs, adultes - débutants avancés en vue spectacles. Cours dirigés par professeurs diplômés d'Arménie.

L'Atelier d'expressions chorégraphique et musicale sous la direction d'Edouard Bolikian a le plaisir de vous informer de l'ouverture de sa classe de :

CHANT

professeur JACK BALABANIAN
diplômé du Conservatoire d'Erévan
(1er soliste à l'opéra d'Erévan)

S'adresser à l'adresse de l'Atelier.
Tél. : 77-96-48

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE

Cycle de conférence
organisé par le Comité de Paris

« LA DIASPORA ARMENIENNE
AU 10e SIECLE »

Par GERARD DEDEYAN

Maître-Assistant à l'Université de Montpellier

Le Samedi 28 Janvier à 20 h. 30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

— Entrée libre —

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅ ԸԼԼԱԼ 78Ի Ն

Վիճաբանական նիստ իվ Թերնոնի «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը» հատորին շուրջ։

Կը մասնակցին.— Ժանին Ալթունեան, Ժան-Մարի Գառզու, Պ. Մահէ, Ռուբէն Մելիք, Անահիտ Տէր-Մինասեան։ Կը վարէ՝ Ֆրանսուազ Տոքիէր-Օուապոնա, Ուրբաթ, Յունուար 20, ժամը 18էն 19·30։

Ֆնակ – Մոնփարնաս
136, Ռիւ տը Ռէննն

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
57, Պուլվար Լաւուրտան, Փարիզ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ
Նուիրուած՝

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ

Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ԱՃԷՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ Տիկ. Անահիտ Տէվրէնեանի, Թերեզ Քէչէճեանի, Ռոպին Թաշճեանի եւ Արփի Պօտուրեանի։

Կիրակի, Յունուար 22, ժամը 20·30ին։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը հոնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14·30ին, Սեւրի Սամուէլ-Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն։

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ — ցուցադրութիւն Ֆիլմի։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով։

ՆԱԽԸՆԹՐԻՒ ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Օթոքառները կը մեկնին՝
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻԷՆ՝ ժամը 13ին՝ եկեղեց.ւոյ առջեւ
ՍԱՐՍԷԼԻԷՆ՝ ժամը 13·30ին՝ փլաս տը 11 Նոյեմբերը
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻԷՆ՝ ժամը 13·30ին՝ փլաս Քառնօ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կոնստանդի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 22, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն-Մարթէն տ'Հէռի Սալ տէ Ֆէք։

Գեղարուեստական բաժին, զպրոցի երկտեղ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։ Կազանդ պապան պանդան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները։

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ Բոլոշեանի։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փլուժ, եւ Աժանս Վէսթէլս՝ 67 Լա Քանեպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսի տէօշէր*

Չորեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիքապուր — մանքը*

Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պատուէրին վրայ լահմաճուն ու ջիւֆէօֆթէ*

Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու-պէօրէկ*

Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ։

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

47 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզեան Շրջանէն

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

Կիրակի, Մարտ 5 կէսօրէ վերջ ժամը գիշեր 14·30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique, Paris — Métro Invalides

ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲ

Sir WILLIAM GLADSTONE, Bt.
Ընդհ. պետ, Անգլիոյ սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր շրջաններուն բացառիկ սկաուտական եւ գեղարուեստական յայտագիր հայերէն, պատրաստուած Արիներուն, Արենոյշներուն, Գայլիկներուն եւ Թեւիկներուն կողմէ

ՄՈՒՏՔ 20 ՖՐԱՆՔ

ՊԻԻՖԷ

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
20
VENDREDI
20 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HAYRATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ԳՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·036

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 14.036

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

«Ե՛Տ ԵԿԷՔ»

ԿԸ ՀԵՌԱԳՐԷ ՍԱՏԱՓ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԻՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

—o—

ԽԶՈՒՄԻ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՎԱԽ ՉԿԱՑ ԲԱՑԵՑ...

—o—

Մթնոլորտը յանկարծ ծանրացաւ եթէ նոյնիսկ վերջին օրերը եւ իսրայէլեան անդիջող դերքը մեծ պատրանքներ չէին կրնար տալ այլեւս: Ինչպէս որոշուած էր Իսմայիլիայի մէջ, Արտաքին նախարարներու մակարդակի վրայ, խառն ժողովներ բանակցութիւններ պիտի տանէին իսրայէլեան եւ եգիպտական հողի վրայ, հարցերը լուծելու համար: Այդ առընչութեամբ է, որ գլխաւորութեամբ Արտաքին նախարար՝ կամալի եգիպտացիներ պատուիրակութիւն մը դացած էր Երուսաղէմ: 36 ժամ հազիւ կ'ընէր որ եգիպտացիք Երուսաղէմ էին երբ կը հասնէր Սատաթի հեռագիրը Արտաքին իր նախարարին՝ «ետ եկէք»: Այդ պահուն կամալ դուրս կ'ելլէր Հիլթընէն նուագահանդէսի մը երթալու համար եւ ճաշէն առաջ ալ պիտի ընդունուէր Պեկինի կողմէ, վէնսի հետ, որ մխիթքէն չէ անցուցեր նման «անակնկալ» մը: Հիմա, ամէն ոք կը խուսափի խզումի մասին խօսելէ բայց եւ այնպէս լաւատես ըլլալու մասնաւոր պատճառներ չկան: Պէտք չէ սակայն վարանիլ ըսելէ թէ Պեկին երբեք չօգնեց Սատաթի եւ իր ժխտական դիրքով իրաւունք տուած պիտի ըլլայ բոլոր անոնց՝ Դամասկոսէն Տրիպոլիս եւ Ալժէ, որոնք վարկաբեկեցին Սատաթը: Պեկին ոչինչ կը ղիջի: Զուզեր լսել իսկ պաղեստինեան Պետութեան մը մասին, հող ետ չի տար (կ՚ոյ ուրիշին հողը առնող, որ ետ տայ...): Առջի իրիկուն, յստակ եւ կտրուկ էր այդ ուղղութեամբ Պեկինի բաժակաճառը, երբ պատասխանելով եգիպտոսի Արտաքին նախարարին, անոր «պատանեկան» անփորձութեան կը վերագրէր Պաղեստինցիներու ինքնորոշման վրայ պնդելը յիշելով Սիւէզներու նոյն ինքնորոշման պատմութիւնը, որ պատճառ կը նկատէր Բ. աշխարհամարտին:

Անգամ մը եւս Ամերիկայէն կը սպասուի որ միջամտէ եւ «խօսք հասկցնէ» Իսրայէլի, բայց կը թուի թէ միշտ Իսրայէլն է որ յաջողած է ի՛ր խօսքը պարտադրել Ուաշինկթընի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵՐՆԷի (Էօո) մէջ է որ Միթերան սկսաւ իր բուն ընտրապայքարը, որ մինչեւ Մարտ վինքը պիտի տանի 191 ընտրավայրեր:

ԲՐԵԺՆԵԻ ըստ երեւոյթին լուրջ հիւանդ է քանի յետաձգեց կրկին Արեւմտեան Գերմանիա կատարելիք իր ճամբորդութիւնը: Ըստ խորհրդային պաշտօնական աղբիւրներու «պաղ առած է» մինչ Ֆրանֆիփուրքըր Ալկըմայնէ Ցայթուցիկը կը կարծէ դիտնալ թէ սակորի քանսեր ունի:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ ԹՈՄ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Երեւանցի արուեստագէտ Թոմ Գէորգեան դարձած է համամիութենական կոմերիա Միութեան մրցանակի դափնեկիրը: Ան Խորհ. Միութեան երիտասարդ քանդակագործներէն միակն է, որ արժանացած է այդ մրցանակին՝ իր կերտած «Ճարտարապետ Փարսեանի դիմաքան – դակը» գործին համար: Անցեալ տարի Սեպտեմբերին իր մէկ գործը՝ Խորհ. Միութեան Գեղարուեստից Ակադեմիայի ցուցահանդէսին, դատական կազմի որոշումով հանդիսացած էր «Տարուան լաւագոյն գործ»ը: Թոմ Գէորգեան մասնակցած է քառասունէ աւելի ցուցահանդէսներու: 33ամեայ քանդակագործը չորս Նահապետ է Երեւանի գեղարուեստական թատերական հիմնարկութենէն. աշակերտած է Արա Սարգսեանի: Երիտասարդ արուեստագէտը բազմաթիւ գործեր կերտած է ծառէն, կաւէն, քարէն:

×

ՋԱՐԵՆՑԻ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԻ ՆՇՈՒՄԸ ԿՐ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

*Զարենցի ծննդեան 80ամեակի կազմակերպիչ յոբելենական յանձնախումբը ժողով մը գումարած է կարէն Դեմիրճեանի նախագահութեամբ եւ կարգադրութիւններ ըրած փետր. 1 – 3 Հայաստանի մէջ տեղի ունենալիք հանդիսութիւններու մասին: Այսպէս, Խորհ. Միութեան Գրողներու Միութիւնը Երեւանի մէջ կը կազմակերպէ «Եղիչէ Զարենցի՝ յեղափոխութեան երգիչը եւ արուի բանաստեղծութիւնը» թեմայով սիմփոզիում մը, որուն կը մասնակցին խորհրդային գրողներ: Յոբելենական հանդիսաւոր նիստ մը կը գումարուի փետր. 2ին՝ Երեւանի օփերային մէջ: Յոբելեանին մասնակցողներն ու հիւրերը հանդիսումներ կ'ունենան Հայաստանի արդիւնաբերական կարգ մը ձեռնարկութիւններու, բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու եւ դիւղերու աշխատաւորներու հետ: Զարենցեան ընթերցանի մէջ բացումը տեղի կ'ունենայ բանաստեղծին անունով սրահի մը: Ուշադրաւ աշխատանք տարուած է յոբելենական հրատարակութիւններու ուղղութեամբ: Լոյս տեսած են Զարենցի «Երկիր Նայիրի» հատորը, «Ամբոխները խեղաթարուած» պոէմը՝ առանձին գիրքով, Զարենցի հատընտիրը՝ չքեղ հրատարակուած երկհատորեակով, Զարենցեան մոթիֆներով բեմադրուած «Դէպի արեւն էին գնում ամբոխները խեղաթարուած» երաժշտա – թատերական երկը: Պատրաստուած են յոբելենական կրծքանշաններ եւ յուշամեդալներ: Մոսկուայի մէջ Զարենցի նուիրուած հանրահաւաքի մը կը դումարուի փետր. 2ին՝ Երեւանի օփերային մէջ ներկայացուած

1977Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Տարին կը վերջանայ, տօնական օրերը կը հասնին, ժողովուրդը կը խուժէ դէպի սպառումի վայրերը, բայց դիւանագիտական աշխարհը խուլ այս բոլոր հրապոյրներուն, կը շարունակէ իր ընթացքը: Եւ ի՞նչ ընթացք:

Պատմութիւնը անվերապահօրէն քայլերով կ'արձանագրէ անապատելի էջեր: Երուսաղէմի պատմական հանդիպումէն ետք, ամրողջ աշխարհ կը սպասէ Բեմզէհէմի լոյսին, ծննդեան առթիւ: Բայց աշխարհի Փրկիչը Իմմանիւիլայի մէջ չէ որ չուրջ 2000 տարի առաջ մարդացաւ: Ինչպէս նաեւ այսօր: Բեթղեհէմէն Իմմանիւիլա ճանապարհ մը որ կ'անցնի Սուէզի ջրանցքէն աւելի՝ Ուաշինկթընէն... եւ Մոսկուայէն:

Ցոյսէն եռք, յոռետեսութիւն: Սատանի դիրքը կը դժուարանայ: Գլխաւոր տարակարծութիւնը պաղեստինեան հարցն է: Եգիպտոս պաղեստինեան Պետութեան մը ստեղծումը կ'ուղէ Այսրյորդանան եւ կազա: Իսրայէլ տրամադրութիւն կը յայտնէ միայն ինքնակառավարութիւն մը շնորհել այդ շրջանի պաղեստինցիներուն: Այս հարցը պիտի ծեծուի քաղաքական յանձնախումբի մը կողմէ Միացեալ Նահանգներու մասնակցութեամբ:

Պապը Ծննդեան առթիւ, զօրավիգ կը կանգնի թափուած ճիւղերուն եւ իր պատգամին մէջ աւելի քան երբեք կը խօսի խաղաղութեան մասին:

Թուրքիա կ'ապրի տագնապալի օրեր: Արիւնալի բախումները Անգարայէն Պոլիս այլեւս չեն հաշուուիր: Ծանրակշիռ դէպքեր ամենուրեք եւ ամէն օր: Մեռեալ եւ վիրաւորներ առանեակներով: Ներքին այս կացութիւնը օրէ օր կը տկարացնէ Տէմիրէլի դիրքը եւ Հալէպի յաղթանակը թաղապետական ընտրութիւններուն առաւել կը փութացնէ Տէմիրէլի կառավարութեան անկումը: Սակայն արտաքին ճակատի վրայ, Թուրքիան կը շարունակէ իր սպառնալիքներու քաղաքականութիւնը, մերթ ժպիտով Մոսկ. Միութեան, մերթ Ամերիկացիներուն եւ մերթ ալ Եւրոպային: Եւրոպան որ կ'ուզէ ծախել իր էքսփիւանները: Բայց Թուրքեւամերիկեան զինուորական համաձայնագրի մը առթիւ դրութիւնը 175 միլիոն տոլարի յատկացումով մը կը բարելաւէ յարաբերութիւնները երկու երկիրներու եւ Անգարայի ալ մտածել կուտայ հիւլէական ռումբի մը չինութեան մասին, քանի իւրանիոմի հարուստ պաշարներ կան Սեւ ծովու մէջ:

Նոր Նափոլէոն մը, նոր կայսր մը Ափրիկէ: Պոքասա Ա. ինքզինքը թագադրեց, կեդր. Ափրիկէի մայրաքաղաքին մէջ՝ Պանկի:

Փորթուկալի համար դժուար է ժողովրդավարութեան ճամբան: Սուարէզի կառավարութիւնը ինկաւ, համայնավարները զէմ քուէարկելով ընկերվարական կառավարութեան: Բայց ո՞վ պիտի յաջորդէ Սուարէզի, եթէ ոչ դարձեալ Սուարէզ:

Թուքիոյի մէջ հանդիպում մը ունեցան ընկերվարական միջազգայինի ղեկավարները: Մասնակցած են 60 պարագլուխ: Հրապարակուած զեկոյցին մէջ կը շեշտուի մտահոգութիւն ի տես մարդկային իրաւանց եւ ազատութեան զոպումներուն որոշ շրջաններու մէջ:

Արտքրջային զօսիին մէջ, ամէն բան կ'ըլլայ յանուն ապահովութեան: Այսպէս ալ, ռումբն կառավարութիւնը դրաւած է արուեստի գործեր: Ջամպաքեան եւ Ասպեան թանգարաններն ալ փակուած են:

Նիւ Եորք Թայմզ տեղ տալով Ղարաբաղի հարցին կը խօսի Սերօ Խանզադեանի նամակին շուրջ եւ մանրամասնութիւններ կուտայ հայկ. ներկայութեան վրայ Ղարաբաղի մէջ, չէշտելով որ շրջանի 80 տա հարիւր մեծամասնութիւնը կը բաղկանայ Հայերէ եւ ուր կայ հայկ. մշակութային, դպրոցական կառոյց եւ սակայն Ազրբէյնջիններու ճնշումը զօրաւոր է եւ կառավարութեան կողմէ խըտրականութիւն կայ:

Ռոպէր Նազարեան եւ Շահէն Յարութիւնեան «Հելսինքիի համաձայնագրերու հսկողութեան» հայկ. խումբի անդամներէն՝ ձերբակալուած են:

Այս լուրը մեզի կը մօտեցնէ Բրեժնեւին, որուն առողջական վիճակը զարձեալ մտահոգիչ է: Ոմանք յաջորդ կը խօսուի Անդրոպովի մասին (Քա. ժէ Պէ.), ան որ յաջորդած է Բերիայի:

Անհետացողներու շարքին, նշենք՝ մահուան Ալեքսանդր Վասիլեվսկի, Մոսկ. Միութեան Պաշտպանութեան նախկին նախարար եւ Զըբչիլի այրին որ մեռաւ 92 տարեկանին:

Կեցցէ Շառլ: Դիտես, քեզ կը սիրէինք:

ՖՐԱՆՍԱ

Ընկերային ընդհարումները, Դեկտեմբեր մէկի ընդհանուր գործադուլէն եռք, կը խանգարեն Ֆրանսայիներու առօրեայ կեանքը: Ելեկտրականութեան եւ երկաթուղիի ճիւղերուն մէջ մանաւանդ շարժումը կը շարունակուի առեն – առեն եւ տեղ – տեղ: Նոյնպէս ուղեվարներու գործադուլը Անթէն 2ի բոլոր յայտաւիրը կը խանգարէ:

Քաղաքական դեռնի վրայ, Դեկտեմբերը հարուստ է դանազան դէպքերով: Զախ արմատականներու Ազգ. Պատգամաւորական ժողովը ուր Ռ. Ֆաղր կը կրկնէ իր հաւատարմութիւնը ձախին: Ժիսքար – Շերաք հանդիպում: Փարիզի քաղաքապետը յայտարարելով էլիզէի տեսակցութենէն եռք թէ «կը կարծեմ որ հասկցուեցայ»: Հանրային կարծիքի մը քննութիւնը, ձայներու 51 տա հարիւր ձախին կուտայ երեսփոխանական ընտրութիւններու առաջին շրջանին: Արտասահմանի Ֆրանսացիներու քուէարկութեան հարցը որ բաւական մեծան եւ լորճունք հոսեցուց, աղմկելով հրապարակը: Փոխիարիոյի Ֆրանսայի ութ պատանդները հասան Փարիզ, ընկերակցութեամբ Քուրթ Վալտհայմի:

Ընդհանուր տեղեկութիւններու մէջ նըշենք կարգ մը անցուդարձեր եւ առաջին հերթին ահաբեկչական եղեռնափորձերու մտահոգիչ համեմատութիւնները մանաւանդ Փարիզի եւ շրջանին մէջ: Մէկ շաբթուան ընթացքին տեղի ունեցած են 18 ծանր եղեռնափորձեր: Եղեռնափորձերու մեծ մասին տէր կը կանգնի «Քոր – սիքայի Ազգ. Ազատագրութեան Ճակատը»: Ժան Գաղղու, ժամանակակից նըկարչութեան վարպետներէն, պատուոյ լեգէոնի սպայ անդամ ընտրուեցաւ Գե – ղարուեսոից Ակադեմիան Ժան Պուչոյի աթոռին: Էնթարալիէ մրցանակը, որ վերապահուած է լաւագոյն – դրագէտի մը, տրուեցաւ Ժան – Մառի Ռուարի «Լէ Ֆէօ տիւ Փուվուար» հատորին համար: Փառքէի բացած վերաքննութեան դատին հետեւանք, առեանը մէկ տարի յետաձգումով բանտարկութենէ զատ, մէկ միլիառ հին ֆրանքի տուգանք մըն ալ կուտայ Շարլ Աշնաւուրին: Իմանիթէ, Համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, « Պարտճանով միշտ բանտը » խորագրին տակ, առանց վարանումի դիրք կը ճշդէ ի նպաստ խորհրդային տա – զանդաւոր բեմադրիչին: Մեծ վիրաւորյ, մահապէտ «« մեծ այրուձիներու » Ֆրանսական բժշկական աշխարհի ամենամեծ դէմքերէն մին՝ Փրոֆ. Ժան Կոսէ մեռաւ 70 տարեկանին:

Մահազդ մը եւս: Օրաթերթի մը մահազդը: «Ժ'ինֆորմ» օրաթերթը պատրեցաւ: Հազիւ երեք ամիս առկայ Ժոզէֆ Ֆոնթանէի թերթը որուն նպատակն էր իբրեւ երեկոյեան օրաթերթ «Մոնտ»ին դէմ մրցիլ: Դրամը միայն չբաւեց, փաստ մը եւս: Կարեւորը ընթերցողն է: Ընթերցողը կը հրապուրուի երբ իրեն հրամցուի ուրիշ բան քան ինչ որ ունի արդէն: Այս մեկնակէտ պէտք է ըլլայ չատ մը նախաձեռնութիւններու մէջ:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

1977ի, կառավարութեան առընթեր պետական մրցանակները բաշխուած են հետեւեալ ձեւով.– Գրականութիւն՝ Սերօ Նիկոլայի Խանզադեանի « Երեք տարի, 291 օր » ռազմաճակատի օրագրութեան համար եւ Վահագն Արմենակի Դաւթեանի « Կոմունիստներ » եւ « Տաղարան » բանաստեղծութիւններուն համար: Կերպարուեստ՝ Ցակոբ Տիգրանի Ցակոբեանի « Իմ երկիրը » նկարներու շարքին համար: Երաժշտութիւն՝ Ա.ետա Ռուբէնի Տէրտէրեանի « Երրորդ համանուագ »ի համար: Համերգներու մարզ՝ Ժան Երուանդի Տէր-Մերկէրեանի 1975 – 76 թուականներու համերգներու յայտագիրներուն համար: Նարժանկար՝ Ալա Սուրէնի Վահունիի « Վարագոյրը չի իջնում », « Հեռաւոր շրջանների արձագանգը », « Տոհմական ծառ », « Կանչ » փաստանկար ժապաւէններու համար: Քաղաքաշինութիւն՝ Ածուին Հայկի Գրիգորեանի եւ Սերեոժա Մինասեանի Նազարեանի, Երեւան քաղաքի շրջակայ միջավայրի պահպանման եւ զամասի կազմակերպման քաղաքաշինական սկզբունքներու մշակման համար:

Մաեստրօ Ցուկ. Քրիստափորի Բազրամեան պարգեւատրուած է Լենինի շքանշանով եւ « ոսկէ աստղ » երկրորդ մետալով իր ծննդեան 80ամեակի առթիւ եւ ի գնահատութիւն իր ընծայած ծառայութիւններուն խորհրդային բանակին մէջ:

Նոր նշանակումներ: Մելիորացիայի եւ ջրային տնտեսութեան նախարար նշանակուած է Ռոբէր Յարութիւնի Շահոյեան: Նաեւ Հրանտ Սամսոնի Սաղոյեան նշանակուած է Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի պետական ծրագիրներու կոմիտէի նախագահ եւ վարչապետի տեղակալ:

Հայաստանի չարժարուեստը հետաքրքրութիւն ստեղծած է, Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած չարժանկարի համամիութենական ցուցադրութեան, մանաւանդ « Նահապետ » չարժանկարով, դիմադրութեամբ Հէնրիկ Մալեանի:

Երկու լուրերու մէջ ըսենք որ, Հայաստանի մէջ ծխելը արդիլուած է կրթական յարկերէն ներս:

Վազգէն Ա. Կաթողիկոս, Մոսկուայի մէջ, կը մասնակցի եկեղեցիներու համամիութենական համագումարին, որուն պլհատուր օրակարգերն են՝ հիւլէական եւ ջրածին զէնքի նոր տեսակի նէօթրոն ռումբի դէմ պայքարելու հարցերը:

Արարատի ոտնաթղթակի խումբի նոր մարզիչ նշանակուած է Նիկոլա Գուլիայեւ, Մոսկուայի Սպարտակ խումբի նախկին խաղացողներէն:

Հայաստանի մէջ կայ, ընդհանուր հաշուով, 3096 դրադարան 55,5 միլիոն պիւքերով:

Երեւանի մէջ մեռած է Հայաստանի ծանօթ ախտաբոյժներէն՝ բժշկուհի Ալմա Ալեքսանդրի Քաթանեան, ինչպէս նաեւ բժիշկներու կատարելագործման պետական հիմնարկութեան աէօնթիկէնի ամպլիոնի վարիչ Բժ. Զարեհ Գրիգորի Մովսիսեան: Իր մահկանացուն կնքած է, Երեւանի մէջ, թարմանչուհի Անոնա Յովհաննիսեան, աղջիկը բանաստեղծ Յովհ. Յովհաննիսեանի:

ՍՓԻՒՌՔ

Գրեթէ ամենուրեք հայ կեանքը եռուն է: Պարսկաստան, Թեհրան եւ Թաւրիզ, տեղի ունեցած են յոբելենական հանդէս – սութիւնները նուիրուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա.ի, իր քահանայական ձեռնադրութեան քառասնամեակին առթիւ:

Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոս, Պէյրութի Ս. Նշան եկեղեցւոյ մէջ պատարագած եւ քարոզած է ծանրանալով « Հայը Հայով աւելի Հայ մնալու » նշանաբանին վրայ:

Անթիլիասի մէջ, զոյգ կաթոլիկոսները ընդունած են Մարոնի եկեղեցւոյ պետ Անթուան Պուտրոս Խըէյր պատրիարքը:

Կիպրոսի թեմի կաթողիկոսական նուիրակը՝ Զարեհ Վրդ. Ազնաւորեան:

Թուրքիոյ մէջ, փոքր ժպիտ մը: Գըրքեանի եկեղեցին վերաբացուած է եւ յանձնուած տեղւոյն ծխատէր քահանային: Բայց միւս կողմէ պոռթկում: Օտար վարժարաններու կրօնական արձակուրդները վերցուած են: Կը մնայ այլեւս, ծաղոմով ոչ–թուրք տարրերուն թրքանալ: Միշտ Թուրքիա, Գէորգ Ուրֆալեան առայժմ երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուած է, դատավարութիւնը յետաձգուած է Փետրուար 15ին:

Աւստրալիոյ հեռաւոր պաղութէն կը հասնին միշտ արձագանգները: Հայ Մշակութային Միութեան նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած է մշակոյթի օր:

Մեծարանքի հանդիսութիւն, հովանաւորութեամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա.ի, Պուրճ – Համուտի մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի վերնեցան եղբայր Ցուհ. Շահինեանի: Օրուան մեծարեալը պարգեւատրուած է Խորէն Ա.ի կողմէ Կիլիկեան իշխանի մեծ Խաչի շքանշանով եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի շքանշանով:

Փրոֆ. Ռիչըրտ Ցովհաննէսեան դասախօսած է Շիքակոյի համալսարանը՝ Հայկ. Հարցի պատմութեան, զարգացումին եւ հայ–եւրոպական յարաբերութիւններու չարափոխումներու նիւթերուն չուրջ:

Պուրճ – Համուտ, Լիբանան, 1118 երիտասարդներ մուտք գործած են Հ. Ց. Դաշնակցութեան շարքերը:

Մշակութային օգտաշատ եւ մնայուն գործ մը՝ « Պատմութիւն նախահայրերուս », Մխիթարեան տպարանի, Ս. Ղազար – Վենետիկ, նոր եւ ջեղեցիկ հրատարակութիւն մը, պատրաստուած յատկապէս փոքրիկներու համար, Ֆրանսերէն լեզուով, գունաւոր էջերով:

Իր մահկանացուն կնքած է Ուսթըր – Թաունի մէջ, Տիկին Վերժին Խաթիսեան: Գահերէցն մինչեւ Պոսթըն, նուիրումով իր մասնակցութիւնը բերած է հանրային թէ մշակութային մեր կեանքին, մանաւանդ ՀՕՄի մէջ:

Լոյս տեսած է Մինաս Թէօլէօլեանի, «Դար մը գրականութիւն» հատորը:

Նուիրուած Մխիթարեան մը, յարդուած հոգեւորական եւ վաստակաւոր դաստիարակ մը, Հայր Մանուէլ Թաշճեան գնաց մխանալու հոյլին անոնց որոնք ապրեցան ծառայելու համար իրենց ազգին եւ մշակոյթին:

Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքը եւ Պոտուէն Թագաւորը կամ պելժիական ներկայութիւն մը Երուսաղէմ եւ Հայկ. եկեղեցիի մը չնորհումը Պելժիոյ Հայերուն: Այս հետեւանք, Եղիշէ Պատրիարքի այցելութեան Պրիւսէլ:

Լոս Անճելըսի մէջ, նախաձեռնութեամբ « Թագուհի Մարտիրոսաց » Մխիթարեան եկեղեցւոյ հովիւ Հայր Միքայէլ Վ. Ապեանի, տեղի ունեցաւ Մխիթար Աբբահօր 300ամեակի յոբելենական հանդիսութիւն, նախագահութեամբ ընդհ. Աբբայ Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան՝ Հ. Գրիգորիս Վրդ. Մանեանի:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ընկալեալ սովորութեամբ տարեվերջի ձեռնարկներէն զատ, յատկապէս Մարսէյլի Մշակոյթի Տան մէջ տեղի ունեցան մշակութային եւ դեղարուեստական ձեռնարկներ, ինչպէս՝ Կոմիտասի նուիրուած դեղարուեստական ձեռնարկը եւ յունական երեկոն: Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութիւնը կատարեց իր աւանդական բաժակի պահը: Բայց նաեւ հայկական կեանք Թուլուզի մէջ, ուր տեղի ունեցած է դասախօսութիւն մը Փիրայր Տէտէեանի կողմէ եւ լուսարձակում «Մենք ենք մեր սարերը» ժապաւէնին: Նոյնպէս Մարթիկի մէջ, Հնորհիւ նորակազմ Մարթիկի եւ Պէր լ'Էթանի չրջանի հայածին

ԱՐՇԱԿ ՇԱՀՈՒՆԻ ՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ

(1889թ.)

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ

— Տեսա՞ր էլ։ Ասե՛, մեզ պիտի ոչնչացնե՞ն, ուրկեցնե՞ն ու ջեզ հայ չթողո՞ւ։ Ջե՛զ ալ մեզ Պշակ կը կոչեն։ Ես ալ Պշակ չուզեմ, ուզեմ Պետ։ Գե՛ն, գեղջուկ։

Նկատեցի, որ ծերունին ուրախացած էր իմ ներկայությունից։ Ես ուզեցի ինձ ծանոթացնել նրա հետ։

— Ես ալ հայ եմ, ասացի ես։ Ես ալ ուզեցի ձեզ հետ խոսել։

— Ա՛խ, ես ալ ուզեցի, որ ինձ հետ խոսի մեկը, որ ինձ հասկնա։

Տէր եւ Տիկին Վարդան Գասապեան եւ զաւակները՝ Լօռան եւ Քոռէն, Տէր եւ Տիկին Մնկան Գրիգորեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Յակիմ Զիքիճեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Պարտաքճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէմիրճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յորէն Մինասեան, Տիկին Բեդրուհի Մինասեան, Պ. Աւետիք Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Կարապետեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Արեգնազ Կարապետեան եւ զաւակները, Օր. Շաքէ Խմէրճանեան, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Խմէրճանեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Գասապեան եւ Օննիկեան ընտանիքները եւ բոլոր ընտանեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ-հօր, մօրեղբօր, հօրեղբօր, խնամիին եւ ազգականին՝

ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ
(Կիւրլեցի)

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 18ին, 74 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Յունուար 20, ժամը 14ին Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Շաւիլի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

×

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արզուխեան խումբի ընկերները կ'ողբան իրենց հիմնադիր ընկերոջ՝

ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ

մահը եւ ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերներ՝ Յարութիւն Տէմիրճեանի եւ Յոբէն Մինասեանի։

ՏԻՍԻՆ.— Լեւոն Տէր-Ասատուրեանի զաւակներն ու թոռները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ-հօր՝

ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ-ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 19, Հինգշաբթի առաւօտեան ժամը 6ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 14·15–ին Տէսինի Ս. Աստուածածին եկեղեցին։

ՅԱՌԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները ողբացեալին ընտանիքին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Տէր եւ Տիկին Պետրոս Մանուկեան իրենց ննջեցեալ անմոռաց յիշատակին 50 Ֆր. կը նուիրեն «Ցարա–Ջ»ին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Պէհրան Ալանեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իր հնոջ՝

ՏԻԿ. ՊԷՀՐԱՆ ԱԼԱՆԵԱՆԻ
(ծնեալ Նուարդ Մալխասեան)

մահուան քառասունքին եւ անոր քրոջ՝

ՋԱՐՈՒՀԻ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆԻ

յիշատակին, այս կիրակի, Յունուար 22, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հարաւ. Ֆրանսայի Ազգ. Կեդր. վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի եւ այլ հեռեւեալ նուէրները.— Տիկ. Վարդուհի Մառան–եանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Արամ Տէրոէրեան, իրենց աղջիկը Տիկ. Աստղիկ եւ թոռըվահաղն 100 Ֆր., Տէր եւ Տիկ. Ժան Շէկպօղեան 100, Տէր եւ Տիկ. Ճանիկեան, Տէր եւ Տիկ. Արթին Էկինճեան 50ական, Տէր եւ Տիկ. Գրիգճեան 30, Տէր եւ Տիկ. Հայկազուն եւ Քնարիկ Պէզազեան (Փարիզ) 100։ Պօղոսեանի հոգեհանդիսին առթիւ Պօղոսեան ընտանիք 100, Կարօ Սասունիի եւ Զօր. Ամբատի հոգեհանդիսին առթիւ Շաքէ Կաղնեան 100, Պետրոս Հայրապետեանի թաղման առթիւ Պուլ. Օտտոյի Կ. Խաչ 20, Ամբազանեան ընտանիք 10 Ֆր.։

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻԻ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ԼՔՕՍ – ԱՆ – ՓՐՈՎԱՆՍԷՆ Տէր եւ Տիկին Գէորգ Զալըքեան իմբաղրատուն այցելութեան առթիւ 200 Ֆր. կը նուիրեն «Ցարա–Ջ»ի բարգաւաճման։

ՄԵԶՈՆ - ԼԱՖԻԹ.— Պ. Ա. Քէչիչեան Ամանորեան լաւագոյն մաղթանքներով 100 Ֆր. կը նուիրէ։

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
57, Պուլվար Թուրտան, Փարիզ
ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ
նուիրուած՝

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ

Կը խօսի ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ Տիկ. Անահիտ Տէվրիկեանի, Թերեզ Քէչէճեանի, Ռոզին Թաշճեանի եւ Արփի Պօտուրեանի։

Կիրակի, Յունուար 22, ժամը 20·30ին։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՍԷՆ – Մօրիսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Յունուար 23ին, երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Տիկին Մարի Փաշանեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէկին տարիքի հայ կին մը, տնական գործերու եւ տարեց կնոջմոյ մը պատշաճութեան համար։ Բնակութիւն եւ ուտելիք ապահովուած։

Առաւօտները հեռաձայնել՝ 702·62·40

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ ՅՈՒՆ. 18ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 25

Կիրակի Յունուար 22ին, կ. յետոյ ժամը 5ին տեղի կ'ունենայ հսկման արարողութիւն մը Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Լիոն քաղաքի կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ Ֆրանսայի զանազան յարանուանութեանց պատկանող հաւատացեալներու։ Մեր հաւատացեալները եւս կը հրաւիրուին խուռներամ բազմութեամբ ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու վասն անապանութեան եկեղեցւոյ։

Արարողութենէն յետոյ ընդունելութիւն մեծ սրահին մէջ։

ՇԱՒԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

BAIL A CEDER
CAUSE RETRAITE
EPICERIE ORIENTALE
19, Rue Daguerre, Paris 14e
ԾԱԽՈՒ Է
ՊԱՑԸ
Հայկական ընդարձակ ընտանիք
Emplacement unique dans les 13e, 14e et 15 arrondissements
Tél. : 656-83-73

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄԵԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 16ին, Իսիի Մ. Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս,

Ս. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ

կը ներկայացնէ իր գերքը՝

ԼՐ ՔՈՄԱՆՏՕ 784/5

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ
Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին
dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)
Մասնակցութեամբ
ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
avec les chanteurs : BEDIK, VIKEN et HAROUT
Le Trio KLOPCHIK
des Grands Cabarets Russes
THE DALLAS BAND

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.
Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.
Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99
Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14·30ին, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն։

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ։
Հաճելի անակնկալներ — յուցադրութիւն ֆիլմի։
Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով։

ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ — ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Օթոքառները կը մեկնին՝
ԱՌՆՈՒՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13ին՝ եկեղեցւոյ առջեւ
ՍԱՐՍԷԼԷՆ՝ ժամը 13·30ին՝ Փլաս տը Նովմարը
ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13·30ին՝ Փլաս Քառնօ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կընծոպլի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 22, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն–Մարթէն տ'Հէռի Սալ տէ Ֆէթ։

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկտեղ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։ Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր ըրախանները։

ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կոչակի, կը կազմակերպէ ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐԸ, կիրակի, Յունուար 29ին։

Առաւօտեան հանդստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսաեանի, ինչպէս եւ մեռեալ յուէտ բաժնուած անօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին։

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻՆԹԱ. – ՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն–Օնորէ 75001 Փարի,, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ։

Ուղերձներ, յիշատակի ոգեկոչումներ, հայկ. նուագի ջերմ մթնոլորտ։

Նոյն օրը, աշխարհի ամէն կողմը Էսաեանցիներ բաժակ կը բարձրացնեն բոլոր հայ վարժարաններու կենաց, մաղթելով անոնց պայծառ եւ լուսաշող ապագայ։

Սիրով կը հրաւիրուին հին եւ նոր Էսաեանցիներ, յուսալով որ մեզի դեռ անծանօթ Էսաեանցիներ եւս առիթը չարմար կը նկատեն գալ միանալու մեզի այդ օրը։

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343·04·20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՁԱՁ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆի։

Տոմսերը ապահովել՝ Խարեզործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլը՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE

Cycle de conférence
organisé par le Comité de Paris

« LA DIASPORA ARMENIENNE AU 10e SIECLE »

Par GERARD DEDEYAN

Maître-Assistant à l'Université de Montpellier

Le Samedi 28 Janvier à 20 h. 30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

— Entrée libre —

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սէն Ռաֆայէլի «Հոմ Արմենիէն»ի համար կ'ուզուին հիւանդապահուհի մը եւ օգնական հիւանդապահուհի մը։

Նպաստաւոր պայմաններ.— անունդ, բնակութիւն ապահովուած, առաւել աշխատավարձ։

Գրաւոր դիմում ներկայացնել.—
Mme GARABEDIAN — Home Arménien
107, Ave. du Maréchal Lyautey
83700 ST. RAPHAEL

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
21-22
SAMEDI-DIMANCHE
21-22 JANVIER
1978

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F
53ՐԴ ՏԱՐԻ — 14·037
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.037

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍԱՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻՈՅ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔ

Ռազմական զէնքերն ու միջոցները, ինչպէս նաեւ զաղտնի սպասարկութեանց կողմէ հաւաքուած զինուորական բնոյթի տուեալները պետական զաղտնիք կը մնան բոլոր երկիրներուն համար : Սաուտական Արաբիոյ պարագան բոլորովին տարբեր է :

Արդարեւ, Սաուտացիներուն համար տասնեակ եւ տասնեակ միլիառ տոլարներ ներկայացնող հարստութիւնը պետական զաղտնիք կը մնայ : Եւ այնքան զաղտնի, որքան, օրինակ, Ամերիկացիներուն համար հիւլէական Փոլարիս ընդծովեանները ու հիւլէական հարուածող ուժերն են : Սաուտացիք միայն Միացեալ Նահանգներու մէջ 35էն 40 միլիառ տոլար նախատեսուող դրամագլուխ ունին : Ամերիկեան պետական արժեթուղթերուն գնումը Սաուտացիներուն կողմէ, 1977ին, Արեւմտեան Գերմանիայէն աւելի կը նկատուի, այսինքն մեծագոյն գնորդներէն մէկէն :

Այս մեծագումար քարիւղատոլարները, դիզուած միայն ներկայ տասնամեակին, քարիւղ արտադրող անապատ մը, որ հինգ միլիոնէն նուազ բնակիչ ունի, դարձուցած են մեծ առանցքը աշխարհի եմտական եւ դրամական կեանքին :

Ընդհանուր ձեւով, Սաուտական Արաբիոյ արտաքին դրամագլուխը 60 միլիառ տոլարէն աւելի է : Այս իրողութիւնը, ինչպէս կը ճշդէ Արտաքին Նախարար Սաուտ իպն Ֆայսալ, « դրամական զէնք » մը կը ներկայացնէ : Ֆոնտերն ու յատկացումները կրնան ըստ կամս ականհարել տնտեսութիւնը ճարտարարուեստականացած աշխարհին :

Նման քայլ մը, սակայն, կրնայ քան զել Սաուտական Արաբիոյ թերաճ տնտեսութիւնը : Աւելին՝ անխմաստ է Սաուտացիներուն համար, որ քարիւղ արտադրելէ զեռ առաջ, հարիւրամեակներ հետեւած են Մուավիյէի քաղաքականութեան :

Մուավիյէ, առաջին Խալիֆը Իսլէյական Հարստութեան, Ի· դարուն մշակեց քաղաքականութիւն մը, որ հետեւեալ ձեւով կը բանաձեւուի ·— « Եթէ այսքան մազի թել ձիս կը կապէ զաշնակիցի մը, ամէն ինչ պիտի ընեմ, որպէսզի կապը չխզուի : Եթէ պրկէ՝ պիտի թուլցնեմ, եթէ թուլցնէ՝ պիտի պրկեմ » :

Սաուտական Արաբիոյ համար, այսօր, Մուավիյէի մազին թելը վճարապիրներու տրցակն է՝ fառնէ տը շէֆը : Տոլարի նուրբ քաղաքականութեամբ մը, Սաուտական Արաբիա իր ծիրին մէջ զրաւած եւ չէզոքացուցած է արաբ թշնամիները : Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստինցիք կրնան իրարու դէմ ցցուիլ, արաբ հակամարտ քաղաքականութեանց հետեւանքով : Ա·սոնցմէ ոչ մէկը սակայն, կրնայ թոյլ տալ ինքզինքին անտեսելու Սաուտացիներու սպառնալիքը՝ վերջ տալ անտեսական օժանդակութեան :

Սաուտացիներու վճարապիրներու տրցակը դիւանագիտական բարդ ցանց մը կը ներկայացնէ : Ազդեցութեան գօտի մը կը հաստատէ միլիառներու չնորհիւ ·— նուէր – պարգեւներ, զէնքերու գնումներ, առատաձեռնութիւն, տնտեսական օժանդակութիւն եւ որոշ պարագաներու՝ ապահովութիւն դրամական օգնութեան :

Արեւմուտքի մէջ, Սաուտացիք իրենց հարստութիւնը կը զետեղեն չափուած – ձեւուած ձեւով : Կը ձգտին ամրապնդել կապը այնպիսի երկիրներու հետ, որոնք կրնան պաշտպանել զիրենք զինուորական դեռնի վրայ, չուկայ հայթայթել իրենց քարիւղին եւ քարիւղաքիմիական արտադումին, ապահովել թեխնոլոգի մը ան – ծայրածիր պարապ տարածութիւնները մշակելու, զարգացնելու ուղղութեամբ : Այս զետնի վրայ առաջին տեղը կը զրաւեն անշուշտ Մ· Նահանգները :

Միլիառներ յատկացնելով հանդերձ արտասահմանի իր դրամագլուխին համար, Սաուտական Արաբիա ի վիճակի է մեծ գումարներ իր տրամադրութեան տակ ունենալու երկրին մէջ : Հնարաւոր – րութիւն չունենալով ծախսելու քարիւղէն տարեկան իր ապահոված 35 միլիառ տոլարը, Սաուտական Արաբիա հսկայ պահեստի գումար մը մէկ կողմ դրած է, պաշտօնապէս 27 միլիառ տոլար, երկրորդը Արեւմտեան Գերմանիայէն ետք : Առաւել կարեւորն այն է, որ Սաուտացիներու արտաքին ձեռքբերումները 1970–էն սկսեալ, երբ թաղաւորութիւնը բաց կ'արձանագրէր արտաքին առեւտուրին մէջ, աշխարհի մեծագոյնն է : Նեղ օրերու սահմանուած ամէն մէկ տոլորին փոխարէն, Արեւմտեան Գերմանիոյ համար, Սաուտացիք երեք տոլար մէկ կողմ դրին վերջին եօթը տարիներուն : 1980ին Սաուտական Արաբիա աւելի քան հարիւր միլիառ տոլարի պահեստ մը պիտի ունենայ, հաւաքման այսօրուան թափով :

Սաուտական Արաբիոյ նիւթական օժանդակութիւնները քաղաքական առաջադրութիւններ կը հետապնդեն : Առաջինը սահմանափակել Մոսկուայի եւ Համայ – նավարութեան ազդեցութեան գօտին : Երկրորդը՝ մահմետականութեան տարածումը : Երրորդը՝ զօրացնել Արաբներու ուժը Իսրայէլի դէմ :

Հասկնալու համար, թէ ի՞նչ ուժ կը ներկայացնէ սաուտական դրամը, անհրաժեշտ է յիշել, թէ միայն 1976ին, 45 օրուան ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, 21 պետական դէմքեր, ոմանք առանց հըրաւէրի, Արաբիոյ կիզիչ անապատին կլիման դիմագրաւեցին կա՛մ նիւթական օժանդակութիւն, կա՛մ ալ քարիւղի ապահովութիւն ձեռի ձգելու համար : Ահա թէ ինչո՛ւ չատեր, այժմ Ընդբլ Սաուտիի մատնանչումը կ'ընեն, հետեւողութեամբ Ընդբլ Սամի :

Համաձայն հաստատուած տուեալնե – րու, չուրջ 50 երկիրներ բաժին մը կը ստանան այն 10–12 միլիառ տոլարէն, տարեկան, որ օտար օժանդակութեան ձեւին տակ կը բաշխուի :

Առաջին չրջապիծին մէջ կը դտնուի արաբ աչխարհը, գլխաւորները ըլլալով երբեմնի թշնամիները : Եմէնի անկայուն զոյավիճակը անցեալին պատճառ դար – ձաւ լուռ պատերազմի մը Նասէրի հետ : Որով յատուկ ուշադրութիւն կը դարձուի ներկայիս այս երկու երկիրներուն վրայ :

— Մեր նպատակներէն մէկն է, կ'ըսէ Արտաքին նախարարը, մեր գօտին զերծ դարձնել միջազգային մրցակցութենէն :

Եգիպտոս, այժմ, տարեկան, տնտեսական օժանդակութեան անունին տակ ստանալու քան երկու միլիառ տոլար կը ստանայ : Ռիսատ դեռ մէկ միլիառ տոլար ալ կը բարդէ սաոր վրայ, որպէսզի Գահիրէ զէնք գնէ Ֆրանսայէ, Անգլիայէ, ինչու չէ նաեւ Խորհ· Միութենէ եւ իր դաշնակիցներէն, եթէ ասոնք տրամադիր դտնուին : Սաուտական Արաբիոյ տնտեսական օժանդակութիւնը հնարաւորութիւն տուաւ Սատաթի, խզելու իր զինուորական կապը Մոսկուայի հետ, 1973ին յարձակելու Իսրայէլի վրայ եւ այժմ ալ յանդուգն քայլ մը առնելու, այսինքն՝ խաղաղութեան դաշնագիր ստորագրել Իսրայէլի հետ :

Եգիպտոս, Սուրիա եւ Յորդանան Սաուտական օժանդակութեան չուրջ 40 տոկոսը կը ստանան, պարզ է տարեկան հաշուով : Պաղեստինեան Ազատագրութեան կազմակերպութեան գլխաւոր խըմբակցութիւնները կը ստանան չուրջ տասը միլիոն տարեկան : Ռիսատ նպատակն է զանոնք չափաւոր քաղաքականութեան մղել եւ նաեւ տարհամոզել, որ հակասաուտական գործողութեանց ձեռնարկեն :

Սաուտացիք միեւնոյն ատեն զօրավիզ կը կենան կարմիր ծովի բարեկամ երկիրներուն, յատկապէս Սուտանի եւ Սոմալիի : Բազմաթիւ միլիոններու հասնող տոլար կուտան հնչուն դրամով կամ զէնքով էրիթրական Ազատագրութեան ճակատին, որ մարքսեան հակումներ ունենալով հանդերձ, բախտ ունի իր գիմացն ունենալու թշնամի մը՝ Եթովպիա, որ Սաուտիոյ երեք գլխաւոր թշնամիներուն օժանդակութիւնը կը վայելէ : Ասոնք են Սորհ· Միութիւն, Լիբիա եւ Իսրայէլ :

Կարմիր ծովի երկիրներն ու չարժումները բաժին կը ստանան այն չորս միլիառ տոլարէն, որ Սաուտական Արաբիա կը յատկացնէ տարեկան Ափրիկէի եւ Մերձաւոր Արեւելքի մահմետական Պետութիւններուն : Կը մնայ հինգ տոկոսը· այս ալ կ'երթայ Երրորդ Աչխարհի այն երկիրներուն, որոնք Մոսկուայի դէմ կը ցցուին, օրինակ՝ Թայֆան եւ Չարաւ· Քորբէա :

Մէկ խօսքով Սաուտացիք միլիառներ կը բաչխեն չրջապիծի մը մէջ, որ կ'երկարի Մարոքէն մինչեւ Սեւ Ափրիկէ եւ Մերձաւոր Արեւելք :

Թ. Ա. Թ.

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, 9 Յունուար 10–13)

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՁԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐԸ ՄԱՍՆԱԿՑԱԾ ԵՆ ԹԵՀՐԱՆԻ ԱԶԳԱՑԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԻԾԻ ՄՐՑՈՒՄԻՆ

Իրանի կառավարութիւնը ճարտարապետներու համաչխարհային միութեան հետ միասին կազմակերպած էր Թեհրանի Ազգային Գրադարանի համար նախագիծերու մրցում մը, որուն մասնակցած են նաեւ Հայաստանի ճարտարապետները : « Երեւան – Նախագիծ » հիմնարկութեան ճարտարապետներ՝ Ջիմ Թորոսեան, Լեւոն Ղալուստեան եւ Ռոմիկ Մարութեան նախագծած են ինքնատիպ շինութիւն մը, որուն մէջ նկատի առնուած են պարսկական մշակոյթի յատկանիչները, երկրի կլիմայական պայմանները եւ օգտագործուած են համաչխարհային եւ ազգային ճարտարապետութեան փորձառութիւնն ու աւանդութիւնները : Նախագծուած կառոյցը կը ներկայացնէ մեծ համադրոյթ մը՝ պարտէզ – դրադարան, որ կը զրաւէ չուրջ հարիւր հազար քառակուսի մեթր տարածութիւն մը : Նախագիծը արդէն ղրկուած է դատական կազմին :

ՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Գրած էինք որ սաստիկ անձրեւներ ահաւոր ողողումներ պատճառած են Մարսէյլի որոշ արուարձաններու մէջ եւ բազմաթիւ տուներ ջուրերու տակ մնացած են : Մարսէյլէն հեռաձայնով կ'իմանանք թէ կարգ մը թաղամասերու մէջ՝ Լա Փոմ (Սիթէ Կառտան), Սէն-Լու եւ Փոն տը Վիվո բազմաթիւ հայ ընտանիքներ կան աղէտեալներուն մէջ :

Քարիւղ գետր եւն...
Թուրքիա

Քարիւղի Թրքական ընկերութեան տնօրէնը՝ Մեհմէտ Կոլհան յայտարարած է առջի օր որ քարիւղի չատ կարեւոր խաւեր գտնուած են Մարմարայի եւ Սեւ Ծովու Թրքական ափերուն մօտ :

Աչխարհագրական դիրքէն, իւրանիմէն եռք, միայն քարիւղը կը պակսէր ···

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՃԷՎԻՏ հրաւէր կարդաց Ցունաստանի վարչապետին՝ Գարամանլիսի որպէսզի հանդիպին եւ խօսին Կիպրոսի եւ Եգէական մասին : «Կը հաւատամ բարձր աստիճանի վրայ խօսակցութեան անհրաժեշտութեան» ըսաւ Թուրքիոյ նոր նախարարապետը առանց սակայն թուական ճշդելու :

ՊԱՌ Փեքին հասաւ, ուր նպատակ ունի առաւելաբար զարկ տալու Ցրանսայի եւ Չինաստանի առեւտրական փոխանակութեանց : Առաջին իրիկունն իսկ մեծ ճաշ մը տրուած է ի պատիւ Պառի, որ առաջին արեւմտեան Նախարարապետն է Չինաստան այցելող, Մաոյի մահէն ի վեր : Առաջին բաժակաճառը արտասանելով Թէնկ Ցիաօ–Փինկ (Թիւ 2ը) ըսած է ի մէջ այլոց թէ ի տես դեր–Պետութեանց յարձակման եւ տարածման սպառնալիքին, աւելի միացած եւ զօրաւոր Եւրոպայի մը ներկայութիւնը Եւրոպայի ժողովուրդներուն չահուն կը նպաստէ :

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ նախարարութեան ենթանախարարի աստիճանին արժանացած Տիկին Մոնիք Փելըթիէ 400 էջնոց թղթածրար մը յանձնեց Ժիսքար տ'Էսթէնի Թմրեցուցիչներուն մասին :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ կ'ակնկալուի միշտ Մերձաւոր Արեւելքի կացութեան բարդացման բարելաւումը : Ինչպէս, անել, անորոչութիւն բառերը կը գործածուին ընդհանրապէս որակելու համար ներկայ վիճակը : Երուսաղէմի մէջ, Պեկին չատ խիստ եղաւ Եգիպտոսի դէմ, ամէն մեղք Սատաթի վրայ ձգելով : Շատ վիրաւորուած է որ պինդը «Շելոք» մկրատած են (Շէյք–Քսիւրի Վենետիկի վաճառականին անո – ղորմ հրեայ վաչխառուն է) լրագրողները երկրի մը, որու զեկավարները բացայայտօրէն ստախօսներ են, ըստ իրեն : Պեկին կ'ըսէ նաեւ թէ Սատաթ սխալած է կարծելով որ Ամերիկա ճնշում պիտի բանեցնէ Իսրայէլի վրայ : Կրկին դէմ արտայայտուեցաւ պաղեստինեան Պետութեան մը ստեղծման, որ ըստ իրեն խորհրդային ռազմակայան մը պիտի ըլլայ (Օտեսայէն Բեթղեհէմ երկու ժամ է կ'ըսէ Պեկին) :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՍՐԻՆԱՓԻԹԸ

Ա.

Մարտ մէկին գործադրութեան դրուե – լու որոշումով, Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը, 1977 *Դեկտեմբեր* 21ին, *վա – ւերացուց* « *Պատմութեան եւ կուլտուրա – յի յուշարձանների պահպանութեան եւ օգտագործման մասին* » *նոր օրինագիծը: Ձայն Գերագոյն Խորհուրդի վերջին նըս – տաշրջանին ներկայացուց վարչապետին առաջին տեղակալը՝ Ա. Կիրակոսեան:*

Խորհ. Միութեան համապատասխան օ – րինագիծը, արդէն ի զօրու դարձած ան – ցեալ տարուան Մարտի սկիզբէն, վաւե – րացուած էր Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ 1976 *Հոկտ.* 29ին:

Նոր օրինագիծը, որ կոչուած է բարե – լաւ դէր կատարել կարգ ու կանոնի հաս – տատումով, յատկապէս անտեսուած շերտ մը հարցերու յստակ ճշդումով, կը քաղ – կանայ ներածական կարճ բաժնէ եւ հինգ գլուխներէ: Կը բովանդակէ 49 *յօդուած:*

Սահմանելէ ետք պատմութեան եւ մշա – կոյթի յուշարձաններուն նկարագիրը, նոր օրինագիծը առաջին իսկ յօդուածով կ'ընդգծէ, թէ Հայաստանի սահմաննե – րուն մէջ գտնուող բոլոր յուշարձանները կը պահպանուին Պետութեան կողմէ: Սե – փականութեան իմաստով կը պատկանին Պետութեան, ինչպէս նաեւ կոլտնտեսու – թիւններուն, համագործակցական այլ կազ – մակերպութիւններուն, ասոնց մասնաճիւ – ղերուն կամ բաժանմունքներուն, հանրա – յին բնոյթի կազմակերպութիւններուն եւ, նաեւ, անհատներու (յօդ. 4):

Կարեւոր է յաջորդ յօդուածը: Պատ – մական իրերու վաճառքը, նուիրատուու – թիւնը կամ « այլ օտարումը » կը թոյլա – տրուի նախօրօք պարտադիր կերպով հա – ղորդելով յուշարձաններու պահպանու – թեան պետական մարմիններուն: Պետու – թիւնը, վաճառքի պարագային, գնելու նախապատուութիւնը ունի:

Բանի խօսքը սեփականութեան մասին է, աւելցնենք, թէ 21րդ *յօդուածով եր – կար կը մատնանշուին այն բնոյթի հնու – թիւնները, որոնք կրնան անձնական սե – փականութիւն դառնալ: Շարքը երկար է՝ հնագիտական առարկաներէն, կեր – պարուեստի, զարդարանքի ստեղծագոր – ծութիւններէն մինչեւ ձեռագիրներ, այ – լազան նիւթերու հաւաքածոներ, հազ – ուագիւտ տպագիր հրատարակութիւններ եւայլն:*

Ակադ. Բ. Առաքելեան, հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկութեան տը – նօրէնը, նախագիծին քննութեան ժամա – նակ վերոյիշեալ ցանկը չատ երկար գտած էր ու առաջարկած, որ յօդուածին կցուի հետեւեալը.— « *Հին եւ միջին դարերի հնութիւնները, առարկաները, այդ քը – տում եւ դրամները չեն կարող անձնական սեփականութիւն կազմել* » (*Սով. Հայաս – տան օրաթերթ*, 1976 *Օգոստ.* 8): *Ակա – դեմականին պատճառաբանութիւնն այն էր, որ « Հայաստանում որոշ անհատներ սովորութիւն են դարձրել Հանրապետու – թեան տարբեր շրջաններից խաչբարեր բերել իրենց տներում կամ բակերում դնելու համար, ոմանք էլ հին եւ միջնա – դարեան հնագիտական առարկաներով են իրենց տները զարդարում, անգամ հաւա – քածուներ կազմում* »:

Յօդուած 11*ով կը մատնանշուին յատ – կապէս լուսաբանուած այն մարմինները, որոնց պարտականութիւնն է պահպանել եւ օգտագործել յուշարձանները: Առանք են Մշակոյթի նախարարութիւնը, Նա – խարարներու Խորհուրդին չինարարու – թեան աշխատանքներուն կոմիտէն եւ Նախարարներու Խորհուրդին առընթեր դործող դիւանի վարչութիւնը:*

Հայաստանի Ճարտարապետներու Մի – ութիւնը, վերոյիշեալ օրինագիծին նա – խագիծը քննելու առեն, հաստատած էր, թէ պատմական յուշարձաններու պահ – պանութեան աշխատանքները « անբաւա – րար վիճակ » կը ներկայացնեն: Թէ Հայ – պետշինը իր գործունէութեան բնոյթով ի վիճակի չէ յուշարձաններուն խնամքին

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ԱՆԾԱՆՕԹՆԵՐ ԽԱՆԳԱՐԱԾ ԵՆ Հ.Մ.Ը.Մ. - Հ.Մ.Մ. ՄՐՑՈՒՄԸ

ԽՄԲ.— Յունուար 6ին, Ծնունդի օրը, Պուրճ – Համուտի բաղաբապետարանի մարզադաշտին վրայ տեղի կ'ունենար Հ. Մ. Ը. Մ. – Հ. Մ. Մ. փութպոլի մըրցումը, որ մասնաւոր ոգեւորութիւն ըստեղծած էր հայ գաղութին մէջ: Դիժ – բախտաբար, մարզական ոգիէ զուրկ անծանօթներ հարկ տեսած են խանգարել այդ մրցումը: Ստորեւ կուտանք մանրամասն թղթակցութիւնը, զոր Ազդակ հրատարակած է Յունուար 9ի իր թիւին մէջ.—

Ուրբաթ, Յունուար 6, հայկական Ս. Ծնունդի տօնին առիթով, Լիբանահայ երկու ակումբներու պատասխանատուները դեղեցիկ գաղափարը ունեցած էին փութպոլի մեծ մրցում մը կազմակերպելու Պուրճ – Համուտի քաղաքապետարանի մարզադաշտին վրայ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Հ. Մ. Մ.ի խումբերուն միջեւ:

Լիբանահայ երկու ակումբներուն վարչութիւնները չաբթուան ընթացքին քանի մը ժողովներ գումարելով ամէն պատրաստութիւն տեսած էին, աւելի մեծ փայլ մը տալու այս մրցումին, որ 1978ի պաշտօնական առաջին հանդիպումը պիտի ըլլար թէ՛ հայկական խումբերուն եւ թէ Լիբանանեան Ֆութպոլին համար:

Լիբանանեան օրաթերթերը անդրադարձած էին այս մրցումին: Հայկական օրաթերթերը նոյնպէս ըսած էին իրենց խօսքը, իսկ լիբանահայ մարզասէրներու վերջին օրերուն խօսակցութեան նիւթը այս մրցումն էր: Մարզասէրները պատրաստած էին իրենց յայտագիրը: Միայն անյապաստ օդը կրնար պատճառ դառնալ յետաձգումի մը:

Բարեբախտաբար պայծառ երկինք մը, նպաստաւոր ու զարնանային օդ մը եկաւ աւելի՛ քաջալերելու մարզասէր հասարակութիւնը, որ ժամը 13էն սկսեալ, խումբ առ խումբ հասաւ մարզադաշտ:

Օրուան առաջին մրցումը վերջ գտնելէ անմիջապէս ետք, ներկաները երկար ծափերով ընդունեցան երկու խումբերուն մարզիկները:

Հ. Մ. Ը. Մ. եռագոյն համազգեստով իսկ Հ. Մ. Մ. կարմիր շապիկ, ճերմակ տաբատ ու կարմիր գուլպայ դաշտ ներ – կայացան, խառն կազմերով: Մարզիկ – ները նախ բարեւեցին արեւմտեան եւ ապա արեւելեան թրիպիւնեներուն մէջ տեղ գրաւած հանդիսականները:

Երկու խումբերու խմբապետները՝ փա – նոս եւ Պետիկ ծաղկեփունջներ փոխանա – կեցին, ապա երկու խումբերը միասնա – բար յիշատակի համար նկարուեցան: Պահեստի խաղացողները դուրս ելան դաշ – տէն, երեք իրաւարարները դաշտին կեդ – րոնը հաւաքուեցան եւ ստացան երկու խումբերուն խաղացողներուն անուանա – ցանկը, որ հետեւեալ պատկերը կը պար – զէր.—

Հ. Մ. Մ.— Պետիկ – Ասէլ (թիւ 15), Մկրտիչ (3), Պետրոս (25), Աւետիքեան (2), Յարութ (14), Արամ (6), Ժողէֆ Մըշրըքի (7), Աւօ (9), Հրայր (8) եւ Րաֆֆի (11):

Հ. Մ. Ը. Մ.— Փանոս – Վազգէն (14), Մելիք (5), Էլի (4), Սագօ (25), Մկօ (16), Ա. ւօ (9), Սագօ Նենէճեան (6), Րաֆֆի (19), Յակոբիկ (24) եւ Պետիկ (13):

Ժամը 15ին, *միջազգային իրաւարար՝* Յակոբ Պարակէօզեան ազդանշանը տուաւ: *Հ. Մ. Մ.ի խումբը անցաւ արագ յար – ձակողականի եւ չատ նեղ կացութեան մատնեց Հ. Մ. Ը. Մ.ի բերդապահը, որուն կողմէ երկու անգամ ետ մղուող գնդակը երրորդ անգամ ետ մղուեցաւ բերդին սիւնին կողմէ:*

Վտանգը անցնելէ ետք, Հ. Մ. Ը. Մ. փորձեց հակադրել, բայց Հ. Մ. Մ. ա – ւելի վճռական խաղարկութեամբ ձեռք ա – ռաւ մրցումին դէմը եւ ձեռք ձգեց քանի մը fորնըրներ:

Առաջին քառորդ ժամը սահեցաւ ու երկու խումբերուն բերդերը մնացին կոյս:

Մրցումը դանդաղ էր, բայց հաւաքա – կան խաղը գոհացուցիչ էր, մանաւանդ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յառաջապահներուն ու Հ. Մ. Մ.ի միջնապահներուն մօտ: Այս վերջինները չատ լաւ կը կիրարկէին 4–2–4 խաղաձեւը:

17րդ վայրկեանին Հ. Մ. Ը. Մ. իր առաջին վտանգաւոր գրոհը կազմակեր – պեց, Հնարհիւ Նենէճեան - Մկօ զոյգին: Այս վայրկեանէն ետք, մրցումը հաւա – սարակչռուեցաւ եւ ստացաւ աւելի արագ ընթացք:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ազաքը չատ կարճ փո – խանցումներով կը խաղային ու կը փոր – ձէին մրցակից խումբին յետապահ գիծը ճեղքել կեդրոնէն, բայց կը ձախողէին:

Հ. Մ. Մ. թէեւ երկար փապերով կը խաղար, բայց Հրայր ու Աւօ չատ դան – դաղ էին, իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդրոնի յետապահ Մելիք չատ փայլուն կերպով կը միջամտէր:

23րդ վայրկեանին, Յակոբիկ վիրաւոր – ուեցաւ յօնքէն ու Հ. Մ. Ը. Մ. քանի մը վայրկեան 10 հոգիով խաղաց, սպասելով վիրաւորին վերադարձին: Ճիշդ նոյն վայրկեանին, արեւմտեան թրիպիւնին առջեւ վէճ մը որոշ մտահոգութիւն ստեղծեց, բայց միջամտութիւնը եղաւ արագ ու կուռազան անծանօթները զըս – պուեցան:

Մրցումը չարունակուեցաւ մարզական ոգիով եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը եղաւ տիրապետողը, մանաւանդ 30րդ վայր – կեանէն ետք, երբ Յակոբիկ վերադարձաւ թեւեր տալու համար իր խումբին յա – ռաջապահներուն:

Սագօ Նենէճեան թէեւ դանդաղ էր, բայց չատ դեղեցիկ փոխանցումներ կա – տարելով յաճախ նեղ կացութեան մատ – նեց Հ. Մ. Մ.ի յետապահները եւ բեր – դապահ Պետիկը, որ աղուէսի վարպե – տութեամբ զսպեց երկու քաչուած քները:

38րդ վայրկեանին, Յակոբիկ անցաւ Մկրտիչը ու առանձին մնալով բերդապահ Պետիկի դիմաց, երեք մեթրէն չկրցաւ կոլ մը նչանակել, գնդակը անցաւ Հ. Մ. Մ.ի բերդին ձաղ սիւնին քովէն:

Մինչեւ կիսախաղ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի յա – ռաջապահները երկու, իսկ Հ. Մ. Մ.ի խաղացողները մէկ ոսկի առիթ կորնցու – ցին, ու կիսախաղը վրայ հասաւ 0 – 0 արդիւնքով:

Հաւասարութիւնը թէեւ լաւ կը ցոլա – ցնէր մրցումին պատկերը, բայց կոլերու պակասը զգալի էր երկուստեք:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԻՍԱԽԱՂԸ

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ ժամը 16ին՝ *հաւասարակչռուած ձեւով: Երկու խում – բերուն մարզիկները աւելի վճռական էին եւ մերթ ընդ մերթ արագ յարձակողա – կաններով կ'ուզէին անակնկալի բերել յետապահները:*

55րդ *վայրկեանին, Հ. Մ. Ը. Մ. ձեռք ձգեց յաջորդական երկու fորնըրներ, ո – րոնք արդիւնքը չփոխեցին սակայն: Հ. Մ. Մ. նոյնպէս fորնըր մը ձեռք ձգեց ու մրցումը աւելի հետաքրքրական դար – ձաւ:*

61րդ *վայրկեանին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի յետ – ապահ Վազգէն իր տեղը տուաւ Եսայիի: Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջնապահներէն Աւօ եւ մանաւանդ Մկօ, բացառիկ խաղարկու – թեամբ, դարձան վտանգաւոր եւ անոնց խելացի փոխանցումները թեւեր տուին Յակոբիկ – Սագօ – Րաֆֆի եռեակին:*

ՄՐՑՈՒՄԻՆ «ՈՐԲ» ԿՈՂԸ

Հասած էինք 64րդ *վայրկեանին: Մկօ գնդակը ստանալով աուրաց աջ կողմէն, անցաւ երեք մրցակիցներ ու գնդակը փո – խանցեց Հ.Մ.Մ.ի մեծ քառակուսիին մէջ ուր Յակոբիկ զայն ստանալով ուղղեց դէպի Հ. Մ. Մ.ի բերդը: Բերդապահ Պե – տիկ փորձեց գնդակը ուղարկել դաշտին դուրս, սակայն գնդակը դպաւ սիւնին ու վերադարձաւ դաշտ՝ Րաֆֆի Մունջոլ – լեանին՝ որ անզուսպ հարուածով նչա – նակեց գեղեցիկ կոլ մը:*

Մեծ թիւով հանդիսականներ երկար ծափերով ողջունեցին Հ. Մ. Ը. Մ.ի կո – լը, մինչ Հ. Մ. Մ.ի մարզիկները, թէեւ որոշ չափով ազդուած, գործի անցան անմիջապէս հաւասարութիւն մը ձեռք ձգելու համար...:

ԿՈՒԻԼԸ

Նոյն պահուն սակայն պատահեցաւ ան – ակնկալելի անակնկալը:

Երիտասարդ մը, որ նախապէս արե – մտեան թրիպիւնին առջեւ, առաջին կի – սախաղին փորձած ու ձախողած էր գրգը – ռել ներկաները, ներկայացաւ արեւել – եան թրիբիւնին առջեւ եւ ապտակեց ան – մեղ անձ մը: Հոս է որ կուիլը ծագեցաւ: Անծանօթ «զայիմ»ը այս անգամ յաջո – ղած էր այն ինչ որ չէր յաջողած առաջ: Միջամտութիւնը թէեւ չուշացաւ, բայց մթնոլորտը պղտորած էր:

«Հերոս»ին ընկերները եւս հասած էին հոն, իրագործելու համար կանխամտած – ուած բեմադրութիւնը. խանդարել մըր – ցումը:

Անծանօթ տղաքը յաջողեցան պրպտել ներկաները, որոնցմէ չատեր դաշտ իջան: Մննդեան տօնը, հայկական fութպոլի փառատօնը, Հ. Մ. Ը. Մ. – Հ. Մ. Մ. գործակցութիւնը ու թերեւս պայծառ օդը անմարսելի էին այդ խումբ մը անծանօթ տղոց համար, որոնք յետին նպատակներով, անձնական հաշիւներով, զանազան ենթադրութիւններով եկան հարուածելու նախ օրուան մեծ տօնը, հայկական ու լիբանանեան fութպոլը, հայ ակումբները եւ անոնց մարզիկներն ու համակիրները:

Հանդիսականները քաչուեցան դաշտէն, երկու խումբերուն մարզիկները ըրին նոյ – նը:

Ժամը 16·45 *էր: Մարզադաշտը մտաւ խոր լռութեան մէջ: Մութ ձեռքերը տը – ւած էին մահացու հարուած մը մարդա – կան խաղերուն թաղաւորին:*

Երկու ակումբներու վարչականները, պատասխանատուները եւ մարզիկները չա – փազանց ազդուած էին պատահած դէպ – քէն:

Անծանօթները մեկնած էին գոհ եւ ու – րախ: Յաջողած էին իրենց յատուկ առա – քելութեան մէջ ու կը սպասէին հետե – ւանքին:

Կռիւին լուրը տարածուեցաւ կայծակի արագութեամբ: Պուրճ – Համուտի թա – ղերուն մէջ մեծ արձագանգով լսուած էր պատահածը, բայց ամէն տեղ տարած – ուած էր եղելութիւնը. «Անծանօթներ խանգարած են հայ տղոց մրցումը»:

Այդ անծանօթները ճիշդ է որ ընդհա – տեցին դեղեցիկ մրցումը: Ճիշդ է որ ա –

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԲԱՐԵԼԱՒԵԼ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի առեւտուրի սպասարկութեան վիճակը քննելու սահմանուած ժողով մը դումարուած է։ Մայրաքաղաքին «Քաղաքային դործկոմին առեւտուրի վարչութեան» կուսակցական մարմնին նիստին ընդհանուր ձեւով քննադատութեան են ենթարկուած եւ այժմու պահակերը այս մարդին ներս։ Ձիշդ է, նկատել տուած են կուսակցական ժողովականները, թէ որոշ աշխատանքներ կատարուած են քաղաքին առեւտուրին ցանցը ընդլայնելու, վաճառքի հանուած ապրանքներուն տեսակը աւելցնելու ուղղութեամբ, սակայն տակաւին քիչ են եւ, ընդհակառակն, շատ են թերութիւնները։ Հաստատուած են, թէ «գնորդները չարունակ իրաւացիօրէն դժգոհում են խանութների աշխատողների կողմից թոյլ արուող կոպիտ վերաբերմունքից, անտարբերութիւնից, անպատրաստականութիւնից»։

Ժողովին մասնակցած պատասխանատուներէն ոմանք, ինչպէս, օրինակ, առեւտուրի վարչութեան վերատեսուչ մարմնին պետը՝ Հ. Զէյէան, փորձած են դրական ձեւով ներկայացնել պատկերը յայտարարելով, թէ «պետական մի-ջոցների վատնում – իւրացումները կըրճատուել են»։ Պատասխան ժողովականի մը.— « Վատնում - իւրացումները կըրճատուե՞լ են, թէ լուվին չէք յայտնաբերել... »։

Վարչութեան բաժնի պետը՝ Ս. Ղազանչեան պարզած է տիրող մտայնութիւնը սա ձեւով.— « Եթէ առեւտրի որեւէ օբիեկտի պետին, թէկուզ արժանիօրէն պատժենք՝ դրա հետեւանքով մեր ընդհանուր պլաններուն կատարումը կը ձախողուի, այսպիսի մտայնութեամբ էր աշխատում քաղաքի առեւտրի վարչութեան նախկին ղեկավարութիւնը »։ Երեւանի քաղկոմը այս մտայնութեան դէմ երթալով պատժած է շատերը։

Քննադատութեան արժանացած կէտերէն եղած են նոյնպէս ղանդաղ դործարքութիւնը սպասարկման ժամանակակից ձեւերու, խանութներու մասնագիտացումը, ինքնասպասարկութիւնը (սելֆ–սերվիս), փոխադրութեան աշխատանքները, վաճառքի դրուած կարդ մը ապրանքներուն տեսակարար կշիռը եւայլն։

Նորակառոյց թաղերուն մէջ նոր խանութներ հիմնելու առաջադրութիւնները չեն իրականացած։ 1971 - 1975ին համար նախատեսուած այդպիսի 176 խանութներուն փոխարէն հաստատուած են 115 խանութներ, ասոնք ալ թերաւարտ։

Կարեւոր նկատուած է կիներու, աղջիկներու կարեւոր պաշտօններ յանձնելու աշխատանքը։ Դիտել տրուած է թէ առեւտուրի ցանցին մէջ կ'աշխատին 98 դատուածներ, որոնցմէ 12ը վարիչներ են։ « Դեռեւս չեն վերացուած գնորդներին կոպտելը, թերաչափումներն ու թերակշռումները, այլ կարդի խախտումները»։

« Քաղաքի 18 առեւտրական կազմակերպութիւններից չորսը չի ապահովել սահմանուած պլանների կատարումը։ 759 խանութների մէջէն 59,2 տոկոսն է մասնագիտացուած, աւելին՝ դրանց թիւը մեծացնելու փոխարէն, 1976 թ. պակասել է 14ով »։

Ժողովը որոշած է, որ կարճ ժամանակի մէջ պէտք է վերջ դտնեն մատնանշուած թերութիւններուն։

ԾՆՆԴԵԱՆ 100 ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ

—o—

Հայ դրականութեան պատմութեան մէջ հանդրուանային տարի մըն է 1978 թուականը, որովհետեւ ան կը նշէ ազգային մեծատաղանդ բանաստեղծ Վահան Թէքէեանի ծննդեան հարիւրամեակը։ Արդարեւ, Թէքէեան ծնաւ Պոլսոյ մէջ, 1878 Յունուար 21ին, եւ մեռաւ Գահիրէ, 1945 Ապրիլ 4ին։ Անոր կեանքին ժամանակահատուածը ընդգրկեց մեր բազմաչարչար ազգին ամէնէն փոթորկալից իրադարձութիւնները, որոնց մէջ ապրեցաւ, գրեց եւ դործեց ան, ազդուեցաւ անոնցմէ եւ, իր կարդին, ազդեց այդ բախտորոշ դէպքերէն ոմանց վրայ։

Թէքէեանի վաստակն ու յիշատակը չնահմացան իր մահով, այլ, ընդհակառակն, անցնող ժամանակին հետ անոնք մեծցան, աճեցան եւ հարատացան «կըռուի դաշտ բանակի մը պէս»։ Եւ ահա աւելի քան երեք տասնամեակէ ի վեր անոնք կը ներշնչեն օտար երկինքներու տակ ծնած մեր տղաքն ու աղջիկները եւ նորահաս մտաւորականութիւնը։

Թէքէեան կը հանդիսանայ արեւմտահայ դրականութեան ամբողջական բանաստեղծը, որուն անձնական խորունկ ապրումներու նրբակերտ հնչեակները, ինչպէս նաեւ հայաչունչ հոյակապ ստեղծագործութիւնները, այսօր ալ կը յուզեն ղող ղիտցող եւ մտածումին տառապանքը ապրող հայ մարդը՝ կեանքի զանազան ասպիճաններուն վրայ։ Թէքէեան է նաեւ մարդկային հոգիի պեղիչ մը եւ անանձնական յոյզերու երդիչ մը, որ խառնուեցաւ մարդկութիւնը ալեկոծող ցաւերով եւ այս մոլորակին վրայ անոր դոյութիւնը հարցականի տակ առնող տագնապներով՝ համաշխարհային դրականութեան արժէքի կնիքը կրող քերթուածներու շարքով մը։

Բացի իր մտաւորական հարուստ բերքէն, Թէքէեան իր եաին թողուց հանրային ծառայութեանց պատկառելի ժառանգութիւն մը՝ իբրեւ ազգային անկաշառ դործիչ, ներհուն հրապարակագիր եւ գաղափարական անյողդողդ առաջնորդ, որ տեւականաբար աշխատեցաւ, գրեց եւ խօսեցաւ իր ժողովուրդին ապագայի ապահովութեան մասին եւ չէզտեց մանաւանդ անոր երիտասարդութեան ազգային առողջ գաստիարակութեան անհրաժեշտութիւնը։

Մեծանուն բանաստեղծին կեանքին եւ դործին լուսաւոր հետքերուն վրայ դոյութեան կոչուած են « Թէքէեան Մշակութային Միութիւն »ը, ափիւռքի բոլոր հայահոծ կեդրոններու մէջ դործող իր մասնաճիւղերով, որոնց նպատակն է մեր ժողովուրդին լմացական պահանջները սատարել, եւ համանուն վարժարան մը, Պէյրութի մէջ, ուր ներկայիս մօտ հազար երկտեղ աշակերտներ հայեցի ուսում կը ստանան։

1978ի ընթացքին Թէքէեան Միութեան մասնաճիւղերը, Պէյրութէն մինչեւ Նիւ Եորք եւ Լոս Անճելըս, Գահիրէէն մինչեւ Մոնրէալ եւ Պուէնոս Այրէս, մեծաչուք հանդիսութիւններով պիտի տօնեն Թէքէեան Բանաստեղծին եւ Մարդուն ծննդեան հարիւրամեակը։ Լիայոյս ենք որ Մայր հայրենիքը եւս պատշաճ ձեւերով պիտի նչէ իրաւ բանաստեղծին եւ ճշմարիտ հայրենասէրին ծննդեան դարադարձը. որովհետեւ ան ոչ միայն բոլոր ժամանակներու Հայ Հոգիին անմահ երդիչներէն մէկը եղաւ, այլ՝ անխարդախ բարեկամը վերածնած Հայրենի Երկրին, խորապէս դաւանելով թէ «ազատ ի բոլոր վեղեցիկ կարելիութիւններուն հիմն ու խորքը՝ ներկայ Հայաստանի գոյութիւնն է»։ Ապահով ենք նաեւ որ՝ Հայաստանեայց Եկեղեցին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի գլխաւորութեամբ եւ նուիրապետական միւս Աթոռներով, արժանաւորապէս պիտի ոգեկոչէ «Եկեղեցին Հայկական»ի, «Մշակ»ի եւ «Լուսաւորիչ Վարդանանց»ի։

ԼԵՀԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

—o—

Երկու աշխարհամարտներուն Ֆրանսայի ծառայած լեհ հերոսներու յիշատակին բարձրացած յուշարձանին առթիւ, Յունուար 13ին՝ ժամը 11ին, յարդանքի ցոյց մը տեղի ունեցաւ Յաղթական Կամարին տակ, ուր ներկայ էին պետական ու զինուորական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։ Երկու երկիրներու կառավարութիւնները ջանք չէին խնայած օրը յիշատակելի դարձնելու համար դաշնակից Պետութիւններուն։ Յիշատակի արարողութեան ներկայ էինք նաեւ մենք՝ Հայ Նախկին Ռազմիկներս, մեր երկու եռագոյններով։

Հոս, անհրաժեշտ է նշել, որ կարելի չէ խօսիլ Յաղթական Կամարի, Անծանօթ Զինուորի, ռազմիկի մասին առանց յիշելու Սուրբն Ձերմակեանի անունը։ Արդարեւ, Ռազմիկներու Միութենոյ նախագահները, առանց բացառութեան, բոլորն ալ անձնական բարեկամներն էին Սուրբն Ձերմակեանի։ Մահը միասին ապրողները միայն կրնան այդ բարեկամութեան արժէքը։ Անոնց մէջ առաջին տեղերը կը դրաւեն Յոյները, Լեհերը եւ Չախերը։ Մանաւանդ առաջին երկուքը լաւ կը հասկնային Հայերս, իրենք ալ մօտէն ճաշակած ըլլալով Թրքական բարբարոսութիւնները։

Յաղթական Կամարին տակ արտասանուեցան ճառեր Ֆրանսայի եւ լեհ պաշտօնական անձնաւորութիւններու կողմէ։ Լեհ զօրավարը իր երկար ճառը վերջացուց ըսելով՝ դարերով Ֆրանսայէն ստացանք չատ բան, մենք ալ տուինք մեր կանաչ երիտասարդութիւնը։

Արարողութեան աւարտին, լեհ ռազմիկներու նախագահը չեմ խօսքերով ներկայացուց մեզ զօրավարին ու նախարարին։ Զօրավարը հիացումով արտայայտուեցաւ հայ ժողովուրդի եւ Հայաստանի մասին դիտել տալով որ քանիցս այցելած է հոն եւ մօտէն ծանօթացած հայ ժողովուրդի արձանագրած նուաճումներուն։

Նոյն օրը երեկոյեան ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ լեհական դեսպանատան մէջ, ուր ներկայ եղան նաեւ հայ ռազմիկներ։

Ի դէպ, Յունուար 11ին, բոլոր զրօշակներու հիւրը եղանք Ռազմիկներու նախարարին։

ԳՐԻԳՈՐ ԱԴԱՄԵԱՆ

ՀԱՅՏՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ՝ ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Ամսոյս 8ին, կիրակի օր, Լիոնի Նարեկեան վարժարանին մէջ, առաջին անդամ ըլլալով՝ մեծ չուքով կատարուեցաւ Քրիստոսի յայտնութեան եւ միութեան տօնակատարութիւնը։

Ժամը 11ին, հանդիսաւոր պատարագը մատուցուեցաւ Ներսէս Ծ. վրդ. Սէթեանի կողմէ։ Հոմի Լեւոնեան վարժարանի աշակերտները, որոնք Ծննդեան արձակուրդներուն առիթով եկեր էին Լիոն, յատուկ փայլ մը տուին թէ՛ սրբազան արարողութեան եւ թէ եկեղեցական ու տոհմային երգեցողութեան։

Զրօսհնէքի աւանդական արարողութենէն առաջ, պատարագիչը նախ բացատրեց յայտնութեան եւ միաւորութեան խորհուրդին իմաստը եւ պատմական տուեալներով՝ վերյիշեց Բագրատունեաց եւ Ռուբինեանց օրերուն՝ չքեղօրէն կատարուած այս տօնը։

Սրբազան արարողութենէն ետք՝ բազմութիւնը առաջնորդուեցաւ վարժարանի ճաշասրահը։ Լեւոնեան վարժարանի աշակերտները՝ իրենց երգերով, մենախօսութիւններով, կարճ թատերական ներկայացումով ինչպէս նաեւ Նարեկեան վարժարանի հայող Փիլմերով՝ խանդավառեցին ներկաները։ Թանկագին բաժին մը բերին Պ. Յակոբ Աբրահամեան եւ Օրիորդ Լիւսի Քէօմիւրճեան, իրենց ջութակով եւ մեներգներով։

Հաստատութեան մեծաւորը՝ Հայր Գէորգ Վ. Զապարեան, երախտագիտութեան խօսքեր ունեցաւ բոլոր անոնց հանդէպ, որոնք սատարած էին տօնակատարութեան յաջողութեան եւ յատուկ կերպով շնորհակալութիւն յայտնեց Լեւոնեան վարժարանի մեծաւորներուն, աշակերտներուն եւ Անարատ Յղութեան հայ քոյրերուն, որոնց աշակցութեան շնորհիւ Նարեկեան վարժարանը կը կատարէ իր ազգօգուտ առաքելութիւնը հակառակ բազմաթիւ դժուարութեանց։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԴՊՂՈՒՐՍ ԴՊՂՈՒԹ

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ (Պէյրութ) Նոր Մարաշ Թաղամասի Գարապէտեան կեդրոնին կից բացուած է «Մուսա Լերան Տուն»ը, Դեկտ. 17ին՝ խրախճանքով մը։ « Տան » բացման խօսքը արտասանած է Միութեան առենապետը՝ Սամուէլ Մարգարեան, պարզելով Միութեան նպատակը, որ կը ձգտի ուսումի եւ դիտութեան ծարաւ ունեցող Մուսալեռցիներուն ընծայել անհրաժեշտ քաջալերանք, նիւթապէս եւ բարոյապէս։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՐԵՒԷ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒ – ԹԵԱՆ կամ Միութեան չէին պատկաներ։ Ճիշդ է նոյնիսկ որ Հայերը իսկ չէին։ Բայց յաջողեցան իրագործել իրենց «ազաքելութեան» առաջին հանդրուանը։ Սպասեցին երկրորդ հանդրուանին։։ Սպասեցին որ Թաղեր եւ տուներ «ազատկանին»։ Սպասեցին որ մրցում մը ունենայ ծանր անդրադարձներ։ Տակաւին կը սպասեն... ու դեռ չատ պիտի սպասեն։

Այդ անծանօթները, որոնք փորձեցին ֆութպոլը չահագործել հասնելու համար իրենց մուխ հաչիւներուն իրագործման, տակաւին կը սպասեն անդրադարձներու։

Թող սպասեն...։

Ց. ԳԱԼՓԱՔԵԱՆ

ՏԻՍԻՆ — Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութիւնը կ'ողբայ իր հայրենակից՝

ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ-ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահը, որու յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 14·15ին Ս. Ատուածածին եկեղեցին եւ այս տխուր առթիւ, իր ցաւակցութիւնը – ները կը ներկայացնէ ողբացեալին զաւակներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պանեէօ – Փաշանի մաս – նաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 Ֆր. այրի Տիկ. Մալխասեանէ, իր ամուսնոյն մահուան 7րդ տարելիցին առթիւ:

×

Պուլ. Օտտոյի Թաղական Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է.— Մանուկ Սարգիսեանի Թաղման առթիւ՝ Տիկ. Արեգնազ Մկրտիչեան 30 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Սիմոն Փափազեան 10, Պր. Հայկազ Սարգիսեան 30, Տիկ. Պօյաճեան 20, այրի Տիկ. Զարուհի Պարատեան, Տիկ. Անահա Աբրահամեան, Տիկ. Մարի Կարապետեան 20ական: Ղազար Պօղոսեանի հոգեհանգիստին առթիւ այրի Տիկ. Տուտու Պօղոսեան 20: Պօղոսեան եւ Տէրոյեան ընտանիքի հոգեհանգստին առթիւ, Կարօ Սասունիի յիշատակին եւ Զօրավար Սմբատի, Ցարութիւն Տէրոյեան Պօղոսեան ընտանիք 100, Օր. Սիրուն Տոնոյեան 30, Շաքէ եւ Ռոզա Կաղինեան 100, Տէր եւ Տիկ. Տէրոյեան 100, Տէր եւ Տիկ. Սարգիսեան 100, Տիկ. Իսկուհի Տատիկեան 100:

×

Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է նիւթապէս մասնակցող հաստատեալներու նուէրները մատուցման առթիւ (ընդհ. գումարը եղած է 1900 Ֆր.):

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Վալանսէն Տիկին Մ. Ճինպաշեան կը նուիրէ 100 Ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանին, իր ողբացեալ քրոջ Բերթան Յովակիմեանի յիշատակին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Պետրոս Պայրամեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկի, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Պախչէճեան, այրի Տիկին Բազմաեան, Տէր եւ Տիկին Արթիւր Ուզուն, Տիկին Պաղտիկեան 100ական Ֆր.: Տիկին Արմենուհի Յակոբեան իր ապաքինման առթիւ 500 Ֆր.:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆ – Մօրիսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Յունուար 23ին, երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Տիկին Մարի Փաշանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

Carnaval de Binche

(BELGIQUE)

Հաճելի եւ ուրախ օր մը, կիրակի Փետրուար 5

Հաւաքուիլ ժամը 8ին կառ. տիւ Նորին առջեւ, Քաֆէ Քիւրվէօր: Մեկնում դէպի Պինչ ժամը 8·30ին: Կայք Մոնս ցերեկուան ճաշի համար, ապա դէպի Պինչ ուր տողանցք Վիոլներու ու մամզէլներու:

Վերադարձ ժամը 17ի չուրջ եւ Փարիզ ժամանում ժամը 21ին:

Այսպէս չատ գեղեցիկ օր մը, համեղ ճաշով:

Մասնակցութիւն 79 Ֆր.

Սահմանափակ տեղեր

Edouard Djezirian
12, Allée Leonide — 94 Le Perreux

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առաւան ժամը 3., Փալմ պիչ Ռոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ պեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆի:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Ֆուր փէէր Փեւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլը՝ 67 Լա Ֆանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ԱՂՔԱՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

avec les chanteurs : BEDIK, VIKEN et HAROUT

Le Trio KLOPCHIK
des Grands Cabarets Russes

THE DALLAS BAND

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.
Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

FRANCE - PNEU

165, rue du Docteur BAUER 93400 St. OUEN
tél. 254 08 56 - 252 41 96

PNEUS NEUFS TOUTES MARQUES — PNEUS RECHAPÉS
BATTERIES — AMORTISSEURS — PLAQUETTES DE FREINS
TOUTES OPÉRATIONS DE MONTAGE — ÉQUILIBRAGE
RÉGLAGE TRAIN -AVANT (PARALLELISME)

REMISES SPÉCIALES AUX LECTEURS DU JOURNAL
12 à 20 % sur pneus selon marques
35 % sur batteries garanties un an
25 % sur amortisseurs

ՄԱՍՆԱՒԻՈՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE

Cycle de conférence
organisé par le Comité de Paris

« LA DIASPORA ARMENIENNE
AU 10e SIECLE »

Par GERARD DEDEYAN

Maître-Assistant à l'Université de Montpellier

Le Samedi 28 Janvier à 20 h. 30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

— Entrée libre —

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

REPRESENTATION THEATRALE

Samedi 11 Février 1978 à 20 h. 30
Salle des Fêtes de la
Mairie d'Issy - les - Moulineaux av. Victor - Cresson

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «ԱԲԵԼԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

Թիւ 5 խելագարը

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ
Ղեկ. ԺՈՐԺ ՊԱՏՕԼԵԱՆԻ

Տոմսերուն համար դիմել.—
ETS. MICHEL — 253, Rue P.-V. Couturier, Alfortville — Tél. 899-09-66
KOUYOUMDJIAN — Station SHELL — 18, Quai J. B. Clément, Tél. 375-28-37
CAFE PHILIPPE — Place Carnot, Alfortville
SEVAN, 4 Rue Lazare-Carnot, 92140 Clamart — Tél. 642-16-07
PALOUYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97
SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris — Tél. 326-88-65
եւ Մշ. Տան անդամներու մօտ:

ԿԱՄՔԷ ԱՆԿԱԽ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ
ՅԵՏԱՋԳՈՒԵԼԻ ԵՏՔ

UNIQUE CONCERT A PARIS

QUATUOR KOMITAS

(Ensemble d'Etat de la R.S.S. d'Arménie)

Composé de : Yervant TATEOSSIAN (1er violon), Hagop MEKINIAN (2e violon), Hagop BABIAN (Alto), Félix SIMONIAN (Violoncelle)
Samedi 11 Février
à 20 h. 45
organisé par
L'UNION CULTURELLE FRANÇAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
avec la participation de
la J A F, la Chorale Sipan-Komitas, la Chorale Yanbékian,
la Chorale Bartévian
en L'EGLISE N.D.-DES-BLANCS - MANTEAUX
12, rue des Blancs Manteaux - 75004 PARIS
(Métro : Hôtel-de-Ville ou Rambuteau)

Billets : 50 F. - 30 F. - 15 F. (Collectivités, Etudiants, J.M.F.)
En vente :
— Centre Culturel U.C.F.A.F. - JAF, 6 Cité du Wauxhall, 75010 Paris
Tél. : 208-76-49 ou 208-31-22
— Librairie Palouyan, 9, rue de Trévise 75009 Paris, Tél. : 523-24-97
— F. N. A. C., 6, boulevard Sétastopol — 75004 Paris
— F. N. A. C., 136 rue de Rennes — 75006 Paris
— F. N. A. C., 26 Avenue Wagram — 75008 Paris
— Durand, 4 Place de la Madeleine — 75008 Paris — Tél. : 260-21-76

LES BILLETS CONSERVES POUR CE CONCERT
(qui devait avoir lieu le 10 Décembre)
RESTENT VALABLES

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
24
MARDI
24 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·038
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.038

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՄԵՐՁ. - ԱՐԵՒԵԼՔ

ԲԱՅՑ ԱՓՍՈՍ ՈՐ ԵՐԱԶ ԷՐ...

ՍԱՏԱԹ ԽԻՍՏ Է
ԻՍՐԱՑԵԼԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

—o—

Վերջին օրերը արդէն նախատեսել կուտային ինչ որ, ի վերջոյ կը պատահի Իսրայէլի եւ Եգիպտոսի միջեւ: Հեռու են արդէն այն երանելի օրերը երբ նախ երուսաղէմ, ապա Իսմայիլիա, մարդիկ սկըսած էին երազել եւ հաւատալ թէ՝ անկարելին կարելի է: Անցեալ չաբաթ երբ Սատաթ Երուսաղէմէն ետ կը կանչէր իր պատուիրակութիւնը զոր կը գլխաւորէր Արտաքին Նախարարը, արդէն պարզ էր որ խզումի դուռը հասած էր ամէն ինչ: Այսօր լսելով Սատաթի խիստ ճառը, թերեւս ըլլան դեռ լաւատեսներ ըսելու համար թէ խզում չկայ մինչ յոռետեսները չեն կրնար չնկատել թէ չեչան իսկ աւելի կը ծանրացնէ արդէն ծանր մթնոլորտ մը:

Նախ պէտք է հաստատել նաեւ թէ չատ փափուկ է, այսօր, Սատաթի դիրքը: Հոս ալ լաւատեսի եւ յոռետեսի հարց կայ: Առաջինները դեռ չեն կարծեր որ Սատաթ բոլորովին ձախողած է եւ կորսընցուցած նախաձեռնութիւնը մինչ մխսներուն համար վերջացած մարդ է եւ ճառն ալ աւտոր փաստն է: Ինչ որ ըլլայ, կայ սա իրողութիւնը. Պեկին ոչինչով օգնեց Սատաթի եւ իր դիրքով իրաւունք տուաւ բոլոր անոնց մանաւանդ արաբական աշխարհի մէջ որոնք ձաղկած էին Եգիպտոսի նախագահին նախաձեռնութիւնը եւ անոր «մխամտութիւնը»: կարելի է նաեւ մտածել թէ Իսրայէլ այս ամբողջը կանխամտածուած ձեւով ըրաւ «այրելու» համար Սատաթը:

Բայց տեսնենք նաեւ թէ ի՞նչ ըսաւ Սատաթ, նախ ինչ կը վերաբերի խաղաղութեան.— «Պատրաստ եմ ճամբուն կէսն ընելու բայց ատիկա՝ երբ Իսրայէլ վերադառնայ միջազգային սահմաններուն եւ ոչ ցորչափ հողս գրաւուած է: Ձեմ սպառնար, վասնզի սպառնալիքը տկարներուն ոճն է: Կը կրկնեմ որ հողս նուիրական է: Պիտի չզիջինք պաղեստինցի ժողովուրդին ինքնորոշման իրաւունքին մասին: Բանակցութեանց դուռը բաց պիտի մնայ պայմանաւ որ որեւէ վնաս չբերուի վերիվայնութեան ոչ ալ չքջանի բոլոր երկիրներու ամբողջականութեան: Տեղաւորումներու հարցը խեղկատակութիւն մըն է: Այս տեղաւորումները մեր հողերուն վրայ անընդունելի են: Ըսի Ջօր· Վայզմանի մէկ տանթիմեթր չեմ զիջիր միջազգային սահմաններէս եթէ ատիկա անհրաժեշտ ալ դարձնէ որ ձեզի հետ կռուիմ մինչեւ աշխարհի ծայրը»:

Սատաթ անդրադարձաւ նաեւ միւս հարցերուն, ինչպէս՝ Միացեալ Նահանգներու «առաջին անգամ ըլլալով պաշտօնապէս ուզեցի Ուաշինկթընէն, որ Եգիպտոսի տայ ճիշդ այն նոյն զէնքերը զոր տուած է Իսրայէլի: Ատիկա չուզեցի Իսրայէլի վրայ յարձակելու համար: Իսրայէլի ամբարտաւան դիրքը արդիւնք է ամերիկեան յաջորդական կառավարութիւններու քաղաքականութեան, որ իրական զինարանի մը վերածեին Իսրայէլը»:

Պաղեստինեան հարց.— « Առաջարկեցի Հիւսէյն թագաւորին, որ Այսրյորդանանը եւ կազա ՄԱԿի յանձնուին որոշեալ ժամանակաշրջանի մը համար: Եթէ պաղեստինցիք ուզեն, կրնանք օգնել իրենց ինչ կը վերաբերի ապահովութեան, բայց ատիկա միայն մինչեւ ինքնորոշում: Ձենք միջամտեր հանրաքուէին»:

Խորհ. Միութիւն եւ մերժումի ճակատ՝ «Խորհ. Միութիւնը եւ իր գործակալները խափանարարական աշխատանք տարին խաղաղութեան համար եւ կը չարունակեն յիմար դիրք մը բռնել խաղաղութեան նախաձեռնութեանս նկատմամբ »:

Սատաթ կասկածի տակ առաւ նաեւ Գնդ. Քատաֆիի մտային կարողութիւնը եւ ձաղկեց Ասատի դիրքը:

Սատաթի ժողովուրդին ժողովին առջեւ արտասանած այս ճառին, Իսրայէլ պատասխանեց յետաձգելով զինուորական իր պատուիրակութեան մեկնումը Գահիրէ:

Բայց Սատաթ դեռ վերջին խօսքը չէ ըսած. իր ազդարարութիւնը յստակ է.— «Եթէ ձախողիմ, իշխանութենէն պիտի քշուիմ: Խորհ. Միութիւնը իր վրէժը պիտի լուծէ: Արեւմուտքը այն աեն ոչ միայն Ափրիկէի եղջիւրը կը կորսնցնէ, այլեւ ամբողջ Ափրիկէն: Ուրեմն ձեր շահուն համար պէտք է զօրավիղ կենալ ինծի»:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՎԷՆՍ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒԱԻ
ԷՃԷՎԻՏԻ ՈՐ ԶԷՆՔԵՐԸ ՊԻՏԻ ՏԱՆ

—o—

Կը պարզուի որ Սայրս Վէնս, Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը ապահովութիւն տուած է Էճէվիտ, որ ամերիկեան Քոնկրէսը անպայման պիտի վաւերացնէ Թուրքիոյ զէնք հայթայթելու որոշումը, որ 1976 Մարտ 26էն ի վեր առկախ մնաց եւ նախագահական որեւէ ճնշում ալ ոչ մէկ դեր խաղաց: Ասոր փոխարէն, ծանօթ է որ ամերիկեան 26 կայանները (Անատոլու) վաղ կը մնան:

Վէնս ուրեմն ըսած է Էճէվիտ որ Քարթըը պիտի դիմէ Քոնկրէսին, որպէսզի մէկ միլիառ տոլարի Թուրքիոյ զէնք տալու չորս տարուան պինուորական ծրագիրը իրագործուի:

Վէնս Անգարայէն Աթէնք անցաւ ինչպէս կ'ուզէր Գարամանլիս խօսելու համար Կիպրոսի մասին: Էճէվիտ – Տէնքթաշ խօսակցութեան մասին չատ բան ծանօթ չէ բայց կը կարծուի որ Թրքական տեսակէտն այն է որ համայնքներու հաւասար իրաւասութիւններ ըլլան, Հանրապետութեան նախագահութիւնը կարգով մէկուն յանձնուի, կեդրոնական կառավարութիւնը փոխանցման կ'ըլլայ ցորչափ Թուրքը համայնքին ապահովութիւնը չէ երաշխաւորած, Վարոշա Ֆամակուստայի զօսաշրջիկութեան մասը բաց պիտի ըլլայ յոյն – կիպրացի պանդոկապետներու եւ Թրքական գօտին կը զեղչուի: Աթէնքի եւ Նիկոսիոյ մէջ սակայն մեծ պատրանքներ չկան: կը սպասեն:

× *Գոնիայի մէջ, առջի օր սպաննուած է ծայրայեղ–ալ ուսանող մը:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Փեքինի մէջ, բազմաթիւ համաձայնագրեր ստորագրուեցան Չինաստանի եւ Ֆրանսայի միջեւ, Պառլ այցելութեան առթիւ, առեւտրական եւ նաեւ դիտական: Ֆրանսայի Նախարարապետին այցելութեան պաշտօնական մասը վերջացաւ եւ երկուշաբթի օր անցաւ Մանչուռի զբօսաշրջիկութեան համար: Փեքինի մէջ նաեւ մշակութային վերահաստատում մը կայ եւ 15 տարիէ բեմերէն քշուած օփերաները լոյս աշխարհ կուգան կրկին:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ռըկպին փառաւոր յաղթանակ մը տարաւ առջի օր, վեցի դէմ 15 կէտով պարտութեան մատնելով Անգլիան «Հինգ ազգերու մրցաշարքին» մէջ:

ԱՎՈՐԻԱԶի մէջ ուր քանի մը օրէ տեղի կ'ունենար զարմանահրաշ (փանթասթիք) ֆիլմին փառատօնը, մեծ մրցանակը տըրուեցաւ Ֆուլ Սիրքլը ժապաւէնին Ռիչըրտ Լոնկքրէյնի, որու հրաշալի դերակատարը եղած է Միա Ֆարօ: Դատական կազմին անդամ էր Անրի Վերնէօյ (Աչոտ Մալաքեան):

ՌՈՒՄԲ ՄԸՆ ԱԼ ՊՈԼՍՈՅ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Յունուար 15ին, կիրակի առաւօտ կանուխ, ժամը 5ի տեսնողները ռումբ մըն ալ նետուած է Շիշլիի Գարակէօզեան որբանոցին վրայ: Ռումբը պայթած է պարտէզին մէջ, մեծ փոս մը բանալով, փչրելով չէնքին քանի մը պատուհաններուն ապակիները: Բարեբախտաբար մեծ վնաս չկայ:

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ
ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

ցաւակցական հեռագիրներ

Նախապէս ալ, Ծնունդի օրով, եղեռնափորձին առթիւ մը կատարուած էր Պատրիարքարան (տես «Յառաջ» Յունուար 11): Այս առթիւ Պոլսոյ Պատրիարքարանը ստացած է բազմաթիւ ցաւակցական հեռագրեր, որոնց գլխաւորները կուտանք ստորեւ, շեշտելով թէ զանոնք կ'արտայատեն ոչ միայն Պոլսոյ հայ մաւրուղեն: Անշուշտ աւելի բնական ու տրամաբանական եղած կ'ըլլար, որ Պոլսեն իմացած չըլլայիք, թէ Սերովբէ Արք· Մանուկեանն ալ հեռագիր մը ղեկած է···:

×

Նորին Ամենապատուութիւն
Շնորհք Պատրիարք Գալուստեան
Հայոց Պատրիարքարան,
Գումգապու Իսթանպուլ:

Ցաւով տեղեկացանք Ձեր Պատրիարքարանի կրած նիւթական վնասների մասին մի ռումբի պայթումի հետեւանքով: Ցայտնում ենք Ձեզ մեր եղբայրական վիշտը եւ մեր վստահութիւնը թէ Ձեր երկրի բարեխնամ պետական իշխանութիւնները պատշաճը կը տնօրինեն ապահովելու համայ յոյն – կիպրացի պանդոկապետներու եւ Թրքական գօտին կը զեղչուի: Աթէնքի եւ Նիկոսիոյ մէջ սակայն մեծ պատրանքներ չկան: կը սպասեն:

× *Գոնիայի մէջ, առջի օր սպաննուած է ծայրայեղ–ալ ուսանող մը:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Փեքինի մէջ, բազմաթիւ համաձայնագրեր ստորագրուեցան Չինաստանի եւ Ֆրանսայի միջեւ, Պառլ այցելութեան առթիւ, առեւտրական եւ նաեւ դիտական: Ֆրանսայի Նախարարապետին այցելութեան պաշտօնական մասը վերջացաւ եւ երկուշաբթի օր անցաւ Մանչուռի զբօսաշրջիկութեան համար: Փեքինի մէջ նաեւ մշակութային վերահաստատում մը կայ եւ 15 տարիէ բեմերէն քշուած օփերաները լոյս աշխարհ կուգան կրկին:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ռըկպին փառաւոր յաղթանակ մը տարաւ առջի օր, վեցի դէմ 15 կէտով պարտութեան մատնելով Անգլիան «Հինգ ազգերու մրցաշարքին» մէջ:

ԱՎՈՐԻԱԶի մէջ ուր քանի մը օրէ տեղի կ'ունենար զարմանահրաշ (փանթասթիք) ֆիլմին փառատօնը, մեծ մրցանակը տըրուեցաւ Ֆուլ Սիրքլը ժապաւէնին Ռիչըրտ Լոնկքրէյնի, որու հրաշալի դերակատարը եղած է Միա Ֆարօ: Դատական կազմին անդամ էր Անրի Վերնէօյ (Աչոտ Մալաքեան):

Ձեր Ամենապատուութիւն
Շնորհք Պատրիարք Գալուստեան

Ցաւով տեղեկացանք Ձեր Պատրիարքարանի վրայ ռումբ նետուած ըլլալը· Աստուած ապահով պահէ Ձեզ եւ Ձեր հօտը:

ՆԵՐՍԷՍ ԵՊՍ· ՊՕՉԱՊԱԼԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակ

մար Պատրիարքարանիդ եւ Հայոց եկեղեցիների եւ հաւատացեալների անվտանգութիւնը: Ցուսով ենք որ չուտով Ձեզանից կը ստանանք բարի լուրեր: Սիրոյ ողջոյն եւ խաղաղութիւն Ձեզ:

ՎԱԶԳԷՆ Ա·
Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

×

ՓԱՐԻԶԷՆ

Խոր ցաւով իմացանք որ Ծննդեան օրը ռումբեր պայթած են կարեւոր աւերներ պատճառելով Մայր եկեղեցիին եւ մեր Պատրիարքարանին: Կ'արտայայտենք մեր անձկութիւնը (էնիխէթիւտ): Կը մաղթենք Ձեր Ամենապատուութեան քաջութիւն եւ համբերութիւն: Վստահ ենք որ Թրքական իշխանութիւնները եւ կառավարութիւնը պիտի պաշտպանեն մեր եկեղեցիները, որպէսզի մեր դաւանակից հաւատացեալները ապահովութեան մէջ կարենան կատարել իրենց կրօնական պարտականութիւնը:

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան
Եւրոպայի Պատուիրակ եւ Փարիզի
Հայոց Արքեպիսկոպոս

×

ԼՈՆՏՈՆԷՆ

Մեծ ցաւով եւ լուրջ մտահոգութեամբ (Քընսըռն) լսեցինք Պատրիարքարանի վրայ ռումբ նետուած ըլլալը· Աստուած ապահով պահէ Ձեզ եւ Ձեր հօտը:

ՆԵՐՍԷՍ ԵՊՍ· ՊՕՉԱՊԱԼԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակ

ԽՈՐԷՆ Ա., ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԵՒ ՄԷԹՐ ՊԱՊԻԿԵԱՆ ԵՂԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՃԱՇԻ ՀԻՒՐԵՐԸ

Ընդառաջելով նախագահ Իլհաս Սարդիսի հրաւէրին, Խորէն Ա· Կաթողիկոս, Գարեգին Բ· Աթոռակից Կաթողիկոս եւ Մէթր Խաչիկ Պապիկեան երէկ կէսօրին այցելեցին Պատպատի նախագահական պալատը, ուր նախագահին հետ տեսակցութենէ մը ետք ճաշի հիւրը եղան անոր: Նախագահին հրաւէրը ուղղուած էր Խորէն Ա· Կաթողիկոսին իրանէն վերադարձին առիթով:

Կէսօրուան ժամը 1·30ին Պատպատ ժամանելով, Հայրապետն ու իր ընկերակիցները արժանացան պատշաճ ընդունելութեան: Նախագահին հետ քաղաքավարական խօսքերու փոխանակումէն ետք, խօսակցութիւնները չարունակուեցան ճաշի սեղանին չուրջ ու նաեւ անկէ ետք, ընդգրկելով երկրին այժմու կացութեան վերաբերող հարցեր:

Մտերմիկ մթնոլորտի մէջ անցած հանդիպումը տեւեց աւելի քան երկու ժամ: Այնուհետեւ հրաժեշտ առնելով նախագահէն, Հայրապետը, Աթոռակից Կաթողիկոսը եւ Խաչիկ Պապիկեան մեկնեցան պալատէն, արժանանալով նոյն պատշաճ պատիւներուն:

Յունուար 17 «ԱԶԴԱԿ»

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ցայսօրգական քանի մը յօդուածներով կը ճշդուին յուշարձաններուն օգտա – գործման կարգը, այլ մանաւանդ, ասոնց անվնաս պահպանումը: 25րդ յօդուածը կ'ընդգծէ, թէ այն ձեռնարկութիւնները, կազմակերպութիւնները, հիմնարկու – թիւնները, որոնց սեփականութիւնը կը կազմեն կամ կ'օգտագործեն պատմական ու մշակութային ընոյթի յուշարձանները, պարտին զանոնք պահպանել առանց վնաս հասցնելու, օգտագործել, թուարկել եւ վերանորոգել: Իսկ այնպիսիները, որոնք կ'օգտագործուին անյարիր իրենց ընոյթին եւ կ'ենթարկուին քանդումի վտանգին, կը դրաւուին Նախարարներու Խորհուրդին որոշումով: Նոյնը նաեւ անձնական սեփականութիւն եղող առարկաներուն համար: Ասոնք եւս կրնան ձեռք անցուիլ Պետութեան կողմէ՝ համապատասխան հատուցումով (Յօդ 26-29):

Յուշարձաններու նորոգութիւնը եւ վերաշինութիւնը կ'իրականացուին միայն յուշարձաններու պահպանութեան պետական մարմիններուն գիտութեամբ եւ անոնց հսկողութեան տակ: Յօդուած 30ին այս պարբերութիւնը խիստ կարեւոր է, եթէ նկատի առնենք, որ չատ յաճախ այդ աշխատանքները կը կատարուին ըստ կամս, առանց չրջապատը պեղելու եւ գիտական հետազօտութեան, յաճախ նաեւ առանց վերաշինութեան նախագիծի (օրինակ՝ Կոչի եկեղեցին), կամ ճարտարապետական վերակազմութեան եղած նախագիծը նկատի առնելու (օր. Ամբերդի համակառոյցը): Պեղումները երբեմն կը կատարուին չատ ցած մակարդակով, անթոյլատրելի միջոցներով, պուլդոզէրներու օգնութեամբ (օր. Թալինի կաթողիկէն, Գառնիի պազիլիքը, Քասախի պազիլիքը):

Պատմութեան եւ մշակոյթի յուշարձաններուն այն համակառոյցներն ու համալիրները, որոնք պատմական, գիտական, արուեստի իւրայատուկ արժէքներ կը ներկայացնեն, Նախարարներու Խորհուրդին, այսինքն կառավարութեան յատուկ որոշումով կրնան պատմա – մշակութային վայրեր որակուիլ, պաշտպանութեան տակ առնուիլ, յայտարարուիլ «պատմակուլտուրական արգելոցներ»: (Յօդ 35):

Նոր յայտնաբերուած հնութիւնները, ինչ ընոյթ ալ ունենան, պէտք է անմիջապէս հաղորդուին յուշարձաններու պահպանութեան համապատասխան պետական մարմիններուն: Այն անձը, որ կը գտնէ եւ Պետութեան կը յանձնէ պատմական, գիտական, գեղարուեստական կամ մշակութային արժէք ներկայացնող գտածոներ, համապատասխան վարձատրութիւն ձեռք կը ձգէ: (Յօդ. 36):

Յատուկ ուշադրութեան արժանի է յաջորդող յօդուածը: Մինչեւ 50ական թուականները քաղաքաչինութեան մէջ չատ քիչ աշխատանք տարուած էր պատմական եւ ճարտարապետական արժէքաւոր յուշարձանները նոր կառոյցներուն մէջ ընդգրկելու, անոնց հետ ներդաշնակելու ուղղութեամբ: Նոյնը մինչեւ հիմա կը չարունակուի: Այսպէս, Երեւանի Կոնդի թաղամասը, բոլոր տուները, ճարտարապետներու Միութեան կողմէ նկատուած են իրրեւ ճարտարապետական յուշարձաններ: Երեւանի վերջին յատակագիծին մէջ, նախատեսուած է վերականգնել եւ պահպանել յիշեալ թաղամասը: Ասոր հակառակ, «Երեւաննախագիծ» հիմնարկութիւնը նոր յատակագիծ մը պատրաստած է, որով հին Կոնդը ամբողջովին կը ջնջուի: Կառուցապատումի նոյն դրութիւնը կիրարկուեցաւ Էջմիածինի կեդրոնը՝ քանդուեցան եւ վերցուեցան տուներ, փողոցներ՝ իրենց հինաւուրց ծառերով եւ առուներով: Այս ցաւալի իրողութենից վրայ հիմնուելով է, որ չատեր երկար առենէ առաջարկեցին, որ յուշարձաններու պահպանութեամբ չահաբերող մարմինները՝ յուշարձաններուն պահպանումը նկատի չունեցող նախագիծերուն վրայ արգելք դնելու իրաւունքն ունենան: Այդ, յօդուած 37ի հետեւեալ պարբերութիւնը կը սահմանէ.— «Պատմութեան, հնագիտութեան, բաղաքաչինութեան եւ ճարտատարապետութեան, մոնումենտալ արուեստի յուշարձանները ունեցող բաղաքների եւ միւս բնակավայրերի յատակագծման, կառուցապատման ու վերակառուցման նախագծերը ենթակայ են համաձայնեցման յուշարձանների պահպանութեան համապատասխան մարմինների հետ»:

Անշարժ յուշարձաններու քանդումը, տեղափոխութիւնը, փոփոխութիւնը կ'արգիլուի: Բացառութիւն կրնան կազմել ամէն մէկը առանձինն առնուած եւ պետական յատուկ որոշումով: Այդ – պիսի պարագայի մը՝ քանդող, տեղափոխող կամ փոփոխութեան ենթարկող ձեռնարկութիւնը, կազմակերպութիւնը, հիմնարկը պարտին ապահովել Հայաստանի օրէնսդրութեամբ սահմանուած կանոնները, իսկ յուշարձաններու պահպանութեան համապատասխան պետական մարմինը պարտաւոր է գիտական ուսումնասիրութեան եւ արձանագրութեան են – թարկել յիշեալ յուշարձանը: (Յօդ. 38):

Շինարարական այլեւայն ընոյթի աշխատանքներու ժամանակ, եթէ վտանգ կը սպառնայ յուշարձաններուն, հարկ է վաւերացումը ստանալ պատկան մարմիններէն եւ «յուշարձանների անվթարութիւնն ապահովող միջոցառումները իրականացնելուց յետոյ»: (Յօդ. 39):1 վտանգի պարագային կրնան կենալ աշխատանքները: Օրէնքներու խախտումներուն առեն եւս:

Պեղումները կը կատարուին սահմանուած կարգով եւ արտօնութեամբ: Այդ – դիւնքները կը հաղորդուին անմիջապէս եւ համապատասխան մարմիններուն կը յանձնուին յայտնաբերուած հնութիւնները: (Յօդ. 42):

Ցայսօրգ յօդուածով կը չեշտուի, թէ Խորհ. Միութեան օրէնքին համաձայն, Հայաստան գտնուող պատմական եւ մշակութային յուշարձանները արգիլուած է դուրս հանել Խորհ. Միութեան սահմաններէն: Ներքին սահմաններու խմաստով որեւէ արգելքի մասնակիցում չկայ:

Կարեւոր յօդուածներէն մէկն ալ (Թիւ 47) պատժական միջոցներու անօրինում կը նախատեսէ օրինագիծին պատմանները խախտողներուն դէմ: Նաեւ վնասուց հատուցում (Թիւ 48): «Պատմութեան եւ կուլտուրայի յուշարձանների պահպանութեան եւ օգտագործման մասին» օրինագիծը ամբողջութեամբ հրապարակուեցաւ «Սով. Հայաստան» օրաթերթին Դեկտ. 25ի թիւով:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Ե. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

«*Երեք երգ տխրաղալուկ աղջկան*» *բանաստեղծութիւններու առաջին գրքոյկը (1913 – 14) մինչեւ իր բազմավաստակ կեանքին վերջը, Զարենց իր բոլոր գիրքերը, մէջն ըլլալով նաեւ կազմած ու խմբագրած աշխատասիրութիւնները, ստորագրած է գրական ծանօթ անունով՝ Եղիչէ Զարենց:*

Բայց կան քանի մը գիրքեր, աւելի ճիշդ դասագիրքեր, որոնք կազմած, խմբագրած ու հրատարակած է Ե(ղիչէ) Սողոմոնեան անունով:

Ասոնք բանաստեղծին կազմած եւ 1932ի սկիզբները լոյս ընծայած «Գրականութեան եւ լեզուի դասընթացքը»ին Ա. եւ Բ. պրակներուն մասին է, որոնք, իրրեւ Հայոց լեզուի եւ գրականութեան դասագիրք, կազմած են ամբողջութիւն մը: Ագդէն առաջին պրակին վերջին 210րդ էջին յայտնուած է, Բ. պրակին մէջ 211րդ էջը մինչեւ 452: Ամէն գատ «Երկու խօսքը» գետեղուած է առաջին պրակին սկիզբը, իսկ գասագիրքին ընդհանուր գանկը՝ երկրորդ պրակին վերջաւորութեանը:

Այդ գոյգ պրակներէն գատ, Զարենց գարձեալ Ե. Սողոմոնեան ստորագրու – թեամբ, նոյն տարին կազմած է նաեւ «Դասագիրք լեզուի եւ գրականութեան»ը, ուսման 7րդ տարուան համար:

Ինչպէս յայտնի է, 1928էն մինչեւ գրեթէ իր կեանքին վերջին չրջանը՝ 1936, Զարենց, գրական աշխատանքներու առընթեր, զբաղած է նաեւ Հայոց լեզուի եւ գրականութեան դասագիրքեր կազմելու օգտակար աշխատանքով: Այս մասին բաւական մանրամասն տեղեկութիւններ տրուած են Զարենցի երկերուն ակադեմական հրատարակութեան Զ. հատորին մէջ (1967): Ինչպէս հաւաստիացուցած է ծանօթագրողը՝ Ալմաստ Զաքարեան, Զարենց 1928 եւ 1930ին կազմած ու հրատարակած է «Գրականութեան դասընթացք» խորագիրով երկու դասագիրք: 1929ին կազմած ու հրատարակած է ռուսական, վրացական, ադրբեջանական եւ եւրոպական գրականութեան հարուստ նմոյշներու չորս պրակներ: Բոլորն ալ, մէջն ըլլալով «Գրականութեան դասընթացք»ը, ստորագրած է Եղիչէ Զարենց: Նոյնը ըրած է նաեւ 1933 եւ 1936 թուականներուն հրատարակած դասագիրքերուն համար: Ըստ որում 1933ին թէ՛ մինակ եւ թէ Ակսել Բակունցի հետ, կազմած է նոր դասագիրքեր: Ի դէպ, Բակունցի հետ կազմած դասագիրքը կոչուած է «Հայ գրականութեան քրեստոմատիա», 8րդ խումբերուն եւ մասնագիտական ուսումնարաններուն առաջին դասարաններուն համար: Զարենց նպատակ ունեցած է կազմելու հայ գրականութեան գասագիրք մը բարձրագոյն կարգերուն համար:

Հարցն այն է, թէ Զարենց ի՞նչ նկատումներով, 1932ին հրաժարած է իր ծանօթ անունէն եւ վերոյիշեալ երեք դասագիրքերուն վրայ դրած է Ե. Սողոմոնեան անունը:

Մնդիրն այն է, որ 1932ը, հրատարակութիւններու խմաստով, Զարենցի համար «բարեբեր» տարի մը եղած է: Յիշենք, որ այդ տարին տպուած է անոր երկերուն մեծածաւալ հատորը, մօտ 450 էջ, երկսիւնակ: Այնուհետեւ, այդ տարին տպագրուած է Զարենցի նախաձեռնութեամբ եւ խմբագրութեամբ, Ակսել Բակունցի ու Եղիա Չուբարի գործակցութեամբ կազմուած «Հոկտեմբեր – Նոյեմբեր» տարեգիրքը, որ կը սկսէր բանաստեղծին «Գովք խաղողի, գինու եւ գեղեցիկ գպրութեան» ծանօթ քերթուածով: Ապա՝ նոյն տարին հայերէն լոյս տեսած է Էրիխ Մարիա Ռեմարկի «Արեւմտեան Ֆրոնտում անփոփոխ է» ծանօթ վէպը՝ Զարենցի թարգմանութեամբ:

Մէկ տարուան մէջ երեք («Եթէ Գովք...» քերթուածքն ալ հաշուելու ըլլանք չորս) ակնառու գործերէ ետք, թերեւս բանաստեղծը նպատակայարմար չէ գտած երեք դասագիրք եւս լոյս ընծայել նոյն անունով:

Ասիկա միայն մեր ենթադրութիւնն է. կրնայ ըլլալ, որ դրդապատճառները տարբեր եղած ըլլան:

ԴՐ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՎԱՒԵԼԱՆԻԹԻ ՈՒԺ՝ ՄԵՐ ԱՂԲԱՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Փարիզի մօտ, Սէն գետի եզերքը գըտնուող Իվրի արուարձանին մէջ կը գըտնուի մղեղումի գործատուն մը, որ տնային աղբերու աւելցուքներէն վառելա – նիւթ – ուժ կ'արտադրէ:

Այս գործատան հսկայ, հաստատուն ու խորունկ փոսը, ուր կը թափին այլազան տեսակի աւելցուքներ, այնպէս կառուցուած է, որ որեւէ տհաճ հոտ չի տարածեր իր չուրջը:

Իվրիի գործատան (աշխարհի մեծագոյնը) երկու հսկայ փուռերը յարատեւօրէն կը բանին՝ գիշեր ու ցերեկ, իւրաքանչիւրը ժամական 50 թոն վառելանիւթ արտադրելու կարողութիւն ունի: 1975ին գործատունը 630 հազար թոն աղբ (փարիզի աւելցուքներու երկու երրորդը) մղեցած է միայն վառելանիւթ գործածելու համար: Գործատունը 130 հազար հոգիի էլեկտրականութիւն կը հայթայթէ, կը մատակարարէ 17 առ հարիւր քաղաքային կեդրոնական ջեռուցման համար եւ կ'իրականացնէ 80 հազար թոն քարիւղի խնայողութիւն մը:

Իսի լէ Մուլինոյի մղեղումի գործատունը 1907ին արդէն օժտուած էր թիւրպօ – ալթէրնաթէօրով մը եւ կ'արտադրէր էլեկտրականութիւն. հաղուագիւտ՝ իր տեսակին մէջ, մինչեւ 1967:

Այսօր, Ֆրանսայի մէջ կան քանի մօտ մղեղումի գործատուներ, հարիւր հազարէ աւելի բնակիչ ունեցող քաղաքներու մէջ (նուազ բնակչութիւն ունեցող քաղաքներու մէջ հաստատութիւն չէ), որոնք էլեկտրականութիւն կը հայթայթեն, ինչպէս նաեւ գոլորշի՝ կեդրոնական ջեռուցման համար: Վերոյիշեալ մղեղումի գործատուներէն ստացուած ադտեղութիւններու աւելցուքներէն գոյացած արտադրութիւններուն չնորհիւ 300 հազար թոն վառելանիւթ կը խնայուի:

Վառելանիւթերու գիներու անվերջ բարձրացման պատճառաւ մասնագէտներ կը մտածեն կարգ մը քաղաքներու մէջ եւս գործատուներ չինել, որպէսզի կարենան յաւելեալ վառելանիւթ ձեռք ձգել, խնայողութիւն ընել եւ երկու անգամ աւելի վառելանիւթ ստանալ քան այսօր: Այս հրատապ հարցին նպաստաւոր լուծում մը տալու նպատակով՝ պատկան իշխանութիւնները, որոշած են կրկնապատկել տրուած նպաստի սակը, որպէսզի չինուին մղեղումի ուրիչ գործատուներ:

Իվրիի մղեղումի գործատունը կատարելագործուած հաստատութիւն մըն է, որ Փարիզի եւ 56 գրացի քաղաքապետարաններու աղբերը վառելանիւթի կը վերածէ. կառուցուած է 1969ին եւ արժած՝ 164 միլիոն Ֆրանք:

Փարիզ քաղաքը իր տրամադրութեան տակ ունի վառելանիւթ արտադրող մղեղումի գերարդիական երկու ուրիչ գործատուներ, Իսի լէ Մուլինօ և Սէնթ Ուէն, գործատուն մըն ալ Ռոմէնվիլ, որ տարիներէ ի վեր թափուած աւելցուքներէն պարարտանիւթ կը հայթայթէր երկրագործներուն, բայց 1975էն ի վեր վերանորոգութեան պատճառաւ գործելէ դադրած է:

Փարիզի քաղաքապետութիւնը կը մտածէ վերանորոգել եւ արդիականացնել Սէնթ Ուէնի մղեղումի գործատունը եւ հինգերորդ գործատուն մըն ալ կառուցանել Նանթէրի մէջ:

Աղտեղութիւնները իրենցմէ վառելանիւթի կը վերածուին: Աղբահաւաք կառքերը իրենց բեռը կը թափեն գործատան մուտքին առջեւ 15 մեթր խորութեամբ ընդարձակ փոսի մը մէջ: 9000 խորանարդ մեթր տարողութեամբ այս փոսը տարբերուած է երկու թաւալող ու հալթող կայմերով, որոնցմէ իւրաքանչիւրը ունի ճանկ մը, որ ամէն անգամ վեց խորանարդ մեթր ադտեղութեամբ կոյտ մը դուրս կը հանէ եւ կը դնէ երկու հսկայ փուռերուն առջեւ: Հաւաքուած ադտեղութիւնները կը վառեն, Սէնէն առնուած ջուրը կը տաքցնեն ու կը բիւրեղացնեն գործատան մէջ, գոլորշին կ'ուղղուի դէպի թիւրպօ-ալթէրնաթէօր՝ էլեկտրականութիւն արտադրելու. յետոյ կ'անցնի կեդրոնական ջեռուցման մեքենայի մը հիւսքէն ներս, կապի վերածուելէ ետք ծուխը կը յղուի հարիւր մեթր բարձրութեամբ ծխնելոյղի մը միջոցաւ դէպի մթնոլորտ:

Փուռերու խարխափ յօրինուած է արդելիչ ձողերով: Այս ձողերը կը մեկուսացնեն կղկղանքները, երկաթի մանրուքները, ադտերը (խառնուած ապակիի, մետաղի, պղինձի, խարամի, հալած մետաղի կտորներով) որոնք մնացած են մղեղումէն ետք եւ այս գործողութեամբ կը կորսնցնեն իրենց նախկին ծանրութեան 70 առ հարիւրը: Աւելցուքները գործատունէն դուրս կը փոխադրուին թաւալող դոզդի մը միջոցաւ. մագնիսական գլան մը տեղաւորուած է ճամբուն վրայ, որ այս անգամ կը գտնէ երկաթի մնացուկ եւ անպէտք կտորները:

Իվրիի գործատունը կ'արտադրէ ընտիր տեսակներ, որոնք կը գործածուին չինութեան եւ մարզադաշտերու յատակի հողը ամուր եւ հաւասարակշռուած պահելու համար: Օրսէի համալսարանի հարթավայրը սալարկուած է երկաթի կտորներու խառնուրդ մը. անպարծածելի երկաթի

ՅԱՆԿԱՐԾԱԿԱՆ ԵՒ ՀՈԳԵՒՈՐ ԿՈՒՄԱՐՆԵՐ

ՀԱՅ ՎԱՇՈՐԴՆԵՐ

ՆՈՐ ՔԱՐՈՒՆՔՆԵՐ ՄԱՐՏԱՀՐԱՒԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՑՈՂԿՈՒՆԵԱՆ

Ցաւալի օրեր ապրեցանք Պոլսոյ մէջ։ Ամիսներ առաջ սկսած էին ձերբակալութիւնները։ Ամէն օր մեր ազգայիններէն մէկ քանին կը տանէին ոստիկանատուն, ու անկէ ալ կը փոխադրուէին Ռամազանի բանտը։ Ոչ ոք գիտէր, թէ ինչո՞ւ կը ձերբակալուին։ Ոչ ոք գիտէր, թէ ինչո՞ւ կը տանջուին։ Ոչ ոք գիտէր, թէ ինչո՞ւ կը սպանուին։

Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ձերբակալուեցան, այսքան հոգի ալ բանտ նետուեցան։ Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ մահուան դատապարտուեցան։ Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ կախաղան հանուեցան։

Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ աքսորուեցան։ Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ ազատ արձակուեցան։

Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ ինքնասպան եղան։

Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ ինքնասպանութեան փորձ ըրին։

Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ խելագարեցան։

Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ ինքնասպանութեան փորձ ըրին, բայց չյաջողեցան։

Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ խելագարեցան, բայց չյաջողեցան ինքնասպանութեան փորձ ընել։

Ամէն օր լուր կու գար, թէ այսքան հոգի ալ ինքնասպանութեան փորձ ըրին, բայց չյաջողեցան խելագարիլ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէն – Լուի Սողոմոն Թէհլիրեան խումբը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի Ցունուար 19, Սէն–Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցին իր վաղամեռիկ ընկերոջ՝

ՀՏՄՈՆ ԶԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ։

Նոր Սերունդի բոլոր ընկերը – ընկերուհիները հրաւիրուած են յարգելու իրենց տարաբախտ ընկերոջ յիշատակը։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Իրենց հօր՝ Զաքար Զաքարեանի մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ Տէր եւ Տիկին Միշէլ Սոնեի (Քլերմոն – Ֆեռան) 300 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

ԼԻՈՆ.— Մ. Տէր–Պետրոսեան 50 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման ընկ. Գրիգոր Աճէմեանի մահուան առթիւ։

ՁԱՆ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Ցունուար 28, Շաբաթ դիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առաւտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Ռոնֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Ռուը Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Մերունեան 300 Ֆր. կը նուիրէ, ոմն (Պ. Քոլոմպ) 50։

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Ն. Թէպոյեան ի յիշատակ Շաւարշ Մխաքեանին 100 Ֆր. կը նուիրէ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Ցանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացաւ Մարսէյլի Հայ Աբեղոյչներու Միութենէն 2500 Ֆր.։ գումար գոյացած Մշակոյթի Տան ի նպաստ կազմակերպուած ճեռնարկէն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուվիլ – Մարսէյլի կապ. Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացաւ հեռաւեալ գումարները, իր կազմակերպած թէյասեղանին՝ Ծնունդի առթիւ.—

Պր. Սողոմոն Կիւլէզեան 200 Ֆր., Պր. Նիկողոս Նիկողոսեան, Տիկին Ագնիւ Նիկողոսեան, Տիկին Արմաւ Հապէշեան 50–ական, Տիկ. Ագնէս Նիկողոսեան 20 Ֆր.։

×

Կապ. Խաչի Սէն Ժեռոմի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Նշանեանէ 50 Ֆր., Զապէլ Սօլաքեանի մահուան առթիւ։

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT

Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — plastiques et moquettes

HAYRABEDIAN

DÉCOMURSOL

78, Rue des Rosiers — 93400 ST-OUEN

Tél. : 254-17-89

Electricité — Sanitaire — Agencement

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՑՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

1978

երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ

կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

ՍԵՒԱՆ

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Տնօրէն՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաեւ Դ.Ա.Իւթ Ն.ՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդուկ (տըմի – փանսիոն) եւ պատրաստներ

Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64

Carnaval de Binche

(BELGIQUE)

Հաճելի եւ ուրախ օր մը, կիրակի Փետրուար 5

Հաւաքուիլ ժամը 8ին կառ տիւ Նորդին առջեւ, ֆաֆէ Քիւրվէօր։ Մեկնում դէպի Պինչ ժամը 8·30ին։ կայք Մոնս ցերեկուան ճաշի համար, ապա դէպի Պինչ ուր տողանցք վիոլներու ու մամզէլներու։

Վերադարձ ժամը 17ի չուրջ եւ Փարիզ ժամանում ժամը 21ին։

Այսպէս չատ զեղեցիկ օր մը, համեղ ճաշով։

Մասնակցութիւն 79 Ֆր.

Սահմանափակ տեղեր

Edouard Djezirian

12, Allée Leonide — 94 Le Perreux

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի կապոյտ Խաչը, Հ. Ց. Դ. Զաւարեան խումբը եւ Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդը Ուրբաթ, Ցունուար 27, ժամը 8·30ին Իսիի Մշակոյթի Տան մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅԿԵՐՈՑԹ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Կազմակերպութեամբ Սէն Ժեռոմի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Ցունուար 29, ժամը 13ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ։

Համադամ ճաշեր՝ պատրաստուած Խոչուհիներու կողմէ։ Գեղարուեստական յայտագիր։ Հայկ հաճելի մթնոլորտ։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

avec les chanteurs : BEDIK et Duo HARTAR

Le Trio KLOPCHIK

des Grands Cabarets Russes

THE DALLAS BAND

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Իսիի Հայ Եկեղեցւոյ Մշակութային Ցանձնախումբի

Կը խօսի՝ ՏՈՔԹ. Ց. ԿԱՐԵՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին ԱՆԻ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հրանդ Աճէմեանի եւ կապոյտ Խաչի Իսիի միօրեայ դպրոցի աշակերտները։

Կիրակի, Փետր. 5, ժամը 11·30ին՝ յաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ «Նուրհան Ֆրէնկեան» մշակութային կեդրոնին մէջ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանը չնորհակալութեամբ ստացած է 500 Ֆր. Ա. Բ.էն (Լիոն) Ամանորի առթիւ։

×

Կապ. Խաչի Սէն – Մօրիսի մասնաճիւղը ստացած է 1000 Ֆր. Պ. Ալեքս Մանուկեանի կողմէ մանուկներու օրուան իրանիաճանքին առթիւ։

UNION GENERALE ARMENIENNE

DE BIENFAISANCE

Cycle de conférence
organisé par le Comité de Paris

« LA DIASPORA ARMENIENNE AU 10e SIECLE »

Par GERARD DEDEYAN

Maître-Assistant à l'Université de Montpellier

Le Samedi 28 Janvier à 20 h. 30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

— Entrée libre —

ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կոտակի, կը կազմակերպէ ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐԸ, Կիրակի, Ցունուար 29ին։

Առաւօտուն Հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսաեանի, ինչպէս եւ մեռելոց յատուկ բաժնուած տնօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին։

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻՒԶՄԱՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն–Օնորէ 75001 Փարի,, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ։

Ուղերձներ, յիշատակի ոգեկոչումներ, հայկ. նուագի ջերմ մթնոլորտ։

Նոյն օրը, աշխարհի ամէն կողմը Էսաեանցիները բաժակ կը բարձրացնեն բոլոր հայ վարժարաններու կենաց, մաղթելով անոնց պայծառ եւ լուսաշող ապագայ։

Սիրով կը հրաւիրուին հին եւ նոր Էսաեանցիները, յուսալով որ մեզի դեռ անծանօթ Էսաեանցիներ եւս առիթը յարմար կը նկատեն գալ միանալու մեզի այդ օրը։

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343·04·20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՐԱՐՔ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
25
MERCREDI
25 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ· Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·039 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.039

ՖՆԱՔ - ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՀԱՅ ԸԼԼԱՀ 78ԻՆ

ԲԱՑԻ ԲՈՒՆ ՆԻՒԹԷՆ՝ ԱՄԷՆ ԲԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Նիւթը, որու չուրջ կազմակերպուած էր Ֆնաքի այս « հանդիպումը » (Ուրբաթ Յունուար 20) չահեկան էր եթէ նոյնիսկ իր խորագրով լրիւ չէր : Արդարեւ, անհրաժեշտ էր թերեւս, հակառակ անոր, որ լռելեայն կը հասկցուէր, աւելցնել՝ Ֆրանսայի մէջ, քանի, ինչ կը վերաբերի մեզի, միայն մեր պարագային մասին կրնանք խօսիլ :

Բայց եւ այնպէս կարելի չեղաւ ոչ կեդրոնանալ բուն նիւթին վրայ, ոչ ալ չահեկան բնոյթ տալ տէպային (վիճաբանութիւնը չի տար հարազատ իմաստը) : Ըստ սովորութեան, ամէն մարդ խօսեցաւ իրեն սիրելի հարցին շուրջ ու ժամանակն ալ սահմանափակ ըլլալով (ժամը 18էն 19·45) միայն ժամը 19·40ին հասանք վերջապէս երիտասարդի մը տեղին խորհրդածութեան, որ պիտի բանար նիւթը… բայց արդէն վերջակէտի պահն էր :

Սկիզբը՝ բեմին վրայ ներկայացուած անձերը, կարճ յառաջաբանով մը, պարզեցին իրենց յատուկ նիւթը : Հոն էին՝ Անահիտ Տէր-Միհրասեան, դասախօս Փարիզ Բ, ժան Լ Մառի Գառզու դրպրէտ ու հեղինակ՝ «Տիպար ցեղասպանութիւն մը» հատորին, Ռուբէն Մելիք, բանաստեղծ եւ խմբագիր «Հայկ· բանաստեղծութեան ծաղկաքաղ»ին, Արտասպդ Պէրպէրեան, նոյն հատորին պատմական բաժնի պատասխանատու, ժանին Ալթունեան, դասատու եւ հեղինակ յօդուածներու Հայ ըլլալու մասին Ֆրանսերէն պարբերականներու մէջ, Փրոֆ· Մահէ, հայերէնի դասախօս Արեւելեան Կենդանի Լեզուներու Ազգ վարժարանը :

Պէտք է խոստովանիլ, կը խորհիմ, որ որեւէ վիճաբանական հանդիպումի յաջողութեան համար, դէմքաւոր դերակատարը այդ վիճաբանութիւնը վարողն է, որ պէտք է խոր ծանօթութիւնն ունենայ ընտրուած նիւթին, ապա վարէ «տէպան», թոյլ չտալով նիւթէն դուրս հարցում – պատասխաններ : Բայց, Ֆրանսուազ Տօ – քիէռ – Օռապանա այդ ձեռնհասութիւնը չունէր : Եւ ծայր տուաւ անխուսափելին, այսինքն խօսուեցաւ ամէն բանի մասին մէկդի թողլով նիւթը, որ այլապէս բարդ էր : Կ'անցնինք փոլիտրիք միջամտութեանց վրայէն :

Սփիւռքի Հայը արդէն կորսնցուցած է իր հարազատ դիմագիծը, քանի ունինք Ֆրանսահայը, Եգիպտահայը, Ամերիկահայը, Պոլսահայը, Լիբանահայը, Պարսկահայը եւայլն, եւայլն եւ ասոնց իրարքանչիւրը, ուզէ թէ չուզէ, կրած է իր ապրած երկրին ազդեցութիւնը եւ ասոնցմէ ոչ մէկը կը հաւնի միւսին : Բայց կայ, դեռ աւելի ողբերգականը այսօ՛ր, որ արդիւնք է սերունդներու յաջորդութեան : Եւ կը հաւնինք հո՛ն, ուր ստիպուած ենք հաստատել, թէ նաեւ նոյն երկրին մէջ, այլեւս իւրաքանչիւր Հայ կը տարբերի միւսէն, ըստ սերունդին : Ունինք այն սերունդը, մեր հայրերը (կամ մեծ-հայրերը) որ եկաւ հոս սեւ Ապրիլէն ետք, երբեմն արդէն ամուսնացած, յաճախ հոս ամուսնանալով ու այս սերունդին հա – մար, Հայ ըլլալը հարց մը չէր, Հայ Էին ու զղջիլը միայն տնտեսական կամ լեզուի դժուարութիւն կը ստեղծէր Շատ չէր տարբերէր ոեւէ գաղթողի վիճակուած դառն ճակատագրէն, սա մեկ տարբերութեամբ սակայն, որ ապրելէ աւելի, իւ՛ր հարցը վերապրիլն էր, քանի տեղահան եղած էր ու կամովին չէր գաղթած : Ցետոյ հասաւ մե՛ր սերունդը : Հոս ծնած, տունը մեծցած հայկ· միջավայրի մէջ, դուրսը ընտելացած տեղական դաստիարակութեան : Բայց եւ այնպէս (առնելով դոնէ իմ անձնական փորձառութիւնս) մասնաւոր դժուարութիւն մը չկար : Ուրիշ առիթով ալ ըսած ենք երկու մշակոյթներու « բախումը » հարստացում է եւ հոգեվերլուծական պարագայ մը չէ, ինչպէս ձգտում մը կայ զայն ներկայացնելու : Եւ կայ հիմա երրորդ սերունդը եւ ասոր պարագան է ամէնէն բարդն ու կարեւորը : Միւսները անցեալ են, ինք՝ վաղն է :

Այս սերունդը, անսպասելի կերպով աւելի Հայ կը կարծէ ինքզինքը, քիչ մը նոյնիսկ կատաղի ձեւով քան մերը, հակառակ անոր որ կրթական թէ մշակութային դետնի վրայ (լեզու, Հայոց պատմութիւն, դրականութիւն եւայլն) չունի նախորդին թէկուզ կիսկատար պաշարը : Եւ բուն նիւթը, որ պիտի ծեծուէր՝ այս սերունդին Հայ ըլլալուն մասին էր : Ի՞նչ-պէս կրնայ Հայ մնալ, ի՞նչ կը հասկնանք Հայ մնալ ըսելով եւ ի՞նչ միջոցներ ունինք իրագործելու այդ հեռանկարը, երբ կ'ապրինք ժամանակաշրջանի մը մէջ, ուր քաղաքաշինութիւնը, ճարտարարուեստականացումը եւ նաեւ սպառումը ընկերութիւնը — (եւ այս հոսանքներուն դէմ չենք կրնար պայքարիլ) — ամէն օր կը դրժուարացնեն, երբեմն անկարելի դարձնելու աստիճան վերոյիշեալ հեռանկարին իրագործումը : Եւ որովհետեւ ոչ ոք փանաչէն ունի այս հարցը լուծելու համար, կայ այսօր իր վիճակին ձգուած երիտասարդութիւն մը կամ երիտասարդներ, որոնց իւրաքանչիւրը իր ձեւը կը փորձէ (չենք ըսեր կը գտնէ, ինք ալ չէ դատած) : Երբ այս սերունդին խօսուի լեզուի, պատմութեան կամ մշակոյթի մասին, պատասխանը կ'ըլլայ՝ աւանդութիւն է, անցեալ է, մեր ուզածը այդ չէ : Բայց կը կրկնենք՝ մշակոյթը քաղաքականութիւն է եւ տոկալու միջոց : Մշակոյթի այս մերժումը միայն յեղափոխականացման արդիւնք չէ, կայ նաեւ ծուլութիւն մը, ճիգ չընելու ախտ մը, որու իրրեւ ինք – նարդարացում գտնուած է այս արհամարհանքը եւ դիւրին միջոցը, յետադիմական քաղքենիի տեղ դնելով ան, որ դեռ լեզուէ եւ քաղաքակրթութենէ ճառելու յամառութիւնն ունի :

Ուզել Հայ ըլլալ 78ին, չի նշանակեր միայն Պարաճանով, Հելսինքիի խմբակի անդամներու ձերբակալութեամբ զբաղիլ : Այս հարցերը արդէն, իրենց բնոյթով իսկ, ընդհանրական հարցեր են եւ ոչ մասնաւորաբար ազգային : Ու այսօր եթէ մեր դիմաց ունինք «Հայ ենք» պոռացող երիտասարդներ (որ այդ ալ միայն Ֆրանսերէնով կրնան պոռալ), աւելի բողոք մըն է, զոր կ'արտայայտեն ընկերութեան դէմ քան ազգային ինքնութեան մը պահպանողութիւնը : Եւ զարմանալու բան մը չկայ :

Սպառումի ապականած այս ընկերութեան մէջ, երբ կայ յուսահատ երիտասարդութիւն մը, որ քանի մը կը փնտռէ, մեր երիտասարդութիւնն ալ իր վրդո – վումին իրրեւ ազդակ կը գործածէ իր ծագումը : Մեր ողբերգութիւնը հոն է սակայն, որ կրնանք խորհրդածութիւն – ներ ընել, երբեմն թերեւս իրատես հատուածներ բայց ի վիճակի չենք լուծումներ առաջարկելու : Ու ասիկա խոստովանելու քաջութիւնը պէտք է ունենանք եւ հասկնանք, որ մաշած ճառեր ու ամբոխավար բանաճեւեր այլեւս չեն անցնիր : Մեր կախարդական չրջանակը անմիջական լուծում չունենալն է եւ զոհանալ կիսամիջոցներով, որոնք միայն ժամանակ չահելու կրնան ծառայել, լաւագոյն պարագային :

Տրամաբանական լուծումը, անշուշտ, հայրենիքն է, բայց գիտենք, դժբախտաբար, որ մեր լուծումը չէ, ներկայիս : Ասիկա չի նշանակեր երբեք Հայաստանի դէմ խօսիլ, ա՛յս այսպէս է եւ բոլորս ալ գիտենք, որ Հայաստանը մեր Փիղիքական գոյութեան երաշխիքն է բայց սփիւռքի Հայուն անմիջական լուծումը չէ :

Զօրացնել ու կազմակերպել Սփիւռքը : Ասիկա լափալիսեան անհրաժեշտութիւն ըլլալով հանդերձ, նաեւ լուծում չէ : Հայ դատ հետապնդել, անկասկա՛ծ, փորձե – լով զայն այժմէականացնել, բայց այդ ալ անմիջական բնոյթ չունի, լուծելու համար սա միակ ու չատ պարզ հարցը՝

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՀԱՅ ՄՆԱԼ 78ԻՆ

×

Քանի մը խօսք ալ սա խառն ամուսնութիւններու հարցին մասին, որ քիչ մը չատ ծեծուեցաւ վերջերս (նաեւ Ուրբաթ) ու մանաւանդ Ֆրանսական չրջանակներու մէջ, ուր բաւական ցեղապաշտական ալ բնոյթ կ'առնէ : Խառն ամուսնութիւնը կրնար վնասել մեր ծնողքին, չատ – չատ մեր սերունդին, բայց երբ այսօր ունինք 20–25 տարեկան տղաք, որոնք ոչինչ ունին հայկական, լեզուէն սկսեալ, ի՞նչ աղետաբեր հետեւանք կրնայ ունենալ ոչ-Հայու հետ ամուսնութիւնը : Անդին խառն ամուսնութիւններու բազմաթիւ օրինակներ կան, ուր զաւակները աւելի հայ դաստիարակուած են քան զուտ հայ զոյգի մը զաւակները : Կը բաւէ, որ կազմերէն մէկը քիչ մը ազգային արժանաւորութիւն ունենայ :

Խոստովանինք, որ այս բոլորը մեր վատութիւնը քօղարկելու պատրուակներ են միայն : Դադրինք մենք զմեզ խաբելէ, անոյշ-անոյշ օրօրուելով, որ մենք Հայ պիտի մնանք որովհետեւ մեր Ծնունդը Յունուար 6ին է եւ ոչ՝ Դեկտ· 25ին կամ որովհետեւ Ապրիլ 24 է Ապրիլ 24ին ծաղկեպսակ մը դնելու մե՛ծ չնորհը եղած է մեզի Անծանօթ Զինուորի չիրիմին կամ փողոցի մը անունը «Հայաստան» մկրըտուած :

Ու ի վերջոյ, այս խորհրդածութիւն – ներէն ետք պարտաւորուած ենք, մենք եւս հաստատելու, որ այս բոլորը աւելի չեն քան ընթացիկ յօդուած մը, որ չի յաջողիր եզրակացութեան մը յանգիլ, գտնել՝ պատասխանը : Բայց եւ այնպէս, ա՛յս նիւթին չուրջ տէպաները պէտք է բազմանան, տարբեր ձեւով, նոյնիսկ մտքերու բախումով մամուլի մէջ եւ խօսքը առաւելաբար տալով երիտասարդներուն, պայմանաւ, որ անոնք ալ հարցը վերլուծեն, փորձեն բանաճեւել իրենց առաջարանքները, միշտ չկրկնեն թէ ի՛նչ չեն ուզեր, չանան ըսել թէ ի՛նչ կ'ուզեն, չգոհանան տեւականօրէն դժգոհելով եւ ձագկելով հիները, քանի, այդ ալ ի վերջոյ տեղ մը չի տանիր եւ բացասական է :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ իր բնակարանին չէնքին առջեւ, Ավընիւ Ֆոշ, առեւանգուեցաւ եւ – րոպայի ճարտարարուեստի ամէնէն մեծ դէմքերէն մէկը՝ Պառոն Ամփէն, 41 տարեկան, որ գլուխն է բաւական ընկերութիւններու եւ մասնաւորաբար Ամփէն – Շնէյտէր «կայսրութեան» (տարեկան դործառնութիւն՝ 22 միլիառ) : Հարուստի զաւակ, մասնաւոր բարձրագոյն ուսում ալ չէ ըրած (պաչօ) բայց իր ընդունակութիւնը թոյլ տուած է որ միայն «պապային տղան» ըլլայ եւ ձեռնհասօրէն վարէ իր գործերը, որոնց մէջ յիշենք Քրէօզոլուառ եւ Ֆոամաթոմ, այլ խօսքով պառոնը (ծագումով Պելժիացի) գլուխն է հիւլէական ճարտարարուեստին : Ցայտնի չէր երեքշաբթի առաու, առեւանգումէն 24 ժամ ետք, թէ ինչո՞ւ առեւանգուած է, քանի դեռ փրկագին չէր պահանջուած : Առեւանգումը կրնայ դրամի գործ չըլլալ այլ քաղաքական, ինչպէս Շէյէրի պարագան, քանի ամէն բանէ առաջ Էտուար-Ժան Ամփէն խորհրդանիշ մըն է եւ կրնայ ահաբեկչական արարք մը ըլլալ անտեսական եւ ընկերային ուժին դէմ : Ներքին նախարարութենէն էլիզէ բոլոր սպայակոյտերը զօրակոչի տակ են : Երեքշաբթի առաու Նափափը (Ժողովրդական Ինքնապաշտպանութեան Համար Զինեալ Կորիզ) տէր կ'ըլլար առեւանգումին եւ պառոնին ազատագրումին փոխարէն կը պահանջէր իր խումբին ձերբակալուած անդամներու ազատագրումը : Այս խմբակը ծնած է, կ'ըսուի, նախկին պրոլետարական Զախէն :

ԳԱՐԱՄԱՆԼԻՍ համաձայն է էճէվիտը տեսնելու եւ դրական պատասխան մը տուաւ Թուրքիոյ վարչապետին հրաւէրին : Գարամանլիս կը թելադրէ որ հանդիպումը գարնան ըլլայ, չեչտելով որ նման հանդիպում մը չատ օգտակար կըրնայ ըլլալ բայց պէտք է լաւ պատրաստուի :

ՊԵԿԻՆ իր կարգին աւելի եւս կարծրացուց իր դիրքը եւ նոր պահանջներ դրաւ Սատաթի՝ Եգիպտոս պէտք է ապաղինէ Սինայը եւ ցօրչափ հաշտութեան դաշնագիրը չէ ստորագրուած իսրայելացի մէկ հատ զինուոր իր տեղէն չի չարժիր :

ԹՂԹԱՏԱՐԸ գործադուլի չարժումներու ձեռնարկած է կրկին եւ ցրումները սովորականէն աւելի անկանոն են :

ՄԱՌՇԷ ըսաւ որ եթէ Ջախը չահի, համայնավար նախարար պիտի ըլլայ կառավարութեան մէջ, Միթերան ալ անուղղակի պատասխանեց չեչտելով որ եթէ Ընկերվարական կուսակցութիւնը գլուխը հանի, իր ընկերներուն պիտի առաջարկէ կառավարական ծրագիր մը, հիմնուած Հասարակաց Ծրագրին վրայ :

ՈՍԿԻՆ կը չարունակէ բարձրանալ իրեւ հետեւանք քաղաքական անորոշ մթնոլորտին : Երկուշաբթի օր, Փարիզի սակարանը ձոյլ ոսկիին սակը 28·140 Ֆր· էր եւ նափոլէոնն ալ՝ 300 :

ՊԱՌ վերջացուց չինական իր չրջապտոյտը եւ բաւական խանդավառ է երկրէն եւ ընդունելութենէն : Այցելած է նաեւ քարիւղաքիմիական համալիրը, ուր 200 Ֆրանսացի կ'աչխատին :

ԴՈՒՄԸ ջկռիփ) Ֆրանսա ժամանած է : Մկրտուած Վիքթորիա, այս նոր դումին դէմ կը թելադրուի պատուաստ ըլլալ, մանաւանդ տարեցներուն :

ՋԷՆՔԵՐ ՏԳԵՂ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ...

Ա.

ԽՄԲ.— Ռ. Հատտէճեանի այս շահեկան յօդուածաշարքին առիթ տուած է թէեւ տեղական բնոյթ ունեցող ձեռնարկ մը (Պոլսոյ Ուսուցչաց Հիմնարկինը՝ Նոյեմբեր 27ին) բայց հոն արծարծուած հարցերը ընդհանրական են ու կը վերաբերին բոլորիս:

Ներշնչող չատ բան կար Ուսուցչաց Հիմնարկի կողմէ մեզի հրամցուած անցեալ Կիրակիին մէջ: Կիրակին տարբեր օր մըն է, կ'ըսէր Շահան Սրբազան նոյն օրը ուրիշ առիթով մը, Կիրակին ամէն բանով տարբեր է: Օրն անգամ տարբեր կ'ըլլայ Կիրակի օրերը: Եւ այս Կիրակին կրկնակ իմաստով տարբեր էր մեզի համար: Տարբեր էր պարզապէս անոր համար որ մենք ծայր առաջնան կը ընդունինք երբ հանրային լուսարձակները պահ մը կը բռնուին մշակութային գործերու վրայ: Եւ այս Կիրակի այդ էր որ կը պատահէր Ուսուցչաց Հիմնարկի նախաձեռնութեամբ: Մշակո՞յթ, մենք չատ ունինք: Փառք Աստուծոյ, Տէրը մեր ժողովուրդին առատօրէն տուած է տակէ: Օտարները մեզ ամէնէն առաջ մեր մշակոյթով կը ճանչնան, կարծես թէ ուրիշ ոչինչ ունենայինք: Օտարները ամէնէն առաջ մեր մշակոյթն է որ կը գովեն, ամէն անգամ որ առիթը կը ներկայանայ հայ ժողովուրդի մը մասին խօսելու: Բայց մենք քիչ առիթով է որ մեր լուսարձակները կը կեդրոնացնենք մեր մշակութային գործերու վրայ: Մենք որ 15 դար հեռուներէն այսքան չատ գանձ կրցեր ենք հասցնել մինչեւ մեր օրերը, չատ անգամ սրտի տարօրինակ հանգամանքով կը թողունք որ անոնք մութին մէջ հանգչին, քիչ մը տխուր եւ առանձինն: Ի՞նչ փոյթ պիտի ըսուի թերեւս, չեն կորսուիր անոնք, մութը ոչ մէկ չարիք կը հասցնէ անոնց, ոչինչ կը պակսեցնէ իրենց ոսկի փայլէն: Եւ եթէ օրը գայ լուսարձակները դարձեալ անոնց վրայ բռնելու, անոնք կը փայլին նոյն ուժգնութեամբ, կը չողշողան նոյն հմայքով:

Այս Կիրակի կը նայէինք ուրեմն Ֆէրիտիւղի եկեղեցին լեցնող հաւատացեալ ժողովուրդին: Կը նայէինք եւ չատ բան կը մտածէինք: Դեռ երէկ գաւառէն եկած կին մը, գոյնզգոյն իր գեղջկական չորերը հագած, եւ իր հինգ երախաներուն մէջտեղ կայնած, մոմ կը բռնէր: Իր քով դարձեալ մոմ կը բռնէր մուշտակէ իր վերարկուին մէջ հպարտ եւ երջանիկ քաղքենի տիկին մը: Հայրեր, իրենց փոքրիկներուն ձեռքէն բռնած, կը մտնէին եկեղեցիէն ներս: Տղաքը կը խաչակնքէին առանց քիչ մը հասկնալու թէ ինչ կ'ընեն եւ հայրերը կը հրճուէին այս խաչակնքումը տեսնելով: Այդպէս տեսած էին իրենց հայրերէն, եւ հիմա այդպէս ընել կուտային իրենց զաւակներուն: Մանկամարդուհիներ կը մտնէին, անճայն տեղ կը գրաւէին անկիւն մը, առանց իրենց չուրջը հետաքրքիր նայուածքներ պտըտցնելու: Եւ սակայն երբ մոմերը կը բռոյժավոէին ելեկտրական խզումէ տառապող եկեղեցիին խորհրդաւոր մթնոլորտը մէջ, այս բոլորին քանիո՞ն արդեօք բաներ մը գիտէին մեր Ոսկեդարէն մինչեւ մեզի հասնող մշակութային մեր անհամար գանձերուն մասին: Քանիո՞ն արդեօք գիտակցութիւնը ունէին թէ ինչու կը վառէին այդ մոմերը, որո՞նց հոգւոյն ի հանդիստ պաշտօն կը կատարուէր: Լսա՞ծ էին Ուսուցչաց Հիմնարկին մասին, լսա՞ծ էին այն անանուն հերոսներուն մասին, որոնք իրենց հողերն ու յարկաբաժինները տուած էին այս հիմնարկին, որպէսզի մեր աչքերուան եւ վաղուան ուսուցիչները քիչ մը առաւել ապահով զգան իրենք զիրենք, որպէսզի քիչ մը աւելի ամուր հիմերու վրայ նստէր կրթական եւ դաստիարակչական մեր գործերը, որպէսզի տոհմիկ կրթութիւնէ զերծ չմնար այն փոքրիկ եւ համբուրելի երախան, որ խաչակնքեց քիչ առաջ:

Կը նայէինք մեր չուրջը և բնականաբար կը հասկնայինք որ անոնցմէ չատերը անունն անգամ չէին գիտեր վերը համբուրածներուն: Նորէն ալ սակայն մոմը կը պլպլար իրենց ձեռքերուն մէջ եւ Տէրը կ'ընդունէր իրենց մաղթանքներն ու աղօթքները: Հայ Մշակոյթին ծառաները, այստեղ կամ այլեւս ուրիշ աշխարհի մը բնակիչ, կը հրճուէին: Կը հրճուէին, որովհետեւ լուսարձակները անգամ մը եւս կեդրոնացած էին մեր գարաւոր մշակոյթին վրայ:

Եւ օրուան պատարագիչը, Շահան Սրբազան, չատ լաւ գիտած էր այն պատկերը զոր մեր աչքերուն առջեւ պիտի գծէր բացատրելու համար Մշակոյթին արժէքը: Հազար անգամ ըսուած է անտարակոյս, եւ ոչ ոք պիտի կրնայ արդիլել որ դեռ միլիոն անգամ ըսուի. մշակոյթը ամենագեղեցիկ, նաեւ ամենագոբաւոր զէնքն է յաղթանակելու համար կեանքի պայքարին մէջ:

Պատերազմները կը շահուին բիրտ զէնքերով, մարդկային կեանքերը բնաջնջող ամէնէն արդիական ռազմանիւթերով: Այս մասին կասկած չկայ: Բայց երբ խորհուրդը, միտքը, խմացականութիւնը, կրթութիւնը, դաստիարակութիւնը, նոյնիսկ բանաստեղծութեան մը գերքը կը պակսի այդ զէնքին քով, երբ խմացական ապրումը կը զտղրի առաջնորդող ուժը ըլլալէ այդ զէնքերուն, պատերազմները կը շահուին թերեւս, բայց ո՞վ կրնայ ապահովել թէ պատերազմական յաղթանակը միակ եւ իրական յաղթանակն է յաւերժական գոյատեւման ճամբուն վրայ:

Կասկած չկայ որ աթոմական ռումբը մշակոյթի մը արդիւնքն է: Պիտի չսպասէինք որ ան հնարուած ըլլար Ափրիկէի ամենամութ խորերը ապրող վայրենիներուն կողմէ: Ոչ: Աթոմական ռումբը, առաւել կամ նուազ կատարելագործուած ամէն տեսակ զէնքի նման, արդիւնքն է այն մշակոյթին, որ նաեւ կը ստեղծէ գիրք եւ արուեստ: Միայն թէ մշակոյթը, իրմով զբաղողներուն առջեւ, կամ զինքը չինողներուն առջեւ կը բանայ երկու տեսակ ճամբաներ: Այդ երկու տեսակ ճամբաներէն մէկը անել է, ոչ մէկտեղ կը հանի, կէտի մը վրայ կը վերջանայ, այսինքն մահուան ճամբան է: Իսկ միւսը, կը շարունակուի ու կ'երթայ, աւելի լաւ կեանքի մը ճամբայ կը հարթէ, այսինքն գոյատեւման եւ երջանկութեան ճամբան է: Զէնքը, մարդասպան զէնքը, ահաւասիկ մշակոյթին անել ճամբաներէն մէկուն պատուղն է, որովհետեւ վերջին հաշուով մահուան կը ծառայէ եւ ոչ թէ գոյատեւման: Նպատակը սպաննել է, կամ առնուազն մահուան սպառնալիքի տակ պահել, մահուան հեռապատկերով՝ դժբախտութեան թոյն խառնել մարդկային ապրումի մէջ: Մշակոյթին այդ անել ճամբաներուն պատուղներն են օրինակի համար, թմրեցուցիչը, ոգելից ըմպելին, ծխախոտը, կամ քաղաքակրթութեան հետ մարդկային կեանքէն ներս մուտք գործած այն հարիւր տեսակ «նուաճումները, որոնք էութեամբ սպառնալիքներ են մարդկային կեանքին: Բայց ասոնցմէ ոմանք գոնէ հաճոյք ալ կուտան մարդուն, ինչպէս ոգելից ըմպելին, ծխախոտը եւայլն: Մինչդեռ զէնքը միայն մահուան տխուր չուքը կը բերէ իր հետ: Կեանքը կը բնաջնջէ պարզապէս մարդը մէկտեղէն վերցնելու համար: Ձիշդ այս պատճառաւ ալ կը հակասէ մշակոյթի գաղափարականին: Եւ քանի որ մշակոյթն է որ զայն ստեղծած է, վերջին հաշուով զինքը հնարողին դէմ դարձած զէնք մըն է: Անոր մէջ հիանալի կերպով կը խտանայ մարդուն յարձակողական ոգիի անընկճելի բնազդը:

Պիտի ըսուի անշուշտ որ զէնքը երբեմն կրնայ ունենալ բարի նպատակ մըն ալ. ինքնապաշտպանութիւն: Ինքնապաշտպանութիւն՝ բիրտ եւ անարդար ուժերու դիմաց: Իրաւ է: Մարդը յաճախ զէնքը պիտի վերցնէ այդ բարի նպատակին համար: Եւ յաճախ ալ զէնքի մը գործածութիւնը պիտի արդարացնէ ինքնապաշտպանութեան փաստով: Բայց ինքնապաշտպանութիւնն ու յարձակողականութիւնը երկու թշնամի երկիրներ են որոնց միջեւ

Ափիկա խորագիրն է Հերբլտ Թրիբիւնի մէջ լոյս տեսած յօդուածի մը, Յունուար 16: Թղթակցութեան մը ձեւին տակ, ամերիկացի լրագրող էտ. Միլլըր երկար եւ մանրամասն ներկայացուցած է Ղազարեանի ստեղծագործական մանրաչխարհը, արուեստագէտին նկարով եւ մէկ աչքխատանքով՝ կրեմլին նկարուած բրինձի հատիկի մը վրայ:

Գրութեան չարժառիթն է եղած Լոս Անճելըս տեղի ունեցած խորհրդային մեծ ցուցահանդէսը, որուն Հայաստանի տաղաւարին մէջ ցուցադրութեան դրուած են հայ արուեստագէտին մանրաքանդակները: Արդ, լրագրողին հատատումով ամէնէն ժողովրդականութիւն վայելող դլուխ-գործոցը (տէր Հիթ, ինչպէս գրած է Ամերիկացին) նկատուած է ոչ թէ Սոյուզ այերանաւը կամ Կրեմլինի կրկնօրինակը, այլ հայ արուեստագէտին ձեռարուեստը:

սահմանադիծը բնաւ յստակ չէ: Ո՞ւր կը վերջանայ յարձակողականութիւնը եւ ո՞ւր կը սկսի ինքնապաշտպանութիւնը: Մարդերու եւ ազգերու պատմութեան մէջ այս սահմանադիծը չատ կոխոտուած է: Մարդ կրնայ յարձակիլ, զարնել, սպանել յանուն ինքնապաշտպանութեան: Մարդ կրնայ նաեւ ապստակուիլ, չարդուիլ, մէկջառեղէն վերնալ եւ վերջն ալ ամբաստանուիլ յարձակողականութեան յանցանքով: Որովհետեւ կռուողները քիչ անգամ ականատեսներ ունին, կամ ականատեսը քիչ անգամ կրնայ իշնել դէպքերու մինչեւ խորը, վերլուծել դէպքերուն իրական ինչուները եւ ինչպէսները: Մնաց որ, մինչ կռուող ամէն մէկ կողմ ինքզինքը ինքնապաշտպանութեան դերին մէջ կը տեսնէ, ականատեսին համար ալ երկուքը հաւասարապէս յարձակողական ըլլալ կը թուին: Ուստի սահմանադիծը չփոթ է եւ չատ աւելի կը պղտորի երբ ժամանակը անորոշութեան կամ մոռացութեան սպունգ կ'անցընէ վրայէն: Մէկ բան միայն յստակ է. զէնքին բրտութիւնը: Զէնքին մահասփիւռ նկարագիրը՝ մինչեւ իսկ ինքնապաշտպանութեան պարագային: Որովհետեւ՝ եթէ մէկը զէնքով ինքնապաշտպանութեան կը ստիպուի, կը նշանակէ թէ դիմացը զէնքով իր վրայ յարձակող մը կայ: Եթէ յարձակողին համար զէնք հնարուած չըլլար, ինքնապաշտպանութեան համար ալ զէնք գոյութիւն չէր ունենար:

Բայց ինչ մեղք որ զէնքը գոյութիւն ունի եւ մէկէն է քաղաքակրթութեան բերած այն առարկաներէն որոնք կատարելագործումի ամէնէն արագ թափը կը վայելեն: Զէնքը ոգեղ է, երեւոյթով ալ, իմաստով ալ: Բայց հակառակ ատոր, մարդկութեան առաջնորդող ուժերը աւելի արագ կը զարգացնեն զէնքը, քան թէ մարդկային կեանքը ապնուացնելու ծառայող մշակութային միւս ապրումները: Կրթական, գեղարուեստական, խմացական ինչ – ինչ նուաճումներ միշտ կը քալեն ռազմանիւթային նուաճումներու հետքերուն վրայ, այսինքն եռեւէն կուգան: Որովհետեւ առաջնորդող ուժերը միշտ կը բաժնեն այն հաւատքը որ եղաւ հաւատքը առաջին վայրենի մարդուն. եթէ կ'ուզես ապրիլ, նախ պէտք է զիտնաս եւ կարենաս սպաննել:

Բարեբախտաբար (եւ ափիկա բնութեան հիանալի հաւասարակշռութիւններէն մէկն է) զէնքը, սպաննելով հանգերձ դիմացինը, ինքնին չի բաւեր ապրեցնելու զինքը զործածողը: Բարձին տակ միշտ զէնք մը պահողը չէ որ կ'ապրի ամէնէն երկար, ամէնէն երջանիկ: Զէնքը ուժը, ուժերուն ամէնէն յարգելին, ամէնէն սարսափազդուն, ամէնէն զիմացկունը, միեւնոյն ժամանակ ամէնէն խախուտ եւ անվստահելի ուժն է դէպի յաւերժութիւն զացող ճամբուն վրայ: Որովհետեւ յաւերժութեան այդ ճամբուն վրայ մարդոց եւ ազգերու մեծութիւնը երբեք պիտի չչափուի անոնց տգեղ զէնքերուն ուժովն ու մեծութեամբը:

Ռ. ՀԱՏՏԷՃԵԱՆ

(Շար. – 1)

ԵԴ. ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ՄԱՆՐԱՔԱՆԴԱԿՆԵՐԸ

Յառաջի ընթերցողը յաճախ առիթ ունեցած է կարդալու գրութիւններ հայաստանցի արուեստագէտին այլապէս ինքնատիպ, չըսելու համար զարմանահրաշ ստեղծագործութիւններուն մասին: Հայաստանի մամուլը, Արմէնփրես պարբերաբար կը խօսին այս մասին:

Ամերիկացիին գրութիւնը իր ընդհանուր դիծերով առաւելապար հետաքրքրական է Հերբլտի ընթերցողներուն համար: Կատարեալ նորութիւն է: Լրագրողը Լոս Անճելըսի մէջ տեսակցած է հայ արուեստագէտին հետ՝ պարզելու համար այս վերջնոյն աշխատանքի եղանակները, ստեղծագործութիւններուն բնոյթը, կեանքը, եւայլն:

Էտ. Միլլըր նկարագրած է ցուցահանդէսին ներկայացուած 13 աշխատանքներէն մէկ քանին: Բրինձի յղկուած չորս երեսներուն վրայ կարդով քանդակուած են Ազատութեան արձանը, Կրեմլին, Պերլինկի նեղուցը եւ խաղաղութեան թըռչող աղաւնին: Թեքնիք գետնի վրայ ափիկա նուաղ ակնառու է, համաձայն լրագրողին, քանի ան առաւել յատկանշական քանդակներու հանդիպած է: Օրինակ այս մէկը. ձիու սեւ բաշ մը. 04 մատնանշուած երկարութեամբ, որուն մէջ, փորուելէ ետք, անցուած է մարդու առաւել բարակ սպիտակ մազ մը: Դեռ կայ աւելին: Ասոր վրայ ձայնաչարի ձեւով թանկարժէք քարերու վրայ մանրաքանդակուած են վանդակներ եւ կենդանաբանական պարտէզի անասուններ.— փիղ մը, ընձիղջիւր մը, գետաձի մը, ուղտ մը, ջայլամ մը, առիւծ մը եւ վարազօճ մը (փիլիոն): Մաղին ծայրին ալ քանդակուած է մուտքի դուռը՝ կարգի սպասող մարդոց չարքով: Մանրադիտակով դիտուած՝ բոլորին ալ իրական կեանքի մը պատրանքը կը ստեղծեն, արտասովոր կենդանութեամբ:

Թարգմանի մը միջոցաւ լրագրողին հետ տեղի ունեցած հարցապրոյցին ընթացքին, Ղազարեան, որ ներկայիս 53 տարեկան է, յայտարարած է, թէ երբ երեք տարեկան էր, առաջին անգամ ըլլալով իր քանդակները՝ կաւէ խաղալիկներ, ցուցադրութեան դրուած են՝ իր չաճախած մանկապարտէզը: Վեց տարեկանին ջութակ նուագել սկսած է, թէեւ, որքան կը յիշէ, դոհ չէ եղած նուագարանէն: 13 տարեկանին հատ մը չինած է իրեն համար, իր ճաշակով: Ապա մէկը միւսին յաջորդող նոր ջութակներ: Այսպէս մասնագիտացած է այս արհեստին մէջ՝ դառնալով ամէնէն անուանի խորհ. Միութեան մէջ:

Մանրաքանդակներու աշխատանքին լծուած է, երբ փոքրաչափ ջութակ մը պատրաստած է չորս տարեկան ընդունակ աղջնակի մը համար: Այնքան յաջողած եղած է, որ որոշած է երկրորդ մը պատրաստել, աւելի փոքր, չուրջ երկու մատնաչափ: «Այս մէկին ալ այնքան լաւ չընչեց, որ որոշեցի ուրիշ մը պատրաստել 14 միլլիմեթր, օգտագործելով խոշորացոյց մը: Կէս կրամ կը կշռէր եւ հպիւսելի էր: Գրեթէ անկարելի էր նուագել»:

Երեսուն տարի առաջ էր: Անկէ ասդին մատեւեռումը դարձած է մանրաքանդակը, աստիճանաբար աւելի նուրբ, աւելի փոքր՝ անկարելի չափերը առաջադրութիւն հռչակելով:

Համաչխարհային Բ. պատերազմէն քիչ ետք, խորհրդային Թաւս գործակալութիւնը նկարագրական լուրով ներկայացուցած է Ղազարեանի մանրաչխարհը: Գերման թերթ մը հրատարակած է լուրը եւ անմիջապէս նամակներ ստացած է թերահաւատ ընթերցողներէ: Ի մխթարութիւնը առաջնորդող յօդուածով մը հրաւիրած է Ղազարեանը, որ փաստէ ըսածը:

Ղազարեան լրագրողին պատմած է հետեւեալը: Մօրը մազէն թել մը առած է եւ վրան արձանագրած է.— Եղբայրական զգացումներ գերման ժողովուրդին՝ հայ ժողովուրդէն: Մազին երկու եղրերուն անցուցած է երկու անտեսանելի սուտակներ, ներփակած է մանրադիտակ մը եւ ղրկած գերման հրատարակիչին: Այս վերջինը ցուցադրած է խմբագրատունը: Չափերը եկած հատատատած են իրողութիւնը: Ղազարեան յիշած է խմբագրին

ՀՏՈՒԱԾՈՏԵՍ

Ամառային արշավներից մեկի ժամանակ հանդիպեցինք մի ծերունի հովվի, որ ոչխարի հոտը արածեցնում էր լեռան լանջին։ Ծերունին ինքնասիրահարված էր իր ոչխարներով, որոնք իսկապես գեղեցիկ էին։ Ասում էր, որ ամեն մի ոչխարի անուն է տվել, և ոչխարները ճանաչում են իրենց անունները։ Ասում էր, որ ոչխարները ինքնամոռաց սիրում են իրեն, և ինքն էլ ոչխարներին։ Ասում էր, որ ոչխարները հասկանում են իր ամեն մի խոսքը, և ինքն էլ հասկանում է ոչխարների ամեն մի բառը։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն առավոտ ուրախ-ուրախ դուրս են գալիս գոմից, որովհետև գիտեն, որ ինքն իրենց համար հետաքրքրական տեղեր է տանելու։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն երեկո ուրախ-ուրախ վերադառնում են գոմ, որովհետև գիտեն, որ ինքն իրենց համար հետաքրքրական բաներ է պատմելու։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն գիշեր քնում են իր ոտքերի մոտ, որովհետև գիտեն, որ ինքն իրենց համար հետաքրքրական երազներ է տեսնելու։

Ծերունի հովիվը ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ գիտեն, որովհետև ինքն ամեն ինչ գիտի։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ հասկանում են, որովհետև ինքն ամեն ինչ հասկանում է։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ տեսնում են, որովհետև ինքն ամեն ինչ տեսնում է։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ լսում են, որովհետև ինքն ամեն ինչ լսում է։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ զգում են, որովհետև ինքն ամեն ինչ զգում է։

Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ գիտեն իր մասին, որովհետև ինքն ամեն ինչ գիտի ոչխարների մասին։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ հասկանում են իր մասին, որովհետև ինքն ամեն ինչ հասկանում է ոչխարների մասին։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ տեսնում են իր մասին, որովհետև ինքն ամեն ինչ տեսնում է ոչխարների մասին։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ լսում են իր մասին, որովհետև ինքն ամեն ինչ լսում է ոչխարների մասին։ Ասում էր, որ ոչխարները ամեն ինչ զգում են իր մասին, որովհետև ինքն ամեն ինչ զգում է ոչխարների մասին։

Ես ուզում էի հարցնել ծերունի հովվին, թե ինչպես է նա տարբերում իր ոչխարներին միմյանցից, որովհետև ես ինքս ոչ մի տարբերություն չէի նկատում նրանց միջև։ Ես ուզում էի հարցնել, թե ինչպես է նա ճանաչում իր ոչխարներին, որովհետև ես ինքս ոչ մի ոչխարի չէի ճանաչում։ Ես ուզում էի հարցնել, թե ինչպես է նա հասկանում իր ոչխարներին, որովհետև ես ինքս ոչ մի ոչխարի չէի հասկանում։ Ես ուզում էի հարցնել, թե ինչպես է նա տեսնում իր ոչխարներին, որովհետև ես ինքս ոչ մի ոչխարի չէի տեսնում։ Ես ուզում էի հարցնել, թե ինչպես է նա լսում իր ոչխարներին, որովհետև ես ինքս ոչ մի ոչխարի չէի լսում։ Ես ուզում էի հարցնել, թե ինչպես է նա զգում իր ոչխարներին, որովհետև ես ինքս ոչ մի ոչխարի չէի զգում։

Ես ուզում էի հարցնել ծերունի հովվին, թե ինչպես է նա տարբերում իր ոչխարներին միմյանցից, որովհետև ես ինքս ոչ մի ոչխարի չէի տարբերում

Տէր եւ Տիկին Արշակ Սալաւանեան եւ զաւակները (Կրընոպլը), Տէր եւ Տիկին Եղիշէ Մերանկիւլեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան, այրի Տիկին Վալա Խաչատուրեան (Նիւ Եորք), այրի Տիկին Նունուֆար Տիւրան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Կարօ Սարեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Սուրէն Ակարոֆ եւ զաւակները (Փարիզ), այրի Տիկին Մաքրուհի Սալաւանեան (Կրընոպլը) ինչպէս նաեւ Շահինեան, Ժամկոչեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ–մօր, քրոջ, եղբօր կնոջ, հօրեղբօր աղջկան, ազգականին եւ սանուհիին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՑԱՄՄԻԿ ԻՆՃԻԵԱՆԻ
(ծնեալ Սարեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ցունուար 19ին, Հիէռի (Վառ) հանգստեան տան մէջ, սրտի տագնապէ, 72 տարեկանին։

Թաղումը կը կատարուի զաւակին կողմէ, տեղւոյն վրայ։

Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Ցունուար 29, ժամը 11ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ։

Որեւէ մահագրի ղրկուած չընդունելով, ներկայս՝ ի գիտութիւն ողբացեալին յարգողներուն։

ՑԱՌԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները՝ Տէր եւ Տիկին Մերանկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեանի, Տիկին Վալա Խաչատուրեանի, Տէր եւ Տիկին Կարօ Սարեանի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէն – Լուի Սողոմոն Թէհլիրեան խումբը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի Ցունուար 19, Սէն–Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցին իր վաղամեռիկ ընկերոջ՝

ԷՄՄՈՆ ՁԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ։

Նոր Սերունդի բոլոր ընկերը – ընկերուհիները հրաւիրուած են յարգելու իրենց տարաբախտ ընկերոջ յիշատակը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին ԻՍԿՈՒՀիի Անտոնեանի

Մահուան քառասունքին առթիւ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի Ցունուար 29, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ։

×

Այս առթիվ Տիկ. Ա. Պապեան կը նուիրէ 100ական ֆր. Մխիթարեան եւ Դպրոցասէր վարժարաններուն, Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչերուն եւ Հայ Ուսանողներու Օգն. Միութեան։

×

Նոյն առթիւ Տիկ. Նուարդ Գամէր Գամփամաճեան 100 ֆր. կը նուիրէ Հայ Ուսանողներու Օգն. Միութեան։

(Մատնալ «Ցառաջ»էն)։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՑԱՍԱԿԻ

Մկրտիչ Մաթոյեան իր կնոջ Սառա Մաթոյեանի (ծնեալ Էժտահարեան), մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ 50 ֆր. «Ցառաջ»ին, 50 ֆր. Մարսէյլի Մշակութային Տան, նաեւ Խաչատուր Գինոսեան 30 ֆր. եւ Անոյշ Թոմայեան 20 ֆր. «Ցառաջ»ի բարդաւաճման համար։ (Մատնալ «Ցառաջ»էն)։

ՁԱՁ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Ցունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, փալմ պիչ Ռոնիֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆի։

Տոմսերը ապահովել՝ բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլս՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՝ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԹԱՐԱՆ

ՄԵԾ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ

KERMESSE

կազմակերպութեամբ վարժարանի Մնողաց Միութեան

ՄԱՐՏ 11 ԵՒ 12

վարժարանին մէջ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկերները յաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Մովսէս Տէմիրճեանի մահուան առթիւ, ողբացեալին ընտանիքին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէն – Լուի Սողոմոն Թէհլիրեան խումբը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի Ցունուար 19, Սէն–Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցին իր վաղամեռիկ ընկերոջ՝

ԷՄՄՈՆ ՁԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ։

Նոր Սերունդի բոլոր ընկերը – ընկերուհիները հրաւիրուած են յարգելու իրենց տարաբախտ ընկերոջ յիշատակը։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկերները յաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Մովսէս Տէմիրճեանի մահուան առթիւ, ողբացեալին ընտանիքին։

ՖՐԱՆՍԱ - ԿԻՊՐՈՍ

Վերոյիշեալ անունին տակ եւ նախաձեռնութեամբ Թերար Սթեֆանեսքոյի, միութիւն մը հիմնուած է, որ ՎԻՃԱՒՆՈՒԹԻՒՆ – ՃԱՇ մը կը կազմակերպէ, այս Ուրբաթ, Ցունուար 27, ժամը 19·45–ին Ազգ. Ժողովի ճաշարանը՝ 101, Ռիւ տը լ'Իւնիվերսիթէ (8րդ յարկ)։

Մասնակցութիւն 55 ֆր.։ Արձանագրուիլ 8 Ռիւ Վերտրէէ, Փարիզ 16րդ,

Հեռ. 224·60·24

Նպատակ՝ «Արեւելեան Միջերկրականը, Հայկ. Հարցը եւ Կիպրոսի Հարցը»։

Վիճաբանութիւնը կը բանան՝

Փօլիս Մոտինոս, Կիպրոսի դեսպան, Կի Քուբեան տը Սեսվալ, Մէթը Էմիլ Ալանեան, Տոքթ. Սփիրօ Մազարաքիս։

Carnaval de Binche

(BELGIQUE)

Հաճելի եւ ուրախ օր մը, Կիրակի Փետրուար 5

Հաւաքուիլ ժամը 8ին կառ տիւ Նորին առջեւ, Քաֆէ Քիւրվէօր։ Մեկնում դէպի Պինչ ժամը 8·30ին։ Կայք Մոնս ցերեկուան ճաշի համար, ապա դէպի Պինչ ուր տողանցք Վիոլներու ու մամզէլներու։

Վերադարձ ժամը 17ի չուրջ եւ Փարիզ ժամանում ժամը 21ին։

Այսպէս չատ գեղեցիկ օր մը, համեղ ճաշով։

Մասնակցութիւն 79 ֆր.

Սահմանափակ տեղեր

Edouard Djezirian
12, Allée Leonide — 94 Le Perreux
Հեռ. 324·14·96

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Իսիի Հայ Եկեղեցւոյ Մշակութային Ցանձնախումբի
Կը խօսի՝ ՏՈՔԹ. Ց. ԿԱՐԵՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Անի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հրանդ Աճէմեանի եւ Կապոյտ Խաչի Իսիի միջօրեայ դպրոցի աշակերտները։

Կիրակի, Փետր. 5, ժամը 11·30ին՝ յաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ «Նուրհան Ֆրէնկեան» մշակութային կեդրոնին մէջ։

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ Է

CASINO DE CHARBONNIERES, SAMEDI 4 FEV. de 21 h. à L'aube

Dans le cadre du 60e Anniversaire du 28 Mai 1918

LE NOR SEROUND DE LYON
organise une

Nuitée Dansante

avec le grand orchestre de RMC « LES MEDITERRANEENS »

En attraction : L'ENSEMBLE ARMENIEN « ANI »

BUFFET AMBIANCE COTILLONS

Réservations : Annik Terzibachian 78) 25-08-28

ԿԱՄՔԻ ԱՆԿԱԽ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ
ՑԵՏԱՋԳՈՒԵԼԷ ԵՏՔ

UNIQUE CONCERT A PARIS

QUATUOR KOMITAS

(Ensemble d'Etat de la R.S.S. d'Arménie)

Composé de : Yervant TATEOSSIAN (1er violon), Hagop MEKINIAN (2e violon), Hagop BABIAN (Alto), Félix SIMONIAN (Violoncelle)

Samedi 11 Février
à 20 h. 45
organisé par
L'UNION CULTURELLE FRANÇAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
avec la participation de
la J A F, la Chorale Sipan-Komitas, la Chorale Yanbékian,
la Chorale Bartévian
en L'EGLISE N.D.-DES-BLANCS-MANTEAUX
12, rue des Blancs Manteaux - 75004 PARIS
(Métro : Hôtel-de-Ville ou Rambuteau)

Billets : 50 F. - 30 F. - 15 F. (Collectivités, Etudiants, J.M.F.)

En vente :
— Centre Culturel U.C.F.A.F. · JAF, 6 Cité du Wauxhall, 75010 Paris
Tél. : 208-76-49 ou 208-31-22
— Librairie Palouyan, 9, rue de Trévise 75009 Paris, Tél. : 523-24-97
— F. N. A. C., 6, boulevard Sétastopol — 75004 Paris
— F. N. A. C., 136 rue de Rennes — 75006 Paris
— F. N. A. C., 26 Avenue Wagram — 75008 Paris
— Durand, 4 Place de la Madeleine — 75008 Paris — Tél. : 260-21-76

LES BILLETS CONSERVES POUR CE CONCERT
(qui devait avoir lieu le 10 Décembre)
RESTENT VALABLES

ATELIER D'EXPRESSION
chorégraphique et musicale
2, Impasse Latil
13008 MARSEILLE

RECHERCHONS

1. — Danseurs, musiciens, chanteurs, adultes - débutants avancés en vue spectacles. Cours dirigés par professeurs diplômés d'Arménie.

L'Atelier d'expressions chorégraphique et musicale sous la direction d'Edouard Bolikian a le plaisir de vous informer de l'ouverture de sa classe de :

CHANT

professeur JACK BALABANIAN
diplômé du Conservatoire d'Erévan
(1er soliste à l'opéra d'Erévan)

S'adresser à l'adresse de l'Atelier.
Tél. : 77-96-48

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ծիւկեր Նիկողոսեան
եւ
Ռոժէ Եոքեան
Ամուսնացած
Փարիզ, Ցունուար 21, 1978
Կնքահայրութեամբ՝
Տէր եւ Տիկին
ՓՐԵՏԵՐԻՔ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆի

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Իսի Լէ Մուլինոյի Մշակոյթի Տան յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի Կապոյտ Խաչը, Հ. Ց. Դ. Զաւարեան խումբը եւ Իսի Լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդը Ուրբաթ, Ցունուար 27, ժամը 8·30ին Իսիի Մշակոյթի Տան մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՑԹ
ՄԱՐՍԷՅԼ

Կազմակերպութեամբ Սէն Ժեռոմի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Ցունուար 29, ժամը 13ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ։

Համադամ ճաշեր՝ պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ։ Գեղարուեստական յայտագիր։ Հայկ հաճելի մթնոլորտ։

ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կտակի, կը կազմակերպէ ԷՍԱԵԱՆի ՕՐը, Կիրակի, Ցունուար 29ին։

Առաւօտեան հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Ցովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսաեանի, ինչպէս եւ մեզմէ յաւէտ բաժնուած անօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին։

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻԺՄԱ–ՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն–Օնորէ 75001 Փարի,, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ։

Ուղերձներ, յիշատակի ոգեկոչումներ, հայկ. նուագի ջերմ մթնոլորտ։

Նոյն օրը, աշխարհի ամէն կողմը Էսաեանցիները բաժակ կը բարձրացնեն բոլոր հայ վարժարաններու կենաց, մաղթելով անոնց պայծառ եւ լուսաշող ապագայ։

Սիրով կը հրաւիրուին հին եւ նոր Էսաեանցիները, յուսալով որ մեզի դեռ անծանօթ Էսաեանցիներ եւս առիթը յարմար կը նկատեն գալ միանալու մեզի այդ օրը։

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343·04·20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
26
JEUDI
26 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ· Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·040 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.040

Շ.

Առաջին անգամ ըլլալով, ի յուշ Շաւարշ Միսաքեանի մահուան տարելիցին, « Յառաջ » խմբագրական չունի: Ուզեցինք, որ այդպէս ըլլայ, խմբագրակաին թացակայութեամբ ոգեկոչելով միաժամանակ ան՝ Հրանտ – Սամուէլ, որ առաջին օրէն ետած մեր աղբացեալ խմբագրապետին կողքին, մինչեւ իր վերջին շունչը հաւատարիմ մնաց « Յառաջ »ին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ արիւնալի բախումները չեն դադրիր եւ երեքշաբթի օր կրկին մէկ հոգի սպանուած է եւ վեց հոգի ալ վիրաւորուած: Ոստիկանութիւնը կ'ուզէր արգելք հանդիսանալ 150 ուսանողներու երթին էրզրում եւ բախումները սկսած են: Պայթած ռումբեր վնասած են ալ կազմակերպութեան մը չէնքին եւ Գեղարուեստից վարժարանի մը Անգարա եւ անձանօթ մըն ալ կողոպտած է դրամատուն մը՝ Ատանա: Երկու երիտասարդ ալ վիրաւորուած է Պոլսոյ մէջ:

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կառավարական շրջանակները կը հաղորդեն որ Թուրքիա 500 զինուոր եւս ետ կը քաշէ Կիպրոսէն ինչ որ պէտք է, ըստ իրեն, մեղմացնէ մթնոլորտը եւ նպաստէ բանակցութեանց: Դեռ 29 հազար զինուոր կայ Կիպրոս, որոնք կը գրաւեն 40 առ հարիւրը 18 առ հարիւր Թուրք բնակչութեան համար:

ՔԱՆԱՏԱՑԻ վրայ լինչած ու կազմալուծուած է խորհրդային լրտես – արբանեակ մը, իւրանիոմով լեցուն: Կը լրտեսէր ամերիկեան ծովային ուժերը: Հանանական չի նկատուիր որ վարակման վտանգ ըլլայ շրջանին համար:

ՊԱՌՈՆ ԱՄՓԻՆԻ առեւանգումէն 48 ժամ ետք, Շաբաթշաբթի առաւու ճշդրիտ որեւէ բան կարելի չէր գիտնալ քանի նպափաքը հերքեց, պաշտօնական նամակով մը Լիպերասիոնին ուղղուած, որ ինք ըլլայ առեւանգումին հեղինակը մինչ ոստիկանութիւնն ալ կը չարունակէ իր քննութիւնները եւ խուզարկութիւնները, մանաւանդ վարիզեան շրջանը, առանց արդիւնքի:

«ԻՄԱՆԻԹ» դիրք կը բռնէ ի նպաստ խորհրդային թուաբանադէտ՝ Շեֆչա – բանովիի, որ տասը ամիսէ ձերբակալուած է եւ կը դրէ· «Անընդունելի է որ պաշտպանութեան իրաւունքները այս – պէս անդիտացուին, ինչ երկրի մէջ ալ ըլլայ եւ ալ աւելի ընկերվարական երկրի մը մէջ»:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ դիներու յաւելումը չատ գոհացուցիչ կը նկատուի, քանի 0,3էն 0,4 առ հարիւրը չանցնիր: Փետրուար մէկէն սակայն պիտի աւելնան կաթնեղէններու դիները, գլխաւորաբար կարագ մը պանիրներու:

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ «ժողովուրդին Օրաթերթը» կը նկարագրէ «յեղափոխական ամուսնութիւնը» որ կատարուած է Դեկտեմբեր 31ին, առանց նուէրի եւ ճաշի կամ խրախճանքի Փուքիէնի գաւառը: Այս ձեւով նպատակ կայ վերջ տալու Զի – նաստանի աւանդական ամուսնութեանց, որոնք առիթ էին ընտանիքներուն համար ճոխ խնջոյքներու:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Աշդարութեան նախարարը, որ Պառի բացակայութեան կ'ապահովէր, հովէր նաեւ Նախարարապետութիւնը, կոչ մը ըրաւ Ֆրանսացիներուն, որպէսզի օգնեն վերջ տալու համար ոճրային եւ ահաբեկչական արարքներուն:

ԸՆՏՐԱՊԱՑՔԱՐը կը չարունակուի նոյն թափով եւ նոյն ներքին անհամութիւն – ներով: Այս անգամ Ժ. Ժ. Սերվան – Շրէյպէրն է որ կը մերժէ յանձնառու – թիւններ առնել իր թեկնածուներու քաշուելուն մասին մինչ Շիրաք չէշտը մեղմացուցած էր: Միւս ափը՝ Մառչէ կը կրկնէ որ Համայնավար կուսակցութիւնը կը փափաքի բարեփոխել Սահմանադրութիւնը, իսկ Միթերան կը հաստատէ «Մեր ընկերներուն պիտի առաջարկենք կառավարական ուխտ մը»:

ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐՈՒ յայտարարութեան համար (Փետր· 28), լեցնելիք թուղթերը իւրաքանչիւրին հասցէին պիտի ղրկուին այս տարի: Ալ պէտք չկայ երթալ քաղաքապետարանէն առնել:

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 16–19)

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Երեւանի մանկական պատկերասրահին մէջ իրենց գործերը ցուցադրած են Երեւանի Գեղագիտական Դաստիարակութեան տան աշակերտները: 5–13 տարեկան երախաները՝ կտորներէ ու զերծաններէ պատրաստած են զիմակները, խամաճիկները, կարպետները, ինչպէս նաեւ կաւէ առարկաները:

×

ՍՓԻՒՌՔի ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԱՄԱՆՈՐի ՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու մէջ ուսանող ըսփիւռքի հայ երիտասարդները, ինչպէս նաեւ օտար ուսանողներ, ամանորի առթիւ հաւաքոյթ մը ունեցած են « Անի » պանդոկին մէջ: Հայաստանի բարձրագոյն եւ միջնակարգ մասնագիտական կրթութեան նախարարութիւնը, արտասահմանի ուսանողներով զբաղող խորհուրդը եւ Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային կապի կոմիտէն կազմակերպած են այդ հաւաքոյթը, որու ընթացքին խօսք առած է նախարար Լ· Ղարիբջանեան: Գեղարուեստական բաժնին մասնակցած են Մեսրոպեան Սիմոնեան, Վարդուհի Վարդերեսեան, Վ· Ապահեան, Վարդուհի Խաչատրեան:

×

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆի ԱՐՁԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ ՕՐԼԻՆՊՈՒՐԿի ՄԷՋ

Օրլինպուրկի մէջ, ոչ հեռու այն տունէն, ուր 1920ին մեռած է Վահան Տէրեան, տեղի ունեցած է բանաստեղծին արձանին բացումը: Կրանիթէ պատուանդանի վրայ դրուած է բանաստեղծին դիմաքանդակը՝ գիրքը ձեռքին: Պատուանդանին փորագրուած է «Հայ նշանաւոր բանաստեղծ, կոմունիստ, պետական եւ հասարակական գործիչ»: Վահան Տէրեանի յիշատակը միշտ վառ կը մնայ այդ շրջանին մէջ: Օրլինպուրկի փողոցներէն մէկը կը կրէ բանաստեղծին անունը: Ամէն տարի հոն տեղի կ'ունենան Տէրեանի կեանքին ու գործին նուիրուած երեկոյթներ:

×

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Հնագէտներ Արարատեան դաշտին մէջ յայտնաբերած են 7000 տարուան հնութիւն ունեցող բնակավայր մը: Փոքր բլուրին մէջ գտնուած են փոքր սենեակներով կլոր տուներու աւերակներ: Սենեակներու կաւէ յատակները ներկուած են դեղին – կարմիր: Իւրաքանչիւր տուն ունի մառան մը, ուր պահուած է ուտելիքը, մասնաւորաբար հացահատիկը: Պեղումներու ընթացքին գտնուած են քառակուսի ձեւեր եւ պաշտամունքի անկիւններ ունեցող կաւածեւ փոքր քնար – կարաններ, որոնցմէ մէկուն յատակին տակ յայտնաբերուած է դամբարան մը: Պեղումները կատարող գիտական խումբին ղեկավարը Ռաֆայէլ Թորոսեան ղիտել տուած է, թէ յետագայ պեղումները հարուստ նիւթ կրնան հայթայթել Արարատեան դաշտի բնիկներու հին հոգեւոր – գործական մշակոյթը ուսումնասիրողներուն:

×

ԲԶՆԻ ԱՄՐՈՑԻՆ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Երեւանի պետական համալսարանի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան ամպիոնը պեղումներ կը կատարէ Բջնի ամրոցին մէջ: Պեղումներու ընթացքին յայտնաբերուած է միջնադարեան Հայաստանի ճարտարապետական յուշարձան մը՝ կեդրոնագմբէթ եկեղեցի մը, որ կառուցուած պէտք է ըլլայ Թ.–Ժ· դարերուն: Պեղումներ կատարող գիտական խումբի ղեկավար Ի· Ղարիբեան ըսած է, թէ այդ եկեղեցին կառուցուած է աւելի հին՝ Դ.–Ե· դարերուն պատկանող եկեղեցւոյ մը տեղը, անոր հիմքերուն վրայ: Հին շրջանի եկեղեցին ունեցած է կղմինտրով ծածկուած տանիք՝ ներկուած կարմիր ներկով, իսկ ներսի պատերուն վրայ հաւանաբար որմնանկարներ եղած են, որովհետեւ առանձին քարերու վրայ նկատելի են ներկերու հետքերը: Գիտնականները պեղած են նաեւ ուրիշ աւերուած չինութիւն մը, որ բաղկացած է միջնորմային պատով բաժնուած երկու անհաւասար դահլիճներէ եւ կը պատկանի Ժ.–ԺԱ· դարերուն: Յետագային հոն բնակիչներ երեւցած են, որոնք սրահներու մէջ պատրաստած են օջախներ, թոնիրները, կճուճները, որոնցմէ մէկուն մէջ յայտնաբերուած ճարպի իւղը ներկայիս կը հետազօտեն մասնագէտները: Գտնուած են նաեւ չնարաւորած եւ յախճապակիէ թասերու, պնակներու, քրեղան – ներու (կաւէ խորունկ պնակ) բեկորներ, մետաղէ պզտիկ ափսէ, արծաթէ դրամներ, ոսկորէ առարկաներ, խեցեղէնի բազմապիսի նմոյշներ, որոնք կը վերաբերին մինչեւ Ժ.Զ· դար լինկող ժամանակաշրջանին: Բջնի ամրոցը կը գտնուի Հրազդանի շրջանը, նոյնանուն գետի ձախին: Կղզիանման բարձրաւանդակ մըն է ան, հարաւային եւ արեւելեան կողմերէն՝ անմատչելի, հիւսիսային եւ արեւմտեան կողմերէն՝ պարսպապատ: Պարիսպէն ներկայիս մնացած են առանձին հատուածներ եւ բուրգեր, կիսաւեր կառոյցի մնացորդներ, ստորերկրեայ ջրամբար մը եւ ամրոցէն դէպի Հրազդան գետ տանող փակուղիի մուտքը:

×

ՄԵՑԵՂէՆի ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ՄԸ ԱՐՏԱՇԱՏի ՄէՋ

Արտաշատի մէջ սկսած է կաւեղէնի – խեցեղէնի նոր գործատան շինարարութիւնը: Շէնարկութիւնը, որ կը սկսի բանիլ այս տարուան վերջաւորութեան, տարեկան չուրջ 700 հազար ռուբլիի արտադրութիւն կ'ունենայ, այսինքն հին գործատան արտադրանքին կրկնապատիկը: Արտաշատի մէջ պատրաստուող չուրջ յիսուն տեսակ խեցեղէնը, որ ծանօթ է Մորհ· Միութեան մէջ, կը ղրկուի նաեւ Ճափոն, Չեխոսլովաքիա եւ Հունգարիա:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԱՐՑ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ԱՐՈՒ ՄԱՀԸ

Դուն չե՞ս գիտեր ինչ է մեռնիլը···
Մեռնիլը՝ ապրելու սկսիլ է···

— Ի՛նպէս կտրիճ, է՛նպէս կտրիճ···

Եւ չի՛թ մը արցունք բիւրեղացաւ պառաւին փոսացած աչքերուն խորը:

Ահեղ ուժ մը կը կապէր իր լեզուն, կը չլատէր իր խօսելու կարողութիւնը, ու միայն չի՛թ մը արցունք քամել կուտար՝ իբրեւ լացուցիչ արտայայտութիւնը իր յորդազեղ զգացումներուն, իբրեւ վեր – չարանը իր չաւարտած պատմութեան:

— Ի՛նպէս կտրիճ, է՛նպէս կտրիճ···

Եւ այսպէս: Եւ հազիւ ա՛յսչափ: Այն ի՞նչն էր որ արդեօք կ'ըլլար իրեն աւելին ըսելու, ամէն բան ըսելու: Արդեօք կը վախնար որ հերոսին յիշատակը կ'աղարտո՞ւ իր ոգէա խմացականութեամբ, արդեօք բառե՞ր չէր կրնար գտնել, իր ահաբեկ հիացումին մարմին տալու համար: Եւ, արդեօք ի՞նք ալ, այդ արդէն ջերեզմանաբոյր կմախքն ալ կը վախնար, եւ, խղուրդի խոհեմութեամբ մը, բռնի կը խեղդէր իր պառաւ ոգեւորութեան զե – ղումը:

Բայց այդ ձայնարկութի՞նը, — «է՛նպէս կտրիճ, է՛նպէս կտրիճ»: Պառաւը պիտի կրնա՞ր հասկցնել անոր բոլոր ուժգնութիւնը: Պիտի կրնա՞ր կայծ մը հուր, կաթիլ մը արիւն հոսեցնել այդ չորս պատկերալից բառերուն իւրաքանչիւր վանկին մէջ, իւրաքանչիւր տառին վրայ, որպէսզի պատկերը հարազատ ըլլար, կենդանի եւ հարազատ:

— Ի՛նպէս կտրիճ, է՛նպէս կտրիճ···

×

···Ի՞նչ է այն բազմութիւնը որ հո՛ւնա, բլուրն ի վեր կը խոյանայ, տենղագին գնացքով, անխուսափելի լեռնանէ մը լարուած: Ի՞նչ է այն, եւ ո՞ւր կը դիմէ եւ ինչո՞ւ այդքան հեւ ի հեւ, այնքան տագնապալի է իր գնացքը:

— Զավուշը ինկաւ, կը հծծէ քրանա – թոր, ահաբեկ մշակը. մեր վերան երկրէն նոր արեւ մըն ալ պակսեցաւ:

— Իսկ ի՞նչ է այն բազմութիւնը որ բլուրն ի վեր կը սուրայ:

— Իր կտրիճ մարմինն է որ թաղելու կը տանին, իր նշխարքը որ հիմա արիւն կը հոսի: Զավո՛ւշը, տղայ, մեր դաշտերուն կորիւնը, մեր զազաններուն տարափը ինկա՛ւ, ու մեզ որբ թողուց այս վերան աշխարհին մէջ: Զավուշը ինկաւ, տղա՛յ. դիտե՞ս ինչ ըսել է այս: Անտառէն վերցուր առիւծը, եւ ի՞նչ կը տեսնես, — բոլոր մանր ու խոշոր գազանները, գայլն ու բորենին, վարազն ու արջը, կուզն ու աղուէսը պար կը գառնան, քու արտն ու ախոռը, քու տունն ու օջախը կը քանդեն, քո դաւարն ու հաւքը կը լափեն, քո նամուսը կը պղծեն, քո հանդիսաը կը քրքրեն, եւ մեծ փառք, եթէ այդ բոլոր զուլումին մէջ մենաւոր հոգիդ ողջ մնաց··· Գէորգը մեր առիւծն էր որ իր կորիւններուն հետ ահ ու սարսափ կ'աղդէր այդ ամէն մանր ու խոշոր գազաններուն, այդ ծուարած բորենիներուն: Ան մեր Ալանն էր: Անոր չուքէն կը դողային Քուրդն ու պկկը, միւլթեզիմն ու ասքրէրը, Չէրքէզն ու մուհաճիրը Գէո՛րգը, դուն տեսե՞ր էիր անոր պէս իկիա···

Եւ մշակը աչքերուն կը տանէր թեւը, լճացած արցունքը սրբելու համար:

×

— Զավուշը մեռեր է, Աւօ՛:

— Ինչե՞ր կ'ըսես, Մհէ՛, Զավուշ մեռնի՛: Ո՞վ կը խաբես···

— Հապա, Աբօն ըսաւ: Ժամեր ու ժամեր են: Զավուշը թֆանքն առած չուր իրիկուն զարկեր է· բայց դուն մեր սեւաւոր բախտը տես որ ինքն ալ վերջը ինկեր է, ասլանի պէս ինկեր է···

— Բա՛, մենք ի՞նչ պիտի անենք հիմա, Մհէ՛:

— Ի՞նչ պիտի ընենք, լսա՞ծ պիտի կապէինք: Հրացան մը դուն կ'առնես, հրացան մը ես, կ'իյնանք սար ու ձոր, մեր կորիճին վրէժը կը լուծենք, կը խփենք հա կը խփենք···:

×

··· Եւ պառաւը, ու մշակը, ու տղաքը ուրիշ բանի վրայ չէին խօսեր: Զավուշը ինկեր է, անմահ Զավուշը, եւ իր առիւծ հոգին ահա կը խռովէր սուսար ամբոխ մը ճնշուածներու — բոլոր ամբոխը ճընշուածներուն — որ կրնային կերպով մը քարշ տալ իրենց հեւացող գոյութիւնը, քանի Ան ողջ էր, քանի իր ահեղ չուքը կը պաշտպանէր ողջերու մօտիկը, գազաններու գլխուն վերեւ:

Բայց ահա մեռեր էր այդ Առիւծը: Ահա չիջեր էր իր արեւը, եւ ճնշուածներուն ամբոխը ահաբեկ՝ անոր մահը կ'ողբար, անոր մահերգը կը հծծէր երդիքներուն անկիւնը, ամայի դաշտերու գոգը, խորհրդապանծ սարին սառոյտը: Մեռեր էր հերոսը, եւ իր արու մահուան դիւցազներգութիւնը կը հեգէին փոսացած աչքերով պառաւներ, գոլերու կռճնած ծերուններ, կիսամերկ լաճեր եւ սգաւոր այրիներ:

Այդ մահը, եւ մա՛հը բոլոր «խենթ»ե – րուն, այդ իսկ նոր բառունգը մը չէ՞ որ կը սրուի նախրային Համակերպութեան կուշտին. ժամը չէ՞ այդ, որ կը փեռեկուէ Սարկութեան պնդացած գեհինը. լայնեբախ փոսը չէ՞ այդ որ կը բացուի Հլութեան որդնոտած կուրծքին վրայ:

«Ոչ մէկ բեմէ մարդկային ձայնը կրնայ այնքան հեռուն հասնիլ որքան գերեզմանէն»:

Եւ երբ այդ գերեզմանը մէկուննն է որ պիտացաւ թէ «ի՛նչ է մեռնիլը», որ խուլ եւ համր բազմութեան մը անլուր կիրքերուն մրրիկովը մոլեգնած՝ կրցաւ անսովոր լեզու մը խօսիլ, լեզու մը այնքան բարբարոս որքան բռնութիւնը իր հայ – րենի հողին, ահարկու ինչպէս քարայ – ժայռերը որ իր տենդահար նեբրաններուն ճնշումը կը զգային, եւ հպօր, եւ փառասէր, եւ պակուցիչ՝ ինչպէս վազքը եփ – րատին, ինչպէս մրրիկը Գրդուռին:

Այդ գերեզմանը որ վաղուան ուխտա – տեղին է արդէն, գերեզմանը Մակարին, եւ գերեզմանները բոլոր անոնց որ մու – թին մէջ մեռան, որ արու մահուան մոլուցքը ըմպեցին, մեր երկունքին սկզբնական տագնապներն են, որոնք ա՛լ աւելի զօրեղ ինքնավստահութեամբ կը սպառազինեն մեզ, որոնք ա՛լ աւելի հուր կը տեղան մեր ռազմիկ երակներուն մէջ, ու ա՛լ աւելի կը խառացնեն չարքը բոլոր զրժդոհներուն եւ բոլոր բարձր հոդիներուն:

Երկարը ա՛լ նշանակութիւն չունի մեղի համար, քանի անապատ են Գէորգ Զա – վուշները: Ձիպ մըն ալ, եւ ահա գարշահոտ մոխրակոյտ մը պիտի մնայ այդ ներոնական փառքերէն:

ԸՄԲՈՍՏ

«Ռազմիկ», Բ. տարի
թիւ 191 (6 Հոկտ. 1907)

ԱՆԿԱՊ ԽՕՍՔԵՐ
ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՀԵՐԹԱՓՈԽՆԵՐԸ

Քիչ մը ո՛ւշ բայց անոյշ:

Հիմա որ արտօնուեցայ սպիտակ թուղթին վրայ նայելու, գրիչ բռնելու, կը փորձեմ մրոտել այս քանի մը տողերը:

Ամխաներով վրայ – վրայի բարդուած Յառաջները որ այս պահուս կը քրքրեմ, ներքին բերկրանքով մը կը համակեն ողջ էութիւնս: Կը մտածեմ, ի՞նչ կը պատահի, ի՞նչ կը դառնայ մարդ արարածը եթէ ըրկուի աչքի լոյսէ, ընդ որս եւ ընթերցումէ···: Գիտութիւնը բարէ՛, — արդի գիտութիւնը — երկայր սուր մըն է, մէկ կողմէն կը քանդէ, միւս կողմէն կը չինէ:

Լոյսը եւ խաւարը, կեանքը եւ մահը այս երկայր սուրին չեզրերուն վրայէն կը քալեն քով քովի համաչափ քայլե – րով···

Բայց, իմ ըսելիքս այդ չէր, Թող վերի տողերը իբր նախաբան համարուին:

Մէկիկ–մէկիկ քրքրելով Յառաջի այդ հին թիւերը, գտայ չատ մը ուշագրաւ բաներ մեր կեանքին, մեր գաղութին առօրեայ կեանքին:

Յօդուածներ, տեսութիւններ, թղթակցութիւններ, աղդեր եւ մահազդներ: Համազումարը կամ կենդանի պատկերը մեր առօրեային:

Սակայն, այդ բոլորին մէջ ամէնէն զովելին, ամէնէն ուշագրաւը այն քացառիկ թիւն էր որ նուիրուած էր մեր օրուան, — Հ· Յ· Դաշնակցութեան Օրուան: (Շաբաթ – Կիրակի 26–27 Նոյեմբեր 77) հոն՝ այդ քացառիկ թիւին մէջ յօդուած առաջադրող բոլոր անձերը անձնապէս կը ճանչնամ: Ոմանք չատ մօտէն, ուրիշ – ներ՝ զանազան առիթներով: Բայց, Դաշնակցականը Դաշնակցականի մը հետ մտերմանալու համար քառասուն անգամ հանդիպելու պէտք չունի, մէկ երկուքը կը բաւէ, ասիկա ճշմարտութիւն մըն է:

Անոնցմէ ոմանք անապատներէն եկած են: Միւսներն ալ գաղթականներու ծընունդ: Ըսել է, գրեթէ նոյն ճամբաներէն անցած, նոյն կեանքը ապրած միաւորներ, անհատներ — տարեցներ թէ երիտասարդներ: Ըսել է անոնք բոլորն ալ համեստ դասակարգի մարդիկ, բայց իրենց նուիրումով, ճիգերով, պատրաստակամու – թեամբ կրցեր են հերթափոխի մեծ եւ պատասխանատու կոչումին արժանանալ:

Ընկերներ Գրիգոր Կիւլեան (տարիքի կարգով), Կարապետ Յովակիմեան, Սարգիս Ընտրիկեան, Աւէտ Փափազեան, Ժիրայր Մխրիճեան, կրտսերագոյնը՝ կարօ Յովսէփեան մեր օրերու նուիրեալները, պիտի ըսէի անպաշտօն գործիչները մեր կուսակցութեան:

Երէկ, երբ դեռ կայինն, կ'ապրէինն տարեցները, մեծերը, Յառաջի քացառիկ թիւերը զարդարուած կ'ըլլային այլապէս ծանօթ անուններով: Պատգամախօս խմբագրութիւնն «Երկու Խօսք»էն ետք, քով–քովի չարուած կ'ըլլային պաշտելի անուններ: Ա. Ահարոնեան, Մ. Վարանդեան, Ս. Վրացեան, Ա. Զամալեան, Կ. Սասունի, Շ. Նարդունի, Ս. Տէր – Թովմասեան, վերջինը՝ Հրանտ – Սամուէլ եւ բազմաթիւ ուրիշներ, հայ մտքի եւ գրչի տի – տաններ:

Ու անոնց կողքին՝ յաճախ տեղ կը գրաւէին նորեկներ ալ իրենց պարզ, մանկունակ գրութիւններով: Խմբագիր Մեծ Շաւարշը թերթին էջերը համեմելու ալ մասնագէտ էր:

Այսօր, աւա՛ղ, չկան անոնք··· կայ տակաւին անոնց չուքն ու չունչը անոնց հաւատաւոր հետեւորդներուն վրայ: Այս – պո՞յ··· ահա՛ սա հերթափոխները, սա կամաւոր, անձնուէր գինուորագրեալնե – րը, որ կը չարունակեն իրենց անսայթաք երթը երէկի մեր նուիրեալներու դծած ճամբով:

Անոնք բոլորն ալ անչահախնդիր նուիրեալ գինուորը եղան այս կուսակցութեան: Պարզ, համեստ, գործունեայ մշակներ եւ բանուորներ:

Եթէ այս կուսակցութիւնը — Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը — մօտաւորապէս ինը տասնեակ տարիներ տոկաց, դիմացաւ բազմազոյն եւ բազմատեսակ աւերներու, ցնցումներու, փոթորիկներու ու տակաւին այսօր ալ պատնէշին վրայ է եւ հայկական մէջ իրական « ռէալ » ուժը, պարզապէս անոր համար որ իր մեծերէն, առաքեալներէն ժառանգեց նուիրումի, զոհաբերութեան, կարգապահութեան սրբազան առաքինութիւնները:

Սխա՞լ պիտի ըլլար ըսել թէ՝ մեր ծերունազարդ ընկեր Գ· Կիւլեանէն մինչեւ կրտսերագոյնը ընկեր Կ· Յովսէփեանը տասնեակ տարիներէ ի վեր կամաւոր, անպաշտօն գործիչներ են այս գաղութին մէջ թէ՛ կուսակցութեան եւ թէ գաղութին հաշւոյն: Ո՞վ կրնայ հաշիւը տալ անոնց ըրած նիւթական եւ բարոյական զոհաբերութիւններուն:

Եթէ փորձենք խղճամիտօրէն մէկ–մէկ օրինակ բերել անոնց իւրաքանչիւրին կատարած նուիրումէն, զարճեալ չորքը չատ կ'երկարէր: Մնաց որ, իրաւ մարդիկ որպիսիներ են իրենք, միշտ կը խուսափին, ու խուսափած են անոմէջ եւ պոռչոտ ցուցադրութիւններէ:

Եթէ փէտայի անունը կամ բառը մասնաւոր նուիրական խմաստ մը կը պարունակէ իր մէջ, պիտի համարձակէի ըսել թէ անոնք — մեր ընկերները այսօր — մեր օրերու Չան Փէտայիներն են իրենց նուիրումով, իրենց կամաւոր աշխատանքով:

Երէկ, լեռ բարձրանալու, զէնք կրելու, զարնել – զարնուելու հարկադրանքի կար: Այսօր, նոյն հարկադրանքին տակ կը գտնուինք տարբեր ձեւի զէնքերով, մէկը միւսին չափ հատու··· « Մեղք պիտի ըլլայ մաքուր յեղափոխականներու արիւնին, եթէ հոսի ցուրտ պեթոնի հրապարակին վրայ: Ես կը վախնամ պեթոնին վրայ լճացած արիւնէն: Արեւը զայն կը խանձէ: Մենք արիւնէ ծնունդ կ'ուզենք: Նոր կեանք»:

Արժանաւոր եկեղեցականի մը կսկծալի խօսքերն են: (Ն· Վ· Զաքարեան, Յառաջ) պիտի ըսէի արտառուչ պատգամները ուղղուած բոլորիս, բոլոր սրտցաւ մարդոց: Բայց, մասնաւորապէս անոնց՝ որոնք կոչուած են դեր մը կատարելու մեր հանրային կամ ազգային կեանքին ներս:

Նոյնիսկ պատգամներու անխոնջ եւ տեւական քարոզիչը եղաւ այս թերթին խմբագիրը որուն մահուան 21րդ տարելիցն է, աւա՛ղ այսօր··· Տասնեակ տարիներու իր բովանդակալից խմբագրականները, իր առօրեայ «Երկու Խօսք»երը ուրիշ բան չէին, եթէ ոչ խոտացումը մեր հաւատքին, մեր յոյսերուն, մեր պատմութեան հարազատ ճայնին, մեր անսդոլանելի, անկորնչելի տեսլականին:

Ու հիմա, այս օրերուն, եթէ նուիրեալներ ունինք, կամաւորներ ունինք, — կամաւորը իր ամէնէն չքեղ խմաստով, ինչո՞ւ չըսել, պարզապէս արժէնքն են մեծ առաքեալ Շաւարշ Միսաքեանի յամառ ճիգերուն, անբասիր նուիրումին:

Ու քանի որ այսօրուան հերթափոխները բոլորն ալ «Յառաջ»ի ղպրոցէն են, մեզի կը մնայ ուրախանալ, հրճուիլ, ծափ տալ: Ու մաղթել որ անոնց ճիգն ու աշխատանքը պսակուի յաջողութեամբ:

Ու մաղթել նաեւ որ, բոցավառը մնայ միշտ բոցավառ, միշտ տակուն, միշտ կանդուն, ու չարունակէ իր ճանապարհը արիութեամբ եւ անսասան հաւատքով:

«Յառաջ»ը կէս գիշերի մոմ չէ: «Յառաջ»ը միշտ լուսատու փարոս է ու այսպէս ալ պիտի մնայ: Ատոր հաւատացող ենք:

Թող լոյս իջնէ մեծ Շ·ին գերեզմանին վրայ եւ Թող ողջ մնան հաւատաւոր հերթափոխները:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՊԱՀԱՊԱՆԸ

—o—

Ջմբան մոայլ օրերը տառապող հոգի – ներու կը նմանին: Տխուր է բնութիւնը, այօ՛ր, տխուր եմ եւ ես: Մարդիկ, ան– ժպիտ, փողոցներուն մէջ կը վազվզեն. ծովու ալիքներուն պէս իրարու կը բա– խին՝ յանուն կեանքի պայքարին, յանուն հացի մը:

Ահաւասիկ անոնուն ճնճղուկները, որոնք ցուիքէ ցուիքէ կը թռչկոտին, կամ փլփլած ման մը կոտրած աղիւսներուն վրայ ան– շարժ՝ կը մտին: Տէ՛ր, օդնական եղիր երկնքի անմեղ այդ բնակիչներուն, չքա– ւոր մարդոց, համբերուն, անկարներուն, կոյրերուն, հաչմանդամներուն օդնական եղիր, Տէ՛ր, անփորձներուն:

Տէ՛ր, ահա սեփական աչքերովս կը տեսնեմ անոահման զօրութիւնդ՝ որ լոյս է համակ: Լոյսը սերմ է, Տէ՛ր, եւ ամէն ցանք ունի իր պահապանը՝ որպէսզի հունձքը առատ ըլլայ, բարի՛:

Ահա սեփական սրտովս կը զգամ, Տէ՛ր, եթէ խենթ երկրպագուներ չունենանք, լոյսի, գեղեցկութեան տաճարին, կը նշա– նակէ թէ ամէն ինչ կը փլչի այլեւս, կը կործանի:

Ցաւս այնքան մեծ է, Տէ՛ր, որ ինքզինք կը կրծէ: Զօրութիւնդ, փառքդ, ամբողջ հաւատքս իսկ իսկ մէկ կողմ չպրտած՝ ուրանալով կ'ուրանամ գոյութիւնս ան– դամ:

Ես տեսայ քաղաքներու խենթ ամբոխ– ները՝ բռունցքները օդին, ահեղավազ պե– տերու պէս՝ կ'ուզէին կոխկռտել, փշրել ամէն ինչ, քար քարի վրայ չթողուլ մեր սրտերուն մէջ թէ այլուր:

Մշակոյթդ մեր պահապանին քանեւ – մէկերորդ տարեդարձին՝ սիրտս ներամ – փոխ՝ տխրած է այսօր: Տաճարներէն ներս մենք մոմ կը վառէինք, ծունկ մը աղօթք կ'ընէինք. մինչ այսօր, անտար – բերութեան կողքին տեսլութիւնն ալ բաշ– մած է: Ո՛չ ամենուրեք, բարեբախտա – բար: Կան եւ բազմաթիւ են այն սրտերն ու տուները, որոնք ունին լոյսի իրենց պահապանը. աւելի քան կէս դար առաջ եւ այսօր այդ սրտերն ունին իրենց եր– գը, տուները՝ իրենց հացը տաքուկ:

«Առաւօտ լուսոյ»՝ բոլոր սրտաց հո– գիներուն, բոլոր բաց դռներուն:

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔ

—o—

Սիրելի «Յառաջ»,

Քիսուն տարի է որ կը քալեմ Հ. Յ. Դաշնակցութեան գաղափարական ուղիէն, դիտակցելով հանդերձ ընտրած ճամբուս դժուարութիւններով լեցուն ըլլալուն: 1928ին է որ մաս կամեցի գաղափարական այս ընտանիքին եւ մինչեւ այսօր կը քա– լեմ անշեղ՝ Հ. Յ. Դ.ի նուիրական ու– ղիէն: Կուրծք տուի բոլոր արգելքներուն, սպառնալիքներուն, միակ նպատակ ունե– նալով գաղափարիս միջոցաւ ծառայել հայ ժողովուրդին: Բնական է՝ ունեցայ թերութիւններ, տաք ու պաղ օրեր. տե– սայ ու այսօր, կեանքիս վերջին հանգըր– ուանը կ'ապրիմ:

Հաշուեյարդարի նստած եմ ես ինծի հետ, տարիներու ընթացքին տարած աչխա – տանքիս հետ. չարժանկարի մը նման կը տողանցէ անցեալը աչքերուս առջեւ ու ես՝ ոչ իսկ պահ մը, ղղջումի դգացում կ'ունենամ որ այսքան երկար տարիներ, չատ անգամ ամէն ինչ մոռցած, իմ կեան– քի գնով իսկ ծառայեցի բոլոր ճակատ – ներու վրայ, նամանաւանդ նոր սերուն– ղին՝ որուն համար հպարտ եմ: Այս քա– նի մը տողը ինքնագովութիւն թող չհա – մարուի, այլ իմ անկեղծ խոստովանանքն է, որով տարիներու ընթացքին ընկեր – ներուս հետ միասին թափած ջանքերուս արդիւնքը դոհացուցիչ կը գտնեմ:

Սիրելի «Յառաջ», այս նուիրումը ո՞վ սորվեցուց մեզի, եթէ ոչ դուն՝ քու հիմ– նադիրը, մեզ՝ որբերուս, նոր սերունդին վրայ դաւրդաւրացող, բոլորիս սիրելի մեր մեծ ուսուցիչը՝ Շ. Միսաքեան:

1924ին չատերու նման որբ խլեակ մը, նետուեցայ այս ափերը. Մարսէյլը եղաւ դաղթականի վերջին կայանս: Ոչ մէկ նե– ցուկ, անօդնական, լեզուին անծանօթ, օրուան ծանր ու սեւ աչխատանքը, գի– շերները՝ մլուկներու հետ անտանելի պայ– քարը, բոլորովին կը յուսահատեցնէին զիս ու ես կը նմանէի ծովուն վրայ տա– տանող չիւղի մը: Այս մղձաւանջը տեւեց տարի մը: 1925ին կեանքս կապեցի ինծի պէս որբուհիի մը հետ, որ մինչեւ այսօր իմ նեցուկս եղաւ՝ լաւ ու դէշ օրերուն: Նոյն թուականին ունեցայ ուրիչ հարա– զատ ընկեր մը՝ «Յառաջ»ը, որ եղաւ իմ աւելոծ կեանքի առաջնորդը, իմ հոգե – կան ապրումներուս ուղղութիւն տուողը: Եթէ այսօր երկու տող կը գրեմ սեւով ճերմակի վրայ՝ ինք սորվեցուց ինծի: Չիս յիշած է «Յառաջ 50»ի մէջ էջ 169, «Մենք անկեղծ գինուոր ենք...» խորա – գրին տակ, Մարսէյլի չրջանէն (Սէն Լու) ստացուած նամակով: Ի դէպ, այդ երկ– տողին կցած էի նաեւ խնդրանք մը, այն է՝ գրկել մեզի գինուորական ատիճան– ներու հայերէն որակումները՝ տասնա – պետէն մինչեւ սպարապետ: Հինգ օր եռք մենք ունեցանք այդ ցանկը: Առիթէն օգ– տուելով յիշեմ որ հոն երդողը (Ս. Պ.) Ս. Պօղոսեանն է, ներկայիս՝ Քալիֆոր – նիա. մեզ հետ էին նաեւ Բաբգէն Գավէզ, Մատլէն Եավէր, Ա. Մելքոնեան՝ Մար –

ԿԱՐԱՊԵՏ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

սէյլի առաջնորդարանի Ագդ. վարչութեան նախագահ, ինչպէս յիշած էի՝ մօտ 80 հոգի, բոլորս ալ ապրիլեան սերունդէն:

Այս հաշուեյարդարիս առիթով, կու– զամ իմ երախտագիտութիւնս յայտնելու «Յառաջ»ին եւ իր հիմնադիրին, որ աւա՛ղ չկայ այսօր, բայց կայ իր գործը չարու– նակողը՝ որուն ի սրտէ կը մաղթեմ ա– ռողջութիւն եւ յաղողութիւն: Ինձմէ յե– տոյ «Յառաջ»ը պիտի մնայ իմ յարկի տակ, իմ բացակայութեանս՝ ամէն օր, յիշեցնելու համար զաւակներուս ու թոռ– ներուս այն նուիրական ճամբան զոր ես ընտրեցի:

Գ.Ր. ՓԻԼԻԿԵԱՆ

ՈՐՊԷՍԶԻ ՎԱՌ ՄՆԱՑ ՃՐԱԳԸ

—o—

21 տարիներ առաջ, Շաբաթ օր մըն էր որ «Յառաջ» կը գուժէր մահը իր անգու– դական խմբագրապետին եւ աննկուն եւ անբասիր մեծ ընկերոջ Շաւարչ Միսաք – եանի մահը:

Այո, 21 տարիներ անցեր են այդ սեւ օրէն երբ Արեւմտեան Եւրոպայի միակ հայ օ– րաթերթը «Յառաջ»ը որբացաւ իրեն ծը– նունդ տուող հօրմէն:

Ամբողջ տասնամեակներ առանց դող ու դադարի իր միտքն ու սիրտը, իր աչ– քին լոյսն ու առողջութիւնը զոհեց ան– սակարկ կերպով որպէսզի այս ափերուն վրայ նորոգ հաստատուած տարագիր բազմութիւնները չզրկուին միակ այդ լոյսէն որ այն օրերուն կը լուսաւորէր դաղթականի մեր կեանքի մռայլ ճամբան: 21 տարի է լռեր է, յոյս եւ կորով ներ– չնչող անբասիր խմբագրապետին ձայնը. այլեւս չենք կարդար այն չինիչ եւ հուժ– կու խմբագրականները, որոնք յոյս եւ կորով ներարկեցին այն օրերուն յուսա– հատութեան դուռը հասած Հայուն:

Սակայն 21 տարիներ յետոյ դեռ կան – դուն է «Յառաջ»ը իր բոցավառ դրերով եւ իր դաղափարական մաքուր կեցուած– քով, որովհետեւ Շաւարչ Միսաքեան «Յառաջ»ի հիմերը չատ – չատ խորունկ փորած էր այն օրերուն եւ տարիներու ընթացքին ան կանդնած է հաստատուն կաղնիի մը նման, եւ երբեք չազդուեցաւ եկող – դացող հովերէն:

Ու այսօր, կանդնած իր 53 տարիներու սեմին, կ'ըսէ տարագիր բազմութեան.— Ես կա՛մ ու կը մնա՛մ, քանի չեն իրակա– նացած Հայուն դարաւոր երազները՝ Հա– յաստանն մը ամբողջական Հայութեամբ:

Եւ որպէսզի վառ մնայ ճրագը, զոր վառեց Շաւարչ Միսաքեան, սիրելի «Յա– ռաջ», չարունակէ այն ճամբան որ ընտրեց հանգուցեալ Մեծ ընկերը, թէեւ տատաս– կոտ է, սակայն մաքուր եւ անբասիր է:

ՀՆԱԿԱՐԿԱՏԸ

— Չէ՞ք կարծում որ մի քիչ չափա – զանցում էք եւ կամ դոյները մի քիչ աւելի էք խտացնում... փորձում եմ ա– ռարկել:

— Ո՛չ, ո՛չ, բացականչում է հնակար– կատը եռանդով, ես իմ փորձից գիտեմ: Երբ ես ուրախանում կամ անհոդ ծիծա– ղում եմ, յանկարծ զգաստանում եմ, լը– ռում եմ ու սխրում՝ վախենալով ճա– կատագրի չար նախանձը գրգռել: «Այսօր չատ ծիծաղեցի, չլինի մի վատ բան է պատահելու», ասում եմ ես ինձ ու մի ներքին խուլ երկիւղից անհանգստացած՝ թախծում եմ: Զգիտեմ, ուրիչ ժողո – վուրդների մօտ կա՞յ այս նախապաշա– րումը, բայց ես կարծում եմ որ դա Հային յատուկ բան է...:

Հնակարկատը իր աչքերը ցաւադնօրէն

(3 եւ վերջ)

ՄԻԼԱՆԻ ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ

ՄԻԼԱՆՕ (Յառաջ).— Նոր Տարին թե– ւակոխելով, Միլանի հայ գաղութը հաս– տատ քայլերով վերակսաւ իր ծաղկուն եւ եռանդուն գործունէութիւնը: Այս տարի սակայն, պետական կարգադրութեամբ «Աստուածայայտնութիւն»ը որպէս ազ– նական օր ընդունած ըլլալով, Միլանոյի Ս. Քառասուն Մանկանց Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը հարկա – դրուեցաւ թուականի փոփոխութիւն կա– տարել եւ հայկական Ծնունդը տօնել Կիրակի Յունուար 8ին:

Այս առթիւ եկեղեցին լեցուն էր Մի– լանոյի եւ չրջակայքի հայ հաւատացեալ– ներով. ուրախալի եւ քաջալերիչ երե – ւոյթ մը, որ արդիւնք էր նոր ժամանած հոգեւոր հովիւ՝ Սարգիս Ք.Հնյ. Սարգիս– եանի թափած չանքերուն, գաղութի բո– լոր անդամները համախմբելու եկեղեցւոյ չուրջը: Տէր Հօր կողմէ եղած մասնաւոր հրաւէրին ընդառաջելով, պատարագի եւ ջրօրհնէքի արարողութեանց ներկայ էին քոյր եկեղեցիներու հոգեւոր ներկայա – ցուցիչները.— Միլանոյի Կաթողիկէ Եկե– ղեցւոյ միջև — եկեղեցական յարաբերու– թիւններու բաժնի անդամ՝ Գերպ. Էրմի– նիօ Պարատէլլա, որպէս ներկայացուցիչը Կարդինալ Գոլոմպոյի, ինչպէս նաեւ՝ Անկլիքան համայնքի, անգլիախօս կաթո– ղիկէ համայնքի, ռուս օրթոտոքս հա – մայնքի եւ Թորինոյի Կաթողիկէ Եկեղե– ցւոյ հոգեւոր հովիւները:

Արարողութիւններու աւարտէն ետք, եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան անդամները իրենց ընտանիքով եւ հոգեւոր հովիւի դլխաւորութեամբ, ճաշ մը կազմակեր – պեցին ի պատիւ քոյր եկեղեցիներու հո– գեւորականներուն, եւ որու ընթացքին չերմ մթնոլորտի մէջ տեղի ունեցան մը– տերմիկ զրոյց եւ մտքերու փոխանակու – թիւն:

Նոյն օրը երեկոյեան ժամը 17ին, Մի– լանոյի Հայ Տան սրահին մէջ տեղի ու– նեցաւ չաբաթօրեայ հայ գպրոցի մա – նուկներու համար կազմակերպուած Ամա– նորի հանդէսը: Դպրոցի տնօրէն եւ սու– սուցիչ Սարգիս Ք.Հնյ. Սարգիսեան, Տէ– րունական աղօթքէն յետոյ արտասանած իր բացման խօսքին մէջ չեշտեց հայերէն լեզուն եւ հայկական ազգային կրօնա – կան աւանդութիւնները պահպանելու կա– րեւորութիւնը սփիւռքի պայմաններուն մէջ:

Հանդէսին ներկայ էին երեսունէ աւելի փոքրիկներ իրենց ծնողքներուն հետ. տեղի ունեցան խմբական եւ առանձին ար– տասանութիւններ ու երգեր, որմէ յե – տոյ կազանդ պապան աւանդական տոպ – րակը ուսին, նուէրներ բերաւ ու բաշ – խեց հայկական պարտէզի ապագայ զար– նանային ծաղիկներուն՝ մեր մանուկնե – րուն:

Թէյասեղանի եւ հայկական անուշեղէն– ներու, անուշապուրներու սպասարկու – թենէն յետոյ հանդէսը վերջ գտաւ, մինչ տակաւին կը չարունակուէին մանուկնե – րու ազմկալի բայց հաճելի խաղերն ու ճիչերը:

ՍԱՐԳԻՍ ՍԻՐԿ.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՁՐԻ ՏԻԿԻՆ ՅԱՄՄԻԿ ԻՆՃԻԵԱՆԻ
(ծնեալ Սարեան)

մահուան առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունուար 29, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Ախտոնեան, Նալպանտեան եւ Տոլանեան ընտանիք – ները կը ծանուցանեն որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Յուն – ուար 29, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին իրենց հօր եւ եղբօր՝

ՅԱԶԱՐԻԿ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին ինչպէս իրենց հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՍՐԲՈՒՀԻ ՏՈԼԱՆԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի ընկերուհիները իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Տէր – ոհրեանի, իրենց մօր մահուան տխուր առթիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի Կապոյտ Խաչը, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբը եւ Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդը Ուրբաթ, Յունուար 27, ժամը 8·30ին Իսիի Մշակոյթի Տան մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Այս կիրակի, Յունուար 29, Ղեւոնդեանց քահանայից յառաջիկայ ոճնին առիթով, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի քաղմաճաճան հանդիսաւոր պատարագ։

Ի ժամ պատարագի կը կատարուի մասնաւոր հոգեհանգիստ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ առաջնորդներուն եւ հոգեւորական – ներուն հոգիներուն համար։

Հանդուցեալ առաջնորդներն ու հոգեւորականներն են։— Վռամշապուհ Արք. Քիպարեան, Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեան, Գէորգ Արք. Իւթիւճեան, Գրիգորիս Եպս. Պալաքեան, Կոմիտաս Վրդ. Սողոմոնեան, Սուքիաս Վրդ. Պարոնեան, Յովհաննէս Քհնյ. Հիւնքէրպէյլէնտեան, Սահակ Քհնյ. Իւթիւճեան, Կոմիտաս Քհնյ. Սկպեան, Բառնաբաս Քհնյ. Խնտամեան, Աբիսողոմ Քհնյ. Թորոսեան, Մեսրոպ Քհնյ. Մեսրոպեան, Վահան Քհնյ. Խոյմեան, Բարթող քահանայ Թադճեան, Գէորգ Քհնյ. Դաւիթեան, Լեւոն Քհնյ. Արսլանեան, Գարեգին Քհնյ. Տէօվլէթեան, Մկրտիչ Քհնյ. Արսլանեան, Գէորգ Քհնյ. Նիզամեան, Ներսէս Քհնյ. Գանճեան, Գրիգոր Քհնյ. Ճէպէճեան, Յուսիկ Քհնյ. Ադամեան, Վարդան Քհնյ. Պաղտասարեան, Ցարութիւն Քհնյ. Ճօր – թուեան, Ազդէ Քհնյ. Փայլակեան, Եսայի Քհնյ. Ալթունեան, Թովմաս Քհնյ. Մինասեան։

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը աղօթելու բազում տարիներ եկեղեցւոյն ծառայած հոգեւորականներուն համար, ինչպէս նաեւ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ բարգաւաճման համար։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ամենայն Սրբոց ոճնին առթիւ Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները իրենց ամուսիններու մահ – ուան տարելիցին եւ յիշատակին.—

Այրի Տիկ. Բ. Մուրատեան իր ամուսնոյն՝ Մուշեղ Մուրատեանի մահուան տարելիցին առթիւ 100։ Այրի Տիկ. Վ. Ռըստիկեան, իր ամուսնոյն՝ Նշան Ռըստիկեանի մահուան տարելիցին առթիւ 100։ Այրի Տիկ. Հ. Թորոսեան 50 Ֆր. իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ։ Ցարութիւն Մազհեան 50 Ֆր. իր կնոջ՝ Ազատուհի Մանգոեանի ապաքինման առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ամենայն Սրբոց ոճնին առթիւ Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները իրենց ամուսիններու մահ – ուան տարելիցին եւ յիշատակին.—

Այրի Տիկ. Բ. Մուրատեան իր ամուսնոյն՝ Մուշեղ Մուրատեանի մահուան տարելիցին առթիւ 100։ Այրի Տիկ. Վ. Ռըստիկեան, իր ամուսնոյն՝ Նշան Ռըստիկեանի մահուան տարելիցին առթիւ 100։ Այրի Տիկ. Հ. Թորոսեան 50 Ֆր. իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ։ Ցարութիւն Մազհեան 50 Ֆր. իր կնոջ՝ Ազատուհի Մանգոեանի ապաքինման առթիւ։

ՆՈՒԷՐ

Ռոժէ Եոբեանի ամուսնութեան ուրախ առիթով Պ. Մկրտիչ Աւետիսեան 250 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

ՑԵՏԱՋԳՈՒՄԱՐ Է

Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան Փետրուար 11ին նախատեսուած հանդէսը, կամքի անկախ պատճառներով յետաձգուած է։

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Ռոնիֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆի։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի դրաւճենեակէն, 33 Բուր փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլս՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱՒԱՆԱՏ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏՒՏԻՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

avec les chanteurs : BEDIK et Duo HARTAR

Le Trio KLOPCHIK
des Grands Cabarets Russes

THE DALLAS BAND

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՆՈՐԱՇԷՆ ՍՐԱՀԻ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ աւարտած է կառուցումը Հայ Մշակոյթի Կեդրոնին, որուն հանդիսաւոր բացումը տեղի կ'ունենայ հետեւեալ յայտագրով.—

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐ. 5, հանդիսաւոր պատարագ, զոր պիտի մատուցանէ եւ օրուան պատգամը տայ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ցետ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգիստ հանգուցեալ բարերարներու եւ եկեղեցւոյ ծառայողներու հոգիներուն համար։

Կրօնական հանդիսութենէ առաջին՝

ԳԻՆԵՋՕՆ

նորակառոյց չէնքին մէջ։ Հանդիսութենէն կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ Սերովբէ Արք։

Ժողովուրդը պիտի հրաւիրուի անխտիր, ջանակցելու այս արարողութենէն եւ դիւնեճօնի ընթացքին այցելելու չէնքի սրահը եւ յարակից բաժինները։

ՆՈՑՆ ՕՐԸ ԵՐԿՈՑԵԱՆ ԺԱՄԸ 20ԻՆ

ԸՆԹՐԻՔ - ՃԱՇ

պատրաստուած եկեղեցւոյ Տիկնանց Մի ութեան անդամուհիներուն կողմէ նորակառոյց սրահին մէջ։

Ճաշին կը նախագահէ
ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆ

Նախագահ Փարիզի շրջանի եկեղեցիներու վարչութենէն, Պատուոյ նախագահ Փարիզի Ֆրանսահայ Նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու Ընկերակցութենէն եւ նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Շրջանային Վարչութենէն

Ճաշին իր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Լուսինէ Զաքարեան։

Ճաշադիւնի մասնակցութիւն 150 Ֆր.

Սեղանները ապահովելու համար դիմել Վարժարան Պօղոսճեանի՝ հեռ. 90–53–91
28, Bd. des Dames — 13002 Marseille

Ճաշկորդ օրը՝ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Փետր. 6ին ժամը 21ին, նորակառոյց սրահին մէջ ՀԱՄԵՐԳ։

կը մասնակցին՝ Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով Ռոմանի Քոնսերվաթուարի տնօրէն եւ Ֆրանսահայ տաղանդաւոր դեկավար ԱԼԵՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆ եւ իր նուագախումբը, ինչպէս նաեւ հայրենի մեծահամբաւ երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ։

Սոյն համերգին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է տեղերը ապահովել եկեղեցւոյ քարտուղարութենէն՝

Eglise Arménienne, 339, Ave. du Prado, 13008 Marseille — Tél. 77-84-70

Տոմսերու դիներն են.— 80 Ֆր, 50 Ֆր.

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅԱՑԿԵՐՈՑԹ
ՄԱՐՍԷՅԼ

Կազմակերպութեամբ Սէն Թեոմի կաթոլիկ Խաչի մասնաճիւղին, Յունուար 29, ժամը 13ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ։

Համադամ ճաշեր՝ պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ։ Գեղարուեստական յայտագիր։ Հայկ հաճելի մթնոլորտ։

ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կոչակի, կը կազմակերպէ ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐԸ, Կիրակի, Յունուար 29ին։

Առաւօտեան հանդատեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսաեանի, ինչպէս եւ մեզմէ յաւէտ բաժնուած տնօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին։

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻՒԶԱՆՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն–Օնորէ 75001 Փարի,, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ։

Ուղերձներ, յիշատակի ոգեկոչումներ, հայկ. նուագի ջերմ մթնոլորտ։

Նոյն օրը, աշխարհի ամէն կողմը Էսաեանցիներ բաժակ կը բարձրացնեն բոլոր հայ վարժարաններու կեանքը, մաղթելով անոնց պայծառ եւ լուսաշող ապագայ։

Սիրով կը հրաւիրուին հին եւ նոր Էսաեանցիներ, յուսալով որ մեզի դեռ անծանօթ Էսաեանցիներ եւս առիթը չարմար կը նկատեն դալ միանալու մեզի այդ օրը։

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343·04·20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.։

Carnaval de Binche
(BELGIQUE)

Հաճելի եւ ուրախ օր մը, Կիրակի Փետրուար 5

Հաւաքուիլ ժամը 8ին կառ տիւ Նոռին առջեւ, Քաֆէ Քիւրվէօր։ Մեկնում դէպի Պինչ ժամը 8·30ին։ Կայք Մոնս ցեբեկուան ճաշի համար, ապա դէպի Պինչ ուր տողանցք Վիոլներու ու մամզէլներու։

Վերադարձ ժամը 17ի չուրջ եւ Փարիզ ժամանում ժամը 21ին։

Այսպէս չատ գեղեցիկ օր մը, համեղ ճաշով։

Մասնակցութիւն 79 Ֆր.

Սահմանափակ տեղեր

Edouard Djezirian
12, Allée Leonide — 94 Le Perreux
Հեռ. 324·14·96

Հ. Բ. Ը. Մ.
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ
ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկնանց Օժանդակ յանձնախումբին

Շորեքշաբթի, Փետրուար 1ին Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ (6, Ֆաւանթէն փողոց, Վալանս), ժամը 12ին՝ ճաշ Վալանսի, Ռոմանի եւ Պոլէնի հայ գպրոցներու աշակերտութեան համար։

Ժամը 14էն սկսեալ՝ սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները մասնակցելու երախաներու խրախճանքին։

Յուցադրութիւն մանկական ժապաւէններու։

Մուտքը ազատ է

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
27
VENDREDI
27 JANVIER
1978

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ· Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F
53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·041
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.041

Յ. ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻԻ ԻՆՔՆԱԴԻՄԱՆԿԱՐԸ

ԽՄԲ.— Երեւանի « Գրական Թերք » շաբաթաթերքը, Դեկտ· 23, « Պատդա »ի Դեկտ· 9ի թիւէն քաղելով թարգմանաբար ներկայացուցած է Ն· Պրոժոգին ասուն մէկու մը « Պատմում էր իմքճադիմանկարը » խորագիրով գրութիւնը: Շաբաթաթերքը հետաքրքրուած է գրութեամբ, բանի հոն խօսք կ'ըլլայ Յ· Այվազովսկիի իմքճադիմանկարին եւ հայկական հինաւուրց վանքին ու գրադարանին մասին, Ս· Ղազար: Ստորեւ գրութիւնը արեւմտահայերէն:

Ծլորանի Ուֆիչիի պատկերասրահին մէջ ի պահ կը մնայ տարբեր երկիրներու եւ դարաշրջաններու նկարիչներու ինքնադիմանկարներու հարուստ հաւաքածոյ մը: Վերջերս վերանորոգուած « Վազարիի միջանցքին » մեծ մասը արդէն յատկացուած է այդ հաւաքածոյին: Ցուցասրահին մէջ նկատելի տեղ կը գրաւէ Ո· Ա· Կիպրենսկի ինքնադիմանկարը: Նկարիչին ստորագրութիւնը եւ յիշատակած թուականը կը վկայեն ժամանակը՝ 1820:

Ծանօթ է, որ Ուֆիչիի համար ինքնադիմանկար մը գծելու առաջարկ եղած է նաեւ Կ· Պ· Բրիւլովի: Սակայն դոյքա ցանկին մէջ չէ նշուած ասիկա: Ըստ երեւոյթին, հայրենիք վերադառնալուն պատճառով, նկարիչը չէ կրցած աւարտել զայն: Բայց Ուֆիչիի հաւաքածոյին մէջ գտնուած են երկու այլ ռուս նկարիչներու ինքնադիմանկարներ ալ: Ո՞ւր են ասոնք: Պատկերասրահին տնօրէնութիւնը սիրով կարելիութիւն ընծայեց մեզի ծանօթանալու պահեստանոցին:

Գլխաւոր տեսուչ Պոլիդորիի հետ երկար կը քալենք նեղ միջանցքներէն, ապա փիթթի պալատին ձեղնայարկին պարապ եւ ընդարձակ սրահները: Ասոնց մէկ մասը արդէն վերանորոգուելու վրայ է, իսկ չինարարական աշխատանքները աւարտելէն ետք հոն կը տեղաւորուին արուեստի այդ գանձերը, որոնք այժմ եօթը կըզ պանքներու տակ կը պահպանուին:

— Ռուսերը պէտք է հոս ըլլան, կ'ըսէ ուղեկիցս եւ կը քաշէ վահանակները, որոնց վրայ կախուած են նկարները: Առաջինը, որուն հանդիպեցանք Ֆլորանսի պալատին տանիքին տակ, Բ· Մ· Կուզոդիեեւն էր, որ ինքզինք պատկերացուցած է մուշտակով, Տրոյիցէ – Սերգիեւեան լաւրայի (վանք) փոքին վրայ: Կարելեան կեչիէ պատրաստուած չրջանակէն դուրս կը ցայտէ մերձ-մոսկովեան արեւոտ, բայց խստաշունչ օրուան վառ լոյսը: Վաբը ստորագրութիւնն է եւ թուականը՝ 1912:

Ահա մեր փնտռած երկրորդ՝ Ց· Կ· Այվազովսկիի ինքնադիմանկարը, որուն թուականն է 1874: Նկարուած է մարգարտագոյնով ողողուած սեւ – դորշաւուն զուսպ երանգներով: Կը թուի, թէ նկարիչը հայեացքը յառած է իր այնքան սիրած ծովի տարերքին:

Իր երկար, բեղնաւոր կեանքին ընթացքին հոչակաւոր ծովանկարիչը քանի մը անգամ Իտալիա գտնուած է, ուր մեծ համբաւ վայելած է անոր արուեստը: Հոս մնացած են անոր չարք մը այլ ստեղծագործութիւնները: Այսպէս, Հռոմա – բնակ հնավաճառ Ս· Ռասկովիչ, որ կը հետաքրքրուի ռուսական արուեստով, ցոյց տուաւ ինծի Այվազովսկիի համար չատ բնորոշ չեղող նկար մը, որ կը պատկերացնէ Կրեմլինի « Իվան Մեծ » զանգակատունը: Անոր 13 պատառները յայտնաբերուած են վենետիկեան Ս· Ղազար կղզիին հայկական հինաւուրց վանքին Թանգարանը: Ասոնց չարքին են « Նափոլիի փարոսը՝ դիւերով », որ թանգարանին նուիրած է ինքը՝ նկարիչը, եւ « Քաոսը », որ ժամանակին անկէ ձեռք ձգած է Վատիկան:

Ց· Կ· Այվազովսկի գտնուած է այդ կղզին, ուր երկար տարիներ ապրած է անոր եղբայրը Գաբրիէլ (*): Հոս հրատարակուող համաչխարհային պատմութեան հարցերուն նուիրուած ամսագիրին (Խմբ·— Խօսքը « Բազմավէպ »ի մասին է) խմբագիր Հ· Ն· Տէր-Ներսէսեան հպարտութեամբ ըսաւ, որ ամսագիրը հիմնուած է նկարիչին եղբօր կողմէ:

Թանգարանը կը գտնուին նաեւ խորհրդային շրջանի նկարիչներու գործեր՝ Սարեանի երկու էքիւտնները, Նալբանդեանի պատանեկութեան տարիներու ինքնադիմանկարը: Միւս բաժիններուն մէջ հետաքրքրական չատ բան կայ: Հայր Ն· Տէր-Ներսէսեան ցոյց տուաւ Կոմիտասի յետմահու դիմակը: Կողքին անոր երաժշտական ձեռագիրը: Գրադարանի աչքի զարնող տեղ մը յատկացուած է վաճառական Պ· Աբրոյի տրուած հաւատարմագիրը՝ ստորագրուած Պետրոս Ա·ի ձեռամբ ու հաստատուած կարմիր մեծ կնիքով: Ասիկա հնագոյն վկայութիւն մըն ալ է Ռուսիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ դոյութիւն ունեցած չատ հին կապին մասին:

Գրադարանն ունի չատ մեծ հարստութիւն՝ հայկական հին ձեռագիրներու հաւաքածոյ, որ ամէնէն մեծն է Խորհ· Հայաստանի սահմաններէն դուրս: Ներկայ տարուան աշնան վենետիկ տեղի ունեցած Խորհ· Միութեան օրերուն ընթացքին Ս· Ղազար կղզիին մէջ կազմակերպուած էր հայկական հնագոյն մանրանկարչութեան եւ արուեստի հայոց արհեստներու ցուցահանդէս:

Ինչպէս կըտեսնուի, բազմերանգ չատ թելերով հիւսուած է Խորհ· Միութեան եւ Իտալիոյ ժողովուրդներուն կապերուն պատմութիւնը: Ասոնցմէ մէկը ձգուած է Պետերբուրգի Գեղարուեստի Ակադեմիայի սան Ց· Կ· Այվազովսկիի միջոցաւ: Անցեալի դրեթէ մոռցուած էջերը ապացոյց են այն ամուր հիմին, որուն վրայ կը կառուցուի եւ կը զարգանայ խորհրդային – իտալական մշակութային համագործակցութիւնը:

Ն. ՊՐՈԺՈԳԻՆ

ԾԱՆՕԹ· ԽՄԲ·— Նկարիչին եղբայրը, ծնած 1812ին Թէոդոսիա, Խրիմ, 1826ին ուղարկուած է Ս· Ղազար, ուր ուսումը աւարտելով դարձած է Մխիթարեան Միաբանութեան անդամ 1830ին· Ձեռնադրուած է վարդապետ 1834ին: Այնուհետեւ ստանձնած է փիլիսոփայութեան եւ աստուածաբանութեան ուսուցիչի պաշտօն՝ միաժամանակ դառնալով Միաբանութեան ընդհ· խարտուղար: 1843ին հիմնադրած եւ խմբագրած է մինչեւ 1848 Բազմավէպը: 1848 – 56ին եղած է Փարիզի Մուրատեան վարժարանի տնօրէն եւ Հայոց պատմութեան ու լեզուի ուսուցիչ: 1856ին վերադարձած է հայ առաքելական եկեղեցի եւ Փարիզի մէջ Ս· Թէոտորեանի եւ Ա· Գալֆայեանի հետ հիմնած ու ղեկավարած է Հայկազեան վարժարանը: 1858ին նշանակուած է Նոր Նախիջեւանի եւ Պեսարապիոյ թեմակալ: 1867ին էջմիածինի մէջ ձեռնադրուած է եպիսկոպոս, 1871ին Արխուեթեան արժանացած է: Գէորգ Դ· կաթողիկոսին հրաւէրով կարգուած է Գէորգեան ճեմարանի տեսուչ՝ 1875–76 եւ Թիֆլիսի թեմական առաջնորդ: Վախճանած է 1880ին, Թիֆլիս:

(*) Գաբրիէլ Այվազովսկի (1817–1900) ծնած է Թէոդոսիա, Ղրիմ, հայ ծագումով: Ռուսիոյ ամենէն նշանաւոր ծովանկարիչներէն մին է: Ունի 6000 նկարներ, որոնց մեծ մասը ծովանկարներ են: Ունի նաեւ պատմական նկարներ, որոնցմէ ամենէն նշանաւորը « Նոյի տապանէն դուրս գալը » է: Ունի նաեւ դիմանկարներ, որոնցմէ ամենէն նշանաւորը Ալեքսանդր Պուշկինի դիմանկարն է: Ունի նաեւ ինքնադիմանկարներ, որոնցմէ ամենէն նշանաւորը 1874ին նկարուածն է:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՌՈՆ ԱՄՓԻՆԻ առեւանգումին չուրջ նորութիւն չկար հինգշաբթի առաւօտ, թէեւ կ'ըսուէր թէ ընտանիքը լուրեր առած է եւ փրկագինի առաջարկ ստացած բայց Ներքին Նախարարութիւնը կը հերքէր:

ՊԱՐԶԵԼՈՆԱՑԻ նախկին քաղաքապետը սպաննուած է իր կնոջը հետ ահաբեկիչներու կողմէ, որոնք պայթուցիկ ձեռնառումբ մը կապած են քաղաքապետին կուրծքին վրայ:

ՍՈՒՐԻԱ նոր զէնք պիտի ստանայ Խ· Միութենէն ծովու ճամբով:

ՖՐԱՆՍԱ խոստացած թեքնիք օժանդակութենէն աւելին կուտայ Լիբանանի, հակառակ Պաո ծրագրի պարտադրած որոշ սեղմումներու արտասահմանի օգնութեանց կարգին:

ԱՆԻԻ ԹՐՈՒԱՑԱ « Ամպասատէօրնե րու մրցանակ »ին արժանացաւ իր « Մեծն կատարինէ » վէպին համար: Ակադեմականը բազմաթիւ այլ կենսագրականներու հեղինակ է, ինչպէս Տոլսթոյ, Դոստոյեվսկի, Պուշկին, Գոգոլ: Կատարինէ նաեւ պաշտպանն էր արուեստագէտներու եւ Ֆրանսայի փիլիսոփաներու իր իշխանութեան ամբողջ շրջանին 1762–1796:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը եւրոպական շրջապտոյտի մը ձեռնարկած է: Ցաջորդաբար Պրիւսէլ, Փարիզ եւ Պոն կ'երթայ Լոնտոնէն ետք:

ԱԼԺԵՐԻԱ ազդայնացուց ֆրանսական վերջին ընկերութիւնները:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ առաջին անգամ ըլլալով 24 ժամ ընդհանուր գործադուլ եղաւ Ցունուար 26ին:

ԻՍՐԱԷԼԻ մէջ երկու համայնավար լրագրողներ ձերբակալուած են գործակցութեան յանցանքով Ֆետայիններուն հետ: Մէկը՝ Իմանիթէի թղթակիցը ամբաստանուած է որ տեղեկութիւններ հաղորդած է « Թշնամիին », միւսը՝ կիպրացի, չէնքեր նկարած է, որոնք եղեռնափորձի կրնան թիրախ ըլլալ:

ԺԻՍԿԱՐ հերթական Նախարարաց Խորհուրդի վերջին նիստին չեչոը դրած է առաւելաբար համաչխարհային ապազինման վրայ եւ երեք առաջարկ բերած այդ առընչութեամբ:

ՀԱՐԱԻ–ԼԻԲԱՆԱՆ նոր բախումներ կան Պաղեստինցիներու եւ լիբանանեան քրիստոնեայ ուժերու միջեւ: Կ'ըսուի թէ տասնեակ մը մեռեալ կայ: Քրիստոնեաները կ'ըսեն թէ դրաւած են Պլաթի պաղես – տինեան դիրքը:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ չրջապտոյտ մը սկսաւ կեդրոնական Ֆրանսա: Ուրբաթ օր պիտի բացատրէ Ֆրանսացիներուն, Պուրկոնեի մէջ, թէ ո՞ւր է « լաւ ընտրութիւնը »: Այս առաջին հառը պիտի խօսի Վերսէօն–սիւր լը Տուի մէջ:

« ԼԻՊԵՐԱՍԻՈՆ » ԵՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇ. ՏՈՒՆԸ

—o—

Երեքշաբթի օրուան (Ցունուար 25) « Լիպերասիոն » օրաթերթը իր 7րդ էջին վրայ « 1500 պօյզ Հայերու տան մէջ » խորագրին տակ եւ վրէժ (?) ստորագրութեամբ հրատարակած է գրութիւն մը, որ արձագանգ կը հանդիսանայ քիչ մը « տարօրինակ » լուրի մը: Արդարեւ հոն կ'ըսուի թէ « Մարսէյլի Մշակոյթի Տունը կեդրոնատեղին դարձած է 15 օրուան համար ամերիկեան օդանաւակիր ռազմանաւ՝ Կուատալքանալի ծովայիններուն »:

Որքան ալ լուրը, մասամբ միայն համապատասխանէ իրականութեան (տունը չէ այլ պարզապէս սրահ մը վարձու տրուած է) չատ բան չի փոխուիր խորքին մէջ եւ պարտինք ըսել, որ անընդունելի է որ մեր Մշակոյթի Տուները, թէկուզ մէկ սրահն իսկ, տրամադրուին զինուորական օտար ուժերու, ամերիկացի եղերեն կամ այլ:

Քաջ գիտենք, որ մշակոյթի տուներ բարձրացնելը չի բաւեր, հարկ է նաեւ եկամուտ ապահովել անոնց բայց եւ այնպէս փափաքելի պիտի ըլլար, որ նման միջոցներու չդիմէինք պիւտճէ հաւասարակշռելու համար, այլապէս՝ ամօթ մեզի:

Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ, լաւ չհասկցանք թէ Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան գործունէութիւնը ինչո՞վ կը հետաքրքրէ « Լիպերասիոն »ի ընթերցողները եւ մանաւանդ ի՞նչ է հետապնդուած նպատակը երբ այդ « վրէժխնդիր » յօդուածագիրը իբրեւ պատրուակ միայն կը ծառայեցնէ Մշ· Տան այդ անբաղձալի վարձակալին հարցը, կարգ մը վերադրումներ ընելու համար Դաշնակցութեան: Անուղղակի ակնարկ եւ մտքեր պըզտորելու ձգտող այդ տողերուն վրայ, բոլորովին աւելորդ կը դատենք ծանրանալ:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ցունուար 16–19)

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ՂԱՓԱՆԻ ՄԷՋ

Վերջերս Ղափանի մէջ բացուած էր մշակոյթի պալատ մը, զանազան յարմարութիւններով: Հանդիսաւոր բացման օրերուն, Երեւանի Ալ· Սպենդիարեան օփերան չորս անգամ ներկայացուցած է օԱյոյլ»ը, շրջանի բնակչութեան համար: Ղափանը՝ Երեւանէն ետք, Հայաստանի երկրորդ քաղաքն է, ուր սրինգի կողքին երգչուն ղրուած է: Հոն երկոյթ ունեցած են հանրածանօթ արուեստագէտներ: Ներկայիս Ղափանի մէջ կը բանին երաժշտական դպրոցներ, ուր կ'ուսանին ոչ միայն տեղացիները, այլ եւ Երեւանէն, Բաքուէն, Թիֆլիսէն եւ այլ քաղաքներէ եկած տըղաք ու աղջիկներ: Ղափան ու Քաջարան քաղաքներու, ինչպէս նաեւ շրջանի գիւղերու մէջ կը բանին 75 ակումբ, 92 գրադարան, 10 մշակոյթի տուն, պետական տատմաթիք թատրոն, երաժշտական 3, նկարչական 2 դպրոցներ, երկրագիտական թանգարան եւ երաժշտական ուսումնական մը:

ՉԷՆՔԵՐ ՏԳԵՂ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ...

(Բ. եւ վերջին մաս)

Միջին դարէն եկող մատեանի մը վրայ անտարակոյս գանձի մը նման կը դուր – դուրանք մեր մատենադարաններուն մէջ, բայց տակաւին երեսուն տարի առաջ չինուած թնդանօթ մը նորաձեւութենէ ինկած է այսօր, ոչ ոք անոր երեսը կը նայի, ոչ մէկ բանակ տանտոց մը կուտայ անոր:

Ասկա դերէն յաղթանակն է վառօդին վրայ: Յաղթանակը՝ Դաւիթի ընդդէմ Գողիաթի: Փոքրիկին, տկարին յաղթանա – կը՝ ուժովին եւ հսկային վրայ: Կակուղին եւ ժպտունին յաղթանակը՝ ընդդէմ կարծրին եւ խոժոռին: Մէկ խօսքով յաւերժականին յաղթանակը՝ անցողականին վրայ:

Զենք կրնար հարկաւ գրիչի մէկ հարուածով սրբել եւ ուրանալ գինուորական տաղանդին եւ նուիրումին ալ արժէքը՝ մարդոց, աւելի ճիշդ, զանգուածներու կեանքին ներս: Հայրենիքներու պաշտպանութիւնը ամէն բանէ առաջ այդ տաղանդով եւ այդ ուժով կարելի է: Անթիւ չրջաններու, միջին դարերու իմաստասէրներուն եւ դրագէտներուն անուններուն քով պատմութիւնը մի անգամ ընդմիշտ արձանագրած է նաեւ գինուորական տաղանդ ունեցող դէմքերու անուններ: Ժողովուրդները, վրայէն երկար ու երկար տարիներ ալ անցնին, երախտադիտութեամբ կը յիշեն իրենց երկիրներուն եւ հողերուն պաշտպաններն ու մանաւանդ ազատագրիչները: Այս բոլորին մէջ, ընդունինք, գեղեցիկ հոլ մը կը փչէ: Գեղեցիկ հոլ մը, որ աւեն աւեն կը չոյէ անանուն միլիոնաւոր գինուորներու յաւերժ եւ կամ անյայտ չիրխմները: Բայց այս տեղ գեղեցիկ եղողը զէնքին բիրտ ուժը չէ, մարդասպանութեան արարքը չէ, այլ հողին նուիրականութիւնը, հայրենիքի ապաստարման գաղափարը, անանուն զոհաբերութեան գեղեցկութիւնը: Գեղեցիկը՝ արդարութեան գաղափարին պաշտպանութիւնն է: Անարդար կռիւի մը հերոսները, որքան նուիրում դնեն իրենց պայքարին մէջ, այնքան տգեղ կ'երեւին մեր աչքերուն:

Եւ արդէն իրողութիւնը այն է որ, գինուրական տաղանդը, որքան ալ գեղեցիկ պատկերներու եւ իրագործումներու վրայ հիմնուած ըլլայ, պէտք է անպայման իրեն ընկերակից ունենայ մշակոյթի միւս գեղեցիկ զէնքերուն տաղանդաւորները, եթէ կ'ուզէ իր անունը դնել յաւերժութեան պատմութեան մէջ: Որովհետեւ քաղաքակրթութեան նժարին մէջ ծանրութիւն ունեցողը երկրորդ տեսակէտ տանդնն է: Մենք մեր ժողովուրդին պատմութեանը մէջ չօչափելի փաստը կը գտնենք այս ճշմարտութեան: Արդարեւ, մեր ժողովուրդը զէնքի մեծ վարպետ մը չէ եղած: Զէնքը չատ չէ սիրած: Բայց ահաւասիկ կը դոյատեւէ ամէնէն հին չրջաններէն ի վեր: Զէնքի ի՛նչ ի՛նչ վարպետներ, որոնք ժամանակակից եղած են անոր, վաղուց անցած են պատմութեան: Իսկ մեր ժողովուրդը, ահաւասի՛կ, դեռ կը չարունակէ քալել իր ճամբան, իր թեւերուն մէջ ամուր բռնած ոսկի գարերէ եկող իր ոչ թէ բիրտ զէնքերը, այլ համբուրելի մատեաններ:

Որովհետեւ, ինչպէս կ'ըսէ Մոնթեսքիէօ, մարդիկ բոյսերու կը նմանին: Որպէսզի երջանիկ աճում ունենան, պէտք է լաւ մշակուին:

Հարկաւ, մարդ մը կրնայ այս աչխարհ գալ, քիչ չատ երջանիկ ապրիլ եւ վերջն ալ չուել այս աչխարհէն առանց անդամ մը իսկ լսելու Պեթհովէնի անունը: Բայց միայն Պեթհովէնի անունը գիտցող մը, Պեթհովէնի գործին հանգէպ պաշտամունք ունեցող մը կրնայ պատկերացնել թէ միւս ինչեր կորսնցուց այս աչխարհէն բաժնուելով առանց Պեթհովէնն մը վայելելու:

Հոս է որ կը յիշուին ահաւասիկ մշակոյթին գեղեցիկ զէնքերը, այն զէնքերը՝ որոնց մասին կը խօսինք մեր ակադեմականներուն մէջ, մեր վարժարաններուն եւ համալսարաններուն մէջ, մեր եկեղեցիներուն կամարներուն տակ: Այն զէնքերը որոնք գեղեցիկ են տեսքով ալ, իմաստով մը: Անոնք գիր են, գրիչ են, վրձին են, քանդակագործին մուրճն են, նուագախումբի վարիչին մականն են: Գիտութեան մարդուն, լապորաթուարի աչխատաւորին գործիքն են, մանրադէտն են: Աստղաբաչխին հեռադիտակն են, մաթեմաթիկոսին թուանչաններն են: Որքա՞ն գեղեցիկ են այս բոլորը եւ թնդանօթի մը պատկերը որքա՞ն կը պղտորի եթէ անոր քով սիրուն ծուխակ մը դնենք:

Միայն թէ դժբախտութիւնը այն է որ բնութիւնը մշակոյթ չի ճանչնար, ինչպէս ըսած էր դեռ նոր մահացած Ֆրանսացի մեծ գիտնական մը, Ժան Ռոսթան: Բնութիւնը մշակոյթ չի ճանչնար, մշակոյթ չի տեղաւորեր մարդկային օրկանիզմին մէջ: Ասկա կը նչանակէ թէ, մարդը, որքան ալ մշակուած մարդու զաւակ ըլլայ, աչխարհ կուգայ առանց մշակոյթի: Աչխարհ կուգայ իր հետ բերելով գէրօ մը: Իր ուղեղը, իր սիրտը, իր հոգին պարապ է տակաւին: Իր ծնողքէն կը ժառանգէ այն ամէն բանը զոր բնութիւնը արտօնած է որ ժառանգէ, բայց ոչ մշակոյթը: Մշակոյթը դարձեալ դուրսէն պիտի տեղաւորուի իր մէջ, ինչպէս սերունդ մը առաջ տեղաւորուած էր իր ծնողքին մէջ:

Ահա մեծ եւ ողբերգական, բայց նոյնքան գեղեցիկ պատկեր մը: Ծնունդ առնող իւրաքանչիւր մարդով, կը սկսի մշակոյթ տեղաւորելու, մշակոյթ փոխանցելու անվհատ նոր աչխատանք մը: Եւ հոս կը միջամտեն, (գլխարկ մը հանենք իրենց դիմաց) բոլոր այն ուսուցիչները, դաստիարակները, կրթական դաշտի գինուորները, որոնք հաւատարիմ հետեւորդներն ու կիրարկիչներն են մշակոյթի մեծ գինուորներուն:

Մշակոյթ ստեղծողները իրենց անմի – ջապէս քովը տեսնել կ'ուզեն մշակոյթ տարածողները: Եւ քանի որ աչխարհ կուգանք պարապ ուղեղով, մշակոյթ սորվեցնողը այնքան կարեւոր դեր վերցուցած պիտի ըլլայ որքան մշակոյթ ստեղծողը: Նախ քալել ու խօսիլ, յետոյ գրել ու կարդալ պիտի սորվինք հաղարամեկ խարխափումներով: Վերջն ալ պիտի սկսինք գարնել մշակոյթի մեծ պալատին դուռը եթէ բախտը մեզի տայ այդ առիթը:

Այդ վայրկեանէն անդին մեծ արկա – ծախնդրութիւն մը կը սկսի մարդուն համար, որովհետեւ ատիկա պահն է մշակոյթի պալատը ճանչնալու կամ առանց ճանչցած ըլլալու առջեւէն անտարբեր անցնելու: Պահն է՝ մշակոյթի պալատը լաւ ճանչնալու, այդ հսկայ ու գոյնզգոյն պալատին սրահները լաւ պտըտելու, կամ չկորսուելու՝ անոր հազարամեկ նըր – բանգքներուն մէջ, որոնք մեզ երբեմն կը հեռացնեն այն կէտէն ուր հասնիլ կ'ուզենք:

Մշակոյթի պալատը չինութիւն մըն է որ կրնայ մեզի խելքի պտոյտ տալ, ապչեցնել մեզ, հիացումէ հիացում տանիլ, խանդավառել ծայր աստիճան, կամ ընդհակառակն, ստորակայնական բարդոյթներ առեղծել մեր մէջ ուրիշներու կողմէ իրագործուած այդքան գեղեցիկ գործերու դիմաց: Մշակոյթի պալատը այնքան վարթամ է որ կրնայ շլացնել մեր աչքերը: Կրնանք սխալ գնահատանքներու ալ առաջնորդուիլ, սխալ կշիռներ գործածել: Կրնանք կեղծ գոհարեղէնը չփոթել իրականին հետ, պալատին մէջ ցուցադրուած երկրորդական արժէքով լրեղէնը առաջնակարգ նկատել, կամ առաջնակարգին առջեւէն անցնիլ ուշ թօթվելով, չտեսնելով: Այդ հսկայակազ սրահները պտըտելէ վերջ թերեւս կրնանք տանել սկսիլ այն խոնարհ եւ ազգատիպ խրճիթը որուն մէջ կը բնակինք, որ մեր սեփական խրճիթն է: Այդ հսկայ պալատին իւրաքանչիւր բաժինը մեզ կրնայ առաջնորդել մեր ինքնութիւնը մոռնալու, նոյնիսկ ուրանալու, մեր ինքնութենէն կամ մեր ամէն բանէն, մինչեւ իսկ մեր ծնողքէն եւ մեր պապերէն ամչնալու: Այս բոլորը կրնան պատահիլ անդամ մը որ մենք սկսինք գարնել Մշակոյթի Պալատին դուռը:

Ուսուցիչն է որ՝ ահաւասիկ, պիտի առաջնորդէ մեզ այդ պալատին մէջ եւ մեզ պիտի փրկէ սխալ ուղղութիւններ ընդդրկելէ: Ուսուցիչն է որ ամէն առաւօտ մեր ձեռքէն պիտի բռնէ եւ մեր դիմաց պիտի բանայ նոր դուռ մը: Մեզի պիտի սորվեցնէ ճանչնալ իրաւ արժէքը, հիանալ անոր վրայ եւ սիրել անոր ստեղծագործը: Երբեք չնախանձիլ գեղեցիկին դիմաց, պարզապէս ուրախանալ եւ խանդավառուիլ, այդ խանդավառութիւնը բաժնել ուրիչներու հետ եւ դառնալ մշակոյթի դեսպան մը, չարունակելով ուսուցչին սկսած գործը:

Առանց երկարելու, ըսենք ուրեմն որ ուսուցիչը ամէն բան է եւ ամէն բանէ առաջ մշակոյթի ուժանիւթին լաւ-հազորդիչն է: Եթէ ան չըլլայ, մշակոյթը գանգուածներու սպրանք չի դառնար եւ կը մնայ ստեղծագործ անհատներու սեփականութիւն: Այդ պարագային ալ անհատէն ծնունդ առնելով կը մեռնի անհատին հետ: Եթէ չըլլային ուսուցիչներս, Ս. Սահակն ու Ս. Մեսրոպը կամ Սայաթ Նովան ու Յովհաննէս Թումանեանը գոյութիւն չէին ունենար ինծի համար:

Ահա թէ ինչո՛ւ ուսուցիչը սրբազան է բոլոր ժողովուրդներուն համար եւ մանաւանդ՝ այն ժողովուրդներուն համար որոնց դոյատեւման միակ զէնքը մշակոյթն է: Անոր առջեւ, մինչեւ գետին կը խոնարհի այն նախկին աչակերտը որ հիմա կրնայ գիտնական մը դարձած ըլլալ: Ուսուցիչը սրբազան է: Եւ նոյնքան սրբազան է այն անհատը կամ կազմակերպութիւնը, որ կը զբաղի ուսուցիչ պատրաստելու ապրեցնելու գործով:

Ուսուցչաց Հիմնարկը, որ մեզի առիթ տուաւ այս խորհրդածութիւնները ընելու, այսպիսի կազմակերպութիւն մըն է: Իր անունը եւ իր գոյութեան պատճառը կ'առնէ ուսուցիչ բառէն: Ուսուցիչը ուրեմն, բառին ամբողջ նիւթական եւ բարոյական բովանդակութեամբը, իր առջեւ մտահոգութիւնը կը կազմէ: Կամ՝ պէտք է կազմէ: Եւ քանի որ այսօր ուսուցիչը, կամ ուսուցչական ասպարէզը փչոտ, չատ փչոտ հարց մը դարձած է մեր մէջ, Ուսուցչաց Հիմնարկին եւ Ուսուցչաց Միութեան ղեկավարները կամ Սայաթ Նովան ու Յովհաննէս Թումանեանը գոյութիւն չէին ունենար ինծի համար:

Ահա թէ ինչո՛ւ ուսուցիչը սրբազան է բոլոր ժողովուրդներուն համար եւ մանաւանդ՝ այն ժողովուրդներուն համար որոնց դոյատեւման միակ զէնքը մշակոյթն է: Անոր առջեւ, մինչեւ գետին կը խոնարհի այն նախկին աչակերտը որ հիմա կրնայ գիտնական մը դարձած ըլլալ: Ուսուցիչը սրբազան է: Եւ նոյնքան սրբազան է այն անհատը կամ կազմակերպութիւնը, որ կը զբաղի ուսուցիչ պատրաստելու ապրեցնելու գործով:

Ուսուցչաց Հիմնարկը, որ մեզի առիթ տուաւ այս խորհրդածութիւնները ընելու, այսպիսի կազմակերպութիւն մըն է: Իր անունը եւ իր գոյութեան պատճառը կ'առնէ ուսուցիչ բառէն: Ուսուցիչը ուրեմն, բառին ամբողջ նիւթական եւ բարոյական բովանդակութեամբը, իր առջեւ մտահոգութիւնը կը կազմէ: Կամ՝ պէտք է կազմէ: Եւ քանի որ այսօր ուսուցիչը, կամ ուսուցչական ասպարէզը փչոտ, չատ փչոտ հարց մը դարձած է մեր մէջ, Ուսուցչաց Հիմնարկին եւ Ուսուցչաց Միութեան ղեկավարները կամ Սայաթ Նովան ու Յովհաննէս Թումանեանը գոյութիւն չէին ունենար ինծի համար:

Ահա թէ ինչո՛ւ ուսուցիչը սրբազան է բոլոր ժողովուրդներուն համար եւ մանաւանդ՝ այն ժողովուրդներուն համար որոնց դոյատեւման միակ զէնքը մշակոյթն է: Անոր առջեւ, մինչեւ գետին կը խոնարհի այն նախկին աչակերտը որ հիմա կրնայ գիտնական մը դարձած ըլլալ: Ուսուցիչը սրբազան է: Եւ նոյնքան սրբազան է այն անհատը կամ կազմակերպութիւնը, որ կը զբաղի ուսուցիչ պատրաստելու ապրեցնելու գործով:

ՏԵՍՈՒՐ ԲԱՐՔԵՐ

ԵՐԲ ԱՄԲՈԽԱՅԻՆ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒԻ

ԽՄԲ.— Վերջերս Պէյրութէն փարիզ գանգատ մտահոգիչ լուրեր կը շրչին լիբանահայ մեր գաղութին մասին եւ հետեւէն դժուար է յստակ գաղափար մը կազմել: Պատեհ նկատեցինք Պէյրութի մեր պաշտօնակից «Ազդակ»էն արտատպել այս յօդուածը, որ մասը կը դնէ վերբերն վրայ եւ հանգամանօրէն կ'անդրադառնայ բուն նիւթին.—

Կարելի չէ պատկերացնել ազգային աւելի խոր վիրաւորանք: Մանաւանդ՝ կարելի չէ հաչտուիլ հայ մարդուն ինքնավստահութիւնը խոցող այս աստիճան պարտուողականութեան եւ անպատասխանատուութեան հետ:

Հարցը անչուշտ կը վերաբերի ա՛յն խուճապին, որ վերջին քանի մը չաբաթներուն իր անընդունելի մթնոլորտը տարածած է հայահոծ չրջաններուն ու ընդհանրապէս ժողովրդային մեր խաւերուն մօտ: Անհիմն զրոյցներ կը չրջին հայ մարդոց չրթներուն վրայ եւ ամէն օր նոր փլատով մը կը թունաւորեն հայ կեանքը: Իրրեւ թէ անհետեւակայելի զամարներու հասնող տուրք կը պահանջուի Լիբանանի Հայութենէն: Իրրեւ թէ հակահայ քաղաքականութիւն մը կայ եւ հատած է հոն, ուր այլեւս կարելի չէ ապրիլ այս հայրենիքին մէջ: Իրրեւ թէ կը մտածուի մեր գաղութը ամբողջութեամբ «ապահով ափ» փոխադրելու մասին: Եւ իրրեւ թէ...

Մենք սկսինք գարնել Մշակոյթի Պալատին դուռը:

Ուսուցիչն է որ՝ ահաւասիկ, պիտի առաջնորդէ մեզ այդ պալատին մէջ եւ մեզ պիտի փրկէ սխալ ուղղութիւններ ընդդրկելէ: Ուսուցիչն է որ ամէն առաւօտ մեր ձեռքէն պիտի բռնէ եւ մեր դիմաց պիտի բանայ նոր դուռ մը: Մեզի պիտի սորվեցնէ ճանչնալ իրաւ արժէքը, հիանալ անոր վրայ եւ սիրել անոր ստեղծագործը: Երբեք չնախանձիլ գեղեցիկին դիմաց, պարզապէս ուրախանալ եւ խանդավառուիլ, այդ խանդավառութիւնը բաժնել ուրիչներու հետ եւ դառնալ մշակոյթի դեսպան մը, չարունակելով ուսուցիչին սկսած գործը:

Առանց երկարելու, ըսենք ուրեմն որ ուսուցիչը ամէն բան է եւ ամէն բանէ առաջ մշակոյթի ուժանիւթին լաւ-հազորդիչն է: Եթէ ան չըլլայ, մշակոյթը գանգուածներու սպրանք չի դառնար եւ կը մնայ ստեղծագործ անհատներու սեփականութիւն: Այդ պարագային ալ անհատէն ծնունդ առնելով կը մեռնի անհատին հետ: Եթէ չըլլային ուսուցիչներս, Ս. Սահակն ու Ս. Մեսրոպը կամ Սայաթ Նովան ու Յովհաննէս Թումանեանը գոյութիւն չէին ունենար ինծի համար:

Ահա թէ ինչո՛ւ ուսուցիչը սրբազան է բոլոր ժողովուրդներուն համար եւ մանաւանդ՝ այն ժողովուրդներուն համար որոնց դոյատեւման միակ զէնքը մշակոյթն է: Անոր առջեւ, մինչեւ գետին կը խոնարհի այն նախկին աչակերտը որ հիմա կրնայ գիտնական մը դարձած ըլլալ: Ուսուցիչը սրբազան է: Եւ նոյնքան սրբազան է այն անհատը կամ կազմակերպութիւնը, որ կը զբաղի ուսուցիչ պատրաստելու ապրեցնելու գործով:

*Ուսուցչաց Հիմնարկը, որ մեզի առիթ տուաւ այս խորհրդածութիւնները ընելու, այսպիսի կազմակերպութիւն մըն է: Իր անունը եւ իր գոյութեան պատճառը կ'առնէ ուսուցիչ բառէն: Ուսուցիչը ուրեմն, բառին ամբողջ նիւթական եւ բարոյական բովանդակութեամբը, իր առջեւ մտահոգութիւնը կը կազմէ: Կամ՝ պէտք է կազմէ: Եւ քանի որ այսօր ուսուցիչը, կամ ուսուցչական ասպարէզը փչոտ, չատ փչոտ հարց մը դարձած է մեր մէջ, Ուսուցչաց Հիմնարկին եւ Ուսուցչաց Միութեան ղեկավարները

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՖԻԶԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՖԻԶԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՅԹՆԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԿԵՐՊԱՐՎԵՍՏԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄՈՒԶԵՅԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Պետրոս Պայրամեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սիրական Պայրամեան կը ծանուցանեն թէ հոգե – հանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունուար 29, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ զաւկին՝

ՊԵՏՐՈՍ ՊԱՅՐԱՄԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Տէր եւ Տիկին Թորոս Աբրահեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Յունուար 29, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց հօրեղբօր եւ մեծ–հօրեղբօր՝

ԵՂԻԱԶԱՐ ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օր. Արաքսի Աստուրեան, Պ. Գէորգ Աստուրեան, Տէր եւ Տիկին Ալթըմբեան, Պ. Ռուբէն Գանճոյեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, պրաւոր, փոխանակ ծաղկեպսակի նուէրներով կամ մամուլով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հօր եւ քեռայրին՝

ԼԵՒՈՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կազ. Ֆաչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհիներ Զարուհի Գասապեանի, Վարդուհի Տէմիրճեանի, Անահիտ Պարտաքճեանի եւ Շաքէ Էմէրճեանի իրենց սիրելի հօր, հօրեղբօր եւ ազգականին Մովսէս Տէմիրճեանի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԱԳԻՐ

Տարօնի Հայր. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է Տէր եւ Տիկ. Արշակ Միրոյեանէ, իրենց ամուսնութեան յիսնամեակի առթիւ 100 ֆր.։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷԼ

Տարօնի ճաշի օրը, իր կազմութեան առաջին տարելիցին առթիւ, Կիրակի, Մարտ 5, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ընկերակցութեամբ «Քոչարի» նուագախումբին։ Այս մասին յետագային աւելի լայն տեղեկութիւններ կը տրուին։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ.— Պ. Հմայեակ Բաղդասարեան 300 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

×

ՏԷՍԻՆ.— Ոմն՝ 100 ֆր.։

×

ՄԱՐՍԷԼ.— Պ. Վարդան Քիւրքճեան 50 ֆր. կը նուիրէ։

×

ԿՐՃՆՈՊԼԸ.— Պ. Պետրոս Մանուկեան 50 ֆր. կը նուիրէ Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ի յիշատակ Հրանդ Բալուեանի մահուան 10րդ տարելիցին եւ Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին, Տիկին Արմենուհի Բալուեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

ՓՔՐԻՋ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Այս կիրակի, Յունուար 29, Ղեւոնդեանց քահանայից յառաջիկայ ժողովին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի բազմաճաշ հանդիսաւոր պատարագ։

Ի ժամ պատարագի կը կատարուի մասնաւոր հոգեհանգիստ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ առաջնորդներուն եւ հոգեւորական – ներուն հոգիներուն համար։

ՖՈՒԹՊՈԼ

Այս կիրակի ժամը 14·30ին Սթատ Վալմի, Ռիւ Վոլնէ, Քոլոմպ, Իսիի Հայ մարզականը հանդիպում ունի Քոլոմպիէնի հետ 0 տը Սէնի բաժակի շարքին։

Հ. Բ. Ը. Մ.
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկնանց Օժանդակ յանձնախումբին

Զորեքշաբթի, Փետրուար 1ին Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ (6, Ֆաւվանթէն փողոց, Վալանս), ժամը 12ին՝ ճաշ Վալանսի, Ռոմանի եւ Պոլէնի հայ դպրոցներու աշակերտութեան համար։

Ժամը 14էն սկսեալ՝ սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները մասնակցելու երախաներու խրախճանքին։

Ցուցադրութիւն մանկական ժապաւէններու։

Մուտքը ազատ է

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ, ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷԼ.— Տարօնի Հայր. Միութեան վարչութիւնը Վարդանանցի տօնին առթիւ կը հրաւիրէ քաղաքիս եւ բոլոր արուարձաններուն մէջ ապրող հայրենակիցները, ներկայ ըլլալու իր առաջին հոգեհանգիստին, նուիրուած իր բոլոր նահատակներուն անխտիր՝ կիրակի, Փետր. 5, Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ մատրան մէջ։

Հոգեհանգիստէն վերջ մատաղի օրհնութիւն կը կատարուի։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ՆՇԱՆ ՔՀՆՅ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Տէր եւ Տիկին Տարօն Պօղոսեան եւ Տիգրան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց աղջկան եւ քոյրիկին՝

ՍԵՒԱՆ–ի

ծնունդը, Յունուար 17, 1978 Փարիզ

Այս ուրախ առթիւ Տէր եւ Տիկին Տարօն Պօղոսեան 500 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱՒԱՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

avec les chanteurs : BEDIK et Duo HARTAR

Le Trio KLOPCHIK

des Grands Cabarets Russes

DALLAS GANG

ROCK AND ROLL

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՄՓԱՆԵԼ ՖՐԻԶՔԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունուար 29

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ քահանայ կը ձեռնադրէ Գրիգոր աւագ սարկաւագ Քէշիշեանը, *խարտաւիլակութեամբ* Տարօն վարդապետ ձէրէճեանի, հոգեւոր հովիւ Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ, Գարեգին վարդապետ Պեճճեանի, հոգեւոր հովիւ Ս. Սահակ – Մեսրոպ Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ, կնքահայրութեամբ՝ Պր. Փիլիփ Փափազեանի։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, պատարագ ժամը 9·30։ Ճաշարան պատարագի պատուոյ ընդունելութիւն մը կը սարքուի դպրոցի սրահին մէջ, իսկ ժամը 14ին, «Սեւանայ լիճ» ճաշարանին մէջ մասնաւոր մեծ ճաշ մը, ի պատիւ սրբազան հօր եւ նորընծայ քահանային։

Բոլոր անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ճաշին, թող հաճին հեռաձայնել եկեղեցիի գրասենեակը 51·28·06 եւ կամ Պր. Ֆ. Ժամկոչեանի (16–42) 22·63·25։

ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Էսաեան Սաւուց Միութիւնը, ըստ կտակի, կը կազմակերպէ ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐը, Կիրակի, Յունուար 29ին։

Առաւօտուն հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսաեանի, ինչպէս եւ մեռմէ յաչէտ բաժնուած տնօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին։

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻՒԹՕՆՍԿՕՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն–Օնորէ 75001 Փարի,, Մէթրօ Փալէ–Ռուայեալ։

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռաձայնելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343·04·20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

CASINO DE CHARBONNIERES, SAMEDI 4 FEV. de 21 h. à L'aube

Dans le cadre du 60e Anniversaire du 28 Mai 1918

LE NOR SEROUND DE LYON

organise une

Nuitée Dansante

avec le grand orchestre de RMC « LES MEDITERRANEENS »

En attraction : L'ENSEMBLE ARMENIEN « ANI »

BUFFET AMBIANCE COTILLONS

Réservations : Annik Terzibachian 78) 25-08-28

A L'OCCASION DE SON 10ème ANNIVERSAIRE

l'ensemble folklorique arménien

NAVASART

AU PALAIS DES CONGRES

soirée unique SAMEDI 18 MARS

REPRESENTATION THEATRALE

Samedi 11 Février 1978 à 20 h. 30

Salle des Fêtes de la

Mairie d'Issy - les - Moulineaux av. Victor - Cresson

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «ԱԲԵԼԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

Թիւ 5 ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ

ՂԵԿ. ԺՈՐԺ ՊԱՏՕԼԵԱՆԻ

Տոմսեր ու համար դիմել.—

ETS. MICHEL — 253, Rue P.-V. Couturier, Alfortville — Tél. 899-09-66
KOUYOUMDJIAN — Station SHELL — 18, Quai J. B. Clément, Tél. 375-28-37
CAFE PHILIPPE — Place Carnot, Alfortville
SEVAN, 4 Rue Lazare-Carnot, 92140 Clamart — Tél. 642-16-07
PALOUYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97
SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris — Tél. 326-88-65

եւ Մշ. Տան անդամներու մօտ։

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
28-29
SAMEDI-DIMANCHE
28-29 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵԱՒԱՐԵՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·042 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.042

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՐԱԽՈՒՍԻՒ ԹԻՒԵՐ

Խօսուն բառերուն, նոյնիսկ երբեմն դիմագծութիւն ստացած տառերուն նման, թիւերն ալ յաճախ պերճախօս երեւոյթ – ներու բացայայտման կը ծառայեն: Կը դառնան իմաստալից: Ցառնչական իրբեւ իրողութիւն, ապացոյց, փաստ: Եւ, առիթ կուտան խորհրդածութեանց, հաստատումներու, մեկնաբանումներու:

Մերօրեայ ժամանակներուն քիչ չեն նահանջականները: Անոնք, որոնք մեր կեանքին դրեթէ բոլոր երեսներէն ներս աւելի տեղատուութիւններ քան թէ մակընթացութիւններ կը նշմարեն:

Կան անշուշտ յուսահատութեան առիթներ՝ հանրային եռքով ապրող մարդոց համար: Ամէն ինչ փայլուն չէ այս հորիզոններուն տակ: Նաեւ՝ այլուր: Բայց այս արդէն կեանքին անբեկանելի օրէնքն է: Ցաջողութեան հետ ձախողութիւն: Ցոյսերու կողքին յուսաբեկումներ: Ոստումներն ու տատանումները անքակ – տելի շղթային օղակները կը կազմեն:

Հոսկէ նաեւ յամառ ձգտումը միշտ յառաջ ընթանալու: Առանց կամակոր ճամբաներու: Այլ միշտ դիտակից կորովով եւ օրինակելի ճիգով: Որպէսզի այս ու այն ափերուն կայք հաստատած ժողո – վուրդը ապրի երկունքով, կենսագործե – լով՝ ի խնդիր իր դիմագիծին անաղարտ պահպանման, իր անվիճելի իրաւունքները – րուն հաստատման:

Հայ մամուլին եթէ ոչ ներկան, առնուազն ապագան երբեմն խնդրոյ առարկայ կը դառնայ ոմանց կողմէ: Երկար տարիներէ ի վեր: Հին սերունդին աստիճանական չէզոքումով՝ մեսրոպատառ հրատարակութիւններու կեանքը կը նկատուի վտանգուած այս ափերուն: Զոհ՝ ճնշող, որորող գլանին:

Այլ սակայն տարիներու վայրերան եղերերգները յօդս կը ցնդին: Ցառաջ հոս կը չարունակէ լոյս տեսնել անցեալի կանոնաւորութեամբ: Եւ, եթէ անդարձ մեկնած հիններէն չատեր կը մնան անփոխարինելի իրենց վաստակով, միտքի, հոգիի լայնածիր հորիզոններով, մանաւանդ իրենց երկրին չունչով, այսուհանդերձ, ձիւն – ձմեռը չէ, որ իր ծանր թաթը հաստատած է թերթին վրայ: Նորին եւ նորագոյնին աստիճանական մուտքով՝ ան կը չարունակէ իր հաստատուն յառաջընթացը: Քայլ առ քայլ եւ հետեւողական կերպով:

Որովհետեւ նուիրումը միակողմանի չէ: Ըսել կ'ուզենք, որ Ցառաջ իրրեւ հոգեկան հանապազօրեայ սնունդ եւ մնայուն ապրում կը մնայ միշտ գնահատուած գաղութին մէջ: Ներքին կապը գրողին եւ ընթերցողին միջեւ, ըստ առաջնոյն, ամուր, անքակտելի է, անխզելի:

Ասով պէտք է բացատրել այն իրողութիւնը, որ Ցառաջ 1977ին 150 նոր բաժանորդ արձանագրեց: Ու ասիկա ան – նախընթաց կամ բացառիկ չէ, իրրեւ երեւոյթ: Վերջին հինգէ աւելի տարիներուն, յաւելումներու թուանչանները՝ կանոնաւոր ու նկատելի, բարդուեցան իրրու վրայ, երեւոյթը զարձնելով մնայուն, այլապէս խրախուսիչ:

Ու թափը կը չարունակուի: Միայն Ցունուարի այս անցնող օրերուն, հին ու հաւատարիմ ընթերցողներուն թիւին վրայ աւելցան 45 նորեր:

Ժամանակէ մը ի վեր նկատելի է վերադարձ մը դէպի հայկականութեան աղբիւրները: Նոր բաժանորդներուն մէջ թիւ կը ներկայացնեն միջին եւ նոր սերունդին անդամները: Ոմանք նոյնիսկ թերեւս

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՆՈՒԶ

20 ՄԵՌԵԱԼ ԾԱՆՐ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ

ԼՈՒՍԱՐԳԵԼ ԵՒ ՊԱՇՏՊՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԵՑԱՆ

—o—

Ցունուար 26ի ընդհանուր գործադուլի օրը արիւնալի եղաւ Թունուզի մէջ, ուր չատ ծանր բախումներ տեղի ունեցան եւ հաշուեկշիռը կը ներկայացնէր քանի մեռեալ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ:

Տարի մըն է որ կացութիւնը օրէ օր կը վատթարանար, գլխաւորաբար Հապիպ Աչուրի ղեկավարած Ընկերակցական կեդրոնին եւ իշխանութեան միջեւ: կառավարութիւնը ուրեմն զօրակոչի ենթարկած էր վերոյիշեալ սենտիքային բանթողները, բայց կողմերը կը խուսափէին բախումէ: Հինգ տարուան համար աշխատավարձերը « սառած » են եւ բանուորական դասը ճանճրացած է ի տես միշտ նոյն դասակարգի մը բարգաւաճման: Վերջերս լարուածութիւնը աւելի աստկացած էր եւ հակառակ ջանքերուն անխուսափելի կը նկատուէր բախումը: Հինգշաբթի օր Թունուզի Աշխատաւորներու Ընդհ. Միութեան պարագլուխը՝ Աչուր տունը կը մնար ոստիկաններու հսկողութեան ներքեւ, որու կ'օժանդակէր նաեւ բանակը: Ցերեկուան մօտ է որ ցուցարարներու փոքր խումբեր մէջտեղ ելած են եւ ձաղկել սկսած կարգ ու կանոնի ուժերը: Այլեւս կարելի չէր որեւէ բանի առաջքն առնել եւ մեռեալները կը չատնային, երկու կողմէն թէ՝ ապահովու – թեան ուժերէն եւ թէ ցուցարարներէն, որոնցմէ մին քանմամեայ երիտասարդ մը, իբրեւ մարտիրոս ուսամբարձ կը փոխադրուէր:

Իշխանութիւնները ուրեմն պաշարման վիճակ կը հռչակէին եւ նաեւ լուսարգել ժամը 18ին եւ 20ին Թունուզ քաղաքին համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՌՈՆ ԱՄՓԻՆի առեւնգումը միայն դրամական բնոյթ ունի քանի Ուրքաթ օրուան լուրերու համաձայն չատ մեծ փրկագին մը ուզուած է 100 միլիոն (կամ 10 միլիառ) ինչ որ յարդ մեծագոյն դուհայերէնով: Ուրեմն « վերադարձ դէպի Արարատ »:

Այո, անկասկած, թիւեր, թուանչան – ներ կան, որոնք պատկերաւոր, խոհուն դարձուածքներու, ասացուածքներու նման բաբախուն վկայութիւնները կը զառնան: Խորքի մը պատկերացումը կը կատարեն:

Մեռանք – կորանքի տրամադրութիւնը, մտայնութիւնը տեղ չունի հանրային ծառայութիւնը կոչում նկատող մարդոց մօտ: Ուրեմն յառաջընթացը պիտի չարունակուի, ցորչափ հայ թերթը կը մնայ ամուր պատուար օտար ձիւնամրրիկնե – րու դէմ:

Դ. Մ.

մարն է պահանջուած նման պարագա – ներու:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ եղեռնափորձերը երթու կը յաջորդեն: Անծանօթներ կրակ բացած են կառքի մը վրայ որ կը պատկանէր Իզմիրի մօտ թրքեւամերիկեան թղթատարական խարխիի մը, երեք վիրաւոր կայ, որոնցմէ մին ամերիկացի: Շուրջ քսան հոգի ալ վիրաւորուած են ոումբի մը պայթումէն, նետուած Անգարայի ճարտարապետական վարժարանին դէմ:

ՄՈՍԿՈՒԱՑի մէջ 200 բանուոր, արհեստագէտ եւ ճարտարագէտ ձեռնարկած են « ազատ » սենտիքայի մը ստեղծման: Իրենց ներկայացուցիչը բացատրած է օտար թղթակիցներուն, որ կ'ուզեն այս ձեւով պաշտպանել Խորհ. Միութեան աշխատաւորներու իրաւունքները: Թեկնածու անդամներու մեծ մասը անգործ է, գլխաւորաբար պաշտօնազրկուած տարբեր են, որովհետեւ բողոքած են տնօրէնութիւններու չահագործումներու դէմ (դողութիւն, եւայլն):

ԿԻՊՐԻԱՆՆՈՒ միակ թեկնածուն մնաց կիպրոսի նախագահութեան, հինգ տարուան համար քանի ցանկերը փակուեցան եւ ուրիչ թեկնածու չկայ: Իր նչանակութիւնը ուրեմն ինքնաբերաբար կ'ըլլայ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՐԱԳԼՈՒԽՆԵՐԸ կը չարունակեն իրենց ընտրական ելոյթները: Միթերան որ ԹԷ–ԼԷՖ 1ի (հեռատեսիլի Ա. կայան) «Դէպք»ին հիւրն էր Հինգշաբթի իրիկուն, չեչտեց թէ ժիսքար չի կրնար թէ՛ իրաւարար ըլլալ եւ թէ խմբագիտ, ուրեմն երբ կողմ է եւ չի ծածկեր այլեւս, պէտք էմիութեան մասին չխօսի եւ ամբողջ ժողովուրդին անուղղակի: Կրկին անդրադարձաւ համայնավարներու հետ տարակարծութեանց ինչպէս Մառչէ, որ նոյն օրը ամբաստանեց ընկերվարականները, որ ժիսքարի խաղը կ'ընեն: Միթերան – Պառ վէճ մըն ալ կայ, նամակով եւ մէկը միւսը ստախօս կը նկատէ: Հարցը կը վերաբերի Միթերան – Քարթըը հանդիպումին, Պառ կ'ըսէ որ այդ հանդիպումը Միթերանի դէմ ուղղուած վրայ եղած է (ըստ նաեւ ամերիկեան դեսպանատան մէկ զեկոյցին) իսկ Միթերան ո՛չ կ'ըսէ, սուտ է: Պարզ է որ մէկը սուտ կը խօսի կամ՝ Պառ, կամ Միթերան, կամ ամերիկեան դեսպանատունը: Արդիւնքը, ամէն պարագայի մէջ, չատ պատուաբեր չէ ոեւէ մէկուն համար: Ընտրապայքարի առթիւ, յիշենք որ Ο տը ՍԷՆի մէկ ընտրաչրջանին մէջ (Պառնեէօ Մոնրուժ, Անթոնի, Պուռ լա Ռէյն) Հ·Հ·Հ·ի (Շիրաք) ցանկի երեսփոխանական թեկնածու է՝ Փաթրիք Տէվէճեան, երիտասարդ փաստաբան:

. . . . . .

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ՝

Խօսէ, Հայաստանի ղեկավար

ՀԵղինակ՝ ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

ԱԶԳԱՑԻՆ ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ՇԱՀԵԿԱՆ ՎԻՊ ՄԸ

. . . . . .

ՎՐԻՊԱԿ·— Մեր երէկուան թիւին Լիպերասիոն եւ Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը խորագրուած գրութեան Ա· տողը պէտք է ըլլար՝ ՋՈՐԵՓՇԱՐԹի, թուականը ճիշդ էր:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 20–23)

ՓԻՆԿ–ՓՈՆԿԻ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԱԽՈՑԵՆԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի « Դինամօ » մարզասրահին մէջ տեղի ունեցած է փինկ–փոնկի Եւրոպայի Լիկայի 11րդ ախոյենութեան 5րդ շրջանի մրցաշարքը: Իրարու դէմ խաղացած են Խորհ· Միութեան եւ Հարաւ – Սլաւիոյ ազգային խումբերը: Խորհրդային մարզիկները, որոնք Հունգարներու եւ Շուէտացիներու հետ կը գտնուէին դասաւորման գլուխը, Երեւանի մէջ կրցած են պահել իրենց դիրքը մէկի դէմ վեց խաղով յաղթելով իրենց մրցակիցներուն: Նոյն օրը Շուէտացիները յաղթած են Ֆրանսացիներուն, իսկ Հունգարները՝ Զեխոսլովաքիոյ: Այսպէսով, Խորհ· Միութեան ազգային խումբը՝ վերջին երկու շրջանէն առաջ, միշտ կը գտնուի դասաւորման գլուխը: Ցաջորդ երկու խաղերը տեղի կ'ունենան՝ Փետր· 9ին, Սթոք – Հոլմի մէջ՝ Շուէտի ազգային խումբին հետ, իսկ Ապրիլ 9ին՝ Փարիզի մէջ, Ֆրանսայի ազգային խումբին հետ: Հաւանաբար Շուէտ – Խորհ· Միութիւն խաղը որոշէ ախոյեանը:

×

Եւրոպայի Լիկայի ախոյենութիւնը տասը տարուան պատմութիւն ունի: 1967 Հոկտեմբերին Խորհ· Միութիւն – Հունգարիա խաղով հիմը դրուած է յիշեալ ախոյենութեան: Անցեալ տարիներուն եւրոպական անդամ յաղթական հանդիսա – ցած են Խորհ· Միութեան եւ Հունգարիոյ ազգային խումբերը, երկու անդամ՝ Շուէտը, իսկ մէկական անդամ՝ Զեխոսլովաքիոյ եւ Հարաւ· Սլաւիոյ ազգային խումբերը: Ներկայիս Խորհ· Միութեան ազգային խումբին մաս կը կազմեն երեւանցի Նարինէ Անտոնեան, Բաքուցի Վալենտինա Պոպովա, Մոսկուացի Վալերի Շեւչենկօ, Իգոր Սոլոպով, որոնք կը մասնակցին մրցումներուն՝ փորձառու մարզիկներու կողքին, ինչպէս՝ Սարգիս Սարխոյեան, Անատոլի Սորոկաւով, Բագրատ Բուտնազեան եւ Էմիլրա Անտոնեան:

×

ԵԹՈՎպԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՑՑԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Ցունուար 19ին Երեւան գացած է Եթովպիա – Խորհ· Միութիւն բարեկամութեան կոմիտէի պատուիրակութիւնը, գլխաւորութեամբ՝ Եթովպիոյ Փոխադրութեան եւ Հաղորդակցութեան նախարար Եուսուֆ Ահմետի: Երեւանի օդակայանին մէջ հիւրերը դիմաւորուած են արտասահմանի երկիրներու հետ բարեկամութեան եւ Մշակութային կապի Հայկական Ընկերութեան նախագահ Լ· Սամսոնեանի եւ պաշտօնական այլ անձերու կողմէ:

×

ՑՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՑ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Ա· ԱԻԵՏԻՍԵԱՆԻ

Երեւանի Գ· Սունդուկեան թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է դերասան Աւետ Աւետիսեանի ծննդեան 80ամեակին նուիրուած յուշի երեկոյթ մը: Բացումը ըրած է փրոֆ· Ռուբէն Զարեան: Դերասանին կեանքն ու բեմական գործունէութիւնը ներկայացուցած է Լեւոն Հախվերդեան: Երեկոյթի ընթացքին հատուածներ ցուցադրուած են Աւետիսեանի մեկնաբանած դերերէն՝ չարժանկարի միջոցով:

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ժ. — ԺԲ. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Է.— ԱՊԱՇԽԱՐՈՂԻ ԻՆՔՆԱՁԱՂԿՈՒՄԸ

Ինչպէս բանաստեղծը կը զգայ, միշտ, սատանայի ներկայութիւնը իր կողքին, այնպէս ալ՝ Աստուծոյ, որու ողորմու – թեամբ ամէն գիւական բան կ'ոչնչա – նայ: Բայց, մինչդեռ սատանան անընդ – հատ կը զործէ. Աստուած ազատ կը թո – ղու զայն՝ իր պատուիրանները տուած ըլլալով մարդուն, թէ ինչպէս կրնայ փրկուիլ: Բանաստեղծը, սակայն, կը գիտակցի իր թուլութիւնը, ոչնչութիւնը, եւ մինչեւ անգամ կը ցանկար ազատ եւ ինքնիշխան չըլլալ, միայն թէ չի մեղան – չեր, եւ իր ու Աստուծոյ տարբերութիւնը այնքան մեծ չըլլար: Որքան Աստուած մեծ է, բարձր, կարող ու մաքուր, այն – քան ինքը՝ թոյլ, չնչին, սուր եւ պիղծ: Ան, երբեմն, տեսակ մը նախանձով կ'եր – պէ Աստուծոյ փառքը, որովհետեւ ինքը չունի այդ առաւելութիւնները.

Դու լոյս ես եւ յոյս,
Եւ ես՝ խաւար եւ յիմար.
Եւ դու խնկութեամբ՝ բարի, գովելի,
Եւ ես համայնիւն՝ չար, ապիկար
Դու Տէր ստորիցս եւ երկնից,
Եւ ես անիշխան շնչոյս եւ հոգւոյս.
Դու քարձրեալ՝ ի կարեաց զատեալ
Եւ ես տաժանաւոր ու վտանգաւոր.
Դու ի վեր բան զկիրս երկրիս,
Եւ ես կաւ անարգութեան, գարշութեան.
Ի քեզ ոչ է մթութիւն կամ նենգութիւն,
Եւ ես բովանդակն իսկ իցեմ,
Որ զաւանդ իմ ոչ պահիցեմ: (Բանն ՀԳ):

Բայց զարհուրելին այն է, որ բարե – բար ու ողորմած Աստուած՝ բանաստեղծի բոլոր աղերսանքներուն ու հարցումնե – րուն դիմաց անտարբեր ու խոր լուութիւն կը պահէ եւ երբեք չի յայտներ, թէ ան՝ այդ բոլոր աղերսանքներէն յետոյ պիտի փրկուի՞, թէ ոչ: Եւ բանաստեղծը այս անորոշութեան առջեւ՝ կը տանջուի: Միւս կողմէն, սակայն, բանաստեղծը տակաւին մէկ է Աստուծոյ առջեւ՝ որով – հետեւ, ինչպէս ըսինք, Ան ինչքան բարի է, նոյնքան եւ արդար դատաւոր. ուստի, կրնայ պատահիլ, որ բանաստեղծը ոչ միայն Աստուծոյ հետ չմխանայ, այլ նոյն – իսկ կորսուի: Անոր սիրտը Անորմէ կը տատանի, ներսը՝ կը ծկռի զօրեղ կռիւ մը՝ չար ու բարի յուզումներու, որոնք իրա – րու հետ, միւս կ'ընդհարուին, որով – հետեւ դատաստանի տարտափը միշտ ներ – կայ է անոր առջեւ: Ազատելու ոչ մէկ միջոց կայ, բանաստեղծին կը մնայ՝ զարձեալ յուսալ Աստուծոյ չնորհին, բա – նալ իր վիրաւոր սիրտը անոր առջեւ, նկարագրել իր հոգին, խոստովանիլ իր մեղքերը եւ գիտակցելով իր ոչնչութեա – նը՝ փառաբանել Աստուծոյ մեծութիւնն ու բարութիւնը: Ահա, ասոր համար է, որ անոր խռովայոյզ սրտին կը բխի ա – նոր խօսքը՝ Աստուծոյ, ինչպէս «հառա – չանքի ձայն մը, սրտի հեծութիւն, ողբի աղաղակ», որմէ անոր անձը կը տոչորի, կը ճենճերի ու կը հալի:

Ը.— ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ ԵՐԵՒԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Նարեկացին ունի իր բանաստեղծական հզօր երեւակայութիւնը, որ հակած է դէպի բնութեան եւ կեանքի տեսարան – ները, եւ կը տեղծէ սարսափելի, զար – հուրելի պատկերներ: Անոր երեւակայու – թիւնն ունի այն առանձնայատկութիւնը, որ ամբողջական պատկերներ կ'ընդգրկէ: Այլ կերպ ըսուած՝ ան մեծ տեսանող է. տեսիլքը մեծ տեղ կը բռնէ անոր հոգիին մէջ: Եւ իրօք, յաճախ, անոր աչքին կ'երեւան ստատնան զանազան կերպա – րանքներով եւ որոգայթներով, վերջին դատաստանը, դժոխքը, իր մահը եւայլն: Եւ ան կը տեսնէ, ոմովրաբար, ոչ թէ հեռուէն, ընդհանուր, աղօտ եւ մշուշոտ ուրուագիծերով, այլ՝ մօտէն, պատկերի մանրամասնութիւններով եւ պայծառու – թեամբ: Շատ սրտառուչ է, այս տեսա – կէտէն, իր մահուան տեսիլքը: Ան՝ իր անձը կը տեսնէ մեռած, նոյնիսկ՝ թաղ – ուած ու փոշիացած վիճակի մէջ.

Անկեալ դնիմ դի անկենդան,
Կարեալ խօսից, կաշկանդեալ ձեռօք,
Լ'ելեալ անդամօք, խփեալ շրթամբք,
Կապուցեալ աչօք, տախտակ անշարժուն,
Կոճղ կիսայրեաց, որձան անզգայ,
Ողբալի օրինակ, եղկելի դէմք,
Արտասուելի ելմտնութիւն, լռեցեալ լեզու,
Ցամաքեալ խոտ, թօթափեալ ծաղիկ,
Դատարկ կոկորդ, խռպանացեալ սիրտ,
Հատեալ ծառ, սղոցեալ արմատ,
Թողեալ տուն, հնձեալ ալտ,
Թաղեալ գաղշութիւն, անարգեալ կմախք,
Եւ իբր զանպիտան առ ոտն կոխեալ:
(Բանն ՀԳ)

Այսպիսի մանրամասն նկարագրութիւն սեփական մահուան եւ մեռած դրութեան վերաբերեալ, միայն Նարեկացին ունի կարողութիւնը տեսնելու: Մեր նոր բա – նաստեղծներէն՝ Պետրոս Դուրեան եւս ունի «Իմ մահը», բայց մեծ տարբերու – թիւն կայ երկուքի միջեւ: Մէկը (Դուր – եան) իր յիշատակով անմահ կը մնայ, անոր ցաւ կը պատճառէ, որ իր յիշատակը կրնայ մեռնիլ. իսկ միւսը (Նարեկացին) գիտէ, որ ինքն անմահ է, բայց կը սար – սռայ, որ թերեւս Աստուծոյ հետ միա – նալու փոխարէն՝ բաժնուի անկէ:

«Վերջին դատաստանի» համար, Նա – րեկացին յաճախ կը յիշատակէ, թէ հեռ – ուէն կը տեսնէ մարդով այդ «հրավիրեալ – կան ընտրութեան օրը». «Ուշիւ մտացս տեսեալ ի հերուստ զհանդերձեալսն՝ հան – դէս ահաւորապայլ» (Բանն Ի): Վերջին դատաստանի նկարագրութիւնը, որ մեծ տեղ կը գրաւէ անոր դրքին մէջ, հոյա – կապ պատկերներով կը փայլի. երկինքը կը գալարուի եւ դղրդիւնով կը դպչի երկրի յատակին, իսկ լայնատարած գե – տինը, իր հիմքերէն կը սասանի, կը տատանի, ուժգին բախումին հետ՝ կը թնդայ երկրի ներքին խորքերը. կը հարթուին լեռները, քարերը, եւ բոլոր տարրերը կը հրդեհուին, կը հալին, ինչ – պէս մրրկոտ ծովի ալիքներ կը կուտակ – ուին՝ կարծես փախուստ տալով: Կը փոխուին բոլոր արարածները՝ նոր կեր – պարանք ընդունելով: Նարեկացիի երե – ւակայութեամբ, այդ միջոցին հոգին դուրս կ'ելլէ, իսկ մարմինը՝ ներսը: Հո – գին, ուրեմն, կը տեսնուի իր բոլոր կիր – քերով եւ մեղքերով: Այդ ժամանակ, եր – կինքի թագաւորը կը նստի վերջին ահա – ւոր դատաստանին՝ հատուցման վճիռն արձակելու: Բանաստեղծը ամբողջ էու – թեամբ կը սոսկայ: Ան չի գիտեր, թէ ինչ ընէ. կ'ուզէ փախչիլ, բայց այդ ան – կարելի է.

Ոչ արագմամբ ոտից փախչելի,
Ոչ թիկանց դարձուցանելի,
Ոչ բերանով ընդ հող հատելի,
Ոչ ի խորս երկրի ծօղելի:

Այդ պահուն, պահապան հրեշտակը, որ մարդուս հզօր ոստիկանն է, կը սկսի ամ – բաստանել մեղապարտները: Աստուած ահաւոր՝ կը յանդիմանէ: Ողբն ու ա – տտուքը կը գրաւեն երկինքը, բայց ար – դէն ուշ է. ամէն զղջում ու ապաշխա – րանք կ'արհամարհուին: Բանաստեղծը կը սոսկայ, երբ իր առջեւ կը տեսնէ դժոխ – քը, կորստեան այդ խորխորատը, ուր՝

Հրեղէն գետիք,
Անանցանելի վտակիք,
Թանձրամած խաւարն,
Արտաքոյ այցելութեան մառախուղն,
Ապականութեան է գուրն,
Ամենագրաւ տարտարոսն,
Անգերծ սառնամանիքն:

Դժոխքը, բանաստեղծին աչքին, ան – տեսանելի պատուհաններու, դառն, դժըն – դակ օթեւան մըն է մեղաւորներու հա – մար, որդերով եւ գարշահոտութեամբ լի արգելարան մը, որոգայթ մը, ուրկէ կարելի չէ փախչիլ: Այստեղ պատիժ – ները՝ գործուած մեղքերուն համեմատ են:

Բանաստեղծը, որ ինքզինք դատապար – տուած կը տեսնէ դժոխքին, ձեռնամած Աստուծմէ կը խնդրէ, որ բաւարար հա – մարի, այս տեսիլքէն, իր կրած տան – ջանքը եւ ազատէ զինք:

Նարեկացիի կողմէ գրուած, սատանայի պատկերին հետ համեմատած, Աստուծոյ պատկերը չատ ժժգոյն է տրուած եւ չատ ալ վերացական: Նոյնպէս եւ դժոխքի նկարագրութեան հետ համեմատած, թոյլ է եւ տրտում գրախտի կամ արքայու – թեան պատկերը: Բանաստեղծը գրախտի տեսիլ չունի. մինչդեռ, ընդհանրապէս, ան ուժեղ է, յատկապէս, սատանայի եւ դժոխքի տեսարաններով, եւ մանաւանդ, մարդուս մարմինը փշաքաղող քառմնելի երեւոյթներ ցուցադրելու առեն: Այս մասերուն մէջ՝ անոր հանճարը հաւասա – րազօր է Տանթէի հանճարին: Անոր դը – ժոխքը նոյնքան ահաւոր է, որքան Տանթէի յայտնի երկին մէջ:

Ինչ կը վերաբերի Նարեկացիի տան – ջալի վիճակին, սեփական ապրումնե – րուն, իր նուաստացմանը, անոր երեւա – կայութիւնն այստեղ, արդէն, անսահման է, անմրցակից: Իր տանջանքն ու կոր – ծանումը բնորոշելու համար, յաճախ ան կը ստեղծէ խոշոր պատկերներ՝ իրենց բոլոր մանրամասնութիւններով, որոնք համեմատութիւններ ըլլալով հանդերձ, անկախ տեսարաններ են, հոյակապ, չէք – բազանցուած նկարագրութիւններ, ինչ – պէս օրինակ՝ խորտակուած նաւի ընդար – ձակ տեսարանը (Բանն ԻԵ) կամ, խեղ – դուողի պատկերը (Բանն ԾԴ), որ աւելի կարճ է, բայց գօրեղ:

ՏԱՐՕՆԱՎԱՐԴ

(Շար.)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱԻԵՐԱԳՐԵՐ ՀԱՅ ԱՐԴԻ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Այս գիրքը 9րդ թիւն է վաւերագրեր հայ ճարտարապետութեան, որ նուիր – ուած է երերուք ճարտարապետական կո – թողին եւ կ'աշխատի լոյս սփռել հայկ. ճարտարապետութեան մինչեւ այսօր ամ – բողջական կերպով չուսումնասիրուած յուշարձանի պատմութեան եւ ճարտարա – պետական հարցերուն վրայ: Ըստ Փաս – կալ Փապուճեանի «Յուշարձանը կը գտնուի երերուք կոչուած վայրին մէջ. երեւանի արեւմուտքը գտնուող Ան – պեմզա գիւղին մօտիկ, այսինքն՝ Խորհ. Հայաստանի Թուրքիոյ սահմանակից մէկ հողամասին վրայ»: Յուշարձանը պագի – լիքի ձեւով ճարտարապետական կոթող մըն է, որ իր չափերով հայկական ճար – տարապետական մեծագոյն կոթողներու չարքին կը դասուի:

Համաձայն Տիգրան Դուլումճեանի «կը կառուցուի երերուքի պաղպիլքը՝ Ախուր – եան գետի մերձակայ վայր մը, կամա – րականներու կալուածներուն մէջ: Գոյու – թիւն չունին մատենագիտական կամ հնա – խօսական արձանագրութիւններ պագիլի – քին մասին: Կառուցուածքի վերլուծու – մէն եւ ոճաբանական նկատողութիւններէ կարելի է հետեւցնել թէ չինուած ըլլայ ե. կամ է. դարուն (ե. դարը չատեր ա – ւելի հաւանական կը նկատեն, մինչ մաս – նագէտներէն ոմանք թեզադրած են նոյն – իսկ Դ. դարը): Հարաւային ճակատին գտնուող յուշարձանի արձանագրու – թիւնը հնագիտական ներկայ ծա – նօթագրութիւններու հիման վրայ, չի կրնար է. դարէն աւելի կանուխ ժամա – նակի մը պատկանիլ: Իսկ ե. եւ Զ. դա – րերու շրջանին, հնախօսական պեղում – ներուն համաձայն, չէնքը կը վերակա – ռուցուի եւ փոփոխութիւններ տեղի կ'ու – նենան»:

Ուրիշ յուշարձաններու կողքին Դեկոր (Դ. դար), Դուին (չուրջ 450), Ծիծեռ – նավանք (Դ.–ե. դար) մաս կը կազմէ այն հայկ. քրիստոնէական տաճարներուն, ո – րոնք կը ներկայացնեն այն շրջանը որ կը կապէ հայկ. հեթանոսական ճարտա – րապետութիւնը՝ է. դարու հայկ. ինք – նուրոյն ճարտարապետութեան:

Անշուշտ Երերուքի տաճարը ուսումնա – սիրութեան կը կարօտի: Պեղումները եւ ապագային կատարուելիք ուսումնասիրու – թիւնները հաստատօրէն կը պարզեն այն այլազան հարցերը, որոնք այսօր կը մնան անպատասխան: Պէտք է չեշտել այն մեծ ճիգը, բարեխղճութիւնը եւ ուսում – նասիրական լրջութիւնը որ ի գործ դըր – ուած է այս գիրքին մէջ գէթ պարզելու համար քանի մը կէտեր՝ որոնք սերտօրէն կապուած են երերուքի պաղպիլքի ճար – տարապետական աղէեցութիւններու եւ փոխ – յարաբերական հարցերու մէջ:

Փ. Փապուճեան իր եզրակացութեան մէջ կը գրէ. «Պատմական տուեալները կը փաստեն յաճախակի յարաբերութիւն – ներու գոյութիւնը Հայերու եւ Ասորի – ներու միջեւ: Հայերը քաղաքական, տըն – տեսական, մշակութային եւ կրօնական դէպքերու հետեւանքով, կը չրջէին ամ – բողջ Ասորիքը հիւսիսէն հարաւ, եւ եր – բեմն կը բնակէին ասորական ճարտա – րապետութեան յուշարձաններով ճոխ չըր – ջաններու մէջ: Երերուքի ոճով հայ – կական տաճարներու եւ ասորական տա – ճարներու բազդատական ուսումնասիրու – թիւնը կ'ապացուցանէ, որ այս վերջին – ները՝ հայկական ճարտարապետութեան ներչնչումի աղբիւրներէն մէկը եղած են: Շէնքերու տեսակները եւ անոնց ճարտա – րապետական ձեւերը նոյնն են երկու եր – կիրներու մէջ ալ»:

Երկու երկիրներն ալ կը կառուցանեն պագիլիքի ոճով նման չէնքեր, ուղղան – կիւն կամ քառակուսի պերաններով: Ցա – րակից սենեակները արեւելակողմը կ'ամ – փոփէին ապսիտը, իսկ արեւմտակողմը երբեմն գետեղուած էին նախամուտի երկու կողմերը, ուրիշ պարագաներուն սիւնազարդ ճեմասրահ մը կը չրջանակէր տաճարը՝ մէկ, երկու կամ երեք կող – մերէն: Նմանութիւնները կը հասնին մին – չեւ ուղղանկիւն, լատին թ տառին ձեւով կամ խաչաձեւ անջատ յենակէտներուն:

Երկու մակերեսով պատի դրութիւնը՝ միջնակեալ չաղախով լեցուած, կը գըտ – նուի երկու երկիրներուն մէջ ալ: Քան – դակուած մոթիֆներու մանրամասնու – թիւններուն մէջ ալ նմանութիւններ կան: Ճարտարապետական կառոյցը միեւնոյն սկզբունքներուն կը հետեւի Հայաստանի եւ Ասորիքի մէջ:

Սակայն, ճիշդ այս ձեւական եւ կազմի նմանութիւններն են, որոնք դուրս կը ցայտեն տարբերութիւնները: Հայաստան՝ երկար տաեն յարաբերութեան մէջ ըլլա – լով Պարթեւներու եւ Սատանեաններու քաղաքակրթութեան հետ, առած էր ա – նոնցմէ դէպի վիթխարի ձեւերը ձգտող դեղեցկագիտական ըմբռնում մը, որ դուրս կը ցայտեցնէր կառոյցին կազմը եւ կը նախընտրէր զմբէթարդի դրու – թիւնը: Ասորիքը, ընդհակառակն, ա – ւելի մօտիկ հելլենական աշխարհին, կը փնտռէր աւելի նուրբ արտայայտութիւն – ներ, որոնք կ'իրագործուէին թեթեւ ծած – քերով: Ակնէ զատ, կառուցանելու դրու – թիւնը իրարմէ կը զանազանէ նաեւ միեւ – նոյն տեսակի երկու եկեղեցիները, չին – ուած Ասորիքի եւ Հայաստանի մէջ: Հայկական պատը երկու երես ունի, մի – ջանկեալ լեցուած չաղախով, որ իրարու կը կապէ զանոնք, ձեւացնելով միա – կուռ պատ մը: Կը չաղախէ չինուած զմբէթարդներն ու զմբէթները կը պա – հանջեն մեծ եւ իրարու մօտիկ յենակէտ – ներ: Հայկական երկու կամ երեք կող – քերով եկեղեցիները կը տարբերին ասո – րեաններէն պատերու հաստութեամբ, սիւներու փոխարէն մոյթերու կիրարկ – մամբ, անդուսամուտ պատերու մերկու – թեամբ ու զարդերու խնայողութեամբ: Իսկ կամարակապը կը ձեւափոխէ հայ – կական տաճարներու ա ր ա ա ք է ն գ ի մ ա գ ի ծ ը, բաղդատմամբ ա – նոնց համապատասխան ասորական նա – խատիպերուն: Այս տարբերութիւնները ոչ միայն բաւական են մերժելու ծառա – յական վերարտադրութիւն մը նախա – տիպերուն, զորս Հայերը ունեցած են իր – րենց աչքերուն առջեւ, այլ եւ անոնց ճարտարապետութեան մէջ, ցոյց կու – տայ այնպիսի ինքնատպութիւն մը, որ ասորական ազդեցութիւններէն լրիւ աղօտ յիշատակ մը կը պահէ:

Գիրքը լոյս տեսած է ղեկավարութեամբ Արմէն եւ Յակոբիկ Մանուկեանի եւ հա – մադործակցութեամբ՝ Միլանոյի Բազ – մարուեստից համալսարանի ճարտարա – պետական ճիւղի եւ Երեւանի Արուեստի հիմնարկութեան. յօդուածներ ստորա – գրած են Փառկալ Փապուճեան եւ Ալ – փակօ Նովելլօ. պատմական ակնարկ՝ Տիգրան Դուլումճեան: Կան 12 գունաւոր նկարներ, 13 սեւ ու ճերմակ եւ 9 գծա – գրութիւններ: Յօդուածները լոյս տեսած են անգլերէն, իտալերէն եւ հայերէն: Տպաքանակ՝ 4350: Հրատարակիչ՝ Արէս – Միլանո: Գինն՝ 9 տոլար:

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այլեւս սովորութիւն դարձած քրիստոնէական շաբաթը, տեղի ունեցաւ Լիոնի մէջ, Յունուար 18էն մինչեւ 25, մասնակցութեամբ բոլոր յարանուանութիւններու:

Միջեկեղեցական այս հանդիպումները տեղւոյն քոյր եկեղեցիներու եւ բարձրաստիճան կղերականներու հետ, առաւել չափով համոզեցին եւ ամրապնդեցին մեր խոր հաւատքը սիրոյ եղբայրութեան փոխ-յարաբերութեան գաղափարին մէջ:

Նման առիթներու ընծայած հոգեկան զգացումը եւ բարոյական վերելքը, մասնաւորապէս զգացին Լիոնի Հայաստան – եայց եկեղեցւոյ զաւակները, որուն սահմանուած էր այս տարի, լայն մասնակցութիւն մը:

Արդարեւ, ամիսներէ ի վեր տենդոտ աշխատանք կը տանէր գաղութիս արժանաւոր Դաւիթ Եպս. Սահակեան, որուն յանձնուած էր այս տարուան Փըրկչական եկեղեցւոյ մէջ քարոզելու պաշտօնը:

Միութեան առաջին հանդիպումը տեղի կ'ունենար Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին «Մէն ուվերթ» Սաւթըր Էօֆիւմէնիֆ տը լա փառ – Տիէօր նորակառոյց սրահին մէջ, գլխաւորութեամբ կաթոլիկ, բողոքական, յոյն, ռուս եւ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւներուն եւ ներկայացուցիչներուն: Մեզի համար չահեկան եւ հրահանգիչ հաւաքոյթ մըն էր ուր լսեցինք իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ պատմութեան եւ վարդապետութեան յատկանիշները, ու առիթ ունեցանք մօտէն ծանօթանալու ամէն մէկու ծիսական եւ յարանուանական կանոններու ինքնայատուկ բնոյթին: Հոս կրնանք չեշտել անվարան Դաւիթ Սրբազանի տուած խորհրդատու տեղեկութիւնները մեր ազգային եկեղեցւոյ մասին եւ անոր խորհրդարդ ծիսակատարութեան զանազան բաժիններու հոգեւոր բացատրութիւնները, որոնք ունկնդրեցան ներկաներու կողմէ ակներեւ հետաքրքրութեամբ: Աւագ սարկաւագ Յակոբ Թերզեան նոյնքան կուռ եւ խմաստալից կերպով պատմականն ըրաւ մեր եկեղեցւոյ նուիրապետական Աթոռներուն, բ ա ց ա տ ր ե ց ներքին կանոնադրութիւնը եւ մասնաւորապէս չեշտեց հայ եկեղեցւոյ կենարար դերը այս օտար ափերուն վրայ, որպէս ազգապահպանման դժխաւոր ազդակ: Այս յոյժ չահեկան ասուլիսէն յետոյ, ցուցադրուեցան հայկական մշակոյթը եւ պատմութիւնը պատկերացնող դիրքեր ու նկարներ եւս յափշտակութեամբ թղթատուեցան ուշադիր ժողովուրդին կողմէ, ստանալով համապատասխան բացատրութիւններ ի մասնաւորի հնադարեան վանքերու, խաչքարերու եւ կաթողիկէ դմբէթներու հայկական մասնայատուկ ոճերու մասին:

Եւ այսպէս յաջորդաբար չարունակեցան հանդիպումներն ու միջդաւանական ըրոյցները ամբողջ չաբթուան ընթացքին, եղբայրութեան եւ եկեղեցիներու մերձեցման գաղափարին չուրջ: Այսօր արեւելեան եկեղեցիներն են որ հանդէս կուգային իրենց չքեղաշուք թափօրով, վաղը լուտերական երգեցիկ խումբը ելոյթ կ'ունենայ, ապա կը յաջորդեն ափրիկեան, փորթուկալեան եւ պրազիլական եկեղեցիները, բոլորն ալ սիրոյ եւ միութեան հոգեկան ներշնչումներով:

Շաբաթ ժամը 19·15ին, Սէն – Ոնա – վանքիւռի պատմական չքեղ եկեղեցին մէջ հաւաքուած էր խուռն բազմութիւն մը բոլոր դաւանանքներէ բազկացած, լսելու համար պատարագը որ կը մատուցանէր Լիոնի առաջնորդ Կարդինալ Ըլնար, իր չուրջ ունենալով վեց արքեպիսկոպոսներ քահանայ հայրեր որ կը սպասարկէին Ս. Պաշտամունքին: Դասուն մէջ տեղ գրաւած էին Դաւիթ Եպս. Սահակեան, Յունաց Տ. Վլասիոս արքիմանդրիտը, եւ Անկլիքան եկեղեցւոյ ներկայացուցիչը: Օրուան լծաբանն ըլլալով Պօղոս առաքեալի Եփեսացւոց գիրը «Օտարներ չէք», ամբողջ արարողութիւնը կը ձգտէր միութեան կապեր հաստատելու եւ եղբայրութեան հոգի ներշնչելու բոլոր օտարականներու միջեւ, զժբախտներու եւ ընչազուրկներու միջեւ եւ բոլոր տարաբախտ ժողովուրդներու միջեւ: Յուզիչ էր պահը եւ հոգեզբաւ այս աղօթքի եղանակը զոր կ'արտասանէր միաբերան հաւատացեալներու հիւհամուռ զանգուածը: Ու մենք զգացինք այդ պահուն թէ իրապէս Քրիստոսի զաւակներն էինք բոլորս նոյն սրբատեղւոյն մէջ հաւաքուած:

Այս բեմ բարձրացաւ Դաւիթ Եպս. օրուան պատշաճ քարոզը խօսելու: Իր եպիսկոպոսական չքեղազարդ զգեստաւորումով կը մարմնաւորէր հայ ազգի փառաւոր անցեալը եւ Լուսաւորչի Եկեղեցւոյ վեհաչուք փառահեղութիւնը: Ան քարոզին նիւթ առած էր Ս. Մատթէոսի աւետարանի վերջաբանը. «Եւ, ես ձեզի հետ եմ միշտ, մինչեւ աշխարհի վերջը»· պերճախօսօ քարոզ մը, ուր գիտցաւ հոգեկան բարձր ապրումներով մեր հաղորդութեան գերագոյն նպատակները մասնաւորել երբ մանաւանդ կը տեսնենք ու կ'ապրինք բարեփոխութեան չրջան մը ու կը գուչակենք ազգովին համատարած երջանկութիւնը եւ միութեան հոգին: Միութիւն բառը, որ քաղցր հնչիւններով կ'արձագանգէ մեր սրտերուն, մեր հոգիներուն մէջ, որ կը պարփակէ մեր երազներուն նուիրականութիւնը ու կը խօսի մեր սրտին, բառ մը ոսկետառ որմէ կը բիւր զօրութիւն եւ սէր, անտարբեր չի կրնար թողուլ մեզմէ ամէնէն անհաչան իսկ:

Երբ կը բաղձանք ազգովին որ համբաւթիւնը տիրապետէ մեր Եկեղեցիներուն մէջ սիրակցորդ միանականութեան ճամբով, համոզուած ենք որ լաւագոյն առիթները կ'ընծայուին մեզի այսօր իրագործելու համար բոլորիս ցանկութիւնները:

Դաւիթ Եպս. ծանրացաւ մասնաւորապար Քրիստոսի ներկայութիւնով իր հաւատացեալներուն մէջ, եւ յիշելով աւետարանական քարոզութեան էական գաղափարներէն մին «Հոն ուր երկու կամ երեք հոգի հաւաքուած են իմ անունովս, այնտեղ ես իրենց մէջ եմ»· Քրիստոսի ներկայութիւնը, Աստուծոյ ներկայութիւնն է, Սուրբ Հոգիի կենդանի ներզործութիւնն է, որովհետեւ մենք անճնարելի Աստուծոյ ուրիշ կերպ չենք կըրնար ըմբռնել, քան մեր մտքի ու հոգիի համար չօչափելի եւ մեր հոգեկան աչքերուն առջեւ տեսանելի Տէր Յիսուս – Քրիստոսի անձնաւորութեամբ եւ վարդապետութեամբ: Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ ծագումն ու հաստատութիւնը պայմանաւորուած էր Ս. Հոգիի գալստեամբ: Հրէղէն լեզուներու ընդունելութեամբ է որ կը ստեղծուի սիրոյ տիեզերական լեզուի հասկացողութիւնը տարբեր ազգերու մէջ: Ապա անդրադառնալով անցեալի յեղաշրջումներուն, պատերազմներուն, նիւթական եւ մշակութային կործանումներուն, ըսաւ թէ դարերով եկեղեցիներ եւս ղիրար հալածեցին, քրիստոնեայ ժողովուրդներ ղիրար յօշոտեցին, բայց կը հաւատանք որ այդ դէպքերը այլեւս պատմութեան կը պատկանին եւ վերստին չեն կրկնուիր, որովհետեւ համոզուած ենք որ այսօրուան մարդկութիւնը կ'ընդունի իր մէջ Քրիստոսի ներկայութիւնը:

Մարդ կ'ապրուանայ իր նմաններուն հաղորդակցութեամբ եւ այսպէսով աշխատակցութիւնը կը յայտնուի որպէս լաւագոյն միջոցը մարդս իր անդիտակցութենէն ձերբազատելու:

Այս մտածումները մեզի ցոյց կուտան թէ համագործակցութիւնը որքան անհրաժեշտ է եկեղեցիներու միջեւ ստուգելու համար հաղորդութիւնը, այն լուսաւոր իրականութիւնը թէ եկեղեցիները մէկ մարմին կը կազմեն Քրիստոսով: Կացութիւնը որքան հեշտ պիտի ըլլար եթէ իւրաքանչիւրը ըմբռնէր այս իրողութիւնը, դիտակցէր միոյն դիրքին ե միւսին պայմաններուն ու փորձէր օգուտ քաղել մին միւսին հարստութիւններէն: Եթէ Աբեւմուտքի բարեւելքը կարիքը ունի Արեւմուտքի բարեկարգութեան եւ մշակութային հարստութեան, այս վերջինը անտարակոյս պէտք ունի նաեւ արեւելեան եկեղեցիներու այնքա՛ն հարուստ իրենց բիւրաւոր մարտիրոսներով եւ հոգեկան կեանքով:

Եւ որպէսզի անհատները եւ հաւաքականութիւնները ըլլան միշտ աւելի զօրաւոր եւ ուժեղ, հարկ է որ իրենց կոչումին գիտակցութիւնը ունենան, որպէսզի ընկերային կեանքը հնարաւոր ըլլայ, եւ իւրաքանչիւրը պէտք է յանդի այն համոզումին որ մարդկային ընդհանուր հաւաքականութիւնը մէկ մարմին կը կազմէ, ու այս միակ մարմնին ոգեւորիչ ուժը եւ հաստատող միութիւնը սէրն է:

Վերջացնելով Դաւիթ Եպս. մաղթեց որ բոլոր եկեղեցիները հասկնան այն պարզ ճշմարտութիւնը թէ առանց Քրիստոսի ներկայութեան եկեղեցի չկայ եւ թէ առանց անոր հոգիի ներկայութեան, սիրոյ եւ եղբայրութեան չինարար գործ չկայ:

Յաջորդ օրը, Կիրակի երեկոյ ժամը հինգին, Հայաստանեայց եկեղեցին կը յորդէր խառն բազմութիւնով, մեծ մասամբ տեղացիներով որոնք եկած էին հաղորդուելու աղօթքի չաբթուան գաղափարախով: Ազգ. Միութեան նախագահը Պր. Սարեան եւ պաշտօնակիցները կը հսկէին ընդունելութեան եւ կարգապահութեան: Աննախընթաց էր տեսնել այսպիսի բազմազան ժողովուրդ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ կամարներուն ներքեւ սիրոյ ժպիտը դէմքերուն:

Ճիշդ որոշեալ ժամուն, կարդինալ Ըլնար, Դաւիթ Եպս. Սահակեան եւ բազմաթիւ վարդապետները ու օտար հոգեւոր հայրեր, թափօր կազմած, դէպի խորանը կը յառաջանային «Հրաշափառ»ի հոգեմայլ չարականով զոր կ'երգէր ղպրոցասը դասը դեկավարութեամբ Մարթէն Օֆլազի:

Դաւիթ Եպս. կողքին ունենալով եկեղեցւոյ նորընծայ Քհնյ. Խոահակ Հէքիմեանը, իր բարի գալստեան խօսքերուն մէջ յիշեց թէ հաւաքուած ենք Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ, հակումի արարողութիւններու մասնակցելու, քրիստոնէական միութեան չաբթուան առթիւ: Սովորութիւն մը որ հաստատուած է քառասունը հինգ տարիներէ ի վեր, լուտերական եկեղեցական Հայր Քուիւռիէի չանքերով եւ որ կը լրացնէ մեր բոլորին խորունկ զգացումներուն պահանջը եւ Ս. Ծննդեան տօներէն անմիջապէս յետոյ:

Այս տարուան աղօթքի չաբթուան թեման է «Այլեւս օտարներ չենք». մենք համոզուած ենք որ Քրիստոսի սուրբ խաչի վարդապետութեամբ, օտարներ չենք, որովհետեւ Ան, իր խաչի քարոզութեամբ պատնէշները քանդեց եւ իրականացուց միութիւնը բաժանումի տեղ, սէրը ատելութեան տեղ, եղբայրութիւնը թշնամութեան տեղ: Խաչի թափուած արեան շնորհներով մենք կը մտնենք յարաբերութեան մէջ նախ մեր Արարչին հետ, ապա մեր նմաններուն հետ: Կը հաւատանք որ եկեղեցին այս նոր եղբայրութեան, նոր մարդկութեան գործիքն ու նշանն է: Եկեղեցին այս պայքարն է որ կը մղէ դարերով:

Մեր եկեղեցին առաքելական տարիքէն սկսեալ նետուած է այս պայքարին մէջ: Բազմաթիւ առիթներով հալածուած, անիրաւուած է, յաճախ անոր մահը յայտարարած են, բայց վերստին փխնիկի նման կեանք առած է, որովհետեւ հաւատացած է խաչի խորհուրդին եւ անմահութեան զաղափարին:

Այս դարու սկզբնաւորութեան ամէնէն ահաւոր կերպով վերջակէտ մը ուզած են տալ այս ժողովուրդին, անոնք որ օտարական համարած են զինք, բայց ահաւասիկ միշտ կանք այսօր այս եկեղեցւոյ մէջ:

Ապա երախտագիտական խօսքեր յայտնելով ասպնջական Ֆրանսայի որ մեզ ընդունեցաւ եւ թոյլ տուաւ որ ծաղկին մեր մշակութային եւ հոգեկան արժէքները, վերջացուց ըսելով թէ միշտ համոզուած կը մնանք որ Քրիստոսի եկեղեցին պէտք ունի բոլոր եկեղեցիներու հոգեկան զանճերուն, խմբուելու համար առանձին մէկ պետի մը չուրջ: Յիսուս – Քրիստոս:

Մինչ ժողովուրդը հոգեխանդ կ'ունկընդրէր դրէր դպրոցի աշակերտներուն երգած «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ»ը, Դաւիթ Եպս. կ'ողջունէր Կարդինալ Ըլնարը եւ դասը եղող բոլոր հոգեւոր հայրերը:

Ապա խօսք կ'առնէր օրուան քարոզիչը Հայր Պոնժան որ խմաստալից ոճով մեկնաբանեց միութեան ոգիին խմաստը:

Աբարոզութենէն ետք տեղի ունեցաւ սիրոյ ընդունելութիւն մը եկեղեցւոյ յարակից ազգ. սրահին մէջ, ուր եկեղեցասէր Տիկնանց նորակազմ Միութիւնը չանք չէր խնայեր պատրաստելու եւ որոնց չուրջ, չուռով կը ստեղծուէին խանդավառութիւն եւ եղբայրութեան սիրոյ հոգի:

Թող Թոյլ տրուի մեզի այս առթիւ չեշտորհաւորելու Դաւիթ Եպս.ը, որ կորովի, եռանդուն հոգիի տէր եկեղեցական մըն է, որ ունի ամէն հարկաւոր յատկութիւն, ճանչցուած նաեւ օտարներու քով որպէս սակաւաթիւ աստուածաբան եւ գիտուն հոգեւորական որ մտքի խոր – րութեան կը միացնէ նաեւ վարքի սրբութիւնը: Հպարտ ենք մենք այսօր իրմով որ կրցաւ արժանաւորապէս ներկայացնել մեր ազգային Եկեղեցին իր իւրայատուկ բարքերով: Մենք կը հաւատանք անոր սրբազան առաքելութեան եւ Լիոնի հայ կեանքի բարգաւաճման, չեշտորհիւ իր ազգային գործիչի յատկութիւններուն, յղանալու գաղափարներուն, միջոցներ գտնելու չանքերուն, հոգիները դրաւելու եւ զանոնք համերաշխութեամբ միացնելու փափաքով:

Պ. ԳԱՊԱՖՃԵԱՆ

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

Սխտոր առանց հոտի

Նոր տեսակի սխտոր մը հրապարակ պիտի ելլէ Ճափոնի չուկան, գրած է Հեբըլտ Թրիպիւն: Այս նոր համեմը կը պահէ իր համն ու հոտը այնքան ատեն, որ ճաչակուած չէ: Բայց ուտելէ ետք այս սխտորը նողկանք առթող հոտ չի տար արտաչնչառութեան ժամանակ:

— «Սակայն աշխարհի միւս մասերուն մէջ, սխտոր սիրողները դեռ պէտք է ուշադիր դառնան բերանին բանալու ատեն, միւսներն ալ քիթերնին գոցեն: Այս վիճակը դեռ կրնայ քանի մը տարի չարունակուիլ, որովհետեւ Ճափոնի այն ձեռնարկութիւնը, որ հրապարակ պիտի հանէ անհոտ սխտորը, որոշած է չարատածել ժամանակաւոր կերպով: Կը վախնայ նաեւ, որ այլ երկիրներ ալ հետեւին եւ այս սխտորէն իրենք եւս ցանեն:

Հողամասակ մըն է՝ Նակաքատա, որ 50ական թուականներուն վերջերը սկսած է նուազագոյն հոտ ունեցող սխտորներ ցանել. տարուէ տարի առանց մէջէն ընտրելով առաւել քիչ հոտողները, զանոնք մշակած է: Ճափոնական թէյը անբաղձալի հոտերը չեզոքացնելու յատկութիւնը ունենալով, Նակաքատա իր սխտորները մշակած է թէյի դաշտերու մէջ: 1971ին փոխելով հողն ու պարարտանիւթը, յաջողած է անհոտ սխտորը մէջտեղ բերել: Մասնագէտները դիտել տուած են, թէ տակաւ պարզ փոփոխում մըն է: Բանի մը տարիէն սխտորը իր նախկին համն ու հոտը ձեռք պիտի ձգէ: Նակաքատա դեռ սպասած է վեց տարի, ապա հրապարակ հանած է»:

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՎԱՀԱՆ ՋԵՐԱԶ ԵՒ ԻՐ ԵՐԳՆ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ»: Գրեց՝ Վազգէն Անդրէասեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիղէն Տէր եւ Տիկին Վարդան Գա – ռապեան, զաւակներն ու բոլոր ընտանե– կան պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց սի – րելի հօր՝

ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆԻ

յաւալի մահուան առթիւ անձամբ նե՛ր – կայութեամբ, նամակով, ծաղկեպսակով եւ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուու – թիւններով մասնակից եղան իրենց սու– գին:

Ի ԳԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Աւետիս Պահչեճեան 50 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին Պետրոս Պայ– րամեանի մահուան քառասունքին ի յի – շատակ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՄՓԱՆԵԼ ՖՐԻՋԻ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունուար 29

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ քահանայ կը ձեռնադրէ Գրիգոր աւագ սարկաւագ ՔԷշիշեանը, *խարտուէլակութեամբ* Տա– րօն վարդապետ ՃԷրէճեանի, հոգեւոր հո– վիւ Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ, Գարեգին վարդապետ Պէճեճեանի, հոգեւոր հովիւ Ս. Սահակ – Մեսրոպ Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ, կնքահայրութեամբ՝ Պր. Ֆիլիփ Փափազեանի:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, պա – տարագ ժամը 9·30: Յաւարտ պատարագի պատուոյ ընդունելութիւն մը կը սարքուի դպրոցի սրահին մէջ, իսկ ժամը 14ին, «Սեւանայ լիճ» ճաշարանին մէջ մասնա– ւոր մեծ ճաշ մը, ի պատիւ սրբազան հօր եւ նորընծայ քահանային:

Բոլոր անոնք որ կը փափաքին մասնակ– ցիլ ճաշին, թող հաճին հեռաձայնել եկե– ղեցւոյ դրասենեակը 51·28·06 եւ կամ Պր. Յ. Ժամկոչեանի (16-42) 22·63·25:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Յասմիկ Իճճէեանի *մահուան տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան 100 ֆր. կը նուիրէ Կապ. Խաչի Անիէռ – Պուա Փոլոմպի մասնաճիւղին:*

(Տառնալ «Յառաջ»էն):

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօնի Հայր. Միութեան վարչութիւնը կուգայ իր եւ իր բոլոր ան– դամներուն անունով խորին ցաւակցու – թիւնները յայտնելու Հայրենակից Լեւոն Աստուրեանի մահուան առթիւ (Տէսին), ողբացեալին զաւակներուն:

ASSOCIATION
DES SCOUTS ARMENIENS

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

CINQUANTENAIRE de L'ASSOCIATION

FÊTE SCOUTE

de la Région LYON - DECINES

Dimanche 5 Février à 14 h. 30

SALLE MOLIERE
18 Quai de Bondy, Lyon

Երգ, Զաւեշտ (*Հայերէն եւ Ֆրանսերէն*),

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՆՈՐԱՇԷՆ ՍՐԱՀԻ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ չրջափակին մէջ աւարտած է կառուցումը Հայ Մշակոյթի կեդրոնին, որուն հանդիսաւոր բացումը տեղի կ'ու– նենայ հետեւեալ յայտագրով.—

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐ. 5, հանդիսաւոր պատարագ, զոր պիտի մատուցանէ եւ օր– ուան պատգամը տայ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ցետ պատարագի կը կատարուի հոգեհանդիստ հանգուցեալ բարերարներու եւ եկեղեցւոյ ծառայողներու հոգիներուն համար:

Կրօնական հանդիսութեանց աւարտին՝

ԳԻՆԵՋՕՆ

նորակառոյց չէնքին մէջ: Հանդիսութեանց կը նախագահէ Հայրապետական Պատ– ուիրակ Սերովբէ Արք.:

Ժողովուրդը սիրով կը հրաւիրուի անխտիր, ցանկացելու այս արարողու – թեանց եւ գինեճաշի ընթացքին այցելելու չէնքի սրահը եւ յարակից բաժինները:

ՆՈՑՆ ՕՐԸ ԵՐԵԿՈՑԵԱՆ ԺԱՄԸ 20ԻՆ

ՐՆԹՐԻՔ - ՃԱՇ

պատրաստուած եկեղեցւոյս Տիկնանց Միութեան անդամուհիներուն կողմէ նորա – կառոյց սրահին մէջ:

Ճաշին կը նախագահէ
ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆ

Ճաշին իր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Լուսինէ Զաքարեան:

Ճաշագինի մասնակցութիւն 150 ֆր.

Սեղանները ապահովելու համար դիմել Վարժարան Պօզաճեանի՝ հեռ. 90–53–91

28, Bd. des Dames — 13002 Marseille

Ճաշկոր օրը՝ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, փետր. 6ին ժամը 21ին, նորակառոյց սրահին մէջ ՀԱՄԵՐԳ:

կը մասնակցին՝ Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով Ռոմանի Քոնսերվաթուա– րի տնօրէն եւ Ֆրանսահայ տաղանդաւոր դէկավար ԱՂԵՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆ եւ իր նուագախումբը, ինչպէս նաեւ հայրենի մեծահամբաւ երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱ– ՔԱՐԵԱՆ:

Սոյն համերգին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է տեղերը ապահովել եկե– ղեցւոյ քարտուղարութենէն՝

Eglise Arménienne, 339, Ave. du Prado, 13008 Marseille — Tél. 77-84-70

Տոմսերու գիները են.— 80 ֆր, 50 ֆր.

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Մի– ութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկ– նանց Օժանդակ յանձնախումբին

Զորեքշաբթի, փետրուար 1ին *Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ* (6, Ֆա– վանթէն փողոց, Վալանս), *ժամը 12ին՝ ճաշ Վալանսի, Ռոմանի եւ Պօլէնի հայ դպրոցներու աշակեր – տութեան համար:*

Ժամը 14էն սկսեալ՝ սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները մասնակցե – լու երախաներու խրախճանքին:

Ցուցադրութիւն մանկական ժա – պաւէններու:

Մուտքը ազատ է

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ, ՀՈԳԵՀԱՆ– ԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօնի Հայր. Միու – թեան վարչութիւնը Վարդանանցի տօնին առթիւ կը հրաւիրէ քաղաքիս եւ բո – լոր արուարձաններուն մէջ ապրող հայ– րենակիցները, ներկայ ըլլալու իր առա– ջին հոգեհանգիստին, նուիրուած իր բո– լոր նահատակներուն անխտիր՝ կիրակի, փետր. 5, Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ մատ– րան մէջ:

Հոգեհանգիստէն վերջ մատաղի օրհ – նութիւն կը կատարուի:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՆՇԱՆ ՔՀՆՅ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Տարօնի Ճաշի օրը, իր կազմութեան առաջին տարեվիցին առթիւ, Կիրակի, Մարտ 5, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ըն– կերակցութեամբ «Քոչարի» նուագախում– բին: Այս մասին յետագային աւելի լայն տեղեկութիւններ կը տրուին:

CASINO DE CHARBONNIERES, SAMEDI 4 FEV. de 21 h. à L'aube

Dans le cadre du 60e Anniversaire du 28 Mai 1918

LE NOR SEROUND DE LYON
organise une

Nuitée Dansante

avec le grand orchestre de RMC « LES MEDITERRANEENS »

En attraction : L'ENSEMBLE ARMENIEN « ANI »

BUFFET AMBIANCE COTILLONS

Réservations : Annik Terzibachian 78) 25-08-28

ԿԱՄՔԷ ԱՆԿԱԽ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ
ՑԵՏԱՋԳՈՒԵԼԷ ԵՏՔ

UNIQUE CONCERT A PARIS

QUATUOR KOMITAS

(Ensemble d'Etat de la R.S.S. d'Arménie)

Composé de : Yervant TATEOSSIAN (1er violon), Hagop MEKINIAN (2e vio– lon), Hagop BABIAN (Alto), Félix SIMONIAN (Violoncelle)

Samedi 11 Février
à 20 h. 45
organisé par
L'UNION CULTURELLE FRANÇAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
avec la participation de
la J A F, la Chorale Sipan-Komitas, la Chorale Yanbékian,
la Chorale Bartévian
en L'EGLISE N.D.-DES-BLANCS - MANTEAUX
12, rue des Blancs Manteaux - 75004 PARIS
(Métro : Hôtel-de-Ville ou Rambuteau)

Billets : 50 F. - 30 F. - 15 F. (Collectivités, Etudiants, J.M.F.)

En vente :
— Centre Culturel U.C.F.A.F. - JAF, 6 Cité du Wauxhall, 75010 Paris
Tél. : 208-76-49 ou 208-31-22
— Librairie Palouyan, 9, rue de Trévise 75009 Paris, Tél. : 523-24-97
— F. N. A. C., 6, boulevard Sétastopol — 75004 Paris
— F. N. A. C., 136 rue de Rennes — 75006 Paris
— F. N. A. C., 26 Avenue Wagram — 75008 Paris
— Durand, 4 Place de la Madeleine — 75008 Paris — Tél. : 260-21-76

LES BILLETS CONSERVES POUR CE CONCERT
(qui devait avoir lieu le 10 Décembre)
RESTENT VALABLES

FRANCE - PNEU

165, rue du Docteur BAUER 93400 St. OUEN
tél. 254 08 56 - 252 41 96

PNEUS NEUFS TOUTES MARQUES — PNEUS RECHAPÉS
BATTERIES — AMORTISSEURS — PLAQUETTES DE FREINS
TOUTES OPÉRATIONS DE MONTAGE — ÉQUILIBRAGE
RÉGLAGE TRAIN -AVANT (PARALLELISME)

REMISES SPÉCIALES AUX LECTEURS DU JOURNAL
12 à 20 % sur pneus selon marques
35 % sur batteries garanties un an
25 % sur amortisseurs

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԶՆՉՈՒՄՆԵԼԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
31
MARDI
31 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ·	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·043

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 14.043

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ 1977-Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Մեր պատրիարքական պաշտօնի 16րդ տարուան աւարտին, կը փորձենք յետադարձ ընդհանուր ակնարկ մը նետել անցնող 1977 տարուան մեր համայնական կեանքին եւ գործունէութեան վրայ:

Ամբողջ երկրին հետ, իրրեւ անոր անբաժանելի մէկ մասնիկը, մեր համայնքին համար ալ դժուարութիւններով լեցուն եղաւ 1977 տարին: Մինչ մեր երկրին դժուարութիւնները կը ծագէին տնտեսական ու անիչխանական պատճառներէ, մերինները յառաջ կուգային պետական հիմնարկներու անունով գործող տեղական պաշտօնատուներու քմահաճ տնօրէնութիւններէն: Հակառակ երեւութական այս տարբերութեանց, խորքին մէջ սակայն հայրենիքին ու համայնքին դժուարութիւնները կը բխէին մէկ եւ նոյն ակէն. այսինքն մարդկային իրաւանց, արդարութեան ու մանաւանդ երկրին օրէնքներուն հանդէպ ցոյց տրուած յարգանքի պակասէն: Այս բոլորէն տուժողը բնականաբար երկիրը կ'ըլլար ու մենք ալ անոր իրրեւ անբաժանելի մէկ մասը մեր տուրքն է որ կուտանք տիրող այս ժխտական մթնոլորտին, չքսելու համար զոհ կ'երթանք անոր, առաջին հերթին, որովհետեւ դիմելու ոչ մէկ տեղ ունինք այս պօրէնութեանց դէմ պաշտպանուելու համար: Սակայն դիտական օրէնքներու չափ եւ աւելի անյեղլի են նաեւ աստուածադիր բարոյական օրէնքները. անոնցմէ մէկն է, որ կը հաստատէ հին խմաստունները մէկը երբ կ'ըսէ. « Արդարութիւնը կը բարձրացնէ ժողովուրդները. իսկ անիրաւութիւնը կը նուաստացնէ որեւէ ազգ » (Առակ ԺԴ. 34):

Հակառակ այս իրողութեան սակայն փառք կուտանք Աստուծոյ, որ անպակաս ըրաւ ամէնքիս վրայէն համբերութեան եւ յարատեւութեան չնորհները, որոնցմով կրցանք տոկալ դժուարութեանց եւ չընկրկիլ անոնց ճնշումին ներքեւ, միշտ յուսալով եւ աղօթելով լաւագոյն օրերու համար, եւ հաւատալով թէ ուշ կամ կանուխ արդարութեան զգացումը, խղճմտանքի ձայնը ու մանաւանդ օրէնքներու հանդէպ յարգանքի դիտակցութիւնը ի վերջոյ պիտի յաղթանակեն:

ԿՐՕՆԱԿԱՆՔ. — Մեր համայնական կեանքի ամէնէն տանելի մասը եղաւ մեր զուտ կրօնական գործերը, որոնց անարգել կիրարկումին մէջ գտանք մեր զօրութիւնը եւ մխիթարութիւնը: Մեր եկեղեցական պաշտամունքները չարունակուեցան առանց որեւէ դժուարութեան: Հայ հաւատացեալը ի գործ դրաւ իր զուտ հոգեւոր ու կրօնական պարտաւորութիւնները անկաշկանդ ազատութեամբ: Մեր հոգեւորականները եւ դպրաց դասերը եկեղեցիէն ներս կատարեցին իրենց կրօնական պարտաւորութիւնները ի փառս Աստուծոյ եւ ի մխիթարութիւն մեր ժողովուրդին:

Այս մարզին մէջ ալ կայ սակայն կէտ մը ուր կաշկանդուած կը մնայ հայ հաւատացեալը 10–12 տարիներէ ի վեր, եւ այդ իսկ պատճառով զրկանքի կը մատնուին նաեւ մեր համայնական հաստատութիւնները:

Բացայայտ է, որ բոլոր կրօնքներու մէջ զօրաւոր կերպով կը յանձնարարուի բարեգործութիւնը իրրեւ կրօնական ամէնէն կարեւոր պարտաւորութիւնը: Բարեգործութիւնը, տեւողութեան եւ արդիւնաւորութեան տեսանկիւնէն դիտուած կարելի է բաժնել երկու տեսակի. առժամեայ եւ երկարժամանակեայ: Անօթի եւ ցրտահար կարօտեալի մը հաց կամ փայտ տալը կը նշանակէ հոգալ անոր առժամեայ եւ անմիջական կարիքները: Իսկ տուն մը տալը կը նշանակէ անոր ամբողջ կեանքի ընթացքին հոգալ անոր մէկ հիմնական կարիքը: Այսպիսի բարիք մը կը տարածուի մինչեւ իսկ կարօտեալի զաւակներուն եւ ժառանգորդներուն վրայ:

Ամէն ոք կը հաստատէ թէ այս վերջին տեսակի այսինքն երկարժամանակեայ բարեգործութիւնը չատ աւելի յարգի ու կարեւոր է ոչ միայն յաչս մարդկան այլ նաեւ յաչս Աստուծոյ: Բարիք կ'ընենք ոչ միայն կարօտ անհատներուն, այլ նաեւ կարօտ կրօնական ու բարեսիրական հաստատութեանց: Ներկայիս դժբախտաբար կարելիութիւն չի տրուիր հայ հաւատացեալին իր փափաքած կրօնական կամ բարեսիրական հաստատութեան նուիրելու իր անչարժ կալուածքը, համաձայն իր սիրտին բխած ուխտի մը: Այսպիսի նուիրատուութիւններ հայ հաւատացեալներու չարունակ ըրած են բոլոր ժամանակներու մէջ: Այս նուիրատուութեանց արդիւնք են այն բոլոր անչարժ կալուածները, որոնցմէ քիչ չատ ունին մեր դրեթէ բոլոր համայնական հաստատութիւնները:

Սակայն վերջին 10–12 տարիներուն արգելքի տակ է հայ հաւատացեալը ի գործ դնելու իր այս կրօնական իրաւունքը եւ պարտաւորութիւնը: Այսպիսի արգելք մը կը դրուի այն երկիրներուն մէջ, ուր հողը ու բոլոր անչարժ կալուածները Պետութեան սեփականութիւն են: Այս պիսի դրութիւն մը գոյութիւն չունի մեր երկրին մէջ: Այս արգելքը ոչ միայն կրօնական իրաւանց կաշկանդում մըն է, այլ նաեւ խորութիւն մըն է, որ կը դրուի փոքրամասնութիւն կոչուած թուրք քաղաքացիներու եւ միւս իսլամ քաղաքացիներուն միջեւ: Այս խորութիւնը ի յայտ կուգայ սա իրողութեան մէջ. երբ քաղաքացի մը կարմիր Մահիկի կամ պետական հիւանդանոցի մը կամ հիմնարկի մը անչարժ կալուած կը նուիրէ անմիջապէս կ'ընդունուի իր նուէրը: Իսկ եթէ նոյն անձը նոյն կալուածը նուիրել ծրագրէ Հայոց կամ Ցունաց հիւանդանոցներուն, կը մերժուի: Դեռ չենք կրցած հասկնալ թէ ո՞ր օրէնքով այսպիսի խորութիւն մը ի գործ կը դրուի մեր այս ազատական ու ժողովրդավար Հանրապետութեան մէջ: Դժբախտաբար ոչ ոք ինքզինքը իրաւասու կը զգայ պատասխանելու այս հարցումին: Այսպիսի խորութիւն մը բացայայտօրէն կաշկանդում մըն է լայիք թուրք Հանրապետութեան քաղաքացիի մը կրօնական ու բարոյական համոզումներուն:

Հակասական է նախ կրօնական ազատութեան միջազգային սկզբունքին, զոր ընդունած ու ստորագրած է մեր Պետութիւնը Մէյթացեալ Ազգաց Կազմակերպութեան միւս անդամներուն հետ: Հակառակ է նաեւ մեր երկրին Մայր Կանոնին (Անա Եասային) որ հաւասարութիւն կը խոստանայ երկրի բոլոր քաղաքացիներուն, առանց կրօնքի եւ այլ տարբերութեանց: Այս ազատութիւնը վայելած է հայ հաւատացեալը ամբողջ օսմանեան շրջանին, Ա.Թաթիւրքի լուսամիտ վարչութեան ներքեւ, եւ ամբողջ Հանրապետական շրջանին մինչեւ 1965ական թուականները, երբ սկսած ենք զրկուիլ քաղաքացիական ու կրօնական այս իրաւունքէն:

(Շար.)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

« ԼԱՒ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ » ՁԱՒԷՆ ԵՏՔ

—o—

Նախագահ ժիսքար հակասութիւն չի տեսներ Հանրապետութեան Նախագահի այսինքն՝ իրաւարարի դերին եւ իր բըռնած դիրքորոշումին միջեւ: Վերոհիշեալ – Լը Տուի մէջ, խօսեցաւ վերլուծական կարեւոր ճառ մը, որ նաեւ իր լաւագոյն ճառն էր, խորքով թէ ոճով, ինչպէս կը նկատէ նաեւ ժաք Ֆոլէ (Լը Մոնտ): Իրաւարար բայց եւ մեծամասնութեան պարագլուխ, փորձեց համոզել Ֆրանսացի ժողովուրդը, որ « միւսը » փորձանքն է, արկածախնդրութիւնը քանի որ համայնավար նախարար պիտի ըլլայ կառավարութեան մէջ եւ գործադրուի Հասարակաց Ծրագիրը: Մէկ կողմը, Նախագահին համար (իւր կողմը) վերականգնում, ազատութիւն եւ միութիւն, միւս կողմը՝ անկում, պառակտում եւայլն: Բայց մէկ յստակ բան կայ, այս վարչակարգը քանի տարիէ կը վարէ երկիրը եւ դժգոհները չատ են եւ կրնայ սխալ չըլլալ Նախագահին այն հաստատումը թէ Ֆրանսացին կ'ուզէ տագնապին դէմ քուէ տալ, ինչ որ չի նշանակեր միւսին թեր ըլլալ: Խորքին մէջ, ըսուածը գուցէ ուրիշ բան չէ քան համոզել որ իր մեծամասնութիւնը և իր քաղաքականութիւնը« նուազագոյն չարիքն է»:

Այս ճառէն գոհ են մեծամասնութեան բոլոր հոսանքները, նոյնիսկ Սերվան – Շրէյպէր, որ յայտարարեց թէ ամէն ինչ պարզ ըլլալով, արմատականները կը քաշուին ինքնաբերաբար Բ. չրջանին մեծամասնութեան թեկնածուին ի նպաստ: Ընդդիմութեան մէջ, Միթերան ընդունելով հանդերձ որ ճառը խելացի մարդու ճառ է, յուսախաբ է քանի փոխանակ ապագայ մը որոնելու, կ'առաջարկէ միայն՝ առաջուան պէս չարունակել: Մառէշ կը պնդէ, որ համայնավարները կ'ուզեն իշխանութեան գլուխ գալ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ մէջ Մարիօ Սոարէս կազմեց իր երկրորդ կառավարութիւնը, ընկերվարական եւ կեդրոնի անդամներով: Նոր դահլիճը տասը ընկերվարական ուներ, երեք կեդրոն – դեմոկրատ եւ երկու անկախ:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ իշխանութիւնները կը հաստատեն, որ ամէն ինչ վերագտած է իր բնականոն ընթացքը: Ձերբակալուած է Հապիպ Աչուր, Թունուզցի Աչխատաւոր – ներու Միութեան նախագահը: Պաշտօնապէս 42 մեռեալի մասին կը խօսուի բայց կ'ըսուի թէ չատ աւելի պէտք է ըլլայ: Փարիզ եւ գաւառի կարգ մը քաղաքներու մէջ Թունուզցի ուսանողները ցոյց ըրին բողոքելու համար հակարհեստակցական զսպումին դէմ:

ԼԻԲԱՆԱՆի քրիստոնեայ կուսակցութիւնները բողոքելու համար Տամուրի դրաման դէմ Պաղեստինցիներու կողմէ Տամուրի Շաթաք հռչակած են և խորհրդանշական գործադուլ ըրած: Դեռ չէ մոռցուած, որ ճիշդ երկու տարի առաջ, Տամուրի քրիստոնեայ գիւղը Թալանի տրուեցաւ Պաղեստինցիներու կողմէ եւ կատրեալ ջարդ մը տեղի ունեցաւ, այսօր Տամուր ուրուական քաղաք մըն է, ուր Թել–Զաթարի ջարդէն վերապրած չուրջ 12 հազար Պաղեստինցի տեղաւորուած են առժամեայ բնակութիւններու մէջ:

« ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄՐՑԱՆԱԿԸ » որ ճիշդ չափ ամէնէն համբաւաւոր մրցումն է համաշխարհային գետնի վրայ, չահեցաւ կռանիբէ (9) ինչ որ չէր նախատեսուած: Այդ օրը 130 միլիոն (ներկայ Ֆրանք) խաղացուած էր:

ՔԼԵՐՎՈՑԻ բանտէն երկու բանտարկեալներ, որոնք կը փորձէին փախիլ եւ պինուած, պատանդ բռնեցին հսկողները, տեղն ու տեղը սպանուեցան ոստիկան – ներուն կողմէ: Մէկ հսկողը սակայն ծանր վիճակի մէջ է:

ԹԻՖԼԻԶի մէջ ձերբակալուած է Վիքթոր Ռչքեւանէ, անդամ Հելսինքիի հսկողութեան խումբին, Վրաստանի համար:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԻՐԱՓ ԳԱՅԱԾ Է

Շուրջ տասը օրուան համար, Ամենայն Հայոց Վազգէն Կաթողիկոսը Պաղտատ մեկնած է, ուր պաշտօնական հիւրն է Իրաքի կառավարութեան եւ տեղւոյն հայ դաղութին:

Վազգէն Ա. Պաղտատ մեկնած է Ցունուար 25ին: Տեղւոյն դաղութը նախաճեռնութեամբ թեմին առաջնորդ Աստղիկ Արք. Ղազարեանի, Ազգ. Կեդր. վարչութեան եւ գործակցութեամբ բոլորին հարկ եղած պատրաստութիւնները տեսած են, համազգային պատշաճ ընդունելութիւն մը կատարելու համար:

ՏԱՐՕՒՆԻ· ԱՐՄԵՆԱԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Մոր ցաւով կ'իմանանք որ յետ անողոք հիւանդութեան, Ցունուար 26ին իր մահկանացուն կնքած է Արմենակ Փափազեան:

Ողբացեալը, վաղեմի երաժշտական աշխատակից «Ցառաջ»ի, վերջին տարիները քաշուած կեանք մը կ'ապրէր, հեռեւանք իր առողջական վիճակին:

Ծնած էր 1899ին, Պոլիս (Սկիւտար) եւ շրջանաւարտ էր Պէրպէրեան վարժարանէն: Ցետագային Փարիզ եկած (1921) կը վկայուէր իրրեւ ճարտարագէտ Հանրային Շինութեանց (Թրալօ – Փիւլիէ): Զատկին էր ծանօթ երգիծաբան Լիլաի (Վահան Փափազեան), որ նոյն անունով ճաշարան մը ունէր Փարիզի կեդրոնը: Մոր երաժշտասէր եւ նաեւ երաժշտագէտ, աւելի քան յաճախ այդ ասպարէզին հեռեւողները, լայն հասկացողութիւն եւ ճաշակ ունեցած է միշտ այդ ճիւղին մէջ եւ իր ձեռնհաս աշխատակցութիւնը բերած է «Ցառաջ»ի:

Ըստ իր փափաքին, թաղումը կատարուած է մտերիմ շրջանակի մէջ Շաբաթ, Ցունուար 28ին:

Իր մահով «Ցառաջ» կը կորսնցնէ իր լաւագոյն աշխատակիցներէն մին, նոյնիսկ եթէ վերջին շրջանին, նախ տեսողութիւնը, ապա ընդհանուր առողջութիւնը պատճառ եղան, որ չկարենայ կանոնաւոր կերպով աշխատակցիլ ու նաեւ հարուած մը կը կրէ այն տեսակէտը, որ Պոլսէն փարիզ, կազմեց ընտրանի մը գաղութահայ կեանքին մէջ:

Մեր ցաւակցութիւնները՝ իր զոյգ՝ Տիկին Նուարդ Աւագեանի:

ՓՇՈՑ ՀԱՐՑ ՄԸ, ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԱՍՊԱՐԷԶ...

Ա.

Ուսուցչական ասպարէզը փշոտ ասպարէզ մըն է այսօր, տագնապներով եւ հարարմէկ դժուարութիւններով լեցուն: Այդ դժուարութիւնները թէ՛ արտաքին են, եւ թէ ներքին: Քիչ չատ այս հարցերով զբաղող ամէն մարդ գիտէ· արտաքին դժուարութիւնները կուգան երկրին օրէնքներէն: Կրթական իշխանութիւնները մէկ կողմէ կ'ուզեն պետական վարժարաններու համար լաւ զօրու օրէնքները նոյնութեամբ կիրարկել մեր վարժարաններուն, մանաւանդ կիրարկել մեր վարժարաններուն այլ, բան մը՝ որ յաճախ անելի կը մատնէ գործերը, քանի որ մեր վարժարանները պետական չեն, այլ մասնաւոր, եւ մեւս կողմէ ալ մեր վարժարաններուն յատուկ հրահանգներով բարդութիւններ կը ստեղծեն կրթական ամէն տեսակ գետնի վրայ: Այս դժուարութիւնները առաջին շրջաններուն ստեղծեցին ուսուցիչի սուր տագնապ մը: Ցետոյ, քանի տարիները անցան եւ յայտնուեցան նորանոր դժուարութիւններ, ուսուցիչի տագնապին քով ստեղծուեցաւ նաեւ աշակերտի տագնապ: Բանը հոն հասաւ որ այսօր վարժարաններ ունինք, վարժարաններուն մէջ իւրաքանչիւր կարգէ կրկնակ, երբեմ դասարաններ ունինք, դասարաններուն մէջ նստարաններ, սեղաններ, գրատախտակներ ունինք, բայց ոչ ուսուցիչ ունինք, ոչ ալ աշակերտ: Տնօրէններու աթոռները պարապ մնացին, ուսուցիչներու ամպհոնները առանց ուսուցիչի, եւ նստարանները՝ առանց աշակերտի: Վարժարանները ամէն տարի քիչ մը աւելի նուազ նոր աշակերտ կ'արձանագրեն այլեւս, ամէն տարի քանի մը դասարան եւս կը պակսեցնեն զանոնք իրարու միացնելով: Հոն ուր դեռ քանի մը տարի առաջ հարիւր աշակերտ կարելի էր համրել, հիմա հազիւ քանի կրնաք հանդիպիլ: Այդ քան աշակերտներուն ալ չատերուն ծնողքը հաւանաբար հերոսական աշխատանք տարած են իրենց զաւակները հայ վարժարանի մը արձանագրել տալու համար:

Այս ահաւոր արտաքին դժուարութիւններուն վրայ կուգան աւելնալ նոյնքան ահաւոր ներքին դժուարութիւններ, որոնցմէ գլխաւորը որակի նահանջն է: Որակի նահանջ՝ կրթական դաշտի վրայ գործող ամէն տեսակ մարդոց մօտ: Նախ՝ ուսուցիչներու մօտ: Ցետոյ աշակերտին մօտ: Եւ վերջապէս որակի նահանջ՝ ղեկրոցի վարիչներուն, ղեկրոցի պատասխանատուութիւն ստանձնող հիմնադիրներու եւ թաղականներու մօտ:

Մեր խօսքը ընդհանուր է, եւ քանի որ բացառութիւններ միշտ կան ու կը գտնուին, նախ յարգանքով բարեւենք այդ բացառութիւնները եւ չեզոյ ընդունինք որ քանի մը բացառութիւններ անզօր կը մնան « կեցիր » ըսելու համատարած այս նահանջին: Մեր հին ուսուցիչները անօթի էին, բայց հիանալի ուսուցիչներ էին, որովհետեւ անօթի էին: Այսինքն ասպարէզ նետուած էին գիտնալով որ անօթի պիտի մնային: Նուիրումի մարդ էին: Օրինակելի տիպարներ էին իրենց աշակերտներուն համար: Անոնք մեռան գացին, բայց անոնց յիշատակն ու օրինակը դեռ անջնջելի կը մնայ յիշողութիւններու մէջ: Անոնք, այսօր ալ, միւս աշխարհէն, կը չարունակեն ճամբայ գոյց տալ իրենց հասցուցած սերունդներուն:

Այսօր մեր ուսուցիչները անօթի չեն, բայց... կ'արժէ անգամ մը հարց տալ· անոնցմէ քանի՞ հատը քանի, երեսուն տարի վերջ պիտի յիշուին իրենց աշակերտներուն կողմէ, անջնջելի տպաւորութիւն մը թողած պիտի ըլլան, պիտի չարունակեն բարոյական ճամբայ գոյց տալ կեանքի խաւարին մէջ:

Այսօր մեր ուսուցիչները գործօն դեր չունին մեր հանրային կեանքին մէջ: Իրենց ձայնը, նոյնիսկ եթէ կը հասնի իրենց աշակերտներուն, չի հասնիր մեզի: Հրապարակ չեն իջներ յօդուածագրութեամբ, բանախօսութիւններով, դիրքերու հեղինակութեամբ, գոնէ թարգման չեկան աշխատանքով: Կասկած չունինք որ անոնց մէջ չեն պակսիր բարի կամեցողութիւն ունեցողները: Հոս ու հոն բաներ մը ընելու ճիգեր ալ պակաս չեն: Բայց ինչ մեղք որ տակար են ուժերը ընդհանուր առմամբ: Հոգիները բռնկեցնելու կրակ չունին իրենց սրտին մէջ: Նոյնիսկ եթէ ունին, այդ կրակը յարմար գետին չի գտներ: Կը մարի կ'երթայ քանի մը թեւածումէ վերջ: Իսկ այդ ուսուցիչ – ներքին չատեր, նոյն արտաքին եւ ներքին դժուարութիւններու բերումով, մայրենի լեզուն իջեցուցած են իր պատուանդա – նէն: Այս մէկը մեր ամէնէն գլխաւոր եւ ամէնէն անդարմանելի ցաւն է:

Գալով աշակերտներուն, նախ անոնցմէ մեծ մասը դադրած են մերը ըլլալէ: Դպրոցներ կը խլեն օտար լիսէներու մէջ տարած իրենց յաղթանակներով: Իսկ անոնք որ կը չարունակեն մերը մնալ, այնքան չեն նմանիր քանի, երեսուն տարի առաջուան աշակերտներուն որքան այսօրուան ուսուցիչները չեն նմանիր այդ շրջանի ուսուցիչներուն: Ճիշդ է որ կը դրաւեն դասարաններու նոսրացած նստարանները, բայց չեն լեցներ զանոնք: Այդ պարապ նստարաններէն լ՞ինչ կրնանք սպասել մեր տասը տարի վերջուան ընկերութեան համար:

Ճիշդ է որ մենք ամէնօրեայ չփում չունինք այս աշակերտներուն հետ, բայց ամէն անգամ որ պատահական չփում մը կ'ունենանք, կը նշմարենք որ մեր վարժարաններուն մէջ անոնց ներկայութիւնը ներկայ – բացակայութիւն մըն է: Հոն են բայց հոն չեն կարծես: Մեր վարժարաններէն չեն առներ այն մխիթ բանը որ պիտի ուզէինք որ առնէին մեր վարժարաններէն: Այն մխիթ բանը, որուն համար հիմնուած է հայ վարժարանը: Տոհմիկ կրթութիւն: Տոհմիկ կրթութեան մը հիմը: Մայրենի լեզուի ամուր ճանաչում: Ձկան այս բոլորը: Եղածը թախիծուք մըն է պարզապէս: Տոհմիկ կրթութիւնը այլեւս դարձած է բան մը որ կարծես միայն պարտականութեան համար, առ ի ձեւակերպութիւն, իբրեւ թէ կը տրուի վերէն եւ իբրեւ թէ կ'առնուի վարէն: Ուսուցիչ եւ աշակերտ, այս մարդին մէջ, յուսահատօրէն կը նային իրարու եւ հաւանաբար կը յօրանջեն: Մէկը ոչ տալու կարողութիւն ունի, ոչ ալ տալիք բան: Միւսը ոչ իւրացնելու կարողութիւն ունի, ոչ ալ չորուածը պահանջելու իմաստութիւն:

Այս տղեղ պատկերը իր լրումին կը հասնի քանի մը վարչականներու եւ հիմնադիրներու ճարտար միջամտութեամբ: Վերջին տարիներու ընթացքին մեր մարդերը փետտեցինք, երբ տեսանք որ մեր վարժարաններուն մէկ երկու արժէքաւոր ուսուցիչ կամ անօրէններն ալ, որոնցմէ դեռ բաներ մը կը սպասէինք, եւ որոնք բաներ մը կուտային արդարեւ, վարժարանէն հեռացուեցան վարչականներու... անհունօրէն ծանրահարելի կարճատեսութեան հետեւանքով: Այս վերջիններուն համար վարչական մէկ երկու դժուարութիւնները այնքան ծանր կշռեցին որքան մարդկային մարմնի մը չափ ոսկիին ծանրութիւնը: Եւ անոնք անխնայ փողոց նետեցին ոսկին: Նետեցին, որովհետեւ ոսկիին գաղափարը չունէին եւ կը կարծէին որ դեղին թիթեղն ալ կը տեսնէ ոսկիին գործը:

Հիմա մենք յուսահատօրէն կը նայինք մեր վարժարաններուն, որոնք իրենց ուսուցիչներով, աշակերտներով եւ վարչականով, դարձած են պատպարտակ եռանկիւններ:

Երբ Ուսուցչաց Հիմնարկը հիմնուեցաւ, մեր այսօրուան կրթական դժուարութիւններուն եւ տագնապներուն մեծագոյն մասը գոյութիւն չունէին տակաւին: Մեր դասարանները այսքան պարապ չէին նիւթական եւ բարոյական բովանդակութեան տեսակէտէ: Ուսուցիչներ ունէինք, աշակերտներ ունէինք: Դասարանները կը յորդէին աշակերտներու բազմութեամբ, անօրէնները, մէկ դասարանի մէջ, քանի, քանդրհինգի տեղ, երեսուն, քառասուն աշակերտ կը նստեցնէին: Ճիշդ է որ մայրենի լեզուն այդ չրջանին ալ սկսած էր քիչ մը նահանջել, բայց տակաւին չէր վերածուած այն « խրտուիլակ »ին որմէ այսօր թերեւս կը սոսկան աշակերտներուն մեծ մասը, ուսուցիչներուն մէկ մասը:

Միայն թէ այդ չրջանին տակաւին մեր ուսուցիչները նիւթական ապահովութեան եւ բարեարարութեան մէջ չէին: Կը տառապէին նաեւ հայերէն դասագիրքերու պակասէն: Մեր կրթական պայքարը կը չարունակուէր երեսուն, քառասուն տարի առաջուան դէնքերով: Արդիականութեան չունչը կը պակսէր մեր դասարաններուն մէջ:

Ուսուցչաց Հիմնարկը ուրիմն հիմնուեցաւ ամէն բանէ առաջ այս պարապուրթիւնները լեցնելու համար: Ուսուցիչներուն թիկունք կանգնելու, անոնցմէ չքաւորներուն ձեռք երկարելու, անկարներուն տուն եւ տեղ ապահովելու, հանգստեան թոչակ չունեցող նախկին ուսուցիչներուն նեցուկ ըլլալու, եւ տակաւին դասագիրք պատրաստելու, խոստումնալից երիտասարդ ուսուցիչներու համար ալ ինքնակրթութեան կարելիութիւններ ստեղծելու համար:

Այս մտահոգութիւններով մէկտեղ եղած Ուսուցչաց Հիմնարկը կամ Միութիւնը չատ չանցած յանկարծ եւ բոլորովին անակնկալ կերպով ինքզինքը գտաւ նոր խնդիրներու դիմաց: Կը յայտնուէին պետական նոր օրէնքներ որոնք կը սահմանափակէին մեր նախակրթարաններու ուսուցիչները: Կը խախտէին մեր վարժարաններուն մէջ հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր գործադրուող դրութիւնները, մէկ օրէն միւսը մեր վարժարանները, մանաւանդ նախակրթարանները առանց ուսուցիչ մնալու վտանգին կ'ենթարկուէին:

Ուսուցչաց Հիմնարկը — կամ Ուսուցչաց Միութիւնը (մենք չատ չենք զանազաներ այս երկու քոյր հաստատութիւնները) — այդ օրերուն — եթէ սխալ չենք յիշեր — իր առաջին յաղթանակը տարաւ անմիջապէս միջոցառումներ ապահովելով պետական նոր պահանջներով նախակրթարանի ուսուցիչ հաստատելու համար: Քանի մը տարի յաջողեցաւ այս գործին մէջ եւ կը կարծենք թէ այդ քանի մը տարիներու ընթացքին չահուածը արդէն քիչ բան չէ:

Ուսուցչաց Հիմնարկը չուտով ձեռնարկեց նաեւ մանկապատանեկան հրատարակութիւններու եւ մանաւանդ դասագիրքերու պատրաստութեան: Քիչեր միայն կրնան դնահատել այս գործերուն դժուարութիւնը եւ որքան որ ալ դժուարութիւններ երբեք ինքնին չեն բաւեր արգարացնելու կարդ մը թերութիւններ, պէտք է խոստովանինք որ Ուսուցչաց Հիմնարկի հրատարակչական գործունէութիւնը աւելի չատ սպիտակ ունի իր թղթաթմբարին մէջ, քան թէ սեւ, այսինքն աւելի չատ յաջողութիւն՝ քան թէ վրիպում:

Ուսուցչաց Հիմնարկը բախտաւորուեցաւ նաեւ բացարիկ առանձնաշնորհումով մը: Մինչ պետական ինչ – ինչ օրէնքներ հազարումէկ դժուարութիւններ կը ստեղծէին համայնական մեր բոլոր հաստատութիւններուն համար, կը զրկէին զանոնք զանազան բարերարներէ կազմակերպուած նուիրատուութիւններ ընդունելէ, նոյնիսկ իրենց կքած եւ փչելու հակամէտ տանիքները նորոգելէ, կամ պատերը իւզաներկելէ, Ուսուցչաց Հիմնարկը, իր կանոնադրով զերծ կը մնար այս արգելքներէն եւ կը հանդիսանար համայնական միակ հաստատութիւնը որ կրնար անչարժ կալուածներու եւ ամէն տեսակ կտակային նուիրատուութիւններ ընդունիլ եւ օգտուիլ:

Ուսուցչաց Հիմնարկը իր սահմանները դուրս ելլելով ձեռնարկեց ուրիշ ազնիւ նպատակներու ալ· օրացոյցներ հրատարակեց, զանոնք սիրայօժար ղրկեց այն բոլոր հասցէներուն գորս կրցաւ գտնել, հրահրեց թարգմանչական աշխատանքները, պատուադիներ վճարեց թարգմանիչ դրագէտներու, դասընթացքներ կազմակերպեց հաւաքավայրին մէջ, մէկ բառով՝ ուսուցչաց հարցերով չզոհացաւ, մասնակցութիւն բերաւ մշակութային չարժումի:

Բայց այս բոլոր բարի իրագործումներուն գումն ի վեր Ուսուցչաց Միութիւնն ու Հիմնարկը, որքան կարելի է դատել հեռուէն, չկրցաւ իր չուրջ համախմբել մեր ուսուցիչները: Այս մէկը չատ տարօրինակ երեւոյթ է: Մինչ կը սպասուէր որ բոլոր ուսուցիչները մէկ հարուածով

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՇԱՀԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻԻՆ ՄԸ

———o———

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակչականը լոյս ընծայած է Հ. Մելքոնեանի «Ասորական աղբիւրներ» գիրքը Ա.ը, որ 8րդ հատորը կը կազմէ «Օտար աղբիւրները Հայաստանի եւ Հայերի մասին» չարքին:

Պատմական գիտութիւններու դոկտոր Հրաչ Բարթիկեան գրախօսականով մը անդրադարձած է այս չահեկան աշխատասիրութեան: « Լրաբեր Հասարակական գիտութիւնների» հանդէսէն քաղելով կը ներկայացնենք գայն, արեւմտահայերէն:

×

Հայաստան դեռ հին ժամանակաչրջանէն սկսեալ սերտ կապեր հաստատած է բազմաթիւ դրացի երկիրներու հետ: Այդ կապերը՝ քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, նպաստած են Հայերուն եւ դրացի ժողովուրդներուն փոխադարձ ծանօթութեան, տնտեսական զարգացումին, մշակութային փոխադարձ ազդեցութիւններուն. ասոնք արտացոլուած են դրական աչխատասիրութիւններու մէջ:

Յոյն, լատին, արաբ աղբիւրներէ անցեալին որոչ բաներ թարգմանուած են հայերէն. ասորականը այս իմաստով խոպան մնացած է, թէեւ Ասորիները միջնադարուն տնտեսական, մշակութային եւ դաւանաբանական առումով բազմաթիւ կապերով կապուած եղած են Հայերուն հետ: Այսօր հրապարակի վրայ է Հ. Մելքոնեանի « Ասորական աղբիւրներ »ու Ա. գիրքը, որ նուիրուած է Զ. դարու ասորի պատմագիրներ Մչիխա Զեխային, Կեղծ Եղիշա Սիւնակեացի, Զաքարիա Հռետորի եւ Յովհան Եփեսացիի երկերուն մէջ Հայաստանի եւ Հայերու վերաբերեալ հատուածներուն թարգմանութեան, ինչպէս նաեւ հեղինակներուն անձին եւ աչխատանքին, ապրած ժամանակաչրջանին, հայ – ասորական յարաբերութիւններու պատմութեան ուսումնասիրութեան:

« Ասորական գրականութիւնն ու պատմագրութիւնը » ընդհ. տեսութեան մէջ, հեղինակը մերժած է ընդունիլ այն տեսակէտը, թէ Ասորիները պարզ միջնորդի դեր կատարած են յունական մշակոյթը Արեւելքին ծանօթացնելու մէջ: Աչխատած է ցոյց տալ, թէ անոնք ստեղծած են իրենց բարձրորակ գրականութիւնը, արուեստը, եւ ընդգծած է այս գործին մէջ Բարդածանի, Եփրեմ Ասորիի, Բար Հերբէոսի եւ Ալլոգ դերը ու ձգած ժառանգութիւնը: Անդրադարձած է ասորական հին միջնադարեան բանաստեղծութեան, վարքագրութեան, պատմագրութեան, ասորական գրականութեան վրայ դաւանաբանական վէճերուն ձգած ազդեցութեան եւ, հանդամանօրէն, ներկայացուցած է նեստորականութեան տարածման պատճառները Ասորիներուն մօտ, այս դաւանանքին ազդեցութիւնը տարական մշակոյթին վրայ: Հոս, հեղինակը նչած է նաեւ հին միջնադարու Պարսկաստանի, Բիւզանդիոնի քաղաքական, ռազմական, տնտեսական եւ մշակութային կեանքին մէջ Ասորիներու խաղացած յատուկ դերը:

Աչխատութիւնը բաժնուած է չորս մասերու: Իւրաքանչիւրին մէջ ներկայացուցած է նաեւ Ուսուցչաց Միութիւնն ու Հիմնարկը, եւ Հիմնարկին կեդրոնն ալ իրենց տունը նկատէին, հեռու մնացին, չհաղորդուեցան: Կրնանք ըսել որ չատեր երկար ու երկար տարիներ այսպիսի հաստատութեան մը գոյութենէն լուր անգամ չունեցան: Ուսուցչաց Հիմնարկի մը, Միութեան մը անունով կազմակերպուած ինչ – ինչ հանդիսութիւններու ամէն մարդ ներկայ գտնուեցաւ, մեր ուսուցիչները չգտնուեցան: Ցանցանքը որո՞նն էր: Զենք գիտեր: Բայց պակսող բան մը կար, որ աչքառու էր:

Ռ. ՀԱՏՏԻՃԵԱՆ

(Շար.)

ՎԱՃԱՌ Հ. Ս. Ը. Ա.

ՍԱՐՈՒՔԵԱՆ (Ցարա) — «Ցարա» արհեստագործական միավորման նախագահ Ա. Ս. Ը. Ա. Վաճառ Հ. Ս. Ը. Ա.-ի ապրանքները ամենայն պատրաստակամությամբ կը հայթայթէ Ցարայի

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷԼ – ՊՕՄՈՆ

Պր· Յարութիւն Աբգարեան, Տէր եւ Տիկին Թաք Գասապալեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թորժ Ճանուլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Մաթէոսեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Նուպար Գալվաճեան եւ զաւակները, Պր· Կարպիս Ծովիկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, փետր· 5 Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, մեծ–մօր, զոքանչին, քրոջ եւ ազգականին՝

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ

(ծննդ. Զագըր Յակոբեան)

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Մուրատ – Ռափայէլեան Նախկին Աչակերտաց Միութեան նախագահ պ· Նուպար Փափազեան 500 ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

ՀԻՒՕ.— Տէր եւ Տիկին Ե· Միքայէլեան 100 ֆր· կը նուիրեն։

ՓԱՐԻԶ.— Պ· Ժիրայր Մուրատեան 150 ֆր· կը նուիրէ։

ՄԱՐՍԷԼ.— Յովսէփեան ընտանիքը 200 ֆր· կը նուիրէ։

ՄՈՆԹՐԷՕԶ.— Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Եսիգարատչեան 50 ֆր·։

ՊԱՆԵԼՕ.— Պ· Յարութիւն Քէհեայեան 50 ֆր·։

Banquet et Gala

Organisés par LES ANCIENS COMBATTANTS ARMENIENS
d'Issy-les-Moulineaux et Clamart
Sous le patronage de M. JEAN FONTENEAU
Maire de Clamart
et la présence de M. NOURHAN FRINGHIAN
Président d'Honneur
Centre Culturel JEAN ARP, 22 Rue P. V. Couturier à Clamart
Samedi 25 Février, de 20 h. 30 à l'aube
PARTIE ARTISTIQUE
MINAS PALANDJIAN (chanteur)
Orchestre : MELKON - SEVAN
Pour tous renseignements et réservations :
PARIS : 770-07-25 CLAMART : 642-73-10 ISSY : 642-45-25
BAKERDJIAN, 35 Rue de Trévise, Paris 9e
PALOUYAN, 523-24-97 — 9, rue de Trévise, Paris 9e

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի, փետրուար 2, տօն է Սըրբոց վարդանանց զօրավարացն մերոց՝ հազար երեսուն եւ վեց վկայից, որք կատարեցան ի մեծի պատերազմին (451 թ·)։

Այս առթիւ փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։

Կը հրաւիրուին մեր ժողովուրդն ու զպրոցներու աշակերտութիւնը եւ մեր մանուկները ներկայ գտնուելու, ներշնչուելու Վարդանանց հաւատքով եւ աղօթելու Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անսասանութեան համար։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ, ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷԼ.— Տարօնի Հայր· Մխու–թեան վարչութիւնը Վարդանանցի տօնին առթիւ կը հրաւիրէ քաղաքիս եւ բոլոր արուարձաններուն մէջ ապրող հայրենակիցները, ներկայ ըլլալու իր առաջին հոգեհանգիստին, նուիրուած իր բոլոր նահատակներուն անխտիր՝ կիրակի, փետր· 5, Պուլ· Օտտոյի Ս· Յակոբ մատրան մէջ։

Հոգեհանգիստէն վերջ մատաղի օրհնութիւն կը կատարուի։

կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՆՇԱՆ ՔՀՆ· ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 փետր· ժամը 20Է՛ն միինչեւ արեւածագ
ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին
dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)
Մասնակցութեամբ
ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
avec les chanteurs : BEDIK et Duo HARTAR
Le Trio KLOPCHIK
des Grands Cabarets Russes
DALLAS GANG
ROCK'N ROLL

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 ֆր·
Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.
Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99
Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Այս կիրակի, փետր· 5 Լիոնի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, Վարդանանց տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ։ Պատարագը կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ
ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

երգեցողութիւնը կը կատարուի «Կոմիտաս երգչախումբ»ի կողմէ, ղեկավարութեամբ Պր· Մ· Օֆլազի։

ASSOCIATION
DES SCOUTS ARMENIENS
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊ
CINQUANTENAIRE de L'ASSOCIATION
FÊTE SCOUTE
de la Région LYON - DECINES
Dimanche 5 Février à 14 h. 30
SALLE MOLIERE
18 Quai de Bondy, Lyon
երգ, Զաւեշտ (*հայերէն եւ ֆրանսերէն*),
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի սրահին վերանորոգումի հանգանակութեան մասնակցող ազգայիններու ցանկը

Այրի Տիկ· Հայկ Սէմէրճեան 40 ֆր·, այրի Տիկ· Սիրան Կարապետեան 500, Արշաւիր 200, Պ· Վաղարշակ Տ· Վարդանեան 300, Հայր եւ որդի Պօյաճեան 500, Պ· Գրիգոր Թուխէլեան 200, Տէր եւ Տիկ· Վռամ Գրիգորեան, Տոքթ· Ժիլպէռ Կէրկէրեան 1000ական, Պ· Մովսէս Արզուեան200, Պր· Պետրոս Զինիճեան 500, Պր· Միքայէլ Եավէր 700, Տէր եւ Տիկ· Արամ Տէրտէրեան 500, Պր· Վարդգէս Վարդանեան 100, Տոքթ· Մարսէլ Տէմիրճեան 200, Պր· Ֆէրամ Հրաչեան 100, Տէր եւ Տիկ· Երուանդ Տօրումեան 500, Պր· Օննիկ Պէզճեան, Պր· Գամէր Տէր–Վարդանեան, Տիկին Մարուշ Գէորգեան, Պր· Գրիգոր Գլըճեան, Պր· Յովհ· Տէր–Վարդանեան 100ական, Տէր եւ Տիկ· Քրիստափոր Թերզիպաշեան 500, Օր· Մարի Տօրումեան 300 ֆր·։

(Շար·)

CASINO DE CHARBONNIERES, SAMEDI 4 FEV. de 21 h. à L'aube
Dans le cadre du 60e Anniversaire du 28 Mai 1918
LE NOR SEROUND DE LYON
organise une
Nuitée Dansante
avec le grand orchestre de RMC « LES MEDITERRANEENS »
En attraction : L'ENSEMBLE ARMENIEN « ANI »
BUFFET AMBIANCE COTILLONS
Réservations : Annik Terzibachian 78) 25-08-28

ԾԻՐԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճաշարաններ

PIZZA OSKIAN *ընդարձակ սրահով, յարմար խմբական խրախճանքներու եւ ընկերական հաւաքոյթներու։*
139, rue St. Honoré Paris 1er tél. 260 23 80

ILE DE CRETE *հայկական եւ յունական խոհանոց*
10, rue Mouffetard Paris 5e tél. 326 31 37

ARCHE DE NOE
42, rue Descartes Paris 5e tél. 329 68 83

Խանութներ *արեւելեան ուտեստեղէններու*

ԾԻՐԱԿ Ա. 26, rue de Trévise Paris 9e
tél. 770 38 63

ԾԻՐԱԿ Բ. 18, rue de Chabrol Paris 10e
tél. 770 26 55/6

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՈՒՍԱղԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄ ՀԱՑՈՑ ՋԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ
1978
երկուշաբթի Ապրիլ 24Է՛ն Մայիս, 5 Ուրբաթ
կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

ՍԵՒԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ
Տնօրէն՝
ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ
կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
Առաջնակարգ պանդոկ (տրմի – փանսիոն) եւ պատշաճ ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations
RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :
Varoujan SARKISSIAN
sevan voyages
50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287
Licence organisatrice : A 529
Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ
PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS
du 24 avril au 5 mai
Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON
Places limitées
A PARIS — MONDOTOURS
(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)
2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64
Tél. : 073-30-64